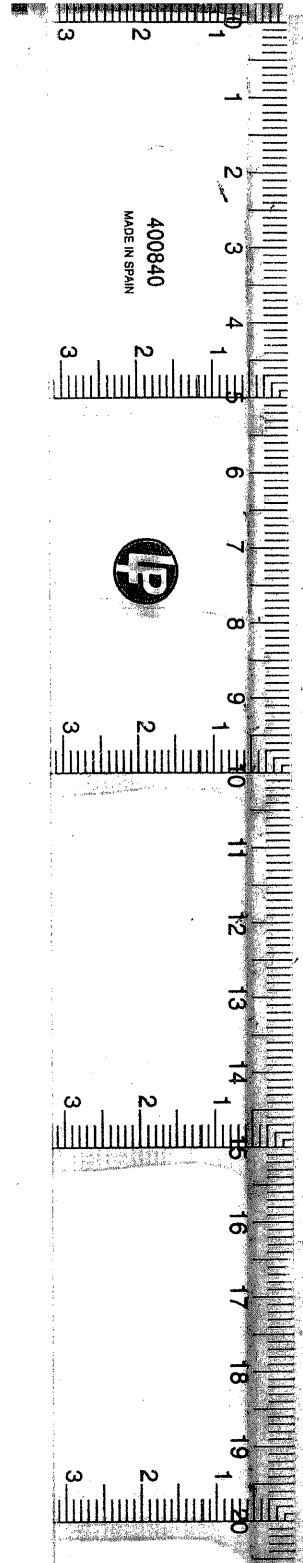

R. 22906

DISSERTATIONES
IN
PHILOSTORGIVM.

400840
MADE IN SPAIN

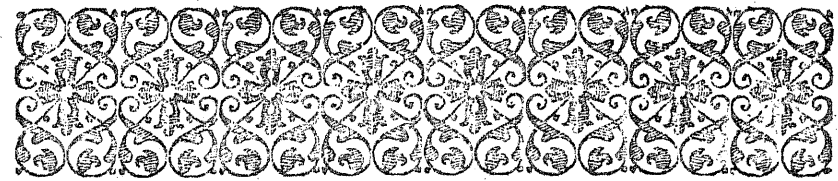
R. 22906

DISSERTATIONES

I N

PHILOSTORGIVM.

DISSERTATIONES IN LIBRUM PRIMVM.

¶ AD CAP. I. *De libris Machabæorum.*

E LIBRIS *Machabæorum* primum hoc Philostorgii caput est : ubi primò notat Photius , quatuor Machabæorum libros à Philostorgio memorari ; quot pariter memorantur in Synopsi apud Athanasium , ubi etiam inter ἀπληρόμυθα βιβλία, ἢ ἐ κανονιζόμενα, omnes recensentur : cum alias vel duo tantum vel tres memorentur, etiam Photij ævo. Secundò obseruat Photius Philostorgij de singulis Machabæorum libris iudicium , qui non vno videlicet eodémque commate perticáve eos censuerit , quinam, inquam , eorum auctores sint , & qui cuiúsq; fidei. De primo Machabæorum libro Philostorgius duo ait : Primò, authorem eius in incerto esse. Secundò, de eo ita censet, cum recipiendum, ἀποδοχῆς ἀξιοῖ: qua formula, & pleniore etiam, D. Paulus i. ad *Timoth. cap. 4.* πῶς ὄν λόγον ἢ πᾶσις ἀποδοχῆς ἀξίον dixit, pro eo qui dignus est, quem

omnes adprobent, vel admittant, suscipiantve : Sic & Diogenes Laertius, Theophrastum ἀποδοχῆς ἀξιούδου ab Atheniensibus refert: vt & alibi ἀποδοχῆς πολλῆς ἀξίον dixit. Certe B. Augustinus quoque, *de Ciuit. Dei* 18. cap. 36. scribebat, etsi Machabæorum libri inter Scripturas sanctas quæ *Canonice* appellantur non essent, & Iudæi pro *Canonicis* eos non haberent, attamen *Ecclesiam* eos pro *Canonicis* habere, &c. Sed quatenus pro *Canonicis* eos haberi senserit, idem alibi explicat *lib. 2. contra Gaudentium* cap. 2. *Scripturam* scilicet quæ appellatur Machabæorum non habere Iudæos sicut *Legem & Prophetas & Psalmos* quibus Dominus testimonium perhibet, &c. sed *RECEPTAM* ab Ecclesia non inutiliter, si sobriè legatur vel audiatur. Quomodo & Hieronymus ῥητοῖς in *Chronico*, Machabæorum libros inter *diuinas Scripturas* NON *RECIPI* ait. Et idem in *Prouerbia*, Machabæorum libros legit quidem Ecclesia, sed eos inter *Canonicas Scripturas* NON *RECIPI*T: legit ad ædificationem plebis, non ad *authoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam*. Idemque in prologo Galeato, Machabæorum libros in *Canone* non esse satis testatur. Sed & Rufinus in *expositione symboli*, *LEGI* quidem in Ecclesiis voluerunt, non tamen *proferri ad authoritatem confirmandam*. Græci dicerent βιβλιον οὐ πεπισδεδότω. Sic liquet, quatenus Machabæorum libros ἀποδοχῆς ἀξίους, seu recipiendos *Catholici* Scriptores quidam olim censuerint: etsi Philostorgius, de Ario & Eunomio totus, librum primum Machabæorum ἀποδοχῆς πείσης ἀξίον censuisse videatur. ¶ *Αποδοχῆς* porrò istius causas duas reddit Philostorgius: Priorem, quod

quod primus ille Machabæorum liber prophetiis Danielis consentientia narret, σιμάδοντα διηροῦμνον ταῖς τῆ Δανιὴλ προφητείας: quod quidem verum esse vel eius lectio testatur: vtilissimus quippe is ad ea explicanda quæ habentur in prophetia Danielis, cap. 7. 8. 11. de cornu illo, à quo sanctuarium profanatum est: nam cornu illud fuit Antiochus, cuius flagitia omnia sic explicantur primo hoc & secundo Machabæorum libro, quæ memorantur à Daniele Propheta, vt etiam tempus ipsum & dierum numerus, quem Daniel significat, apertissime rei veritati respondisse doceatur. Hæc igitur causa, cur historiam istam tanti fecerint patres. Alteram τῆς ἀποδοχῆς rationem addit Philostorgius, quod λίαν θεωρηδῶς narret, quomodo hominum malitia Iudæorum res attrita fuerint, quomodo viceuersa virorum quorundam virtus eas rursum erexerit, templumque Hierosolymitanum Gentilium piaculis & iniquationibus repurgatum fuerit. Sic sanè Augustinus, dicto loco *de Ciuitate Dei*, Machabæorum libros pro *Canonicis* ab Ecclesia haberi dicit, propter quorundam *Martyrium* passiones vehementes atque mirabiles, qui antequam Christus venisset in carnem vsque ad mortem pro *Lege Dei* certauerunt, & mala grauissima atque horribilia pertulerunt. Et iterum superius iam laudato loco, *contra Gaudentium*, Machabæorum scripturam ab Ecclesia receptam non inutiliter dicit, si sobriè legatur vel audiatur, maxime propter Machabæos qui pro *Dei Lege* sicut veri martyres à persecutoribus tam indigna atque horrenda perpeffi sunt.

Quomodo & Gregorius M. *moral. in Iob. lib. 19. cap. 17.* testimonium ex Machabæorum libris proferens, ait disertè, *testimonium se proferre ex libris licet non Canonicis, sed tamen ad plebis edificationem editis.* Addamus, & ad aliquam libri primi Machabæorum *ἱστορίαν* & commendationem, quod is Hebraicus reperiretur, teste Hieronymo *prologo galeato in libros Regum.* Et hæc quidem de primo Machabæorum libro quem Philostorgius *ἱστορίας ἡξίου*: quemque etiam hodie maioris alicuius fidei quam cæteros & dignitatis esse definiunt qui Machabæorum alioquin libros in totum in canonem referendos negant. *Secundi* Machabæorum libri, alium quam primi auctorem facit *ἡρώδης* Philostorgius: Quod & ipsum Interpretes hodie rectè notant. Additque, synopsis seu breuiarium esse eum quinque librorum Iasonis Cyrenæi: Quod postremum certe ipsemet disertis verbis præfert *cap. 2. v. 19 &c.* De hoc verò secundo libro quid senserit Philostorgius non hîc exprimitur à Photio, num videlicet & eum *ἱστορίας ἡξίου* censuerit: Vterque certè inter Canonicos haberi cœpit, concilio iam Carthaginiensi, si fides Latinæ editioni, nam Græci codices nil tale habent, ut nec Cresconii collectio. Et sanè Philostorgij quoque hæc sententia fuisse videtur. *Tertium* Machabæorum librum ait Photius, Philostorgium improbasse (*ἱστορίας μὴ εἶναι*) eumque *portentosum* vocasse *τετραβιβλίον*. Et in canonibus tamen Apostolorum qui Clementi tribuuntur, *can. 84.* & apud Balsamonem *can. 85.* videas & hunc tertium Machabæorum librum inter

σεβασμα ἢ *ἀγία* numerari. Huius sanè tertij libri meminit quoque siue Eusebius siue Hieronymus *Chroniconum. 1796.* in rebus Ptolemæi Philopatoris Regis Ægyptii, ad cuius tempora is pertinet: positusque is adeò tertio loco *ἀπὸ τῶν πρώτων*, cum tempore prior sit, quod & Græca in Eusebij Chronico monent. Quarti tandem Machabæorum libri (quem Eusebius *lib. 3. Histor. Eccles. cap. 9.* *ἐν ἀρχαῖς ἀνάστασις*, Hieronymus *valde elegantem* vocat) Philostorgius Iosephum disertè authorem facit: in hoc, ut Photius notat, aliis *συνομολογῶν*: Hieronymus certè *de Scriptorib. Eccles. & lib. 2. contra Pelagium*, paulò laxius, ut mitius dicam, *Machabæorum historia scriptorem eum ferri dixit*: Eusebius contra *lib. 3. histor. Eccles. cap. 10.* hunc Iosephi librum, qui & ipse Machabæorum ab aliis inscribitur, & verò quartus inter Machabaicos à Philostorgio nominatur, à libris Machabæorum distinguit: cuius verus titulus est, *ὅτι ἀποκρίσεως λογισμοῦ*: cuius meminit & Gregorius Nazianzenus *Orat. 22. in Machabeos.* Et hæc quidem de Machabæorum libris: quæ Photius ideo tanquam singularia, vel ab aliis suove partim sæculo diuersa, excerpto notare voluit: Quæque adeò deinceps vsurpari poterunt, ad partitiones seu distinctiones varias librorum qui sub Veteris Testamenti appellatione ambulant.

Cur autem hoc Historiæ suæ initio Philostorgius in hunc de Machabæorum libris sermonem ingressus sit, non expediunt hæc Photij *ἐπιλογαί*: Verum coniectura in procliui, *Præfationis*, quam historiæ suæ Ecclesiasticæ

Philostorgius præmiserat, hoc segmentum esse: vbi videlicet is recensere instituerat, rerum Ecclesiasticarum, qui paulo ante Salvatore[m] nostrum, vel deinceps post exhibitum eum, extitère, siue Iudaicæ siue Christianæ Ecclesiæ scriptores: tùm eos qui expressè eas *ἐξ πλείονος τῶν πλάτων* scripserant, tùm qui *βραχέως παρενθήκη τῶν ἰδίων λόγων* memorarunt: vt ex altero insuper Philostorgij segmento, quod Suidas habet, *in voce φλέγων*, quòdque adeò huic coassandum venit, discere licet, quod in supplementum sex priorum Philostorgij librorum coniecimus. In hoc igitur scriptorum censu Machabæorum quoque libros Philostorgius memorauit, vt & Iosephum, qui certè *ἐξ πλείονος τῶν πλάτων* res Iudaicas memoriæ consignauit: Sed & Phlegontem & Dionem, qui *βραχέως* tantum & *παρανθήκη τῶν ἰδίων λόγων*, vt apud Suidam dicto loco dicitur. Certe, quod Phlegontem attinet, Trallianum scilicet, Augusti, non Octauij, verùm Hadriani libertum, satis quoque aliunde constat, eum res Iudaicas Christianorumque libris suis 16. Olympionicorum seu Chronicorum indidisse: sic quidem vt libro quartodecimo de terræmotu nominatim & eclipsi tempore passionis Dominicæ egerit, quod refert Origenes, *tractatu in Mattheum* 35. & Eusebius *in Chronico*: deque Christo & Petro nonnulla attigerit, quod idem Origenes memorat *lib. 2. aduersus Celsum*. De Dionis Cassij historiis quoque clarum, simili *παρανθήκη τῶν ἰδίων λόγων* eum res Christianorum & Iudæorum iis delibasse. Quod Iosephum rursùm attinet, Philostorgij de eo iudicium est apud Suidam *dicto loco,*

loco, eum libris suis reformidanti metuentique similem esse ne Gentiles offenderet: suspensum proinde ex prudentiâ seu œconomiâ quadam stylum Iosepho tribuit: quomodo disertè quoque auctor de excidio vrbs Hierosolym *sermonum sobrietatem* ei tribuit. Et quid mirum, cùm is sub Domitiano Romæ scriberet: à quo etiam, vt & ab vxore eius, tot honoribus & beneficiis, quæ & ipse prædicat, affectus fuerit? Sed & illud prætereà, Iosephum inter, & alios, Phlegontem & Trallianum, discrimen addit Philostorgius apud Suidam, quòd isti eorum quæ ad pietatem aliâsque virtutes ducunt nullam rationem habuerint: imò ne tertius quoque quidam, qui alioquin res Iudæorum pluribus & copiosius persecutus fuerat: quod quidem ego de Thallo vel Iusto Tiberiensi accipiam, nisi si Hegesippum illum accipiamus, qui de gestis Iudæorum scripsit, inde à Machabæis ad vrbs excidium vsque, qui hodie extat. Atque ita quoque interim locum illum Philostorgii, mutilum alioquin vel corruptum, apud Suidam, hac occasione illustratum volui.

¶ AD CAP. II. *De Eusebio Pamphyl.*

Præfatione suâ Philostorgius, sicut de aliis Historicis, è quibus Ecclesiasticæ historiæ cognitio hauriri potest, egerat, ita & de *Eusebio* nominatim, Pamphyli Cæsareæ Palestinæ Episcopo egit: de quo & cæteri ferme historiæ Ecclesiasticæ Scriptores, commentationum suarum initio agunt, eumque sibi velut historiæ Ecclesiasticæ parentem principemve proponunt, vel certe

velut limitem, à cuius fine historiarum suarum initium ipsi ducunt, figunt: veluti Socrates, *lib. 1. cap. 1.* Theodoretus *lib. 1. cap. 11.* Sozomenus *lib. 1. cap. 1.* Eodem proinde more finisque & quartus hic Philostorgius noster de *Eusebio* hic agit. Quod etiam de his quatuor exerte tradit Nicephorus *lib. 1. cap. 1.* τὸ πέρασ ἐνεῖνε τῶ ἀρχῶ ἧσ ἰδίων πεποιμημένοι παραματειῶν Quibus addendus & Euagrius *lib. 1. cap. 1.* ¶ Iudicium porro super Eusebio suum hoc initio exprimit Philostorgius: laudato eo tūm in aliis tūm in historiā suā, quomodo etiam Sabinus Macedonianus olim fecerat in collectione suā Synodorum, ut testatur Socrates *lib. 1. cap. 5. pag. 508.* qui certe eum σοφῶ καὶ ἀψόδῳ μαρτυρεῖ vocavit, etsi in historiā Concilii Nicæni eum rejiciat imperitūmq; vocet Sabinus ille *d. p. 508. & rursūm p. 515.* Idem & Philostorgius quoq; nunc, etsi Eusebium quo ad historiā laudet, in negotio tamen religionis eum reprehendit, & immeritò quidem, quod Photius hīc indicatum voluit, cum eum ἀσεβῆ vocavit. Et Eusebii errorem inter alios designat, quod dixerit, ἀγνώσκον τὸ θεῖον καὶ ἀκατάληπτον, Deum cognosci & comprehendere non posse. In quo Philostorgius Anomœum sese seu Eunomianum aperte profitetur: Istud enim Eunomij & Anomœorum delirium fuit, Deum Deique substantiam, cognosci & comprehendere ab hominibus optime posse, non minùs quàm quis semetipsum cognoscat, imò melius, Deūmq; se non fidei modo intelligentia, verum & animo proinde concipere ut quilibet spectabilia ista & tractabilia cognoscit, ut lignum, lapidem &c. de quo vide Epiphaniū,

nium, *heresi Anomœorum 76. p. 916. 989. 990. 991.* Basilium, *libris contra Eunomium & ep. 168.* Hieronymum 2. in *Mattheum cap. 11.* Chrysostomum *τῶ ἀκατάληπτε adversus Anomœos tomo 6. Savi: Eiusdem homil. 5. τῶ ἀκατάληπτε, tomo 1. Paris. à pag. 294.* Theodoritum 4. *hereticarum fabularum: Proclum epist. ad Armenios:* Eodemque nomine Arium Philostorgius quoq; reprehendit, pariter ut hic Eusebium, ducem alioquin suum, infra *lib. 2. tm. 4. & iterum lib. 10. tm. 2.* quem ideò hāc parte ἀτόποις ἐπέχεσθαι ait. Ergo & Eusebium Cæsariensem quoque eo nomine notavit Philostorgius. Neque eo nomine solum, sed & in aliis similibus Eusebium peccare ait Philostorgius, ἀλλὰ καὶ ἄλλα τῶ αὐτῶ φησὶν αὐτὸν πλημμελεῖν. Quod quidem de iis sententiis quæ apud Eusebium occurrunt ad Arianismum inclinantibus & incommodis accipiendum minime est (de quibus nos infra *tm. 8. huius libri*) ut pote cum Philostorgius noster de Ario sapiat: Imò contra de iis quæ aliquantum ab Arij mente recedere & ad Orthodoxam fidem propius accedere videntur, ut sunt ea quæ Socrates adfert *lib. 2. cap. 21.* ad Eusebium ab Arianismo liberandum, quibus eos condemnat qui *Filium creaturam* appellant: etsi ad Orthodoxam Eusebij fidem ea nil faciant, ut *d. tm. 8.* plenius. Tandem id quoque notat Photius in Philostorgio, quod is Historiam suam ad id vsque tempus deduxerit, quo Constantino M. liberi eius successerunt. Quod sanè erroneum est, ceterius enim Eusebii historia consistit.

¶ AD CAP. III. *De Alexandri Ep. Alexandrini ordin.*

Historiam seu Historicas narrationes suas iam ingreditur Philostorgius : initio videl. ducto, ab *Ario & Alexandro* : Quod Photius quoque in Bibliothecâ notauit. Vnde pariter initium fermè ducunt Historiæ Ecclesiasticæ post Eusebium scriptores alij, Rufinus, Socrates, Sozomenus, Theodoretus, quem vltimum vide non tantum *lib.1. cap.2. sed & sub finem Historiæ.* Hæc scilicet Epocha quoque Philostorgio Ariano proposita fuit, hic scriptiois eius limes, hic terminus. Vbi statim, rem à principio repetens, illud adnititur hoc & proximo capite, vt dissensionis in Ecclesia inuidiam, ambitionisque næuum ab Ario dispellat, inque alios, ac nominatim in Alexandrum Ep. Alexandrinum retorqueat, narrationibus nouis, falsisque, quod & Photius statim initio indicatum voluit, cum eum *δυσέβη* vocauit. ¶ Ait igitur hoc tmemate, Arium cum de Episcopo Alexandrino eligendo ageretur, suffragia *ἡ ψήφος τῆς ἀρχιερωσύνης* in se inclinantia Alexandro vltro cessisse-donasse: cum contra Historici alij Arii venenum exortum ex inuidiâ eius obprælatum sibi Alexandrum velint, de quo vid. Theodoritus, *lib.1.c.3. & lib.3.c.7. & hæretic. fab. lib.7.c. de Ario 1. sed enim Ariani Ario inuidiam hanc falsò conflata contendere, próque simultatibus priuatis Episcopum Alexandrum rem contentiosè agitasse æmulationis stimulo confixum, quod Arius apud plebem satis carus habebatur, tradidère: teste Rufino *lib.1.c.11. & Sozom. lib.2.c.26.* Neque dubito, Philostorgium hæc & similia hausisse ex epistolis*

epistolis tum à parte Arii scriptis collectisq; , ex quibus Socrates disertè *lib.1. cap.3. in fin.* scribit, Arianos, & Eunomianos &c. ansam ad defensionem suam arripuisse. Neque enim hæc ad doctrinam pertinent, verùm ad rerum gestarum fidem, quod tamen Interpres Socratis credidit, vt ex gemino fermè Sozomeni loco liquet *lib.1.c.1. p.198.* Quinimo narrat Niceph. *lib.8. c.5.* Arium ægrè tulisse Alexandri ordinationem, addito, *καθ' ἑμφορὸς γὰρ ἡ δόξα ἐτύχωνεν*, i. (non vt Interpres alias malè vertit) *ἔσ' hunc suffragia tulisse.* Certe quod contentionem istam Alexandrum inter Ariumque attinet, Constantinus ipsemet *epistolâ suâ* (si penitus ea *γνήσιος* est) *ad Alexandrum & Arium*, ipsummet Alexandrum in partem huiusce mali & contentionis vocat apud authorem vitæ Constantini *lib.2. cap.66.67. &c.* & Socratem *lib.1. cap.4.* & vt Sozomenus ait *lib.1. cap.15. ἐν ἐπιτομῇ ποιέμενος Ἀρειὸν τε καὶ Ἀλέξανδρον.* Illud interim notandum, & Arii initia & Alexandri ordinationem hîc à Philostorgio memorari ante Constantii Chlorig & Constantini M. initia, non seruato temporum ordinæ, verùm quia ab Ario & Alexandro Historiam suam ad sua tempora deduceret, post quod de Constantino M. eiúsque Patre actum oportuit, etsi eorum initia Arium anteuertent. Certe hæctenus rectè Alexandri initia adsignari videntur anno D. 310.

¶ AD CAP. IV. *De Alexandro Baucali.*

Alterum hoc tmemata est, quo Philostorgius dissensionis in Ecclesiâ næuum ab Ario remouere adnititur: peculiari pariter narratione, cuius altum apud

omnes alios silentium, quod & ideò velut Philostorgio peculiare Photius excerpto indicatum voluit: quod exscriptum alioquin à Nicephoro Callisti *lib. 8. cap. 5. in fin.* tacito tamen Philostorgij, vt fermè aliàs, nomine: *εἰς δὲ* inquit, *οἱ φασί*. Nempe narrat Philostorgius, Alexandrum quendam cognomento *Baucalin*, cum alterum ab Ario gradum *διδάσκων τὰς ἐν* teneret, initium dissensionis Alexandrum inter Ariumque fecisse, simul & prædicationem *ὁμοουσίε* inde *ἐπιτετραχέναι*, i. adiuventam fabricatam, pro quo Nicephorus simpliciter *ἠρέδου*. Et explicat id Nicephorus, scilicet quod Baucalis iste prælatum sibi honore Arium ægre ferens, nouationem dogmatis Ario adscripserit, *τὸν πρὸς τὸ δόγμα ἐπιῆγε νεωτερισμὸν ἐκείνου*; Alexandrumque Episcop. in Arium concitarit: Et subijcit Nicephorus iam illa quæ apud Sozomenum *lib. 1. cap. 15. pag. 215.* occurrunt, nempe partem Catholicorum & Arianorum à contentione abducere volentem, *εἰς ἀμιλλὰν λόγων* ad collationem seu disputationem inuitasse, dissidium sopire persuasione potius quàm vi cupientem: cumque multoties disputando congressi fuissent, sicuti fieri adsolet, Episcopum Alexandrum nunc huic nunc illi adhæsisse: postremùm ipsum *συναϊδέειον καὶ ὁμοῦσιον* Patri Filium, ita vt antea senserat, palàm pronunciaffe, eadèmq; Arium sentire iussisse: quod vbi ille vt faceret in animum inducere non potuit, Arium ab eo eiectum. Verùm altum vt dixi de hoc Alexandro Baucali apud alios silentium. Illud equidem reperio (quod ad *Baucalis* nomen alludit) quod memorat Epiphanius,

heresi

heresi Meletianorum 68. num. 4. & in heresi Arianorum 69. num. 1. & 2. & exinde Nicetas *thesauro orthodoxæ fidei lib. 5. cap. 4.* Arium ipsum Alexandrinæ cuiusdam inter alias Ecclesiæ, quæ *Baucalis* dicebatur, presbyterum fuisse, eiusque Ecclesiæ *Baucalensis* populum ei adhæsisse. Vnde contorta forte ab Ariomanitis fabella, quò penes Baucalin aliquem, & alterum insuper Alexandrum schismatis inuidia collocaretur, quæ reuerà penes Arium Baucalensis Alexandrinæ Ecclesiæ presbyterum, populùmque adeò eius Ecclesiæ Ario fauentem erat. ¶ Illud quoque nouum hætenùs, quod de *Baucalis* nomine Philostorgius adjicit, apud Alexandrinos vas testaceum, molémque seu gibbum ad eius instar in dorso collectum ita vocari, atque inde Alexandrum illum *Baucalin* dictum. Cuius rei fides penes eum esto. Certè ab hâc voce non ablutit Germanica hodie quâ gibbus significatur. Aliàs Hefychio, & ipsi Alexandrino, *βαυκαλαῖ* est *κατακομιζέω, πλεῖν, παρὰ τὸ κατὰ τὴν κομιζέω.*

¶ AD CAP. V. De Constantio Choro & Const. M.

Ad *Constantinum M.* iam accedit Philostorgius hoc capite & proximo. Ac primò quidem agit de Constantio Constantini M. patre, deque huius ad patrem in Britanniam sub tempus mortis eius profectio, & exinde eo Imperatore factò. In quibus omnibus Philostorgio conuenit cum aliis scriptoribus Paganis, Christianis, Eusebio, *lib. 8. hist. Eccles. c. 26. 29.* Praxagora apud Photium, Eutropio, Auctore vitæ Constantini *lib. 1. c. 13. 14. 15.* Zosimo, *lib. 2. pag. 672.* In eo quoque, quod narrat de fugâ Con-

stantini propter Diocletiani insidias : etsi Politix auctor apud Photium *num. 25. de Maximiani insidiis* id memoret. Infantiam modò suam , vt hïc , ita & alibi haud semel prodit Philostorgius circa notitiam Occidentis regionum. Nempe enim & hïc Alpes veluti mundi finem aliquem, saltem velut *περατώδες* aliquid memorat, eaque vnâ re Gallias potissimùm censet, *ἧς ἀνω Γαλαπῶν, ἐν αἷς κὶ αἰ καλεμύραι Ἀλπεις* : mox & loca hæc *δυσέμβολα καὶ δυσωρόσσια* vocat : Et de Galliis agens *ταῖς δὲ Γαλλίας*, inquit, *οἱ νῦν Γαλλίας ὀνομάζουσιν*. Quasi verò non ab antiquo *Gallia* hæ dictæ fuerint. Sed similis eiusdem infantia est circa Britanniam *hoc ipso tm. κτὲ Βρετανίαν, τὴν Ἀλεξιῶνος καλεμύριον* : quasi verò non Britannix nomen hoc æuo obtinuerit, obliterato fermè, Albionis nomine. Simili rursùm infantia, quâ *lib. 9. tm. 17. de Hispaniâ, ταῖς Ἰσπανίας αἰ νῦν Ἰβηρίας καλεῖσι, τὴ δὲ αὐτῆς ῥέοντος Ἰβηρος ποταμοῦ τὴν ὑπερτέραν ἐπινηθίσαντος ὀνομασίαν*. Quasi verò non Hispanix nomen hoc æuo obtinuerit, imò Ibericum fermè vicerit. Verùm Græculis huius fermè sæculi Scriptoribus mos hic fuit, vsurpatas iam olim in Græcia prisicisque monumentis inditas locorum gentiumque appellationes retinere, præferre : quomodo Albionis, Iberix, Galatix, pro Britannia, Hispania, Gallia. De Albione alioquin ita quoque Plinius olim, *Britannia insula clara Græcis nostrisque monumentis, Albion ipsi nomen, cùm Britannia vocarentur omnes. vide & Ptolemæum lib. 5. cap. 5. & 8. Europa tab. 1.*

¶ AD CAP. VI. De Crucis &c. visione.

De Crucis & inscriptionis circum ea visione Constantino M.

tino M. oblatâ, est hoc caput : quam & tempore victoriæ de Maxentio oblatam ait, victoriâque ipsam occasionem fuisse *μεταβολῆς* conuersionis Constantini ad Christianismum, & exinde fidei Christianæ ad alios quoque propagatæ, *ταῖς ἄλλοις φλεγομένη*. Quam quidem narrationem excribit hinc fermè Nicephorus, *lib. 8. cap. 3.* qui similem alioquin alteram iam ex Socrate fermè memorauerat, *lib. 7. cap. 29.* Hanc verò visionem, non Gentiles modò scriptores (quod Baronius rectè obseruauit) nusquam memorant, imò ne Publius Optatianus Porphyrius quoque, qui in Dædaleo alioquin opere suo *scilicet Panegyrico ad Constantinum*, multa habet de Christi monogrammate, quod & *cæleste signum* vocat, verùm neque Eusebius ipsemet historiæ Ecclesiasticæ libris : qui illud tantum refert, *lib. 9. cap. 8.* Constantinum subsidij sibi diuinitus allati conscium, statim passionis salutiferæ trophæum, seu crucis signum, Romæ dexteræ statux suæ imponi voluisse, cum inscriptione præferente, *sepe urbem Tyranni iugo liberasse, &c. τὴν τῆς σωτηρίας σημεῖον τῆς ἀλιθιωῦς ἐλέγχῳ τῆς ἀνδρίας*. At de crucis visione Constantino oblatâ nihil Eusebius libris illis : Quod posterius tamen memoriæ proditum passim libris de vitâ Constantini *lib. 1. cap. 22.* & à Rufino *lib. 9. cap. 9.* Socrate *lib. 1. cap. 1.* Sozomeno *lib. 1. cap. 3.* Politix auctore apud Photium, *num. 256. pag. 1408.* Auctore Chronici Alexandrini, Cedreno, aliis : quibus omnibus deinceps Philostorgius hic addendus venit : Quam tamen fabulam suspicatos nonnullos jam olim

Gelasius Cyzicenus *lib. 1. histor. Concil. Nic. cap. 4.* tradit. Certè diuersimodè hæc visio narratur (id quod & Photius istud excerptando indicatum voluit, & à Baronio prætermissum, qui etiam solum authorem vitæ Constantini, & Artemium super hac visione allegat) Auctor quippe vitæ Constantini M. vt & Socrates, & ex eo Nicephorus, aiunt, Sole dièque in pomeridianum tempus paulùm inclinante, crucis trophæum ἐν φωτὸς σφαιρακτῶν ex lucis splendore figuratum in cælo soli imminens conspectum, inque eo inscriptionem σφαιρακτῶν, Τέτω νίκα, vel vt Socrates ait, σφῆλον φωτὸς σφαιρακτῶν, in quo literæ erant, exprimentes ἐν τέτω νίκα, vocula ἐν amplius additâ, *In hoc vince*, pariter vt apud Philostorgium *hæc*, & Rufinum, Politicæque authorem apud Photium. At Sozomenus ex traditione ait, vt & Rufinus, Constantinum vidisse ὄντα, per soporem ait Rufinus, crucis signi in cælo splendescens, visionéque obstupefacto illi Angelos adstantes dixisse, Ὁ Κωνσταντῖνε ἐν τέτω νίκα: mox & alteram Christi visionem oblatam, quæ etiam memoratur in vitâ Constantini *lib. 1. cap. 4.* & apud Socratem *lib. 1. cap. 1.* Sozom. *lib. 1. cap. 3.* Atenim Philostorgius ita rem narrat: Crucis signum in Oriente (quod etiam Rufinus habet) visum longius distentum, splendore præfulgido figuram eius exprimente, stellis que eam circumcursantibus Iridis instar, compositis ad literarum characterem, quibus exprimebatur *In hoc vince*. Quod quidem, de Iride & stellis circumcursantibus verbaque illa exprimentibus, vnus ex vetustioribus Philostorgius habet, & ex eo

recen-

recentiores, veluti Nicephorus *dict. lib. 8. cap. 3.* (qui idem & *lib. 7. cap. 29.* narrationi quam ex Socrate alioquin de eadem visione desumpserat, ex hoc loco hæc verba inferuit, *γραμμῶσι Ρωμαιῶσι δι' αἰθέρων ἴσων ἐντυπωθεῖσιν.*) & Cedrenus quoque *pag. 222.* ἔχων ἐπιγραφῶν δι' αἰθέρων. vt & Zonaras *tom. 3. p. 3.* τύπος αὐτῶν σφαιρακτῶν μισούσης ἡμέρας δι' αἰθέρων ἐφαίνε κατ' ἕσπερον, ἢ γραφὴ πρὸς τὸν σφαιρὸν Ρωμαιῶσι σφαιρακτῶσι δι' αἰθέρων ἢ αὐτοῖς τετυπωμένοις ἢ φερέσειν, ἐν τέτω νίκα. Sic sane rursum idem Philostorgius *lib. 3. tm. 26.* belli Magnentici tempore, i. A. D. 351. crucis signum Hierosolymis visum memorat, magna Iride coronæ instar vndique eam ambiente. Et rursum, *lib. 10. tm. 9.* post victoriam de Maximo, i. A. D. 389. narrat, astrum quoddam in cælo visum magnum lucidumque, & ad id stellarum concursum vndique factum, simili spectaculo quo apum examen circa ducem volitantium, & exinde congressu mutuo velut coacta ex omnibus luce in vnâ eluxisse flammam, gladiique formam expressisse. Ergo verba hæc *In hoc signo vince* Philostorgius expressa fuisse ait ex concursu stellarum Iridis instar crucis signum circumcursantium, *ἀξιόμηνον* scil. *γραφή δι' αἰθέρων*, cum alioquin in ipsamet cruce verba illa fuisse dicant author vitæ Constantini & Socrates, Sozomenus verò ab Angelis Constantino dicta scribat: & Artemius tandem apud Metaphrasten & Surium 20. *Octobris*, dicat, signum crucis radiis solis splendidius fuisse, literasque aureas fuisse belli victoriam significantes. Illud quoque notandum in Philostorgio, quod is verba hæc *In hoc vince* lingua

Cc 2

Romana expressa *ῥητὸς* scribit, cū tamen id non ita exprimant alij. In illo quoque differentia inter scriptores intercedit; quod Auctor vitæ Constantini à toto exercitu id visum tradit, vt & Socrates *ὑπὸ τῆς πλειόντων*, ipseque Artemius & *αὐτόπλω* sese fuisse literasque legisse, totumque exercitum contemplatum adserit: Et Philostorgius noster in genere *ᾠφθῆ*. Atenim, vt dixi, & Rufinus *per soporem* oblatam ei hanc visionem dicit: & Sozomenus *ἕνα* istud Constantino oblatum scribit, etsi mox auctoris vitæ Constantini verba quoque apponat. Discrimen & circa tempus: Philostorgius ait, ipso victoriæ de Maxentio tempore crucis signum apparuisse, alij ante visum scribunt, cū scilicet is institueret bellum aduersus Maxentium, & aliquò profectus fuisset: eaque occasione multa à Constantino facta, & inter alia quoque signum crucis effectum, & exercitui prælatum, de quo nihil Philostorgius hoc loco. Differentia denique in eo, quod Philostorgius victoriam de Maxentio causam fuisse *μεταβολῆς* Constantini dicat: cū alij ante victoriam Constantinum Christianum fuisse adserant. ¶ Cæterum neque illud omitendum, quod Nicephorus scribit *lib. 7. cap. 47.* post Licinium quoque deuictum cum Byzantium oppugnaturus esset, similem visionem oblatam Constantino: *καὶ σωθὲς πάλιν ᾠπτο ἀσεβῶν ἐς νεὶ γένος ἐν ἑσθῶν, καὶ γραφῆ ἀεικύλων ταῦτα ἀξιογράψασα, ἐν τέτρῳ τῶ σημείῳ πάντας νικήσει, τοὺς πολέμους.* Imò idem & tertio bello Scythico idem signum ei oblatum memorat *lib. 7. cap. 49.*

¶ AD

¶ AD CAP. VII. *De decr. ante Syn. Nic.*

Ante Synodum quoque Nicænam *ὁμολογίαν* stabilitum, Ariumque in Synodo damnatum, ait Philostorgius ab Alexandro Episc. Alexandrino. De quo aliunde quoque patet: vt & de Osij Episc. Cordubensis in Ægyptum & Alexandriam legatione rebúsque ab eo aduersus Arium gestis. Atenim quod Philostorgius ait, id factum in concilio Nicomediensi, cū eò Alexander venisset, ibidemque in Osium incidisset, id nusquam alibi memoratur. Et verò Photius id excerpando tanquam Philostorgio peculiare hîc indicatum voluit. Et quomodo id verum esse possit, quando & Nicomedia extra diocæsin Alexandri fuerit, & in eâ vrbe Eusebius Episc. Nicomediensis Ario suffragabatur, Arioque Topanta erat? Cæterique scriptores id indubiè Alexandria factum scribant. Vide vel Socratem, *lib. 1. cap. 4. & 6.* Certe, quod *Nicomediam* attinet, duo circa hæc tempora reperio ibi transacta ante Synodum Nicænam quæ ad Arium pertinent, verum neque ab Alexandro neque ab Osio, imò vnum ex his etiam pro Ario. Primò scilicet ita comperio, Arium ab Alexandro Ecclesia eiectum Palæstinam primùm, dein Nicomediam Bithyniæ profectum, literas ex eâ vrbe ad Alexandrum dedisse, quibus in proposito errore perstitit, vt memorat Epiphanius, *heresi Meletianorum* 68. pag. 720. & *Arianorum* 69. pag. 730. 732. pauloque post habitam Synodum: Imò Sozomenus *lib. 1. cap. 14. circa fin.* & ex eo Nicetas, *in thesauro orthodoxæ fidei* *lib. 5. cap. 4.* memorant, cū Arius in se de-

C c 3

creta factaque ad Eusebium Nicomediensem scripsisset, coactam Synodum in Bithyniâ, ait Sozomenus, (adit Nicetas Nicomediæ ex CCL. qui eò conuenerunt) Eusebiûmque cum Episcopis ad vniuersos Episcopos, vt cum Ario tanquam cum Orthodoxo communicarent, quos tamen vt id facerent adducere non potuerit, & cum Eusebiani instarent, accito Ario & excommunicato Alexandro Alexandriae Episc. *ὁμοσίου* hæresin anathemati subiecisse: Ariûmque ibi animum resumpsisse, &c. A quâ Synodo Nicomediensi distinguenda proinde fuerit altera quæ è totidem CCL. conflata, habitaque post Synodum Nicænam: de qua *inf. lib. 2. tm. 7.* cum contra Philostorgius hic scribat, ante Synodum Nicænam, Alexandrum Nicomediæ in Synodum conuenisse, ibique decretum de *ὁμοσίου* prædicando, & Ario condemnando factum, quæ planè contraria sunt. Secundò & illud proditum, Constantinum M. diffidio ob Arium sopiendo incubuisse, cumque ad Nicomediensem ciuitatem aliquando venisset (de quo Constantini Nicomediæ aduentu vide & Socratem *lib. 1. cap. 3. pag. 501.* vt cæteroquin hoc tempore Nicomedia fermè Imperatorum in Oriente regia seu sedes erat) & in Eusebium Episcop. Nicomediensem qui apud ipsum plurimum poterat, incidisset, in Orientem vltèrius perrecturum quoque eo sine fuisse, nisi inde retractus fuisset: quod ipsemet Constantinus testatur literis quas postea ad Alexandrum & Arium scripsisse memoratur apud auctorem vitæ Constantini *lib. 2. cap. 70.* & ex eo apud Socratem *lib. 1. cap. 4.* quod

Quod quidem nonnisi post Licinianum bellum confectum accidisse oportet, quando exinde tantum Constantinus Nicomediâ potitus est, cum ad eam urbem A. D. 323. victoriam obtinuisset, de quo alibi. Quod *Osium Cordubensem* attinet, illud quoque certum, eum à Constantino M. componendo Arii diffidio, (cum literis illis quas dixi Nicomediæ scriptis) in Orientem & Ægyptum missum: quod Socrates disertè scribit, *lib. 1. cap. 4.* (& ex eo Nicephorus *lib. 8. cap. 53.*) & Sozomenus, *lib. 1. cap. 15. & 16.* Imò & Theodoretus *lib. 1. cap. 7.* & Auctor vitæ Constantini *lib. 2. cap. 2. & vlt.* qui etsi Osij nomen non exprimant, attamen suis notis eum describunt. Imò & idem Auctor vitæ Constantini *cap. 5.* irritum hâc in re conatum Constantini memorans ait, neque Imperatoris, neque Osij autoritate promotum: Quâ in re etiam omni, sicut vitæ Constantini Author, ita & Socrates, *diēt. lib. 1. cap. 4. & 5. & lib. 3. cap. 5.* & Sozomenus, & Nicephorus, & Nicetas *duobus locis*, vetustiores secuti, Osium à Constantino *πρωτῶς* missum scribunt, & ad eum irritâ legatione reuersum: quem tamen Baronius à Syluestro Papâ missum mauult *A. 318. num. 88. 89. & A. 316. num. 22. 23. 24. 25. 26.* de cuius argumentis alibi viderimus. Secundò & illud reperio, Alexandrinæ nominatim Synodo, de quâ modo Osium adfuisse, imò præfuisse, in quâ & Colluthus in ordinem redactus est, teste Athanasio *Apol. 2.* & quædam contra Sabellianos definita, teste Socrate, *lib. 3. cap. 5.* (ne quid nunc dicam de Osij præsentia in Concilio Nicæno) propter quæ Osium pro

Ægyptio habitum, & verò à Zosimo vocari, quis credat, propter ingentes videlicet labores in Ægypto exantlatos: nisi malimus credere, Osium Ægypto oriundum fuisse, quomodo & Osius quidam Comes S. L. mox & Magister officiorum Ægyptius sub Arcadio occurrit apud Claudianum, & in *Cod. Theod. A. D. 395. 396. 398.* Hæc inquam ita comperio, & de Nicomedia & de Osio in rebus Arii: quæ tamen omnia ab hac Philostorgij narratione plurimum recedunt. Et profectò haud immeritò credat quis, hæc ab Ariomanitis efficta, vt ita Catholicorum querelis hæc oppònerent, qui Nicomediensi potissimum Episcopo Arianorum signifero, antesignano, quique apud Arium ὄλος ὑπῆρχεν, vt Epiphanius testatur, Synodóque Nicomediensi, Arii Arianaque hæreseos defensionem adscribebant, Nicomediámque adeò totius mali officinam τῆς ἀσεβείας ἐργαστήριον quirabantur: & sic vt penes Alexandrum Osiumque dissidij inuidiam collocarent.

¶ AD CAP. VIII. De Nicæna Synodo.

Ad ipsammet *Concilij Nicæni* historiam hoc & duò sequentia capita pertinent: quibus addendum & quartum insuper, quod *initio libri secundi* occurrit, sed & quintum quod eiusdem *libri tm. 7.* continetur. Et istud quidem mema est, de Episcopis Arianis, qui Synodo Nicænae interfuerunt, quorum recensum instituit Philostorgius: Exemplo videlicet & æmulatione Catholicorum scriptorum, qui & ipsi vel Episcoporum, vna cum vrbium ὀνομασίαις, omnium catalogum scriptis suis exhibuere, veluti

veluti Athanasius in *συνόδου*, vel illustriorum saltem in eâ Synodo Episcoporum nominatim recensum agunt, laudésq; decantant, & in his Osij, Paphnutij & Spiridionis velut eximiorum, etsi inter hæc Arianorum quoque potiores memorent: vide Socratem *lib. 1. c. 5. 9.* Theodor. *1. cap. 7.* Sozom *lib. 1. cap. 16.* ¶ Cæterum ampliorem longe ex hoc Philostorgij libro primo recensum refert Nicetas, *thesauro orthod. fid. lib. 5. cap. 7. in fin.* quàm epitome hæc Photiana habet, loco qui inter supplementa Philostorgiana habetur. ¶ Igitur viginti duos Episcopos qui in Synodo Nicæna ab Ario steterunt memorauit Philostorgius, referente Niceta; & quidem, vt repeto, ex octo prouinciis: ex *Libya superiore* sex, ex *Aegypto* vnum, è *Palaestina* duos, è *Phœnicia* totidem, è *Ciliciâ* tres, è *Cappadocia* tres, è *Ponto* duos, ex *Bithyniâ* tres: vt proinde hæ octo prouinciæ fuerint, quas iam tum Arianum virus perfuderat, continuo videlicet tractu sitúque à Libya superiore Bithyniam vsque: è quibus viginti duos Episcopos qui Synodo Nicænae interfuerunt, memorauit Philostorgius: cum tamen Rufinus *lib. 10. cap. 5.* vt & acta Synodi Nicænae septemdecim tantum memorent, Niceta quoq; referente, *d. lib. 5. cap. 7.* Nos de singulis nunc fermè, intra modum tamen, videamus, quantum videlicet illustrando huic loco sufficit. ¶ Primus, ordine locorum seruato, ex Arianis qui concilio Nicæno interfuerunt memoratur *Sentianus Bora* ex Libya superiore, qui certè inter Episcopos & quidem prouinciæ Libya qui Synodo Nicænae subscripserunt, non apparet. *Boraum*

porrò Cyrenaicæ Libyæ promontorium fuit ad Syrtim maiorem, Ptolemæo teste, pariter vt Berenice & Arfinoe, de quâ mox. ¶ Secundus, ex eadem Libya *Dachus Beronices* nominatur, qui *Dathas* vel *Dathes*: Berenices inter Episcopos prouinciæ Libyæ in subscriptione concilij Nicæni dicitur: imò & in nonnullis codicibus *Dachis Beronice* autem siue Berenice hæc vrbs Libyæ fuit, vna è quinque in Pentapolitana, alio nomine Hesperides, à Ptolemæo collocatur. In Itinerario Peutingeriano, *charta E extrema* scriptum, *Bernicide portum*, pro *Beronicide portum*: vt in *charta F* similiter *Pernicide portum*, pro *Beronicide*. Mentio eius quoque apud Plinium *lib. 5. cap. 5.* Ammianum Marcellinum *lib. 22.* in Itinerario Antonini, & apud Stephanum, *de urbibus*. ¶ Tertius ex eadem Libya nominatur *Secundus Teuchirorum*: pro quo subscriptio concilij Nicæni habet, *Secundus Taurinensis* vel *Tauritanensis prouinciæ Libyæ*: Vbi rescribendum *Tauchiranensis*: nam *Tauchira* & *Teuchira* promiscuè dicta: Sic sanè quoque in optimo Itinerario Peutingeri, *Tauchira*, & apud Stephanum pariter *Ταύχειρα πόλις Λιβύας*. Marcellini locus *diët. lib. 22.* hic apponendus est. In *Pentapoli Libya Cyrene* & *Ptolemais*, & *Arfinoë* (eademq; *Teuchira*) & *Darnis* & *Berenice*, quas *Hesperides* appellant. De eadem vide & Synesium *epist. 3.* ¶ Quartus ex eadem Libya memoratur *Zopyrus Barces*, qui in concilio Nicæno subscriptus apparet inter Episcopos prouinciæ Libyæ ita, *Zephyrus Barces*. Barce autem Libyæ vrbs Ptolemæo, Plinio. Apud Athanasium *ad solitar. vit. ag. pag. 660.* memoratur quoque Secundus quidam

quidam Barcæ presbyter. ¶ Quinto sextoque loco ex eadem Libya inter Arianos stetit in Synodo Nicæna dicuntur, *Secundus Ptolemaidis* & *Theon Marmaricæ*, quod & aliunde notum. Vide vel Theodor. *1. cap. 7. in fin.* & subscriptionem Concilij Nicæni, vbi inter Episcopos prouinciæ Ægypti Secundus hic Ptolemaites ponitur: de hoc infra quoque hoc ipso libro, *tm. 9. & lib. 2. t. 1. 3.* & *lib. 3. tm. 19. 20.* de Theone *diët. tm. 9. & lib. 2. t. 3.* ¶ Septimus *Melitus* ex Thebis Ægyptis memoratur. Meletius verò hic ille est, qui Græcis fermè *Μελίτιος*, in Thebaide Episcopus Lyci dicitur: de quo multa in Concilio Nicæno: Lycus enim illa in Thebaide Ægypti prouincia fuit, sed non Thebæ ipsæ, neque Meletius Thebaidis vrbs Episcopus fuit, verum in Thebaide regione Lyci: Culcitanus quippe tùm Thebaidi vrbi ipsi præerat, teste Epiphanio *heresi Meletianorum 68. numer. 1.* Sic quoque Epiphanius de Melitio *heresi Arianorum 69. num. 3.* *Μελίτιος ὁ τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ Θεβαίδος δικάων ἐστὶ καὶ αὐτὸς Ἀρχιεπίσκοπος*: & mox, *ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Μελίτιος ὁ καὶ τῆς Αἰγύπτου*. Thebæ porrò ipsæ & Diospolis dictæ vide Ptolemæum *lib. 4. cap. 5.* Itiner. Peutinger. Notitia Imperij. *sub Duce Thebaidos.* LYCO, *Hermapoli*, *Tentyra*, *Copto*, *DIOSPOLI*, *Lato*: & post, *Syene*, *Copto*, *Filis*, *THEBIS*. *Cassianus* quoque *lib. 4. de institutis renunciantium*, *Lycum*: in *extrema Thebaide esse* ait. Stephanus duas Lycos nominat, vnam in nomo Lycopolite Ægypti, alteram maritimam in nomo Sybennite, quarum illam huc traho. Hunc igitur Melitium Arianis quoque accenset hîc Philostor-

gius : & certe etsi Melitius hæreticos Arianos primus detexisse dicatur ab Epiphanio *hæresi Melitianorum* 68. pag. 719. 720. Meletiani his postea sociati fuere. Quod autem Philostorgius eum Synodo Nicenæ interfuisse ait , id verum esse potest : Certe & Synodicæ literæ à Concilio Nicæno ad Alexandrinos datæ durante adhuc Synodo apud Theodoretum *lib. 1. cap. 9.* ostendunt, eum tum superstitem fuisse: vt proinde quod longe ante Concilium Nicænum mortuum eum indicat Epiphanius, *hæresi Arianorum* 69. num. 4. plane erroneum sit. Mortuus enim hic videtur, vel durante adhuc Synodo, vel ilicò post: Certe Concilio Nicæno hodie subscriptus non reperitur. ¶ Octauus ab Arrianorum parte Synodo Nicænæ interfuisse dicitur à Philostorgio *Patrophilus Scythopoleos* ex Palæstinâ: quod vel ex Theodoro quoque patet, *lib. 1. cap. 7. in fin.* qui & subscriptus Concilio Nicæno reperitur: de quo infra quoque *lib. 4. t. 10.* ¶ Nonus ex eadem Palæstina *Eusebius Pamphylis Cæsariensis* Episc. inter Arianos numeratur: qui & subscriptus Synodo Nicænæ reperitur. Hoc proinde iam Philostorgij testimonium de Eusebio Cæsariensi Ariano tot aliis veterum testimoniis deinceps accedere poterit: in quibus sunt Eustathius Antiochenus, apud Socratem, *lib. 1. c. 23.* Marcellus Ancyrae, apud Eusebium ipsum *lib. 1. contra Marcellum cap. 4. p. 27.* Episcopi Aegyptij in libello proposito in Synodo Tyriâ, quem refert Athanasius *Apolog. 2. pag. 618.* Sardicense concilium, in encyclica apud eundem Athanasium, *dict. Apolog. pag. 594.* Athanasius, *de decretis Synodi Ni-*

cænæ

cænæ pag. 422. 423. & *lib. de Synodis Arimini & Seleuciæ* p. 633. & *epist. ad Africanos*: Hilarius *ad Constantium*: Basilius *de Spiritu sancto cap. 23.* Epiphanius *hæresi* 68. 69. Hieronymus *apolog. contra Rufinum*, & *epist. 65. & 152.* & *lib. contra Rufinum* 1. cap. 2. 3. lib. 2. cap. 4. lib. 3. cap. 1. ad Ctesiphontem *aduersus Pelagium*: ad Pammachium & Oceanum *de errorib. Origenis*: Theodoretus, *lib. 1. cap. 5. 6. 12. 13. 21. 28.* & *lib. 2. cap. 8.* Sozomenus *lib. 1. cap. 20.* & *lib. 2. cap. 17. 18. 19. 24.* lib. 3. cap. 5. Theodoretus Mopsuestænus apud Nicetam *thes. orthod. fid. lib. 5. cap. 7.* Suidas *in v. Εὐσέβιος*, Gregorius Syncellus, *Secunda Synodus Nicæna*, Photius *in Biblioth. num. 5. 9. 13. 163.* Zonaras *tomo 3. p. 9.* Nicephorus, (qui alibi tamen eum Arianismo purgatum vult *lib. 8. cap. 21.*) sibi contrarius *lib. 6. cap. 37. lib. 8. cap. 18. 45.* Quibus omnibus & compluribus aliis accedat deinceps & hic Philostorgius noster. Sed quid aliunde testimonia conquirimus, cum ipsemet fidem suam satis prodat? Quid? non libri *Demonstrat. Euangel.* pleni sunt parum orthodoxarum sententiarum, quod Billius rectè obseruauit *1. obseruat. 23.*? Non, *lib. 4. cap. 2.* Filium Patris *ὁμοούσιον* & Patris *ὕπερτατον* vocat? Eodemque *libro cap. 3. & 8.* Filium *ἐτερον* à Patre docet, item *ἐσὸς ἄλλου* consilij & potestate Patris? Quod Pater *αὐτοῦ πατρὸς*, *αὐτοῦ πατρὸς* Filio ante ipsius generationem: quod causa sit constitutionis Filij, quod Filius ab ipso procedat tanquam à causa sua. Et *lib. 5. cap. 1.* Filium secundam causam vocat: & *cap. 2.* quod Deus filium honoret secundo sceptro: & *cap. 3.* vocat Filium secundum Dominum: & *cap. 4.* eum *δὲ ἄρρετων ἡξιώσας*: Item vnum solum verum

Dd 3

Deum, quique ita propriè appelletur, Patrem esse, secundum autem hoc est Filium participatione duntaxat veri societatem adsecutum esse : Et paulo post, Filium post Patrem tanquam Deum honorandum esse propter inhabitantem in eo Deum : & alia similia *eod. cap. 7. & cap. 6.* Et *cap. 8.* Patrem Filij Deum ac Dominum esse. Et *cap. 11.* præstantiorem quidem Filium omni Angelicâ natura esse, inferiorem tamen *μείονα* prima causa. Et *præfat. lib. 6.* Filium *δὲ δεύτερον μὲν τὸν πατέρα εἶναι.* Libris pariter de præparatione *Euangel. lib. 7. & 11.* vocat Filium *δὲ δεύτερον εἶναι, δὲ δεύτερον θεόν :* & libris contra Marcellum passim, & inter alia *lib. 1. cap. 7. sub fin.* ait, Filium non eundem esse cum Deo atque Patre, neque enim secundum pietatem verè senserit is qui profiteatur esse illum Deum qui est super omnia, contra expressum Pauli locum *ad Romanos 9. vers. 8.* Et *cap. 11.* vocat Patrem Deum & caput Filij : & *cap. 13.* quod Filius ante incarnationem honoratus fuerit Deitate gloriæ paternæ : & *cap. 20.* quod Filius Dei minister fuerit in creatione, *ὑπηρετικός, θεογονησάμενος :* *ibid.* quod Filius alius sit à Deo inuisibili : *ibid.* quod hæc propositio falsa sit, quod ante creationem nihil aliud erat quàm Deus : & *lib. 2. cap. 2.* quod Pater & Filius non sint *ἰσομοῖ :* *cap. 6.* quod Pater sit Dux filij : *cap. 7.* quod Filius non sit *αἰδιό* æternus, quod Filius Patrem adoret : *cap. 14.* quod Filius sit *ὑπηρετικός, θεογονησάμενος.* Et *lib. 3. cap. 7.* vocat pariter *ἑυπηρετούμενον.* Vt omittam incommodas eius sententias de Spiritu sancto. Vt proinde Socrates *lib. 1. cap. 3. & lib. 2. cap. 17.* hunc Aethyopem frustra lauare conatus sit, vt maxime

mè consubstantialis vocem admiserit, & Synodo Nicænæ tandem subscripserit, negaritque Filium Creaturam esse, neque de nihilo, *ὁμοίως τοῖς λοιποῖς κτισμασιν :* Nam & hisce verbis Eusebius non negat abscisè Filium creaturam esse, imò contra supponit, similem tantum aliis creaturis creaturam negans : Haud aliter, atque reliqua Arianorum cohors Nicæno Concilio subscripsit, atque *ὁμοίως* vocem amplexata est, verum fraude doloque, *ὁμοιοῖς* vocem sub ea occultans : de quo *infra tm. 9. & apud Nicetam lib. 5. cap. 8.* & vt plenissimè fidem facit Eusebij epistola ad Cæsarienses apud Socratem *lib. 1. cap. 5.* ¶ Decimus ab Arianorum parte Concilio Nicæno interfuisse dicitur à Philostorgio *Paulinus Tyri* ex Phœniciâ, de quo vide & *infra lib. 5. tm. 15.* ¶ Vndecimus, *Amphion Sigedonis* ex eadem Phœniciâ : vbi voluisse videri possit *Philostorgius Amphion Sidonis*, quæ trans Tyrum in eadem Phœniciâ, cuius Episcopum Paulinum modò memorauit. Verùm huic obstat subscriptio Concilij Nicæni, vbi comparet *Theodorus Sidonos.* Alioquin *Amphion* hoc æuo memoratur, verùm Ciliciæ (de quâ immediate mox *Philostorgius*) & quidem Epiphaniæ in Cilicia, Ep. *Sozom. 1. c. 10.* qui & subscriptus in Concilio Nicæno inter Episcopos Ciliciæ reperitur, quique contra Arianos scripsit, teste *Athanasio orat. 1. contra Arianos p. 122.* *ὁ Ἀμφίωνος ἀπὸ τῆς Κιλικίας,* vbi malè Interpres *Appianum* substituit. Meminit eiusdem & *Sozom. lib. 1. cap. 10.* Interfuit idem & Synodo Ancyranæ & Neocæsariensi. *Amphionis* etiam Ariani mentio hoc æuo, qui Nico-

mediæ Eusebio suffectus est : vt docet ep. Synodi Alexandrinæ apud Athan. *apol. 2.* Theodoretus *1. cap. 20. in fi.* Sozom. *2. cap. 16.* Quare hæc siue impostura Philostorgij fuerit, siue menda. ¶ Sequuntur nunc tres è Ciliciâ Arianorum Episcopi qui Concilio Nicæno interfuerunt: primus, qui ordine iam duodecimus est, *Narcissus Irenopoleos*, quod etiam Theodoretus *lib. 1. cap. 7. in fin.* testatur, qui & ipse subscriptus Concilio Nicæno, de quo *inf. lib. 4. tm. 10.* ¶ Decimus tertius *Athanasius Anazarbi*, qui Concilio Nicæno subscriptus non reperitur: de eo quoque *infra lib. 3. tm. 15.* ¶ Decimus quartus *Tarcondimantus Aegon* eiusdem Ciliciæ. in subscriptione Concilij Nicæni dicitur *Tarcondimantus Aegirates*, vel, vt alij rectius, *Tarcondimantus Aegetanus*. Aegeates vel Aegetanus, ab Aegis vrbe Ciliciæ. Hic idem sedecim annis post Concilio quoque Antiocheno subscriptus reperitur: *Prouincia Ciliciæ, &c. Narcissus Irenopolis, Tarcondimantus Aegeates*, vbi rursum rescribe *Aegeates*: *Αἰγᾶτες* vel *Αἰγᾶτες* ab Aegis vrbe Ciliciæ, vt docet Stephanus: nam *Αἰγῆτις* vel *Αἰγῆτις* ab Aegina insula. ¶ Sequuntur tres Cappadociæ Episcopi, *Leontius, Longianus & Eulalius*, qui quintodecimo, sextodecimo, septimodecimo loco inter Arianos in Concilio Nicæno fuere: quorum vrbes vt in aliis non adscribit Philostorgius: *Leontius* vero hic est Cæsariensis Cappadociæ Episc. qui & subscriptus Concilio Ancyrano, vbi Nerodianensis vocatur, Neocæsariensi, & Nicæno, quem tamen Athanasius inter Orthodoxos memorat *Orat. 1. contra Arianos pag. 121.* cum Philostorgius eum Arianis

Arianis accenseat. Quod *Longinum* attinet, quem *Λογγινόν* vocat Athanasius, is Neocæsariensis Ponti Polemoniæ Episcopus subscriptus reperitur Synodo Anciranæ (vbi *Longinus Dicastrionensis* dicitur) & Neocæsariensi & Nicæna, quem & ipsum Orthodoxis accenset Athanasius *dict. loco pag. 122.* *Eulalius* decimus septimus iam inter Arianos à Philostorgio numeratur, & quidem inter Epp. Cappadociæ. In Synodo Nicæna *Eulalius* subscriptus reperitur, verum Iconiensis Pisidiæ Episcopus: Gangrensi quoque Concilio *Eulalius* subscriptus extat. Eulalij certè multi memorantur, *Eulalius Amasææ* (Cappadociæ) ad Pontum, *Eulalius Cæsareæ Cappadociæ*, qui postea Episc. Antiochenus fuit: de quo *infra lib. 3. tm. 15.* & *Eulalius Dorensium*. ¶ Sequuntur Episcopi duo ex Ponto; *Basilus* igitur *Amasææ* in Ponto decimus octauus iam Arianorum qui Concilio Nicæno interfuerunt à Philostorgio nominatur, & ex eadem Ponto decimus nonus *Meletius Sebastopoleos*: Quos duos solos cæteris præteritis hæc ecloga sua Photius memorat, dicens, Philostorgium narrare, quod Synodo Nicæna cum aliis Sacerdotibus Dei & hi duo interfuerint: non expresso etiam quod ab Ario steterint. Cur igitur hos duos tantum ex superiore catalogo eorum quos Philostorgius concilio Nicæno interfuisse scripserat, Photius excerpserit? Nempe primo, quia hi reuera orthodoxi fuere, & ideò inter Orthodoxos eos recenset Athanasius, *Orat. 1. contra Arianos, p. 122.* vt & Niceph. *lib. 8. cap. 4.* Deinde quia Basilium Amasææ alij sub Licinio interfectum scribunt, vt Eusebius *Chronico* (etiam

is *lib. 10. Histor. Eccles. c. 8. p. 294.* persecutionem Licinij Amaseæ describens nil tale de Basilio memoret) & acta apud Metaphrast. & Surium 26. Aprilis, imò & Nicephorus sibi ipsi contrarius *lib. 7. cap. 44.* Certe Concilio Nicæno subscriptus reperitur *Eutychius Amaseæ Episcopus, Basilij successor.* Hæc igitur causa, cur Photius istud in Philostorgio tanquam peculiare & suspectum notat, ut & in altero, quod *Meletium* attinet. Nullibi quippe Meletius occurrit Sebastopoleos in Ponto Episc. verum Melitius Sebastia in Armeniâ, post Eustathium Antiochenum, de quo etiam *infra lib. 5. tm. 1.* & hoc ipsum sub Constantio post Synodum Seleuciensem, de quo Socrates *lib. 2. cap. 33. 34.* Theodoretus *lib. 2. cap. 31.* Sozomenus *lib. 4. cap. 27.* Et Sebastia alia à Sebastopoli: quomodo clarè in Itinerario Antonini duobus locis separantur: modico tamen interuallo, 73. circiter M P. Ab hac verò Armeniacâ Sebastopoli sejungenda altera Ponti Polemoniâci, quæ & ipsa postea Armeniæ secundæ adscripta: v. Iustin. *Not. 28 31.* Procopium *lib. ... 3.* *ὡς ἐκ τῆς ἱστορίας.* & Stephanum *in v. διοσκουρίας.* Sebastopoleos tandem mentio quoque in Notitia Imperij *sub Duce Armenia.* ¶ Ultimum, tres è Bithynia Episcopi Ariani qui concilio Nicæno interfuerunt à Philostorgio memorantur, *Theognis Nicaeæ, Maris Chalcedonis, Eusebius Nicomediae,* de quibus tribus velut potioribus, passim alij & in his Socrates *lib. 1. cap. 5. v.* & nostrum *infra tm. prox.* ¶ Et hos quidem 22. Episcopos memorat Philostorgius, præter quos & alij memorantur: & in his Menophantus Ephesius à Theodoro

reto

reto *lib. 1. cap. 7. in fin.* quem & inter principes Eusebiano-
rum Athanasius numerat. ¶ Circa *Eusebium* verò nominatum Nicomediensem tria apud Philostorgium hæc notanda. Primò, quod eum *Magnum* vocet, & quod secundum, hoc cognomen ideò adeptum scribat, quod miraculis clarus maximè fuerit. *Miraculorum* scil. vim, ut & diuinandi Ariani suis quoque tribuere (de Aetianis & Eunomianis alibi dicitur) & in his Eusebio Nicomediensi, ut hic Philostorgij locus ostendit apud Nicetam: idque Photius etiam notabat *in Biblioth. num. 40.* ex Philostorgio: haud aliter atque Catholici suos, & quidem eos qui concilio Nicæno interfuerunt, & in his Paphnutium, Spiridionem, Iacobum Nisibenum, miraculis maximè claros deprædicant: vide Rufinum *lib. 10. cap. 4. 5.* Socratem *lib. 1. cap. 8.* Theodoretum *lib. 1. cap. 7.* Sozomenum *lib. 1. cap. 11.* Politiam Metrophanis apud Photium *num. 256. pag. 1409.* Sic & vaticinandi vim suis tribuere Ariani, ut ex Secundi exemplo patet *infra tm. prox.* Denique scriptorum hæc Ecclesiasticorum hoc æuo mos, ut suæ quisque sectæ vel sententiæ hominum miracula efferant. Sic & Socrates *lib. 1. cap. 9.* & *lib. 7. cap. 17.* Nouatianis suis miracula tribuit. Quod *Magni* pariter cognomentum attinet, & Catholici & hæretici huius æui illustriores Episcopos suos hoc cognomento donauere. Sic Catholici Eustathium Magnum & *μεγάλων*: Theodor. *lib. 1. cap. 17.* & *25.* & *lib. 3. cap. 4.* Photius libello cui titulus *συναγωγὴ τῶν πατέρων καὶ ἀποστόλων καὶ ἐπισκοπῶν*: Sic Osium, Basilium, Meletium Magnos indigetat Athanasius, *orat. 1. contra Arianos*

Ee 2

pag. 122. Sic igitur & hæretici suos *Magnos* dixere: & Ariani quidem inter alios & præ aliis Eusebium Nicomediensem, quem ideò Philostorgius non vno loco ita vocat, *hic*, & *tm. 9. inf.* & apud Photium *Bibl. num. XL*. Tertio notandum, quod obseruat Philostorgius, Eusebium Nicomediensem Luciani Martyris familiarem fuisse, quod & ipsum repetit *infra lib. 2. tm. 3. & 15.* & sic Collucianistam, quomodo Arius eum epistolâ suâ in *ἀπασιμῶς* compellat, apud Epiphanium *heresi Arianorum 69. num. 6. in fin.* & Theodor. *lib. 1. cap. 5. in fin.* De quibus Collucianistis dicetur plenius *infra, lib. 2. tm. 15.*

¶ AD CAP. IX. De Subscriptionib. Conc. Nic.

Secundum hoc caput est, ad Concilij *Niceni* historiam pertinens, de his videlicet qui *Nicenæ* formulæ consenserunt, *subscripserunt*: vbi quinque à Philostorgio indicantur. Primo, Arianos quoque, & in his Eusebium Nicomediensem, Theognin *Nicææ*, Marin *Chalcedonensem*, de quibus *super. cap.* subscripsisse. Quod quidem Photius hac eclogâ, ET Philostorgium ipsum fateri obseruat, *ὅτι καὶ αὐτὸς συνομολογῆι*. Nempe aliàs id Orthodoxi scriptores ceu verissimum memorant passim: Rufinus *lib. 1. cap. 5. in fin.* Socrates *lib. 1. cap. 5. pag. 508.* Theodoretus *lib. 1. cap. 7. in fin. & cap. 8. in fin. & cap. 13.* Sozomenus *lib. 1. cap. 20.* Et Theodorus quoque Mopsuestenus apud Nicetam, *thesauro orthod. fidei, lib. 5. cap. 7.* Nicephorus ex Theodoro, *lib. 8. cap. 18. in princ. & cap. 43.* Id igitur velut singulare iam notat Photius in Philostorgio, vt ita Ariani quoque scriptoris testimonio liqueat, Arianos *Nicææ* formulæ seu

seu fidei subscripsisse, quod Ariani postea negarunt, ideòque confutari eos oportuisse scriptorum testimoniis discere est ex Theodoro, *lib. 1. cap. 13. in princip. & fine.* Secundo notat Photius, & hic & rursus *infra lib. 2. tm. 2.* Philostorgium quoque (*καὶ ὁμοίῳ φησι*) fateri, Arianos fidei *Nicææ* dolo *ἐν ὁμολογῆι* subscripsisse, sub voce scil. *ὁμοίῳ*, *ὁμοίῳ* (nam ita hic rescribendum) *ὑποκρίσαντες* occultantes: & sic *καὶ τὸ θεωρητικὸν*, *infra tm. prox.* Imò & Nicetas, *in thesauro orthodoxæ fidei lib. 5. cap. 8.* notat, Philostorgium authorem esse, eorum qui fidei *Nicææ* subscripserunt, alios quidem è regione chirographorum suorum *ὁμοίῳ* dictionem adscripsisse, alios verò ab Eusebio instructos blasphemam *ὁμοίῳ* vocem loco *ὁμοίῳ* supposuisse. Nempe & Photius & Nicetas, obseruatione vel eclogâ suâ Ariani quoque scriptoris testimonio, Philostorgij inquam, versipellem Ariatorum animum cum formulæ *Nicææ* subscriberent, testatum facere voluerunt: quod alioquin Orthodoxi scriptores alij narrant, Rufinus, *lib. 1. cap. 5. in fin.* Theodoretus *lib. 1. cap. 8. in princ.* (ex eo Nicephorus *lib. 8. cap. 18.*) quorum ille ait, *manu scil. non mente subscripsisse*: hic pariter, *ὑποκρίσας καὶ οὐκ εὐληθῶς*: & politia patrum apud Photium *in Biblioth. num. 256. pag. 1412. καὶ εὐληθῶς ἀλλ' ὑπόκρινον γνάμην*: & Theodoretus nominatim *lib. 1. cap. 19.* Arianos ideò subscripsisse ait, vt ouium pelibus induti rapacium luporum partes agerent, *ὡς ἀνὰ τὰ κώδῃα περικείμενοι τὰ ἄρ' ἰσχυρῶν εἰργάζονται*. ¶ Duos tantum hic & apud Nicetam *lib. 5. cap. 8.* excipit Philostorgius, quod tertio loco hic obseruandum, ex Arianis qui formulæ

Nicænæ non subscripserunt: nempe, *Secundum Ptolemaidis & Theonem Marmarica*: pariter vt Theodoretus, *lib. 1. cap. 7. in fin. & cap. 8. in fin.* & ex eo Nicephorus *lib. 8. cap. 18. in pr. & in fin.* Sozomenus, *lib. 1. cap. 20.* in genere plerosque & in his Eusebium Nicomediensem subscripsisse ait. Rufinus, *lib. 10. cap. 5. in fin.* vt & acta Synodi aiunt, sex in errore perstitisse, passosque sese expelli. Socrates *lib. 1. cap. 5. pag. 508.* vt & politia Patrum apud Photium *pag. 140.* quinque Episcopos à Synodo secessisse scribit, puta præter Secundum & Theonam (de quibus Philostorgius noster) Eusebium Nicomediæ, Theognin & Marin: quos tres tamen disertè Nicænæ fidei subscripsisse ait Philostorgius: & certè idem Socrates *pag. 509.* scribit, cum Ariani in exilium ire iussi fuissent, Eusebium quoque tum & Theognin subscripsisse ἐπιστολή: vide & Hieron. *aduers. Lucif.* Quare distinguenda sunt tempora: initio quidem plures detrectabant, verum post decretum de exilio fatifcentibus aliis, & in his quoque Eusebio Nicomediensi (de quo *tm. prox.*) duo soli non subscripsere, Theon & Secundus: Et sic Eusebius quoque Nicomediensis qui initio non subscripserat, mox exilij metu subscripsit, quod & Philostorgij & Socratis & Theodoretij, & Theodori Mopsuesteni testimoniis firmatur. Quod quidem Baronij obseruationi siue adponi siue opponi velim *ann. 325. num. 78.* vbi tradit, Eusebium & Theognin solos Arii anathemati subscribere noluisse. Quod *Secundum Ptolemaidis* attinet, certe actorum Nicæanorum subscriptio Philostorgio aliisque plane aduer-

aduerfatur: ibi quippe *Secundus* hic quoque subscriptus reperitur. De hoc alioquin Secundo vide & *infra tm. 10. & lib. 2. tm. 1.3. lib. 3. tm. 19. 20.*

Quartò hoc capite obseruandum, quod Philostorgius addit, & Photius velut singulare excerptit, doli huius & simulationis, quibus Ariani formulæ Nicænæ subscripserunt (ἢ τὸ ἀεὶ φανὲς scil. vt *tm. prox.* ait) Constantinam Constantini M. sororem auctorem fuisse, εἰσηγησάμενος αὐτοῖς ἅλω εἰς τὸ το παραύγειον, cum tamen Rufinus *lib. 10. cap. 5. in fi.* dicat, huius simulationis præcipuum authorem extitisse Eusebium Nicomediæ Ep. Constantinam certe siue Constantiam hanc, quæ Constantini M. soror, Licinij vidua fuit, Arianorum fautricem fuisse aliunde claret: vnde Hieronymus *aduersus Pelagium ad Ctesiphontem*, Arius, inquit, *vt orbem deciperet, sororem Principis ante decepit.* Eadem postea, quod Sozomenus refert, *lib. 3. cap. 19.* & post eum Nicephorus, *lib. 9. cap. 21.* somnio conficco Constantino fratri persuasit, vt Eusebius Nicomediensis & Theognis Nicææ ab exilio reuocarentur quasi innocij iniusteque exilio damnati fuissent. Eadem presbyterum Arianum moriens fratri commendauit, quidque exinde secutum sit narrant Rufinus *lib. 10. cap. 11.* Socrates *lib. 1. cap. 19. lib. 2. cap. 2.* Theodoretus *lib. 2. cap. 3.* Sozomenus *lib. 2. cap. 26.* Gelasius Cyzicenus *in actis Synodi Nicæna.* His omnibus adde, quod refertur *in actis Concilij Nicæni, act. 6.* de postulata ab ea Christi imagine ab Eusebio Cæsariensi, eaque denegata, quam in rem epistola *ibidem* sub Eusebij nomine refertur. Vtriusque igitur & Constantinæ & Euse-

bij Nicomediensis suggestione id factum verisimile est: quod Ariani Constantinæ potius adscribere maluerint, ad dolosi facti inuidiam ab Eusebio Nicomediensi amoliendam. ¶ Illud insuper addit Philostorgius apud Niceram, nempe ab Eusebio instructos nonnullos Ariatorum, ὁμοιωσις vocem loco ὁμοισις subscripsisse, quod nusquam alibi occurrit, & verò à Philostorgio additum videtur, ad amoliendam vt dixi ab Eusebio dolosi facti inuidiam, qui ὁμοισιων non ὁμοισιον subscribi effecerit.

Quinto ait Philostorgius, Secundum & Theonam qui Nicænæ fidei non subscriperant vna cum Ario eiusque presbyteris in Illyricum relegatos. De exilio Ario eiusque affeclis in concilio Nicæno à Constantino irrogato vt aliunde quoque liquet, ac nominatim ex Rufino *lib. 10. cap. 5.* ita ex hoc quoque Philostorgij loco, quod tamen an reuera Arius pertulerit Baronius disquirat *Ann. 325. num. 78. 79. 80. 81.* de Secundi exilio rursus *tm. prox.* Vnus Philostorgius id habet, quod in Illyricum relegati illi fuerint: sic sane & postea Basilus Ancyrae in Illyricum in exilium missus fuit, *lib. 5. t. 1.* ¶ Obiter interim hoc capite notandum. Et hic, & alibi sæpe, vt *lib. 3. tm. 4. 12. 15. lib. 9. tm. 8.* Philostorgium ἐφόρων vocem pro Episcopis vsurpare. Et ἐφορίας pro Episcopatu, *lib. 9. tm. 15.*

¶ AD CAP. X. De Eusebij exilio.

Tertium hoc iam mema est, partim ad historiam Concilij Nicæni pertinens, partim ad id quod mox post Concilium Nicænum euenit, circa *Eusebij Nicomediensis exilium*, quò pertinet quoque *caput 1. libri 2:* vbi quatuor notanda

notanda veniunt. Primò quidem quod ait, exilij metu Eusebium fidei Nicænæ subscripsisse; nempe enim cum Imp. exilium ei indixisset, paulò post pœnitentiæ libellum obtulit, & ab exilio liberatus fuit decreto Imp. suæque Ecclesiæ restitutus, teste Socrat. *lib. 1. cap. 5. p. 509. & cap. 10. in princ.* Secundò ait Philostorgius, Eusebio Nicomediensi à Secundo Ptolemaidis Episc. cum ipse in exilium mitteretur (de quo *super. cap.*) tanquam ex vaticinandi scientiâ prædictum, fore videlicet, vt quamuis is vitando exilio fidei Nicænæ subscripsisset, intra annum in exilium mitteretur. Vaticinandi scilicet vim, & prophetiæ donum, suis quoque Ariani, atque adeò & Philostorgius adseruere, pariter vt miraculorum vim, de quo iam *suprà tm. 4.* vbi de ipso Eusebio Nicomed. Et verò addit Philostorgius hic, quod tertium, Eusebium post Synodum Nicænam in exilium missum, de quo & *tm. 1. lib. prox.* & Constantini ipsius epistola apud Theodoretum *lib. 1. cap. 20.* & ipse Theodoretus *lib. 1. cap. 19. Sozom. lib. 1. cap. 20.* Id vero, quod quartum, tribus post Synodum Nicænam mensibus accidisse ait, & sic mense Nouembri *A. D. 325* finita quippe Synodus eo anno *VIII Kal. Septembris.* Verùm omnis hæc de Eusebij exilio intricata valde historia est: de quo alioquin vide quæ apud Socratem *lib. 1. cap. 5. pag. 509. & cap. 10. in princ.* Theodoretum *lib. 1. cap. 20.* Sozomenum *lib. 1. cap. 15. in princ. & cap. 20. in fin.* Nicetam in *thesauro orthod. fid. lib. 1. cap. 8.* Philostorgius fanè post tres à Synodo Nicænâ menses Eusebium in exilium missum vult, reuocatum verò ab exi-

lio post tres annos integros, i. A. D. 328. *lib. 2. tm. 7.* Baronij sententia est, in exilium demum missum A. D. 329: reuocatum verò ab exilio A. D. 330. De huius verò Eusebij Nicomediensis exilij causâ locóque, *libro proximo cap. 1.* ¶ Obiter interim duo hoc capite notanda veniunt: Primò quidem in Secundi verbis, ista *πιστώ τῆς Θεῆς*. Hæc scilicet formula est rem certam sibi pollicentis. Sic & Constantinus ad Arium apud Epiphanium *heresi Arianorum 69. num. 9.* ὅτι πεπίσθηκα τῆς Θεῆς εἰ δολίως ἔχεις πικρυμμόν καὶ ἀρνείσαι τέχνην ὁ πάντων θεωότης ἐλέξαι σὲ ἔχει μάλιστα καὶ εὐμοσαι. Secundo obseruandum quod dicitur, Eusebium καὶ τὸ θεοφανές in speciem ad impietatem *εις ἀσέβειαν* prolapsus, subscribendo concilio Nicæno. Id quod ex mente Philostorgij accipiendum est, *ἀσέβειαν* vocantis fidem Nicænam & ὁμοίον. Arianorumque his subscriptionem, etiam καὶ τὸ θεοφανές. Sic & Eusebiani apud Constantinum id ipsum eodem *impietatis* nomine designant *lib. 4. tm. 1.* Ab eadem Philostorgij mente accipiendum est, quod retrò *lib. prox. cap. 1.* Arij sententia *ἀσέβεια* vocatur: ibi, *τίω ἤμ' ὡς τὸν Εὐσέβιον ὡς τίω ἀσέβειαν παλινοδίαν*. Et in genere moneri Lectorem operæpretium, in hisce Photij eclogis alia ex Philostorgij ipsiusmet sensu accipienda: alia verò ex Photij mētre qui eas confecit, excerpfit, iudicij sui prærogatiuâ sæpe addita: de quo καὶ ἔπειτα deinceps, & in *Prolegomen. plene*.

AD

IN LIBRUM SECVNDVM.

¶ AD CAP. I. De Gestis post Concil. Nic.

DE his quæ post Concilium Nicænum statim ab Eusebianis, & ab Imper. Constantino M. atque ab Alexandro Episc. Alexandrino, Arióque gesta sunt, est hoc tmema; cui coassandum venit & alterum segmentum, quod Nicetas *thesaur. orthod. fid. lib. 5. cap. 8. in fin.* exertè hoc libri secundi initio positum fuisse testatur, præterquam quod res ipsa seu materia huic cohæsisse id clamat. Vbi multa siue singularia siue paradoxa occurruut, quæ Photius mendacissima & improbissima indicatum voluit, duplici, initio statim ad Philostorgij nomen allusione, vel potius eius immutatione, ὁ φιλοστοργίου ἐστὶν ἀναστροφή.

Primò ait Philostorgius, Eusebianos qui Nicænz formulæ subscripserant, post Synodum Nicænam mutatâ sententiâ, manifestam palinodiam fecisse, & ἐπεροσίον aperte professos. Id quidem etiam alij testantur: sic quidem, vt Nicephorus *lib. 8. cap. 46. in fin.* vnde vnde scribat Eusebium & Theognin arte quadam eo cui decreta Nicæna adseruanda data fuerant, circumuento, subscriptiones suas deleuisse. Addit autem Philostorgius, ab Eusebianis aditum Imp. Constantinum, eumque his verbis compellasse; *Impij, Imperator, in eo sumus quod ius*

metu percussis impietati subscripsimus : Atque hanc, quod secundum, causam fuisse, cur his poenam indixerit : inde quippe Imperatorem irritatum fuisse, nempe quod cum alia omnia sentirent, ὁμοσίῳ subscripsissent, eosque in exilium misisse, Arianosq; suam quemque patriam excedere iussisse. Quæ quidem ita Philostorgius fabulosè narrat, ut Eusebianotum & Arianorum in fide Arianam constantiam efferat, qui etsi primò metu Imperatoris inflexi fuerint, mox tamen ad sese redierint, & quidem eo maiore fiducia, quod id aduersus recens Nicænæ Synodi decretum, atque in os ipsius Imperatoris facere ausi sint. Deinde, ut exilij causam dissimulet, quasi ob pristinam tantum in Synodo Nicænâ dissimulationem eo affecti fuerint, non quod Arianorum doctrinam Imperator Constantinus improbaret ; Quem contra Arianum apertè mox facit Philostorgius. Quæ omnia fabulosissima sunt : Eusebius quippe Eusebianique & Ariani in exilium post Synodum Nicænâ pulsi fuere, quibus antea Constantinus pepercerat, exiliumque relaxauerat, quod videlicet & novos iam motus excitarent, neque Arii condemnationi subscribere vellent : de quo vide Theodoretum, *lib. 1. cap. 19. in fin. & c. 20.* Sozomenum, *lib. 1. cap. 20. in fin.* Cæterum, quod tertium, neque vspiam alibi occurrit, ait Philostorgius in segmento quod apud Nicetam extat, eos in Gallias relegatos. Nempe & ita postea quoque Athanasius in Gallias relegatus.

Quartò ait Philostorgius, Secundianos contra, i. Secundum Ptolemaidis, & Theona Marmaricæ à Constantino,

stantino, tempore Concilij Nicæni, eò quod fidei Nicænæ subscribere nolissent (de quo *supr. lib. 1. tm. 9. & 10.*) exilio addictos ab exilio nunc reuocatos : scilicet quia illi iis quæ non sentirent constanter quoque subscribere renuissent, apertèque ἐτεροδοξίῳ professi fuissent, non ut Eusebiani, qui cum alia sentirent ὁμοσίῳ tamen καὶ τὸ θεοφανές subscripsissent. Quod & ipsum portentosum est. Atenim falsissima & mendacissima sunt omnium ea quæ in Constantinum Imper. ipsummet & Alexandrum Episc. Alexandrinum effundit. Nempe ait (quod Quintum iam) Constantinum Imp. paulò post Synodum Nicænâ, cum hæc quæ dixit supra procederent, literas ἀνάμνητα, Edicta, ubique emisisse, quibus ὁμοδοξίῳ lacerabat, ἐτεροδοξίῳ verò firmabat, τὸ μὲν ὁμοδοξίῳ δεξιόθεντα, καὶ αὐτιώοντα δὲ τὸ ἐτεροδοξίῳ : Et Alexandrum Episc. Alexandrinum (quod Sextum) illis Constantini literis subscripsisse : Et ideò (quod Septimum) Arianos quoque cum eo conuenisse, quò num referri possit Sozomeni locus *lib. 2. cap. 30.* tu videris Lector : Mox tamen, (quod Octauum) Alexandrum discussio Imperatoris metu ad propriam pristinamq; sententiam seu ὁμοδοξίῳ reuersum (quod & ipsum rursum inculcat *infra tm. 7.*) Atque ideò (quod Nonum) Arianum cum suis tum ab eo & ab Ecclesiâ rursum defecisse. Quæ quidem omnia mendacissimè à Philostorgio vel ab Arianis conficta fuisse Photius indicat. Et verò conficta sunt, ut ita & Inconstantiam næuus, & Dissensionis seu schismatis in Ecclesiâ causa penes Catholicos & Alexandrum semper collocaretur : cuius inuidiam ab

Arianis amoliri vt libro superiore cœpit, ita & nunc porrò amoliri pergit. Et quid mendacius his quæ de Constantino M. & Alexandro Episc. Alexandrino effingit? Nam quod Constantinum M. attinet, certè mansisse eum semper in fide integra integrum disertè testantur veteres, & in his Athanas. *ad solitar. vit. ag.* Epiphanius *hæresi 69.* : Theodoretus *lib. 2. cap. 5.* Et hoc ipso anno 326 id contestatur apertissimè eius constitutio in hæreticos & schismaticos data, puta *lex 1. Cod. Theod. de hæretic.* Et si hinc Arianis nescio quid spargerent, Meletianique, qui, vt discere est ex Epiphanio *hæresi 68,* iactabant, factam sibi à Constantino potestatem, vti separatim & seorsim ab Episc. Alexandrino in cœtum coirent conuenirent, quam calumniam ipsamet Constantini literæ refutant apud Athanasium *Apolog. 2.* Inde verò clemens nimis Constantinus visus nonnullis fuisse, quòd Arium quoque ab exilio reuocauerit, interdicto ei quidem primùm Alexandria ingressu mox tamen ei indulto, de quo Socrates *lib. 1. cap. 20. in princ.* Sozom. *lib. 2. cap. 15.* Vide & quæ Nicephorus scribit *lib. 7. cap. 35. pag. 492. a. b.* Quod verò Alexandrum Episc. Alexandrinum attinet, & hic, vt prodit Athanasius *orat. 1. contra Arianos pag. 132.* ad mortem vsque (quam obiit haud integro post Synodum Nicænam anno, puta A. D. 326. vt discere est ex eodem Athanasio *Apolog. 2. pag. 603.* Epiphanio *hæresi 69.* & Sozomeno *lib. 2. cap. 26.*) in fide integrâ integer mansit. Ex hoc interim quoque Philostorgij loco colligitur, Arium post Synodum Nicænam adhuc vixisse, quod omnes

omnes alij quoque agnoscunt, vno Epiphanio excepto, *hæresi Meletianorum 68. num. 4.* & *Arianorum 69. num. 10. 11.* qui omnium consensu refellitur.

¶ AD CAP. II. *De Arij Canticis.*

De Arij Canticis ἀσμοισι ait Philostorgius, & ex eo Photius, suis tamen verbis immixtis, Arium cùm ab Ecclesiâ recessisset, cantica quædam edidisse, quæ cuique conuenire existimabat, vt ita cantus dulcedine ad *suam impietatem* imperitissimos quosque (sunt hæc verba Photij, non Philostorgij) sensim traheret (ἐκκλέπτων) veluti cantica ναυτικὰ, ἐπιμύλια, ὀδοπορικὰ & similia. De Thaliâ equidem, Sotadicis numeris, effœminatis, dissolutis, ridiculis scriptâ, quæ à Constantino M. & à Synodo Nicæna damnata fuit, res nota est: de quo Athanasius, *de sententia Dionysii pag. 431. orat. 2. contra Arium pag. 335.* de Synodo Ariminensi & Seleuc. *pag. 680. & 681.* Socrates, *lib. 1. cap. 515.* Sozomenus, *lib. 1. cap. 20.* Atenim præter Thaliâ ἀσμοισι quædam alia Arium scripsisse Athanasius quoque indicare videtur, quæ ideò à Thaliâ distinguit, *de decretis Synodi Nicænae pag. 413.* ἐμείνο λοιπὸν ἔχουσιν ὑπολειπόμενον, ὃ καὶ ἐν ἀσμοισις Ἀρειῶ, καὶ ἐν τῇ ἑαυτῶ Θαλίᾳ εἰς ἐπιπορῶν μυθολογίᾳ. Ἀσμοισι verò hæc quænam fuerint Philostorgius explicat, nempe ναυτικὰ, ἐπιμύλια, ὀδοπορικὰ & similia, quæ cuique scilicet conuenirent, quæ nauigantes, quæ iter facientes; quæ denique in pistrinis stantes ad fallendum otium & voluptatem cantarent. Ἐπιμύλια sunt cantica, quæ in pistrinis inter molendum canebantur, ἃ παρὰ τοῖς ἀλέτοις ἦδον: Quorum mentio apud Pollucem, *lib. 7. cap. 33. im. 8.*

(vbi ἐπιμύλιον ὠδή vocatur) imò ex nonnullorum coniecturâ & lib. 4. cap. 7. tm. 1. in fin. & apud Athenæum, lib. 14. pag. 168. Haud absimilia porrò nonnulla de Apollinario vide & apud Sozomenum, lib. 6. cap. 25. Illud mirum, Thaliæ nullam à Philostorgio mentionem hîc fieri, cuius forte & ipsum suppudabat: nisi putemus, & ἀσμίνα hæc ipsa Thaliæ partem constituisse, vel certe Photium id velut notum iam omisisse.

¶ AD CAP. III. De Arij doctrina.

De Arij doctrina Philostorgij iudicium sequitur: cui adde & alterum eiusdem infra lib. 10. tm. 2. Primum igitur quò ad ea quæ FILII personam spectant, καὶ τὸ υἱοῦ, Philostorgius Arium ἐξομολογεῖται, i. diuinis laudibus effert. In quo Philostorgius θεομύχον se, (vt Photius eum ideò hîc vocat) ostendit, Arianumque sese aperte profitetur, vel certe de surculo aliquo Arij, vt sunt Eunomiani: quorum ideò ἀρχηγός dicitur dict. lib. 10. tm. 2. Atenim in eo, quod secundum, Philostorgius Arium reprehendit, & ἀτόποις ἐπέχειται absurdis eum teneri ait, quòd Deum ἀγνωστὸν καὶ ἀκατάληπτον πανταχῶς καὶ ἀειόντον, inducat: quo nomine rursus aliisque præterea duobus eundem notat dict. lib. 10. tm. 2. pariter vt Eusebium Cæsariensem supra notabat lib. 1. tm. 2. de quo ad eum locum: Et sic, quod ibi quoque iam dixi, Eunomianum sese hac parte Philostorgius profitetur. Subjicit tertio loco, Arium in tantam definiuisse, Deum cognosci comprehendiq; non posse, vt etiam à FILIO Dei unigenito eum cognosci comprehendive posse negauerit. Id quod etiam Athanasius testatur, disput. 1.

contra

pag. 125. l. b. & p. 138. l. c. Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. ult. Nicetas lib. 5. cap. 2 p. 440. apud Socrat. lib. 1. c. 3. ἐπι ἀρρητὸς ὅστιν ὁ πατὴρ τῶς υἱῶς, ἔτε γὰρ τελείως ἔτε ἀκριβῶς γνωσῶσι ὁ υἱὸς τὸν πατέρα, ἔτε τελείως ὁσῶν αὐτὸν διώσῶν. Et Arius ipse apud Athanas. σιωελόντι εἶπεν τὸ υἱὸς ὁ θεὸς ἀρρητὸς ὑπάρχει. & ibid. ἐστὶ γὰρ αὐτῶς ὁ θεὸς, τὸ εἶναι ἀλεκτος. Cæterum locus Philostorgij hic ita restituendus. καὶ ἐν ἀνθρώποις μόνοις, ὁ κακὸν μετελιπέον, ἴσως ἀλλὰ καὶ αὐτῶς, &c. Et verto: neque ab hominibus solum (quod minus malum) verum equaliter etiam ipsimet unigenito Filio Dei. Subjicit postremò Philostorgius, ad hanc de Deo ἀγνωστὸν & ἀκατάληπτον sententiam (quam ἀτοπίαν ipse vocat) plerisque non Arium modò, verum paucis exceptis hoc tempore reliquam impietatis cohortem abreptos, καὶ ἄλλο τῆς ἀσεβείας σὺνταγμα πρὸς ταυτῶν ἀπορρηκτικῶν τῶν δόξαν: Excepto scilicet Secundo Ptolemaidis Episc. & Theona Marmaricæ, itémque discipulis Luciani martyris, puta Leontio Episc. Antiocheno, Antonio Tarfi Ciliciæ, Eusebio Nicomediæ. Quinque igitur hos Episcopos hoc tempore sententiam, quæ postea Eunomij fuit, de Deo, quòd cognosci is & comprehendi optimè possit sectatos scribit, & in his Lucianistas, de quibus ad tm. 15. infr. Et sic, quod iam ante monui, Eunomianum sese apertissimè prodit Philostorgius.

¶ AD CAP. IV. De Crispi Cæs. & Faustæ cade.

De Crispi Cæsaris & Faustæ cade est hoc caput. Quod quidem Philostorgij deinceps testimonium ad fidem huic rei gestæ faciendam complurimis aliorum scriptorum testimoniis addi poterit, non Gentilium modo

Gg

(quorum hanc de Constantino calumniam fuisse credit Sozomenus *lib.1.cap.5.*) veluti Sexti Aurelij Victoris, *cap.41.* Ammiani Marcellini, *lib.14.* Zosimi, *lib.2.* Eutropij, *lib.10.* Victoris *alterius*, verum etiam Christianorum, Artemij, (si Deo placet) apud metaphrastem & Surium *20.Octob.* Hieronymi, *Chronico*, Orosij, *lib.7.cap.29.* Sidonij Apollinaris, *lib.5.epist.8.* Idacij, Zonaræ, Suidæ, aliorumque qui eos secuti sunt. Quam tamen historiam author vitæ Constantini & Socrates non habent: imò eam velur falsam iam olim eierarunt Sozomenus, *lib.1.cap.5.* & Euagrius, *lib.3.cap.40.* & post Sozomenum Nicephorus, *lib.7.c.35.* Et forte etiam Photius, qui ideò hæc ex Philostorgio dum exciperet, & notare ea velut falsa voluerit.

2. Quod *Causam* necis attinet, & Crispi quidem, in eo quoque Philostorgio cum cæteris fermè conuenit, puta quod nouercæ calumniis abreptus Constantinus Crispum sustulerit: Solus Zosimus, *lib.2.pag.685.* causam hanc tradit, quòd in suspicionem Crispus venisset cum Fausta consuescere: *εις υποψίαν ἐλθόντα τῆ φάσης τῆ μητρικῆ σιωπῆναι.* Victor Schotti ait, incertum qua causa: pariter Orosius, causas latere dicit, *lib.7.cap.28.* Gregorius Turonensis, *lib.1.histor. Franc. cap.36.* quòd Regni proditor esset. Quod Faustam verò attinet, hanc necis eius causam reddit Philostorgius, quòd delata esset, cum vno ex Cursoribus (Imperatoris scilicet) mœchari. Quod præter ipsum nemo hactenus dixit: alij enim fermè ideò interfectam scribunt, quòd eius dolo Crispus occisus fuisset, in quibus Victor alter, Gregorius Turon. Suidas,

Arte-

Artemius. Ideò Zosimus quoq; *lib.2. p.685.* ad solatium matris Helenæ cœsam scribit, ex cœde Crispi summo-perè affectæ. Qui idem *pag.691.* alteram nescio quam vxorem adulterij infimulatam à Constantino necatam scribit, *ἐτέχθησαν δὲ ἔτσι ἐκ τῆ φάσης, &c. ἀλλ' ἔξ ἄλλης, ἡ μοιχείας ἐπαρχῶν μέμψιν ἀπέπεινε.* De quâ tamen alterâ Constantini vxore altum apud alios silentium. Zonaras, *tom.3. p.6.* vtrumque coniungit, *δὲ τὸ τῆς ταύτης ἀκόλασον, καὶ τὸν φόνον τὸν τῆ παιδός.* 3. Quod *supplicij genus* attinet, cum multi id non expriment, Philostorgius Crispum gladio sublatum vult, quòd & Marcellinus indicare videtur; atenim Sidonius Apollinaris, & post eum Gregorius Turonensis, frigore veneni interfectum aiunt: Faustam verò calore balnei interfectam Philostorgius scribit: in quo ei iam cum Zosimo & cum Apollinari conuenit. Et Chrysostomus tamen *homilia 15. in Philippens.* Faustam in montibus alligatam bestiis que deuorandam obiectam, nescio quem authorem secutus, indicat. 4. Quod *Rationem temporis* attinet, memorat Crispi Faustæque cœdem Philostorgius hoc libro secundo, post Synodum Nicænam, de qua libro 1. egit. Hieronymus *Chronico*, anno nono ex quo Crispus Cæsar factus est, qui annus congruit anno 325. Orosius, pariter & alij apud Sozomenum, *lib.1.cap.5.* anno vigesimo imperij Constantiniani adscribunt. id est A. D. 325. Idacius verò *in Fastis* disertè Constantino 7. & Constantino Cæs. Coss. i. A. D. 326. Auctor *Chronici Alexandrini* ad ann. 325. quo Concilium Nicænum habitum fuit id refert. Eutropius ad annum vicesimum

Gg 2

Imperij Constantini, id est, ad A. D. 327. Zosimús disertè, postquam Constantinus Romam venisset : quod liquido congruit Anno Dom. 326. vt pluribus doceo ad leg. 3. Cod. Theod. de infirmand. his quæ sub Tyrannis. 5. Quod tandem Philostorgius de Constantino à fratribus veneno sublato hic subicit, repetiturque infra suo tempore tm. 17. id non alio fine hic subjecit Philostorgius, quam in Constantini inuidiam, quasi ob Crispi & Faustæ cœdem simili ipse morte obierit. Simile porró Philostorgij iudicium occurrit infrà de Constantij aduersus Perlas infelicitate, posteaquam is Gallo C. nominatim interfecto, gentilitio cruore manus fœdauit, lib. 5. tm. 4. Vt omittam nunc sequiora eius iudicia alia compluria, Arianæ tantum fidei studio, siue de Principum, siue de Episcoporum exitu, quæ alibi colligo.

¶ AD CAP. V. De Vrphila Gothorum Episcopo.

De Vrphila (sic enim constanter apud Philostorgium expressum hoc nomen, quæ alij Vlphilam vocant) Gothorum Episcopo, deque Gothis, quando quæue occasione Christiani facti fuerint, agit hoc capite Philostorgius: de quo alioquin agunt Socrates, lib. 4. c. 27. Theodoret. lib. 4. cap. ult. Sozom. lib. 6. cap. 36. Nicephor. lib. 9. c. 44. & lib. 11. c. 48. Verùm omnes isti sub Valente, non sub Constantino M. vt Philostorgius, de Vlphila hoc agunt, de quo mox. Nos Philostorgij vestigiis insistamus, quorum aliquam multa nuspiam alibi, vel certe non ita occurrunt. 1. Primum ait, maiores Vrphilæ genere Cappadoces fuisse, & quidem è ciuitate Parnasso, vico Sadalgothina. Parnassi huius

huius mentio quoque in Itinerario Burdegalensi, seu Hierosolymitano: Ciuitas Arpona M. xviii. Mutatio Galea M. xiii. Mutatio Andrapa M. ix. Finis Galatiæ & Cappadociae. Mansio Parnasso M. xiii. Mansio Iogala M. xvi. Mansio Nitalis M. xviii. Mutatio Augustana M. xiii. Ciuitas Colonia M. xvi. Et in Itinerario Antonini, in itinere ab Ancyra per Nyssam Cæsaream vsque. GALATIA. Gorbeum m. p. xxiv. Rosologiacum, m. p. xviii. Aponam, m. p. xx. CAPPADOCIA. Parnassum, m. p. xxii. Nyssam, m. p. xxiv. Ofsianam, m. p. xxxii. Sacca sena, m. p. xxviii. Cæsaream, m. p. xxx. Ex quibus locis de situ Parnassi satis liquet: nempe haud procul Archelais, & Diocæsarea, vbi & Neanassus seu Nyssa: vt Parnassus videatur ὄρος Νέσσου: denique in Garlauria præfectura. Extat & Basilij Cæsareæ Cappadociae Episcopi, epistola 185. ὄρος Νέσσου, τῆς Ἐκκλησίας Παρνασοῦ, quâ Parnassios solatur ob amissum pastorem. Eiusdem mentio quoque apud Constantinum Porphyrogenetam: & forte huc quoque pertineat παρνησὸς πόλις apud Suidam. De Sadalgothina vico ad Parnassum nihil mihi compertum: ad cuius vocem prope accedit apud Ptolomæum Sadagena, vt est in Palatino codice, vel Salgena, in Cappadociâ sub Præfecturâ Sargaurasena lib. 5. cap. 6. sed tamen alio id situ collocatur. Secundò de Vrphilâ ait Philostorgius, maiores Vrphilæ sub Valeriano & Gallieno à Scythis Gothis captos fuisse, qui transcensio Istro Europam, Asiam, Cappadociam & Galatiam incurserunt, de quâ Gothorum incursione passim quoque veteres, quæ referenda est ad A. D. 263. De Cappadociâ

verò nominatim à Gothis tum infestata, quod Philostorgius hic ait, Trebellius quoque Pollio, *in vita Gallienorum*, pag. 179. *Scythæ in Cappadociam peruasferunt, illic captis ciuitatibus; bello etiam vario diu acies ad Bithyniam contulerunt.* Zosimus *lib. i.* hanc Gothorum incursionem memorans prolixè, nil tale de Cappadociâ memorat, sed ea tantum parte de Bithynia agit: illudque refert, Valerianum intellectis iis quæ in Bithyniâ gerebantur, ab Antiochiâ Cappadociam progressum, transitu duntaxat attritis oppidis, pedem retulisse. *αὐτὸς ἐπὶ τῆς Ἀνποχείας ἀχρε Καππαδοκίας ἐχώρει, καὶ τῆ παρὰ μόνον ἑπιτελείας τῶν πόλεων, ὑπέσπρεψεν εἰς Τύπισσιν.* Tertio ait Philostorgius, inter alios captiuos Christianos nonnullos ex clero fuisse, & inter alios Cappadoces in Gothiam abductos fuisse & maiores Vrphilæ. Quarto ait, captiuos illos, à Gothis inquam in Gothiam abductos, cum Barbaris conuersantes multos ad Christianam fidem traduxisse, & sic Gothicam gentem hac occasione Christianâ religione primùm imbutam fuisse. Et verò Sozomenus quoque pariter in rebus Constantini *lib. 2. cap. 5.* Christianæ religionis initia apud Gothos ab iisdem Imp. Gallieni temporibus repetit, & ab eadem captiuorum occasione, in quibus & πολλοὶ ἱερεῖς fuere. At Socrates *lib. 1. cap. 14.* tradit, Gothos Constantini M. victoriis obstupefactos, tunc primùm Christianæ religioni colendæ, cuius præsidio Constantinus incolumis euaserat, totos sese tradidisse. Hæc de fide Christianâ à Gothis susceptâ, & diuersimodè adhuc scriptores. Atenim iidem deinceps non iam

fidei

fidei Christianæ, verum Arianæ hæreseos apud ipsos initia Valentis temporibus, & huic eidem Vlphilæ, adscribunt, qui videlicet in Synodo Constantinopolitana A. D. 359. ab Eudoxio & Acacio ad Arianismum traductus fuerit: de quo vide Socratem *lib. 4. cap. 27.* Theodoretum, *lib. 4. cap. ult.* Sozom. *lib. 6. cap. 36.* Quibus adde & quæ Epiphanius scribit, *hæresi 70.* de Audæo (vnde Audiani) qui multos Gothorum ad fidem instruxit, multaque monasteria in Gothia excitauit. Quintò ait Philostorgius, Vrphilam cum aliis nonnullis ad Constantinum M. à Rege Gothorum Legatum missum. Certe, Sozomenus quoque, *lib. 6. cap. 36. pag. 406. & 407. a.* Vlphilam istum à Gothis bis Legatum missum memorat, sed primâ vice non ad Constantinum, verum ad Constantium Constantini filium, circa tempus concilij Constantinopolitani, quod habitum, vt iam dixi, A. D. 359. & rursum sub Valente, cum Gothi ab Hunnis pulsi Istro transito sedes ab Imp. postularunt. Sextò ait Philostorgius, Vrphilam in ea ad Constantinum legatione constitutum, ab Eusebio Episc. Nicomediensi iisque qui cum illo erant Episcopum Christianorum qui in Gothia erant ordinatum, & primum quidem: Cum tamen & ante Vlphilam Theophilus Gothorum Episcopus Synodo Nicænæ adscriptus legatur: Et Vlphilam in Synodo primùm Constantinopolitana, vt modo dixi, sub Constantio ad Arianismum traductum alij scribant. Septimò ait Philostorgius, Vlphilam inter cætera, etiam propriarum literarum Gothicarum inuentorem fuisse,

& Scripturas sacras in linguam Gothicam vertisse: quod & ipsum scribunt Socrates, *lib. 4. cap. 27. in fin.* & Sozomenus, *lib. 6. cap. 36.* Octauo loco ait, Vrphilam, cum cæteros sacræ Scripturæ libros in Gothicam linguam vertisset, non vertisse tamen libros *Regum*: hac ratione, quod Gothica gens ad bella prona esset, φιλοπόλεμος, frânóque magis quam incentiuo ad bellum opus haberet, cæterùm libri *Regum* res bellicas memorarent, quæ si Gothi legerent, in bella quoque porrò ruerent: additâ sententia, *Ea maxime ad bellum incentiuo seu protelo esse solere, quæ & religiosa maxime habentur, &c.* ὅπερ ἰχὼ ἔχει ταῦτα ποιεῖν σεβάσμιά τε μάλιστα νομιζόμενα καὶ πρὸς τὴν τῶν θεῶν θεράπειαν τοῖς πειθομένοις ἀρρηθμιζόμενα. Quæ quidem omnia vnus Philostorgius habet. Nonò ait, Christianos Gothos sub Constantino è Gothiâ pulsos ob fidem Christianam, in Romanum solum transgressos, Vrphilam Ducem habuisse, καθιγήσατο τῆς ἐξόδου τῆς ἀσσιῶν, vnde & *sui temporis* Moses à Constantino Imp vocatus fuerit, Gothóque à Constantino M. in regionibus Mysiæ prout cuique libitum fuisset locatos: ὡς τε τῆς Μυσίας χεῖρα, ὡς ἐλάσφ (ita enim reponendum) φίλον ὡ: Cum tamen hæc Valentis temporibus adscribant alij; & Sozomenus, *lib. 6. cap. 36.* speciatim dicat, Gothos ab Hunnis pulsos sub Valente transito Istro, Legatóque misso Vlphila sedes in Thraciâ vbi vellent obtinuisse. Interim non omninò abludit ab hac Philostorgij narratione quod A. D. 323. Gothi, cum Thraciam *Mysiamq;* vastassent, à Constantino repressi dicuntur, eorúmque captiui per vrbes distributi: de quo

Anony-

mus Sirmondi auctor vitæ Constantini, & Zosimus *lib. 2. pag. 680. Sozom. lib. 1. cap. 8.* Decimo ait Philostorgius, Constantinum M. magno honore Vrphilam affecisse, & inter alia (quod iam dixi) *sui temporis* Mosem, ὁ ἐφ' ἡμῶν Μωσῆς, vocasse, quod & ipsum nuspiam occurrit. Certe & alios ita hoc æuo cum Mose comparari video: Ipsummet Constantinum cum Mose componit author vitæ Constantini, *lib. 1. cap. 8. & 14.* & Basilius *lib. de Spir. sanct. cap. 29.* Gregorium M. Thaumaturgum ob miraculorum vim ab ipsis quoque veritatis hostibus alterum Mosem appellatum scribit, δὲ πρὸς Μωϋσῶν. Tandem Vrphilam hunc deprædicans *θειάζων* Philostorgius, addit, eum, qui que sub eo erant, hæreticæ opinionis suæ sectatorem, id est Arianum fuisse, seu ἐτεροδοξον professum, vt ait *cap. prox.* quod etiam testatur Socrates, *lib. 4. cap. 27.* Theodoretus, *lib. 4. cap. ult.* Sozomenus, *lib. 6. cap. 36.* Et verò hæc causa est, cur hoc loco Philostorgius de Vrphila agat, tótque adeo illa de eo prædicet, ac nominatim de eo Episcopo Gothorum ab Eusebio Episcopo Nicomediensi facto: & quidem sub Constantino M. vt ita Arianæ fidei propagationem, eíusque antiquitatem, per varios quoq; & Barbaros populos efferret: Eo exemplo, quo Catholici scriptores in rebus Constantini prolixè memorant, quantum & per quos religio Christiana sub Constantino M. profecerit, & ad quos populos ea propagata fuerit, Indos videlicet, Iberos &c. quod sane exequuntur Rufinus post Bacurium, *lib. 1. cap. 9.* Socrates, *lib. 1. cap. 15. 16.* Theodor. *lib. 1. cap. 23. 24.* Sozom. *lib. 2. cap. 6. 7.* Eodemque

Hh

pertinet & tmema proximum. ¶ In transcurso & illud obseruandum, quod Philostorgius ait, *Gothos Constantino M. paruisse*. Nempe ita paulò liberalius scriptores Romani: victi equidem Gothi à Constantino fuère, de quo supra: testésque etiam nummi Constantini, in quibus *Victoria Gothica* designatur: vt & *Ludi Gothici* in Kalendario Heruagiano: sed foedus cum his factum: vide Sozom. *lib. 1. cap. 8.* & authorem *vitæ Constant. lib. 4. cap. 5. 6.*

¶ AD CAP. VI. *De Indis interioribus.*

De Indis interioribus, quos & Sabæos olim, postea verò Homeritas dictos ait, est hoc tmema; ad eundem scilicet finem comparatum, quò superius de Gothis, puta vt ostenderet Philostorgius profectum seu propagationem Arianæ fidei iam sub Constantino M. Quæ tamen narratio ad Constantij tempora propriè pertinere magis videtur, sub quo idem hanc rem plenius edisserit, *tm. 4. lib. 3. in fi.* non nihilum etiam sibi contrarius. ¶ Ait igitur *hoc cap.* interiores Indos Christum colere edoctos ex Bartholomæi Apostoli institutione, v. & Rufin. *eod. cap. 9.* (hodie Æthyopes & sic Axumitæ vetustatem Christianismi à Philippo Apostolo repetunt) *ἐπεροσίου* profiteri: Theophilumque Indum hanc fidem amplectentem, ad ipsos profectum fidem eorum penitus direxisse, *τὸ αὐτῶ ἐκδιηγείσθαι δόξαν*. In quo Philostorgius à cæteris scriptoribus abit, qui aliter id narrant, puta Rufin. *lib. 10. cap. 9.* & ex eo Socrates, *lib. 1. cap. 15.* Theodoret. *lib. 1. cap. 23.* Sozom. *lib. 2. cap. 23.* & ex eo Niceph. *lib. 8. cap. 35.* Narrant illi, Indiam equidem quæ Æthiopiæ vicina est seu adhæret, id est

est interiorem, iam olim sortitam esse Bartholomæum Apostolum: Atenim interiorē Indiam, seu vltiorem, (quæ inter citeriorem & Parthiam media iacet longo tractu interiorem, quam permultæ gentes incolunt linguæ inter se diuisæ) interiores denique Indos, *ἀπειράτους μέναιτας τῶ Βαρθολομαίῳ κηρυγμάτων* (inquit Sozomenus, *lib. 2. cap. 23.*) quam Indiam velut longe remotam nullus Apostolicæ prædicationis vomer impresserat, vt loquitur Rufinus *diēt. cap. 9.* Constantini tempore primùm Christianâ religione imbutos: & quidem, non per Theophilum, cuius ne minimam quidem hac in re mentionem illi faciunt, verùm per Frumentium & Ædesium, Mero-pij Philosophi Tyrij ex fratre nepotes, & per Frumentium maximè, qui ab Athanasio Episcopo constitutus fuit: addito temporis characterismo, cum Athanasius *νεως* recenter Episcopus Alexandrinus factus fuisset, quod vtique congruit A. D. 326. quo ipso temporis momento hanc suam narrationem Philostorgius hîc substituit, de Theophilo inquam Indo, qui Arianus, & vt dicitur *infra tm. 4. lib. 3.* ab Arianis Episc. factus fuit: Quia in re quantum inter se differant hæ narrationes, quilibet per se videre potest. Igitur & hæc Philostorgianæ *κρύψεως* & *ψευδολογίας* strictura est; qua causa Photius in ingressu huius narrationis eum *δρασιβῆν* vocat, & Theophilum inducere ait, *εἰσάγει*, falsò scilicet. ¶ Interim hîc obiter obseruandum, gentem Sabæam, non modò Sabæos dictos, verum etiam *Sabam* gentem. Sic & *Sabe* Dionysio periegetæ, & fortè Vranio apud Stephanum

in χατταμοπίτης. Σαββαῖοι ἢ Ουμπεῖται : ibi quippe legendum videtur, Σάββαοι οἱ ἢ Ουμπεῖται, vt hic Philostorgius, Σάββαοι μὲν πάλαι, τὰ νῦν ἢ Ουμπεῖται καλεῖσθαι. Item illud notandum, Homeritas seu Sabæos Indis accenserī. Sic & Arabicus sinus Procopio Gazensī, in 1. *Regum*, Ἰνδικὴ θάλασσα seu Ἰνδικὸς πέλαγος vocatur : vel vt Procopius Cæsar. 1. *Perficcon*, paulò mitius, αὐτὴ δὲ ἡ θάλασσα ἐξ Ἰνδῶν ἀρχομένη. Mitto alia.

¶ AD CAP. VII. De Eusebianis reuocatis, & Eustathio Antioch. in exilium misso.

De Eusebianis ab exilio reuocatis, eorūque exinde gestis aduersus fidem Nicænam, & aduersus Alexandrum Episc. Alexandrinum, & Eustathium Antiochenum, deque Nicomediensi Arianorum Synodo. ¶ Narrat primū Philostorgius, Eusebium, Marin & Theognin ab Imp. Constantino ab exilio reuocatos. In quo conuenit ei cum cæteris scriptoribus, Socrate, *lib. 1. cap. 10. & 18.* Theodoreto, *lib. 1. cap. 20. in fin.* Sozomeno, *lib. 2. cap. 18.* Et tempus addit, μετέως ὄλοις ἐνιαυτοῖς, vbi rescribendum ἐστὶν τρεῖς : quod diserte ex Philostorgio refert Nicetas, in *thesauro orthod. fidei, lib. 5. cap. 8. in fin.* post narrationem quippe de palinodiâ Eusebianorum post concilium Nicænum, & exinde exilio eorum, ex initio libri secundi Philostorgij, subjicit, memâque illud his verbis concludit; Cæterum exacto triennio, Eusebianis ad sua postluminio redire permisit [Constantinus Imp.] Quare referendum istud fuerit ad A. D. 328. ¶ Secundò ait Philostorgius, Eusebianos ab exilio à Constantino reuocatos, hæreticæ (hæc vox Phorij est) fidei symbolum vbique misisse aduersus Synodum Nicænam, & ad Alexandrum Episc. Alexan-

drinum abdicandum, eò quod ad ὁμολόσον ipse regressus esset (de quâ alioquin ab Arianis suppositâ Alexandri palinodia iam supra quoque *tm. 1.*) Certè Socrates quoque *lib. 1. cap. 17* & Theodoretus, *lib. 1. cap. 21.* Eusebium & Theognin ab exilio reuocatos, omne studium suum ad euertendam fidem Nicænam contulisse aiunt. Verūm, quod de Alexandro Philostorgius ait, deque eo abdicando Eusebianos tum adlaborasse, id de Athanasio illi constanter memorant : & verò temporum quoque ratio Philostorgium conuincit : hoc enim tempore, tertio videl. quartòque post Nicænum concilium anno, quo hæc Philostorgius narrat, non Alexander, verūm Athanasius Ecclesiæ Alexandrinæ præerat : iam enim diu, paucis post Synodum Nicænam mensibus, anno 326. Alexander deuixerat, Athanasiusque ei successus fuerat. ¶ Tertio narrat Philostorgius, Eusebianis ab exilio reuersis, Eustathium Episc. Antiochenum ab Imp. Constantino in exilium missum (quod & ipsum rursus inculcatur, *lib. 3. tm. 18.*) in Occidentem. Quâ parte tres circumstantiæ perpendendæ sunt. Prima de *Tempore*, nempe factum id ait, sub Constantino scilicet, triennio post Synodum Nicænam exacto, cum Eusebiani ab exilio reuersi fuissent : In quo conueniunt Socrates, *lib. 1. cap. 18.* Theodoretus, *lib. 1. cap. 21.* Sozomenus, *lib. 1. cap. 18.* Certè Hieronymus quoque *Chronico* id refert ad A. D. 327. & Socrates id narrat sub Constantino post Synodum Nicænam, & quidem vt hic, circa id ipsum tempus quo Eusebiani ab exilio reuocati aduersus fidem Nicænam laborarunt.

Idem & Theodoretus, qui & alibi *lib. 2. cap. 31*, Meletij promotionem, quæ contigit anno 360. triginta annis post has in Eustathium insidias computat. Idem & Sozomenus, sed & author vitæ Constantini *lib. 3. cap. 57.* id in Constantini rebus refert. Et certe sub eodem Constantino Flaccillus tertius iam post Eustathium Antiochenus Episcopus reperitur in concilio Tyrio, quod habitum A. D. 334. Et id tamen, aduersus tam constantem tot authorum fidem, quibus & Philostorgius nunc accedat, referre maluit Baronius ad Constantij tempora, seu ad A. D. 340. vide eum in *Annal. b. ann. 340. num. 21.* duabus primùm rationibus, totidémque dein autoritatibus. Prior ratio, quod Theodoretus ipsemet depositionem Eustathij referat eo tempore quo iam Eusebius ad Constantinopolitanam sedem translatus fuerat, (id quod non nisi sub Constantio Anno 340 factum est) Verùm hic Theodoreti error est, qui in hac circumstantia peccat, cum & ipse Eustathij abdicacionem ad Constantini M. tempora referat. Neque mouet altera ratio, quod Eustathius dicatur sede deiectus, quòd fidem concilij Nicæni adprobaret, cæterùm Constantino superstite ne mutire quidem cuiquam aduersus fidem Nicænam licuisse, imò & Eusebianos & ipsos eam profiteri simulasse. Quia, vt Eusebiani ipsi post reditum ab exilio fidem Nicænam impugnarunt, & Catholicos infecuti sunt, inque Synodum Nicomediensem in id, de quo mox, conuenerunt, etsi Eustathium reuerà ob fidem persequerentur (vnde Theodoretus, *d. loco* *τῆς διαθείας πόλεμον* vocat

vocat & Sozomenus, *lib. 2. cap. 18.* scribit, τὸ μὲν ἀληθές ὡς πολλὰ ἔχει λόγος καὶ ὅτι πάλιν ἐν Νικαίᾳ πάλιν ἐπήνη. & Hieronymus, vt & martyrologia, eum propter fidem abdicatum scribunt) Attamen non aperte ob fidem Nicænam, verum alio nomine Imperatori inconeiliarunt, quod & hic dicitur, de quo mox: & sic, quod Sozomenus *dict. loco* ait, *πρόφασις* seu prætextum alium obtentum: Quem locum interpres pessimè etiam vertit. Neque locus aut Athanasij, *epist. ad solitariam vitam agentes*, aut Hieronymi *de scriptoribus Ecclesiast.* quidquam mouere aut turbare nos debet, quando & aliàs vulgato errore utrobique *Constantij* nomen, loco *Constantini* librariorum vitio editum est, & apud Athanasium: quod vel inde quoque manifestum fit, quod ipsemet Flaccilli qui Eustathio deposito successit in Synodo Tyria, quæ habita ann 334. meminert: & apud Hieronymum, vt etiam nonnulli Codices ostendunt, & ex Sophronio Hieronymi interprete liquet, qui *Constantini* nomen ibi habet. Quod annos verò attinet, quos Episcopis Antiochenis Zonaras & Nicephorus tribuunt, ii apertissimè erronei sunt. Secunda circa Eustathij Episc. Antiocheni depositionem, & exinde exilium, circumstantia est, *πρόφασις* seu titulus & obtentus eius: veram enim causam iam diximus, quam & Sozomenus reddit, *lib. 2. cap. 18.* vbi τὸ ἀληθές vocat: eique etiam subscribit Hieronymus, & menologium Græcorum 15 *Ιουνij.* Atenim aliæ causæ obtentui quæsità: & Philostorgius quidem hanc adsignat, accusacionem videlicet de vitio puellæ oblato: cuius strophæ historiam

integram habet Theodoretus, *lib. 1. cap. 21.* Socrates paucis attigit, *lib. 1. cap. 18. pag. 523.* εἰς μὲν οὐδ' ἑνὸς φασὶν, δι' ἄλλας ἢ ἀγαθὰς αἰτίας: addito, hoc Episcopis in more positum, ut eos qui abdicantur & accusent, & impios pronuncient, causam tamen impietatis non exprimant. Sed & Sozom. *lib. 2. cap. 18* περιφασιν δὲ ὡς ἔχ' ὅστας περιέξει τινὲν ἱεροσώλων ἀρχιερέα ἐφωθέθη: & sic ὡς μοιχὸς, ut ait Theodoretus, Eustathius Antiochenus abdicatus. Consentit & martyrologium Græcum 16. *Iulij.* Adiunctum & aliud crimen, nempe quod in matrem Imperatoris contumeliosus fuisset; quod crimen exprimit Athanasius *epist. ad solit. vit. ag.* quò fortè vel ad similem indeuotionis in Imperatorem titulum, & speciem pertinet, quod Theodoretus *sine cap. 21.* ait, eum ὡς μοιχὸν ὁμοῦ ἢ τυραννον apud Constantinum accusatum inque exilium missum. Fuerunt & qui ideò Eustathium abdicatum scriberent, puta Georgius Laodicensis, quod Sabellij magis errori, quàm fidei Nicænæ assentiretur, quem refutat Socrates, *lib. 1. cap. 18.* & *lib. 2. cap. 6.* Ut ad adulterij obtentum redeamus: simili postea strophâ adulterij crimen Athanasio impactum in concilio Tyrio, de quo dicam *infra tm 12.* Tertio notandus *Locus* exilij Eustathij; nempe ait Philostorgius, eum in Occidentem in exilium missum. Hieronymus *de scriptor. Eccles.* ait, *pulsus in exilium Traianopolim Thraciarum, ubi & conditus est.* Quomodo & Chrysostomus, *homilia de Eustathio,* eum in Thraciâ sepultum non vno loco scribit. Quos sequuntur & Martyrologium Romanum, Beda, Vluardus, Ado, aliique Socrates, *lib. 4. cap. 13.* ait,

ait, ἐν Βιζύῃ τῆς Θρακίας πόλει ἀειοεἰζέθη. idèmq; & Sozomenus, *lib. 6. c. 13.* & vita Athanasij apud Photium & Metaphrastem. Theodoretus, *d. cap. 21.* paulo aliter ait, per Thraciam in Illyricum: ἢ ἐπεὶ μὲν δὲ τῆς Θρακίας εἰς Ἰλλυρικῶν πόλιν ἀπήχθη: ut & Theodorus Lector *in collectaneis,* ait, Philippos Macedonia vibem: ut & Menæum Græcorum, ἐπέμφθη δὲ τῆς Θρακίας εἰς Φιλίπποις πόλιν Μακεδονίας. Quod item ad Valentis tempora referendum: & quidem ad Eustathium presbyterum, ut videtur Constantinopolitanum. Postremò ait Philostorgius, hæc omnia in Eustathium gesta procurata, in Concilio habito *Nicomediæ,* quod & coactum fuerit ex CCL. viris. Quod quidem & Nicetas *in thesauro orthod. fid. lib. 5. cap. 9.* narrat, proculdubio ex hoc Philostorgii loco, quem immediatè antea laudauerat. In quo tamen Philostorgius aliorum testimoniis opprimitur, qui id Antiochiæ factum aiunt, Socrates, *lib. 1. cap. 18.* Theodoretus, *lib. 1. cap. 21.* His omnibus addatur, quod apud Nicetam Philostorgius ait, loco qui cum hoc coassandus venit, Paulinum Tyro Antiochiam in Eustathij locum translatum. Quod quidem solus rursùm Philostorgius habet, cùm alij suffectum Eustathio Euphronium scribant, ut Theodorus Mopsuestæus, Socrates & Sozomenus; vel certe Eulalium, ut Theodoretus & Theophanes. Quam scriptorum hæc in re *ἁφωρία* Nicetas expresse notauit: de quo *infra* rursùm, *lib. 3. tm 15.*

¶ AD CAP. VIII. De Agapeto Synadorum Episcopo.

De Agapeto Synadorum Episcopo, eoque Θαυματέρω

& Christianæ religionis propagatore, est hoc Philostorgij tmema: ad eundem finem, quo supra de Vrp̄hila & Theophilo Indo egit. Huic porro geminus Eusebij Pamphyli locus occurrit, apud Suidam, *in voce Αγαπητός. Αγαπητός Επίσκοπος Συναδών, ὃν ἐν ἐπαύρῳ πολλοὶ πείθε'* Εὐσέβιος ὁ Παιμφίλους, καὶ θαυμάσιον αὐτὸν ἑξασιῶν μνήμην ποιεῖται, ὁρῶν μετασάσεις καὶ ποταμῶν, καὶ νεκρῶν εὐχέρσεις, καὶ ὅτι σεραπῳτίῳ ὄντα ἠβελήθη ὁ Μαξιμῖνος ὡς χειριστὸν ἀποκτεῖναι, ὅτε τὸ πικυθαῖος πολλοὺς τὰ παρ' αὐτὸν τελέμεθα ἑσφαγαμένους. Quem locum alioquin memorat quoque Baronius *ann. 311. num. 19.* cuius deinceps Annalibus, simul & illustrando Suidæ loco, hic Philostorgij locus accedere poterit. Illud peculiare apud Philostorgium, quòd Agapetum hunc Arianum facit. Et verò non alio fine de eo hîc egit, quàm vt & hoc Agapeti huius exemplo ostenderet, & Christianæ religionis per Arianos profectum, & Arianos miraculorum vi illustres fuisse, quomodo & Catholici scriptores, suos Thaumaturgos eorúmque miracula sub eodem Constantino efferunt: de quo iam *sup. lib. 1. tm. 8.* ¶ Alius vero ab hoc Agapeto Synadorum Episcopo fuit Agapetus Macedonianus sub Arcadio Imp. de quo Socrates, *lib. 7. cap. 3.* & ex eo Nicephorus, *lib. 14. cap. 11.* ¶ Cæterum *Synada*, vel *Sinas*, cuius Episcopus Agapetus hic dicitur, vrbs Phrygiæ fuit: vide vel Strabonem, Ptolemæum, Itinerarium Peutingerianum, Apollinarem, Socratem, Concilium Constantinopolitanum 6. & Stephanum. Inde & *Phrygia Sinas Martiali*, & *Synadicum marmor*, de quo Plinius.

¶ AD

¶ AD CAP. IX. *De Constantinopoli excitata à Constantino M.*

De Constantinopoli à Constantino M. excitata est hoc caput, cuius partem quoque exscribit Nicephorus, tacito, vt alias sæpe, Philostorgij nomine, lib. 8. cap. 4: Vbi primò characterismus temporis notandus venit: Ait scilicet Philostorgius, Constantinopolim excitatam à Constantino octauo & vicesimo Imperij eius anno, qui quidem incidit in Annum Domini 333. Atquin contestatissimum est, iacta Constantinopoleos fundamenta A. D. 328, Ianuario & Iusto COSS. 26. Nouembris, teste Cedreno, & Chronico Alex. v. & Iulianum *Orat. 1. p. 330.* dedicatam verò eam, seu encænia eius celebrata, A. D. 330. mense Maio, Chron. Alex. Consularia Idaciana, Cedrenus. Verùm, vt Philostorgium cum aliis si pote componamus, illud obseruo, tum demum Constantinopolim nonnullis olim perfici visam, *τελέσαι παντάπασι*, cum replendæ illi tot à Constantino excogitata, constitutæque fuere, quæ hoc ipso tmema tememorantur: nempe, cum Annona ciuica gratuita his qui eam incohererent destinata fuit, quod factum certe A. D. 332. vt testatur author Chronici Alexandrini: cum Operibus publicis, & vt Annona sufficiens ad tantam multitudinem alendam, à Constantino M. enixè cautum fuit, quod factum A. D. 332. 333. 334. quam in rem vide vel *l. 1. Cod. Theod. de excusat. artif. c. 1. 6. 7. Cod. Theod. de nauiculariis:* vbi in *l. 7.* (quæ data est anno 334) illa verba obseruentur, *Pro commoditate vr̄bis, quam aeterno nomine Deo iubente*

donauimus. Si hæc interpretatio minus placet, manifestissimus fuerit hic Philostorgij metachronismus. ¶ Suauem porrò Philostorgius (quod *secundo* loco hîc notandum venit) circumstantiam & historiam memorat, circa designandum vrbis Constantinopolitanæ ambitum, vi aliquâ diuinâ ducente, quam & Nicephorus, *lib. 8. cap. 4.* exscribit, tacito, vt aliâs sæpe, quod dixi, Philostorgij nomine: καὶ τὸ δὲ ὡς τῶντις ἰσορεΐται: cuiusmodi narrationes siue nãniæ plures aliæ Græculis placuerunt circa Constantinopolim & Constantinum ipsummet, de quibus nos cùm *Constantinum* vindicaturi sumus: Et visiones quidem. Certe ad hanc historiam accedunt proximè vel alludunt, quæ veteres memorant de vrbis formâ & magnitudine primum à Constantino apud Ilium designatâ, mox verò diuinâ visione admonito, Byzantio ab eo dilatata, amplissimisque mœnibus cincta: de quo Zosimus *lib. 2. pag. 686.* Sozomenus, *lib. 2. cap. 2.* & ex eo Nicephorus, *lib. 7. cap. 48.* & *lib. 8. cap. 4.* & Socrates *lib. 1. cap. 12.* (qui tamen nihil de visione memorat) Porrò de amplissimo Constantinopoleos ambitu à Constantino designato, & maiore adhuc postea factò, vide Zosimum *lib. 2.* & quidem à Theodosio M: v. Themistium *Orat. 6.* ¶ *Tertiò* ait Philostorgius, Constantinum vocasse Constantinopolim *Almam Romam*, i. vt ipsemet interpretatur, illustrem: quod & ipsum exscribit Nicephorus, *dicto libro 8. cap. 4.* Quod Romæ nomen attinet Constantinopoli tributum, id ex aliis notissimum est: sed quod de *Alma* Philostorgius adjicit, perridiculum

lum est: nam etsi *Alma* quoque Constantinopolis dici meruerit, haud peculiari tamen sanctiõne vel *θεονομία* cognomen istud à Constantino ei tributum fuit, verùm *Νέα* siue Nouam Romam, vel etiam *διδύμειαν*, alteram, vocari iussisse alij scribunt. Suspiciari libet, Philostorgium alicubi legisse *Almam Romam*, pro *Alteram Romam*, vel *Aemulam Romam*, vel *ἀμιλλαν* Romam. Nempe altera *Roma* Constantinopolis dicta fuit, quod & Ecclesiastici scriptores testantur, seu *διδύμειαν καὶ νέα Ρώμη*; vel etiam *ἐφ' ἀμιλλῶν*: & verò vt ita vocaretur Edicto iussisse Constantinum scribit Sozomenus, *lib. 1. cap. 12.* Itaque pro *ἐφ' ἀμιλλῶν* vel *ἀμιλλαν*, legerit Philostorgius *Almam*. Certè & ipse Philostorgius mox *sine capitis* Constantinopolitanæ vrbis *αὐτίπαλον κλέος τῆς παλαιῆς Ρώμης* vocat. ¶ *Quarto* loco designat Philostorgius insigniora *θεονόμια*, præcipua, *προεσβῆσα* alia Constantinopoli à Constantino M. tributa, & duo quidem. Primò, quod *Senatum* ibi constituerit, quod quidem pro insigni aliquâ prærogatiuâ memorant pariter alij, & in his Chronicon Alexdr. A. D. 330. quæ & *ἐπέεα βελή* Sozomeno dicitur *lib. 2. cap. 32*: *Senatus secundi ordinis*, anonymo auctori, quem à v. c. Sirmondo acceptum Vir. Doct. Val. sius edidit. De hoc verò Senatu Constantinopoli à Constantino constituto consentit & Libanius, *Orat. ad Theodosium de seditione*. Sozomenus *dict. cap. 32.* & Auctor Chron. Alex. Atenim Zosimus, *lib. 3. pag. 713.* id ad Iulianum refert, *ἔδωκε τῆ πόλει γενομένην ἔχειν ὡς πρὶν ἐν τῆ Ρώμῃ*. Alterum Constantinopolitanæ vrbis *θεονόμιον* à Constantino collatum, est Annona gra-

tuita, *σπιρησις δαπάνη*, incolis à Constantino M. tributa, quod quidem ipsum inter præcipua hîc memorat Philostorgius, pariter vt alij, & in his Zosimus, *lib. 2.* & Sozomenus, *d. lib. 2. cap. 32. l. e.* (vbi per *φόβους*, pensitationes, præbitiones & quidem gratuita accipiendæ, sunt quæ *δαπάνη* hic vocatur, nō verò *vectigalia*, vt vertit Interpres) & Chronici Alex. author. *ὃ δὴ ὅσα γέγονεν ἐν αὐτῇ ἐνδοξά τε καὶ σποματεία τῆς δαπάνης αἰνομένων.* De hisce annonis passim quoque *Cod. Theod.* vide vel *l. 10. de annonis ciuicis, l. 2. de frumento urbis Constant.*

¶ AD CAP. X. *De Eusebio Nicomediensi factō Episc. Constantinopolitano.*

Eusebium Nicomediensem Episcopum translatum ait Philostorgius ad sedem Constantinopolitanam post mortem Alexandri. Quod verum est. De hac verò translatione vide & *Athanasium*, non uno loco: *Socratem, lib. 2. cap. 5.* *Theodoretum, lib. 1. cap. 19. 26.* *Sozomenum, lib. 3. cap. 4. in fin.* vitam Pauli apud *Photium, num. 257.* Atenim non immediate post mortem Alexandri id factum: Paulus enim Alexandrō primū successit, post quem demū Eusebius Episcopus Constantinopolitanus factus est. ¶ Sed & alter Philostorgij error videtur, qui, vt ex serie, imò & verbis ipsius colligitur, hanc Eusebij promotionem ad sedem Constantinopolitanam ad Constantini M. tempora refert: quæ tamen non nisi sub Constantio facta fuit A. D. 340. Sed forte anticipatò hæc tantum narravit Philostorgius, occasione urbis Constantinopolitanæ recenter excitatæ. Et certe ipsemet

met Philostorgius *infra tm. 16.* tempore mortis Constantini Eusebium Nicomediensem semper vocat, eique testamenti tabulas Nicomediæ Constantinum tradi iussisse scribit.

¶ AD CAP. XI. *De Athanasio factō Episcopo Alexandrino.*

Athanasium vi-dolo Episcopum Alexandrinum factum scribit Philostorgius hoc tmemate, qui ideò rurtūm *tm. prox.* illegitimam Athanasij ordinationem vocat: *τιὴν ἐν δαζῆ χειροτονίαν.* Quod aliis Philostorgij *ψευδολογίας* adnumerandum, quâ causa eum *δυσσεβής τῆς ψεύδους ὄργανον* Photius hîc vocat. Ex Arianorum scilicet ore id ita narrat Philostorgius, à quibus certe id olim ilicò post Athanasij ordinationem iactatum sparsūmque fuit, eam *ὡς ἀναξίου, καὶ μὴ ὡς ἐπὶ ἀξιωματιῶν* factam, verūm à sex vel septem tantum cūm quinquaginta quatuor essent, violato iureiurando contra omnium voluntatem clam & in loco obscuro, vespera: eapropter & multos tūm ex populo, tum ex clero Ægypti, eius communionem vitasse: vt videre est apud ipsummet Athanasium, *Apol. 2. circa princ. pag. 565.* *Socratem, lib. 1. cap. 18. in princ.* *Sozomenum, lib. 2. cap. 16. & 24.* vide & *lib. 3. c. 5.* è quo Sozomeno idem refert Nicephorus *lib. 8. cap. 44.* Et ita quoque res ad Imperatorem Constantinum tūm perlata: Contra verò Synodus Alexandriae ab omnibus Ægypti, Libya & Pentapoleos Episcopis, ad eiusmodi calumniam refellendam habita, & in id epistola encyclica scripta, quam refert ipsemet *dicto loco pag. 565. 566.* quâ testati illi, com-

munibus omnium votis, vociferationibus, acclamationibus, suffragiis, alacritate & lætitiâ publicâ Athanasium feliciter ordinatum fuisse, τὴν κατὰ αἰὸν Ἀθῶνασις ἐπὶ πάντων ἐπι καλοῖς μέρτεσιν ἔθηκεν : quod etiam Epiphanius scribit, *hæresi Meletianorum* 68 num. 6. vbi disertè scribit, conuocatâ vndique Synodo Athanasium ordinatum, traditamque sedem digno, καὶ ἀπεδόθη αὐτῷ ὁ θρόνος τῆς Ἀξίως (vbi alludit ad Acclamationis formulam in ordinationibus solemnem de qua infra lib. 9 tm. 10) Vetus igitur hæc criminatio de Athanasij ordinatione fuit, quam licet iuste atque ilicò profligatam, tanto post tamen, quod hæreticorum ingenium est, tempore in scenam reponere, pròque vera obtrudere Ariani porrò perstitère : etiam in Synodo Tyria Anno 335, si fides Philostorgio tm. prox. & auctori, vnde Sozomenus, lib. 2. cap. 24. id exscribit, & verò Philostorgius hîc reponit, complurimis etiam emblematis & circumstantiis adornatam, quæ expendendæ veniunt. Prima *Tempus* respicit: ita videlicet Athanasij ordinationem narrat, quasi post Constantinopolim demum excitatam facta fuerit, pariter vt auctor Chronici Alexandr. A. 330. 14. Kal. Maias: cùm tamen id factum fuerit anno 326. Altera circumstantia est *Loci*, vbi ea Athanasij ordinatio facta: Ait scilicet Philostorgius factam eam in Ecclesiâ *Dionysii*. Dionysij hæc Ecclesia vna fuit ex Ecclesiis *Alexandrinis*, quæ & Athanasio in exilium misso suffectoque ei Gregorio (de quo infra lib. 3. tm. 3.) incensa fuit A. D. 342. vide Epiphanium *hæresi Ariannorum* 69. pag. 728. (vbi inter alias hanc primam ferme nominat)

nominat) Socratem, lib. 2. cap. 8. in fin. Sozomenum, lib. 3. cap. 5. in fin. autorem vitæ Pauli Constantinopolitani, apud Photium num. 257. pag. 1422. autorem vitæ Athanasij n. 258. pag. 1439. Tertium est, quod Philostorgius ait, reliquam Episcoporum, præter paucos illos qui Athanasium ordinauerant, cateruam præsentem, Athanasium anathemati subiecisse. Quod de suo peculio Ariani prodidère. Tandem & precariò addit, Athanasium de sua ordinatione ad Imper. Constantinum, tanquam à Comuni totius ciuitatis, ἀπὸ τῆς κοινῆς τῆς πόλεως, factâ scripsisse, & verò Constantinum cùm rem ita sese habere crederet, Athanasij ordinationem confirmasse.

¶ AD CAP. XII. De Synodo Tyria & Constantinopol. in causa Athanasij.

De Synodo Tyriâ à Constantino M. indictâ, Athanasij occasione, deq; iis quæ in eâ Synodo gesta sunt, primum huius capituli membrum est: vbi, si quo alio, Philostorgius vere φιλοσόφης & καλοῦργος apparet: quibus ideò nominibus eum hîc persequitur Photius, qui & ideò quoque subicit, eum portentose multa narrare de S. Athanasio, καὶ τὴν ἀγίαν Ἀθῶνασις τεσσάρων. Primò quidem, quod *Causam* synodi Tyriæ indicendæ attinet, quantum quidem ea Athanasium respicit, hæc à Philostorgio traditur, vt Athanasius ordinationis suæ rationem redderet. At verò causas alias alij memorant: nempe, vt de accusationibus, quæ post Meletianos iam conuictos ab Eusebianis intentabantur, cognosceretur: quæ illa ex parte crimina sunt, quorum infra mox mentio fit, quæ

que Athanasio in alia Synodo (Constantinopolitana videlicet) obiecta Philostorgius ait : de Arsenij videlicet cœde manúque, & de mystico calice seu poculo fracto, (quod scilicet populo propinabatur *νομιμος*) Athanasius *Apolog. 2. pag. 567. 568. 569. 570. & 612.* Socrates, *lib. 1. cap. 20. 21.* Theodoretus, *lib. 1. cap. 28. 30.* Sozomenus certè, *lib. 1. c. 24.* idem scribit cum Philostorgio, in eâdem Synodo Tyriâ inter alia Athanasio obiectam eius ordinationem, ceu periurio factam víque extortam, lectis etiam tabulis, in quibus continebantur populi vociferationes, ac si plebs Alexandrina propter eam ad Ecclesiam conuenire renuisset. Id quod proculdubio Sozomenus habet ex Ariano scriptore aliquo : neque enim (quod Baronius rectè obseruauit, *anno 335. num. 16. 17.*) ipsemet Athanasius vllam eiusce rei mentionem facit. Sed neque Synodus Alexandrina *in epist.* quâ aduersariorum accusationes, gestâque in Tyriâ Synodo continentur.

Secundò ait Philostorgius, Athanasium Imperatoris Constantini minis vix tandem cedentem ad Synodum Tyriam venisse. In hoc verò Philostorgio conuenit cum aliis, Socrate & Sozomeno : Socrates quippe *lib. 1. cap. 20. in fin.* scribit, Athanasium Tyrum accedere primùm noluisse ; sed hac causa addita, non quod crimina obiecta vereretur (quod Philostorgius quoq; credi vellet) quando nullius criminis conscius esset, verùm quòd reformidaret, ne quid illic contra Nicæna decreta sanciretur : Sed quoniam minaces Imperatoris literæ eius animo haud parum timoris incuterent, quib. ad eum scripserat,

si sua

si sua sponte accedere nollet, vi eò deductum iri, ad concilium ex necessitate venisse. Et Sozomenus, *lib. 2. cap. 24.* quoque, Athanasium, licet grauitè vrgeretur vt Cæsaream veniret, *professionem* distulisse ad trigessimum mensem vsque (vbi Baronius *ann. 365. num. 6.* mauult, ad tertium mensem vsque) tandem vehementius adhuc impulsum Tyrum venisse : *μὴ δὲ ταῦτα σφοδρότερος βιασθεὶς ἦκεν εἰς Τύρον.*

Tertiò ait Philostorgius, Athanasium cùm Tyrum venisset, iudicio sese non stitisse. Quod contrarium plane est iis quæ Epiphanius narrat, *hæresi Meletianorum 68.* & Theodoretus, *lib. 1. cap. 30.* & ex eo Nicephorus, *lib. 8. cap. 49.* in tantum, vt Epiphanius narret, *d. loco,* Potamionem Episc. cùm stantem in Synodo Athanasium ceu reum vidisset, in Eusebium Cæsariensem grauitè inuectum. Postea equidem Athanasius, cùm Ursacius & Valens ex Mareotide reuersi fuissent, vehementemque conspirationem videret, Tyro recessit, *ὅτιν εἰσελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον ἢ εἰς πρεσβυτεῖον τῶν συνοφαντῶν ἡμεῶν ἀπικηταὶ ἀσέως γήρηται,* vt idem Epiphanius scribit, *d. hæresi 68. num. 8.* vel, vt Socrates, *lib. 1. cap. 21. in fin.* narrat, cùm eos quos reiecerat, Mareotidem missos vidisset, causamque fallaciis doloque malo agi clamasset, nemòque esset qui illi animum attenderet, clam sese exinde subduxit. Hæc igitur Eusebianorum commenta fuère ; quare & inter alias abdicationis eius in concilio Tyrio causas, *καταρεπὴ ἀπὸ αὐτῶν,* hæc quoque ab Eusebianis obtenditur : *ἄλλοτε δὲ καλέμενος ὑπὸ αὐτῶν, μὴ ὑπακείων, ποτὲ δὲ κελίνας μὴ ἀξίων,* apud Sozomenum *lib. 2. cap. 24. circa fin.* Quartò ait Philostorgius, muliebres

scortum ab Athanasianis conductum in Synodo Tyriâ in Eusebium Nicomediensem Synodi Coriphæum (quod postremum de Eusebio Synodi Tyriæ coriphæo testantur quoque Athanasius, *Apol. 2* Epiphanius, *d. hæresi 68*. Theodoretus, *lib. 1. cap. 28*.) Eusebiô que sese ideò è Synodo subducere per metum cogitante, detectam stropham eâ quam edisserit ratione ad Eusebij interrogationem. Quod planè contrarium est iis quæ alij narrant, Rufinus, *lib. 10. cap. 17*. Theodoretus, *lib. 1. cap. 30*. & ex eo Nicephorus, *lib. 8. c. 49*. Sozomenus, *lib. 2. cap. 24. p. 253*. & auctor vitæ Athanasij apud Photium, *nu. 258. pag. 1438*. (nam Socrates de eo nihil habet, neque Athanasius ipse) Nempe aiunt illi scortum in Athanasium conductum, cuius stropa ad Timothei presbyteri Alexandrini & scorti responsum detectum fuerit, quod tamen in acta Synodi Tyriæ non relatum ait Sozomenus, *ἐν ἐμφέρεϊ τοῖς πικροαἰσχροῖς*: ratione addita, quod videl. tam turpem & ridiculam rem in Synodalib. gestis scribi non oporteat. Inde forte iam Eusebians ansa præbita, id in Athanasium retorquendi, de quo scripto reuinci non possent.

Quintò ait Philostorgius, veritate detectâ, nullâque alia re in Synodo Tyria gesta, Eusebium Nicomediensem à calumniâ vindicatum, contra Athanasium duplicis criminis reum conuictum: puta & Ordinationis impiæ, & calumniæ, atque ideò exauctoratum eum, contra quod Athanasius impudentia vsus (*παρρησιαστικῶς*) protestatus sit, *se se per inimicitiam abdicatum*. Atenim alij contrâ scribunt, & Athanasium *νικηφόρον* fuisse, vt Theodoretus,

doretus, *lib. 1. cap. 30. in fin.* & Liberius apud eundem *lib. 2. cap. 16. p. 68*. & post detectam quam dixi in Athanasium, stropham quod scribit Theodor. *lib. 1. cap. 30*. & Sozomenus, *lib. 2. cap. 24*. cætera iam crimina in Synodo Tyriâ Athanasio intentata, nempe de manu Arsenij & poculo fracto. In eo Philostorgio cum aliis conuenit, veluti Socrate, *lib. 1. cap. 21*. Sozomeno, *lib. 2. cap. 24*. quod dicit, in ea synodo Athanasium exauctoratum fuisse, quodque de Synodi iudicio conquestus sit, quando & plures Sacerdotes qui concilio aderant hoc iudicium minimè sincerum existimarent, teste Sozomeno *lib. 2. cap. 25*. Illud notandum, quod Theodoretus notat, *lib. 1. cap. 30. in fin.* quamuis calumniæ in Athanasium detectæ conuictæque fuissent, aduersarios tamen mendacia quædam illicitò contra eum confinxisse, confictòsque quosdam commentarios, & calumnias iam ante detectas tanquam vera crimina ad Imperatorem deferri curasse, *τὸ ψεύδους ὑφηναντες, καὶ πῶς ὑπομνήματα διαπλάσαντες, καὶ τὰς γυμνοθεσίας συκοφαντίας ὡς ἀληθεῖς σωθέντες κτηγορίας, ἀπίστευτον βασιλεῖ*. Quibus haud absimilia sunt quæ Socrates scribit *lib. 1. cap. 21. in fin.* Et quis dubitat, huiusmodi vel similes commentarios Philostorgium hîc secutum?

Et hæc quidem de Synodo Tyria. Nunc de *Constantinopolitana*, quæ eandem statim eadem occasione secuta est. Ait igitur Philostorgius, post Synodum Tyriam, & ad querelam Athanasij, Constantinum M. Imperatorem iussisse, in alia Synodo ea quæ ad Athanasium pertinerent examinari. Certe Hierosolymam primùm, mox

Constantinopolim (quò post Tyriam statim Athanasius ad Imp. confugerat) Synodus indicta fuit: testis ipse Athanasius, *Apolog. 2. pag. 558. 623*, Socrates, *lib. 1. cap. 22. 24.* & ex eo Nicephorus, *lib. 8. cap. 50. pag. 663. lit. d. 654. lit. c. d.* Theodor. *1. cap. 31. in fin.* Sozomenus, *2. cap. 27.*

Secundò ait Philostorgius, in eâ Synodo (Constantinopolitana scil.) Athanasio noua crimina intentata fuisse. Quod etiam alij scribunt, & Athanasius ipse *Apol. 2. pag. 568. & 624.* Verùm in eo diffidet Philostorgius, quod illa crimina, quæ alij in Tyria Synodo objecta iam scribunt, puta de Arsenij manu, poculo mystico, ea in Synodo Constantinopolitana, tanquam noua crimina, Athanasio intentata scribit, cùm contra Athanasius ipse, *Apolog. 2. pag. 568. 574. 624.* disertè nullam in ea Synodo calicis aut Arsenij mentionem factam dicat, verùm accusatum sese, quasi frumentum & naues quominus Alexandria Constantinopolim commearent detenturum sese minatus fuisset: item quod frumentum viduis pauperibus ab Imperatore dari solitum suos in vsus conuertisset: quod referunt quoque Socrates, *lib. 1. c. 23.* & Theodoretus *lib. 1. cap. 31. in fin.*

Tertiò ait Philostorgius, in eâdem Synodo Constantinopolitana actum quoque de Callinico, Mareote & Ischyra: de Callinico, inquam, Pelusij Episcopo, nempe quod Callinicus post tormenta, compedes ferreas, custodiam, iniurias, interfectus tandem fuisset. Sozomenus quoque hanc de Callinico aduersus Athanasium accusationem memorat, eodémque modo describit, *σεβαστιανῶν*

τιμῆς

τιμῆς σεβαστιανῶν καὶ ἀμισυρῶν καὶ δικαστηρίων ἐπιπέσει : (vbi obiter *δικαστηρίων* Interpres malè vertit, *in iudicium adductum*: *δικαστήριον* enim ibi est *κολαστήριον*, vt apud Hesychium & Suidam) verùm in Synodo Tyria id factum scribit, non in Constantinopolitana, quæ eam mox secuta est: Pariter vt idem Sozomenus in Synodo Tyria de Ischyra agitatum scribit, quod Philostorgius ad Synodum Constantinopolitanam hîc refert: remque ita describit Sozomenus, nempe Athanasio crimini datum, quod Ischyriorem presbyterum sæpe in carcerem coniecisset, quinetiam quod nomine ipsius ad Hyginum Præfectum Ægypti falsò delato, quod videlicet in imagines Imperatoris lapides coniecisset, vinculis constringendum curauerat. Interim videtur hic reponendum *καὶ ὁ Μαρεώτης ὁ Ἰσχύρας*, sublato *καὶ καὶ ὁ Ἰσχύρας*: Ischyras enim Mareotes fuit: vide Athanas. *Apol. 2.* Cæterùm similia alia Athanasio objecta scribit: quæ idem Sozomenus eodem loco habet, verùm semper in Synodo Tyria objecta refert.

Postremò ait Philostorgius, Athanasium à Synodo Constantinopolitana exauctoratum, inque eius locum Gregorium ex Cappadocia à Synodo ordinatum: de quo Gregorio iterum *tm. ult. huius libri.* Atenim huius facti, Gregorîque sub Constantino M. Athanasio suffecti nulla alibi mentio extat: Nisi quod Epiphanius quoque *heresi Meletianorum 68. num. 9*, vnde vnde, eum qui sub Constantio reuerà Athanasio suffectus fuit, ad Constantini pariter tempora perperam refert. Et certe, siue

Arianorum, siue Philostorgij hoc inter alia mendacium est; quo etiam nomine Photius hic eum φιλοσόφῃ & κακοεργῶν vocat. Disertè quippe Athanasius, duobus locis, *Apol. 2. pag. 582* & ad *solitar. vitam ag. pag. 653* testatur, sibi à Synodo exauctorato, mox & à Constantino in Gallias relegato, nullum substitutum, Imperatorémque postulantes id à se Eusebianos compescuisse, & iam rem ipsam conantes grauibus minis deterruisse: deniq; cum ab exilio rediret, Ecclesiam etiamtum vacantem χολάζουσαν reperisse. De duobus illis qui reuerà Athanasio suffecti sub Constantio fuère, Gregorio primùm, mox Georgio, agitur *infr. lib. 3. tm. 3. & lib. 7. tm. 2.*

¶ AD CAP. XIII. *De Helenopoli excitata ab Helena Constantini M. matre.*

De *Helenopoli*, excitata sub Constantino, de quo & Socrates, *lib. 1. cap. 13. in princ. & cap. 14. in fin.* Sozomenus, *lib. 2. cap. 1. in fin.* est hoc tmema, quod exscriptum à Nicephoro, *lib. 8. cap. 31. pag. 600.* qui alioquin de eadem re iam ex alio scriptore egerat, *lib. 7. cap. 49 in fin.* Hac verò parte Philostorgio non ubiq; cum cæteris conuenit. Primum enim ait is minus cautè, ædificatam eam ab Helena Constantini matre: dicere debuerat, à Constantino M. de nomine, & in Helenæ matris honorem: quod cæteri scribunt, etiam Procopius. Secundò, quod *Tempus* attinet, narrat id Philostorgius post Constantinopolim excitatam, imò & post Synodum Tyriam, quæ absoluta A. D. 335. ante Constantini obitum A. D. 337. Atenim refert id Hieronymus, *in Chronico*, ad annum 21. Imperij Constan-

Constantini. i. ad A. D. 327. pariter vt *Chronicon Alex.* ad eius anni Consules, *Constantino Cæs. V. & Maximo.* Tertio, quod *Causam* Helenopoleos excitandæ attinet, eam (unicam scilicet) adfert Philostorgius, κατ' ἄλλο μὲν οὐδέν, nempe ob miraculum Luciani, de quo mox: Atenim Nicephorus *lib. 8. cap. 31. pag. 600.* qui hunc alioquin locum, vt dixi, exscribit, alteram insuper causam addit, quod Helena Drepani nata esset, vbi Helenopolis ab ea excitata: qui tamen idem Constantinum ipsum ibi natum dixerat, *lib. 9. cap. 49.* Procopius quoque ἀπὲς κτισμάτων λόγῳ ε. pag. 46. ἐν ταύτης ἑλένης ὀρμηίδου φασὶ: mox eius vrbs τεσφιμον ἑλένης vocat, item Constantinum huic vrbi τεσφεῖα soluisse, eam urbem è vico excitando. Miraculum, quod quarto loco Philostorgius narrat, de delato Luciani martyris corpore ad littus à delphino, habent & Luciani acta apud metaphrast. & Surium 7. *Ianuarij*: quorum deinceps actorum fides hinc saltem firmari deinceps posse videri queat. Certe & Hieronymus *de scriptor. Eccl.* Lucianum ante Helenopoli Bithyniæ sepultum scribit. Illud omittere non possum, quod Chronici Alexandrini auctor scribit, à Constantino M. eius vrbs Helenopoleos agro immunitatem datam, ἕως φανεῶς ἀπὸ οὐχὸς ἀπὸ τῆς πόλεως, in quantum vrbs territorio & ambitu includitur: Interpres malè, quæque patet ante urbem prospexitus. Procopius ἀπὲς κτισμάτων, *dict. pag. 46.* nihil aliud huic vrbi à Constantino datum scribit, quàm quod ex ignobili vico urbem fecerit, noménque mutarit.

¶ AD CAP. XIV. De Luciano martyre, & Eucharistia
ab eo celebrata in carcere.

Quando de Luciano Martyre superiore narratione Philostorgius aliquid dixerat, occasione Helenopoleos; deque Luciani discipulis nonnulla hoc opere iam supra adspersit, *lib. 1. tm. 8.* hoc ipso libro *2. tm. 3.* quo Luciano sese Ariani efferebant, de Luciano eiusque discipulis prolixius nunc agere Philostorgius instituit hoc & duobus sequentibus capitibus 15. & 16. *κ' διέξοδον* seu *παρέκβασιν*: Cuius explicationem antequam adgredior Epiphaniij locus de hoc Luciano hic apponendus venit, *hæresi Lucianistarum* 43. vbi de tribus fidem facit: Nemp̄ eâ hæresi quæ Arianorum fuit, infectum fuisse: sub Constantino [Constantio] seniore eum extitisse: denique ab Arianis pro martyre habitum: sic enim ille de Luciano quodam vetustiore hæretico (vnde Lucianistæ) acturus, sermonem ingreditur. *Λεκιανός τις ἀρχαῖος. ἐχ' ὁ νῦν ἐν χερσίνους Κωνσταντίνου (Κωνσταντίνου) τῆς γέροντος γεγονώς, ὃν δὴ δειν οἱ Ἀρειανοὶ ἐν μάρτυσιν ἐπισημαζόντων, καὶ γὰρ καὶ οὗτος, ὁ Λεκιανός ὁ πρῶτος φησὶ, πρῶτος ἀνέχων τῆς τῶν Ἀρειανῶν ἀρέσσει, πρῶτος ἔστρεβεν ἐν τῇ κατ' αὐτὸν αἰατεσπῆ λέξι. καὶ νῦν δὲ πρῶτος τὸν εἰρημνῆρον ἀρχαῖον Λεκιανὸν δαποτείνει*) ὁ λόγος. Idem Epiphanius, *hæresi Arianorum* 69. *num. 9.* Eusebium Nicomediensem cum hoc Luciano Nicomediæ conuixisse ait, *ἀμὰ Λεκιανῶς ἐν Νικομηδείᾳ συβελτικῶς.* Sed & Alexander Episc. Alexandrinus, ep. suâ ad Alexandrum Episc. Constantinopol. apud Theodor. *lib. 1 cap. 4 pag. 9.* Lucianum Pauli Samosatani peruersæ doctrinæ succellorem factum, multorum annorum spatio à tribus Episco-

Episcopis exclusum ab Ecclesiâ mansisse, Arianosque horum hæreticorum impietatis feces vocat, & occultos illorum stolones: *ἐν τῆς ἀσεβείας τῶν τῶν ἀρρηστικῶν, &c. τῶν ἐπιγινῶν κενυρμυδρῶ μοχθόμοιτα.* Tandem, de quo proximè *cap. prox.* in Synodo Antiochenâ Ariani formulam fidei tanquam Luciani istius edidère. Quibus omnibus testimoniis conficitur, haud temerè Arianos Lucianum hunc sectæ suæ tanquam fauentem prætulisse: etsi Baronius hoc æuo eum hæresi liberare conetur, & *notis in Martyrologium, & Annalib. ann. 311. & 318.* ¶ Nos ad Philostorgium redeamus. Memorat is hoc capite historiâ de Eucharistiâ citra altare in carcere à Luciano administrata, quam exscribit, tacito Philostorgij nomine, Nicephorus, *lib. 8. cap. 31. pag. 600.* & velut decantatam refert, *λόγος, ἡ κατ' ἐπιφάνιον.* E quâ historiâ multa educi possunt, & verò iam ex Nicephorianis hinc translatis educuntur, quæ ad Eucharistiæ religionem, communionem, ritum eiusque conspectum infidelibus ademptum (de quo alibi notatum) pertinent, quæ etiam Index exhibebit.

¶ AD CAP. XV. & XVI. De Luciani discipulis.

De *Lucianistis*, seu Luciani discipulis, sunt hæc duo capita: quò pertinet & tertium *suprà lib. 1. tm. 8.* & quartum *tm. 3.* hoc ipso libro. Prius exscribit quoque Nicephorus *lib. 8. cap. 31. in fi.* tacito rursùm Philostorgij, vt aliàs ferme, nomine, idque quasi vulgare dictum memorat, *φασίν,* inquit. Cum plures porro hîc Luciani discipulos memorasset Philostorgius, decem tantum ex his Photius hâc

ecloga sua recenset, quibus vndecimus præterea addendus venit ex *lib. 3. tm. 15*, Athanasius videlicet Anazarbi Episcopus. ¶ Fuit hoc scilicet olim veluti sodalitium quoddam *φασία* eorum qui Luciani martyris discipuli fuissent, quique hoc magistro gloriabantur: eò quod Ariani nonnulli hunc sectæ suæ *θεσπασιν* habebant, tanquam eiusdem cum Ario sententiæ: cuius tamen vindicias Baronius vt dixi, non vno loco adsumit, pro Catholicâ eius fide. Hinc adeò in Synodo Antiochenâ A. D. 341. in quâ Athanasius abdicatus est, Ariani formulæ suæ inferentes, Filium *ἀποθελάκτον εἰκόνα ἢ πρωτότυπον πίσεως κτισσεως* esse, eam Luciani formulam esse dixerunt, teste Sozomeno *lib. 3. cap. 5* quam formulam etiam proponit Socrates, *lib. 2. cap. 7*. ¶ Discipuli verò hi sese mutuò *συλλεκιανισαί* dixere: quomodo certe Arius Eusebium Nicomediensem (qui vtique Luciani discipulus fuit, vt testatur tribus locis Philostorgius *lib. 1. tm. 8*. apud Nicetam *lib. 5. cap. 7*. & hoc libro *tm. 3. & hoc 15.*) *συλλεκιανισω* compellat *epistola sua sine*, apud Epiphanium, *hæresi Arianorum 69. num. 6. in fin.* & Theodoretum, *lib. 1. cap. 5. l. fin.* Cæterum nil attinet nunc singulis prolixè immemorari. ¶ De Lucianistis his duo ait Philostorgius: Primo, quod etiam Nicephorus exscripsit *diēt. lib. 8. cap. 31*. tacito Philostorgij, vt aliàs fermè, nomine. *φασιν* inquit) nonnullos ex his tempore persecutionis cedentes Tyrannorum vi *ἐλλεωσται* Gentiles factos, in quibus fuit Alexander, & Asterius Cappadociæ. De Asterij verò lapsu id quoque nominatim prodit Epiphanius, *hæresi Anomæorum 76. num. 3*. idque tempo-

tempore persecutionis Maximiani. De eiusdem lapsu & doctrinâ Athanasius, *Orat. 3. contra Arianos p. 209. c. 208. b. de decretis Synodi Nicænae pag. 406. c. de Synodis Arimini & Seleuc. pag. 684. a.* passimque alibi de eo Athanasius. Hieronymus quoque *de scriptor. Eccl.* eum Arianæ factionis fuisse ait, eiusque scripta à suæ partis hominibus studiose lecta testatur. Secundo, quod iam argumentum est tmematis 16. quod etiam ex parte exscripsit interpolatum Nicephorus *diēt. lib. 8. cap. 31. in fin.* Lucianistarum tres ordines facit: Nempe, quosdam ait, ad fidem Nicænam nunquam accessisse, puta Antonium Tarfi Ciliciæ Episcopum, & Leontium Episc. Antiochenum: Quosdam accessisse quidem, verum ad frugem postea rediisse, puta Eusebium Nicomediensem, Marin Chalcedonis, Theognin Nicææ. Quosdam denique nouas opiniones inuenisse, quas Philostorgius proscribit: & sic inter se sentiis diuisos fuisse Collucianistas docet: Marin scilicet & Theognin docuisse, *Quod Deus antequàm Filium generaret Pater fuerit, vt pote vim generandi habens*: Asterium dixisse, *Quod Filius ἀποθελάκτος εἰκὼν*, i. omninò similis sit substantiæ Patris. De priore illâ sententiâ vide & Sozomenum, *lib. 7. cap. 17*. & Socratem, *lib. 5. cap. 22.* (& ex eo Suidam *in v. Αρειανός*) vbi Marinum hanc sententiam defendentem inducit aduersus Dorotheum, vnde & Pfathyriani & Gothici hi dicti fuerint, & quandiu hæresis illa Constanti-nopoli durauerit, puta ad Plinthum vsque qui Consul & Magister vtriusque militiæ fuit, quique eos in concordiam reuocauit. ¶ Quod posteriorem Asterij sen-

tentiam de ἀπαράλλακτος attinet, quod Filius ἀπαράλλακτος εἰκὼν sit substantiæ Patris, memorat eam rursus *inf. lib. 4. tm. 4.* vbi tamen sic eam exprimit, *Filium similem Patri secundum substantiam esse.* Hæc verò sententia, quod Filius ἀπαράλλακτος εἰκὼν sit οὐσίας Patris, in Antiocheno concilio sub Constantio A. D. 341. (quo Athanasius depositus, Gregoriusque ei suffectus fuit, de quo *infra lib. 3. tm. 3. 13.*) formulæ cum aliis indita: teste Athanasio *de Synodis pag. 687. 688.* vbi ipsa formula extat 702. 703. Socrate, *lib. 2. c. 7.* Sozomeno, *lib. 3. cap. 5 & lib. 4. cap. 21.* Et quidem quasi ea Luciani foret formula, teste Sozomeno *diēt. lib. 3. cap. 5.* qui ait, nescire se, vtrum verum id sit, an verò propriam ibi fidem suam martyrio titulo insignire studuerint. Certe apud Athanasium *de Trinitate, dial. 3.* Macedonius hanc de ἀπαράλλακτος sententiam ad Lucianum refert *pag. 180. 191.* vbi vides pariter, hanc formulam ad Lucianum auctorem relatam, quomodo Philostorgius hîc ait, eam à Lucianistis nonnullis propositam. De Asterio alioquin eiusque sententiâ præter Athanasium vide Epiphanium, *heresi Anomæorum num. 3.* Socratem, *lib. 1. cap. 24.* Sozomenum, *lib. 2. cap. 31.* De voce ἀπαράλλακτος vide & *infra lib. 4. tm. 12. lib. 5. tm. 1. lib. 8. tm. 4.* Απαράλλακτον est, quod alteri prorsus, omnino, nullo mutato est simile, in nullo ab altero quopiam diuersum seu varium. Glossæ veteres ἀπαράλλακτος *indiscretus.* Gregorius Nyssenus *Orat. 3. contra Eunomium pag. 138.* sicut παρηλλαγμένον ἀνάμωσον definit, ita τὸ παράλλακτον τὸ διαμωσον πάντως. ἀπαράλλακτος εἰκὼν *indiscreta* seu *indiscrepans, omnino similis imago:* sic (vt alia cmittam)

Chryso-

Chryso-stomus, *homilia 1. ad Antiochenos, edit. Paris. p. 5. lit. e.* ἀπαράλλακτον αὐτῷ ἀεὶ ὡς εἶπε dixit, *studium alteri omnino simile & indiscretum:* Alij ἀπαράλλακτον vertunt, *conformem, expressum.* Porro Catholici quoque scriptores hoc ipsum de Filio dixere, eum esse ἀπαράλλακτον εἰκόνα τῆ πατρὸς, Athanasius *contra Gentiles pag. 36. disput. 32. contra Arianos pag. 155. & homilia de Deipara, vbi vocat ἀπαράλλακτον σφραγίδα.* Gregorius Nazianz. *Orat. de natiuitate 42.* Basilius *homilia 15. de fide pag. 499.* Et Basilius iterum disertè *epist. ad Maximum 41. pag. 803.* ait, si quis hanc vocem ἀπαράλλακτος addat ὁμοίῳ κατ' ἐπίαν, idem significare quod ὁμοίῳ, atque ideò hanc fidem probare sese: vide eundem *aduers. Eunomium lib. 3. pag. 98. a. & c.* Sozomenus quoque *d. lib. 3. cap. 5.* fidei Nicænx formulam hanc Antiochenam consentire sibi videri scribit, nisi forte inquit sensus à se non intellectus in verbis obscurè inclusus sit.

¶ AD CAP. XVII. De Constantini M. obitu,
eiusq; testamento.

De Constantini M. obitu, deque eius Testamento est hoc caput: vbi varia notanda veniunt. Primò quidem temporis ratio: Ait scilicet Philostorgius, Constantinum post tricesimum secundum Imperij annum obiisse: *Perperam:* Imperium quippe auspiciatus est Constantinus A. D. 306. 8 Kal. August. tricesimo atatis anno, obiit verò A. D. 337. 11 Kalen. Jun. Ergo non post tricesimum secundum, verum tricesimo secundo, quomodo scribunt Victor Schotti, Epiphanius *lib. de mensuris & ponder.* Auctor

vitæ Constantini *lib. 4. c. 53.* Zonaras & alii recentiores, anno scilicet 31. & mense decimo, vt Chronic. Alexand. vnde alii aiunt, eum imperasse annos 31. vt Eutropius, Hieronymus, Socrates *lib. 1. c. ult. in fi.* Secundò ait Philostorgius, Constantinum M. veneno *φάρμακον* interfectum à fratribus, quod & ipsum jam in antecessum dixerat, hoc ipso *lib. 2. im. 4.* Atenim non produnt veteres scriptores, nō Gentiles, Victor, Eutropius, Zosimus: non Ecclesiastici, Socrates, Theodoretus, Sozomenus. Produnt id quoque Zonaras & Cedrenus *p. 244.* qui postremus ait, id percrebuisse, *δὲξά δὲ κατέχευε*, vt & Arthemius in actis apud metaphr. & Surium 20. *Octobris.* Zonaras insuper (& ex eo Pomponius Lætus) Soteropoli, quæ & Pythia id actum tradit. Tertiò ait Philostorgius, Constantinum vindictam testamento suo de interfecto libris mandasse, quod & factum postea fuerit. Id quod etiam Cedrenus refert *dict. pag. 244.* Quartò ait, Constantinum, veritum ne & liberi ipsius tale quid paterentur, testamenti tabulas Eusebio Nicodemensi tradi iussisse. Atenim Rufinus *lib. 1. cap. 11.* Socrates, *lib. 1. cap. ult.* & *lib. 2. cap. 2.* Theodoretus, *lib. 2. c. 3.* Sozomenus *lib. 2. cap. 32.* de presbytero quodam Ariano id memorant, qui à Constantiâ sorore ei commendatus fuerat. Quod de Acacio (Eutocius hic Gelasio Cyziceno) Cæsariensi Lusco presbytero qui in sede Cæsariensi Palæstinæ post Eusebium Pamphylî successit, accipit Baronius *an. 337. n. 9.* In actis quoque Metrophanis & Alexandri apud Photium *n. 256. pag. 1416.* & in vitâ Athanasij apud eundem *pag. 1435.* dicitur

dicitur, testamentum Presbytero commissum, quod Constantinus M. Constantino filio tradi mandauerit, verum presbyterum id Constantio contra fidem tradidisse. Addunt acta Metrophanis, prodicionis huius adiutorem fuisse Eusebium Nicomediensem: vbi vides partes aliquas Eusebij quoque Nicomediensis fuisse circa testamentum Constantini. At nemo simile quid iis quæ hic adiungit Philostorgius scribit, de mandato videlicet Constantini, vt ei qui primus ex liberis venturus esset id Eusebius traderet. Nam imò Socrates *lib. 1. cap. ult.* & *lib. 2. cap. 2.* Theodoretus, *lib. 2. cap. 3.* mandasse Constantinum aiunt, vt Constantio traderetur. Nemo de vafro Eusebij consilio, imò fabellâ, de accepto testamento ab eo, mox verò in manus Constantini mortui reddito, vt ita à patruorum insidiis liberi eius liberarentur. Illud omnium consensu traditum, post Constantini mortem eas tabulas Constantio traditas, qui scilicet primus è Constantini liberis venerat, vt ait Philostorgius. Vnde quoque patet, nullum Constantino morienti ex eius liberis adfuisse, verum Constantium mox superuenisse: quod etiam author vitæ Constantini, *lib. 4. cap. 67.* Rufinus, *lib. 1. cap. 11.* Socrates, *lib. 1. cap. ult.* Theodoretus, *lib. 2. cap. 3.* Sozomenus, *lib. 2. cap. ult.* tradunt. Etsi Iulianus *Orat. 1. p. 50.* Constantium superuenisse, *ζώντος μὲν ἐπὶ τῆς μεζομένης τῆς νόσου* disertè testatur: Verum id ita sparsum creditumque, quod Constantini mors in Constantij aduentum celata esset: Rufinus, *lib. 1. c. 11.* Tandem ait Philostorgius, Constantium haud multo post patris mortem, de pa-

truis vindictam sumpsisse : quod etiam Zosimus *lib. 2.* Eutropius *lib. 10.*, Hieronymus *Chronico*, Cedrenus, alij, scribunt, nempe interfectos statim à Constantio patruos & patruales, Constantem, Dalmatium Cæsarem, & Aniballianum.

¶ AD CAP. XVIII. *De Imagine Constantini M. eiusq; cultu.*

De Imagine Constantini M. est hoc tmema, quæ videlicet Constantinopoli in columnâ Porphyreticâ stabat. Cuius alioquin imaginis & columnæ mentio fit in Veteri vrbis Cōstantinopolitanæ descriptione (quæ sub Theodosio Iun. Philostorgij tempore conscripta fuit) *regione 6.* Meminit eius & Socrates, *lib. 1. cap. 13. & 25.* Theodoretus *lib. 1. cap. ult. in fin.* Chronicon Alexandr. *ann. 328. & 416.* Nicephorus, *lib. 8. cap. 4.* Zonaras *in Constantino & in Nicephoro Phocâ*, Codinus *in originibus Constantinop.* p. 24. Cedrenus *pag. 243*, qui vnâ cum Nicephoro *lib. 7. cap. 49.* ad eius columnæ basim septem sportas & duodecim cophinos à Constantino posita fuisse ait: Crucis quoque Saluatoris partem statuæ suæ huic Constantinum inclusisse ex traditione scribit Socrat. *lib. 1. c. 13.* etsi Theodor. de Palatio id memoret *lib. 1. cap. 18.* Haud procùl etiam ab eâ Arius disruptus dicitur à Socrate *lib. 1. cap. 25.* ¶ De hâc vero Constantini M. imagine ait Philostorgius, eam à Christianis ita cultam, vt sacrificiis eam propitiarent, lucernis & incensis colerent, precésque velut Deo allegarent, & supplicationes malis auerruncandis peragerent; Eoque nomine Philostorgius Christianos inculat, id est,

id est, Catholicos, Orthodoxos. Atenim Photius hîc falsi dicam ei impingit, & Θεομάρξ ideò titulo eum nuncupat. Imagines equidem Imperatorum hoc sæculo nimio cultu & adoratione publicis locis erectas, habitas, propositasque constat, quem cultum & Chrysofostomus aliique damnauêre, imò & Imperatores ipsimet constitutionibus reprimere necesse habuêre, hoc ipso Philostorgij sæculo, quod docent nonnullæ constitutiones, vtroque Codice, Theod. & Iust. tit. *de Imaginib. Imperialib.* & tit. *de statuâ & Imaginibus.* Illudque speciatim obseruo, Imagines Imperiales & adclamationibus tanquam ad præsentis numinis ἐπιφύλαξιν, festiuitatibus ludicrisque cum erigerentur, vel cum populis inhiantibus proponerentur, adoratas, cultas, vt ex Cod. Theod. Socrate *lib. 6. cap. 16.* Sozomeno, *lib. 8. cap. 22.* discere est, & Chrysofostomo, εἰς σωθὲν βασιλέως εἰκόνα καὶ θεοσημῶσιν ἀρχόντες καὶ ἱερὰν νεμλιῶν ἐπιτελοῦνται, καὶ ὑπαντῶσι δῆμοι καὶ θεοσημῶσι : Cuius & alterum eadem de re testimonium extat, λόγῳ 7. in Paulum Apost. *tomò 8. pag. 57.* Sed & in actis secundæ Synodi Nicænæ. *Labrata & Icones quæ mittuntur ad ciuitates vel regiones obuij adeunt populi cum CEREBIS & INCENSIS, non cerâ perfusam tabulam, sed Imperatorem honorantes.* Nota etiam hoc ipso æuo historia, de Ioannis Chrysofostomi libertate aduersus Eudoxiæ statuam, quæ & ipsa in porphyreticâ columnâ stabat, ad quam κέρτοι τε καὶ δημάδεις δέαι ὀρχισθῶν τε καὶ μίμων ἐπέτελβιτο. Tandem Hieronymus quoque, in Daniele *cap. 3.* *Statuam, inquit, siue imaginem cultores Dei adorare non debent : Ergo Iudices & Principes sæculi qui*

*Imperatorum statuas. ADORANT & imagines, hoc se facere intelligant, quod tres pueri facere nolentes placuerūt Deo. Et quidem hic cultus adorationis delatus nominatim à Iudicibus etiam Christianis hoc æuo, quod & locus ille Hieronymi, & alter Chrysofomi apertè testantur: imò & lex vn. Cod. Theod. de Imaginib. Imper. seu l. 2. Cod. de statuīs & imaginib. Si quando nostræ statuæ vel imagines eriguntur, seu diebus ut adsolet fastis siue communibus, adsit IVDIX sine adorationis ambitioso fastigio. Id igitur ea l. vetiti facere Iudices, qui alioquin Imperatores pro Diis tum non habuere. An igitur hæc ipsa cultu ciuili ad illam Constantini M. imaginem Porphyreticam, quæ publicè in foro erat, Constantinopoli peracta, quæ Philostorgius aliò vertit, & liberalius acceperit, pro suo in Orthodoxos liuore θεόμωχο ipse? Orthodoxos, inquam, quos Christianos hic Photius vocat: Christiani scilicet pro Orthodoxis; & Arianis oppositi: Ariani quippe iam olim Patribus nequaquam Christiani visi: vide Athanasium *disput. 1. contra Arianos pag. 125. d. disput. 2. pag. 156. a, b, 142. & contra Arianos orat. 2. pag. 186. a, b: ad Serapionem, pag. 367. in fin.* Item illud quoque certum, Photij æuo *Imaginum sacrarum* (de Imperatoria hic tantum sermo est, & quidem de ea quæ in foro posita) vsus cultumque inoleuisse: Quem & ideo Photius non vno Bibliothecæ suæ loco tuetur, Iconomachorumq; adeò hostem sese profitetur *num. 29 52. 110. 111. 114. 119. 160.* (de quo etiam aliquid *lib. 7. tm 3.*) Adeò quidem, vt Patriarcha in locum Ignatij suffectus, vt Legationem à Papa Nicolao emeretur, quò reuerà Ignatij depositio*

depositio firmaretur, hunc speciosum titulum & prætextum obtenderit A. D. 859. vt eos qui hæresin Iconomachorum tuerentur, à Christiano nomine rescinderet, vt scribit Nicetas *in ver. Ignatij*; & Anastasius *in verb. Nicolai pag. 311.* quod & ipsum Michaël Imp. eodem fine obtendit. Et verò post id missi à Papa Legati κτ̄ ἡσ̄ εἰκονομάχων: teste Cedreno *p. 453.* Item de Constantino id proditum, quod Eutropius tradit *lib. 10.* eum in Diuos relatum: Imò & illud constat, eum à Græcis non tantum vt *ισαπόστολον* habitum, verum diserte vt sanctum cultum, quod Menæa Græcorum testantur. Item illud comperio apud auctorem vitæ Constantini, *lib. 4. cap. 57.* Constantini funus seu cadauer à Comitibus & Magistratibus Senatūque eodem honore cultum quo superstitem, sic vt genu flexo id adorarent, *γονυκλιθεὶς ἠσπάζοντο*: Item, quod huic proximum, apud Gregorium Nazianzenum *σηλιδότ. pag. 118.* lego, Constantij corpus Constantinopolim relatum celebri pompa, sed & piis officiis nocturnis, cantibus & facibus *ἑξ ἀρχαίας αἰς χειρῶν*, inquit, *πρῶτον μετὰ σω δὲ σὲ ἠνομιζομεν.* Tandem apud Theodoretum quoque lego, *lib. 1. cap. vlt.* (cuius verba non vbique rectè vertit Interpres) & post eum apud Nicephorum *lib. 7. cap. vlt. pag. 666.* cum iusto iam incremento, creditum miracula & sanationes morborum ad eam Constantini M. statuam & ad eius sepulchrum facta. Hæc inquam omnia reperio, præter ea quæ de eiusdem sepulchro auctor vitæ Constantini, *lib. 4. cap. 71*: Nihil tamen quifquam de eo cultu, cuius nomine Christianos incusat

Philostorgius, memorat. Neque illud etiam omittendum, quanta columnæ istius sub Theodosio Iun. ratio habita fuerit, ut facta seruetur: de quo vide Chron. Alex. ann. 416.

¶ AD CAP. XIX. De Athanasii à Gallia reditu post Constantini M. obitum.

De Athanasii à Gallia (quò scil. in exilium à Constantino missus fuerat) post Constantini mortem ad Episcopatum reditu est hoc caput: de quo ipsemet Athanasius, *Apol. 2. pag. 624.* & ad *Solitar. vit. pag. 631.* Epiphanius *heresi Meletianorum 68. num. 9.* Socrates *lib. 2. cap. 2.* Theodoretus *lib. 2. cap. 1.* Sozomenus *lib. 3. cap. 2.* & post eos Nicephorus *lib. 9. cap. 3.* ¶ Tria porrò super hac re narrat Philostorgius. Primò ait, Athanasium è Gallia Alexandriam ab exilio reuersum, pariter ut cæteri qui exiliis afflictabantur redeundi potestatem accepere. Quod postremum ab Athanasio quoque proditum, ad *Solitar. vit. ag. pag. 631. a.* Ipse verò Athanasius restitutus Constantini Iun. Galliarum Imperatoris literis, ex vrbe Treuirorū datis, idque patris iudicium & destinationem secuti, quod ipsemet Athanasius non vno loco tradit: At Epiphanius *dict. loco* ait, ἐν τῆς δύο βασιλείων, Constantini scil. & Constantis mandato, & Constantio probante, σιωδδοκοιῶτος. Secundò ait Philostorgius, Athanasium Gregorio (de quo *sup. tm. 12.*) tum mortuo sedem recuperasse: Quod & ipsum scribere videatur Epiphanius, *dict. num. 9.* ἢ καθεζέσθαι πάλιν εἰς τὸν θρόνον μὴ τὸν δευτέρου ἀλλὰ τὸν ἀπὸ τῆς Ἀρειανῶν περιφθέντα Γρηγόριον ὅτι καὶ ἐν ἐξορίᾳ Ἀθανάσιου. Verùm de hoc, ad *d. tm.*

ad *d. tm. 12.* Postremò Philostorgius Athanasium eo nomine reprehendit, vel potius calumniatur, quod sedem Alexandrinam nulla eorum qui eum deposuerant ratione habitâ receperit, Tyriam videlicet & Constantinopolitanam Synodum indicans, ann. 335. & 336. in quibus Athanasius exauctoratus fuerat, de quo *d. tm. 12. sup.* Id verò olim crimini datum Athanasio ab Arianis mox in Synodo Antiochenâ A. D. 341. quod videlicet à Synodo damnatus absque Synodo sedem contra canones repetiisset: vide Socratem *2. cap. 2. in fi. & 5.* & Sozomenum *lib. 3. cap. 2. in princ. & cap. 3.* de quo infra *lib. 3. cap. 3.* Quod crimen Philostorgius tanto post auidè hic sublegit & in scenam iterùm reposuit.

IN LIBRUM TERTIUM.

¶ AD CAP. I. De Constantini Iun. cæde.

DE Constantini Iun. cæde est hoc caput, ubi Philostorgius non vno modo vel peccat, vel ab aliis recedit. Primò, perperam Constantem natum maximum inter Constantiinos liberos facit: cum reuera Constantinus Iun. natum maximus fuerit, Constans verò natum minimus, νεώτατος, ut disertè alij, & vel Zosimus, *lib. 2. pag. 691.* Socrates, *lib. 2. cap. 3. & 11. in princ.* & Theodoretus, *lib. 1. c. 32. in fi. lib. 2. c. 5. in pr.*

Secundò ait Philostorgius, Constantem fratri Constantino infidias struxisse, cum contra prodant alij, Constantinum de Africâ nominatim fratri Constanti controuerfiam mouentem aduersus eum bellum mouisse. Zofimus, Hieronymus, *Chronico. Constantinus bellum fratri inferens occiditur.* Victor alter, *latrocinij specie in fines eius irrumpens.* Socrates *lib. 2. cap. 3* Κωνσταντῖνον ἐπιόντων τοῖς μέρεσι τῆς νέας ἀδελφοῦ Κωνσταντοῦ. Sozomenus, *lib. 3. cap. 2.* Κωνσταντῖνον πόλεμον ἐπιεργαζών Κωνσταντῖνον (pro Constante) vide & Zonaram qui *p. 11.* ait, Constantinum primum huius rei auctorem & causam fuisse ὅτι ἀδικῶν ἤρξθη: & Cedrenum. Zofimus equidem *lib. 2. pag. 692.* ait, *Constantem incautum fratrem opprimere uolentem, inimicitias toto triennio dissimulasse, expectatoq; tempore quo prouinciam sibi fidam & beneuolam ingressus erat, ablegasse milites, specie quidem subsidio futuros Constantio ad bellum Persicum, sed reapse Constantinum nil tale opinantem oppressisse.* Verùm ita deprehendo, ut Gentiles ita & Arianos in Constantem iniquiores fuisse: illos quidem ob templa Gentilium ab eo diruta, de quo alibi, hos uero, ob fidem Catholicam, eiusque in Athanasium studium. Certe Philostorgius, non vno insuper loco suum in Constantem odium prodit: veluti hoc ipso libro *cap. 12.* cum ait, Athanasium, cum ad eum venisset, donorum multitudine eos qui apud eum valebant subegisse, maximè verò Eustathium Comitum R. P. qui apud Imperatorem familiarissimus erat: ubi & minaces Constantis ad fratrem Constantium pro Athanasio restituendo literas acrius repræsentat. Item cum *cap. 22.* ait, Constantem ob

tem ob studium erga Athanasium per Magnentij tyrannidem vitâ priuatum. Cum tamen Orthodoxi Constantem miris laudibus efferant, & in his Athanasius, tanquam piissimum *δοσεβέστατον φιλόχριστον, Apologia ad Constantium pag. 525. e.* & Arianae sectae infestum, ut qui Eusebianos legatos ad se missos ad Athanasium accusandum calumniae conuictos reiecerit, ut testatur ipse *ad Solitar. uitam agentes pag. 631. c:* Athanasio contra cum maximè fauerit, concilium Sardicense promouerit; Ecclesias item donariis repleuerit, *apolog. ad Constantium pag. 528.* ubi eundem & beatum vocat, imò & martyrem. Illud equidem Socrates scribit *lib. 2. cap. 20,* Constantem etsi fratrem interfici non iusserit, attamen cœdem eius non uentuisse.

¶ AD CAP. II. de Constantij laudibus, & Ecclesiis ab eo excitatis Constantinopoli, &c.

In Constantij laudes effertur hoc capite Philostorgius, uti contra Constantem superiore capite infectatus fuerat: Et quidem tum ob Ecclesias excitatas, tum ob reliquias Apostolorum Constantinopolim translatas. Quod Ecclesias attinet, duas à Constantio Constantinopoli excitatas memorat Philostorgius: Primo quidem, *Magnam Ecclesiam, ἔσται,* inquit, *ἢ καλεσθῆναι μεγάλην,* (quæ & alias siue *Εἰρων* siue *σοφία* dicta fuit.) De qua Ecclesia inter alios Hieronymus, *Chronico,* Socrates, *lib. 2. cap. 12. in fi. & 33.* Sozomenus, *lib. 1. cap. 12. & lib. 3. cap. 5. in princ.* auctor martyrij Pauli Constantinop. *apud Photium pag. 1423.* Cedrenus *pag. 245.* *Chronicon Alexand.* ubi pro *τῶν τῆς δεξιᾶς μεγάλῃ*

ἐκκλησίαν, reponendum *μεγάλλω*: vt apud eundem authorem A. 360. pag. 684. dicitur *μεγάλη ἐκκλησία*: quomodo hîc ea vocatur, & à Socrate *lib. 2. c. 12. in fin.* Porro narrat id Philostorgius inter Constantini Iun. cædem, quæ congruit A. D. 340. & alterum Athanasij exilium, quod incidit in A. D. 341. (quo alioquin interuallo Sozomenus *lib. 3. cap. 5. in princ.* Dominicum Antiochiæ absolutum refert) Socrates id narrat post secundum statim exilium Athanasij. Encœnia certe magnæ Ecclesiæ illius absolutæ longe posteriora sunt, & referenda ad Constantium decimum, & Iulianum tertium, COSS. A. D. 360. quod faciunt exerte Socrates *lib. 2. cap. 33.* Sozom. *lib. 4. cap. 25. in princ.* Consularia Idaciana, & Chronicon Alex. pag. 682. Porro cœpta fuerat hæc Ecclesia à Constantino M. à Constantio verò absoluta (& ab Eusebio dedicata) quod Socrates scribit *lib. 2. cap. 12. in fin.* Cedrenus pag. 245. & auctor Chronici Alexand. d. pag. 684. vbi addit, absolutam eam 34. plus minus anno posteaquàm à Constantino fundamenta eius iacta fuerant. Vnde colligitur, Constantinum hanc Ecclesiam, statim vt de Constantinopoli excitanda cogitauit, A. D. 328. excitare cœpisse. Ex quo authore vt & Socrate *lib. 2. cap. 33.* etiam illud discimus 14. vel 15. Februarij Encœnia huius Ecclesiæ celebrata. Conflata porro hæc magna Ecclesia ex duabus Ecclesiis, Pacis *εἰρήνης* quæ à patre excitata fuerat, & σοφίας quam Constantius ædificauit: sic vt vno muro circumdata vno quoque nomine appellarentur: quæ omnia scribit Socrates *dict. lib. 2. cap. 15. in fin.* Sic & Dominicum Antiochiæ

chiæ à Constantino M. cœptum, à Constantio verò absolutum fuisse, scribit Sozomenus *lib. 3. cap. 5.* ¶ Alterum templum à Constantio Constantinopoli excitatum, Philostorgius ait, τὸ κοινὸν τῶν Ἀποστόλων ὑπερεβόητον ὄνομα, quod sub finein *ᾠδώνυμον ἢ σεβασμιον οἶκον* vocat. Et tamen à Constantino M. excitatum id ait author vitæ Constantini, *lib. 4. cap. 58. 59. 60.* vt & Socrates, *lib. 1. cap. 12. in fin. cap. ult.* & Procopius *ᾠδὲ κτισμάτων, ᾠδὲ τῆς Ἀγίας ἑκῆ pag. 8.* ¶ Tertio loco ait Philostorgius, ad Apostolorum Ecclesiam excitatum à Constantio sepulchrum patris Constantini. Et tamen id à Constantino M. ipsomet factum scribunt rursus iidem, Auctor vitæ Constantini, *lib. 4. cap. 60.* Socrates *lib. 1. cap. ult.* & post eum Nicephorus, *lib. 8. c. ult. p. 166.* Procopius ait, Constantinum iussisse ibi sibi sepulchrum fieri, τὰς θήκας γυρίσας αὐτῶν τε ἢ τοῖς ἐς τὸ ἔπειτα βασιλεύσειν ἐταῦθα τῆσας. ¶ Quarto ait Philostorgius, prope eam Apostolorum Ecclesiam (ἐκκλησίον) Constantium Constantini patris sepulchrum excitasse: Rectè prope: neque enim in ipsomet Apostolorum templo sepultus à Constantio Constantinus, verum in atrio & vestibulo eius, teste Chrysostomo, *aduersus Gentiles, quod Christus sit Deus, & homilia 26. in 2. ad Corinthios, & homilia 60. ad populum Antiochenum.* Zonaras quoque *tom. 3. pag. 9.* ἐν τῶν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων ἱερῶν ἐν ἰδιαζέσει μὲν τοι σοῦ, ἡ δὲ ἐπὶ τῇ παρῆ τῆ πατρὸς αὐτοῦ [Κωνσταντῶ] ᾠκοδόμησεν. Et author tamen vitæ Constantini ait, in ipsomet templo, & medio quidem inter duodecim Apostolorum thecas loculo, quem Constantinus ipsomet excitauit, conditum Constantinum *lib. 4. cap. 60.*

cap. 70. ¶ Quinto ait Philostorgius, Reliquias varias Apostolorum & Euangelistarum à Constantio in Apostolorum Ecclesiam Constantinopolim translatas, puta Andreae Apostoli, Lucae Euangelistae, cuius nomen celeberrimum fuisse ait (nam ita hic repono ὄνομα ἔκλειτον, vel κλητὸν) & Thomae Apostoli. Id verò memorant & Hieronymus, *Chronico, anno Constantij 19. & 20.* & Theodorus Lector *sine collectan.* & auctor Chronici Alexandrini, qui id factum memorant A. 356. & 357. (id est, A. 355. 356) & Acta Artemij 20. Octobris apud Surium pag. 311. ex metaphraсте, Nicephorus *lib. 10. cap. 11.* qui per Artemium Ducem (cuius alioquin Artemij mentio apud Iulianum *epist. 10.* Marcellinum *lib. 22.* Theodoretum *lib. 3. cap. 17.* & Chron. Alexand. *ann. 363.*) translatas has sub Constantio reliquias scribunt, Et tamen id à Constantino factum praeferunt Hieronymus, *in Vigilantium,* & *lib de scriptor. Eccles. in Luca.* Paulinus apud Dungalum, referente Baronio *ann. 336. nu. 70.* Verùm antiquae editiones libri *de scriptor. Eccles.* praeferunt vocem *Constantij*, teste *Victorio.* Quod reliquias verò has attinet, meminit earum quoque Procopius *lib. 1. περὶ κτισμάτων pag. 8.* vt & Nicephorus *d. lib. 10. cap. 11.* & Chronicon Alex. *ann. 337. pag. 671.* eodem etiam ordine quo hic, Andreae, Lucae, Timothei: Theodorus Lector aliter. Ex superioribus interim constat, è quinque illis quae hoc capite à Philostorgio Constantio tribuuntur, complurima ab aliis fermè Constantino tribui: quae & ideò Photius excerpere & sic notare hic voluerit.

¶ AD

¶ AD CAP. III. De altero Athanasii exilio,
& Georgij ei suffecto.

De Athanasio iterum, sub Constantio iam, (in Synodo Antiochenâ) Alexandria pulso, & Georgio (imò Gregorio) ei suffecto, & alterâ proinde Athanasij in Occidentem profectioe seu exilio, est hoc caput. ¶ Ait primùm Philostorgius, Constantium Imper. cum comperisset (nempe ab Eusebianis) Athanasium sedem suam (è quâ deiectus fuerat à Synodo Tyriâ & Constantinopolitana) recepisse: de quo *cap. ult. super. lib.* (citra Synodi videlicet consensum: nam id vitio datum Athanasio inter alia: vide Socratem *lib. 2. cap. 2. in fin. & cap. 5.* Sozomenum, *lib. 3. cap. 2. pag. 266. f. & cap. 5.*) Alexandria eum expulisse. Id quod certe factum in Synodo Antiochenâ, *Marcellino & Probino* COSS. A. D. 341. vbi praesens fuit Constantius, quo consentiente Athanasius damnatus fuit. *Causam* porrò alteram abdicationis Athanasij adjiciunt, Theodoretus *lib. 2 cap. 3,* & Sozomenus *lib. 3 cap. 2 & cap. 5.* nempe quod Ariani Imperatori dixerint, Athanasij reditum multorum malorum & tumultuum causam extitisse, neque Ægyptum solum, sed & Palaestinam, Phoeniciam, aliasq; finitimas prouincias turbulentis fluctibus grauiter agitari.

Secundò ait Philostorgius, Georgium tum (in Synodo vid. Antiochenâ) Athanasio suffectum: vbi *Georgium* ipse vocat, pariter vt *numero 12. infra,* cum alij hunc *Gregorium* constanter vocent, de hac suffectione agentes: apud Athanasium passim, & nominatim, *Apolog. 2 pag. 582*

Nn 3

583, 584, 590, 595, *epist. ad Solit. vitam agent* (vbi interpres vbi- que malè *Georgium* vertit) Rufinus *lib. 1. cap. 19.* Socrates *lib. 2. cap. 7. 8.* Theodoretus *lib. 2. cap. 4.* Sozomenus *lib. 3. c. 5:* quem & idem Theodoretus sex annis eam sedem occupa-ASSE ait: Quod verissimum est: suffectus enim is Athana- nasio A. D. 341. vt dixi in concilio Antiocheno, Marcel- lino & Probino *COSS.* depositus verò in Synodo Sar- dicensi A. D. 347. vide ipsammet Synodi epistolam apud Athanasium *Apol. 2. pag. 590.* Postea certe Georgius qui- dam Athanasio suffectus fuit, post Liberij videl. Ofiique lapsum: de quo *infra lib. 7. cap. 2.* Athanasius *epist. ad Solit. vitam agentes pag. 652. 653. & 266.* (quâ *epist. pag. 653* duos istos qui Athanasio sub Constantio distinctis vicibus suffecti fuerunt, ita disertè distinguit, ἀπέσειλε τὸ μὲν πρῶτον Γρηγόριον, καὶ νῦν δὲ τὸν Ἀμεμοργάφον Γεώργιον: & similiter *pag. 665 666*) Rufinus *lib. 1. cap. 19.* Sozomenus *lib. 2. cap. 10. in fin.* So- crates *lib. 2. cap. 10. in fin.* vbi in ratione temporis peccat.

Tertiò ait Philostorgius, Georgium hunc (qui aliis *Gregorius*) Cappadocem fuisse: quod & de priore illo, qui ipsi Gregorius, prædicat *dict. num. 12.* prædicat & Athanasius passim, aliique. Imò & tertium quoque illum Georgium (sub Iuliano scilicet) de quo *infra lib. 7. cap. 2.* Cappadocem faciunt scriptores; quem tamen Marcel- linus apud Epiphaniam Ciliciæ oppidum natum scripsit *lib. 22,* quod Baronius iam notauit.

Quartò ait Philostorgius, Georgium hunc, qui aliis *Gregorius*, iussu Imperatoris creatum. Sic sanè & Geor- gius ille, de quo *infra lib. 7. cap. 2.* pariter (ex susceptore tribu-

tributorum, ὑποδέκτης ἐν Κωνσταντινῶν Τεμνιαῶν ἡρώδου καὶ σφειτεριστάδου, Athanasio teste *ad Solit. vit. ag. pag. 666,* seu ἀπὸ ὑποδέκτης, de *Synodis Arimini & Seleucia pag. 673.* Ἀμειοργά- ρος *ad Solit. pag. 553*) ab Imp. Constantio missus fuit, ἀποσελλέ- μισθεὶς τῷ βασιλέως κατόπιστος, *ad Solit. vit. ag. pag. 652.* ἀπὸ τῆς Κωνσταντινῆς, *epist. ad Orithodod. pag. 723* (quem alioquin locum non cepit Interpres) manūque militari introductus. Certe Athanasius non vno loco istum militari manu à Constantio Alexandriam missum testatur. Et Socratis error est, qui *lib. 2. cap. 8* quæ de Syriano Duce (de quo Athanasius variis locis) militibusq; armatis ad 5000 qui Gregorium Alexandriam deduxerunt scribuntur, ad hunc Gregorium refert, cū referenda sint ad tertium; de quo modo & ad A. D. 356.

Quintò ait Philostorgius, Athanasium, minas Impe- ratoris veritum & exinde mortem, (quod idem & So- crates tradit *lib. 2. cap. 13*) iterum ad Occidentis Imperato- rem profectum. Ait Philostorgius, ad Occidentis Im- peratorem profectum: At Theodoretus *lib. 2. cap. 4. in pr.* simpliciter τὸν ἐπέθεν κατέληψε: Socrates *lib. 2. cap. 8.* & Sozom. *lib. 3. cap. 5. in fin.* aiunt, eum Romam siue con- tendisse siue vocatum à Iulio, quod etiam Theodoretus scribit *dict. lib. 2. cap. 4.* de quo ad *cap. 12.* plenius. Et istud quidem secundum Athanasij exilium, seu altera hæc eius fuga fuit: de quo & *infra cap. 12.* Cæterum timidita- tis Athanasium hæc quoque narratione Philostorgius aperte arguit: quæ Arianorum quoque criminatio fuit eo tempore quo ad mortem à Syriano Duce quæsitus

fugâ sibi cōsuluit, quod argumentum est *Apologia* 1. & 2. *de fugâ suâ*. Quâ ratione autem fugerit vide apud Sozomenum *lib. 2. cap. 5.*

¶ AD CAP. IV. De *Homeritis* & Legatione ad eos missa, à Constantio, &c. deq; *Theophilo Indo*.

De *Homeritis* & Legatione ad eos à Constantio Imp. missâ, ad fidem Christianam his insinuandam (de quo iam supra *lib. 2. cap. 6.*) & exinde *Theophili* ad *Axumitas* profectio *Philostorgij* bene longa narratio hæc est, quam exscribit *Nicephorus* ex parte *lib. 8. cap. 35.* & plenius *lib. 9. cap. 18.* Cui nihil tale apud alios historiae Ecclesiasticæ scriptores occurrit: cuius etiam occasione *Philostorgius* in longam *παρέκβασιν* sese effundit, *cap. 7, 8, 9, 10, 11.* Hanc verò Legationem, vt temporis rationem stabiliamus, memorat *Philostorgius* medio tempore inter ea quæ contigere A. D. 341. & A. D. 346. Quare medio hoc quinquennij spatio. Quod tamen *Baronius* decennio post referre maluit ad A. D. 354.

Nunc de ipsis *Homeritis* ante omnia videndum est, & initio quidem, de eorum Nomine & Origine, Situ, Ritūque, quam partem exscribit *Nicephorus*, tacito vt aliàs fermè *Philostorgij* nomine *lib. 8. cap. 35. φασιν* inquit. *Homeritas* igitur *Philostorgius*, & supra iam *lib. 2. cap. 6.* & hîc iterum, cum *Sabæis* eosdem facit, pariter vt *Procopius Gazensis* in *1. Regum*, qui tamen apud *Ptolemæum* distinguuntur. Cæterum à *Saba* metropoli *Sabæos* dictos ait: Additq; *Sabæos* hos ex *Chettura* *Abrahami* vxore ortos, de quo & *Iosephus* *lib. 1. cap. 16.* vnde proculdubio
habet

habet *Philostorgius*. Subjicit & *Reginam* inde ad *Salomonem* accessisse, cum tamen *Iosephus* *lib. 8. cap. 6.* *Reginam* illam *Ægypti* & *Æthiopiæ* faciat. Verum eandem cum *Philostorgio* sententiam sequuntur hodie viri docti: nam & *Arabia Felix*, auri & aromatum abundantissima est, & *Iudææ* respectu ad Austrum spectat, cuius *Austri regina* dicitur à Christo: denique à *Iudæa* remotissima, & in finibus terræ, vnde ea venisse dicitur. Hoc primum. ¶ Quod *Situm* verò *Homeritarum* attinet, *Philostorgius* ad extimum Oceanum eos collocat, & specialius adhuc in *Arabia* maiore seu *Felice*, cuius metropolis *Saba*. Rectè hæc fermè omnia *Philostorgius*: *Homeritæ* enim ad Oceanum siti *Arabum* gens fuit, *Saracenis* proxima, gentibus his inter se mari *Rubro* seu *Arabico* disparatis: quod ex *Plinio* discere est, *lib. 6. c. 28* (quos & idem inter *Arabas* numerosissimos fuisse ait, ex relatione *Ælij Galli*) & *Ptolemæo* *lib. 6. c. 7.* *Procopio*. *1. Persic.* & *Procopio Gazensi* in *1. Regum*: *Theodoreto* *quæst. in vetus testam.* *Nonno*so, apud *Photium*, *num. 3.* De quibus & *Vranius* primo *Arabicorum*, apud *Stephanum*, *Καμπλοκόμοι Χατταμῶται, Σαβῆοι (ἰσ. Σάββαοι) ἢ Ομηρίται.* E regione *Homeritarum* *Axumitæ* fuere, de quibus *cap. prox.* Denique *Homeritæ* inter *Arabes* seu in *Arabia* censiti, à *Plinio* quoque *dict. lib. 6. cap. 28.* *Ariano* in *periplo maris Erythræi*, & *Ptolemæo* *lib. 6. cap. 7.* Quare manifestus error est *Stephani*, qui *Homeritas* *Æthiopum* gentem facit, quod de *Axumitis* verum est: Et eorum maximè, qui *Homeritas* eosdem cum *Axumi-*

tis faciunt, hoc tantum discrimine, quod qui prius Homeritæ dicebantur quamdiu in Arabia fuerunt, postea in Æthiopiam translati Axumitæ dicti fuerint. Quibus vel Philostorgius noster refutandis deinceps sufficiet, qui tam clarè eos distinguit. Procopius quoque Gazensis in *I. Regum* de Sabæis. ἔθνος ἔστιν Αἰθιοπικόν: ἐν τεύθειν ἢ κείθω φασὶν αὐτοὺς τῆς θαλάσσης τῆς Ἰνδικῆς, ὀνομαζέσθαι δὲ αὐτοὺς Ομηρίτας, κατ' ἀπικρὺ δὲ εἰσι τῶν Αὐξουμιτῶν: μέση δὲ τέτων κἀκείων ἡ θαλάσσα: Qui locus egregiè cum Philostorgio concinit, in describendo eorum situ. ¶ 3. Nunc de Homeritarum *Vrbibus*. Philostorgius igitur Homeritarum metropolin, non Sabam tantum (vnde Sabæi) verum & *Tafaron* quoque fuisse ait. Ταφάραι hæc dicuntur apud Stephanum. Ταφάραι, inquit, ἑτερώως, πόλις τῆς δὲ δάμωνος Αραβίας, ὀπολίτης Ταφάρωνος (hoc ipsum repetitur & in voce Ἀδανα) ὡς Ζάρα Ζοαριλῶς, Αὐαεα Αὐαριλῶς, ὡς Οὐεάνιος ἐν Αραβικῶν ξίτω. Ammianus quoque Marcellinus, *lib. 23. pag. 274.* inter eximias Arabum beatorum ciuitates hanc *Tapharum* memorat, & *Taphron*, vel vt alij, *Taphra* vocat. Ac licet abundet vrbibus mediterraneis atque maritimis, campisque copiosis & vallibus, has tamen habet ciuitates eximias, *Geopolim* & *Nascum* & *Baraba*, itidemque *Nagara* & *Mephran*, & *TAPHRON* (al. *TAPHRA*) & *Dioscuriada*: Apud Ptolemæum quoque, *lib. 6. cap. 7.* Ταφάραιται (nam ita disertè codices quidam habent, etsi alij Σαπφάραιται) iuxta Homeritas in Arabia Felice memorantur: & mox Σάπφαρα vel Σάπφαρα μητρόπολις: vt & *lib. 8. pag. 241.* Σάπφαρα: vbi & intervalum eius ab Alexandria designat. Et apud Arianum

in periplo

in periplo maris Rubri pag. α. 11. Ταφάραι ἐμπορία Βαρβαρική: item *Αφάρ*, quam disertè metropolin Homeritarum vocat *pag. α. 111.* Et hæc de Tapharo. 4. Atenim præter Sabam & Tapharon, duo præterea Homeritarum emporia memorat hic Philostorgius: nempe, Emporium Romanum, & Emporium Persicum. De Romano Homeritarum emporio tria ait, 1. situm id extrorsum ad Oceanum: 2. Regionem vocari *Adanen*: & sic Emporium Romanum istud fuisse in regione, quæ vocatur *Adane*. De hæc *Adane* Vranus quoque *lib. 3. Arabicorum*, & *Herodianus lib. 4.* apud Stephanum in Ἀδανα. Ἀδανα ἐστὶ δὲ ἡ ἐπέρα πόλις ἐν μεσογείῳ τῆς δὲ δάμωνος Αραβίας, ὡς Οὐεάνιος φησὶν ἐν Αραβικῶν ξίτω. Sic & apud Ptolemæum, ad marginem τῆς Αραβίας ἐμπορία, adscriptum, *Aden aliis vocari*. Ea verò hodie *Aden* vrbs regnumque dicitur. 3. Ait Philostorgius ad Romanum Homeritarum emporium appellere Romanos solitos (nempe commercij ergo.) Hoc verò proculdubio emporium illud est, quod Ptolemæus *lib. 6. cap. 7.* in Homeritarum regione disertè vocat *Αραβίας ἐμπορίον*, vbi ad marginem, vt dixi, adscriptum, *Aden aliis vocari*: cuius eiusdem meminit & *lib. 8. pag. 242.* vbi & distantiam eius ab Alexandria designat: à quo eodem in eadem Arabiâ Felice alia Emporia memorantur: puta in Adranitarum regione, *Καθη ἐμπορίον ἢ ἄκρον*: in Elisarorum, *Μῆσα ἐμπορίον*, *Ὀκλις ἐμπορίον*: in Mediterraneâ Arabiâ, *Ομανὸν ἐμπορίον*: quorum etiam omnium intervalla ab Alexandria (quò scilicet merces Arabicæ conuehebantur) describit *lib. 8. pag. 241. 242.* Nempe felix illa

diuésque Arabia, Romanorum commerciis patuit; in quem finem emporia quædam seu commerciorum loca destinata erant, pariter vt apud alias vicinas Romanis gentes commerciorum loca fuere: vide vel Ammianum Marcellinum, & Itiner. Peutingerianum: vti viceuersâ certa commerciorum loca in Orbe Romano Barbaris patuere: de quo vtroque vide vel *l. 4. Cod. de commerciis & mercatoribus*. Et hæc de Romano Emporio apud Homeritas. *Persicum* quoque apud eisdem emporium memorat hic Philostorgius; nempe quò Persæ commercij ergo commeabant, quibus Arabes felices à læua Persico mari collimitabant, vt ait Marcellinus *lib. 23. pag. 255.* qui etiam ait, ibi fuisse *Emporia densa*. Verùm quænam siue Romana siue Persica emporia ibi fuerint, si quis scire aueat, & quid ad quemque locum comportatum, commercatumque fuerit, legat is Ariani *periplum maris Erythræ*. Et hæc de situ vrbibusque Homeritarum.

4 ¶ Quod *Ritus morésque* Homeritarum attinet, ait Philostorgius (quod etiam exscripsit Nicephorus, *lib. 8. cap. 35*) Primò, circumcisam eam gentem fuisse. Certe de iis quoq; populis passim *Achyopibus, Troglodytis* (qui postea *Axumitæ* dicti, de quibus *cap. prox.*) & Herodotus, & Agatharchides, *lib. 5. cap. 30* & Diodorus, *lib. 3.* & Strabo *lib. 16. p. 530. s. 1* notat, eos καλοῦσι τὰς βυλαίους, imò & γυναικας Ἰεδαϊκῶς ἐπιτετιμῆσθαι fuisse: & à Pytholai promontorio rursum ὀλοκληρεῖς fuisse. De Idumæis, de Chetturâ & Ægyptis Theodoretus in *Catena Patrum in Pentateuchum*. Secundò, quod tempus circumcisionis attinet, ait Homeritas

meritas circumcisos octauo die: Nempe more Iudaico. Et Iosephus tamen *lib. 1. Antiq. 23.* & Eustathius in *Hexæmeron pag. 60.* ait Arabas post decimū tertium annum id facere. Tertio ait Philostorgius, Homeritas sacrificasse Soli Lunæ, cæterisq; dæmonibus indigenis: Quod etiam habent acta Metaphrastis apud Surium *24. Octob.* totidem penè verbis, vbi de Axumitarum & Homeritarum Rege: *Omnis qui erant in sua potestate habebat circumcisos, partim qui d. m. iudaicam sequentes superstitionem, partim autem plane Gentiles, Soli & Lunæ sacrificantes & dæmonibus, &c.* Certe Arabes Soli & Lucifero sacrificasse testatur quoq; Nilus, in *narratione de cæde Monachorum montis Sinai, & Theoduli filij captiuitate*. Et iam olim Arabes duo tantum numina coluisse Arrianus scribit, *4. de exped. Alex. pag. 161:* Cælum, quod Solem astraque alia in se contineret, & Dionysium, ob famam ducti ad Indos exercitus. Sic & Blemyes Soli sacrificasse, & quidem humana hostia scribit Procopius *1. Persic.* Postremò ait Philostorgius, Iudæos quoque multos hoc æuo apud Homeritas fuisse, idque duobus locis huius capituli scribit. Prodit id quoque Procopius *1. Persicorum pag. 34.* ἐπειδὴ Ομηριτῶν ἔγνω πολλοὶ μὲν Ἰουδαίους ὄντας, &c. & prædicta acta apud Surium sub Iustino Imp. Vt proinde mirum non sit, si circumcisita gens ea fuerit, quando & ex Chetturâ Abrahami ea orta: & Iudæi his plurimi immixti fuere. Et hæc tenus quidem de Homeritis ipsis, eorūque moribus.

¶ Nunc, de *Legatione*, quam à Constantio ad Homeritas missam Philostorgius scribit, quisve eius Legationis

exitus fuerit. Quam quidem narrationem à Nicephoro, uti dixi, ex Philostorgio mutuata, Baronius pro suspectâ habuit A. D. 354. num. 14. 15. 16 quando nulli prætereâ ex historicis Ecclesiasticis idem memorant. Addo, Philostorgium sibi vix in omnibus constare videri, ut ex collatione capituli 6. superiori libro cum hoc colligitur. Tandem, non alio fine hæc scripta à Philostorgio, quam in Ariomanitarum gratiam. Nos Philostorgium sequamur, qui non omninò saltem falsus, vel in omnibus. Primò spectandum illud, agi hîc de amicâ Constantij ad Homeritas legatione, pariter ut ad Axumitas. Nempe, ut ab antiquo Homeritæ & Axumitæ Romanorum fœderati fuere (quod de Homeritis quoque nominatim testatur Arrianus, in periplo maris Rubri p. 111.) ita & sub Constantio Imp. nominatim, sub quo nunc versamur. Fidem facit de Axumitis Constantij Imp. epistola ad Tyrannos Axumitarum Arzanam & Sazanum, in quâ de Frumentio Episc. Auxumitano & Athanasio Alexandrino agit, quam memorat Athanasius Apolog. ad Imp. Constantium pag. 540. & ipsam consignat p. 542. ubi & sine epistolæ Constantius eos vocat ἀδελφοὺς ἡμιωτάτους. Eâque refert, sese his paria cum Romanis iura tribuisse, τῶν αὐτῆς ποσότητος ἀξιοῦντες ὑμῶν καὶ τῆ ἰσῶν Ρωμαίοις μεταδιδόντες. De utrisque, de Axumitis inquam & Homeritis, testis quoque eiusdem Constantij Imp. constitutio: quæ eo ipso anno 356 data est. quo superior illa eiusdem imperatoris epistola ad Tyrannos Axumitarum. Ea sic habet l. 2. Cod. Theod. de Legatis.

Con-

Constantius A. & Iulianus C. Musoniano PP.

Nullus ad gentem Axumitarum & Homeritas ire præceptus ultra annui temporis spatium debet Alexandria de cætero demorari, nec post annum percipere alimonias annonarias. Dat. XVIII. Kal. Febr. Med. Indictione XV. Constantio A. VIII. & Iuliano Cæs. Coss. Fœderati igitur Romanis fuere & Homeritæ & Axumitæ hoc Constantij ævo: ut & deinceps quoque mansere etiam sub Iustiniano, Procopio teste, lib. 1. Persicor. p. 32. & Nonoso, apud Photium; aduersus Persas videlicet quibus vicini erant; cum quibus Persis sanè Constantio Imp. hoc ævo res erat, qui tum Armeniam & Mesopotamiam incursabant, cum Musonianus PP. esset (cui superior lex illa inscribitur) teste Ammiano Marcellino, lib. 15. pag. 61. 62: lib. 16. pag. 64: lib. 17. p. 102. Inde igitur Legationes istæ à Constantio ad Homeritas & Axumitas missæ, ut non tantum ex hoc Philostorgij loco liquet, verum etiam ex dict. l. 2. quæ proinde Philostorgium non omninò neque ubique falsum in hæc narratione ostendit.

Finis porrò, quod secundum, Legationis istius, quam præ manibus nunc habemus, à Constantio videlicet ad Homeritas missæ, hic à Philostorgio redditur, puta ut ad pietatem seu fidem Christianam eos traduceret: de quo iam ad cap. 6. superioris libri 2. Et Metaphrastes apud Surium 24. Octob. cuius verba, siue hinc siue è Nicephoro mutuata, hîc apponere iuvat, ut appareat quomodo ea inflexa ab eo scriptore fuerint. Ciuitas in Homeritide quæ vocatur Nigren, cum iam longo ab hinc tempore venisset ad agnitionem veritatis & pietatem suscepisset, nempe ex quo Constantius

Magni Constantini filius ad Sabæos qui nunc vocantur Homerita, orti vero sunt ex Cætura Abrahæ, misit Legatos, & Rege gentis illius muneribus sibi conciliato edificavit hæc in ciuitate Ecclesias: & quendam virum pium, qui ad vitam declinabat monasticam, & moralibus & actiuis virtutibus erat magnus, atque aded omnibus sui temporis superior, misit, ut præffet iis qui ad veram accesserant religionem. Quo quidem tempore Iudæis resistentibus & Barbaro suadentibus ne tam facile hospitem admitteret in ciuitatem, neque circa res diuinas aliquid innouaret, nisi prius vir religiosus aliquod signum ostenderet (quomodo solent isti petere, ut qui sint increduli) quod quidem si præstiterit, tunc ei concederet ingressum in ciuitatem. Ille diuinis fretus promissis, quod signa sequerentur eos qui crediderint, annuit citra ullam dubitationem, & eorum quæ petebantur miraculorum magnam ostendit operationem. Ab illo tempore ciuitas Dominum pure colens & orthodoxa diuinorum patrum sequens dogmata perseuerabat, &c. Quæ præterea sub Iustino & Iustiniano Imp. apud hos populos facta circa fidem Christianam, vide apud Cedrenum, & Historiæ Miscella scriptorem. Tertiò, Theophilum Legationis istius à Constantio ad Homeritas missæ principem fuisse, ait Philostorgius: De quo Theophilo multa habet, ut hoc opere passim, ita hoc capite, quæ hinc etiam exscripsit Nicephorus lib. 9. cap. 18. de quæ eo Thalassij locus apud Suidam, quem vide infra extremo cap. 6. Primò ait, eum Indum fuisse, ex insula Diua. Δῖβῆς, vel Δῖβῆς, insula, de qua bis hoc capite, à quâ & incolæ ab eodem Philostorgio Δῖβῶν dicuntur: male apud Nicephorum lib. 9. cap. 18. Δῖβῆς & Δῖβῶν: vnde maiore adhuc errore Interpretes

Adiabenos

Adiabenos fecit, quem alioquin etiam secutus est Baroni in Annalibus Ann. 354. num. 12. & 14. Diua scilicet hæc gens est, hi Diuæi, quorum meminit Vetus Orbis descriptio, sub hoc ipso Constantio Imp. scripta, quam nos extulimus, cap. 9. posteaquam enim de Seribus, Brachmanis, Euilæis, Emeritis, Nebufæis, Disaphenis, Ioneis ante Indiam egit, de Diuæis hæc subiicit, ut habet vetus & inficeta Latina interpretatio: Diua gens eodem modo regnatur à Maioribus, habentes terram mansionum ducentas decem, quam quia nos Græcam primo conatu restituere adnisi sumus, tersiorem fors aliquando edituri, ideò inclementer nobis nonnullis dicere visum, imò & id falso objectare ausi, quasi pro authenticâ eam obrudere sustinuerimus, quos vel præfatio ibi nostra refellit. Verum ad rem. Horum Diuorum & Serindiurum mentio quoque apud Ammianum Marcellinum, lib. 22. pag. 211. ut ex Codice Regio & Florentino tuetur Doctiss. Valesius. Cæterum & hos Indos dictos Philostorgius ait, id est inter Indos censitos, vnde & Serindiui Marcellino. Situs porrò eorum inter Homeritas & Indiam fuit, ut ex Theophili Itinerario infra mox colligitur. Tandem insulam hanc facit Philostorgius, quod neque Vetus descriptio, neque Marcellinus indicat. Ut videri possit, Deuadæ insula, quam eo omninò tractu Arabiæ memorat Plinius, lib. 6. cap. 28. vel quæ Straboni, lib. 16. pag. 534. eo pariter tractu, νῆσος καλεμένη Δία: vel qui apud eundem pag. 535. Δῖβῆαι vocantur (vbi est qui reponat Δεδῆσαι) de quibus & Agatarchides, lib. 5. cap. 48. & Diodorus, lib. 3. pag. 125. Verum hæc simi-

Pp

lesve-conjecturas aliis & potioribus relinquo. Secundò de Theophilo hoc Indo Philostorgius, & ex eo Nicephorus, ait, eum Constantino M. imperante iuuenem obsidem à Diuæis ad Romanos missum fuisse. Certe, Indorum, marisque Rubri accolarum, multa mentio in rebus Constantini M. qui foedus & amicitiam eius expetière, donaque ei misère: videndus panegyricus Publilij Optatiani Porphyrij *ad Constantinum*, *carmine* 15. 16. *edit. V. elser.* Auctor vitæ Constantini, *lib. 4. cap. 50.* Socrates *lib. 1. cap. 15.* Theodoretus, *lib. 1. cap. 23.* Sozom. *lib. 1. c. 23.*

Tertiò ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Theophilum hunc diu apud Romanos vixisse, morésque ad summam virtutis composuisse, *εις τὸ ἀνεύτατον εὐθὺς ἀρετῶν ῥυθμίσειαι*, fidemq; ad pietatem, *καὶ τὴν δόξαν εὐθὺς δόξαιαν* conuertisse. Quod pietatem attinet, hoc vocabulo Philostorgius non Christianam in genere fidem, verùm Arianam intelligit: fuit enim Theophilus hic Arianus, quod passim ostendit Philostorgius & Nicephorus *lib. 9. cap. 18. in prim.* Imò addit, quod quartum, Theophilum sectatum *μοναυλιον βιον*: Quod Nicephori Interpres accipit de monasticâ vitâ: id verò & de cœlibe vitâ intelligat quis: quo sensu *μοναυλία* Platoni, *de legibus.* Subjicit Philostorgius Theophilum diaconum factum, imponente ei manus Eusebio Nicomediensi, imò & Ephorum (i. Episcopum) ab Arianis cùm in Legationem mitteretur, ordinatum.

Quintò ait, Theophilum hunc miraculis quoque clarum fuisse: neque hîc tantum, sed & apud Photium *Bibl. num. 40. & lib. 4. cap. 7. infra.* Quomodo & alios ex
Aria-

Arianis insigniores Thaumaturgos nobis facit Philostorgius: de quo ad *super. lib. cap. 8.*

¶ Ad Legationem ipsam Constantij ad Homeritas redeamus: Eam verò magnificam & munificam valde describit Philostorgius: Inter alia verò munera ad Homeritas à Constantio missa, ait, & ex eo Nicephorus, & ducentos equos è Cappadocibus nobilissimis, missos. De Cappadocum equorum nobilitate & præstantia nota iam res est: deque his & nosmetipsi iam ad *Veterem Orbis descriptionem.* Tanta vero eorum nobilitas fuit, vt Imperatorum fermè vsibus seruarentur, vnde & *Diuina animalia* in dictâ *Veteri orbis descriptione*, i. Imperatoria, de quibus & Nemesianus *Cynegético* & Claudianus *in laudem Serenæ.* Ex his equis erant Palmati illi, de quibus Nemesiani locus, Hesychij, *lib. 1. Chronicorum in Glossis Nomicis: lex vn. C. Theod. de grege dominico: & lex i. eod. Cod. de equis Curulibus*, tandem & Itinerarium Hierosolymitanum, prout eius verba iam olim restituimus. Huiuscemodi equis nonnullis nulli fas fuit vti, vel factionibus diuidere præter Imperatorem, ne Consulibus quidem: vide *Capitolinum in Gordianis pag. 152.* De quo accipio & quod infra dicitur, *lib. 11. cap. 6.* Ergo & inter dona munera, & quidem nobilissima & ad Reges externos missa fuère equi Cappadoces, & nunc ideò ad Homeritas à Constantio missa.

Quod *Exitum* huius Legationis attinet, ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Homeritarum Regem ad Christi fidem conuersum, trésque ab eo Ecclesias locis

opportunitissimis excitatas : Primam quidem in metropoli gentis, Tapharone: Secundam, in Emporio Romano, quò Romani commercaturi commeari solebant, extrorsum ad Oceanum : Tertiam, ad alteram regionis partem, ad fauces videlicet Persici maris, in Emporio Persico. Vnde discimus iam, Homeritarum regionem à mari Rubro & Oceano ad Persicum mare vsque tum procurrisse : cum tamen Ptolemæus suo tempore Homeritarum fines inter *Madocen* ciuitatem & *Melan* montem coërceat.

¶ AD CAP. V. De *Dinaeis* & *Indis* ad quos profectus *Theophilus*.

Haftenus de Homeritis, deque *Theophilo* Indo ad eos Legato à *Constantio* misso, eiusque exitu. Reliquum *Theophili* iter persequamur. Ait *Philostorgius*, & ex eo *Nicephorus*, *Theophilum* Indum post *Homeritas* ad *Dinaeos* suos qui *Indi* erant (de quibus iam supra) profectum : indeque vltius in *Indiam*, εἰς τὴν ἀλλήν Ἰνδικὴν ibique & ritus quosdam emendasse, & ἐπεσόσιον firmasse. Duo scilicet hæc apud *Indos* præstitisse *Theophilum* ait : Primo, quod *Ritus* attinet, ait eum multa quæ apud eos haud ritè fiebant emendasse, & inter alia istud, quòd apud *Indos* *Lectioes Euangelicas* sedentes audirent, καθεζόμενοι ἢ διαγραφικῶν ἀκροματῶν ἐποιούνητο τὴν ἀκρόασιν. Vt varij scilicet olim ritus, & diuersi quidem sæpe per diuersas Ecclesias fuere, ita & habitus quoque corporis diuersus per diuersas Ecclesias sæpe fuit. Vt omittam de adgeniculatione vel statione ad Orationem, de quo vel *Tertullianus*

NUS

nus, & canones *Nicæni*, & *Basilii* de *Spiritu sancto* cap. 27. vt omittam quòd à *Diacono* acclamatum ὀρθοὶ εἰς μέν καλῶς, et si id ad animum quoque pertineat, vide vel *Chrysostomum* περὶ ἀκαταλίπτης hom. 4. ita sanè & cum *Euangelia* legerentur, quorum statæ etiam certæque *Lectioes*, ἀγνώστεις, ἀκροματῶν erant (cuius rei luculentum inter alia testimonium extat in *Hippolyti* *Paschali*, vbi *Lectioes* huiusmodi in cellulis aræ laterculi statæ designantur, de quo plene alibi) certo quoque corporis habitu *Christiani* in Ecclesia fuere : Nempe enim à stantibus *Euangeliorum* *Lectioes* audiri oportuisse hic *Philostorgij* locus indicat ; quem ritum, quam obseruantiam τὴν ὀρθίαν κήρυκτος, cum *Indi* non sequerentur, sedentisque adeò *Euangeliorum* *lectionem* audirent, eum *Theophilus* ibi reuexerit. Certè *Sozomenus* quoque lib. 7. cap. 19. varios & diuersos per Ecclesias ritus habitusque commemorans, notat, in solâ *Alexandrinâ* Ecclesiâ *Episcopum* *Alexandrinum* dum *Euangelium* recitaretur, non adfurrexisse. Ξενὸν ἢ κακῆνον τὸ εἶδος Ἀλεξανδρεῦσι τέτοις ἀναγνωσομένων ἢ τῶν διαγραφικῶν οὐκ ἐπανίσταται Ἐπίσκοπος, ὁ παρ' ἄλλοις ἐπ' ἔργων ἐπ' ἀκρόασι : Quod nullibi ita fieri subicit. Fuit ergo solennis hic olim in Ecclesiâ habitus, vt à stantibus *Lectioes* *Euangelicæ* audirentur, quòd ex *Philostorgio* & *Sozomeno* iam discimus : à quo more recesserint tum *Episcopi* *Alexandrini*, tum *Indi*. Eidem quoque mori *Burgundiones* olim obrogasse comperio : in eorum quippe Ecclesiis sacram *Scripturam* legi solitam non stantibus verùm sedentibus presbyteris aliisque, constat ex *epistola*

Anastafij ad eosdem data, in quâ eam consuetudinem à maioribus acceptam abrogat. Caterùm, ex hoc Philostorgij loco liquet, quò processerit veterum tum, vel saltem Arianorum similiùmque, circa nudos Ecclesiæ ritus studium; quasi non *δὲ δημοσίας* tantum, cuius in Ecclesia maximam profectò rationem haberi oportet, verùm pietatis fermè pars hæc & eiusmodi alia essent. Vide enim quàm Philostorgius grauitè de hoc quoque censeat: *πολλὰ*, inquit, *παρ' αὐτοῖς οὐκ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ἀποδείξον ἐπιλωρ-θώσαστο: ἢ γὰρ καθεζομένοι ἢ δακρυλικῶν ἀναγνωμάτων ἐποιοῦντο πλὴν ἀκράσιν, ἢ ἀλλὰ πῶς ὄν μὴ ΘΕΙΟΣ* (Nicephorus substituit *ἐκκλησιαστικὸς*) *ΘΕΣΜΟΣ ἐπιτάττει διεσπέρτοντο: ἀλλὰ ταῦθ' ἔκαστα πρὸς τὸ σεβάσμιον αὐτοῖς καὶ ΘΕΟΦΙΛΕΣ μεταειδήσασ, &c.* Et hæc de ritibus, quæque circa eos Theophilus sub Constantio, vt Philostorgius equidem memorat, apud Indos emendauit.

Quod dogmata verò attinet, ait idem Philostorgius, & post eum Nicephorus, Theophilum Ecclesiæ dogma seu *ἐπιτάξιον* apud eos tantum firmasse, iam enim eos ab antiquo *ἐπιτάξιον* credidisse. At Nicephorus *lib. 9. cap. 18.* hunc alioquin locum describens, contrarium ait nempe Theophilum id eos docuisse, scilicet quod Philostorgium mentiri crederet. Et verò Photius quoque hîc apertè mendacij dicam Philostorgio impingit: *φασίν*, inquit, *ὁ θεοσεβὴς ἔδει.* Et nos iam suprâ semel notauimus, Philostorgij studium in vindicanda Arianismi, seu *ἐπιτάξιον* antiquitate, pèrque varias gentes propagatione. Itinerarium Theophili, Philostorgio duce persequamur.

¶ AD

¶ AD CAP. VI. De Auxumitis, & Theophili Indi apud eos gestis, deq; Theophili reditu.

Ad *Auxumitas* profectum sub Constantio Theophilum Indum Arabia digressum, scribit Philostorgius, & ex eo Nicephorus *lib. 9. cap. 18. pag. 720.* De *Auxumitis* his (quorum nullam mentionem reperio apud Strabonem aut Plinium) multa nos docet Philostorgius, & quidem initio situm eorum describit: nempe enim 1. Æthiopes eos fuisse ait: 2. ad primas maris Rubri oras & ad sinistram quidem exteriorem, eos habitasse: 3. Ante hos *Auxumitas* Orientem versus ad exteriorem Oceanum habitasse Syros (de quibus mox) Quibus omnibus graphicè situs eorum describitur. 4. *Auxumitas* denique dictos à metropoli *Auxuma*. Quæ omnia verissima sunt: *Auxumita* scilicet Æthyopica gens fuit, mari Rubro ab *Homeritis* disparati. Quod & Ptolemæi tabulæ docent, gradu vt ipsemet ait, 65. 11. & Arianus, *periplo maris Erythraei*, & Procopius, 1. *Persicorum* pag. 32. 33. 34. & *ἡδε ἡπομέτων* pag. 51. Theodoretus in *Vetus Testamentum*, Nonnosus apud Photium, num. 3. In nummo quoque Imp. Heliogabali legimus *Ἀξουμίτης*. Et *Axomitarum* horum meminit quoque junctim cum *Blemyibus* (qui & ipsi Æthiopes fuerunt) & Arabibus felicibus *Vopiscus* in *v. Aureliani*: *Blemyes*, inquit, *Axomites, Arabes Eudæmones*: pariter vt Epiphanius in *συντόμῳ λόγῳ*: *πλὴν μικρὰν Αἰθιοπίαν ἀνατίθη, τε ἢ Βλεμύτιαν, ἢ Ἐξομίτην.* Et Stephanus in *v. Ἀξουμίτης*, vbi & metropolim ipsam *Ἀξουμίτην* nominat, pariter vt Arianus in *periplo*. Meminit horum & Epiphanius, initio *Anchorati*, & *heresi*

Sethianorum 39. *num.* 7. & in *heresi Manichæorum* 66. *num.* 83. *Αὐξήμων* metropolin vocat Philostorgius: pariter vt Ptolemæo *Αὐξήμων* vel *Αἰξήμων* dicitur, ἐν ἡ βασιλείον. Nonnosus apud Photium *num.* 3. ait, maximam ciuitatem esse, & quasi totius Æthiopiæ metropolim, sitam verò eam μεσημβρινωτέραν κὶ ἀνατολικωτέραν τῆς Ρωμαίων ἀρχῆς. Ibi vero regnasse Reginam Sabam iuxta Theodoretum Æthiopum *Annales* memorant (quod Philostorgius *Homeritis* suprâ adseruit) Imò & Candacem Reginam (cuius Eunuchus à B. Philippo baptizatus est, & à quâ vt & à Philippo Apostolo antiquitatem Christianismi repetunt) Quorsum vide & Strabonem *lib.* 17. *pag.* 564. Hodie retento veteri nomine *Chaxuma* vel *Cassuma* vocatur: de quo videnda Æthyopica historia Francisci Alvarez *cap.* 38. 39. 40. 41. & Odoardus Barbofa. De horum verò fœdere & amicitia cum Romanis, & quidem sub Constantio, iam suprâ dixi, adductâ eam in rem quoque ipsiusmet Constantij Imp. tum epist. ad Tyrannos Auxumitarum Aizanam & Sazanum, vbi & in fine eos vocat ἀδελφοὶ πρυμωτάτοις, isque sese paria cum Romanis iura concessisse ait, tum & Constitutione, puta *l. 2. Cod. Theod. de Legatis.*

¶ Cœterum, Auxumitarum occasione, situsq; eorum ad mare Rubrum, Philostorgius obiter de mari Rubro quædam attingit. Nempe ait, mare Rubrum in duos κόλπους (alij *μυχούς* vocant) diuidi: vnum, qui Aegyptum versus tendit (hic vero *Hermopoliticus* est) vbi nomen suum retinens interit, per quem olim populus israeliticus transiit: alterum Palæstinam versus, ad urbem Aeila,

κτὶ πό-

κτὶ πόλιν Αἰλαὶ ἐν παλαιῇ καλεμεδίω. Recte omninò. Hic scilicet *Ailaniticus*, vel *Elaniticus* maris Rubri sinus est: cuius vrbis Αἰλαὶ nomen in terra Idumææ variè admodum exprimitur. Philostorgius noster Αἰλαῖν vel Αἰλαί vocat, pariter vt Strabo, *lib.* 16. & Epiphanius, *heresi* 66. *num.* 1. *pag.* 618. Αἰλαῖν, ἥτις ἔστι ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ. Alij proximè Αἰλαὶ vt Glaucus Arabicus apud Stephanum in *Αἴλανον*: & Procopius 1. *Persicorum*. vbi situm eius similiter cum Philostorgio describit. Notitia Imperij sub Duce Palæstinæ, *Præfectus Legionis decima Fretensis Aila*: & apud Hieronymum *de locis Hebr.* & in 47. *Ezech.* Vnde & Petrus Ailensis Episc. inter Palæstinæ Episcopos in Concilio Nicæno. Αἰλανίτης μοιχός seu κόλπος, alijs Ælana, Elana, Ælaniticus, Elaniticus: quam diuersitatem & olim iam notauit Plinius, *lib.* 6. *cap.* 28.

Ad Auxumitarum situm redeamus. Ait Philostorgius, ante Auxumitas Orientem versus habitare Syros: pro quâ voce Nicephorus, *lib.* 19. *cap.* 18. hunc locum exscribens, reposuit perperam *Assyrios*. De hisce verò Syris hæc tradit Philostorgius. Primo, vt iam dixi, eos supra Auxumitas Orientem versus ad exteriorem Oceanum habitare: *πρότερον δὲ τῆσδε τῆς Αὐξήμωνος, ἐπὶ τὸν ὄξωτάτω πρὸς ἀνατολὰς καὶ θήκοντες ὠκεανὸν περιεῖχον οἱ Σύροι.* Secundò ait, eos hanc Syrorum appellationem apud illos ferre. Tertiò, nominis istius rationem reddit, nempe quod Alexander Macedo hos syriâ pulsos eò colonos deduxerit. Quartò, eos & nunc patriâ seu Syriacâ linguâ vsos. Quintò, hos nigros valde esse, vt pote cùm acutis solis

radiis adurantur. Postremò, apud hos gigni xylocassiam, & Cassiam & Cassamum, cinnamomum, & Elephantorum multitudinem: de quo fermè & Strabo *lib. 1. pag. 532. Plinius 12. cap. 19.* Quod Cassiam attinet, putet quis in *l. ult. ff. de publ. & vect.* hanc illam Cassiam esse, quæ ibi Turiana pro *Suriana* fortè dicatur, nempe ab his *Syris*. Quod Cassamum attinet, putet quis hic reponendum *Κόσμον, ἄρωματον*. Certe hæc quatuor, Cassia, cinnamomum, Costum & amomum, vnà fermè ambulant: vide vel Dioscoridem *lib. 1:* vel reponendum videatur vna voce *Costamomum*, vt in *dict. l. ult. ff. de publ.* Verùm nil mutandum: *Cassamum* ita quoque in *d. l. ult.* in nonnullis Codicibus legitur loco *costamomum*: *Cassanium* perperam editum apud Ægine-tam, vbi ait quosdam dicere id esse fructum balsami. Idem verò forte cum *cancamo*, quod cum casia & cinnamo jungitur à Plinio *lib. 12. cap. 20.* quæ inuehi ait per Nabatæos Troglodytas qui confedère ex Nabatæis: & ab Ariano, in *periplo maris Eryth. l. a. 11. b.* Vt proinde his omnibus inspectis Syri hi videantur, Troglodytarum Adulitæ (hodie Adel) Megabardi, Aualitæ, Mofyli (qui aliis Syli) cum Azania forte: Nam & situs respondet, siti quippe illi supra Auxumitas ad exteriorem Oceanum, Orientem versus, & nigerrimi sunt, & Elephantorum ibi multitudo ingens est (vnde & ibidem *Elephas* mons) & regio hæc myrrhifera & cinnamomifera est, & aromatum ferax: Quibus alioquin Æthyopia olim censita, vide Plinium, *lib. 9. c. 19.* Solinum, *c. 30. & c.* At *Syrorum* ibi nomen apud nullum prætereà scriptorem occur-

occurrit: neque vlla alibi Syrorum eò deductorum ab Alexandro Macedone mentio. Et certè Philostorgij hic inter alios error est. Arabes equidem *Syros* dictos reperio *ἡ δὲ τὴν ἐν τῇ ὁμορείῃ ἑπιμαζίαν αὐτῶν*, teste Eustathio. Imò Syrorum nomine regio omnis ab ora Syriæ maritimâ vsque ad Babylonem, & à Babylonia vsque ad Issicum flumen continebatur. Item & illud compertum, Alexandrum è Syriâ Africam petere statuisse, teste Q. Curtio *lib. 10. cap. 1.* Tandem & illud notum, & Afros & Æthiopes legatos ad Alexandrum Babylonem misisse memorari ab Arriano *lib. 7.* Verùm de Syris in Æthyopia nulla alibi mentio. Et hæc de Auxumitarum situ.

Quod Religionem verò seu Fidem eorundem Auxumitarum attinet, nihil de eâ hîc *ῥητῶς* Philostorgius, nisi quod & hos Arianam fidem sectatos indicare voluisse videtur, eo, quem supra dixi, semper sine: ait enim, Theophilum Indum eò profectum res ibi constituisse, indèque ad Romanos repedasse: *καὶ τὰ ἐν τῷ δέν κατασποτά- μδου ἐπὶ Ρωμαίους ἀνακομιδῆς εἶχετο.* Athanasius certè, *Apol. ad Constantium pag. 540.* ait, ad se famâ perlatum, Constantium ad Auxumitanos scripsisse, vti Frumentium Episcopum inde ad se mitterent, & Athanasium vbicunque etiam apud Barbaros requirerent, & ad Commentarienses Præfecti Augustalis mitterent, populòsque & clericos ad communionem hæresis Arianæ cogèrent, eòsque qui ex his non obtemperarent, interfici curarent: Quod & opere ipso completum sit. Ipsa Constantij epistola, quam exhibet Athanasius, *pag. 542.* eos vnum cum Ro-

manis dogma seruare iubet, ἣν Ἰσαν Ρωμαίοις μεταδιδόντες, ἐν π
μετ' αὐτῷ κρατεῖν δόγμα ἐν ταῖς Εκκλησίαις κελδοῦμεν : Frumen-
tiumque Episc. in Ægyptum ad Georgium Episc. Ale-
xandrinum Synodumque Ægypti mitti, ne videlicet
sermonibus suis Auxumitanos corrumperet, βλασφημῶν
εἰς τὸν κρείττονα, & vt ab Athanasio Episcopus perperam fa-
ctus, fidemque Arianam amplexans, in Episcopatu rite
constituatur. Vnde constat, Auxumitanos orthodoxam
fidem per Frumentium Episc. ab Athanasio missum te-
nuisse hoc tempore quo Theophilum Indum Arianum
ibi fuisse narrat Philostorgius: verum ad Arianam fidem
Constantium & Georgium Episc. Alexandrinum eos
traducere studuisse. Quod forte tentatum ab his per
Theophilum Indum, quod tamen nullus praterea scrip-
torum Ecclesiasticorum refert.

Tandem sub finem huius capituli Philostorgius ait,
Theophilum ad Romanos reducem, ab Homeritis, Di-
uæis, Indis & Auxumitis (Antiochiam scilicet) Primo
multis ab Imp. Constantio honoribus affectum, πολλῆς ἂν
τιμῆς ὡς τὴν βασιλείας μὲν τιμὴν ἐπάνοδον ἀξιώσεις : Secundò ait
Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Theophilum ab
Homeritis & Auxumitis reducem peculiaris alicuius
ciuitatis curam, i. Episcopatum, sortitum non esse, ve-
rùm ceu commune simulachrum, κοινὸν δὲ ὄσπερ ἀγαλμα ob
virtutem ab homodoxis suspectum. Hoc verò ipsum
vtrumque & Suidas memorat in verb. Θεόφιλος, proculdu-
bio ex hoc Philostorgij loco, vbi & nonnulla alia ad
Theophili commendationem occurrunt, quæ ex parte
author

author ille à Thalassio habet : Opera puto locum inte-
grum hîc adscribere. Θεόφιλος εἶπεν δὲ Ἰνδῶν ἐπαγελθῶν, ἐν
Ἀντιοχείᾳ διήλθον, ἐκκλησίαν μὲν ἀφορισμῶδες ἐδεδίξαν ἔχων αὐτὸς, κοινὸς
δὲ τις ὢν, ὡς πάσης αὐτὸν μετ' ἀδείας ἐπιφοιτᾶν ὡς ἰδίᾳς ἔξεν, βασιλείως
αὐτὸν ἐς τὴν μέγιστην δὲ τιμῆς τε πάσης καὶ ἀδούτου ἄρτοντος, καὶ ἣν ἄλλων
ἀπάντων ὁπόσοις ἐπιστάμην μὲν πάσης παροχυμίας αὐτὸν ὑποδεχομένων, καὶ τὸ
πῆς ἀδούτου αὐτὴ μέγιστην κραταπληκτικῶν. Ἐὖ γὰρ ὁ αὐτὸς κρείσσων ἢ ὡς αὐτὸς
δηλώσει λόγῳ, ὡς αὐτὸς ἣν ἀποστόλων εἰκῶν. λέγει γὰρ τοι ποτὲ καὶ νεκρῶν
ἀναστήσῃ ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἰεραίας πινός. Θαλασσιος ὃ τῆτο φησὶ, ἣν ἐπ' ἐκ
ὀλίγων τ' ἀδούτου συγγρομῶν χρόνον. καὶ ἦκιστα δὴ εἰς τὴν ἑαυτῶν ψυ-
δατα ὑποπῆσθαι ὢν, ἄλλως τε καὶ ἔχων ἐκ ὀλίγων ἣν καὶ τὸν αὐτὸν αὐτῶν
γρομῶν χρόνον τοῖς ἐπιμῆρτουεωῦτας. Quo loco Thalassius non
est Præfectus Prætorio, de quo Marcellinus, lib. 14. pag. 3.
vt censet Baronius Ann. 354. num. 15. qui antea Comes fue-
rat: cuius meminit quoque Athanasius ad Solit. vit. ag. pag.
657. verum Thalassius potius alter ex proximo libello-
rum, de quo idem Marcellinus in A. D. 362. lib. 20. pag. 221.
qui & idem infidiator Galli C. fuit, cui Gallo C. Theo-
philus Indus comes adhæsit: vide infra lib. 4. cap. 1.

¶ AD CAP. VII. De Tigride flumino.

Occasione superioris narrationis de Theophili Indi
in Arabiam felicem & Æthyopiam sub Constantio Imp.
profectione, vbi & de mari Rubro & Persico actum fuit,
item post ea quæ de Theophilo narravit (ἣν τὸν εἰρημῶν
Θεόφιλον ait Nicephorus, lib. 9. cap. 19. in princ. vbi Interpres
pessimè vertit, ex sententiâ Theophili) Philostorgius iam
ἰσορῶν διεξέρχεται, inquit Nicephorus, παρεμβατικῶς τε, vt

loquitur idem *lib. 9. cap. 19. in fin. pag. 727.* vbi ea ex Philostorgio nominatim exscribit. Cuius παρεμβάσιως duæ partes sunt : prior, quæ continetur quatuor capitibus puta 7. 8. 9. 10, est de Tigride & Euphrate, eadèmq; occasione, de Quatuor Paradisi fluminibus, & Paradiso ipso : Et quidem de Tigride sigillatim hoc *cap. 7.* de Euphrate proximo *cap. 8.* de Quatuor Paradisi fluminibus, & de Paradiso, *cap. 9. & 10.* Quâ parte de Tigridis & Euphratis origine, cursu, concursu, exitu in mare Persicum, Philostorgio ratio constat, cùmque cæteris Geographis convenit, quod sigillatim enarrare nihil attinet. Singularia tantum quædam hîc sublegemus : ac primo quidem circa Tigrin fluuium. ¶ Primùm ait, *Tigrin* à Tigride ferâ dictum dici, quod magnus & aquarum vi rapidus fragoso sonitu prouoluatur : quod etiam Hieronymo placet de *locis Hebraicis* & Isidoro. Atenim & Curtius, *lib. 6.* & Strabo, *lib. 8.* & Plinius, *lib. 6. cap. 27.* *Tigrin* à celeritate sagittæ instar dictum volunt, quia ita, *Tigrin* inquam, Medi sagittam appellant. ¶ Secundò ait Philostorgius, *Tigrin* per Syriam meare, indèque ad terram Susida peruenire : vbi *Syriam* pro Assyria dixit, vt passim apud alios, quod viris doctis iam obseruatum. Tigris scilicet ὁ ποταμὸς τῶν Συρίων ἐπὶ τὸν Ὠκεανόν. Exerte Epiphanius *Ancorato num. 58.* Τίγρις ὁ ποταμὸς ὁ κατενάη τῆς Αἰθιοπίας, διχέται ἐν τὰ μέρη τῆς ἀνατολῆς, καὶ δύνει ἐπὶ τῶν γῶν, καὶ αἰχρὴ ἐπὶ τῆς Ἀρμενίας καὶ μέσσην Κερδίων καὶ Ἀρμενίων, καὶ ἀπαπηλάζει πάλιν καὶ ἀνατέμνεται εἰς τῶν τῆς Αἰθιοπίας γῶν : vide & Marcellinum, *lib. 23. pag. 269.* Hieronymus de *locis Hebr. Tigris fluminis de paradiso exiens*

per-

pergensq; contra Assyrios, & post multos circuitus, vt vult Iosephus, in mare Rubrum influens. ¶ Tertio, de Tigride ait Philostorgius, eum antequam in mare sese effundat, scindi in duo magna flumina, duobusque exinde ostiis longe à se inuicem distitis in Persicum mare sese condere : Terram autem siue insulam illam quæ inter duo illa flumina ostiaque Tigridis sita est, *Mesenorum* gentem incole-re. Hæc scilicet *Mesena* est, quam cum Mesopotamia vide ne cum nonnullis confundas, quas Philostorgius hîc rectè distinguit, iuxta veteres, veluti Strabonem, *lib. 2. pag. 58.* Asinius quoque Quadratus apud Stephanum : χῶρα Μεσών δι' ἐνὸς σ. ἐπὶ τῆς δύο ποταμῶν μεσσηνίας. Et idem apud eundem : Ἀπῆρμα ἐστὶ ἀλλή ἐν τῇ Μεσσηνίᾳ γῆ, τῆς Τίγριος ἀπὸ τοῦ Ὠκεανῶν, ἐν ἣ ἁίχεται ὁ Τίγρις ποταμὸς : καὶ ἐν μὲν τῇ δεξιᾷ μοίρᾳ αἰετῶν ποταμὸς Δέλας, ἐν δὲ τῇ ἀριστερᾷ Τίγριος ὀμώνυμος τῶν μεγάλων. Quæ apprimè respondent Philostorgianis. Quibus concinit & Plinius, *lib. 6. cap. 27.* Circa *Apamiam Mesenes* oppidum citra *Seleuciam Babiloniam* CXXIV. M. P. diuisus in alueos duos, altero meridiem ac *Seleuciam* petit, *Mesenen* perfundens, altero ad Septentrionem flexus, eiusdem gentis tergo campos *Cauchos* fecat. Et mox : Proxima Tigri regio *Parapotamia* appellatur : in eâ dictum est de *Mesene* : vide & Dionem apud Xiphil. in *Adriano.* Horum *Mesenorum*, vt & *Apamiae* (quæ ideò *Apamia Mesena* cognominatur) meminit quoque *Ammianus Marcellinus*, *lib. 23. pag. 251. lib. 24. pag. 270.* ¶ Rectè autem Philostorgius *Insulam Mesenam*, fluuialem simul & maritimum vocat, ποταμίαν τε ἄμα καὶ θαλαττίαν; quia scilicet duobus Tigridis alveis ad latera, à fronte

verò Persico mari ea efficitur & concluditur : Inde igitur iam & Μεσαίτης κόλπος sinus Persicus, qui eâ parte est; Ptolemæo *lib. 5. cap. 19.* & *lib. 6. cap. 7.*

¶ AD CAP. VIII. *De Euphrate fluvio.*

Circa ea quæ de *Euphrate* vel eius occasione Philostorgius hoc capite memorat, cùm reliqua ex collatione aliorum scriptorum illustrari facile possint, hæc tria tantum nunc sublegere juuat. Primò notandum, quod ait de monte *Ararat* in Armeniâ; quem ait etiamnum ita apud Armenios vocari, inque eo Arcæ, quam ibi (conquieuisse S. Scriptura dicit) etiamnum haud parua lignorum & clauorum fragmina superesse dici. Id sanè de suis adhuc temporibus olim Berosum Chaldæum, dein & Nicolaum Damascenum *lib. 96.* de suis, retulisse scribit Iosephus & Hieronymus : & ipsemet Iosephus, de suo quoque æuo idem memorat *lib. 1. Antiq. Iud. cap. 4. pag. 10.* & Hieronymus *de locis Hebraicis*, de suis. Quibus quintus hic nunc accedat Philostorgius, qui 400 ferme post Iosephum annis de suo quoque æuo id adhuc tradi scribit.

Secundo ait, Euphratem secare Syriam, quæ propriè *Euphratensis* vocatur : de hâc verò Euphrateni, vel Augusto Euphrateni Syria, quæ olim Comagena, videndus Marcellinus, *lib. 14.* & *lib. 23.* Victor *in Vespas.* Index Sconhouianus, Notitia Imperij, *Lex 10. Cod. de ædif. priu. l. 1. Cod. de diu. off.* Procopius *lib. 1. de bello Persico, &c.* Caterum inter Syriæ prouincias Philostorgius hanc Euphratensem

censet:

Syriæ prouincias Philostorgius hanc Euphratensem censet : Atenim Marcellinus *lib. 14.* à Syriâ eam separat, quod facit & Index Sconchou. & Notitia Imperij, etsi sub eodem Duce Syriæ haberetur.

Tertiò ait, Euphratem ad *Sufas* potissimum Tigridi sociari, καὶ Σέσας : melius *super. cap. καὶ Σεσίδα γλῶ* : neque enim ad *Sufas* ipsas jungitur. Hinc interim apparet, à Tigridis atque Euphratis confluentibus incipere *Sufianam*, quod & Ptolemæus indicat, cùm *Sufianam* Tigridem versus ab aris Herculis incipere ait *lib. 6. cap. 3.* Quare peccatum ab iis qui tabulas Ptolemaïcas delinearunt, qui infra confluentes *Sufianæ* initium ducunt.

¶ AD CAP. IX. & X. *De quatuor Paradisi fluminibus, & de Paradiso.*

Superioribus duobus capitibus, de Tigridis & Euphratis ortu & origine sigillatim, καὶ μὲν τὸ ἐμφανές, vt hoc *cap. 9.* loquitur : καὶ τὸ ἀφανές, vt *super. cap. 8.* i. quantum quidem oculis percipi potest, egisse sese Philostorgius ait : At nunc, vt hoc ita & *prox. cap. 10.* hosce duos fluuios ex Paradiso reuera oriari ait, vna cum duobus aliis, Phylone videlicet & Gyone : Paradisum autem immenso terrarum mariúmque tractu à fluuiorum illorum ortu qui καὶ τὸ ἀφανές est ponit. Et vt exinde ortum eorum repetat, de Tigridis, Euphratis, Phylonis & Gyonis fluxu mira & incredunda narrat : Quæ & Nicephorus excipit *lib. 9. cap. 19.* Ingens equidem semper de loco Paradisi, deque Quatuor fluminibus quibus Paradisus irrigaba-

R r

tur & olim disceptatio fuit; videndus vel Epiphanius in *Anchorato num.* 58. qui & ipse de eo ex professo agit, & hoc sæculo id argumentum plures curæ suæ fecere: Sed enim tam portentosa, tot tantæque omni Geographiâ inuitâ nemo veterum, nemo recentiorum, commentus est, vt Philostorgius hic noster. Nos ea paucis tantum edifferemus. Vbi prius dixero, Fragmentum quoddam de Quatuor Paradisi fluminibus à CLAR. V. Salmasio laudari, in *Solinum pag.* 693. quod ex hoc Philostorgio nostro desumptum videri possit: certè similia omninò ibi his quæ hîc continentur occurrunt, *Tigrin scilicet & Euphratem à fontibus suis protinus mersos sub terrâ fluere, & in Tauro monte utrumque erumpere & apparere: Hinc utriusque fontes ibi agnouisse tantum veteres, ubi incipiunt existere.* Theodoritus pariter huic Philostorgij loco & sententiæ apprime conuenit concinîtque in *Catena Patrum, in Pentateuchum*, cuius interpretationem edidit olim Franc. Zephyrus, à se haud parum, quod & ipse profitetur, interpolatam. Πώς ἐπὶ τῆ παρὰ εἰσαφισίν ὁ Μωσῆς τὸν Τίγρητα ἐξέλεται καὶ τὸν Εὐφράτην, ἐς φασὶ πινες ἐκ τῆς ὄρων ἀναβλύζειν τῆς Ἀρμενίας; ἔστιν ἰδεῖν καὶ ἄλλους ποταμοὺς ἐτέρωθεν μὲν ἐξέόντας, ἔπειτα δὲ εἰς τὴν γῆν ἐξέπνων καταδύσων χωροῦντας, καὶ πάλιν ἀνωθεν ἀναβλύζοντας: τῆτο καὶ ἐπὶ τέτων γεγραμται τῆς ποταμῶν: ἐξέλασι μὲν γὰρ φησὶ ἡ θεῖα γραφή, εἶτα ἐξέπνων ὑπογείων διόντες πῶρον ἐτέρας ἀρχὰς ἐνταῦθα λαμβάνουσι. τῆτο δὲ ἐμὲν τὴν ἐν ὀνόμασεν [ἐπεινόησεν, excogitauit] ὁ τῆς ὄλων θεός, ἀλλὰ τὴν ἀπειτῆν τῆς ἀνθρώπων πολυπραγμοσύνην ἐκνόητων: εἰ γὰρ δὴ ἄλλοι μὲν αὐτῶν ἅπας ὁ πόρος, ἐπειρεῖσθαι μὲν αὐτῶν πινες ἀπὸ τῆς τέτων ὄχθας ὀδύοντες τὸ τῆ ἀπὸ εἰσαφισίν χωρίον: διημερ-
ταιος

ταίον ἢ τῆ ποδομῆς, καὶ τὰ μήκει τῆς ὀδοπορίας κοπιόμῆροι καὶ τῆ σῶανες τῆς ἀναγκῶν διαφθερόμῆροι, καὶ νῦν μὲν εἰς θυγαλείας, νῦν δὲ εἰς ἐρημίας ἐμπύπτοντες, ἔστι δὲ ὅτι καὶ ἀπύλωτοι βαρβάρους ἀνθρώπους ἀπειπύπτοντες: καὶ τέτων τῆτων παρομιθέμῆροι ὁ φιλοικτεῖρων θεός ἀλλήλους αὐτῶν τοῖς πόροις [πόροις] ἀπέφλωεν. Haec tenens Theodoritus. ¶ De Paradiso igitur hæc Philostorgij sententia est, eum καὶ τὰς ἰσημερίας τῆς Ηοῦς, i. ad Æquinoctium Orientale situm esse, non vero meridiem versus, vbi media seu torrida Zona est, & vbi omnia fermè inhabitata sunt. Hoc quidem recte; sed enim mox ostendit, quam longè hunc Orientis tractum ponat, in quo Paradisus fuerit: Nempe Phisonem qui & ipse Paradisum irrigabat, quemque Hyphasin fluuium ipse facit, ait ex Arctoïis magis Orientis partibus meridiem versus fluere, & in Oceanum qui ibi est aquas suas condere è regione insulæ Taprobanæ. Sic Paradisum in Indiâ apertè collocat: Sic Phison ei Hyphasis est, qui certe Indiæ fluuius est: quò & Alexander victoriis suis peruenit: de cuius ostiis adhuc quæritur, vtrum videlicet in mare decurrat, vt Philostorgius ait, an verò in Indum fluuium non in mare sese exoneret. Alij propè omnes veteres Phisonem cum Gange eundem faciunt, qui Indus à Græcis vocatur, vt Epiphanius in *Ancorato*, qui etiam addit, eum maiorem Æthiopiam permeare & ad austrum conuersum in Gaditanum Oceanum irrumpere. Quæ mira Geographia est. Et Hieronymus tamen quoque, *Fison*, inquit, quem nostri Gangem vocant, de Paradiso exiens & pergens ad Indiæ regiones, post quas erumpit in

pelagus. Cæterum vt probet Philostorgius, Phisonem eo loci collocandum, addit, ad ripas Hyphasis reperiri caryophilum (siue is flos siue fructus est) & incolas credere hanc arborem esse ex arboribus Paradisi. Certe Indi quoque hodie Gangem (quem Iosephus, Epiphanius, Augustinus, Hieronymus, aliique, Phisonem faciunt) è Paradiso originem trahere credunt, magnaque ab his veneratione frequentatur qui eò lauandi gratia confluunt, atque eâ lotionè à peccatorum sordibus lustrari sibi persuadent, etiam mortuos ad genua vsque demergunt, vt recta ad beatorum sedes demigrent. Cui certe proximum est, quod pro secundo iam argumento ponit Philostorgius ad miraculum confugiens, ad probandum Hyphasin ex Paradiso procedere, nempe, quòd validâ feбри correptus si in flumen illud immergatur, statim morbo liberetur: quod argumentum vocat, *συμβολον τῆς ὡδὸς τὸν ὡδὸς εἰσον γενεῆς ἐπιμιξίας.* Ergo Phisonem in Indiâ ex Paradiso oriri ait, sic quidem vt statim ab exitu Paradisi terrâ conditus sub eâ labatur, florem exinde ex Paradiso ferens, quod nisi terrâ conderetur facere non posset: & verò cæteros tres fluuios, qui ex Paradiso pariter oriuntur, nullum talem florem ferre, quandoquidem illi modò sub terrâ condantur, modò emergant. An non hæc aperta Philostorgij somnia sunt? Quibus similia iam accipe. Et de *Geone* primùm, quem ipse quoque Nilum facit, qui Græcis Ægyptius, vt multi ex veteribus. Sed quomodo Nilus in India, vbi Paradisus scilicet erat? Expecta sis, & miram Philostorgij

Geo-

Geographiam audies. Hic, inquit, vt conijcere licet, ὡς ἐστὶ συμβαλεῖν, è Paradiso (nempe in India) prodiens, antequam supra terram habitabilem (nempe in Æthyopiâ) appareat, demersus, exinde Indicum mare subit, eoque in orbem circumcursato, ἐπὶ τῇ κύκλῳ τῆ αὐτοῦ [Ἰνδικῶν θάλατταν] ὡσεὶ μελεχθεῖς, vt verisimile est, ὡς εἰκάζει (ecquis enim addit, hominum hæc perscrutetur, subtusque omnem quæ in medio est terram illatus ad Mare Rubrum vsque & sub eo fluens, ad alteram eius partem exit ad montem Lunæ. Hoc scilicet Nili apud Philostorgium Itinerarium est: ex Indiâ in mare Indicum is immergitur; exinde & Mare Rubrum emetitur, inde in Æthyopia penetrans ad montem Lunæ erumpit. De eruptione Nili in Æthyopia è monte Lunæ res nota Geographis, etiam ex Philostrato & Geographo Arabe *part. 4. clim. 1.* Et hæc de Phisone & Geone, quorum illum Hyphasin Philostorgius facit, hunc verò Nilum: cum alij Gangem & Nilum nominent: in quibus & Acacius Cæsareæ, in optima Catena Patrum. Ταῦτ' ἦν τὰ τεσσαρεῖν ποταμῶν ὀνόματα καὶ τὰ τῶν Ἑβραίων ἔτι καλεῖται, ὁ μὲν πρῶτος φεισὼν, ὁ δὲ δεύτερος Γεὼν, ὁ τρίτος Φαρράδ, ὁ τέταρτος Ἐδδινάμ: ὡδὸς δὲ ἑλληνιστὶ Γάγγης, Νεῖλος, Ἐφρατίης, Τίγρης. ¶ De Tigride & Euphrate Philostorgius eadem indicat: nempe, eos è Paradiso oriri [in Indiâ scilicet] eoque aliquamdiu quidem supra terram fluere, mox verò magnâ terrâ deserta & arenosissima dehisci, inde tandem vbi oriri creduntur, erumpere; additis aliis quibus id non incredibile videatur, ἢ εἰνὸς ἀπὸ τῶν, eos sub terrâ tam longo spatio procedere, quæ quis-

Rr 3

que per se legere potest : Inter cætera verò de fluminibus sub terrâ labentibus dein erumpentibus (quorum plenissimum catalogum contexit nuper Doct. Freinsheimius ad Curtij *lib. 6. cap. 4. num. 4.*) iam & illud Dauidicum allegat : *Ipsè super maria fundavit eum, & supra flumina preparavit eum* : Inter hæc alioquin piè differens de ineffabili Dei sapientiâ.

¶ AD CAP. XI. De variis Animalibus regionum Orientalium & Meridionalium, deq; earundem Fructibus & Frugibus : deq; Paradisi eximio situ.

De variis Animalibus, quæ in regionibus ad Solem Orientem & Meridiem versus, atque adeò & in Æthiopia & Arabia reperiuntur, prolixa hæc, eâdem occasione quâ superior, Philostorgij *παρέκτασις* est, quam exscribit Nicephorus, *lib. 9. cap. 19. pag. 724. 725. 726. 727* : cui & nos breuiter saltem insistere oportet : quando Ecclesiasticis vel iis quæ eò propiùs faciunt libentius immoramur. ¶ Igitur ait, in hisce regionibus maxima Cete in Oceano ludere, Elephantos maximos esse, & Taurelephantos, & Dracones immensæ magnitudinis, & Monocerotes, Camelopardalos, Simiarum item varia genera (& in his quoque Pana, Satyrum, & Sphynge) Asinos item agrestes, Phœnicen, Psittacos, Garamantas aues. Cum quo inter alios committendus est Agatharchides, Strabo, *lib. 16. pag. 533.* Plinius, *lib. 6. cap. 29. lib. 8. cap. 20.* Solinus, *cap. 30. 52.* Illud verò obseruandum, Philostorgium multa ex his ad Romanos allata semetipsum vidisse profiteri, veluti

veluti Taurelephantas, Draconum maximorum exuias, Monocerotis item imaginem, Simiarum varia genera, Psittacos, Garamantas aues. Et sic de visu tectis Philostorgius (cui adeò tanto magis fides in his saltem describendis habenda) Et quidem Constantinopoli : de qua ipsius Constantinopoli mora, vide *infra lib. 10. cap. 6.* Quod Dracones attinet, de eorum pariter magnitudine in Æthiopia Plinius *lib. 8. cap. 13.* Quod Taurelephantos spectat, & hos quoque exprimit Philostorgius : apud eum quippe pro *Ταυρελεφάντας*, rescribendum *Ταυρελεφάντας* : pro quo apud Nicephorum perperam editum *παρελεφάντας*, vnde Interpres spurios elephantos effecit, quod stolidum esse, vel sequentia apud Philostorgium indicant : Describit enim elephanti genus, quod boui maximo ferme simile (*Bos Lucas* inde & pro elephanto apud Italos, quod in Lucania primùm visus fuerit) corio tantum, colore & magnitudine ferme elephas est. *Monocerotem* autem longe aliter describit Philostorgius, quam Plinius, *lib. 8. cap. 21.* & Solinus, *cap. 52.* Inter alia verò, longam ei ceruicem tribuit in altum protensam, syrmati draconis proximè accedentem, *ὄλεος δράκοντος* (Suidas *ὄλεος κρείως τὸ τῆς δράκοντος σῦρμα* : & minus rectè apud Nicephorum Interpres *tractum* vertit) *Camelopardalim* deinceps describit fermè vt alij. Vnus etiam Strabo, *lib. 16. pag. 533.* idem cum Philostorgio dicit, de pedibus anterioribus qui posterioribus altiores sunt : apud Æthiopes *Nabis* dictus, *Grassa* hodie : de Camelopardali Indicâ nominatim Bassus in *Geoponicis*, *lib. 16. cap. ult. Simia-*

vum inde genera varia Philostorgius fuisse ait, 1. Αἰγῶπι-
 ὄνιον, similem videlicet capræ simiam, 2. Ἀρκετοπίθιον si-
 milem vrfo simiam, nam ita legendum, quomodo &
 apud Nicephorum iam ex ingenio restituit Gesnerus
cap. de simiis pag. 870. qui & figuram eius exprimit. 3. Λεον-
 ὄπιθιον, similem Leoni simiam. 4. Κυνολόφalon, capite
 canino simiam: Nam & hanc in simiarum genere po-
 nit, pariter vt Aristoteles, Plinius *lib. 8. cap. 54. in fin.* Soli-
 nus, *cap. 27.* Galenus, *de anatom. admin. lib. 1. cap. 2.* aliique,
 vnde & quod de simiarum mœre, seu tristitia, cauâ
 seu lumine cassa lunâ, ab aliis dicitur, id de Cynocephalo scribit Orus Apollo in *Hieroglyphicis.* His scilicet
 simiarum generibus animalium illorum quorum no-
 mina his adjiciuntur species immixta erat: vnde his
 nomina indita. In quo concinit Plinius, *lib. 8. cap. 54.* Soli-
 nus, *cap. 27. circa fin.* qui & *simiarum plebem* seu *vulgus* vo-
 cat, pariter vt Philostorgius hic *πῆλινον ὄπιθιον.* 5. *Pana*
 quoque simiarum generi adscribit Philostorgius, quod
 nullus prætereâ facit. Ait verò eam caprinâ facie esse:
 inde certè & *Aegipanes* dicti, de quibus Plinius, Solinus,
 Mela, Capella, alij. Ait etiam, missum Pana à Rege In-
 dorum ad Constantium Imp. Quomodo & Auctor vitæ
 Constantini, *lib. 4. cap. 50.* id de Constantino in genere
 notat, *varia animalia ad eum à R. Indorum missa:* Vti vice-
 uersa dona à Constantio ad Homeritas missa vidimus.
 Mythologiam tandem Panis, cultusque eius ex Philo-
 storgio hic obserua. 6. *Sphynx* quoque seu *Sphynxia*
 in Æthyopiâ, aliisque Orientalibus & Meridionalibus
 partibus

partibus nasci ait: de Æthyopia v. Strabonem *lib. 16. p. 533.*
 Plinium *lib. 6. c. 29.* Cæterum eum in simiarū censu ponit
 pariter vt Plin. *lib. 8. c. 54.* Solin. *c. 27. in fi.* Quod descriptio-
 nem eius attinet, conuenit ea cum Agatharchidis descri-
 ptione: Verum hæc Philostorgiana exactissima omnium
 est: vt & Mythologia eius singularis, quam tute vide. Et
 hæc de Simiarum generibus. Sequuntur *Onagri* seu asini
 agrestes, de quibus & eorum pullis (quos *Lalifiones* appel-
 labant) videndus quoque Plinius, *lib. 8. cap. 30. 44.* & Soli-
 nus, *cap. 27. p. 53.* Nemo tamen varietatem eorum describit
 præter Philostorgium. De *Phœnice* aue, quæ in Æthyopia
 nasci, in Ægypto mori dicitur, res nota, quam tamen
 Photius juxta alios plures in dubium reuocat. *Bibl. num.*
126. vt & de *Psittacis*: quos è Gagandâ Æthyopiæ insula
 primum missos à Neronis exploratoribus relatum ait
 Plinius, *lib. 6. cap. 29. in fin.* De *Garamantibus* auibus diserte
 hoc nomine nulla alibi mentio occurrit: vocat autem
 eas *ποικίλους* & *καταστρογείς* variegatas & punctis distinctas:
 Certe *Aethyopicas* aues discolors maximè ait Plinius, *lib.*
10. cap. 2. *Aethyopes* atque *Indi discolors maximè & inenarrabiles*
ferunt aues, & ante omnes nobilem Arabia Phœnicem. Hæ igitur
 illæ Garamantes aues sunt. De *Auro* & *χρυσείοις* non
 modo Indorum Arabumque, quæ notissima sunt, verum
 etiam de auro Æthyopum, deque modo auri ibi confi-
 ciendi, pauperumque miseriam in ergastulis illis, Aga-
 tharchides, *lib. 5. cap. 11.* & ex eo Diodorus, *lib. 3. pag. 104. 105.*
 Strabo, *lib. 17. pag. 565.* Et hæc de Animalibus auroque.

Inter cæteras etiam dotes Orientalium & Meridio-
 SI

nalium regionum ponit Philostorgius fructus & in his *Carya*, ὡν γνάμμος ἡ κάρυα : Intelligit scilicet carya seu caryotas palmulas, φοίνικας, quæ nucis formâ sunt, vnde & nomen habent, in quibus præcipuæ *Nicolai palmula* in Palæstinâ, de quibus iam ad *Veterem Orbis descriptionem*: *Babylonicæ* item, *Ægyptiacæ*, *Thebaicæ*, de quibus *Dioscorides*, *Strabo*, *Plinius*, *Galenus*, alij : *Arabicæ*, apud *Plinium lib. 13. cap. 4.* & *Diodorum Siculum*: *Æthiopicæ* item apud *Strabonem lib. 17. pag. 565.* De palmâ alioquin *Æthyopicâ*, quæ Κοῦξ dicta, in quâ pomum rotundum maiore quàm mali amplitudine, vide *Theophrastum, lib. 2. histor.* *Hesychium*. *Plinium, lib. 13. cap. 4.* *Strabonem, lib. 17. pag. 565.* De *biferâ* tandem *Arabîâ*, vnde & *Felix* maximè dicta v. vel *Strabonem, lib. 16. pag. 628.*

¶ AD CAP. XII. De *Athanasii* apud *Constantem Imp. gratia*, deq̄ eius per eum restitutione, gestiq̄ in reditu, in *Palæstina nominatim.*

De *Athanasii* apud *Constantem Imp. gratiâ*, deq̄ue eius per *Constantem* in *Episcopatum* restitutione, deq̄ue *opercis* per *Athanasium* propagatione est hoc caput. ¶ Ait primò *Philostorgius*, *Athanasium*, cùm ad *Constantem Imp.* venisset, *donorum* multitudine eos qui apud *imp.* valebant subegisse : ac *nominatim Eustathium* *Comitem* rerum *privatarum*. Quæ insignis inter alias in *Athanasium* & *Constantem Imp.* *Philostorgij* calumnia est, ab *Eusebianis* deriuata, quam hîc tanto post reponit. Quales etiam *Sabini* scriptoris *Macedo-*
niani

niani calumniæ sunt, vt testatur *Socrates, lib. 1. cap. 5.* & *lib. 2. cap. 13.* de quo dico in *Prolegomenis*. Primùm illud hîc & c. 3. sup. mendax, quod *Athanasius* ad *Constantem*, seu *Comitatum* eius, secundùm nunc exul, profectus fuerit : Id enim ab *Eusebianis* iam olim objectum diluit ipsemet *Apolog. ad Constantium*, verùm *Romam* profectum sese ait, & ibi & *epist. ad Solit. vit. ag. pag. 632.* quod etiam *Sozom. lib. 3. cap. 5. & 7. in fin.* scribit, & *Theodoretus* quoque testatur *lib. 2. cap. 4.* (*Socrates* indefinitè *lib. 2. cap. 11.* in *Italiam* trajecisse eum scribit) Ibique triennium mansit, vsque quo ab *Imp. Mediolanum* vocatus fuit, quarto iam exilij sui anno, vt idem ibidem testatur *pag. 526.* quod postremum congruit *Anno Domini 346.* Et ita accipiendum est, quod *Theodoretus* subjicit *cap. 5. dict. lib. 2.* Nempe, *Eusebiani* seu *Ariani* id agebant, vt *Athanasium* arguerent, quasi *Principum* animos commouentem. Quomodo certe obiectum ei, quod hoc ipso tempore *Constantium* apud fratrem *Constantem* calumniatus esset, eumque in illum concitasset : quod & ipse multis diluit in dicta *apologia.*

Secundò & illud hîc mendax, quod *Athanasius* *donorum* multitudine eos qui apud *Constantem Imp.* valebant, τοῖς αὐτοῖς ἐξ ἑδωκένων Novras subegerit, ac *nominatim Eustathium* *Comitem* *R. P.* & sic per eos *Constantis Imp.* gratiam aucupatus sit : scilicet & hæc commenti olim *Ariani*, vt ita *Orthodoxis* id reponerent, qui *Eusebium* & *Eusebianos* prædicabant *Constantij* benevolentiam per conjugem & *Eunuchos*, ac *nominatim* per *Eusebium*

eunuchum Præpositum S. cubiculi, nactus, querebanturque τὸς ᾧδιδωας δοντας Constantij animum huc illic vertisse, quod docet vel Theodoretus *lib. 2. cap. 12. & 13. in princ.* Cæterum Eustathij nominatim Comititis R. P. inter ᾧδιδωας δοντας apud Constantem meminit Philostorgius. Hic verò ille est Eustathius Comes R. P. cui inscribitur A. D. 345. additâ pariter dignitate, *lex 7. C. Th. de petitionibus.* Quod huic loco, hujusque narrationis de Athanasio æræ conuenientissimum est: vt vicissim ex hoc Philostorgij loco legi illi non parùm lucis accedit: hinc enim inter alia quoque discimus, legis illius non Constantium verum Constantem Imp. authorem esse, quando Eustathius cui ea lex inscribitur apud Constantem inter ᾧδιδωας δοντας erat, & Comitium R. P. apud eum gerebat. Hic verò Eustathius paulo post A. D. 349. Præfectus Prætorio Italiæ fuit, vt docet *lex 1. C. Th. de Iurisdic. & lex 6. eod. C. de exaction.* quæ duæ leges vnus & eiusdem constitutionis partes sunt, atque ideò inter se coalfandæ veniunt. Ex his interim patet, verum saltem illud esse quod Philostorgius scribit, Eustathium inter alios Constanti Imperatori ᾧδιδωας δοντας fuisse, & τὸς βασιλεῖ πύδατώτατον, quando summas eum in Palatio dignitates, Comitium scilicet primo R. P. mox & summum Præfecturæ prætorianæ culmen conscendisse videmus. Proculdubio autem Eustathium hunc veri numinis cultorem seu Orthodoxum fuisse oportet, quando eo loco apud Constantem habitus fuit, Principem certè Christianissimum: quando item Eusebianorum & Phi-

lostor-

lostorgij quoque in eum virus sese hîc effundit, quasi donis ab Athanasio subactum. De dignitate porrò hâc, id est de Comitium rerum priuatarum infra rursus *lib. 7. cap. 1.* vbi dicitur ὁ τὸς θησαυρῶν κερεισὼς, & plenius Zosimo *lib. 5. ὁ τὸς ἰδίᾳ τὸς βασιλεῖ κερεισῶντων ἑμεῖων κερειβλημῶν.* Tertio ait Philostorgius, Athanasium à Constante minaces ad Constantium literas retulisse pro sua restitutione. Hanc verò epistolam Constantis, Laconicam & minacem, exscribit Nicephorus, *lib. 9. cap. 21.* Paulò aliter, etsi eodem sensu, eam refert Socrates, *lib. 2. cap. 18.* Meminit & harum literarum Theodoretus, *lib. 2. cap. 28. in fin.* Imò & Sozomenus, *lib. 3. cap. 19.* aperte quoque Constantem fratri Constantio bellum minatum refert: vide & authorem vitæ Pauli apud Photium *pag. 1426.* Et apud Athanasium tamen nil tale occurrit, imò, Constantium ad fratrem Constantem literas scripsisse ait, quibus hortabatur παρεκλῆσε, vt Athanasium Constans ad reditum hortaretur, additis aliis complurimis, quin & aliis pluribus Comitibus suis eadem scribere iussis: *Apolog. 2. pag. 597. epist. ad Solit. vit. ag. pag. 637.* Quartò ait Philostorgius, Constantium acceptis minacibus illis Constantis fratris literis pro Athanasio restituendo, cum Episcopis in consilium iuisse, quid factò opus esset: illos verò, satius esse dixisse Athanasium, restitui, quam bellum fratri indici. Id vero ipsum memorant Socrates *lib. 2. cap. 18.* & Sozomenus, *lib. 3. cap. 19.* & Nicephorus, *lib. 9. cap. 21.* qui Philostorgium alioquin secutus, ita Episcoporum consilium reddit: ἀμεινον ἔφασαν ἐπείνοι, Ἀθανασίῳ παρε-

Sf 3

χωρεῖν τῷ ἐκκλησιῶν ἡ ἐμφυλίῃ διακρίνεσθαι μάχαις. Quintò ait, post hæc literas Constantium Imp. Athanasio permisisse, vt Episcopatum repeteret, id quod in fratris gratiam ad tempus tantùm à se indultum postea publicis edictis Constantius professus est, vt scribit Athanasius *ad Solit. vit. ag. pag. 652. in fin. & 653. in princ. & fin.* Id quod ibi refutat Athanasius. Retrò addit, quod Sextum, Philostorgius, Georgium qui Athanasio suffectus fuerat cum epistolâ in patriam suam Cappadociam remissum: De quo non Georgio verùm Gregorio jam suprâ *cap. 3.* Socrates, *lib. 2. cap. 10. in fin. & 11.* vtrumque & Gregorium & Georgium hoc tempore vnum post alterum Athanasio suffectum per errorem scribit. Atenim temporum ratio & ordo hîc egregiè constat, de Gregorio videlicet Alexandriâ pulso post Constantis ad Constantium literas, deque Athanasij in sedem Alexandrinam restitutione (post Concilium videlicet Sardicense, cuius nulla hîc mentio, quod habitum A. D. 347.) Et rectè Theodoretus, *lib. 2. cap. 4.* qui Gregorium hunc sex annos Alexandrinam Ecclesiam tenuisse scribit: tot enim sunt anni ab A. D. 341. vel 342. (quo Athanasius in exilium missus est) & Gregorius ei suffectus, ad hoc tempus vsque i. A. D. 348. Cæterùm ait Philostorgius, Gregorium ad sua cum epistola à Constantio remissum, ibi sua deinceps accurasse. Atquin à Synodo Sardicensi prius depositum, A. D. 347. mox à suis Alexandrinis occisum scribit Theodoretus, *lib. 2. cap. 12.* Athanasius autem, *epist. ad Solit. vitam agentes, pag. 637.* decem mensibus post missam à Sar-

à Sardicensi Concilio ad Constantium Imp. legationem defunctum scribit, nullâ cædis eius mentione facta: idemque ait, defuncto demum hoc Gregorio Athanasium à Constantio accersitum. Et verò Theodoreti lapsus ille videtur: de Gregorio quippe priore, de quo *suprà lib. 2. cap. 2. 12.* id traditum, eum à suis occisum: vide Socratem, *lib. 6. cap. 6. in fin.* vt & de tertio Georgio: de quo *infra lib. 7. cap. 2.*

Septimo loco narrat deinceps Philostorgius Athanasij ab exilio Alexandriam reuertentis in itinere pro ὁμοσίῳ gesta factaque & quidem in Palæstinâ, quò pertinet hoc caput: vt & in Syriâ Antiochiâ: quâ partim occasione Philostorgius tractat ea quæ continentur *cap. 13. 14. 15. 17. 18.* Ait igitur, Athanasium maiore iam animo per ciuitates transeuntem, διῶντα τὰς πόλεις, Episcopos ad quos accessit, ad ὁμοσίον perduxisse. Certe Athanasius ipse *epist. ad Solit. vit. ag. pag. 639.* ait, in hoc itinere suo, omnes Palæstinæ Episcopos, exceptis duobus vel ad summum tribus, Athanasium excepisse, eiusque communionem amplexos, scriptisque verbisque protestatos, se quæ antea scripserant non voluntate, sed vi coactos fecisse. At Philostorgius liberaliùs jam Athanasium Episcopos Palæstinæ ad ὁμοσίον perduxisse scribit: imò & vt ne alios quàm Homoousiastas admitterent persuasisse: Inter alios verò & Maximum Episc. Hierosolymitanum ad Athanasij sententiam accessisse. Hinc verò nouo iam crimine Athanasio mox objectum ab Arianis, quod in itinere & extra dioccesim suam ordinationes fecisset:

καὶ πολλοὶ ἐν ταῖς ἄλλων παρομιλίαις. Socrates *lib. 2. cap. 19. in fin.* (& ex eo Nicephorus, *lib. 8. cap. 26.*) & *cap. 21* : & Sozomenus, *lib. 3. cap. 20.* ὅτι τῶν ἄλλων ἔθνων τὴν ὁδοιπορίαν ποιέμεθα. Illud proculdubio calumniosum, quod adjicit, de Aëtio Palæstinæ Episc. (Lyddæ scilicet) de quo alioquin Aëtio vide epistolam ad Eusebium Nicomediensem apud Theodoretum, *lib. 1. cap. 5* vbi Arius eum sibi assentientem ait: qui idem & *lib. 1. cap. 21* Ariana labe infectum fuisse testatur. Hic Aëtius quoque pars fuit Synodi Antiochenæ Arianorum, in qua Eustathius depositus fuit (A. D. 328) teste Theodoretō, *lib. 1. cap. 20*. Interfuit & cum Maximo Sardicensi Synodo A. D. 347, vt testatur Athanasius, *Apol. 2. p. 597.* Παλαστίνης, inquit, Μάξιμος, Αἰτίου, & quidem inter Orthodoxos iam : Interfuit idem & Synodo Hierosolymitanæ. A. D. 349. quæ Athanasium in communionem recepit: teste eodem Athanasio *Apol. 2. pag. 602*. Ex quibus quidem apparet, eum Orthodoxum hoc tempore fuisse, & Athanasij sententiæ adhæsisse, quod Philostorgius ait: At enim meras calumnias esse, quasi id fecerit Aëtius, & nunc demum & vt adulterij pœnam euitaret, mox tamen nihilominus acerbissimam pœnam crucifragij luerit. Quæ proculdubio Eusebianorum commenta sunt ex Athanasij odio, & quod Aëtius hic ex Arianismo ad Orthodoxam fidem accessisset: Et nominatim quidem, quod adulterij accusationem attinet quæ hoc æuo passim objecta Episcopis ab aduersariis vt ostendunt ea, quæ aduersus Eustathium pariter commenti, *lib. 2. cap. 7. sup.* & in Athanasium, de quo ad *l. 2. c. 12.*

Ad

Ad retundendas videlicet similes Catholicorum accusationes, quæ passim plures occurrunt apud historiæ Eccles. scriptores. Tandem de hoc ipso Aëtio Palæstinæ Episcopo agit Epiphanius, *hæresi Archonticorum 40* : vbi ait, Petrum quendam Gnosticorum hæreseos conuictum ab hac Aëtio sacerdotio exauctoratum, & in Cochaben Arabiæ oppidum ex Palæstina profectum. ¶ Addit & Philostorgius, *Maximum* quoque Episcopum Hierosolymitanum tùm ad Athanasij sententiam accessisse, id est ad ὁμολοσίον, post reditum videlicet Athanasij à secundo exilio. Quod & ipsum falsissimum est. Verum equidem illud, Maximum aliquando in Synodo Tyriâ sub Constantino A. D. 335. lapsum circumuentumque, verùm à Paphnutio mox erectum, & perpetuâ dehinc communionem Athanasio sociatum, testis est Rufinus, *lib. 1. cap. 17.* & Sozomenus, *lib. 2. cap. 24. in fin.* Inde igitur neque ad Synodum Antiochenam, quæ A. D. 341. ad euerfionem fidei homoousianæ & Athanasij depositionem vergebat, venit authore Socrate *lib. 2. cap. 5.* & Sozomeno *lib. 3. cap. 5.* Contra Synodo Sardicensi A. D. 347, inter Palæstinæ Episcopos & primus quidem subscripsit, apud Athanas. *Apol. 2. pag. 597.* Et Hierosolymitanum Synodum pro Athanasio in communionem recipiendo A. D. 347 coëgit, eique subscripsit. Athanasius *d. Apolog. 2. pag. 602* : Socrates, *lib. 2. cap. 19* : Sozomenus, *lib. 3. cap. 20. in fin. & cap. 21.* Vnde postea etiam ante Synodum Seleucenam depositus, & ab Ecclesiâ pulsus est. Socrates, *lib. 2. cap. 38.* Sozom. *lib. 4. cap. 20.* Et Socrates tamen quoque

T t

lib.2. cap.19: & Sozom. *lib.3. cap.5* scribunt, Maximum autem in fraudem impulsus calculo suo Athanasium abdicasse, sed facti postea pœnitentem, ad Synodum Antiochenam venire noluisse. Sedenim quidquid medio tempore fecerit Maximus, ut iam dixi, & Sardicensi ipse Concilio ante aduentum Athanasij subscripsit, & nunc plenissimè in Hierosolymitanâ Synodo Athanasio communionem & dignitatem restituit. Et verò, hanc aduersarij Athanasij aduersus Maximum vociferandi occasionem arripuère, σφόδρα κριτικώσαντο τὸ Μαξιμου, quod videlicet cùm Athanasium antea suo quoque suffragio abdicasset, nunc mutatâ sententiâ illi suffragatus esset, & communionem dignitatẽque simul restituisset, ut disertè scribit Socrates, *dict. lib.2. cap.19*. Inde & hoc ipso facto, tanquam illustri maxime pro Athanasio, Maximum nunc demùm ad Athanasij sententiam accessisse Philostorgius falsò credi voluit: eidẽque conuicium facit: exprobrato etiam, quod à priscâ constantiâ recessisset, utpote qui Maximiani persecutione martyr extitisset, alterũque oculum ob pietatem effossum ferret (Quod & Nicephorus, tacito Philostorgij nomine, inseruit *lib.9. cap.26*. vbi Interpres per errorem habet *sub Licinij persecutione*) De quo alioquin Maximi martyrio Rufinus *lib.1. cap.17*: Sozomenus, *lib.1. cap.10*, & *lib.2. cap.19*: Theodoretus, *lib.2. cap.27*. qui oculum dextrum effossum aiunt: addũtque nonnulli, & pedis siue dextri siue sinistri flexum incisum.

¶ AD

¶ AD CAP. XIII. De Δοξολογία, variisq; eius formulis Antiochiæ.

De Δοξολογία seu *Hymnologia*, & eã quidem quæ in Ecclesiã Antiochenã vsurpabatur, variisq; eius formulis, seu ἐν τοῖς ἕμοις διαφορίαι, est hoc caput: quod in historiam suam transtulit, narrationique, ex Sozomeno alioquin desumptæ, inseruit Nicephorus, *lib.9. cap.24. pag.737*. unde etiam hic locus emendandus supplendũque venit: nam cùm tres tantum Δοξολογίας formulæ hĩc occurrant, quatuor ibi apponuntur. Tria autem hoc capite proponit Philostorgius. Primò formularum ipsarum diuersitatem. Sunt autem istæ: Prima, Δόξα πατρί ΚΑΙ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι. Secunda, πατρί ΔΙ' υἱοῦ ἘΝ ἁγίῳ πνεύματι. Tertia, πατρί ΚΑΙ υἱῷ ἘΝ ἁγίῳ πνεύματι. Quarta, πατρί ἘΝ υἱῷ καὶ ἁγίῳ πνεύματι. Nempe tertia illa hĩc deficit. Cæterũ, uti prima Catholicorum est & orthodoxa, de quã mox, ita tres hæ posteriores Arianorum fermè fuère, è quibus primam illam, quæ hĩc ordine secunda est, πατρί ΔΙ' υἱοῦ ἘΝ ἁγίῳ πνεύματι Philostorgius maxime laudare sese ait: Scilicet quæ & inæqualem Patri Filium, & Filio inæqualem spiritum sanctum profitebatur: quod illa formula exerte indicat. Ea vero inter Ariomanitas Eunomij & Eudoxij sententia fuit. Nam ut Ariani in commune Filium inæqualem Patrique ἕτεροῦστον dicebant, imò Filium Patris δεῦλον καὶ ὑπηρετικόν, ita Eunomianorum hæc hypothesis fuit, Spiritum sanctum à Filio creatum, Filiique mittendarium esse, de quo infrã *lib.6. cap.2*. eũque adeò non αὐτοσῶστον esse. Atque ita Philostorgius, ut

toto hoc opere, ita & hîc Eunomianum sese prodit, de quo plenè in *Prolegomenis*. Ergo tres hæ posteriores formulæ Arianorum fuère, quas ita variè concepère, & quidem in Concilio fermè Antiocheno A. D. 341. vbi Athanasius abdicatus fuit. Hinc igitur iam diffensio in Ecclesiâ Antiochenâ, pro symbolo videlicet singulis varias formulas vsurpantibus in doxologiâ sub finem Psalmodiæ seu hymnologix, vnde singuli velut tessera inter noscebantur, τὴν οἰκειάν ποιεῖσθαι ἐπιθετικῶν, vt ait Sozomenus, *lib. 3. cap. 19. in fin.* vel, vt ait *lib. 4. cap. 27. πρὸς τὴν οἰκειάν εἶναι μεθέρμοζον τὸ ψαλλόμενον*. Et hæc de formularum illarum diuersitate, sic vt ex Arianeis præcipua esset illa quam dixi. Et tamen, quod notandum, Basilii quoque Cæsariensis inter alias & ipse eam velut legitimam vsurpauit, cùmque eo nomine reprehenderetur, defendit, quod argumentum inter alia est *lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium*: vide ibi *cap. 1.* quo libro & illam quoque tuetur *μὴ τὸ ἕξ σὺ τῶ πνεύματι*. Et tamen prior illa sincera maximè, orthodoxa & Catholica habita est. Quare & Theodoretus, *lib. 2. cap. 24.* & Sozomenus, *lib. 3. cap. 19. in fi.* & Theodorus Mopsuesticus *apud Nicetam*, duas tantum formulas *δοξολογίας* diuersas memorant, in quas diuisi fuère Anriocheni *διχῆ διηρημένοι*: Catholicam videlicet & primam inter Arianeas, quam sibi placere maximè Philostorgius ait. Secundo, Catholicæ istius formulæ primum authorem, & quidem in Ecclesia Antiochena facit Philostorgius Flavianum qui Antiochenus Episcopus postea factus est: de quo *infra cap. 18.* Theodoritus

equidem

equidem *d. lib. 2. cap. 24.* posteaquàm in hâc ipsa historiæ serie, puta de reditu Athanasij, duas diuersas pariter formulas illas ex superioribus Antiochiæ vsurpatas memorauit, subicit, Flavianum & Diodorum admirabiles viros, quanquam Sacerdotij administrationem nondum essent adsecuti, verùm inter Laicos tantum essent, τὴν ἀσκητικὴν ἀσπασσομένην πολιτείαν apertè Apostolicam doctrinam tuitos aduersus insidias Leontij Episcopi Antiocheni (de quo *infra cap. 18.*) Ariana hæresi infecti, qui tegendo veneno tacitè apud se *δοξολογίαν* Arianam recitabat, sic vt qui prope eum starent, non nisi, *εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰῶνων* audirent: sed & Aëtij ad Diaconatum promotionem arguisse: Item, *Noctu dicq̄ ad pietatis studium sedulo omnes excitasse, eosq̄ primos Psallentium choros in duas partes diuisisse, hymnos Davidicos alternis canendos tradidisse: Quæ res Antiochiæ primum cæpta ubiq̄ peruasit, & ad ultimas orbis terræ oras peruasata sit: ἔτσι πρῶτοι διχῆ διελόντες τοὺς τῆς ψαλλόντων χοροὺς ἐν διαδοχῆς εἶδει Δαυιτικῶν ἐσθιδίξαι μελωδίαν, καὶ τὸτο ἐν Αντιοχείᾳ πρῶτον ἀρξάμενοι πάντοτε διέδραμε καὶ κατέλαβε τῆς οἰκουμενικῆς & τέρμιστα*: Subjicitque, *Leontium subdolè postulasse à Flauiano & Diodoro, vt hoc ministerium in Ecclesiis obire vellent, quod ipsi amplexati sint & perfecerint*. Sed tamen neq; Theodoretus, neq; Sozomenus Flavianum auctorem faciunt primum Antiochiæ τῆς ὑμολογίας, *Gloria Patri, & Filio, & Spiritui sancto*: quod Philostorgius tamen facit: vt & Theodorus Mopsuestæus *apud Nicetam, thesaurο orthodox. fidei lib. 5. c. 30.* Nempe ait is, *Flavianum & Diodorum, quorum ille Antiocheno Episcopatu, hic Tarsensi postea præfectus est, illam Psalmodiæ*

speciem, quas Antiphonas dicimus, ex Syrorum lingua in Græcam transluisse, & omnium prope solos admirandos huius operis omnibus orbis Christiani hominibus auctores apparuisse. Additque, Heterousiastæ quidem certe, hoc est Ariani, diuersum Filium à Patre substantiâ esse dicentes ita canere solebant, Gloria Patri PER Filium IN Spiritu sancto: Flavianus autem primus cecinisse fertur, Gloria Patri & Filio & Spiritui sancto. Nisi postrema hæc ex Philostorgio Nicetam addidisse putemus. ¶ Tertio ait Philostorgius, Flavianum hoc Antiochiæ fecisse, Monachorum multitudine in unum coactâ, *πλὴθος μοναχῶν συναχθέντα*. Certe ut hoc æuo monachorum drungi Antiochiæ vel prope eam in montibus fuere, de quo plenè dixi ad Libanij Orationem *ὑπὲρ τῶν ἱερῶν*, pag. 46. 49. 62. ita & pleraque magni momenti, quæ efficaciam desiderarent aliquam, per eos potissimum hac tempestate transacta: de quo *ibid.* quibus accedat & hoc exemplum, si verum, ex Philostorgio: qui ut hîc ita & alibi *inf. lib. 11. cap. 5.* auersum à Monachis animum arguere videtur: si conijcere licet, ideò quod monachi Eunomianæ hæresi valde restiterunt, teste Sozom. *lib. 6. cap. 27.* ¶ Ab hoc interim capite & sequente notandum est, incipere historiam hæreseos ÆTIANÆ, vnde & *cap.* mox ab hinc altero, in Aëtij vitam sese diffundit Philostorgius: eoque & illa spectant sine *cap. prox. εἰς ἀντίπαλον τέτοις ὡρθοδοξίας κατὰ τὴν μοῖραν.*

¶ AD CAP. XIV. De Arianorum totali recessu
ab homoousiastis.

De Causis, ob quas Ariani ab homoousiastis penitus
hoc

hoc tempore recessere, est hoc caput: quod Nicephorus quoque exscripsit *lib. 9. cap. 11. pag. 718*: Philostorgij tamen nomine, ut alias, suppresso, & nonnullis prætereà detractis, immutatis, per quæ longe alius iam huiusce loci apud eum sensus est, quando omnem in Aëtium discessionis & schismatis inuidiam culpamq; ibi conuertit, quâ hîc Philostorgius Aëtium liberat. Nempe ait hîc Philostorgius, cum hætenus ad Aëtij exortum vsque homoousiastæ cum Arianis communicarent & precibus & hymnis & consultationibus, *καὶ δὲχῶν, καὶ ὑμνων, καὶ βιβλικῶν*, & omnibus fermè aliis, quæ *θεσμοὶς φιλίας καὶ συνειδέας* vocat, excepto tantum mystico sacifico, vbi semel circa hæc, preces inquam & hymnos (*de quo super. cap.*) Aëtius disensionem & diuersitatem cœpit, *τῆς ἐν τούτοις ὁμοουσιώσεως ἀρξάντος*, Homoousiastas (*τὴν ὁμόδοξον συναγωγὴν*) ruptis omnibus, quibus ante Arianis *τοῖς ἐπεσθδῶξοις* conjungebantur amicitiae & consuetudinis vinculis, materiam Arianis maximè præbuisse aduersam partem constituendi, *εἰς ἀντίπαλον τέτοις μάλιστα ὡρθοδοξίας κατὰ τὴν μοῖραν*. Quod quidem de Antiochiâ nominatim accipiendum est: ibi quippe hymnologiam & *δοξολογίαν* immutatam dixit *super. cap.* & ibi Aëtius hoc tempore agebat, ut ex *prox. cap.* apparebit: denique & Antiochenæ Ecclesiæ status, quem aliunde discimus, id euincit. Nempe enim hoc tempus est, quo Leontius Arianus post Placitum & Stephanum Episc. Antiochenus, de quo *infra cap. 17.* hæresin suam callidè tantum occultare *τὴν γνώμην κρυφίνοις*, multitudinis metu, & ob Constantij

minas deprehensus fuit; Aëtio inter hæc Diacono facto (de quo alioquin *cap. 17*) & de quo Athanas. *de Synodis Arimini & Seleucia pag. 703. 767*: Theodoretus, *lib. 2. cap. 24*. Quem tamen Leontius, instante Flauiano & Diodoro, utpote minatis *communione* sese illius Ecclesiæ derelicturos, & in Occidentem profecturos, uti fraudulentos eius conatus ibi declararent, ministerio abdicare mox coactus est. Quæ quidem in huius temporis historia memorat Theodoretus, *lib. 2. cap. 24*. (& ex parte quoque *cap. 27 pag. 82*) eo ipso capite & tempore quo ea quæ de *δοξολογίας* diuersitate in Ecclesia Antiochena superius narrauimus, edisserit. Hæc illa verò est totalis iam diuisio & scissura in Antiochenâ Ecclesia, quam Philostorgius vult eo tempore inuectam; Aëtio, si credere fas est, necessitate eò adacto. Quo etiam tempore Leontius Arianæ sectæ addictos passim ad munia Ecclesiastica proeuit, præteritis qui doctrinam Apostolicam sequebantur, ut idem Theodoretus *ibid.* ait. ¶ Quod verò ait Philostorgius, hæctenus Arianos precibus & hymnis &c. cum homoouistiis communicasse, id quoque eo probari videtur, quod Sozomenus, *lib. 3. cap. 19*. hoc ipso tempore scribit, Arianis Ecclesias Antiochiæ occupantibus, totum clerum ac populum Antiochenum eorum opinionibus non penitus adhærentem, per choros, ut moris est, cum hymnos canerent, distributos, sub finem hymnorum suam singulos opinionem declarasse, καὶ χοεῖς, ὡς ἔθιμον ἐν τῶν ὑμνῶν τὸν θεὸν συμπάμενοι πρὸς τὴν τέλει ἢ ὡδῶν πῶς αἰκείων προάρεσιν ἐπέδεικνον : quod & repetit *lib. 4. cap. 27*. additque,

additque, Leontium non ausum καὶ ἀδύνατον τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸν θεὸν ὑμνοῦντας prohibere metu populi ne is seditionem moueret, tantum manu ad caput quod iam valde canescebat, admotâ dixisse, *Hac niue liquefactâ multum fore luti*: indicans, se mortuo dispare illos hymnorum modos, τῶν ἐν ὑμνοῖς διαφορίαν tandem in populi seditionem euasuram, quando Episcopi qui ei succederent nullo modo passuri essent itidem sese populi arbitrio in omnes partes circumferri. Quod utique conuenit illis quæ hîc dicuntur de Aëtio καὶ τῆς ἐν τέλει (ὑμνοῖς scilicet) διαφορῶς ἀρχαίως.

¶ Illud præterea notari cupio, quod ait, *Mysticum sacrificium* seu *Eucharistiam* vnâ exceptam, cuius communionem Arianis cum homoouistiis non habebant, etsi cætera fermè communia haberent præces, inquam hymnos, & consultationes. Eucharistiæ scilicet communio arctissima fidei contesseratio semper visa fuit, cui nemo cum alio nisi ὁμόδοξοs planè participabat.

¶ AD CAP. XV. De Aëtij vita.

Aëtij vitam, de quo iam superiore capite agere cœpit, quique deinceps vna cum Eunomio discipulo, potissimum huius Historiæ argumentum erit, describit *hoc cap.* Philostorgius: quod quidem exscribit in partem Suidas, *in verb. Αἴτιοs*, & Nicephorus, *lib. 9. cap. 17*. relectis quæ ad laudem Aëtij faciunt, tacitòque Philostorgij & hîc nomine. De eodem verò Aëtio agunt expressis pariter capitibus, & hoc ipso fermè tempore Triumviri

Ecclesiastici, Socrates *lib. 2. cap. 28*: Theodoretus, *lib. 2. cap. 27. 28. 29*. Sozomenus, *lib. 4. cap. 11*. De eodem vide & Nicetam *thesauro orthod. fid. lib. 5. cap. 30. 31*, & superioribus omnibus antiquiorem Epiphanium *in eius heresi quæ Anomæorum* 76. Ex quorum omnium collatione illustrari facile poterunt quamplurima, quæ à Philostorgio hîc de Aëtio dicuntur: Nos pauca tamen quædam ex hâc Aëtij vita sublegemus.

Primò, quod patriam Aëtij attinet, Coelen Syriam ei adsignat Philostorgius: pariter uti Basilius, *lib. 1. aduers. Eunom. pag. 10*. Imò Socrates, *lib. 2. cap. 28*, & incertus author apud Suidam *in Αἴτιο*, Antiochiam ipsam in Syriâ-Cœle patriam ei adsignat.

Secundò, quod artificium Aëtij attinet, Aurificem seu Aurifusorem eum fuisse ait Philostorgius, ἐπὶ τὸ χρυσοχοεῖν ὀρμησαί: quam artem ita mox graphicè describit, πλεῖ ποι-κίλας εἰδέας τὸν χρυσοῦ ἐπιμορφῆσαν τέχνῳ: & in fine his verbis quoque indicauit, ὅσον τὸ χρυσοῦ τεχνικωτέρας εἰδέτω χρεός. Nempe aurifosorum ars hæc occupata fuit circa aurum in varias species formandum: cuiusmodi artificem Aëtium fuisse ait Philostorgius: quod non tantum Suidas & Nicephorus referunt, verum etiam expresse, ex hoc tertio Philostorgij libro, Nicetas, *thesauro orthod. fid. lib. 5. cap. 30. par. 480*. vbi & nonnulla præterea alia subjicit, quæ forte habet ex hoc eodem Philostorgio. Idem verò Nicetas, ex Theodoro Mopsuestiæ Aëtium patre *aurifice papilionario* natum ait, in quo artificio à patre instructus fuerit: & *aurificem papilionarium* interpretatur, qui

qui ædibus carens, papilionem seu vile tabernaculum è pilis setisque contextum circumferebat, atque adeò circumforaneus & minutis quibusdam friuolisque operibus victum in diem sibi comparabat: Quibus verbis circitorem aurificem describit. Idem quoque Nicetas Nyssenum iam narrantem inducit, Aëtium mulieri cui-dam nomine Ampelidi seruiisse fabrilem artem exercentem, nempe eam quæ paruo malleo paruaque incude vasa ærea detrita sarcit, foramina obturat, & liquefactum stannum eis infundit, lebetum denique ventribus infuso plumbo medetur. Quod faciunt hodie circitores nostri Cacabarij.

Tertiò apud Philostorgium obseruandum, quod ait, Aëtium ad disciplinas conuersum, *Paulinum* Episcopum Antiochenum, antea Tyri Episc. audiuisse. Quod & Suidas habet, *in verb. Αἴτιο*: qui addit, ἀρτίως recenter tum Paulinum è Tyro Antiochiam promotum, idque sub Constantini M. adhuc temporibus. Certe Paulinus hic Episc. Antiochenus factus fuit A. D. 319. mortuus verò A. D. 324. Quare quod mox hîc adjicitur, Paulinum post sex menses mortuum, id accipiendum & dimetiendum est ab eo tempore, quo Aëtius Paulinum audiuit. Nicephorus sanè *Chronico*, ut & Zonaras *sine tom. 2.* hunc Paulinum quinque annos sedisse scribunt. Quo magis apparet, de optimâ fide eorum scriptorum (quibus addendus & Hieronymus *Chronico*) qui Paulinum sub Constantino Episcopum Antiochenum in locum Philogonij susceptum ponunt: contra, de erro-

re Theodoretum liquet, *lib. 1. cap. 7.* Eustathium Philogonio subrogatum ponit, nullâ Paulini post Philogonium factâ mentione, quod Baronius iam rectè monuit *ann. 319. num. 27.*

Quartò ait Philostorgius, *Eulalium* Paulino in Episcopatu Antiocheno subrogatum : quod & ipsum apud Suidam *in verb. Αἴτιο* expressè dicitur : addito, *Eulalium* vicesimum tertium ab Apostolis Episcopum Antiochenum extitisse. Atquin Eustathium Paulino suffectum scribunt Hieronymus *Chronico*, & Sozomenus *lib. 1. cap. 2.* vbi tamen *μὲν Ρωμανόν* pro *μὲν Παυλίον* scripsit : & Nicephorus, *Chronico* : *Eulalium* verò Arianum pulso demùm in exilium Eustathio ab Eusebianis Episcopum Antiochenum factum scribunt Hieronymus *Chron.* Theodoretus *lib. 1. cap. 22.* & Theophanes apud Nicetam, *lib. 5. cap. 9.* At rursus Mopsuestius apud eundem Nicetam *d. cap. 9.* & Sozomenus *lib. 2. cap. 18.* Eustathio deposito Euphronium suffectum scribunt : & Socrates itidem *lib. 1. cap. 18.* scribit, cum post Eustathij abdicacionem octo annos Episcopatus Antiochenus vacasset, tandem Euphronium subrogatum. Verùm nihil incertius serie Episcoporum Antiochenorum hoc tempore. Illud suspicor, Eusebianos & Arianos scriptores hanc rem incertam reddidisse, quod suarum partium Episcopos, vti fuit Paulinus & Eulalius, præteritis Catholicis, memorarent. Certe Philostorgius noster hâc parte sibi non constat : hoc scilicet loco *Eulalium* Paulino (qui decessit A. D. 324) suffectum vult : Atquin idem, *sup. lib. 2. cap. 7.* Eustathium Episcopum Antiochenum hoc tempore ponit. Imò, quod

magis, refert Nicetas, *thesauro orthodox. fid. lib. 5. cap. 9.* solum Philostorgium *libro secundo Historiarum* authorem esse, Paulinum Tyro Antiochiam translatum in locum Eustathij abdicati. Tandem hunc Antiochenorum Epp. catalogum exhibet nobis Philostorgius (præter Babyloniam sub Valeriano, de quo *lib. 7. cap. 8.*) Paulinum, & Eulalium *hoc cap.* Eustathium, *lib. 2. cap. 7.* & *lib. 3. cap. 18.* Leontium, *inf. cap. 17.* Eudoxium, *lib. 4. cap. 4.* Anianum, *lib. 4. cap. 11.* Meletium, *lib. 5. cap. 5.* Euzoium, *lib. 5. cap. 5.* Flavianum, *infra cap. 13.* & *18.* Paulinum, *dict. cap. 18.* Dorotheum, *lib. 9. cap. 19,* *lib. 10. cap. 1.*

Quintò ait Philostorgius, inuidiam ad vim suam regressam, mouisse Eulalium, vt Aëtium Antiochiâ expelleret. Apud Suidam inuidiæ causa additur ; πολλοὶ τῶν ὑπὸ Αἴτιο ἐλεγχόμενων δεινὸν ποισάμενοι, πρὸς αὐτὸν δημοκράτου καὶ νέου καπακέρτος ἐλαύνεσθαι, συσάβτες ἐξέλασαν αὐτὸν τῆς Ἀντιοχείας : nempe ait, multos ex his qui ab Aëtio arguebantur graue arbitratos, quòd ab homine opifice & adolescente acerrimè agitantur, conspiratione factâ eum Antiochiâ expulisse.

Sextò ait, Aëtium Antiochiâ pulsum, Anazarbum Ciliciæ venisse : (quod apud Suidam quoque dicitur) ibique, post alia enarrata, Athanasio Anazarbi Episcopo adhæsisse : Ariano scilicet (pariter vt Paulinus & Eulalius Antiocheni fuere) quique inter Arianos Episcopos Concilio Nicæno interfuit, eodem Philostorgio nostro teste apud Nicetam, quod habetur *sup. lib. 1. cap. 8.* & Ario *in epist. ad Eusebium*, vbi queritur eum anathemate percussum quod secum senserit apud Theodoretum *lib. 1. c. 5.* Quare & hîc Philostorgius eum vnum è Lucianistis

facit, de quibus *suprà lib. 2. cap. 15 & 16*. Plura & posteriora de hoc Athanasio, aliis relinquo.

Septimò ait, Aëtium *Tarsum* perrexisse : ibique *Antonio* qui primùm presbyter erat, mox Episcopus factus fuit, adhæsisse. Huius verò Antonij Tarsensis nullam in præsens mentionem reperio, quàm apud vnum Philostorgium, quique ex eo habet Nicephorum, *lib. 9. cap. 17*. Eius verò meminit idem tribus prætereà locis *suprà lib. 2. cap. 3. 15. & 16* : eúmque inter Collucianistas & hic & *dict. lib. 2. cap. 3. & 15*. ponit, Deúmque cognosci & comprehendí posse credidisse ait, *lib. 2. cap. 3* : Illibatam denique pietatem seruasse scribit *lib. 2. cap. 16*. Quæ omnia Philostorgius ad suæ sectæ Eunomianæ scilicet commendationem inculcat.

Octauò ait, Aëtium inde Antiochiam rediisse, Leontiumque qui ibidem presbyter & Collucianista erat, audiuisse, qui ipsi Prophetas, ac potissimùm Ezechielem explicauit. De hoc Leontio (qui & postea Episc. Antiochenus ordinatus fuit) variis prætereà locis agit Philostorgius, *lib. 2. cap. 3. hoc libro tertio cap. 17. 18. 27. lib. 4. cap. 1* : quæ per se quisque videre potest, cum iis quæ ibi dicimus.

Illud jam obseruandum (quod *Nonum* híc esse potest) quod Aëtius dicitur primò Euangelistas legisse apud Athanasium Anazarbi Episcopum : deinde, ab Antonio Tarsensi presbytero, Apostoli (Pauli scilicet) epistolâ edoctus : tandem, Leontium presbyterum Antiochenum Prophetas Aëtio explicasse, ac potissimùm Ezechielem.

chielem. Inde scilicet notandi veniunt doctrinæ Christianæ hoc æuo gradus : Primùm scilicet Euangelistæ propositi, explicatîque discere cupientibus : Secundo loco, Pauli epistolæ : Postremo omnium loco, Prophetæ, in quibus Ezechiel pro obscurissimo habitus.

Decimò ait Philostorgius, Aëtium iterum Antiochiâ inuidiâ pulsum. Ita quidem Philostorgius *ληρεϊ* : at enim Photius mendacij dicam ei impingens subjicit, *imo ut verum dicatur propter τῆς γλώσσης ἀκερασίαν, καὶ τὸ τῆ φρονήματος διασεβῆς*. Quod Nicephorus etiam vnum híc habet, Philostorgij iudicio seu sententiâ omisâ.

Vndecimò ait, Aëtium inde Ciliciam profectum, & *Borborianorum* sermonibus implicitum fuisse. Quod Nicephorus omisit. De his Borborianis seu Borboritis agunt Epiphanius *heresi Gnosticorum 26. num. 3* : Hietonymus *proæmio epist. ad Galatas lib. 2*. Philastrius Brixienfis *cap. 74* : Theodosius Iun. constitutione suâ anno 428 Cod. Theodosiano *l. 65. de hereticis*, Cod. Iustin. *l. 5. dicto tit.* Theodoretus *de hereticorum fabulis*. Hæresis autem ista fuit portio Gnosticorum, voluptatibus sese volutantium, de quo & Epiphanius *dicto loco* : vnde & Borborianorum nomen his inditum propter τῆς ἐγυρτόδου ἀγροχρησίας. *Βορβοράδδω κακόνοιαν φύσις Βορβορειανοί*, inquit Epiphanius. Iidem & extremum iudicium negabant, teste Philastrio. Hos porrò in Ciliciâ quoque fuisse hic Philostorgij locus ostendit : vt & in Galatiâ Ancyra, Hieronymus *dicto loco* : Denique sub Constantino vel Constantio jam eos extitisse, híc idem locus edocet.

Duodecimò narrat, *περιτολογεῖ*, Philostorgius, quòd & ipsum à Nicephoro omissum, *ἐπίτασιον*, seu visionem quandam, Aëtio oblatam, quæ certissimam illi perpetuamque victoriam in omnibus commissionibus, congressibus, *συμπλοκήσις*, signis quibusdam *συμβόλοις τὸ αἰώνιον ζωὴν* sponderet. Nempe vt miraculis, de quo *sup.* ita & visionibus quoque *ἐπίτασιος* suos insignes facit Philostorgius: ac nominatim Aëtium hîc: cui etiam in Synodo Constantinopolitanâ A. D. 359 objectum, quod temeraria audaciâ elatus dixisset, *Deum sibi reuelasse ea quæ ab Apostolorum temporibus hæctenus occultauerat*, vt narrat ipsa Synodica epistola aduersus eum apud Theodoretum *lib. 2. cap. 28.* Hâc verò *ἐπίτασιον* tributam Aëtio ait Philostorgius diuinitus vim *τῆ αἰωνίου ζωῆς*, & vt *ἀνεπαμάχητος τῶς λόγοις* esset: Ita certe quoque habitus inter suos vide Sozomenum *lib. 4. cap. 22. pag. 322*: qui & *lib. 3. cap. 14*: pariter vt Socrates *lib. 2. cap. 28.* de dicendi differendique eius vi & argutia Sophisticâ agit.

Decimotertiò memorat Philostorgius Aëtij congressum cum Aphthonio quodam Manichæorum principe, idque Alexandria, vnde Manichæus victus morbo ideò correptus intra septimum diem mortuus sit. De Aëtij certe aliquando Alexandria morâ, & quomodo literis ibi operam dederit, agit quoque Socrates, *lib. 2. cap. 28*: & Sozomenus *lib. 3. cap. 14*: & vetus auctor apud Suidam, in *λέξει*, nihil verò illic de hoc Aphthonio Manichæo, nihil de Aëtij cum eo Alexandria congressu memorant, quæ vnus Philostorgius habet. Manichæi certe vt iam olim
Alexan-

dria fuere, vt pote cum Hermeas vnus ex tribus Manetis discipulis Ægyptum sortitus sit, teste Epiphanio, ita & hoc æuo ibi extitisse hinc discimus, & ex Athanasio *ad Solit. vit. ag. pag. 659. 665.*

Decimoquartò ait Philostorgius, quod etiam habet Nicephorus, Aëtium tunc quoque medicinæ operatum (proculdubio Alexandria) sub magistro Sopolî, qui nulli in hac scientiâ secundus erat, gratuitamque agris operam præstitisse. Certè Sozomenus quoque, *lib. 3. c. 14.* Aëtium medicinæ operatum, & Antiochiæ quidem, scribit. Quod verò nonnulli huius Aëtij putant *contractæ ex veteribus medicina tetrabiblon*, erroneum plane est; is enim & Amidenus, & Opficij Comes fuit. Quæ dignitas non huius, verum inclinantis, æui fuit. *Sopolis* verò medicus ille, quem hîc memorat Philostorgius, nusquam alibi apparet: Alius enim hic à Sopolî Sophista, de quo Eunapius, in *vitis Sophistarum pag. 138. 165. 66.*

Vltimo loco repræsentat Philostorgius, quomodo Aëtius cum medicinam gratuitam faceret, vitam tolerauerit; nempe ait, noctem eum egisse in aurificinâ, seu in efformando auro, atque inde mercede relatâ vitam tolerasse.

¶ AD CAP. XVI. De Aëtij congressu cum Basilio Ancyrae & Eustathio Sebastia.

De Aëtij congressu cum Basilio Episcopo Ancyrae & Eustathio Sebastia super *ὁμοσιον* est hoc caput, quod omissum à Nicephoro: vbi ait Philostorgius, eos ab Aëtio victos: id quod Photius aliis Philostorgij *περιτο-*

λογίας adnumerat. ¶ Quod autem eos super ὁμοούσιον contendisse ait, id emendandum videatur, reponendumque ὁμοιούσιον; quandoquidem Basilius & Eustathius Semiariani seu ὁμοιούσιον addicti erant, profitebanturque *similem Patri Filium*; idque modò *similem secundum ueritatem*, modò *per omnia similem*, ueritatis nomine omisso, ut ipsemet Philostorgius scribit infra *lib. 4. cap. 8. 11. 12.* Epiphanius quoque, *heresi Semi-Arianorum 73. pag. 845.* Basilius ὁμοιούσιον profectum disertè scribit, ut & Athanasius *de Synodo Arimini & Seleucie pag. 705.* & uetus auctor apud Suidam *in verb. Βασίλειος, & verb. Εὐστάθιος*, Constantio (nam ita rescribendum) imperante, Basilius Ancyranum cum Sebastia Episc. Eustathio, Macedonianæ sectæ præfuisse ait. Hinc adeò inter alia à Semi-Arianis è Synodo Ancyrana A. D. 358. uterque missus ad Constantium, teste Sozom. *lib. 4. cap. 12.* ut & idem Eustathius rursùm è Lampfaco A. D. 364. in Occidentem ad Valentinianum Imp. & Episc. Romanum, eodem teste, *lib. 6. cap. 10.* Verùm nihil temerè mutem: Nam ut Ariani sub ὁμοούσιος appellatione ὁμοιούσιον aliquando occultauère, ita Aëtiani utrisque iuxta infecti fuère, scilicet & qui ὁμοούσιον & qui ὁμοιούσιον profitebantur, quando ipsi non modo ἐπεούσιον, verùm & ἀπόμοιον statuerent. Ut proinde inter ὁμοούσιον & ὁμοιούσιον illi minùs distinguerent. ¶ Magnum porrò inter duos illos Episcopos, Basilius & Eustathium, & Aëtium Aëtianòsque & Eudoxianos, odium fuisse docent ea quoque quæ narrantur *infra cap. 27. & lib. 4. cap. 6. 8. 11. & 12:* aduersus quos tandem etiam Episcopos commotus fuit Constantius,

lib. 5.

lib. 5. cap. 1. infra: iidemque apud homooufistas pro Arianis vel Semi-Arianis habiti fuère, quando & Basilius ab Arianis in Marcelli locum ordinatus fuit, ut testatur Athanasius, *Apol. 2. pag. 595. d. e.* Et de eo tamen ut prope modum Orthodoxo sentit idem Athanasius, *de Synodis Arimini & Seleucie pag. 705. b, c,* quandoquidem negaret, Filium creaturam esse, *dict. pag. 705,* vel ex aliâ substantiâ quam Patris esse: Imò, quod æternum cum Patre Filium profiteretur, *ibid.* sic ut commodâ interpretatione adhibitâ sententia eius ad orthodoxam reduci posset: unde & tanquam Homooufistæ in Synodo Constantinopolitana ab Arianis Episcopi illi depositi fuère: vide *infra lib. 5. cap. 1.* Quod Eustathium nominatim attinet, Philostorgius semper de eo agit tanquam ὁμοιούσιος sectatore, & Aëtij inimico, hîc & *cap. 23. inf. & lib. 4. cap. 8. 9. 12: lib. 5. cap. 13: lib. 8. cap. 17.* Et tamen velut chamæleontem nobis exhibet Basilius *epist. 72. 74. 82. 85:* Imò & velut Aëtij magistrum repræsentat, *dict. epist. 72. & 79.*

¶ AD CAP. XVII. *De Leontio factò Ep. Antiocheno, & Aëtio ab eo Diacono ordinato.*

De Leontio Episcopo Antiocheno factò, & de Aëtio Diacono ab eo ordinato, docendique potestate eidem factâ, est hoc caput, quod exscribit jam Nicephorus *lib. 9. cap. 17. pag. 717.* De priore illo, de Leontio inquam Ep. Antiocheno factò (quod euenit A. D. 348) vide & Socratem, *lib. 2. cap. 21. in fin. & cap. 28.* Theodoretum, *lib. 2. cap. 10. & 24:* Sozomenum, *lib. 3. cap. 19:* de eiusdem morte, &

XX 2

successore eius Eudoxio A.D.358, vide *inflib.4. cap.4.* De posteriore, de Aëtio, inquam Diacono facto, à Leontio idem Athanasius, *de Synodis pag.703.d. Socrates, lib.2. cap. 28. & 29. pag.388: Theodoretus, lib.2. cap.24. pag.78: Sozomenus, lib.4. cap.11: Athanasius, de Synodo Arim. & Seleuc. pag.703.* Incertus auctor apud Suidam, in *Αέτιο*. Atenim Epiphanius, *heresi Anomæorum 76, num.1.* Aëtium à Georgio Alexandrino Diaconum factum scribit. ¶ Ait autem Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Aëtium *Diaconatum* suscipere noluisse: Quod contrarium est iis quæ memorat Theodoretus *lib.2. cap.24. & ex parte quoque cap.27. pag.82*, nempe aiunt, Leontium, instante Flauiano & Diodoro, qui minati fuerant sese communionem Ecclesiæ illius derelicturos, & in Occidentem profecturos, vti fraudulentos conatus eius declararent, coactum abdicare Diaconatu Aëtium: *τῆς μὲν λειτουργίας ἔπαυσε τὸν Αἴτιον, vel vt habetur d. cap.27. τῆς διακονίας ἐγύμνωσε.* ¶ Addit secundo loco Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Aëtium Diaconatu quamlibet recusato, docendi tamen munus sibi delatum admisisse, *διδάσκειν δὲ ἀεδέξατο*: Cui proximum est, quod Theodoretus post superius relata adjicit, *τῆς δὲ ἄλλης αὐτὸν διακονίας ἤξιε*, Leontium videl. etsi Aëtium diaconatu abdicasset, attamen omni alio ministerio eum dignatum, ita enim verba illa vertēda erant, non vt Interpres, *interim tamen reuerbatur.* *διακονίας* porrò pars est, docere: quod quidem docendi munus in Ecclesiâ nemo nisi Episcopi voluntate vsurpare poterat: idq; impositum aliis quandoque quàm presbyteris, ad quos

alio-

alioquin id pertinebat: vt hîc Aëtio à Leontio Episc. Antiocheno, ad diaconatum promotò, præterea docendi munus in Ecclesiâ delatum. ¶ Tandem ait Philostorgius, Aëtium Antiochiâ Alexandriam rursum profectū: eò quod Athanasius in eâ iam multus erat in *ὁμοσίῳ βέρον*; aliquemque esse oportebat qui contra flaret, *ἐξελῶ ἔῃ τὸν ἀντιπένοντα.* Hæc ex sensu suo Philostorgius, *ἐξελῶ ἔῃ*. At Nicephorus hunc alioquin locum exscribens, de facto tantum ipso sic scribit, *ἀντιπένοντα δὴθεν Αἰθιασίῳ.*

¶ AD CAP. XVIII. De Flauiano & Paulino à Leontio Episc. Antiocheno depositis.

De Flauiano & Paulino (quos postea Episcopos Antiochenos factos ait, quod de Flauiano verum est) à Leontio Episc. dejectis: non tamen Episcopatu, vt minus pense Interpres Nicephori, est hoc caput quod exscriptum ferme à Nicephoro, *lib.9. cap.16. pag.711* Dejectos igitur hos à Leontio ait, quia secum in doctrinâ non contentirent, verum contra Eustathium sequerentur qui in exilium missus fuerat, de quo Eustathij exilio jam suprâ quoque *lib.2. cap.7.* (Ita enim hoc accipiendum est, non vt Nicephori Interpres vertit, *qui Eustathio in exilium deportato Comes fuisse*: Imò neque vt Nicephorus ipse, qui hunc locum ita immutauit, *ἔτσι δὲ ἦσαν οἱ Εὐσταθίου τῶν μεθόρου ἀπαγορεύῳ συνείποντο*) Pariter, vt pars magna populi Antiocheni Eustathio addicta erat, sanamque doctrinam sequebatur, teste Theodoro, *lib.2. cap.21. in fin.* & Sozomeno, *lib.3. cap.19,* cum quibus ideò hoc ipso tempore Athana-

sius, Alexandriam reuertens, communicauit, eodem Sozomeno teste *ibid.* At quomodo hoc quod de dejectis à Leontio, Flauiano & Paulino dicitur, verum esse possit, cum Theodoretus *d.c.24*, primò, non Flauianum & Paulinum societ, verum Flauianum & Diodorum, velut Eustathianos: Secundò, cum Flauianum & Diodorum hoc tempore nullo sacerdotio functos, verum laicos fuisse idem dicat, *ἱερατικῆς μὲν λειτουργίας μηδέπω τετυχηκότες, πρὸς ἃ λαϊκοὺς τεταγμένοι*: Imò, quod tertium, cum Leontium eos munus obire voluisse dicat, *τῶν λειτουργῶν ἡξίαι*, hymnorum in Ecclesiâ canendorum, quos illi primi inuexerant, quod etiam in se illi receperint. Verum & hæc Philostorgij siue Arianorum impostura est, qui videri volebant, Flauianum & Diodorum Catholicos & Eustathianos à Leontio Episc. Ariano toleratos, multo minus in Ecclesiâ promotos. Quam mentem suam Philostorgius in sequentibus manifeste prodit, cum de Leontio subjicit, *Leontium nihil prorsus de sacris Antiochiæ curis, imò de vniuersâ pietate temporibus illis adulterari, συγκειπὴν δόσασθαι, sustinuisse.* Quæ quidem verba de Leontio omninò ex Philostorgij sententiâ accipienda sunt: Quomodo de eodem Leontio pariter omninò supra *lib.2.cap.16*, *illibatam eum pietatem seruasse* ait. Atenim Nicephorus jam (qui hoc alioquin caput fermè vti dixi exscribit) ea verba præter mentem Philostorgij Eustathio aptauit.

¶ AD CAP. XIX. De Episcopatu Aëtio à Secundo delato, eoq; recusato.

De Episcopatu Aëtio delato à Secundo (Prolemaïdis Episc.)

Episc.) & Serra (Libyæ Episc.) & ab Aëtio recusato est hoc caput: Quod in partem exscripsit & Nicephorus *lib.9.cap.17.pag.718.a.* Ait Philostorgius, Aëtium Episcopatum sibi ab illis delatum recusasse, hoc obtentu, quod diceret, *Eos ipsos haud rite ordinatos fuisse, propterea quod in eorum scilicet ordinatione immixti fuerant ἑσθεῖς cultores.* Quod quomodo verum esse possit, cum Secundus ab Alexandro & à Nicæna Synodo depositus & in exilium missus fuerit, de quo *supr.lib.1.cap.vlt.* & Athanasio teste *contra Arianos disp.1.pag.120.* & *ad Solitar.pag.664.* sæpe exauctoratus, ab Arianis susceptus restitutus fuerit: Serra verò à Secundo quamlibet per Synodum Nicæna exauctorato ad ordines Ecclesiasticos promotus fuerit, Athanasius *de Synodis Arimini & Seleuc.pag.678*: de eodem alioquin Serra vide & *infra lib.5.cap.4. lib.7.cap.6. lib.8.cap.2.* Epiphanium *heresi 73.* Theodoretum *lib.2.cap.28.*

¶ AD CAP. XX. & XXI. De Eunomij cum Aëtio sociatione.

De EUNOMII cum Aëtio sociatione A.D.349. vel 350. est hoc caput, quod exscribit Nicephorus *lib.9.cap.12.pag.718.* vnde jam historia *Eunomiana* ad Arcadij Imp. vique tempora per 45. fermè annos incipit, quam omnem Index noster colligit: Et in quâ accuratum sese præbet maximè Philostorgius, vt pote de Eunomio totus seu Eunomianus; cujus & ideò Eunomij encomium literis mandasse sese ipse profiteretur *cap.21.* præter elogium ejus *infra lib.10.c.6.* ¶ Ait igitur hoc capite, Eunomium ad famam sapientiæ Aëtij, Antiochiam è Cappadociâ profe-

ctum, Secundo (Ep. scilicet Prolemaidis, de quo *super. cap.*) conciliante Aëtio Alexandriae junctum fuisse: sic, ut ille quidem doceret, hic verò, Eunomius inquam, sese simul sacris disciplinis exerceret, *συνασπόμενος*, pro quo Nicephorus habet *ενασπόμενος*. Vetus auctor apud Suidam *in verb. Αὐξένος* ait, Aëtium quoque Eunomio docendi partes delegasse; ubi addit quoque, quantum Eunomius præ Aëtio in docendo excelluerit. Porro Eunomius Aëtij non modò discipulus fuit, verùm etiam amanuensis *ἑταίρος*, ut habet Socrates, *lib. 2. cap. 28. in fin.* & ex eo Suidas *in verb. Αἴτιος*, vel *ἑταίρου*, ut idem Socrates *lib. 4. cap. 7.*

¶ AD CAP. XXII. De Constantis Imp. cæde per Magnentium, deq; Veteranione altero Tyranno.

De Constantis Imp. cæde per Magnentium Tyrannum, & de Veteranione altero Tyranno est hoc caput. De priorè, Magnentio inquam, primò ait, Constantem à Magnentio cæsum ob studium erga Athanasium. En virus Arianum Philostorgij in Athanasium, & per hoc in Constantem Imp. (cuius scilicet ope-auxilio Athanasius Ecclesiæ suæ restitutus fuerat, de quo *cap. 12. sup.*) Quomodo & Vrfacius & Valens qui pœnitentiam professi Romæ fuerant, Arianamque hæresin anathemate perculerant, ad vomitum mox reuersi, causati sunt, hæc metu Constantis ab ipsis extorta: teste Athanasio, *ad Solit. vit. ag. p. 640. 641.* & Orio, *epist. ad Constantium pag. 649.* At enim causas longe alias cædis Constantis produnt alij, & in his Victor Schotti *cap. 41.* Eutropius *lib. 10.* Zosimus *lib. 2.*

lib. 2. p. 692. Et casum eius defleuere Orthodoxi summo-perè, & in his Athanasius ipse *Apol. ad Constantium*, & Patres in *epist. ad Constantium, lib. de Synodis Arimini & Seleucia.* Illud equidem verum, Constante cæso Constantium pristinum in Athanasium odium repetiisse: de quo Athanas. *ad Solit. vit. ag. pag. 641.* Secundò ait, Constantium eo tempore Edessæ Mesopotamiæ, ut pote bello Persico illigatum, constituisse; quod etiam ex parte Nicephorus hinc excipit, *lib. 9. cap. 28. pag. 744.* de hoc verò vide & Iulianum *Orat. 1.* Edessæ igitur Mesopotamiæ vrbe constitutus Constantius hoc anno 350: pariter ut decennio quoque post, A. D. 360, ob idem bellum Persicum ibidem constitit, teste Ammiano Marcellino, *lib. 20. pag. 172.* & A. D. 361. *lib. 21. pag. 187.* Et hæc quidem de Constantis cæde.

Secundum huius tmematis caput est, de Veteranione Tyranno (cuius nomen hîc rectè expressum, pariter ut apud Marcellinum, cùm aliis *Vetranio* dicatur) Vbi quatuor de eo Philostorgius prædicat. Primò, à quo, quâve de causa Veteranio Cæsar factus fuerit. Nempe ait Philostorgius, Cæsarem factum à Constantina (sic enim ea hîc vocatur, quæ promiscuè aliàs & *Constantia*, ut *infra cap. 28:* & *lib. 4. cap. 1.*) natu maxima Constantij sorore, ut ait Philostorgius: rectè, Helena enim natu iunior erat, quæ Iuliano postea desponsa fuit. Addit Philostorgius, eam Annibaliani viduam fuisse, quod præter Philostorgium testatur quoque Marcellinus, *initio libri 14.* & excerpta veteris authoris, quæ à Sirmondo accepta Vale-

fius edidit. Hanc verò Magnentium quoque uxorem sibi petiisse testis est Petrus Patricius, in excerptis Legationum: mortuus quippe jam fuerat Annibalianus, cum Magnentius tyrannidem adsumpsit, ut hic locus ostendit. Hæc denique postea Gallæ Cæsari desponsa fuit. Ergo à Constantina ista Veteranionem Cæsarem factum ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus *lib. 9. cap. 28. pag. 744. in fin.* quod & ipsum ait Chronici Alexandrini auctor *pag. 676.* Et alij tamen id exercitui modò tribuunt, ut Iulianus, *Orat. 1:* Zosimus, *lib. 2. pag. 693.* Scriptores item Ecclesiastici, Socrates *lib. 2. cap. 20. in fin.* Sozomenus, *lib. 4. cap. 1. & 3.* nullâ Constantinæ in eo mentione factâ. Et causam facti huius addit Philostorgius, nempe quod Constantina vereretur, ne Magnentius Tyrannus totum Imperium sibi vindicaret: Nicephorus quoque *diēt. lib. 9. cap. 28.* ait, Constantiam veritam impotentem Magnentij animum τὴν δὲ τὴν ἀνεργον ἰσχυρὰν δεινὰ Κωνσταντίαν: Nempe enim Magnentius Galliis, Italiâ, Africâq; jam potiebatur: teste Socrate *diēto loco:* proinde Veteranio hic velut obex Magnentio plus ultra & ad aliam Imperij partem progressuro, oppositus. Quin & *Im facti* istius addit quoque Philostorgius: scilicet ait, Constantinam id sibi visam facere posse, quòd Constantinus M. pater eius eam diademate ornasset, Augustamq; nuncupasset, quod & ipsa repetitur *inf. cap. vlt.* Quod tamen nusquam alibi occurrit, & verum tamen esse videtur; nempe Constantiam Augustam factam tum verisimile est, cum Constantinus M. Annibalianum cui eam despon-

despondit fratris filium Regem Armeniorum & Ponticarum gentium fecit; de quo alioquin Annibaliano Rege Ammianus quoque Marcellinus, *initio lib. 14.* Victor alter, Auctor Chronici Alexandrini, *Constantio & Albino COSS. [i. A. D. 335]* & excerpta Sirmondi. Imò & Itinerarium Hierosolymitanum. *Mansio* (inquit) *Libissa: Ibi positus est Rex Annibalianus, qui fuit Afrorum:* quod postremum siue erroneum siue vitiosum est: forte reponendum *Armeniorum:* Victor enim disertè, *Annibalianus habebat ARMENIAM nationesq; circum socias: Quem alij Ponticarum gentium* (in quibus certè Armenia) *Regem constitutum, & ideò Cæsaream Cappadociæ missum scribunt, Excerpta Sirmondi & Chron. Alex.* Denique fuit hic Rex constitutus Ponti Cappadociæ & ARMENIÆ minoris.

Secundo loco Philostorgius, & ex eo Nicephorus *lib. 9. cap. 28* de Veteranione ait, *Confirmatum* approbatumque ei à Constantio Imp. Imperium, missò ad eum diademate, tributâque Imperatoriâ dignitate. Id verò quoque singulare est: Illud enim hætenus cœteri scriptores narrant, Constantium Imp. Veteranionem ad legationem ipsius, vel mutuas etiam legationes, fidum sese fore pollicitum, firmasse, copiasque & pecunias illi, quibus Magnentio Tyranno obsisteret, tradidisse. Iulianus *Orat. 1. pag. 54. 55.* Hinc interim apparet, diademate missò, Imperatoriam dignitatem tributam, cuius *ἰσχυρὰν* fuit diadema; quemadmodum contrà mox Veteranioni ademptum diadema abrogato Imperio, ut Socrates, *lib. 2.*

cap. 23. disertè, & Nicephorus, *lib. 9. cap. 32.*

Tertio loco agit Philostorgius, de *abrogato Veteranioni imperio*, in quo Philostorgio non omninè conuenit cum aliis. Isti enim hæc tenens, nullâ rebellionis aduersus Constantium mentione factâ, Veteranionem cum ad congressum venissent, Imperio dejectum eloquentiæ vi militumque consensu volunt, Victor Schotti *cap. 42.* Eutropius *lib. 10.* Gregorius Nazianzenus, *σηλιτ. 1.* Zosimus, *lib. 2. pag. 694. 695.* Imò & Zosimus *d. pag. 694*, Constantij perfidiam & dolum hæc in re significat, & inter alia milites Veteranionis donis ad proditionem traductos, quod etiam Socrates indicat *lib. 2. cap. 23.* (& ex eo Historia Miscell. *lib. 11.*) & Sozomen. *lib. 4. cap. 3.* Atenim Philostorgius, & ex eo Nicephorus, rebellionis suspicionem obtendit: Vnum certè Iulianum *Orat. 1.* Philostorgius ad stipulantem habet, qui ait, Veteranionem postquam fidum sese Constantio futurum promississet, & vicissim Constantius eum & copiis & pecuniis & cæteris omnibus iuuisset, nescio cuius Dæmonis afflatu mente captum perfidumque; cum Magnentio pacem & *ἔυμμαχίαν* iniisse, & ideò ob *ἀπιστίαν*, seu *ἀπιστον* & *πολέμιον τῆ γλώσση φανέντα* pœnas dedisse. ¶ Porro addit Philostorgius *cap. 24. inf.* vnde rebellionis suspicio orta sit, nempe quòd Veteranio Alpes Succias, quæ inter Daciam & Thraciam sunt (de quibus ad *diēt. cap. 24*) mox occupare adgressus fuisset. Id quod etiam nusquam alibi occurrit. Nicephorus supra dicto loco ait, Veteranionem postquam ei à Constantio diadema missum fuisset, imperandi libidine

corre-

correctum, in Tyrannidem Sirmij erupisse. *ἀλλὰ καὶ ἐστὶ ἐκινδυνωθείς τῆ ἀρχῇ τυραννῆος ἐν Σιρμίῳ κενδύσατο.* Id quod verum est de eo tempore, quo primùm Tyrannidem arripuit: vt Socrates quoque scribit *lib. 2. cap. 20.* & Sozomenus, *lib. 4. cap. 1.* Quod Nicephorus minus pensè ad hoc tempus retulit.

Postremo loco subjicit Philostorgius, *quomodo Veteranio Imperio deiectus à Constantio habitus fuerit*: nempe narrat, nihil mali Constantium ei intulisse, imò & ad mensæ communionem eum admisisse, & annonas ei amplissimas destinasse. In quo conuenit ei cum cæteris scriptoribus, & quidem cum Zosimo, *lib. 2. pag. 694. 695*: vbi pariter: *Κωνσταντῆς ἢ ἐδὲν ἀχαιεῖ παθεῖν αὐτὸν συγχαρήσας ἐδίδου βίον αὐτῷ δέχεσθαι ἄνευ κτλ. Βιθωνίαν ἀρκοῦντα.* & cum Socrate, *lib. 2. cap. 23. in fin.* ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτῷ παντοίας δαπάνης ἐν δημοσίων φόρων ἐπέδωκε δίδουσαι: πολλὰ μὲν ἢ αὐτῷ ὑσεσθὲν ἐν Περόση τῆς Βιθωνίας δέχεσθαι γράφων, &c. (quem secutus & Nicephorus *lib. 9. initio cap. 32*) Sozomenus quoque *lib. 4. cap. 3.* καὶ τὰ ἐπιτιμεία ἀφδότηως ἔχειν δὲ τὸ δημοσίῳ προσέταξεν. Zonaras quoque *pag. 24.* eadem narrat, de Veteranione mensæ adhibito, Prusam Bithyniæ ablegato, & annonis ei præbitis: addito, assignatos in id ei agros, καὶ χωρία πρὸς χωρηλίαν τῆς ἐπιτιμείων δατονέμεντο. Quod mensæ communionem attinet, idem & Chronici Alexandrini auctor scribit, ex hoc opinor Philostorgio nostro, vt nonnulla alia. Cæterum eadem & antea humanitas Licinio exhibita à Constantino M. vt habent excerpta Sirmondi. De honore alioquin mensæ Imperatoriæ alibi. Et hæc de ipso Veteranione Con-

Y y 3

stantij porrò humanitas vltorius quoque processit; Scribit Iulianus *Orat. I. pag. 58.* omnibus qui cum Veteranione erant, integram dignitatem seruata, nec vlla re cuiquam detracta plerisque etiam muneribus affecisse.

¶ AD CAP. XXIII. *De Nisibi à Persis frustra obsessa:*
deq; Iacobo Nisibeno Episcopo.

De Nisibi à Persis obsessa, eaque obsidione liberata Iacobi Episcopi Nisibeni orationibus, est hoc caput, de quo passim scriptores alij. Quod quidem ex ipsa capitum serie apparet, factum indicari circa tempus cœdis Constantis Imp. & tyrannidis Magnentianæ: quod omnino congruit A. D. 350. Hic proinde locus deinceps accedere poterit ad veram Patauij, in Iulianum pag. 252. & Valesij, in Marcellinum lib. 20. pag. 181. 182 sententiam, qui tres diuersas Nisibis obsidiones recte distinguentes, hanc secundam, & Iacobi Episc. Nisibeni factum, ad A. D. 350. referendam ostenderunt.

¶ AD CAP. XXIV. *De Alpibus Succis & Iuliis.*

De Alpibus Succis & Iuliis est hoc caput, quod ferme exscribit Nicephorus, lib. 9. cap. 32. pag. 757. De vtrisque ait Philostorgius, esse eos transitus angustos maximorum montium, vtrimque in vnam regionem, sic vt fermè jungantur, conclusorū, & angustiis Thermopylarum similes esse. Pariter omnino Marcellinus, lib. 21. pag. 204, qui & montes ipsos nominat: *Consertæ*, inquit, *celforum montium summitates, Hæmi & Rhodopes*, quorum alter ex ipsis Istri marginibus, alter ex Axij fluminis citeriori parte consurgit

in an-

in angustias tumultosis collibus desinentes, Succiarum nominatim, de quibus Marcellinus non vno loco agit, situm exertè, Daciam Thraciamque inter, rectè describit Philostorgius, quomodo & Socrates in gestis A. D. 347, id est quadriennio ante, lib. 2. cap. 18, καὶ τὸ ὄρος τῆς κοινῆς αὐτῶν πῶρος λεγόμενον τὸ Σῆκις (ita dispendenda vox illa, quæ malè ibi edita compulsis literis Τισούκις, more Græcorum apud quos τὸ ἄσπε παρέλκει, & Baronius malè reponerat *Tiuuis*) ἔπιρ ἔστιν Ἰλλυριῶν καὶ Θρακῶν: pariter vt Marcellinus post superiora statim subijcit lib. 24. pag. 204. 211. *Succorum angustias interscindere & Thracas, hinc vicinas mediterraneis Dacis & Serdica, inde Thracias despectantes & Philippopolim.* Et lib. 27. pag. 363. *Succorum angustia Thracias dirimentes & Daciam.* Ergo Succia Alpes hæ & angustia tribus his terminis, Illyrici Daciae & Thraciae concludebantur. Hicq; etiam Imperij Orientalis & Occidentalis hoc tempore terminus erat: Orientalis inquam, quod Constantio in Imperij diuisione cum fratribus cesserat: Occidentalis, seu Arctoarum prouinciarum, quæ vni Constanti cœso fratre Constantino parebant: Quâ parte proximæ vrbes erant, Sardica & Philippopolis. Hinc ad eò Sardicense concilium ex compacto inter duos fratres habitum, cuius concilij quoque pars Philippopolim sese contulit. Socrates lib. 2. cap. 22. Succia que ad eò angustia hæ Imperij Orientalis claustra fuere, vt non vno loco Marcellinus prodit. Hinc & Veteranio iam, vt Philostorgius memorat, pro suspecto, imò pro rebellione & antarta, apud Constantium Imp. habitus, quod eas occupare

tentasset, & sic Imperium Orientale perfringere, vt hîc exertè Philostorgius, qui certè hoc loco non alio fine de Succis his Alpibus egit, quàm occasione Veteranionis (de quo etiam suprâ capite ab hinc altero 22) qui eas scil. occupare nîsus dicebatur. ¶ De *Iulias* verò Alpibus egit hîc Philostorgius, non tam propter contiguitatem, quomodo Marcellinus *lib. 21, pag. 205* de vtrisque Alpibus pariter junctim agit; quàm signate propter Magnentium, qui è Galliâ in Italiam mox & Pannonias per Alpes *Iulias* aduersus Constantium in se mouentem perrexit, mox per easdem *Iulias* Alpes in Galliam retrò cessit, vide Zosimum *lib. 2. pag. 700*: & Nicephorum *dict. lib. 9. cap. 32, pag. 757*. qui certè junctim de vtroque ibi agit, & de Alpibus istis, hunc locum exscribens, & de Magnentij per eas retrocessione in Gallias. Denique fuit hic solemnis per *Iulias* Alpes ex Italiâ in Pannonias & Illyricum transitus: & inde retrò in Italiam & Gallias regressus: Vt omittam alia & vetustiora, vide & Sozomenum *lib. 7. cap. 22*; & ex eo Nicephorum *lib. 12, cap. 39*, vbi de Eugenio agunt, easque Alpes τῆς Ἰταλίας πύλας vocant: vt *Iulia* claustra dixit Pacatus, in *panegyrico*. Quare erroneum est, quod hîc legitur, ἀλλ' αἱ τῆς Ἰαλίας Ἀλπεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας διορίζουσι τῆς Ἰταλίων. Neque melius, imò peius Nicephorus habet *dict. pag. 757*, αἱ τῆς οὐδ' Ἰαλίας Ἀλπεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίων διορίζουσι. Imò dic, *Iulias* Alpes determinare Pannonias & Illyricum ab Italiâ & Galliâ. Quare hîc reponendum mihi videtur, τῆς Γαλλίας καὶ Ἰταλίας διορίζουσι τῆς Ἰλλυριῶν. Ait *Iulias* Alpes Gallias & Italiam ab Illyrico separare:

separare: Gallias inquam, quod verum, mediâtè, & eo sensu quem modò dixi.

¶ AD CAP. XXV. De Gallo Cæsare factò.

De Gallo à Constantio Cæsare factò quæ hîc scribit, ea omnia alij quoque memorant: de tempore videlicet, quo is in Magnentium Tyrannum mouit: de causa eius Cæsaris faciendi, scilicet quod se mox abfuturo, Persæ validiorem procinctum mouerent; & sic, vt Gallum C. aduersus Persas mitteret: de cognatione tandem Galli C. cum Constantio: vide nunc saltem Zosimum, *lib. 2. pag. 695*.

¶ AD CAP. XXVI. De Crucis signo viso tempore expeditionis aduersus Magnentium.

De Crucis signo quod Iris coronæ instar ambiebat viso tempore expeditionis Constantij aduersus Magnentium est hoc caput, quod ex parte exscribit Nicephorus, *lib. 9. cap. 32, pag. 756, 757*. De quo etiam agunt, Hieronymus *Chronico* (quanquam id à scriptis omnibus abest) Socrates *lib. 2. cap. 24*: Sozomenus, *lib. 4. cap. 4*: Chronicon Idacio subditum, *Chronicon Alexand. ann. 351*, Cedrenus *pag. 248*, & obiter *pag. 252. l. 57*. Et egit Cyrillus olim eo ipso tempore Ep. Hierosolymitanus, expressâ in id *epistola ad Constantium*. ¶ Quod verò rationem *Temporis* attinet, referunt id omnes pariter circa tempus expeditionis & victoriæ Magnentiacæ. Socrates vt & Sozomenus aiunt eo tempore quo Gallus jam Cæsar factus erat, & Antiochiam peruenit; quod congruit anno 351: à quo etiam non abest Philostorgius: hanc quippe crucis visionem

memorat statim post Galli C. ordinationem, pariter vt Socrates & Sozomenus : Et diserte ad eundem ann. 353 id refert Chronicon Idacio subditum, & quidem die tertio Kal. Februar. Luna 28. vt & Chronicon Alex. Petauius tamen ad annum sequentem 352 id refert. ¶ Circa diem quoque dissensus aliquis : Philostorgius ait festo Pentecostes : certe & Cyrillus, qui tùm Epistolam super hâc visione expressam ad Constantium scripsit, refert, conspectum id fuisse per dies Pentecostes, Nonis Maij, vt & menologium Græcorum 7. Maias. Atenim auctor Chronici Idaciani ait 3. *Kalend. Februarij*. ¶ Quod locum attinet, visum id in Oriente Hierosolymis conueniunt alij : Sedenim visum id quoque (in Pannoniâ scilicet) ab exercitu scribit hâc Philostorgius, & ex eo Nicephorus, vt & Chronici Alexandrini auctor: Quomodo & Cedrenus pag. 248 Constantio visum ait : Cùm tamen Sozomenus lib. 4. cap. 4, id innotuisse tantum dicat Constantio, cùm per alios nuncios tùm per literas Cyrilli. Certe quod auctor Chronici Alexandrini ait, in Pannoniâ visum id quo tempore ad Mursam pugnabatur, verum esse non potest, quando Mursense prælium contigit sub finem autumnii, teste Iuliano *Orat. 1* : vel certe IV. Kal. Octobris, A. D. 352. ¶ Huius verò visionis interpretationem Philostorgius addit, ejusque Interpretem agit : vt cæteroquin Mathematicæ & Astrologiæ operatum sese non vno loco prodit (contra quam Catholici, qui Mathematicam damnauêre, vt testatur vel id quod Socrates scribit lib. 2. cap. 6. lit. d) quod nemo alius veterum.

Etsi

Etsi alioquin Sozomenus scribat, lib. 4. cap. 4. dictum fuisse à viris harum rerum peritis, ἐλέγχο ὡς ἔστι τὰ τοιαῦτα ἐπισημένων, hanc visionem diuinâ quadam prophetiâ in sacrâ Scripturâ quoque præsignificatam fuisse, idque ipsum, multos tum Gentiles tum Iudæos ad Christianismum, perduxisse. Interpretatio vero hæc Philostorgij est, Iridem significasse τὴν τῆς σωθέντος καὶ ἀγαλληθέντος ἀμύνην, coronam verò τὴν τῆς βασιλείας νίκης. Vbi priora illa obscura sunt : quæ tamen ego sic accipiam de Veteranione, qui prostratus susceptusque à Constantio humanissimè habitus fuit : de quo cap. 22. Nempe Iris diuinæ vt alias benignitatis signum, ita & hîc interpretatus Philostorgius, velut symbolum humanitatis clementiæ, benignitatis in deictum. ¶ Cætera, quæ memorat Philostorgius, de Magnentio qui Lugdunum fugit, de que fratre, altero scilicet à Decentio (quod exerte dicunt Eutropius & Sozomenus, lib. 4. cap. 6) ab ipsomet humanitatis specie interfecto, quomodo item ipsemet gladio incubuerit, alij pariter memorant. ¶ Illud tandem quod subijcit, Magnentium haud integros quatuor annos Tyrannidem tenuisse, verum est : Nam Magnentius Tyrannidem assumpsit A. D. 350. xv. Kal. Febr. : deuixit autem A. D. 353, mense Augusto. Quare & Eutropius lib. 10, & Zosimus lib. 2. pag. 701 aiunt, eum triennium & sex menses imperasse.

¶ AD CAP. XXVII. De Aëtio apud Gallum C. accusato, eoq; in amicos & magistro ab eodem recepto.

De Aëtio apud Gallum C. accusato, mox ab eodem

in amicos, & magistro recepto: quod exscribit ferme Nicephorus *lib. 9. cap. 17. pag. 718.* Ait Philostorgius, eos qui à Basilio (Ancyrae videlicet Episc.) & Eustathio (Sebastiæ scil. qui ferme cum Basilio ambulare solet & aduersus Aëtium conjungitur, vt hîc, ita & *supr. cap. 16. lib. 4. cap. 8. 9. lib. 5. c. 1. 3.*) erant calumnias & quidem absurdas aduersus Aëtium intentasse, & Gallum C. in eum concitasse: sic quidem vt Gallus C. Aëtium conquiri, & utroque crure mutilari iusserit: verum Leontio Episcopo Antiocheno contraria Cæsarem docente, & damnatoriam sententiam reuocatam, & Aëtium in amicos Galli C. receptum, sic vt eo magistro in sacris disciplinis vsus sit Gallus, eumque ad Iulianum (qui postea Imp.) fratrem suum miserit ad reuocandum eum ab impietate. Hæc Philostorgius: vbi primò non liquet, quænam illæ *ἀπολαύματα* sint, quæ intentatæ aduersus Aëtium apud Gallum C. Nicephorus tantum in genere, & de suo peculio, hoc alioquin caput ferme exscribens, ait, *ὡς μὴ καλῶς δοξάζονται.* Notandum secundò inter alia quod Philostorgius indicat, Iulianum nondum Cæsarem, Gallo C. fratre adhuc superstite, A. D. 353, ad gentilitiam religionem abreptum. Id verò aliis quoque proditum, nempe Iulianum priuatum adhuc à Christianâ pietate descuiisse, inductum à Maximo Prisco, aliisque Aedesij discipulis: quod testantur Marcellinus, *lib. 21. pag. 180,* Libanius *περοφωνητικῆ pag. 175, 176,* & *Orat. 10 in Iuliani necem. pag. 265, 266:* Eunapius in *Maximo pag. Socrates, lib. 3. cap. 1. Theodoretus, lib. 3. cap. 3. Sozomenus, lib. 5. cap. 2.* vnde & Gregorius Nazianzenus

1. ἡλιθιότητι Asiam Iuliano impietatis & magicarum artium scholam fuisse ait. Et tamen non apertè verum occulte descuiisse eum vt alij, ita & idem Marcellinus scribit. Tertio loco hîc obseruandum, Aëtium à Gallo C. in amicos receptum, quod Sozomenus quoque scribit *lib. 3. cap. 14. lib. 5. cap. 5 in fin.* vnde suspectus postea apud Constantium factus, quod discere est & ex *lib. 4. cap. 8.* & Sozomeno *dict. loco.* Imò & Aëtio magistro vsus Gallum hîc ait Philostorgius, mox & eo vltim ad Iulianum ab impietate Gentilitiâ reuocandum: Quorum nullum alibi vestigium extat: de Iuliani certè postea Imp. in Aëtium affectu agetur infra *lib. 6. cap. 7. & lib. 8. cap. 4.*

¶ AD CAP. XXVIII. De Gallo C. in inuidiam tracto apud Constantium: deq; iis quæ ab eo hac occasione in Montium & Domitianum PP. patrata.

De Gallo C. in inuidiam apud Constantium Imp. vocato, quæque hâc occasione Constantius aduersus eum fecerit: & quid ipse vicissim, vnâ cum Constantia vxore, in Montium, & in Domitianum PP. ausus sit, est hoc caput. Quam quidem historiam narrat fusè & exactè Marcellinus, *lib. 14:* quo & Philostorgium vsus puto. In hac verò narratione (vt & alibi *lib. prox. 4. cap. 1. & lib. 5. cap. 4.*) Philostorgius apertè Gallo Cæsari fauere sese ostendit, vt immeritò cæsum adstruat: de quo *lib. prox. cap. 1.* contra quam Marcellinus, & alij multi, etiam cæteri historiarum Eccl. scriptores. Ait igitur, Gallo aduersus Persas optimè fortiterque pugnante, calumniis gauden-

tes Imperatorem Constantium aduersus eum concitasse: quod Gentiles scriptores quoque produnt, Libanius, *Orat. 10. in Iuliani necem pag. 266*: & Zolimus, *lib. 2. pag. 701*. Quin & Iulianus ipse, Galli C. frater, *epist. ad Senatum populumq; Atheniensem pag. 301*, Constantium inuidiâ motum aduersus Gallum C. scribit. Item ait Philostorgius, Galli virtute sopitum bellum Persicum. Tertiò scribit, Domitianum PP. ideò à Constantio missum, vti clam Gallo Antiochiâ exitum præcluderet, quò ita gloriam eius ob fortitudinem rei que publicæ curam imminueret. Imò præcipuam mali omnis causam, hinc in illiberale & contumax Domitiani factum, de quo & Zonaras, & immoderatam Montij audaciam, inde in Constantiam vxorem deriuat. At Gregorius Nazianzenus *1. εν λιτωδουπη* vtrumque, & Constantium & Gallum, hâc in re iuxta carpit. Contrâ, præter Marcellinum, qui disertè Gallum actus oppressisse crudeles ait, Eutropius, *lib. 10*, Socrates, *lib. 2. cap. 27*, Sozomenus, *lib. 4. cap. 6*. Cyrus monachus, & Cedrenus in Gallum culpam fermè omnem deriuant: nempe enim eum secundæ fortunæ flatum ferre non potuisse, Tyrannidè inque occupare voluisse aiunt. Victor quoque & Marcellinus ob sæuitiam animique asperitatem nimiam Augusti iussu interiisse scribunt: & hic quidem eum truculentum & leuem vocat. Certe Iulianus ipse, frater eius, *d. epist. ad Senat. populumq; Athen. pag. 499. 500*. Gallum *ωδὲ τὸν τέρτον ἄγγελον ἢ τεταχὺ* agnoscit, & *ἀπεπέ- σσετο*: at non ideò interfici eum oportuisse: quomodo & Gregorius Nazianzenus, eum *τὸν πρώτον δευρότερον* fuisse scri-

scribit. Quod autem apud Hieronymum Chronico legitur, *eum in suspicionem venisse ob Regiam indolem*, id Scaliger vellicabat, velut malè expressum ex Græco auctore. Quod factum non oportuit: *Regiam enim indolem* dixit Hieronymus *φύσιν* & ingenium quod ad Regnum seu Imperium & Tyrannidem affectaret, *βασιλειῶντα ἢ δευρανείν ὀρμῶντα*, inquit Cyrus monachus: Quo necessitatis certe adductum eum, vt principem locum, si qua parauisset copia, affectaret, Marcellinus quoq; scribit: *Regia indoles est*, non quæ Rege digna, sed quæ ad Regiam dignitatem contenderet, vt *Regia genitura*, quæ Regnum pollicetur. Ergo Philostorgius hinc Gallum C. fortitudine, rei que publicæ curâ, & exinde gloria commendat; inde inuidiam Constantio tribuit. Et alioquin Gallum, non tantum ob res feliciter aduersus Iudæos gestas scriptores commendant, verum etiam ob pietatem, quam ad finem vsque tenuit, Theodoretus *lib. 3. cap. 3*. vt & ob martyrum cultum, Sozomenus, *lib. 5. cap. 18*: vt proinde non debuerit vir doctus pronunciare, *nihil laudabile fuisse in hoc Principe Gallo*. ¶ Quod historiam, quæ hoc capite continetur, attinet, committenda ea est *καὶ ἕκαστα* cum iis quæ Marcellinus *dict. loco* narrat, quod cuius procliue. Pauca tantum nunc illustrare iuuat. Montij primo dictum obseruandum, quod neque apud Marcellinum neque alium occurrit, ad Gallum C. *Ne λογιστὸν quidem occidere tibi licet, & quomodo Præfectum Prætorio tollere ualeres?* Nempe hisce indicatur, quod aliunde notissimum, summum Præfecti Prætorio culmen, & fastigium

& quidem præ λογιστῆ fuisse : λογιστῆς autem hic est, vilis Numerarius, qui inter officiales Pⁱ. P^o. erat; Cæterum obseruandum, Montium hunc Quæstorem fuisse, quod Marcellinus, Eutropius, Chronicon Alex. exprimunt; *Magnum* hunc vocant Socrates, *lib. 2. cap. 27*: Sozomenus, *lib. 4. cap. 6*.

Secundò notandum, quod de Constantia seu Constantinâ Galli vxore (de quâ supra jam *cap. 12*) dicitur: In eam certe quoque culpam deriuat Marcellinus, *lib. 14*, quam Galli acerbitati graue accessisse incentiuum ait, imò tanquam Megæram quandam inflammatricem sæuientis adsiduam & humani cruoris auidam traducit, eamque abrupte mariti fortunas trufisse ait in exitium præceptis. Verùm, quod Philostorgius ait, Constantiam suo Marte ea quæ in Domitianum & Montium patrata sunt fecisse, id Marcellinus aliter: nempe enim Gallum ea iussisse disertè ait, vbi & Galli orationem refert apud milites super Montio. In illo quoque Philostorgium diuersum deprehendo à Marcellino, quòd Marcellinus ante Montium sublatum protectoribus mandatum, Domitiani custodiam à Gallo C. scribit: Philostorgius verò tantum, Gallum vlcisci se de Domitiano volentem in consilium adsciuisse Montium: cuius contumacia offenso eo, in Montium primò itum fuerit, deinde in Domitianum. In cæde alioquin Domitiani consentiunt illi: nempe Montij cædem præcessisse, mox statim, *πρωταχιστα*, eodem impetu ait Marcellinus, & Domitiani; de cuius alioquin Domitiani cæde præter
marcel-

Marcellinum & Philostorgium, Socratem & Sozomenum, Libanius quoque, *de vitâ suâ pag. 36. 37*. Cædis genus ita describit Philostorgius: *κακῆνον κατασείσαντες τὸ θρόνον ἀμφω χροίους ἢ ποδῶν ἐκαταμύθοις κακοῖς κακῶς ἀπολέσαι*, id est, & ipsum throno deturbatum, fune constrictis ambobus pedibus, malè illi malè occiderunt. Vnde Marcellino quoque lux, qui ait, *Domitianum præcipitem per scalas, funibus constrictum*. Vbi quæritur ad hanc diem, quid per *scalas* ibi intelligendum sit: Philostorgius rem nunc aperiet: nempe, *throno deturbatum Domitianum Præfectum Prætorio* ait. *Scala* scilicet sunt hîc quibus thronus seu tribunal altum Præfecti prætorio conscendebatur. Thronus seu sedes & Tribunal inter insignia Præfecti Prætorio fuit, quod excelsum erat. Cassiodorus in formulâ Præfecti Prætorio; *Tribunal tuum idè tam excelsum factum esse noueris, ut locatus ibi nihil humile abiectumq; cogitares*. Vnde & suggestus hic eidem *lib. 9. f. 24. in fin.* Quapropter in Præfectura Prætoriana te suggestu atque insignibus collocamus. Gradibusque adeò conscendebatur, vt alia tribunalia. Prudentius,

Fronte sub aduersa gradibus sublime tribunal

Tollitur.

Ergo *scalas* Græculus scriptor Marcellinus dixit *κατασείσαντες θρόνον*, gradus throni seu sedis, & tribunalis excelsi Præfecti Prætorio, vnde deturbatus Domitianus: Quomodo & Imperatorij tribunalis *βαθμίδες* fuère: vide *infr. lib. 12. cap. 5*. vbi de Attali Tyranni pœna.

IN LIBRUM QVARTVM.

¶ AD CAP. I. De Galli C. cæde.

De Galli Cæsaris cæde est hoc caput, è quo pleraque exscribit Nicephorus *lib. 9. cap. 32. pag. 758*: vt & acta Artemij ex Simeone metaphraسته apud Surium 20. *Octobr. pag. 311. nu. 7.* vel ex hoc Philostorgij loco, vel certe simili scriptore. Alioquin Marcellinus plenè de hoc agit *lib. 14*: Breuiter tantum hanc cædem memorant Socrates & Sozomenus. In hâc porò narratione notabimus sequentia. Primò, quod de *Constantia* Galli C. vxore dicitur, de præuio inquam eius itinere ad emolliendam Constantij fratris iram, eiusdemque in Bithynia interitu. Quibus paria omninò habet Marcellinus *d. lib. 14. pag. 27.* vt & prædicta acta Artemij, & Nicephorus ex Philostorgio, & Zonaras.

Secundò, notanda ea quæ de *Theophilo Indo* ejúsque interuentu hic apud Philostorgium, quique ex eo habet Nicephorum, in hoc negotio narrantur, quorum alibi neque vola neque vestigium extat. Quatuor verò de eo hic prædicantur. Primò, eum quo tempore Gallus Cæsar factus fuit, medium, pararium & proxenetam inter Constantium & Gallum fuisse, & concordiam inter eos conciliasse, *αὐτὸς ὁ μεστῆς τῶν καὶ ὁ σὺν ἔχων αὐτῶν τὴν ὁμόνοιαν.* Secundò, profectum eum cum Gallo C. proficiscente ad Constantij

stantij mandatum, comitemque adeò itineris huiusce fuisse. Tertiò, misso Barbatione Mediolano ad Noricos, (quò Gallus cum eo peruenit) ad Gallum purpurâ exuendum, & in insulam aliquam Dalmatiæ in exilium mittendum, Theophilum hunc Indum negotio huic intercessisse & impedisse: Tandem, re Constantio significatâ Theophilum hunc ideò in exilium missum. Quæ omnia nuspiam præterea apparent. Ipse infra *cap. 7.* huius exilij rursus meminit, cuius veniam Constantius à Theophilo petierit. De altero exilio Theophili vide *infra cap. 8.* Et hæc de Theophilo.

Tertiò notatur, Constantium hoc tempore quo Gallus C. interfectus *Mediolani* fuisse dici, atq; inde Barbationem missum. *Mediolanum* scilicet Constantius hoc anno 354 icto cum Alemannis fœdere profectus est, teste Marcellino *lib. 14. pag. 28. 29*: ibiq; consilium de Gallo C. interficiendo captum, eodem teste: eodem & nuncius perlatus de Galli cæde, Marcellinus *initio libri 15.* Hinc adeò *Mediolani* data à Constantio hoc eodem anno *lex 6. Cod. Th. de annonâ & trib. & l. 42. eod. Cod. de decurionib.*

Quartò obseruetur quod ait, Gallum C. ad Noricos venisse, eoque missum Barbationem Comitem rei militaris: quod vtrumque etiam ait Marcellinus *lib. 14. pag. 31. 32.* addito, Petauionem Noricorum urbem venisse.

Quintò loco sequuntur quæ ad exilium Galli C. pertinent ejúsque mox cædem spectant. Nempe ait primò iussum in insulam aliquam Dalmatiæ in exilium mitti. Certe solemne hoc æuo exilium fuit in insulas Dal-

matix, veluti in insulam Boas : v. Marcellinum *lib. 22. pag. 222. & lib. 28. pag. 386. & l. 53. Cod. Theodos. de hereticis.* quæ insula alioquin quoque memoratur in Itinerario Peutingeriano *segmento 4.* Secundò addit, Constantium iussisse Gallum C. in insulam deportari sub custodiâ, quod & factum, vbi & occisus fuit. Hæc ita Philostorgius : Insulam verò *Flauonem* vocant, Eutropius, *Socrates lib. 2. cap. 27.* Sozomenus, *lib. 4. cap. 6.* Idacius, in *Fastis Consular.* quæ vrbs maritima Istriæ Plinio, & Ptolemæo : vnde Marcellinus *lib. 14. in Istriâ prope oppidum Polam* Gallum C. occisum scribit : & Hieronymus *Chronico, Istriæ occisum.* At Chronicon Alexandr. ait ἐν Ἰσθῶ τῆς νήσου quæ certe Issa insula Dalmatiæ prope Polas fuit: Forte, duce Philostorgio, Gallus in insulam primò Dalmatiæ in exilium missus, & missus *Issum* : postea verò in insulam Istriæ deportatus, *Flauonem* scilicet: quæ apud Cedrenum male *Θαλαμῶν*, apud Historiæ miscellæ auctorem, *Falconensis insula.* Tertio addit Philostorgius (quod notandum) Constantium, posteaquam Gallum C. in insulam deportari iussisset, pœnitentia ductum, emisisse qui necem eius inhiberent, verum nuncios ab Eusebio detentos, vsque quò Gallus cœsus fuisset. Quod & ipsum nullus alius dixit, Zonara excepto, qui & ipse citra iussum Constantij Gallum occisum scribit : & cum eum Cæsaris spoliatum dignitate primo tantum relegasset, postea incitatum à proximis misisse qui eum interficerent, mox pœnitentiâ ductum datis literis interfectores reuocasse, verum Eusebium cubiculi Præpositum, vt literæ demum cœde

peractâ

peractâ redderentur, curasse. Quæ proculdubio Zonaras habet à Philostorgio nostro. Tãdem *Eusebium Eunuchum, Præpositum* cubiculi scilicet, præcipuum cœdis Galli C. authorem & artificem nobis describit Philostorgius; quod faciunt etiam alij : & Marcellinus quidem tum in consilio de Galli cœde capiendo, vbi & effusorem ad nocendum vocat *lib. 14. p. 29.* tum in Gallo interrogando *d. lib. 14. pag. 32.* Imò & in inquisitione in Galli reliquias *lib. 15. pag. 35.* De eo sensit & Iulianus *epist. ad Senatum populumq. Athen. pag. 501.* cum ait, Gallum cœsum in vnus spadonis & cubicularij gratiam, εἰς χάριν ἐνὲς αἰδουγῶος κὶ κατακοιμισῆ, καὶ παροσῆν τῆς μαγείρων ἐπιτέρας. Vt & Libanius *Orat. in Iuliani necem pag. 298.* δοῦλον αὐτὸς ὦν, καὶ τὸ τεθεὶ δεινότερον δυνεχῶ ἀπώτατος ἐργόνει τῆς Γάλλου τῆς ὠμοτάτης τελευτῆς. Huius eiusdem cæteroquin Eusebij multa mentio apud Marcellinum & alios. ¶ De eo tandem postea interfecto à Iuliano vti Philostorgius agit huius capituli fine, ita & Marcellinus, *lib. 22. pag. 223.* & Libanius *diēt. pag. 298.* Sozomenus *lib. 5. cap. 5. pag. 339.* qui eandem cœdis eius causam cum Philostorgio memorat, nempe quod Gallus C. insidiis eius interfectus fuisset : quod & ipsum affirmat Libanius *diēt. pag. 298.*

¶ AD CAP. II. De Iuliano Cæsare factò à Constantio, eoq. in Gallias misso.

De Iuliano à Constantio ex Ioniâ reuocato, desponsâque ei vxore Helenâ, Cæsare factò, & ad Gallias quæ valde turbatæ erant misso, est hoc segmentum. De quo omni prolixè Marcellinus *lib. 15. pag. 47. 48. 49. 50.* Hoc

vero caput exscribit Nicephorus *lib. 9. cap. 32. in fin.* vide de eadem re & Libanium *μεσοφωνησις*, & alibi: vt & Zosimum *lib. 3. pag. 702. 703.*

¶ AD CAP. III. De Liberij, Osiij lapsu, & restitutione in Synodo Sirmiensis.

De LIBERII Episc. Romani, Osiijque Cordubensis lapsu, mox & in Episcopatum restitutione, deque Synodo *Sirmiensis*, vbi hæc peracta, est hoc caput: vbi singula accuratè perpendenda veniunt. Primo quidem temporis ratio stabilienda nobis est, quando videlicet hæc acta fuerint. Narrat igitur hæc Philostorgius, post Galli C. cædem [A. D. 354] item post Iulianum Cæsarem factum [A. D. 355] tandem quo tempore Constantius Imp. Sirmij agebat, ibidemque Synodus *Sirmiensis* habita fuit. Certe Constantius, cum vrbe Româ anno 337 digressus, initio adhuc mensis Decembris eius anni Mediolani constitisset (vt docet *lex 5. Cod. Theod. de maleficis & math. lex 14. de Episcopis: lex 9. de cursu publico*) extremò iam mense Decembri *Sirmium* peruenit, vti docet subscriptio *legis 27. Cod. Theod. de appellat.* Exindèque integro A. D. 358, & medio ferme A. D. 359 Sirmij constitit: de qua alioquin Constantij morâ Sirmij Marcellinus quoque *lib. 16. pag. 78.* Ibi igitur constituto Constantio & Sirmiensis illa Synodus habita fuit A. D. 358 (quæ longe alia est ab ea, quæ habita aduersus Phtianum A. D. 357, vt diserte scribit Socrates *lib. 2. cap. 24:* & Sozomenus *lib. 4. cap. 5* in quibus tamèn discernendis Baronio aqua hæsit) Et in illa vero tandem Libanius Osiusque *ἐκγονοταίως* euiçti fuere,

& ex-

& exinde vterque Episcopatu suo restitutus. Quod postremum ad A. D. 358 referendum rectè vidit Baronius *ann. 357 num. 68.* Quod exinde quoque patet, quod Athanasius *Apolog. 2. pag. 265. & epist. ad Solitar. vit. ag. pag. 647,* Liberium post biennium exactum in exilio (& sic tertio exilij anno) restitutum scribit: In exilium porrò missus Liberius Arbitione & Lolliano *Coss. i. A. D. 355,* Seuero Sulpitio *lib. 2. sacre historie* teste: quo tempore Leontius Præfecturam vrbis administrabat, ait Marcellinus *lib. 15. pag. 40* (ad quem Leontium P. V. extat & Constantij Imp. constitutio A. D. 356, puta *lex 13. Cod. Theod. de Episcop. Eccl.*) Item ex eo, quod Osius à Constantio Sirmij anno integro detentus, postque eum Arianæ fidei assensus dicitur, ab Athanasio *ad Solitar. vitam ag. pag. 651.* Porrò Constantio Sirmij constituto hæc facta ait diserte Philostorgius, pariter vt Sozomenus, *lib. 4. cap. 14.* At minus exactè Theodoretus *lib. 2. cap. 17.* hæc Constantio Romæ constituto facta indicat. Cæterùm, quod antea dixi, Constantius Sirmium venit sub finem A. D. 357. Ergo non ante annum 358 hæc fieri potuere. His omnibus ad temporis rationem firmandam, quod Baronij quoq; diligentiam non fugit, adde, quòd Felix ille qui Liberio in exilium missus in Episcopatu Romano suffectus fuerat, eum Episcopatum adhuc tenuit mense Decembri anni 357, vt testatur Constantij ad eum constitutio, puta *lex 14. Cod. Theod. de Episc. Eccl. & Cler.* Quare non ante annum 358 Liberius restitui potuit. Et hæc quidem de temporis ratione.

Quod *lapsum* ipsum Liberij Osiique attinet, ait Philostorgius, vtrumque & aduersus ὁμοῖον & aduersus Athanasium subscripsisse. Quod & ipsum de Liberij lapsu nominatim testantur Hilarius, *ad Constantium*, Hieronymus *de Scriptorib. Eccles. cap. 97. de Fortunatiano, & in Chronico*, Athanasius de vtriusque & Liberij & Osij lapsu, *Apolog. 2. in fin. pag 625. & epist. ad Solitar. vitam agetes, pag. 647. 648. 651. & Sozomenus, lib. 4. cap. 11. & 14. Atenim, & Phœbadius contra Arianos cap. penult. & ult. & Seuerus Sulpitius lib. 2. sacr. hist. & duo scriptores Ecclesiastici, Socrates lib. 2. cap. 26. & Theodoretus lib. 2. cap. 17. de solo Osij lapsu scribunt, nihil verò de Liberij lapsu memorant: contra quam superiores illi, & cum his Philostorgius nunc, qui de vtriusque lapsu & ipse testatur, in quo vt dixi superiores illos habet suffragantes. Et duplicem quidem in vtroque lapsum describit, & quòd aduersus ὁμοῖον subscripsissent, & aduersus Athanasium. Athanasius quoque ipse certè *diēt. epist. ad Solit. vit. pag 647*, de Liberio absolute ait, ὑπέγραψεν, mox & Liberij defensionem ingrediens ob vim ei illatam, vtrique eum subscripsisse testatur: ἀλλὰ καὶ τὸ δεῖκναι ἐκείνων μὴ πλὴν βίαν, Λιβερίου ἢ τὸ καὶ τῆς αἰρέσεως μῖσος, καὶ πλὴν ὡς Ἀθανασίου ψῆφον, ὅτι πλὴν προαίρεσιν εἶχε ἐλθεῖν. Sed & Hieronymus *diēt. cap. 97.* disertè *Liberium ad subscriptionem hæreseos compulsus* scribit: & in *Chronico*, eum in hæreticâ prauitate subscripsisse. Et Sozomenus quoque *lib. 4. cap. 14* scribit, Liberium coactum subscribere aduersus ὁμοῖον: ἐβιάζετο αὐτὸς ὁμολογεῖν μὴ εἶναι πατρὸς τὸν υἱὸν ὁμοῖον, eumque ὁμοῖον seu κατ' ἑστίαν ὁμοῖον professum, etsi Eudoxius*

xius

xius quique cum eo erant Aëtiani etiam ἀόμοιον professum falso jactarent: Ita enim locus ille Sozomeni intelligendus est, neque mutanda eius lectio vel in alium sensum is detorquendus, quod alioquin facit Petauius apud Epiphanium *pag. 316*. Hæc etsi tam apertè à veteribus prodita sint, recentiorum tamen nonnulli, & in his Illustrissimus Annalium Ecclesiasticarum scriptor Baronius *an. 357, inde à num. 46.* Cardinalis Perronius *postumo ad Sereniss. Magnæ Britannia Regem*, Petauius, *ad Epiphanium diēt. pag. 316. 317.* aliique post hos, malunt subscripsisse quidem Liberium in Athanasium, at non aduersus ὁμοῖον disertè subscripsisse, sed ὁμοῖον tantum nomen suppressisse: ei quippe Arianorum professioni subscripsisse, quæ id hæctenus cauebatur, ne quis ὁμοῖον vocabulo deinceps vteretur, & sic simplicem à Liberio controuersi vocabuli suppressionem extortam: quod cum Liberius de Catholicâ seueritate remisisset, & Athanasij insuper damnationi consensisset, *visum* eum esse in hæresin prolapsus, eamque opinionem postea percrebuisse Arianorum fraudibus & calumniis. Quæ sine teste dicuntur omnia, imò contra expressa quæ dixi veterum & quidem Catholicorum testimonia. Quid quod formula quoque illa ipsa, cui Liberium subscripsisse ex Sozomeno liquet, *d. lib. 4. cap. 14*, quæ Filius Patri substantia ceterisque omnia SIMILIS dicitur, omninò ὁμοῖον impugnat, & ὁμοῖον aperte inducit, Liberiumque ab ἀομοῖον tantum liberat, quod Eudoxiani de eo prædicabant? Et è veteribus tamen nonnullos quoque de eo dubitasse

Bbb

putet quis: in quibus Rufinus, *lib. 10. cap. 27. Liberius*, inquit, *Constantio viuente regressus est: sed hoc utrum quod adqueuerit voluntati suæ [Constantij] ad subscribendum, an ad populi Romani gratiam à quo proficiscens fuerat exoratus, pro certo compertum non habeo.* Sedenim Rufini verba si quis accuratè attendat, non tam ea sunt, de veritate lapsus Liberij dubitantis, quàm de causâ restituendi eius. De Osij sane lapsu addubitabat olim Seuerus Sulpitius *lib. 2. histor. Osium quoque in eandem perfidiam concessisse opinio fuit: quod è mirum atque incredibile videtur, quia omni fermè tempore constantissimum nostrarum partium, & Nicæna Synodus auctore illo confecta habebatur, nisi fatifcente æuo delirauerit.* Et Phœbadius quoque de Osij lapsu non nisi cunctabundus agit. Tandem neque ipse dubito, Photium quoque huic de Liberij Osijque lapsu seu subscriptione narrationi fidem non habuisse, quam ideò vel excerptendo hîc notare & castigare voluerit. Quod Osium rursus attinet, scribit Athanasius, *epist. ad Solitar. vitam ag. pag. 651.* eum quidem tandem ægréque cum Valente & Ursacio communicasse, sed tamen contra Athanasium non subscripsisse: idemque *Apologia 2. pag. 625.* scribit, quod Osius se Athanasium non condemnauerit, *μη καταγινεὶς ἡμῶν*, verum ad tempus cesserit, *πρὸς καμὸν εἶξεν αὐτοῖς.* Atenim Philostorgius hîc abscisè vtrumque ab Osio factum asserit. Et hæc de ipsomet lapsu, tum Liberij tum Osij.

Tertiò ait Philostorgius, Liberium & Osium à Synodo Sirmienfi ad consensum vi adactos, *συνόδου εἰς συμφωνίαν αὐτοῖς ὑποσασαμένης*: Quod certe etiam de Liberij Osijque

Osijque lapsu scribunt Athanasius *Apolog. 2. in fin. & ad Solit. vitam ag. pag. 647* (vbi de Liberio nominatim ait, *ἠνέχετο τὸν ἀπειλημῶνον θάνατον ὑπέγραψεν*) & *pag. 651*: vt & Socrates de Osij lapsu, *lib. 2. cap. 26.* Sozomenus, *lib. 4. cap. 14.* Quanquam ipsemet Liberius *libenti animo* Arianorum confessionem recepisse se profitetur.

Quartò ait Philostorgius, Liberium restitutum Romanis valde expetentibus & flagitantibus. Certe Rufinus quoque, *lib. 1. cap. 27* hanc causam refert Liberij restituti, ad populi Romani videlicet gratiam, à quo proficiscens fuerit exoratus. Socrates, *lib. 2. cap. 29. in fin.* scribit, Liberium ab exilio reuocatum sedem Episcopatus ideò recuperasse, quod populus Romanus seditione conflata Felicem Ecclesiâ illâ eiecisset, Imperatorémque ipsum etiam inuito animo illis consensisse. Theodoretus *lib. 2. cap. 17.* refert, matronas Romanas *ἧς ἐν τέλει καὶ ἀξιώμασιν ὁμοζύτοις* pro Liberio apud Constantium Imper. Romæ constitutum intercessisse: nempe illas matronas, quarum oblationibus Episcopos Romanos ditatos scribit Marcellinus *lib. 27. pag. 362.* Denique Sozomenus, *lib. 4. cap. 14.* ait, Populum Romanum Liberium adeò charum habuisse, vt seditio maxima eius causa conflata fuerit, & ad cœdem vsque res processerit: sed & *lib. 4. cap. 10. in fin.* scribit, Constantium, cum Romam ingressus esset, magnâque populi multitudo pro Liberio inclamaret oraretque, *καὶ πολλὰς μετ' ἐνθάδε δῆμος πρὸς Λιβερίου ἐκβοῶν καὶ δεόμενον αὐτὸν ὑπολαβεῖν*, consilio cum Episcopis qui cum eo erant

capto, decreuisse eum reuocare, populóque petenti red-
dere, si modò Episcopis quos secum haberet consentire
vellet.

Postremò ait Philostorgius, Liberio restituto, *Felicem*
nudum Episcopi nomen retinuisse, absque vllâ certâ se-
de, seseque recepisse, *εἰς ἑαυτὸν ἀπήει*. Vnde Marcellinus, &
Hieronymus *Chronico*, Liberium Romam velut victo-
rem ingressum scribunt. Atenim Theodoretus *lib. 2. cap.*
17. in fin. & Sozomenus, *lib. 4. cap. 14.* & ex eo Nicephorus,
lib. 9. cap. 37. aiunt, Constantium Imp. & Synodum Sir-
mientem vtrique & Liberio & Felici sedem seruasse. Ad-
ditque Theodoretus, cum populus Romanus duos Epi-
scopos ferre nollet, Felicem sese recepisse *ἀποχωρησάμ* (vbi
interpres malè vertit, *clàm sese subduxisse*) & ad aliam vr-
bem migrasse, *ἐτέραν ᾠκισε πόλιν* : quod Philostorgianæ
narrationi conuenit : Ex quibus jam apparet, Felicem
non Episcopali dignitate depositum, non à Constantio
vel Synodo sede suâ pulsum, multo minus martyrio oc-
cubuisse quod Constantium damnasset, quod alioquin
etiam liber *de Romanis Pontificibus* præfert, & ex inscri-
ptione insuper quadam probare conantur.

¶ AD CAP. IV. *De Eudoxio Episcopo Antiochiæ factò.*

De Eudoxio Episcopo Antiochiæ factò est hoc seg-
mentum : de quo & Socrates, *lib. 2. cap. 29. pag. 588.* Theo-
doretus *lib. 2. cap. 25.* Sozomenus, *lib. 4. cap. 11.* & post eum
Nicephorus, *lib. 9. cap. 36.* Vbi primò ratio temporis sta-
bilienda venit. Philostorgius igitur de eo hîc agit, me-
dio

dio loco & tempore, inter Liberij restitutionem (quæ
certè agitata primùm Constantio Romæ constituto,
A. D. 357, mox Sirmij A. D. 358 decreta) & concilium Ari-
minenſe, quod habitum A. D. 359. Et verò Socrates quo-
que id disertè, *lib. 2. cap. 29. pag. 586.* refert ad id tempus,
quo Constantius & cum eo Eudoxius Romæ erat, & ad
tempus concilij Ariminensis : pariter vt Sozomenus, *lib.*
4. cap. 11. circa tempus restitutionis Liberij. Ergo refe-
rendum id ad A. D. 358, & quidem post Liberij lapsum,
vt ordo seu series Philostorgij ostendit. Quare error est
eorum, qui anno ante Liberij lapsum Eudoxium Episc.
Antiochenum factum volunt.

Secundò ait Philostorgius, Eudoxium ad sedem An-
tiochenam translatum è *Germaniciâ*, quam Syriæ urbem
facit disertè Socrates, *dict. lib. 2. cap. 29.* & indicat quoque
Sozomenus, *d. lib. 4. cap. 11.* At Theodoretus, *d. lib. 2. cap. 25.*
specialius adhuc, urbem eam facit, *ἐν μεσοτείῳ* Ciliciæ Sy-
riæ & Cappadociæ, Euphratesiæ nominatim : quomodo
veteres omnes Syriæ urbem eam faciunt, & in his Ptole-
mæus : Itinerarium Antonini, Comagenæ quæ & Eu-
phratenſis.

Tertiò ait Philostorgius, Eudoxium Arianum fuisse:
excepto quod secundum Asterij epistolâ credebatur,
Filium similem Patri secundum substantiam (Asterius certe
ὁμοιόστονον credidit : de quo jam *suprà lib. 2. cap. 16*) mox ta-
men ab Arianis, à quibus ad sedem Antiochenam eue-
ctus fuerat, ad *ἐτεροδόστονον* adactum. Alij scriptores simpli-
citer aiunt, Eudoxium Aëtij dogma fouisse, qui asserbat

Filium Patri substantiâ omninò dissimilem, cùm alioquin cæteri Ariani, qui modestiores paulò haberi volebant, licet ὁμοίσιον negarent, ὁμοίσιον ramen facile concederent: vnde & ortum postea magnum inter Eudoxium aliòsq; Arianos dissidium. In Concilio ideò Constantinopolitano Oecumenico 2, Eudoxiani, vt ab Eunomianis seu Anomœis separantur, ita Arianis coniunguntur, & inter Arianos Semi-Arianòsque ponuntur & condemnantur. Quam de Eudoxio & Eudoxianis historiam omnem, repudiata Sozomeni historia, vt & Synodo Constantinopolitanâ, Romana Ecclesia ignorauit, vt testatur Gregorius M. *lib. 6. epist. 195.*

Quarto loco subijcit Philostorgius *elogium* Eudoxij; nempe ait is, Eudoxium æquanimem, moribus ornatum & ad cætera industrium, sed timidum eum fuisse, quo nomine in eum maximè inuehitur: cùm tamen scriptores alij & audacissimum & urgentissimum maximè faciant, & dolum, Sozomenus *lib. 4. cap. 11. 12. 13. 25*: Socrates *lib. 2. cap. 29. pag. 588*, vbi & dolo Episcopum Antiochenum factum ait. Philostorgio scilicet & Eunomianis vbique dolebat, quod cùm Eudoxius eadem cum Aëtio & Eunomio suo sentiret, commodàmque sæpe Aëtij restituendi, quod & pollicitus fuerat (de quo *infra lib. 5. cap. 3*) occasionem habuisset, id tamen non fecisset. Hinc igitur timiditatis eum maximè arguit.

Postremo loco agit Philostorgius de *Genere* eius & *Ortu*: Patriam scilicet Arabissum, & Cæsarium patrem Eudoxij fuisse martyrem: quod & Suidas sequitur in

vocæ

vocæ Εὐδοξίου, forte ex hoc ipso Philostorgij loco. Εὐδοξίου ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας, δὲ Ἀραβισσῆ τῆς μικρῆς Ἀρμενίας: ὃ ὁ πατήρ αὐτοῦ Κασσάρης ἐπὶ Μαξιμιανῆ τῆ Ἔρτυειε σέφανον αἰδέθησάτο, καὶ τοὶ ἀδελφεοὶ ἡδονῶν ἡτῶν φανεῖς, ἀλλ' ἐβελήθη τὰς πρώτας κηλήδας δὲ τῆ Ἔρτυειε τῆ ἀμαρτοῦ ἀποβρῆσασθαι, & quæ ibi sequuntur. Ex postremis interim illis apud Suidam verbis apparet, quis sensus sit postremorum hîc apud Philostorgium verborû (quæ ex eorum alioquin censu sunt quæ audacius nimiumq; detorta in frigidû & improprium sermonē incidere apud Philostorgium notat Photius *in Biblioth. καθαρῶν τε ἡμολυσμάτων ἢ πρὸς τὰ σεφάους ἀθλητικοὺς ἐπιφύεσνται*) nempe, Cæsarium Eudoxij patrem, cùm antea siue adulteriis siue stupris vitam contaminasset, veterem maculam martyrij gloriâ eluisse. Hæc de patre Eudoxij. Patriam verò eius fuisse ait hîc Armeniam, vt & *infra cap. 8. in fin.* & quidem Arabissum, quæ Armeniæ minoris ciuitas fuit: quod præter Philostorgium & Suidam, etiam itinerarium Antonini testatur. Hinc & in concilio Constantinopolitano *Episcopus Arabissensis in Armeniâ minore.*

¶ AD CAP. VI. De Basilio Ancyrae Episc. & inuidia eius aduersus Eudoxium.

Basilium Ep. Ancyrae ægrè tulisse ait, ob promotum ad sedem Antiochenam Eudoxium, eò quod ipse sedi illi inhiaret, vt eam in fide suâ stabiliret (nempe in ὁμοιοσίῳ, quod Basilium profitebatur: vide *infra c. 8. 11. 12.* & *lib. 8. c. 17.* Epiphanium, *heresi Semiarianorum* 73) Philostorgius verò passim Basilium hunc Ancyranum cùm Eudoxio, Aëtio

& Eunomio committit: vt hoc loco, ita & *suprà lib. 3. cap. 16. 27*: & hoc ipso libro *infra cap. 8. 11. 12.*

¶ AD CAP. VII. De Theophilo Indo ab exilio reuocato,
& curata ab eo Constantij Imp. vxore.

De Theophilo Indo ab exilio reuocato, curatâque ab eo Constantij Imp. vxore. Ait Philostorgius, Constantij Imp. vxorem (*Eusebia* hæc est, de qua vide vel Marcellinum *lib. 15. pag. 37*, *lib. 16. pag. 78*, *lib. 18. pag. 128*, *lib. 21. pag. 200*: & Iuliani *Orat. 3. ad hanc Eusebiam*: Zosimum *lib. 3.*) vteri dolore affectam, Constantium maritum exorasse vt Theophilum ab exilio reuocaret, ad sese curandam, quandoquidem is dicebatur morbos curare: & verò Theophilum, solâ manuum impositione eam curasse. Quâ parte Photius haud obscurè mendacij dicam Philostorgio impingit, *ὡς ἔστι λέγει*, inquit. Nempe miraculorum & medicandi vim vt Philostorgius passim hoc opere *ὁμοδόξως* suis tribuit, Aëtio videlicet, Eunomio, Eusebio, de quo suis *locis*, ita & Theophilo Indo quoque *hic*, & *lib. 3. cap. 4. sup.* & apud Photium *Biblioth. nrm. 40.* Quod Eusebiam hanc Constantij Imp. coniugem attinet, non tantum Marcellinus, *dict. lib. 16. pag. 78*, eam quoad vixit sterilem fuisse ait, verùm etiam Zonaras pariter & Cedrenus *pag. 249* id ipsum quod hîc dicitur de eâ aiunt, & morbum insuper describunt, nempe eam cum virum haberet tum naturâ tum etiam morbis languidiorem & segniorem in venerem, vteri doloribus qui Græcis *μητερομαρία*, correptam fuisse, paulatimque contabuisse. Quomodo & hic *τῆς μητερομαρίας ἀίλεση πάλθεις* dicitur.

Quid-

Quidquid certe hic dicat Philostorgius, de curatâ ea à Theophilo, statim ea mortua est. Author enim est Marcellinus *lib. 21. pag. 200*, Constantium Faustinae aliam conjugem duxisse A. D. 360, *amissâ IAMPRIDEM Eusebiâ*: Quo casu vero ea decesserit, narrat Chrysostomus, *homiliâ 15 in Philippenses*, nempe *περὸν ἀφ' ἑαυτῆς*. ¶ Illud quoque hîc notandum quod ait Philostorgius, Constantium veniam impetrasse à Theophilo, ob ea quæ in eum peccasset, nempe quod exilium ei irrogasset, de quo *cap. 1 huius libri.*

¶ AD CAP. VIII. De gestis apud Constantium Imp. vel ab eo Sirmij aduersus Aëtianos, deq; altera Sirmiensi Synodo.

De gestis apud Constantium Imp. vel ab eo Sirmij aduersus Aëtianos (de quo vide & *infra lib. 5. cap. 1 & 4.*) deque alterâ iam (de priore Sirmiensi actum *suprà cap. 3.*) Sirmiensi Synodo sub Constantio Sirmij constituto habita (de cuius ærâ alioquin non modò apud recentiores, verùm & apud antiquiores nulla certa ratio constat) est hoc caput, quod fermè exscribit Nicephorus, *lib. 9. cap. 18. in fin.* Hæc vero illa Sirmiensis Synodus est, quæ habita fuit Eusebio & Hypatio COSS. id est, A. D. 359, vt disertè *ἐκθεσις* ipsa eius Synodi præfert apud Athanasium, *de Synodis Arimini & Seleucie, pag. 674*: Socratem, *lib. 2. cap. 29 pag. 589*: & Sozomenum, *lib. 4. cap. 16 pag. 312*: & quidem XI. Kal. Iun. quo ipso die à Constantio data occurrit Sirmij *lex 14 & 15 Cod. Theod. de Prætoribus.* Quam æram quoque egregiè firmat hîc series ipsa Philostorgiana: nempe hæc

Ccc

memorat, post Liberium restitutum, postque Eudoxium Episc Antiochenum factum, quæ sanè A. D. 358 euenere, vt suprâ ostendimus. Nos vero acta nunc ista Sirmij siue apud Constantium, siue in Synodo istâ Sirmiensi, prout ea Philostorgius memorat, sectemur. Primum ait, Aëtium, Eudoxium & Theophilum (indum scilicet) accusatos à Basilio Ancyrae & Eustathio Sebastiae, qui & aliis locis velut Aëtij hostes coniunguntur *sup. lib. 3, cap. 16, 27: infrâ cap. 9 hoc lib. & cap. 12.* Adde & Serram: vide *inf. lib. 5, cap. 4.* Certè Theodoretus quoque *lib. 2, cap. 25* scribit, Basilium & Eustathium, posteaquam Eudoxius Episcopatum Antiochenum rapuit, intellectâ iniquitate & rabie Eudoxij, quam aperte contra Apostolicam doctrinam exerebat, audacia eius facinora Imperatori Constantio significasse. Hæc Theodoretus. At Philostorgius, inter alias Aëtij, Eudoxij & Theophili accusationes, addit, accusatos eos falsò à Basilio & Eustathio cæterisque, quod conscij & participes fuissent rebellionis Galli Cæsaris, *καὶ ὡς εἶπεν μύσαι καὶ κοιωνοὶ τῆς Γαλλίας ἐπαριστάσεως.* Quod & ipsum hinc Nicephorus refert, *lib. 9, cap. 18, in fin.* sed iam asseueranter, *τὸ πλεον δεχθὲν τὸ συμβέλλου καὶ ὁμοψύχου ἐστὶν Γάλλων τῆς Κασσιέας.* Sozomenus quoq; in Iuliani rebus, *lib. 5, cap. 5, in fin.* eum suspectum fuisse scribit ob consuetudinem cum Gallo, atq; ideò in exilium missum indicat. Speciosum verò apud Constantium crimen istud, qui sane Galli reliquias crudeliter persecutus dicitur: cuius rei historiam exequitur Marcellinus *lib. 15* (sed ante quinquennium in gestis A. D. 354) Certè de amicitia Galli C. erga

Aët

Aëtium iam *sup. lib. 3, cap. 27.* Secundò ait Philostorgius, Constantium per mulieres persuasum, has enim qui à Basilio erant ad eius sententiâ adduxisse. Verane nunc narret in hac historia Philostorgius, nec ne, non liquet, illud liquet vt hîc à Philostorgio ita & ab aliis Constantium velut *γυναικονεργούμενον,* & mulieribus obnoxium describi. Marcellinus inter alios *sine libri 21. Vxoribus ac spadonum gracilentis vocibus, & Palatinis quibusdam nimium quantum addictus, ad singula eius verba plaudentibus, & quid ille aiat vel negat, vt assentiri possent, obseruantibus.* Imò illud ipsum quod Philostorgius Basilianis hic exprobrat, nempe eos per fœminas ad Constantium aditum habuisse, id Athanasius Eusebianis imputat *ad Solit. vit. ag. pag. 630, a. εἶχον γὰρ τὴν πρὸς βασιλέα ὡς τὰ γυναικῶν σύστασιν, καὶ πάντων ἦσαν φοβεροί.*

Tertiò narrat Philostorgius, ideò Aëtium, Eudoxium, Theophilum partim in exilium pulsos, partim in accusatorum potestatem datos: 1. *Aëtium* scilicet Petusam Phrygiae in exilium datum. Theodoretus *lib. 2, cap. 27.* simpliciter ait Aëtium in exilium missum, *εἰς τὴν χωρίον τῆς Φρυγίας*: at non hoc tempore verum concilij mox Constantinopolitani tempore: quo tamen Aëtium Mopsuestiam Ciliciae in exilium missum Philostorgius ait, *infr. lib. prox. cap. 1 & 2.* Quod Petusam attinet, nulla certe talis mihi alibi Phrygiae vrbs adhuc occurrit: etsi *Pitussam* reperiò Ponti Cappadociae, *Pitnissam* in Lycaonia, *Pityassum* Pisidiæ. De hoc interim Aëtij exilio, præter Philostorgium, Theodoretus, vt dixi, qui male id refert ad tempus concilij Constantinopolitani, de quo *inf. lib. 12.*

CCC 2

Et hæc de Aëtij exilio: 2 *Theophilum* quoq; Indum in Heracleam Ponti in exilium (de quo infra quoque *lib. 5. cap. 4*) missum ait, quod & Niceph. refert *sine cap. 18. lib. 9.* 3 *Eudoxium* ait Antiochiâ submotum domique manere iussu, in patriam suam Armeniam (de quâ *supr. cap. 4*) concessisse: de hoc verò Eudoxij exilio vide & Sozomenum *lib. 4. cap. 12 & 13.* Nicephorum *sine cap. 18. lib. 9.*

Quartò ait, Eunomium cum famâ accepisset quæ à Basilio facta fuerant, Antiochiam profectum, Diaconique ordinatione susceptâ (de quâ *sup. cap. 5*) legatum ad Constantium Imp. missum, quò is decreta (in Aëtium, Eudoxium & Theophilum scilicet) reuocaret, in itinere à Basilianis captum, Midæum Phrygiæ urbem in exilium pulsus. Quod indicat & *infr. lib. 5. cap. 1.* *Midæum* urbem Phrygiæ pariter facit Ptolemæus, vnâ cum Dorylleo. Δορύλλειον, & Μιδάειον. Meminit & Itinerarium Peutingianum *charta 6. à Nicæa Agrillo 24. Dorylæo 35. Transis Sangarium f. Midæum 25.* Marcellinus quoque *lib. 26. pag. 347* (vbi Mygdum vocat) *Procopius à Nicæa progressus &c. Mygdum accelerauit, qui locus Sangario adluitur flumine.*

Quintò ait, Basilianos id in Synodo (Sirmiensis scilicet) egisse, ut *Filius Patri per omnia & πάντα similis* apertè declararetur, oblitterato tamen *uoiac* nomine. Hæc verò illa est iam Sirmiensis *ἐκθεσις* seu formula, quæ vt dixi, Sirmij sub præsentia Constantij Latine conscripta, *Eusebium* & Hypatium *COSS. & XI. Kal. Iunij* subscriptos habet, apud Athanasium, Socratem & Sozomenum: quæque mox Arimini producta, de quo *cap. 10. inf.* quæ & *tertia Sirmiensis*

Sirmiensis formula audit: qua certe decretum, ut *uoiac* nomen tolleretur, *Filiusq; Patri per omnia similis* diceretur: vt testatur *ἐκθεσις* illa ipsa: vide & Epiphanium, *hæresi Semi-Arianorum 73, num. 14 in fin. & num. 15 & 22.*

Tandem ait Philostorgius, collectam hanc Synodum (Sirmiensis) è septuaginta; quod nullibi præterea reperio. De solemnè alioquin *septuaginta* Episcoporum numero, seu numero in Occidua librâ, in Conciliis abdicandisque Episcopis alibi dixisse me memini.

¶ AD CAP. IX. De gestis post Synodum Sirmiensis à Basilianis [*in Synodo videl. Ancyranâ.*]

Ad Sirmiensis Synodi, de quâ modò, quæ habita fuit A. D. 359, historiam pertinet quoq; hoc caput, saltem ad id quod statim eam insecutū est (in *Ancyranâ* videl. Synodo collecta à Basilio) Vbi Philostorgius ait, à Basilianis post confectam Synodum, quamplurimos ad *ὁμοιωσις* sententiam pertractos, quæ sermonibus quâ vi, *Τὸ δὲ τῆ περὶ τῆ σωτηρίας ἡμετέρας ἐν βίᾳ*, & in his Macedonium Episcopum Constantinopolitanum, multosque præterea ex Eunomianis. Hæc verò illa est Synodus fidesque Ancyranâ, de qua Epiphanius *hæresi 73. à num. 1:* Sozom. *lib. 4. cap. 12:* in qua *ὁμοιωσις* stabilitum (aduersus Sirmiensis Synodum modò habitam) cuius *ἀρχηγός* fuit Basilius. De Macedonio id quoque aliunde clarum, eum cum aliquando eadem cum Arianis sensisset quoad Filium attinet, postea *ὁμοιωσις* professum, Basilióque Ancyræ adhæsisse: testis Theodoretus, *lib. 2. cap. 6:* & *lib. 4. hæreticarum fabularum.* Hinc adeò Hieronymus *de Script. Eccl.* Basilium Ancyræ

cum Eustathio Sebasteno Macedonianæ partis Principem fuisse, scribit. At idem postea ad ὁμοιωσιον aliquando accessit, si vera est lectio *inf. lib. 8. cap. 17.*

¶ AD CAP. X. De gestis Singiduni: deq; Concilio Ariminensi, & clade Nicomediensi.

Et hoc caput pertinet ad ea quæ post Sirmiensem Synodum, & Arianorum exilia, contigere: quæ quidem tria sunt.

Primum est de his quæ Singiduni Mysiæ vrbe apud Constantium Imp. vel ab eo facta fuere. Quod Singidunum certè, Constantii que hoc tempore ibi moram, attinet, ratio temporis optimè Philostorgio hic constat: Constantium enim, quem his COSS. *Eusebio & Hypatio*, XI. Kal. Iun. Sirmij in Pannoniâ adhuc fuisse, eoque ibi posito Sirmiensem Synodum dictis Consulibus habitum supra demonstratum est, reperio, mox iam XIV. Kal. Iul. iisdem COSS. Singiduni extitisse, uti docet singularis subscriptio *legis 28. Cod. Th. de appellationib.* Singiduni igitur hoc anno, statim post Synodum Sirmiensem, constituto Constantio, hæc contigisse Philostorgius tradit. Patrophilum scilicet Scythopoleos, & Narcissum Eirenoupoleos, aliósque cum his, Singidunum venisse, Constantiumque edocuisse quæ à Basilio patrata fuerant (opinor, quod post Synodum Sirmiensem, vbi ὁμοιωσιον repudiatum fuerat, ὁμοιωσιον ipse prædicasset, aliósque eò adduxisset, etiam Macedonium Constantinopolit. de quo *sup. cap. 9.*) Vel certè, structam à Basilio calumniam Aëtio, Eunomio & Eudoxio, ob quam in exilium missi fuerunt,

fuerunt (de quo *cap. 8.* arg. eorum quæ mox subjiciuntur: ut & quæ *inf. cap. ult. sub fin.*) Constantium adhæc incertentem affectumque exilio addictos reuocasse: duasque Synodos indixisse: vnam Arimini, alteram Nicomediæ. Quod Patrophilum attinet, de eo iam supra *lib. 1.* de que eo Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum 73. pag. 872.* ut omittam eius antea depositionem vnâ cum Narcisso in Synodo Sardicensi, teste Athanasio, *contra Arianos disp. 1. pag. 116.* & *Apolog. 2.* Certe hos duos, Patrophilum, inquam, & Narcissum, velut Arianæ factionis antesignanos describit non vno loco Athanasius, quos & *τῶν πᾶσαν ἀσέβειαν ἑργασθέντων* vocat, *dict. disput. 1. contra Arianos pag. 116.* Imò, quod cum Philostorgio optimè conuenit, Seleuciensis Synodi (de quâ mox *cap. prox.*) conuocandæ Patrophilum inter alios authorem facit idem Athanasius, *initio epist. de Synodis Arimini & Seleuciæ pag. 670* (vbi & depositus teste eodem Athanasio, *ibid. pag. 679*: Socrate, *lib. 2. cap. 32. pag. 601*: Sozomeno, *lib. 4. cap. 24. in fin.*) Id quod, ut dixi, huic Philostorgij narrationi adprimè conuenit: Ait enim Philostorgius, Pamphilum & Narcissum occasionem præbuisse indicandæ Synodi Nicomediensis, cuius loco, Nicomedia dirutâ, mox Synodum Seleuciensem indictam ait: Hactenùs prior narratio.

Secundò narrat Philostorgius, Constantium à Patrophilo & Narcisso persuasum, duas Synodos celebrari iussisse: vnam, Arimini, ex Occidentalibus: alteram, Nicomediæ ex Orientalibus, verùm solutam Nicomediensem ob terræ motum, Seleuciâque translata. Quâ parte

Philostorgius non parum à cæteris scriptoribus Ecclesiasticis abit, & μεταχρησιμαζ quoque peccat. Narrant quippe cæteri scriptores, Nicomediensem Synodum indictam, solutamque ob terræmotum, post priorem Sirmiensem Synodum, in quâ Liberius restitutus fuerat (de quâ *cap.3*) non verò post illam, de quâ *supra cap.8.* quod Philostorgius vult, idque Constantio Singiduni existente, cum contra Sozomenus dicat, *lib.4 cap.15*, Sirmij existente. Secundò, etsi Socrates, *lib.2 cap.29 pag.588* turbidè Philostorgio consentire videatur, quasi eodem tempore Ariminensis Synodus & Nicomediensis indictæ fuerint, attamen & quæ ipsemet subicit *cap.31*: id euertunt, & Sozomenus aperte Nicomediensis indictionem, & terræmotum ante Ariminense memorat, *lib.4. cap.15.16.* Et ipsa temporum ratio non patitur, vt Nicomediensis Synodus eodem tempore indicta fuerit, quo Ariminensis aut Seleuciensis: Hæ quippe duæ liquidò habitæ fuerunt A.D.359, Eusebio & Hypatio COSS. Atquin & Nicomediam indicta Synodus, teste Socrate *lib.2. cap.31*, & Nicomedia terræmotu diruta, Datiano & Cereale COSS. A.D.358, vt disertè quoque istud tradunt Sex. Aurelius Victor horum temporum scriptor. *cap.16.* & Idacius *in Fastis*: erratum enim in Chronico Alexandrino, vbi id signatum sub A.D.359. Tertiò exerte Sozomenus *lib.4. cap.15* ait, post cladem Nicomediensem diu tractatum deliberatumque super transferendo aliò concilio & in alium annum, Nicæamque primùm, post longam postea deliberationem indictam Ariminensem, & Seleu-

& Seleuciensem. Quartò, cæteri scriptores duas Synodos eodem tempore à Constantio indictas aiunt, non Nicomediensem & Ariminensem vt Philostorgius ait, verùm Ariminensem & Seleuciensem, de quâ *cap. prox. vt* disertè Athanasius, *de Synodis Arimini & Seleuciæ pag.670 & 674*: Socrates, *lib.2. cap.3*: Sozomenus, *lib.4. cap.15. pag.311. & cap.16. in princ.* & quidem vtramque post Nicomediensem. Ergo verum est, Constantium quidem primùm A.D.358 Nicomediam Synodum indixisse, deinde de Nicæa, mox Tarso cogitatum: tandem Seleuciam indictam Synodum A.D.359: quod disertè scribunt Socrates, *lib.2. cap.31*: & Sozomenus *lib.4. cap.21.* Et hæc de temporum ratione. ¶ Quod terræmotum Nicomediensem attinget (de quo & Marcellinus & Libanius *monodiâ* in id expressa, aliique) tria de eo ad Ecclesiasticam historiam pertinentia commemorat Philostorgius. Primò, Cecropium Episcopum Nicomediensem (de quo Cecropio infra rursum *lib.5. cap.1*: deque successore eius Onesimo) eo terræmotu occisum. In quo conuenit ei cum cæteris scriptoribus qui idem produnt: Sozomeno *lib.4. cap.15*, & auctore Chronici Alexandrini. Secundò ait, eo terræmotu concussum Templum seu Ecclesiam Nicomediæ, quod & ipsum scribit Sozomenus, *dict. cap.15.* Quod verò tertio loco addit, coactos ibi tum fuisse quindecim Episcopos homoousiastas, id jam tum sparsum perlatumque fuisse ad Constantium Imp. scribit Sozomenus *dict. cap.15*, & multitudinem Episcoporum aliorumque virorum, puerorum & mulierum, qui eò, tutos sese

fore sperantes confugerant, verum id falsum esse idem ostendit: vt pote cum hinc nuncius de terramotu Episcopos in itinere deprehenderit, inde verò, horâ diei secundâ quo nullus agebatur in Ecclesiâ conuentus, *ἡ σεισμὸς τῆς πόλεως*, terramotus urbem inuaserit, & ex Episcopis Cecropius vnus adfuerit & alter insuper ex Bosphoro quî extra Ecclesiam interierunt. Tandem ait, quò & superior calumnia tendebat, Nicomediensem Synodum terramotu rejectam, eò quod plerique in *ὁμοίῳ* consentirent: Quæ Philostorgij calumnia à Photio notatur. Sic & retrò Catholici de Nicæa terramotu concussâ iudicium tulêre aduersus Eudoxianos, apud Theodoretum, *lib. 2. cap. 26. pag. 80.* Adeò, vt adsolet, casus hos variè in suum quique fauorem, aliorum contrâ odium interpretati. Basilius certe Ancyræ Constantium per epistolam solatus est de clade Nicomediæ, petitis similibus è sacrâ Scripturâ exemplis, teste Sozomeno *d. lib. 4. cap. 15.* ¶ Nunc porrò videndum est, quid de *Synodo Ariminensi* dicat Philostorgius; de quâ & de fide ibi conditâ agit insuper mox *cap. 12: & lib. 5. cap. 1: lib. 6. cap. 3: lib. 7. cap. 6: lib. 10. cap. 2.* De quâ etiam prius hic agit Philostorgius quàm de Seleuciensi, vt pote quæ prius coacta fuerit: teste etiam Sozomeno *lib. 4. cap. 16.* Primò igitur ait, Ariminensem Synodum ex Occidentalibus collectam, quod verum est: vide & Athanas. *de Synodis*, Socratem & Sozomenum, &c. Inde & *Occidentalium formula*, pro Ariminensi, apud Philostorgium *infra cap. 12: lib. 5. cap. 1: lib. 7. cap. 6:* quanquam & de Orientalibus eò quoque cogen-

dis a-

dis agit Theodoretus *lib. 2. cap. 18.* & Socrates exerte testetur *lib. 2. cap. 29,* Episcopos quosdam Orientis ibi fuisse. Secundò, quod *Numerum* attinet eorum qui eò conuenêre, ait, Synodum Ariminensem ex trecentis viris coactam. Atenim Athanasius *lib. de Synodis, pag. 674 & 699,* vt & Seuerus Sulpitius, *lib. 2,* & Sozomenus, *lib. 4. cap. 16* aiunt, quadringentos eò conuenisse, & aliquanto amplius, è quibus octoginta Ariani fuerint: Athanasius *de Synodis* quinquaginta vel plures Arianos ait. Idem *ad Africanos,* ait, ducentos partis Catholicæ Ariminum concessisse. Tertiò, quod *decretum* Ariminense attinet, recte hîc illud describit Philostorgius, nempe *εὐθείας* nomen ibi in totum abdicatum, definitumque, *similem Filium Patri secundum Scripturas.* Id enim vltimùm Arimini definitum, posteaquam scilicet vis ab Imperatore Legatis facta, & Arimini collecti plerique partim imbecillitate coacti, partim tædio peregrinationis eucti, partim & fraude illecti, manus dedêre. Ibi scil. & *εὐθείας* nomen in totum abdicatum, quod etiam dicitur *infra lib. 10. c. 2,* & *Filius Patri secundum Scripturas similis* definitus, quod vt Philostorgius hic ait, ita & præter alios Hieronymus quoque refert ex actis Synodi Ariminensis *aduersus Luciferianos.* Et hæctenùs quid de postremo Synodi Ariminensis decreto seu recessu Philostorgius. Sed omittuntur hîc, quæ prius Arimini legitimè à ducētis ferme numero decreta fuerant: vbi Filius *κατ' εὐθείαν ὅμοιος* definitus, quæ & ipsa alioquin Ariani non denegauerunt, vt scribit Hieronymus, *aduersus Luciferianos:* vnde Synodus ea

Ddd 2

hactenus à Catholicis pro legitima habita : vide Athanasium, *de Synodis Arimini & Seleucia*, & Ambrosium *epist.* 32: recentiora verò velut per vim-metum extorta improbarunt : Athanasius *ad Africanos*.

¶ AD CAP. XI. De Synodo Seleuciensi.

De Synodo Seleuciensi (de quâ Athanasius *lib. de Synodis Arimini & Seleucia*. Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum* 73: Basilius *1. aduers. Eunomium pag. 4*: Socrates, *lib. 2. cap. 31. 32*: Theodoretus, *lib. 2. cap. 27. 28*: Sozomenus, *lib. 4. cap. 21*: quæque Eusebio & Hypatio *Coss. A. D. 359. V. Kalend. Octobr. congregata fuit*) est hoc caput: De quâ quatuor hîc apud Philostorgium à Photio notantur. Primum est, de *causâ* Synodi Seleuciensis indicendæ: nempe ait Philostorgius, ideò indictam hanc Synodum, quod Nicomediâ, quò Synodus coacta fuerat, terræmotu collapsa, imò & igne & maris inundatione euersa (quod postremum quoq; Libanius monodia super hoc Nicomediæ casu expressa testatur *pag. 205, 206*) Basiliiani *Niceam* petiissent, Aëtiani verò non ultra *Tarsum* processissent. A quo certè non omninò abit, quod Socrates scribit *lib. 2. cap. 31. in princ.* Nicomediâ terræmotu collapsa, agitatum primò de concilio *Niceam*, quæ finitima est, transferendo: mox mutato consilio decretum de conueniendo *Tarsum* Ciliciæ, verùm neq; omnibus istud placuisse, & ideò Seleuciam urbem Isauriæ Tracheiæ concilium indictum. Secundo ait Philostorgius, Synodum Seleuciensem scissam in duas partes: In eo verò consentit cum cæteris: vide Athanasium *de Synodis*, & Socratem, *lib. 2. cap. 31. 32*: (ex Sabino Macedoniano) & Sozomenum *lib. 4.*

cap. 21 Tertio ait, Basilianos artibus Synodum impediuisset. Certè Socrates quoque *lib. 1. cap. 31*, & Sozomenus *lib. 4. cap. 21* scribunt, Basilianos primum deditâ operâ abfuisse, vt & Macedonium aliòsque nonnullos, quòd suspicarentur se in crimen adductos iri, aliis alias causas obtendentibus, verùm tertio die venisse, & Acacianam partem ad Concilium venire noluisse: mox superiores factos; tandem separatim conuenisse, singulòsque suam fidem edidisse, quod Philostorgius hic quoque ait. Vnde rectè Petavius mendam in Epiphanio deprehendit, apud quem Acacianæ formulæ Basilius subscripsisse dicitur, qua *similitudo secundum substantiam* aperte damnatur, cùm similitudinem Basilius vrgeret, & vero in hac Synodo ipse primum firmavit. Basilius *1. aduers. Eunomium*, *pag. 4*. ait, Aëtianos vocatos sæpius ab illis qui ad Synodum Seleuciensem venerant vt ea quæ inferebantur repellerent, occurrere noluisse, & taciturnitate sua victos damnatòsque. Quarto ait Philostorgius, Basilianos damnato *ἐπερωσίω*, depositisque contra sentientibus (quos memorat & Socrates *lib. 2. cap. 32 pag. 603*. & Sozomenus *lib. 4. cap. 21 in fin.*) in Eudoxij abdicati locum in Synodo Seleuciensi ordinasse Anianum Antiochiæ Episcopum: quod & ipsum scribit quoque Socrates, *lib. 2. cap. 32, pag. 603*: & Sozomenus *lib. 4, cap. 21, in fin.* Sexto ait, eos qui ab Eudoxio & Aëtio erant *ἐπερωσίον* scripto firmasse, & vbique libellum, *τὸν τόμον*, emisisse. Hæc vero illa est Acaciana formula, quâ *ὁμοίσιον & ὁμοίσιον* seu *ὁμοιομήσιον*, itémq; *ἀνόμοιον* iuxta damnata, *ὁμοίον* con-

tra stabilitum, quam exhibet Athanasius *de Synod. Arimini & Seleuc. pag. 696*, & passim Epiphanius *heresi Semi-Arianorum*: & Socrates *lib. 2, cap. 32*: Sozomenus, *lib. 4, cap. 21, pag. 320*.

¶ AD CAP. XII. *De Synodo Constantinopolitana.*

De Synodo Constantinopolitana (habitâ eodem anno A.D. 359) de qua & Basilius *1. aduers. Eunom. pag. 4*: Socrates, *lib. 2 cap. 32, 33*: Theodoretus, *lib. 2, cap. 27*: Sozomenus, *lib. 4. cap. 22, 23, 24*: quæ scilicet statim post Seleuciensem & Ariminensem habita fuit: vbi inter alia Aëtius depositus & in exilium missus est, prolixè & accuratissimè agit hoc capite Philostorgius, vt & *lib. 5. prox. cap. 1*. cui addendum 2 & 3. vt pote ei omninò connexa, eius denique partem cōstituentia. Et initio quidē hîc describit Philostorgius quæ congressum in Synodo præcessere. Et primò quidem notat *occasionem* eius indicendæ: Nempe ait, ex diffensione in Synodo Seleucienfi, quod & cæteri scribunt, Synodum hanc indictam ab Imp. Constantio, iussis omnibus Constantinopolim occurrere. Eò quippe venerat Constantius ex procinctu Sarmatico pergens ad bellum Persicum, hyeme mense Octobri, de quo Marcellinus, Zosimus, Seuerus Sulpitius: ibidémque constitit adhuc primis A.D. 360 mensibus, vt fidem facit subscriptio *legis 1. C. Th. de patroc. vicor. lex 1. de decur. urb. Romæ & Const.* quo tempore & primus ab eo Præfectus vrbi Constantinopoli institutus fuit, dedicatúmque ibi præsentem Constantio Dominicum: indèque tandem post adultum ver ad bellum Persicum idem profectus est. Secundò ait Phi-

Philostorgius, ad hanc Synodum Constantinopolitanam conuenisse ex Occidente, & ex Oriente, & ex Libya minore omnes. De Occidentalibus ambigat quis; cùm ex Seleucienfi Synodo, quæ ex Orientalibus tantum collecta erat, Episcopi ad Constantium & Constantinopolim profecti dicantur ab aliis scriptoribus, Socrate *lib. 2. cap. 32. pag. 603*: Theodoretus, *lib. 2. cap. 27*: Sozomeno *lib. 4. cap. 23*: & quidem numero quinquaginta. Socrates & Sozomenus: cùm item ibi Occidentalium formula, i. Ariminensis, confirmata fuerit, quod & hic Philostorgius ait. Res ex Sozomeno conciliari possit: ait is, *lib. 4. cap. 22*, eodem tempore adfuisse decem Episcopos qui à concilio Ariminensi ad Constantium missi fuerant. Quod verò addit, *ex Libya minore*, id verum est: ibi enim fuere Serras, Stephanus, Heliodorus, Theophilus, qui omnes Episcopi in Libya fuere (vt Athanasius testatur *de Synodis*) vide epistolam ipsius Synodi apud Theodoretum *lib. 2. cap. 28*: conuocati eò & ex proximâ prouinciâ Bithyniæ Episcopi, & in his Maris. Socrates *lib. 2. cap. 32. pag. 603. in fin.* Theodoretus *lib. 2. cap. 27*. Sozomenus *lib. 4. cap. 23*. Tertio loco Philostorgius *Antesignanos oi αρεσινητοιων*, ab vtraque parte, Basilianorum & Heteroousiastarum designat: nempe à parte illorum qui scilicet *ομοιουσιον* profitebantur, fuisse Basilios duos Basilium scilicet Ancyrae ipsum, quod etiam testatur Theodoretus, *lib. 2. cap. 27*, alterum Basilium diaconum adhuc, cuius & elogium addit: quod postremum nemo alius vredit. Hic verò est Basilius ille, qui postea Cæsareæ

Cappadociæ Episcopus fuit, de quo infra, & ex Philostorgio Suidas. De Basilij diaconatu vide & Socratem *lib. 4. cap. 21.* vbi ait, eum in diaconatus ordinem adscitum à Meletio, qui ex Episc. Beroënsi in Syria, Episcopus Sebastiaë factus, mox & Episc. Antiochiaë tempore huius Synodi Constantinopolitanæ. Præter Basilios duos à parte Basilianorum antesignanum quoque tertium nominat Philostorgius Eustathium Sebastiaë, quod tradit quoque Theodoretus *lib. 2. cap. 27.* A parte vero heteroousiastarum in Synodo Constantinopolitanâ antesignanos fuisse ait, Aëtium & Eunomium, qui etsi diaconi primas tamen ibi tenuerint: Marin verò & Eudoxium Episcopos his in secundis positos fuisse, vt & Acacium Cæsareæ (quib. adde & Euzoium *inf. lib. 9. c. 3.*) quod & ipsum discere est ex Socrate, *lib. 2. cap. 32:* Theodoro, *lib. 2. cap. 27:* Sozomeno, *lib. 4. cap. 22:* qui & Acacium hunc potissimum nobis huius Synodi auctorem describunt, pariter vt idem Seleucienfis pars magna fuit. Ergo à partibus Aëtij nunc fuit Acacius, quod testatur quoque Sozom. *lib. 4. cap. 11,* quem tamen similem cum Aëtianis tantum fidem simulasse nunc scribit Philostorgius, qui & tandem Homoousiastes verusque Orthodoxus euasit: de quo postea *lib. 5. cap. 1.* Hinc interim nota, in Synodis fuisse quosdam antesignanos οἱ ᾠροεισθήκεισιν, alios verò in secundis & suppetiis eorum fuisse, qui συνελαμβάνοντο: Sic in Synodo Ariminensi, Valenti & Ursacio συνελαμβάνοντο in suppetiis erant Germanius, Auxentius, Demophilus & Caius, teste Socrate *lib. 2. cap. 29. pag. 288:*

Sozo-

Sozomeno *lib. 4. cap. 16.* συνελαμβάνονται est adiumento adscisci, συνελαμβάνοντες & συνελαμβάνονται hi vocantur hîc.

Quartò ait Philostorgius, Basilianos ἀπλυπησῶν indouisse seu quiritatos statim in Synodo Constantinopolitanâ, quod Acacius ei interesset, quandoquidem is Cyrillum Episcop. Hierosolymitanum sacris submouisset, quem ipsi contra per honorem subuexerant. De hâc querelâ quidem in Synodo Constantinopol. nihil apud alios: at de Cyrilli abdicatione per Acacianos facta, eiusque causa & accusatione apud Constantium agunt cæteri prolixè, Socrates *lib. 2. cap. 31. pag. 599: cap. 32. pag. 602, in fin. & 603:* Theodoretus, *lib. 2. cap. 27:* Sozomenus, *lib. 4. cap. 21, pag. 319, 321, & cap. 24.* Et Basiliani hac parte mutuum nunc reddiderint in Synodo Constantinopolitana Acacio & Acacianis: quandoquidem Acacius in Synodo Seleucienfi antea comparere noluerat, nisi Cyrillus, vt pote ab eo abdicatus, egrederetur, teste Theodoro, *lib. 2. cap. 27, pag. 81.* De Acacij denique in Cyrillum odio, præter Theodoretum *d. loco,* vide Epiph. *hæresi 73, num. 23.* Quinto loco, *Acacij elogium* proponit Philostorgius: cui simile omninò extat apud Sozomenum in hac eadem Synodi Constantinopol. historiâ *lib. 4. cap. 22, pag. 322, litt. b:* ἐ γὰρ ὁ τυγχὼν ἐσθλαί Ακακίου, φύσει γὰρ τε δευρὸς ὢν νοεῖν καὶ λέγειν καὶ τὰ βιβλικὰ μύθια εἰς ἔργον ἀγειν. Hûc pertinet & alterum eiusdem Philostorgij de Acacio elogium, quod Photius memorat in *Biblioth. num. 40.* Quod versutiam eius & hypocrisim attinet, eam quoque proscribit Athanasius in *decret. Synod. Nicenæ pag. 403.* de quo ad *cap. 1. libri*

Eee

prox. Addit verò hîc, Acacium epistolas huius Synodi Constantinopolitanæ scripsisse : quod nusquam alibi memoratur. De huiuscemodi Epistolis Synodalibus vnde conflatae postea Synodorum collectiones, vel, historiæ Ecclesiasticæ in partem, dico in *Prolegomenis*.

Sextò ait, Basilium ipsum Ancyræ *Oratorem* pro Basilianis in Synodo Constantinopol. fuisse : pro Heterooufiastis verò Aëtium, in secundis posito Eunomio : scilicet in Aëtio tota Acacianorum seu Heterooufiastarum fiducia posita fuit, quod ἀκαταμάχητος τοῖς λόγοις videretur, Sozomenus *lib.4 cap.22 pag.322* : de quo iam supra *lib.3 cap.15*. Septimò ait, quod & eodem pertinet, Basilianos Aëtij dicendi vim metuentes cum eo congregari detrectasse, obtendisseque, dissimulando metui, quod non conueniret diaconis cum Episcopis congregari : sed enim ad hæc respondisse Aëtium & Eunomium, iudicium nunc non institui seu controuersiam non esse de dignitate, ὡς ἐν ἀξίας νῦν ἐστὶ κείσας, verum veritatis tantum inquisitionem agitari : Ad hanc verò responsionem Basilianos quieuisse, quamlibet inuitos. Quidquid harum sit, quorum pleraque precario dici verosimile est, hinc saltem liquet, quod & aliunde compertum, quantum Diaconi infra Episcoporum dignitatem positi fuerint, vt pote qui nudi ministri erant ὑπηρετουῦντες : qui & aliàs ad publicas disputationes & Synodos hactenus conuenire, vt Exceptorum vel Notariorum munere fungerentur, vel aliquà Episcopos adjuarent : quod tùm ex Epiphanio *heresi 71* nonnulli probant, tùm ex Athanasij

exem-

exemplo, de quo Rufinus *lib.1. cap.14*. Certe Sozomenus narrat *lib.4 cap.15*, Constantium post cladem Nicomediensem iussisse vt Episcopi Nicæam conuenirent, & si qui morbo impedirentur, suo loco presbyteros vel diaconos mitterent, *προεβυτέροις ἢ δακόνοις, ὥστε τινὲς τῶν ἀπὸ τῆς γνώμης δηλώσας, καὶ πρὸς τῶν ἀμφιβόλων βελούσασθαι καὶ κοινῇ πρὸς πάντων ὁμοφρονήσασθαι*. Atque hæc tùm de præparatoriis ipsius ἀμίλλας seu congressus, tùm de ipsa ἀμίλλᾳ. Deinceps subjicit, exitum huius Synodi.

Octauò igitur ait, ab Aëtio victos Basilianos, confessosque eos, *παρηλαχθαι τινὲς τῶν ἁγιοθέτων ἐστὶν πρὸς τινὲς τῶν γενναίων, καὶ καὶ μὴδὲν κοινωρεῖν, i. Dissimilem Filij substantiam esse cumq. Patris substantiâ in nullo conuenire*, idque propria manu subscripsisse (Quæ quidem Eunomij doctrina fuit, de quo pluribus Basilus *lib.2*, & Gregorius Nyssenus *Orat.3. contra Eunomium, à pag.135. & lib.6*. Vnde Philostorgius non vno loco ἀποδόξακτον damnat : de quo *sup. lib.2* : vnde & τῆς ἐκδέσμευ πολιτείας ἀποδόξακτον vocat, *lib.8 cap.4*.) Quibus contraria omninò ab aliis produntur : Aiunt enim illi, fidem Ariminensem tùm probatam, quod etiam mox Philostorgius fatetur, & in aliquibus etiam auctam, ne videlicet in posterum vel *substantia* vel *essentia*, ἐστὶν ἢ ὑπόστασις, de Patre & Filio & Spiritu sancto diceretur, sed *similem Patri Filium secundum Scripturas* : de quo vide Athanas. *de Synodis. pag.697* : & Aëtium non obtinuisse exerte dicit Sozomenus, *lib.4 cap.22 pag.322, d, e*.

Nonò subjicit Philostorgius ea quæ ab imp. Constantio in Constantinopolitanâ Synodo facta fuerunt, post

Basilianos, vt ille quidem vult, deuictos. Primum ait, Constantium, hoc comperto, hancque arreptâ occasione, Basilium & Aëtium in conspectum suum venire iussisse, & quidem ad explendam iram aduersus Basilium (de quâ irâ Constantij aduersus Basilium Theodoretus quoque *lib. 2 cap. 27*) Et iræ causam addit hanc Philostorgius, ob veterem scilicet calumniam Aëtio structam (quibus verbis intelligit ea quæ acta in Synodo Sirmiensi, de quibus *cap. 8 & 10 sup.*) Certe & Socrates, *lib. 2 cap. 33* ait, iram Imperatoris, quam contra nonnullos explere nitebatur in hâc Synodo, & abdicandi nonnullos & nominatim Arianos tempus opportunum accepisse. Theodoretus quoque, *lib. 2 cap. 27 pag. 83* Imperatoris itam quâ excanduit, memorat. Secundò ait, contrarium tamen euenisse: in Aëtium quippe iram Constantij conuersam, quod Theodoretus quoque testatur pluribus *dict. cap. 27*, & Sozom. *lib. 4 cap. 22 pag. 322*. Rationem verò hanc reddit Philostorgius: nempe enim, cum Basilium coram Imperatore staret, & ab Imperatore rogatus fuisset, quidnam in Aëtio culpandum haberet, respondisse Basilium, quod ἀόμοιον *dissimilem Patri Filium* induceret: Ad id verò respondisse Aëtium: tantum abesse, vt Patri Filium ἀόμοιον statueret, vt contra ἀὐθγάλλακτος ὁμοιον prædicaret. Quò pariter pertinet quod occurrit *infra lib. 8 cap. 4*. Hic offensum Constantium (qui scilicet non nisi quadamtenus Filium Patri similem volebat) Aëtium primò Palatio exegisse: mox & depositum Aëtium: non dato videlicet spatio Aëtio explicandi, quamam is ratione

αὐτα-

ἀὐθγάλλακτον Filium dixisset. De quâ alioquin ἀὐθγάλλακτε voce dixi iam ad *lib. 2 cap. 16*. Et certe triplici ratione Filio τὸ ἀὐθγάλλακτον tribui comperio, Asterius statuebat: *Filium esse ἀὐθγάλλακτον εἰκόνα Patris substantia*. Basilium probabat ἀὐθγάλλακτος ὁμοιον κατ' εἶδον, quod idem valet quod ὁμοίον: Aëtius verò Filium ἀὐθγάλλακτος ὁμοιον, i. *similem* intelligebat secundum quid, non ἀὐθγάλλακτος κατ' εἶδον, quomodo Constantius accipiebat, nam imò Aëtius & Eunomius, *dissimilem secundum substantiam* volebant: vt *infra lib. 6 cap. 1*: vnde & Philostorgius, *lib. 8 c. 4*, Eunomianus, nefandi instituti ἀὐθγάλλακτον vocat, τῆς ἐκδέσμις πολιτείας τὸ ἀπαθγάλλακτον. Denique iudebat in hâc voce Aëtius, quæ certe & varias interpretationes admittit: vnde & Basilium *epist. 41 ad Maximum*, ait. Patres Constantinopolitanos ab ὁμοίᾳ significatione τὸ τὸ ἀὐθγάλλακτε abstulisse. Ob hanc igitur causam Philostorgius Aëtium abdicatum damnatumque ait in Synodo Constantinopolitana (de quâ Aëtij damnatione *infra quoque lib. 5 cap. 1*, & *lib. 10 cap. 2*) Cum tamen neque huius quidquam scriptores alij memorent, & Aëtium victum tantummodò narrent, aliásque abdicacionis eius causas narrent, vt Theodoretus *lib. 2 cap. 27 pag. 82, 83 & 88*: Sozomenus *lib. 4 cap. 22, 23*: de quo ad *cap. 1 libri proximi*.

Decimò ait, Aëtij depositioni subscripsisse non solum Orthodoxos (Photij hæc mox est pro Basilianis) verum & Aëtianos ipsos seu sectatores eius σωμαρειώτας, quod idem rursùm inculcat *lib. 5 cap. 1*, & Photius quoque memorat in *Biblioth. num. 40*: in quo concinunt iam Theo-

doretus *lib. 2 cap. 27 in fin. & cap. 29 in princ.* & Sozomenus *lib. 4 cap. 23.* Addit Philostorgius, subscripsisse ex his alios, quod reuera sententiam mutassent, alios verò specie tenus, & ut dicitur *infra lib. prox. 5 cap. 1* (vbi hæc ipsa repetuntur) temporari consules, & Imperatoris arbitrio cedentes, qui proculdubio *χρονίται* illi sunt, quos Aëtius ita vocabat, alio sensu quàm Epiphanius eos accepit. Sozomenus quoque ait *lib. 4 cap. 23* à nonnullis commemorari, *λέγεται δὲ πρὸς τινῶν*, quod Aëtius ab Acacianis abdicatus fuerit, *ἐκ δὲ τῆς γνώμης, ἀλλ' ἀφοσιώμενος ἐν ταῖς πρὸ αὐτῶν δόξαις βασιλέα, διεβάλλοντο γὰρ τὰ αὐτῶν φρονεῖν.* De hac porrò Aëtij abdicatione agunt Theodoretus & Sozomenus *dictis locis*: Ipsamque abdicationis epistolam Synodi Constantinopolitanæ memorat idem Theodoretus *dict. cap. 28.* Cæterùm Photius *in Biblioth. num. 40*, in eclogâ suâ ex Philostorgio, ait, Philostorgium & ipsum inuitum licet referre, quod Aëtius etiam à *συναγρεσιώταις* diaconatu submotus fuerit, *ὅτι τὸ κακίους ἐκείνων ἐστὶν τῆς δυναστείας*, quod ipsos impietate superaret: vbi proculdubio non Philostorgius *τῆς δυναστείας* dixerat, verùm Photius hanc vocem de suo addidit, vbi Philostorgius forte dixerat Aëtium audacia & confidentia forte nimia inter *συναγρεσιώταις* fuisse. His omnibus addatur, quod Philostorgius *infra lib. 7 cap. 2* ait, Georgium Alexandrinum homodoxos *πρῶτον* aduersus Aëtium subscribere coëgisse. Quod *Eunomium* attinet, & ipsum Aëtij abdicationi assensisse Sozomenus & Theodoretus *lib. 2 cap. 29 in princip.* scribunt, aliòsque *τῆς δυναστείας κενωτοὺς*, de quo nihil hic

ex

ex Philostorgio. Neque tamen omnes subscripsere, sed ferè omnes, ut infra ait *lib. 5 cap. 1.* Inter eos verò qui non subscripsere neque Aëtij abdicationi neque Ariminensi fidei nominat Philostorgius *lib. 7 cap. 6*, Serram & Theophilum, ut nominantur pariter vna cum Stephano & Heliodoro in *epist.* abdicationis apud Theodoretum. Quibus adde & Phœbum Lydiæ Episcopum *infra lib. 8. c. 4.* His verò laxamentum sex mensium in eadem Synodo datum ad subscribendum, intra quod nisi subscriberent, Sacerdotij priuatio indicta fuit.

Tandem Philostorgius Ariminensem formulam in Synodo Constantinopolitanâ firmatam ait. Quod verum est, idque docent quoque Socrates *lib. 2 cap. 32 pag. 604*: & *cap. 33 pag. 606*: Sozomenus, *lib. 4 cap. 22, 23*: & *lex ult. Cod. Theod. de fide Cathol.* Idem Imperatoris mandato, hinc & apud Socratem *lib. 2 cap. 33* (vbi *κατὰ τὸ ἐπίταγμα βασιλέως* malè versum *per Imperatoris edictum*, verum oportuit, *secundum Imperatoris edictum* seu *iussum*) & Sozomenum *lib. 4 cap. 22 in fin.* vbi addit, Constantium quamuis sese ad pompam Kalendarum Ianuariarum pararet, totum tamen illum diem & magnam noctis sequentis partem absumpsisse, quoad Episcopi formulæ Ariminensi subscripsissent. Quem quidem temporis characterismum præter alia notari oportet, ad veram Concilij Constantinopolitani æram firmandam. Quemadmodum & alterum illud quod memorat Socrates, *lib. 2 cap. 32 pag. 604*: & Sozomenus, *lib. 4 cap. 22 de Honorato* tunc Præfecto vrbis Constantinopolitanæ primo constituto: adeò ut

idem Sozomenus scribat, Constantium, Honorato cognitionem de Aëtio, *παρέστησαν τῷ ἀπὸ τῆς μεγάλης βουλῆς ἐξαρ-
χῶν*, mandasse. Cæterum Honoratus hic Præfectus Vrbi factus fuit 3. Id. Decemb. (vel Sept.) Eusebio & Hypatio COSS. A. D. 359: vide Hieronymum, *Chronico*, Chronicon quod hodie dicitur Alexandrin. & Idacij Consularia. Illud hinc omittit Philostorgius, quod formulæ Ariminensi aliquod additum fuisse testantur Athanasius de *Synodis*: Socrates, *lib. 2 cap. 32 pag. 604*, & *cap. 33 pag. 606*: Sozomenus, *lib. 4 cap. 23 in princ.* Et verò cum *εὐσίας* nomen tantum in Ariminensi Synodo rejecta fuisset, *ὑποστάσιως* quoque nomen in Synodo Constantinopolitana damnatum fuit, vt ipsemet testatur *inf. lib. 10 cap. 2*, vbi dicam.

IN LIBRVM QVINTVM.

¶ AD CAP. I. De gestis sub finem Synodi Constantinopolitanae ab Acacio, &c.

AD Synodum Constantinopolitanam, de quâ modò *cap. vlt. libri superioris*, & hoc caput pertinet. Narrat scilicet hic Philostorgius gesta sub finem eius Synodi ab Acacio Cæsareæ Episc. (qui eandem cum Aëtio fidem in dicta Synodo simulauerat) perque eum procurata apud Constantium Imp.: Et sic agit de Basilianis qui *ὁμοίσιον* profitebantur, & Aëtianis qui *ἀνόμοιον*, depositis inque exilium missis: viceversa de
Episcopis

Episcopis homooufistis ab Acacio ordinatis, & in his quidem Meletio Episcopo Antiochiæ. Vbi notandum primò, Philostorgium *Acacij* vafritiem proscriptam hoc capite voluisse, qui antea ab Aëtio & Eunomio steterat, de quo *dict. cap. vlt.* aduersus Basilianos, quod etiam testatur Sozomenus *lib. 4 cap. 22 pag. 322, d*: imò qui id effecerat, vt in eâ Synodo præsentibus omnes, quique prius *ἰπερέσιον* prædicauerant, Ariminensi formulæ, quâ *Filius similis secundum Scripturas* declaratus fuerat, subscriberent, *dict. cap. vlt.* quod idem Sozomenus quoque testatur *lib. 4 cap. 23*. Igitur ait Philostorgius, eundem nunc Acacium in eadem Synodo post peractas subscriptiones in Basilianos & Aëtianos iuxta ferri cœpisse: in illos quidem, peculiari odio, in hos verò ob contrariam fidem. Hanc igitur vafritiem Acacij Philostorgius hoc capite proscriptum iuit, pariter vt proscrit *dict. cap. vlt.* & tertio insuper loco *apud Photium num. 40*. Neque sequius etiam Orthodoxi, Athanasius *non uno loco*, Epiphanius *heresi Semi-Arianorum, num. 23 &c.* de quo iam ad *dict. cap. vlt.* In eo verò, quod Philostorgius Acacium iam apertum *ὁμοίσιον* præconem facit, non alios consentientes habet. Imò contrarium omninò est iis quæ de eo scribunt Epiphanius, *dicta heresi*, & Sozomenus *lib. 4 cap. 28*.

Secundò obseruandum, quod Philostorgius Acacium inducit apud Constantium *ἠδύδωσθοντα*, omniâque adeò pro libitu suo apud eum versantem: à quo neque Epiphanius abijt *dict. heresi 73 num. 23*: cum tamen hæc ipsa exilia Episcoporum, ordinationesque, de qui-

bus *hoc cap.* Sozomenus, *lib. 4 cap. 24 in fin.* Eudoxio seu Eudoxianis tribuat: At utriusque simul, Eudoxio inquam & Acacio, Socrates *lib. 2 cap. 33*: & Theodoretus *lib. 2 cap. 9 pag. 85*: quomodo idem Theodoretus *lib. 2 cap. 27*. Eudoxianam & Acacianam factionem jungit. Certe potissime Acacij & in Synodo Seleuciensi, & in Constantinopolitana partes fuere, nam & utriusque idem indicendae praecipuus author fuit; ut testatur Athanasius *initio de Synodis*, & Socrates *lib. 2 cap. 32 pag. 603*. Imperatorque in Acacium propensior visus, quod ex Socrate liquet *lib. 2 cap. 32, 33*. Et sane Sozomenus quoque convenientissime cum Philostorgio *lib. 4 cap. 22*, in hac ipsa Synodi Constantinopolitanae historia, narrat, Acacianos eos qui plurimum valebant in Comitatu & apud Constantium ad suam sententiam perduxisse, eoque pacto sibi Imperatoris conciliasse benevolentiam. *Τὸ δὲ ἀπὸ Ἀκακίου ἦδη καταρθώσας τὰ αὐτῶν φερεῖν τὸ ἐν τοῖς βασιλείοις διωκτέσι, καὶ εἰς τὸ πλεονεκτήσασιν τὴν πᾶσιν τὴν κατωτέρω θύσαν.* Subjicitque rationem, quod scilicet ferebatur, alios ex aulicis eiusdem fuisse cum illo opinionis, alios verò Ecclesiae opibus corruptos, alios orationis lenociniis & persuadentis autoritate dignitateque in fraudem inductos, & addit elogium, quod iam supra retulimus ad *cap. ult. libri superioris*, aliâque nonnulla.

De singulis nunc illis videndum est, qui Acacij ope auxilio, in Synodo Constantinopolitanâ, siue post eam statim, *depositi*, mox & in exilium missi fuere: viceversa qui novi *Episcopi ordinati*: cuius rei meminit & Basilii *1. adu. Eunom. pag. 4. lit. d, e.*

Deposi-

Depositorum igitur seu *abdicatorum* ibi cum maior numerus fuerit (de quibus & Sozomenus, *lib. 4 cap. 23*: Theodoretus *lib. 2 cap. 27 pag. 83*) quatuor tantum hactenus hic memorat Philostorgius, quibus & duos praeterea *infra cap. 3* adnumerat, Eusebium & Eleusium. Primus est *Basilii* Ancyrae, quem & in Illyricum in exilium missum ait: de eius verò abdicatione vide & Socratem, *lib. 2 cap. 33*: Sozomenum, *lib. 4 cap. 23*. Secundus è depositis à Patribus Constantinopolitanis est *Eustathius* Sebastiae: de quo rursus *infra cap. 3*: & *Basilii* *epist. 72, 73, 82*: Socrates *diēt. lib. 2 cap. 33, 34*: Sozomenus, *d. cap. 23*: Tertius, *Macedonius* Episc. Constantinopolitanus, de quo idem Sozomenus *lib. 4 cap. 24 in fi.* & Socrates *lib. 2 cap. 33, 34 & 35*: Theodoretus, *lib. 2 cap. 26 in fin.* & *Chronicon Alexand. ann. 360*. Hos verò omnes in exilium missos Philostorgius ait, & quidem alios aliò: quomodo & Eusebiani cum praevalerent Catholicos & Athanasianos exiliis diuisere: de quo *χρῆσιμα* Athanasius, *ad Solit. vit. ag. pag. 647*. Item ait, eos qui in exilium missi fuerant, subscriptiones suas reuocasse quibus Ariminensi fidei subscripserant: rursusque praedicare coepisse alios *ὁμοίσιον*, alios *ὁμοίσιον*. ¶ Et hac de Episcopis abdicatis & in exilium missis. Sequitur *Aëtij* depositio, à diaconatu videlicet, de qua iam quoque *supra cap. ult. libri super.* ut & de iis qui depositioni eius subscripserunt. Duo verò peculiariter de eo hic adduntur. Primo, *Causa* depositionis eius adsignatur: quomodo Socrates quoque *lib. 2 cap. 33*: & Sozomenus *lib. 4 cap. 23*, non Aëtij modò, verum Episcoporum singulo-

rum, de quibus suprâ aliorumque abdicatorum causas figillatim memorant. Hanc verò Aëtij depositionis Philostorgius causam reddit, quod ἀπαλλάκτων inuexerat, quod tamen aliis sermonibus scriptisque suis discretè impugnaverit: de quo *ad dict. cap. ult. lib. super.* Atenim Sozomenus, *dict. lib. 4. cap. 23*, tres depositionis Aëtij causas reddit: Primam, quod libros plenos contentionis, & ad ostentationem solùm sapientiæ cuiusdam ab Ecclesiæ instituto prorsus discrepantis accommodatos scripserat, ὡς ἐλευσιῶς ἢ πρὸς ἐνδειξιν σοφίας ἐκκλησιαστικῆς θεωρητικῆς ἀπαδούσης συζητάοντα. Hinc adeò scripta eius vna cum ipso damnata, quod infra docet *lib. 10 cap. 1.* Secundam, quod disputationes blasphemiam refertas habuerat, ἢ τὰς ἀγαλλέξει δυσφήμως ποιέμενον. Postremam, quod tumultus & seditionis in Ecclesiis author extiterat, ἡγεμονίας τε ἐσαύτων τὰς ἐκκλησίας ἄπρον. Et hæc de depositionis Aëtij eiusque adeò exilij causis. Locum verò exilij Aëtij ait Philostorgius fuisse Mopsuestiam Ciliciæ, quod & ipsum repetitur *infra cap. prox.* Atenim Theodoretus, *lib. 2 cap. 27*, Aëtium hoc tempore in locum quendam Phrygiæ in exilium missum scribit: de quo *ad cap. 8 libri super.* Superioribus omnibus in exilium missis addit Philostorgius & alios, ac nominatim Antiochiæ: Ibi scilicet omnes in exilium pulsos ait qui olim ex clero Basilio in his quæ aduersus Aëtium & Eunomium patrata fuerant confenserant: de quo *supra lib. 4 cap. 8.* ¶ Sequuntur apud Philostorgium Episcopi quos in Synodo Constantinopolitana vel statim post eam ab Acacio, vel in abdicato-

rum,

rum, vel in demortuorum locum ordinatos ait Philostorgius: quos omninò sex hic memorat. Quibus addendus & septimus Eunomius Cyzici Episcopi factus in locum Eleusij depositi: de quo *cap. 3 inf.* Primus in his occurrit Eudoxius: quem in Macedonij depositi locum Episc. Constantinopolitanum factum Constantij Imp. sententiâ ab Acacio persuasi, ait Philostorgius: de quo *supra cap. ult. lib. super.* & consentiunt Basilius *1. adu. Eunom. p. 4*: Socrates, *lib. 2 cap. 34*: Theodoretus, *lib. 2 cap. 27 in fin.* Sozom. *lib. 4 c. 24 in fin.* & 25. Chron. Alex. Tyrannicè porrò τυραννικῶς eam & ὡδυστομῶς sedem inuasisse Eudoxium aiunt Basilius *1. aduers. Eunom. dict. pag. 4*: & Theodoretus, *lib. 2 cap. 27 in fin.* & *cap. 31 in princ.* Factum verò id Constantio A. XII. & Iuliano C. III. COSS. id est, A. D. 360, 27 Ianuarij, vt auctor Chronici Alexandrini ait. Vbi & illud notandum, factum id præsentibus Episcopis 72, è quibus quinquaginta quatuor nominibus suis idem designat. Quod quidem eò pertinet, quod nonnisi in librâ occidua Episcopum deponi oportuit, de quo *supra.*

Secundò Philostorgius ait, Acacium Cæsaream pergentem è Synodo Constantinopolitanâ viduatis Ecclesiis Episcopos constituisse, ὁμοίσιον colentes: ac nominatim Nicomediæ, Cecropij loco Onesimum. De Cecropio Nicomediensi Episc. Ariano Athanasius duobus locis *disput. 1. contra Arianos, pag. 121 a*: & *ad Solit. vit. ag. pag. 665 in fin.* & 666 *in princip.* Hic verò obtritrus ante biennium terræmotu Nicomediensi, *supra lib. 4 cap. 10*: & Sozomenus, *lib. 4 cap. 15*: & Chronicon Alexandrin. cui nunc de-

mum Onesimus substitutus fuit: cuius Onesimi nullam alibi mentionem nunc reperiō. Eum verò Homoousiastam facit Philostorgius. Tertiò ait Philostorgius, in Basilij locum suffectum *Athanasium* in Episcopatu Ancyrano: Quod & ipsum scribit in hac ipsa historia Sozomenus, *sine cap. 24 lib. 4*: de hoc porrò Athanasio Ancyræ Episc. vide & Basilium *epist. 53 & 67*: & Socratem *lib. 3 cap. 21* ex Sabino. Hunc verò Homoousiastis quoque accenset Philostorgius, quod verissimum est: nam & libello Synodi Antiochenæ sub Iouiano Imp. subscriptus reperitur, quo Nicæna fides firmata, apud Socratem, *dict. lib. 3 cap. 21*: & Basilium *epist. 67* eum columnam & stabilitamentum Ecclesiæ vocat: *σύλον καὶ ἐδραῖωμα τῆς Εκκλησίας*, vbi obitum eius deflens multas laudes in eum congerit.

Quartò ait Philostorgius, in Siluani locum *Acacium* alterum Tarsensem Episc. ordinatum: de Siluani abdicatione Sozomenus quoque, *lib. 4 cap. 23 pag. 324*. Acacium porrò hunc Tarsensem Episc. homoousianis accenset Philostorgius: cuius Acacij nulla alibi mentio mihi nunc occurrit.

Quintò ait Philostorgius, Meletium Episcopum Antiochenum factum, promotum iam Eudoxio ad sedem Constantinopolitanam; de quo Socrates quoque *lib. 2 cap. 33 & 34*: Theodoretus *lib. 2 cap. 31*: Sozomenus, *lib. 4 cap. 27 in fin.* Et quidem è Sebastia Armeniorum, quod etiam Sozomenus ait *lib. 4 cap. 27*: Rufinus *lib. 10 cap. 24*. Etsi Beroeâ propriè, quò Meletius concesserat fastidio Episcopatu Sebasteno, translatus: teste Socrate *lib. 2 cap. 34*,

& Theo-

& Theodoretus *dict. cap. 31*. Meletium porrò ab Acacio ordinatum ait Philostorgius; quod ipsum scribit quoque Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum 73 num. 28 pag. 876*: & Hieronymus, *Chronico*, ex sententiâ Eudoxianorum, ait Sozomenus *lib. 4 cap. 7*. Ab Antiochenis ipsis ordinatum ait Socrates *lib. 2 cap. 34*. Petitum eum tam ab Arianis, quod etiam Epiphanius scribit *hæresi Semi-Arianorum num. 34*, quàm à Catholicis publico decreto à Constantio Imp. Theodoretus *dict. cap. 31*. De eo verò narrat hic Philostorgius, eum initio quidem Imperatoris nutui seruientem, *ἐπεσείσθη* simulasse, Ariminensique formulæ subscripsisse: vbi verò ad Antiochenam sedem promotus fuit, feruidum *ὁμοουσίς* propugnatorem fuisse: de quo ipso rursùm *infra cap. 5, seu ult.* vbi ideò eum velut *ὑποκριτῆς ἀεγόντα*, abdicatum inque exilium missum, ait. Sanè Epiphanius quoque *hæresi Semi-Arianorum 73 num. 27* scribit, Meletium ab Acacianorum partibus ordinatum, creditum ab iis suæ opinionis esse, verum alium esse repletum, vt de eo plerique narrant, *κατὰσθεῖς γὰρ ὁ Μελέτιος ἔδειξεν ὑπὸ αὐτῶν τῶν παρὰ Ἀκάκιον, ἐνομιζέτο παρ' αὐτῶν εἶναι τῆς αὐτῶν δόξης, ἀλλ' ἐχ' εὐρέθει, ὡς πολλοὶ παρὰ τέντε ἀπαγγέλλουσι.* Et Theodoretus pariter, *lib. 2 cap. 31* scribit, Arianos Meletium suæ sectæ doctrinæque socium opinatos, à Constantio Imp. postulasse, vt ei Ecclesia Antiochena committeretur: verum primo statim sermone ad populum (quod & ipsum ait Epiphanius) sinceram fidem suam prodidisse: Quem quidem etiam sermonem exhibet Epiphanius, *dict. hæresi 73 num. 29, 30, 31, 32, 33*: Socrates ait, *lib. 2 cap. 34*, Meletium

primò de fidei dogmate differere superfedisse, suisque auditoribus ea solum quæ ad mores rectè informandos spectabant, proposuisse, processu verò temporis fidem illis explanasse & ὁμοίως docuisse. Postremò loco ait Philostorgius, Acacium Laodiceæ Episcopum *Pelagium* ordinasse, qui homoousiastes & ipse erat. De hoc equidem Pelagio Socrates, *lib. 3 cap. 25*: Theodoretus *lib. 4 cap. 15*, & *lib. 5 cap. 8*; & Theodosius M. *l. 3, Cod. Theod. de fide Catholica*, de eo verò nunc ab Acacio ordinato nemo præter Philostorgium quidquam quod sciam memorat.

¶ AD CAP. II. De Aëtij exilio in Amblada, deq; Miraculo diuino ibi eius occasione exhibitio.

De Aëtij è Mopsuestia in Amblada exilio, deque Miraculo diuino eius occasione ibi exhibitio. Ait scilicet Philostorgius; Aëtium Mopsuestiam in exilium missum (de quo *supra cap. 1*) cum ab Auxentio Episc. humaniter haberetur, à Constantio Acacij operâ in Amblada insulam in exilium missum. De *Auxentio* hoc Mopsuestiæ Episcop. Suidas, *in verb. Αὐξέντιος* ex veteri aliquo auctore: ubi & de Aëtio pariter aliquid adspertit, sic ut locus ille ex Philostorgio nostro exscriptus videri possit. In *Amblada* verò insulam in exilium missum Aëtium ait, quo scilicet vitam ibi malè finiret: quandoquidem, quæ duo de Amblada notanda sunt, hunc, Barbarum & misanthropon hominum genus eam incoheret, inde bello peste indefinenter regio illa infestaretur. *Amblada* hæc, Pisidiæ ciuitas dicitur Artemidoro, & ex eo Straboni,

boni, *lib. 12 pag. 392* (qui & Phrygiæ Cariæque ὁμοίως facit) & Ptolemæo *lib. 5 cap. 4*: rectè enim Palatinus Codex ibi habet Ἀμβλαδα, non vt perperam aliàs Ἀβλαδα. Inde & vinum *Ambladiense* curationibus medicis vtile, de quo Strabo, *diēt. lib. 12 pag. 392*: & Stephanus ex eo. Tauro verò monti subiecta ea ciuitas fuit, vt ex Strabone & Ptolemæo colligitur: vnde Epiphanius *heresi Anomæorum 76 num. 2* ait, Aëtium in subiectam Tauro monti regionem in exilium missum fuisse, ὑπίσταται ἔξολιαν ἐν τοῖς τῆ Ταύρου μέρεσιν. Quod verò addit Philostorgius, Amblada indefinenter bello afflictam fuisse, barbarumque & misanthropon hominum genus eam inhabitasse, proculdubio ad Isauros & Isaurica bella pertinet, quandoquidem & Isauriæ olim hæc vicina fuit, vt ex Strabone & Ptolemæo quoque patet, & forte hoc æuo Isauriæ iam pars, quo Isauri latrocinijs dediti, ad graua bella prorupebant, vt scribit Marcellinus *lib. 14 pag. 4* in gestis anni 353, vt pote quibusdam apud Iconium Pisidiæ oppidum in Amphitheatro feris objectis, sic vt hac indignitate perciti Isauri vicina sibi loca, & in his Lycaoniam, Pamphyliam incurfarint: Quare vt latrones iam, non vt iusti hostes feris objecti: quod Marcellinus testatur: ubi, ἐν πικρόδου, quod ait, id præter morem factum, non aliud significat, quàm extraordinaria pœna, & quanquam penè crudeli, attamen latronibus conueniente. Obseruandum interim exilij genus, in loca à Barbaris infestata. Sic & in Almyrida Eunomius Aëtij discipulus postea in exilium missus, quæ à Barbaris infestata mox & capta,

lib.10 cap.6 infr. Omitto alia. Sic & Ioannes Chrysoſtōmus Cucufum relegatus, eorundem Ifaſtorum excursionibus obnoxiam, de quo ipſe conqueſtus. ¶ Subjicit tandem Philoſtorgius, Aëtio in Amblada in exilium miſſo Deum mala (bellum ſcilicet & peſtem) ſoluiſſe. Id quod Photius aliis Philoſtorgij falſimoniis adnumerat: & inter cætera, quæ Aëtianis & Arianis paſſim miracula tribuit, referendum eſt, de quibus iam ſæpe *ſuprà*.

¶ AD CAP. III. De Eumomio Episc. Cyziceno factō.

De Eumomio Episcopo Cyzici factō eſt hoc caput: de quâ Eumomij ordinatione ruruſum *infra lib.6 cap.4*, & Baſilius *1. aduerſ. Eumom. pag.4, d*: Socrates, *lib.4 cap.7*: Theodoretus, *lib.2 cap.27 pag.83*, & *cap.29 pag.85*: Sozomenus, *lib.4 cap.24 in fin.* Suidas *in verb. Εὐμόμιου*. ¶ Circumſtantia porro huius Eumomij ordinationis à Philoſtorgio hæc adduntur. Primò, factam eam, poſt depositum (in Synodo ſcilicet Conſtantinopolitana) *Euſtathium*, de quo jam *cap.1 ſup.* Item poſt depositum Eufebium: Qui Eufebius ille videtur, quem pariter Socrates *lib.1 cap.32* in Synodo Seleuciensi vna cum Euſtathio aliſq; *ἀνομόνιτοι* factum ait. Videri verò poſſit is Seleuciæ Syriæ, vel Sebaſtiæ Palæſtinæ Episcopus, qui ſubſcripti reperiuntur concilio Seleuciensi apud Epiphanium, *hæreſi 73 nu.26*: & cuius poſtremi mentio quoque apud Baſilium *de Spiritu ſancto cap.20*. & Athanaſium inter ſubſcriptos Synodo Sardiſiensi & Hieroſolymitanæ *Apolog.2*. Poſtremo ait, Eumomium ordinatum, poſt depositum *Eleuſium*: de quo Eleuſio

leuſio etiam *infra lib.8 cap.17, lib.9 cap.13*: de eius nominatim deſiſtione in Synodo Conſtantinopolit. Socrates *lib.2 cap.33 pag.605*: Theodoretus, *lib.2 cap.27 in fin.* Sozomenus, *lib.4 cap.23*. Facta igitur hæc Eleuſij deſiſtione, & exinde Eumomij in locum eius ordinatio, ſub Conſtantino à Synodo Conſtantinopolitanâ, quod ſcriptores illi omnes dictis locis teſtantur: Et quidem ex Conſtantij Imp. decreto ait Philoſtorgius: ut ita id opponat accuſationi de Eumomij ordinatione, de qua *infra lib.6 cap.4*. Quare quod idem Socrates alio iam loco, *lib.4 cap.7*: & Sozom. *lib.6 cap.8*, & Suidas, referunt de Eleuſij deſiſtione, & Eumomij ordinatione ſub Valente Imp. ab hac planè narratione id ſemotum eſt: de quo ad *lib.9 cap.13*. Secunda circumſtantia circa Eumomij ordinationem, eademq; ad hiftoriam Synodi Conſtantinopolitanæ pertinet, eſt, quod dicit, Eumomium à *Mari & Eudoxio* (ſic & *ſupra* junguntur *lib.4 cap.12*) Episcopum ordinatum: de Eudoxio & Eudoxianis à quibus Eumomius ordinatus, clarum id quoque ex aliis, Baſilio *dict. lib.1 pag.4 in fine*: Theodoretō *lib.2 cap.29*: Sozom. *lib.4 cap.24 in fine*: etiam ſub Valente, teſte Socrate *lib.4 cap.7*, cuius & Eudoxij præcipuæ partes in Synodo Conſtantinopolitanâ fuère. De *Mari* quoque illud comperio, eum inter paucos qui è Bithyniâ inſuper ad Synodum Conſtantinopolitanam vocati fuère, nominari à Socrate, *lib.2 cap.32 pag.603 in fine*: & Sozomeno, *lib.4 cap.23 pag.324*. Item eum cum Eudoxio in ſecundis Aëtio poſitos fuiſſe in Synodo Conſtantinopolitana *ſupra lib.4 cap.12*. Imò & tertium

illud addit Sozomenus *dicto loco*, Eleusium ideò inter alia depositum, quod à Mari damnatos, cum Cyzicum venissent, temerè ordinasset: ita enim locus ille intelligendus est, non vt perperam omninò Interpres; *Quod viros ab Ecclesià condemnatos, qui Cyzicum venerant, qualis fuit Maris Episcopus Chalcedonis qui huic Concilio intererat, temerè & sine iudicio ministros Ecclesiæ instituisset.* Verba Sozomeni hæc sunt: *καὶ ὡς ὄφει* (ita repono, loco ὡσεὶ) *Μάρι τε Χαλκηδόνος Ἐπισκόπῳ, ὡς ἐκοινῶνε τῶν τῆς συνόδου ἀνδρῶν κατεργασθέντων εἰς Κύζικον ἀφομοιωθῆναι ἐχειροτόνησεν ἀκείτους.* Hinc igitur forte Maris istius præcipuæ partes in Eleusio abdicando, & Eunomio eius loco ordinando fuere. Tertia circumstantia circa Eunomij ordinationem hæc additur à Philostorgio, quòd Eunomius sui ordinationem haud aliter admiserit, quàm sponfione, pollicitatione, *ὑποχρεῖται*, à Mari & Eudoxio factâ, *Ἀέτιον & ἐξίλιον & ἐπιθέσειν ἐπιθέσειν* *solutum iri: & quidem intra tres menses.* Hæc vero illa *ὑποχρεῖται* seu sponfio est hoc iusiurandum, *de Aëtio liberando, venocando,* quod Eunomius, quod Philostorgius, Eudoxio non impletum exprobrant: *infra lib. 6 cap. 1: lib. 7 cap. 5: lib. 8 cap. 4.* De hac verò promissione nihil cæteri scriptores: Imò contra Theodoretus *lib. 2 cap. 29 in principio*, Eunomium quoque Aëtij abdicati cum aliis assensum, & ideò Episcopum ordinatum scribit. Cui contraria planè memorat Philostorgius *lib. 6 cap. 3.*

¶ AD CAP. IV. *De Constantij infelicitate aduersus Persas, eiusq; causis.*

De Constantij aduersus Persas infelicitate, de quâ veteres

veteres passim, & summam Orosius, *libro 7 cap. 29,* eum *nonnem præliis parum prosperè aduersus Persas decertasse,* Philostorgij iudicium continetur hoc cap. Duas scilicet infelicitatis huius causas reddit: priorem, quod cognatio seu gentilitio sanguine sese contaminasset, *ἀμοιβήν λαβόντων διὰ τὴν ἑξοικίαν.* Quibus verbis intelligit non tam Constantij, Dalmatij & Annibaliani patruorum & patruellium necem, quàm Galli Cæsaris potissimum cædem, de quâ *lib. 4 cap. 1 iuncto ult. cap. lib. 3:* cuique Philostorgius fauit, vt ex dictis locis apparet; & cuius fortitudinem aduersus Persas effert *dict. cap. ult.* Idem porro Iuliani iudicium *epist. ad Senatam populumq; Atheniensem pag. 498,* vbi Constantium ipsummet de Galli cæde pœnitentem sic inducit: *ἀπαθῆναι τε ἐν τῷ θένε νομίζει δυσχερῆ, & τε ἐς τοὺς πολέμοις Πέρσας ἐν δότυχῶς ἐσθλῶν ἐν τέτρων ὑπολαμβάνει, ταῦτα ἐδράλοισιν οἱ πρὸ τῶν αὐτῶν τότε:* vbi & addit, Constantium vocasse Gallum *τὸν μακροτέρω ἐμὸν Γάλλον, τὸ τοῦ νῦν πρώτον ἀκούοντα τὸ ὄνομα.* Alteram infelicitatis Constantij aduersus Persas causam hanc adsignat Philostorgius, nempe ob Aëtium, Theophilum, Serram exilio pullos, de quo *sup. lib. 4 cap. 8.* Ita scilicet Philostorgius de suo ingenio iudicat, qui Aëtianus erat, & Theophili istius studiosus. Catholicorum verò proculdubio olim iudicium planè contrarium fuit, nempe hanc Constantij aduersus Persas infelicitatem processisse ob Arianam fidem: quod rectum est Baronij quoque iudicium *ann. 359 num. 120.* ¶ Cæterum, cur hoc loco Philostorgius istud interjicit? Nempe, quia Constantius hoc anno ipso 360 aduersus Persas

post adultum ver mouere cœpit, & verò mouit post autumnale æquinoctium: de quo Marcellinus, *lib. 20 à pag. 181 ad finem libri. & pag. 196.* Hinc aded Hierapoli data ab eo hoc anno 16 Kalend. Iun. *lex 6. Cod. Theod. de erogat. mil. ann.* Vbi ærumnosam perpeſſus eſt æſtatem diuque deſcendam, vt diſertè Marcellinus *dicto loco ſub finem libri 20:* indè que vano incepto omiſſo hyematurus Antiochiam rediit in Syriam: de quo *infra cap. prox.* ¶ De infelicitate Conſtantij Imp. aduerſus Perſas, Philoſtorgij, & ſic hæreticorum iudicium, vidimus: At Gentiles huius infelicitatis cauſam repetunt ob Tempſa Gentilium diruta, priuatifque donata: Ita fanè Libanius *Orat. pro templis pag. 23:* quem vide & *in Iuliani necem, pag. 309, 310, 311,* de Conſtantij aduerſus Perſas infelicitate.

¶ AD CAP. V. De Meletio Antiochia Episc. in exilium miſſo, & ſubſtituto ei Euzoto.

De Meletio Episcopo Antiocheno in exilium miſſo, & ſubſtituto ei inuicem Euzoto: de quo Epiphanius quoque *hæreſi 73 pag. 882:* Hieronymus *Chronico ann. 361:* Socrates, *lib. 2 cap. 34:* Theodoretus, *lib. 2 cap. 3:* Sozomenus, *lib. 4 cap. 27.* Quod locum primo in quo hæc facta, & per hoc tempus quo id peractum attinet, ait Philoſtorgius id factum Antiochiæ Conſtantio Imp. ibi agente. Atenim Conſtantius nonniſi hyeme ſub finem anni è procinctu Perſico Antiochiam venit: teſte Marcellino *lib. 20 pag. 191.* Quare referendum iſtud fuerit, vel ad finem anni 360, vel ad initium anni 361. Quod cauſam deſiſtionis Meletij

Meletij attinet, ait Philoſtorgius, deſiſitum eum propter *ὁμολογίαν* prædicationem, quod etiam Socrates ſcribit *dict. cap. 34,* & Theodoretus *dict. cap. 31,* qui tamen addit, prætextum quaſitum ab Arianis quaſi Sabellianus eſſet, qua hæreſis ſtatuebat, *Patrem & Filium eſſe μονοῦσιον ὑποστάσεις,* Patrem ſcil. Filium & Spiritum ſanctum eſſe vnam eandemque perſonam. Addit Philoſtorgius, Meletium abdicatum ob perſuria vel mendacia, *ὡς ἐπιτοπίαις ἀέροντα* (quo nomine Photius Philoſtorgium impium vocat) ſcilicet quod cum *ἐπὶ ἐξορίσθων* præ ſe ferret, *ὁμολογίαν* tamen prædicaret, de quo *ad cap. 1 huius libri.* Iſtud ſcilicet ex Arianorum ore habet Philoſtorgius, quomodo & illud inde profectum quod memorat Epiphanius *hæreſi 73 nu. 35 pag. 883.* nempe ætate ſua nonnullos ſiue odio ſiue inuidiâ in Meletium motos, ſtudioque ſua in majus tollendi, neſcio qua parum ſecunda de eius fama ſparſiſſe, puta non ob Catholicam fidem has in illum turbas conſilatas, verum ob Eccleſiaſtica quaſdam negotia jurgiaque qua inter eum & clericos interceſſerant: item quod nonnullos ad communionem admiſſiſſet, quos ipſe olim anathemate damnauerat. Certè Hieronymus quoque *Chronico* ait, eum in exilium miſſum fuiſſe, quod præſbyteros ab anteceſſore ſuo Eudoxio deſiſitos ſuſcepſiſſet. At longe atrocius adhuc Philoſtorgius, qui ob perſuria deſiſitum ſcribit & exinde in exilium miſſum. Quod locum *exilij* attinet, ait Philoſtorgius, Meletium in patriam Melitenem pulſum. Quod Epiphanius quoque *hæreſi Scemi Arianorum 73 nu. 34:* & Theodoretus *lib. 2 cap. 31*

disertè scribunt, εις τὴν οἰκίαν ἕως εὐνόου παρεῖδω : vbi contrario planè sensu Interpres vertit *Meletium patriæ sedibus expulsus*. Huius in Melitenem exilij alterum exemplum vide apud Sozomenum *lib. 6 cap. 6*. Melitene porrò vrbs fuit in Armeniâ inferiore, vt testatur Ptolemæus, *lib. 5 cap. 7*: Aminianus Marcellinus *lib. 19 pag. 157, 186*, in huius ipsius anni 360, & superioris 359 gestis: Sozomenus, *diçt. lib. 6 cap. 6*. In Itinerario Peutingeriano malè expressum *Melenticus*. Memoratur & in eadem Armeniâ minore in Itinerario Antonini. Cappadociæ eam olim adferebat Strabo *lib. 11 & 12*, & ex eo Stephanus *de urbibus*. De hac eadem Melitene vide & *lib. 11 cap. 1 versu 1*. Et hac de Meletij depositione & exilio. ¶ Quod *Euzoium* verò attinet, qui ei in sede Antiochenâ substitutus, ait Philostorgius, eum Arij *συμπεριώρτω* fuisse, quod certissimum quoque ex Athanasio non vno loco, Epiphanio, Socrate *lib. 2 cap. 34*: Theodoretò, *lib. 2 cap. 3*: Sozomeno, *lib. 4 cap. 27*. De hoc eodem Euzoio agitur *infra lib. 6 cap. 5: lib. 7 cap. 5, 6: lib. 8 cap. 2, 3, 7*.

IN LI-

IN LIBRVM SEXTVM.

¶ AD CAP. I. *De Eunomij apud Eudoxium accusatione, eiusq̄ defensione.*

DE Eunomij apud Eudoxium accusatione, eiusdemque defensione A. D. 361, atque adeò Eunomij fidei ἐνδέσει super Filij dissimilitudine, est hoc caput cum duobus sequentibus. Porrò antequam singula huiusce libri capita illustro, & quatuor quidem priora quæ sunt omnia de Eunomio: obseruandum illud, Philostorgium, exinde à libro quinto superiore, & nunc deinceps, in eo versari, vt Eudoxium (pariter vt Euzoium *lib. 7 cap. 5, 6: lib. 8 cap. 2, 7: lib. 9 cap. 3 & 4*. Acacium *lib. 6 cap. 4*, & Demophilum *lib. 9 cap. 10, 13, 14, 19*) culpet, in his quæ Aëtium & Eunomium spectant, & vt penes eos, ac nominatim penes Eudoxium, schismatis, χωρισμῶς, culpam collocet. Nempe enim ostendit, quamlibet Eudoxius ipse Eunomium Cyzici Episcopum ordinasset *lib. 5 cap. 3*: Quamlibet Eunomio spropondisset stipulanti, Aëtium restitui *lib. 5 cap. 3 & hoc ipso cap. lib. 7 cap. 8: lib. 8 cap. 4: lib. 9 cap. 3*: Quamlibet Eunomium aliquando apud se accusatum absoluisset, imò eandem cum ipso doctrinam, de Filio videlicet dissimili secundum substantiam, professus fuisset, de quo hoc ipso libro *sexto cap. 1 & 3*: Quamlibet Eunomius iussu eius Antio-

Hhh

chiæ festo Theophaniarum apud populum sermonem habuisset, in quo doctrinam suam professus est, *hoc libro cap.2* : Quamlibet Eudoxius Eunomium laudibus extulisset, *hoc libro cap.3* : Quamlibet (cùm ei persuadere non potuisset, vt Aëtij abdicacioni & Ariminensi fidei subscriberet, eaque occasione Eunomius Cyzicenum Episcopatum relinquere maluisset : *hoc libro, capite tertio*) sub Iuliano apud Euzoium pro restituendo Aëtio institisset, *lib.7 cap.5* : Quamlibet Aëtij à suis Constantinopoli ordinationi refragatus non fuisset, imò & calculum præbuisse *lib.7 cap.6*. Attamen sub Iouiano & Valente, cùm hætenus vnitatis spem fecisset, contra fecisse, & apertè propriâ hæresi constituta in contrarias Aëtio Eunomiôque partes transiisse, *lib.8 cap.2 & 4* : & exinde Candidum & Arianum Episcopos ab Aëtio ordinatos impetiisse, *lib.8 cap.7*. Cùmque sub Valente posset promissionibus suis de Aëtio restituendo satisfacere, tùm Aëtium tùm Eunomium conuiciis proscidisse, *lib.9 cap.3* : cùmque absente eo clerus Constantinopolitanus Aëtium vrbe expelli decreuisset, déque eo ab Aëtio certior factus fuisset, non ideò tamen commotum fuisse *lib.9 cap.7*, imò & Eunomij congressum cum Valente quem imp. petierat, impediuisse, *lib.9 cap.8*. Inde igitur iam Aëtium & Eunomium ab Eudoxio & Euzoio discessisse, & Constantinopoli relictâ in agros suos recessisse scribit *lib.9 c.4*. Tandem & subitam Eudoxij mortem hisce omnibus haud obscurè imputare videtur *lib.9 cap.8*. Et hæc omnia, vt dixi, Philostorgius Eunomianus, vt

noui

noui schismatis *χωρισμοῦ* culpam in Eudoxianos deriuat : Quam alij tamen penes Eunomium & Aëtium collocant : & quidem ideò nominatim, quod Aëtium Eunomij magistrum Eudoxius in communionem non admitteret. Socrates, *lib.4 cap.12* : Theodoretus, *lib.2 cap.29 pag.85 in fin.* Sozomenus, *lib.6 cap.26 pag.391 in princ.*

De primo isto huiusce libri sexti capite nunc videamus, quod scilicet est de Eunomij apud Eudoxium accusatione eiusdemque defensione, fideique ἐκδέσει apud clerum Constantinopolitanum, secutâque eius absolutio. De hac verò Eunomij accusatione apud Eudoxium à Cyzicenis agit quoque Socrates *lib.4 cap.7* : Sozomenus, *lib.5 cap.26 pag.390*, qui id tamen sub Valente narrat : & Theodoretus *lib.2 cap.29*. Quod causam seu titulum accusationis Eunomij attinet, tres enumerat Philostorgius. Primam, quod ἀόμοιον dissimilem Patri Filium induceret : Quod qua mente ab eo diceretur, mox explicat : nempe, quod dissimilem Patri Filium esse necesse sit, vt pote cùm *μονοθεῖς* hic *θεός ὡς υἱός* sit Patris, qui ipsum sine passione genuit : Illud scilicet intelligens, quod & Epiphanius *hæresi Semi-Arianorum 73 pag.848, 858, 862, 873 &c.* Basilius *lib.1 & 2. aduers. Eunom.* Gregorius Nyssenus in *Eunomium*, pluribus referunt & refutant, non esse Filium Patri similem, sicut ingenitum ingenito, verùm sicut genitum : & sic geniti Filij & ingeniti Patris dissimilem esse naturam, & ὑπεζωγράφον. Item illud quod Basilius, *lib.2 aduers. Eunomium* : & Nyssenus *Orat.3.* velut dilutum & infra Maiestatem Filij, pluribus

Hhh 2

refutant, Filium genitum ἀπαθῶς, ἕξω πατρὸς, vt ita si Patris appellatio addatur, ἡ τῆ πατρὸς ἔννοια non adsumatur. Quare & Theodoretus *dicē loco* indicat, Eunomium accusatum, quod diceret, κεκρίσται τὸν μονογενῆ τῆ θεῆ υἱόν. Et Socrates quoque id ipsum haud obscure indicat, quodque argutiis Dialecticis vteretur, & λέξιμα τύφω: vbi agit quoque de Notitiâ Dei, quam certissimam sibi vindicabat: de quo iam suprâ. Sozomenus etiam ὡς νεωτέρων δογματῶν εἰσηγητικῶν accusatum Eunomium refert. Et defensionem tamen hîc eius ingreditur Philostorgius, cùm ait Eunomij accusatores in argumentum & accusationem εἰς κατηρολίαν ἀομοιότητος totalis scilicet traxisse, quod Eunomius diceret, κατὰ π scil. μὴ κατ' ἑστίαν ὁμοιον: & vt ipsemet Eunomius postea explicat, τὸ μὲν τοι ἀόμοιον (ita enim reponendum) τὴν ἑστίαν λέγειν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, ἢ μὴ ὁμοιότατον φρονεῖν. Quare iniuriam Eunomio hac parte illatam vult Philostorgius, quod & absolutè αποταμῆς haberetur, & vero ita dictus fuerit, quod & ipsemet rursùm imputat infrâ *lib.9 cap.13*. Certe Eunomij hæc doctrina fuit, Filium vni-genitum, etsi κατ' ἑστίαν Patri ἀόμοιον (ita enim etiam hic *sine cap.* legendum) attamen Patri ὁμοιον esse, eximia quadam similitudine propriâque notione, κατ' ἕξάρητον ὁμοιότητα, καὶ τὴν ἰδέξασθαι ἔννοιαν, & sicut alioquin Filius Patri similis est: de quo Nyssenius *aduers. Eunomium*, inde à *pag.46* & vt mox *sine huius cap.* dicitur, καὶ τοῖς μονογενεῖ θεοῖς ὡς τὸν ἀπαθῶς μαθημῆκῶτα πατέρα ὡροσήκοντας λόγους.

Secundus accusationis Eunomij titulus fuit, quod veteres mores mutaret, καὶ τὰ παλαιὰ δε μετακινεῖν ἔθνη. Quod forte

forte intelligendum de diuersâ baptismatis ratione: de quo *infra lib.10 cap.4*, vel de diuersa disciplina ἐτέρῃ ἀγωγῆ, quam ab Ecclesiæ disciplina diuersam adinuenit, cuius σιμνότητι ἢ ἀκρεβεία πλείοσι nouitatem velaret, τὴν καμνότητι περιπέτρεση: de quo vtroque Sozomenus *lib.6 cap.26*.

Tertius accusationis Eunomij titulus est, quod secum impiè sentire nolentes peruerteret, καὶ τοῖς μὴ σιωπασεῖν ἐδελόντας διασειδάζειν. Διασειδάζειν, est quoque dolosè instruere & sic pervertere, quomodo in versione hic editum oportuit. Et tamen nonnullis neque hæc vox hic placeat, & forte reponendum, διασειδάζειν, idque pro διασειδάζειν τὴν φήμην, famam alicuius discerpere, lacerare. Gregorius certè Nazianzenus, referente quoque Sozomeno *dicē lib.6 cap.27* id Eunomio imputat, quod damni loco duceret, si non omnes in eandem secum perniciem raperet σιωπελεύσατο. Et hæc de titulis accusationis. ¶ *Tumultum* verò, quod secundum huius membris caput est, Eunomij occasione exortum ait Philostorgius, Constantinopoli commouente eam presbytero quodam in eâ Hesychio. At Cyzici tantum tumultum obortum, atque ideo ea expulsum Eunomium Constantinopolim fugisse scribit Socrates, *lib.4 cap.7*. De tumultu Constantinopolitano nemo alius, vti neque de Hesychio hoc presbytero. ¶ Addit Philostorgius, Eunomium Eudoxio exprobrasse, quod sponsioni suæ seu promissioni nondum satisfacisset, de qua *supra lib.5 cap.3*. Ita enim hic locus accipiendus, ad eamque mentem vertendus est. Eudoxium verò ad hæc apertè dixisse, non hæc sibi cura esse.

Quibus Eudoxium Philostorgius, vt initio monui, perfidiae inculcat. Certè Theodoretus quoq; *lib. 2 cap. 29* narrat, quomodo Eunomius Eudoxium proditionis accusauerit, sibi que & Aëtio iniuriam factam dixerit. ¶ Subjicit Philostorgius Eunomij defensionem: quâ, vt antea dixi, mentem suam & sententiam explicat, nempe dissimilem quidem se Filium Patri secundum substantiam dicere, & se non simillimum putare, verum similem secundum Scripturas, & secundum rationem quæ conueniat vnigenito Filio Dei cum Patre, qui sine passione eum genuit: Ita enim hic locus constituendus, emendandus, vertendusque est, *ἀλλά γε ἢ ὁμοιον κῆ τὰς γραφαὶ ἀνακινῶν τὴν ἐπαρρησιάζετο. τὸ μὲν τοι ἀὐτομοιον (male ὁμοιον) κῆ τὴν οὐσίαν λέγειν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, καὶ μὴ ὁμοιότατον φερεῖν, ὁμοιον δὲ (hæc addenda) κῆ τοὺς μονογενεῖ θεῷ πατρὶ τὸν ἀπαθῶς γεννηθέντα πατέρα προσήκοντα λόγους.* Locûsque adeò hîc ita vertendus, *verum etiam similem secundum Scripturas liberè prædicauit: Etenim dissimilem secundum substantiam Patri Filium dicere se, neque simillimum sapere, verum similem secundum rationem quæ conueniat vnigenito Deo cum Patre qui sine passione genuit.* Quod autem ibi dicitur, Eunomium liberè prædicasse, *Filium Patri similem secundum Scripturas*, id verò tempori seruiens Eunomius dixerit, quando quidem mox idem Ariminensi fidei, quò hoc definiebatur, subscribere noluisse dicitur, *cap. 3.* ¶ Quod exitum huius accusationis & defensionis Eunomij, qualem describit Philostorgius, attinet, nihil tale alibi occurrit. Socrates enim hætenus ait, Eunomium à Cyzicenis pulsum Constantinopolim sese

rece-

recepisse, ibique cum Eudoxio ætatem egisse *χολαῖον ἐπίσκοπον.* Theodoretus *dict. loco*, post Eudoxij accusationem ait, Eunomium exinde conuentus separatos habuisse: Quæ planè aduersantur iis quæ duobus proximis capitibus à Philostorgio narrantur. Sozomenus tandem scribit ea quæ mox proponam.

¶ AD CAP. II. *De Eunomij doctrina circa Iosephum, Filium Dei, & Spiritum sanctum, &c.*

Ad Eunomij processum, exitumque accusationis eius apud Eudoxium, Constantinopoli, & hoc caput pertinet: quo scilicet ostensum uoluit Philostorgius, quàm Eudoxius nihil in doctrina Eunomij arguerit, atque adeò (nam hic finis est) parum iustas ab eo recedendi *χολαῖον* causas habuerit. . Ait igitur, Eunomium iussu Eudoxij apud populum sermonem habuisse Constantinopoli, idque festo Theophaniarum. Quod idem refert Sozomenus, *lib. 6 c. 26*, scil. Eudoxium Eunomio Constantinopolim excito potestatem fecisse *τῷ λαῷ προσμιλήσει* *πρὸς τὸ δόγματος*: neque quidquam in eo reprehensione dignum deprehendisse, & ideò hortatum, vt Cyzicum rediret: Vbi addit, Eunomij & Eudoxij doctrinam detectam, quam suis verbis exponit & traducit, non Philostorgius iam, verum Photius: Nempe tria infanda hæc notat, ab nefandis illis tradita. Primò, *Iosephum B. Virgini coniunctum fuisse post partum Saluatoris nostri.* Quod vt de Aëtio, Eunomio & Eudoxio nuspiam alibi proditum est, ita Dimæritarum & Andicomarianitarum hæreseos id extitit, cuius authorem quidam Apollinarem senio-

reim vel eius discipulos faciebant, teste Epiphanio *heresi* 77 *num.* 26 & 78: & Heluidianorum, apud Augustinum *de heresibus* 84. Hieronymum: vide & Ambrosium *lib.* 1 *epist.* 5 & 7. Interim ex hoc Photij loco apparet, iam olim *impiam atheamq;* doctrinam habitam, τὸ δουλεύειν ἢ ἀθεὸν μάλιστα, quâ B. Maria non ἀειπαρθενῶ habita. Pariter vt secundum istud, quòd Eunomius & Eudoxius vocabant *Filium haud vilem Patris seruum & ministrum*, καὶ τὸν υἱὸν ἀναδέεσθῃ τῷ πατρὶ δούλον ἢ ὑπηρέτῳ, seu ὑπουργόν, vt apud Basilium *lib.* 1 *aduers.* *Eunomium* pag. 60: & Epiphanius refert *heresi* 73 *num.* 12: quod & Demophilus Episc. Constantinopoli aiebat, teste veteri quoque scriptore apud Suidam, in *Δημόφιλος*: δῆλον, vt scribit Isidorus Pelusiota *lib.* 1 *epist.* 246: qui idem *lib.* 3 *epist.* 334 ait, Eunomium dixisse, ὅτι τῷ Θεοκωουώτων ἕστιν ὁ υἱός, quod *Filius ex adorantium numero* esset. Sic & Spiritum sanctum Macedonius vel Marathonius *δῆμονος ἢ ὑπηρέτῳ* vocabat. Sozomenus *lib.* 2 *cap.* 26. vide & Hieronymum *aduers.* *Luciferianos*. Αναδέεσθῃ autem δούλον &c. verti *haud vilem*, possis & forte melius, *haud pœnitendum, haud pudendum*. Tertium seu postremum in Eunomio & Eudoxio hic reprehenditur velut impium, quod Spiritum Filij φεβέσθῃ ausi sunt dicere: vbi putet quis legendum φορετὸν vel φόρεσθῃ: Spiritum enim Filij *Mittendarium* dicebant Arius & Eunomius, vt testatur Rufinus in *expos.* *Symboli*, vel vt Augustinus *contra Maximianum*, mitti eum à Filio: quod & Nyssenus notat *Orat.* 1 pag. 66. Nempe hæc inter alias Eunomij hypotheses fuit, Spiritum Sanctum à Filio creatum, creaturam creaturæ esse, opus operis,

operis, ποιήμα, κτίσμα, Filium ποιητῷ τῷ πνεύματος: quod præter Philostorgium ipse Eunomius profitetur apud Basilium *lib.* 2 pag. 76: & *toto lib.* 3 & 5: Gregorius Nyssenus *contra Eunomium*: Theodoretus *de hereticorum fabulis*: & Nicetas *thesaur. orthod. fid. lib.* 5 *cap.* 37. Eademque & Arij hypothesis fuit: vide Epiphanium, Augustinum, Didymum. Quod vero dixi φορετὸν vel φόρεσθῃ hic reponi posse, possis & φουερτὸν vel φρωτερτὸν legere: Nempe, Eunomius Spiritum Filij μονοθεῖς φρωτὸν ἢ κρείττον ἔργον, φεχόντα vocabat: de quo Gregor. Nyssenus *Orat.* 1. *aduers.* *Eunom.* pag. 65, 66. ¶ Quod ultimo loco hîc subjicitur, de Eunomij & Eudoxij, ac proinde & Aëtij, stylo & caractere, id contestantur & ipsamet Eunomij segmenta, quæ apud Epiphanium, Basilium: vide & Suidam in *verb.* *Εὐνομίῳ*, vbi similia occurrunt.

¶ AD CAP. III. *De exitu accusationis Eunomij apud Eudoxium, &c.*

De *Eunomij* apud Eudoxium accusationis & defensionis Constantinopoli (de quo *cap.* 1 *supr.*) consecutariis est & hoc caput. Quod & ipsum Philostorgius proposuit, vt Eudoxio inuidiam faceret discessionis, χωρισμῶ, ab Aëtio & Eunomio, contrâ ad laudem Eunomij, qui scilicet tenax propositi mansisset. Nempe ait, Eudoxium, post multas Eunomij laudes, nihil eorum quæ pollicitus fuerat præcipere exequique cogitasse, imò contra, ipsi persuadere conatum, vt scripto, & Aëtij *abdicationi* & *Ariminensi fidei* subscriberet. Quod vtrumque nefarium & improbum apud Aëtia-

nos (in quibus & Eudoxius fuit) erat. Verum frustrà inquit: atque ideò Eunomium Cyzico relicta ad patriam suam Cappadociam concessisse. Quod postremum istud attinet, certè Sozomenus quoque *lib. 6 cap. 26 pag. 391 in princ.* refert, Eunomium Cyzicum reliquisse, etfi Eudoxius eum ad capeffendam eam hortaretur, addita causa, quod nollet in posterum versari cum his quos haberet suspectos, *τοῖς ἐν ὑπονοίᾳ αὐτοῦ ἡγορευομένοις συνείναι.* Quod prius attinet, ad Eudoxij, vt dixi, vituperium, id scribit Philostorgius: Quando ille quamlibet Aëtianus conatus sit rem Aëtianis indignam, imò vt ait, *τὸ ἐκθεσμον αὐτοῖς ἢ ἀδελιτὸν* (forte *ἀθεμιστὸν*, vel *ἀδέλιμον*) Eunomio persuadere; nempe vt Aëtij abdicacioni, & Ariminensi formulæ, quâ *similis Filius secundum Scripturas* declaratus fuit subscriberet: Hæc videlicet duo maximè abhorruère Aëtiani, Aëtij contra restitutionem, & Ariminensis fidei abrogationem maximè vrgentes. Et tamen Eudoxius hoc tempore, quamlibet Aëtianus, id egit, vt Eunomius his duobus subscriberet, *εἰς τὸ τῆς οἰκονομίας παρέχνημα* id *καταρρυμίζων*: id videlicet agens seu concinnans vti rebus suis consuleret, temporique inseruiret, quo fine multa *καταρρυμίζεσθαι* concinnari, aptari, fieri, mos est ab iis, quos ideò *χερίτας* dictos suprâ iam notavi. Contrâ laudi id ducit Eunomio hîc Philostorgius, quod inter *χερίτας* huiusmodi nomen suum referre noluerit, quin grauitè ferens quæ apud ipsum Eudoxius vrgebat constanter renuerit, atque ideò Cyzicum seu Episcopatum suum derelinquere maluerit (scripto id etiam professus)

patri-

patriamque adeò suam Cappadociam priuatus repetere, quàm rem Aëtiano indignam admittere; puta Aëtij abdicacioni & Ariminensi fidei subscribere, quidquamue *εἰς οἰκονομίας παρέχνημα καταρρυμίζειν.* ¶ Quod Eunomij patriam Cappadociam attinet, de eâ quoque *lib. 3 cap. 20, & inf. lib. 10 cap. 6, & 11 cap. 5*: & Sozomenus *lib. 7 cap. 17*: vt proinde Sozomeni fides his quoque Philostorgij testimoniis stet: Ita quidem, vt & idem Dacoram Cappadociæ urbem Eunomij patriam dicat, pariter vt hic noster *lib. 10 cap. 6*: vide & *lib. 11 cap. 5*. Basilius tamen Galatam vocat *lib. 1 aduers. Eunom. in princ. pag. 2*. Vnde colligere mihi videor, modò Galatiæ, modò Cappadociæ Dacoram adscriptam.

¶ AD CAP. IV. De Acacij & Constantij Imp. gestis aduersus Eunomium, &c.

De Acacij Casareæ Episcop. & Constantij Imp. gestis A. D. 361 Antiochiæ aduersus Eunomium: de que Synodo Antiochenâ, est hoc caput. Ait Philostorgius, Acacium in Eunomium commotum, eò quod Episcopus Cyzici ordinatus fuisset, eo quoque nomine Eudoxium calumniatum, Constantiumque eò perduxisse, vt Eunomium Antiochiam arcesseret, Synodumque ibi cogeret, in quâ Eunomius rationem factorum redderet: verùm cùm accusator Acacius non comparuisset, Constantium eum pro suspecto habere cœpisse, remque ad maiorem Synodum reiecisse. Vbi primò notandum, quod, quemadmodum pluribus huius historiæ suæ locis hunc sibi finem Philostorgius proposuit, vt ostende-

ret, schismatis *χαιρισμῶν* culpam non in Eunomio reside-
re, verum in Eudoxio Constantinopolit. (de quo semel
dixi initio huiusce libri) vt & in Euzoio Antiochiæ Ep.
de quo *lib. 7, 8, 9*, ita & hoc *cap.* in Acacio quoque Cæsa-
reæ Episc. Hoc primum. Secundò notetur, Acacium,
Eudoxium in inuidiam vocasse, accusasseque, ob Euno-
mij in Episcopatu Cyziceno ordinationem, duplici no-
mine: & quod citra communem consensum id fecisset,
& quod Aëtij discipulum ordinasset, qui magistrum
suum zelo in hæresim feruidissimo superare ambiret.
Id quod certe postea euenit; cùm oblitterato fermè Aë-
tij nomine, hæresis de Eunomij potius nomine desi-
gnari coepit, quod & scriptores Ecclesiastici notant.

Tertiò obseruetur, ab Acacio (de cuius apud Con-
stantium autoritate iam supra dixi, quàmque mox in-
dicat Philostorgius, cum ait, eum existimasse, sese solâ
calumniâ apud Imperatorem Eunomium pro potestate
oppressurum) perlatam hanc querelam ad Constantium
Antiochiæ versantem, & ideò Synodum Antiochiæ
coactam. Quod ad temporum rationem apprimè facit:
Constantius enim cùm Antiochiam sub finem anni 360
peruenisset (de quo *supra*) ibidem quoque substitit A. D.
361, quò istud referendum est, vt ex Socrate quoque li-
quet, *lib. 2 cap. 35*. De qua Constantij Antiochiæ morâ
fidem quoque facit *lex 16 Cod. Theod. de Episcopis*: Ammia-
nus Marcellinus *lib. 20 in fin.* Theodoretus, *lib. 2 cap. 30, 31*:
Sozomenus, *lib. 4 cap. 27, 28*. Ibi igitur concilium istud
Antiochenum hoc anno 361 habitum: quod ipsum te-
stantur

stantur Socrates *d. loco*: Theodoretus *lib. 2 cap. 31*: Sozo-
menus *diēt. lib. 4 cap. 28*. De qua ipsa Synodo accipiendus
& Athanasius, *lib. de Synodis Seleuc. & Arimin. pag. 698*: quæ
quidem vltima Synodus Arianorum fuit sub Constans-
tino. His vero Constantio & Florentio, habitam hanc
Synodum Constantio ibi consistente, exerte scribit So-
crates *diēt. loco*: quo tempore fama de Iuliani rebellione
ibi percrebuit, de quo infra quoque *cap. prox. 5*. At nemo
scriptorum Ecclesiasticorum quidquam huius memo-
rat, de hoc inquam Acacij factò in Eudoxium & Euno-
mium, nemo de maiore Synodo Nicæam (de quâ mox)
conuocandâ. Illud tantum & exerte aiunt, & Theodo-
retus quidem, Acacium & Constantium ibi & *ὁμοῦστον* &
ἑτεροῦστον damnari curasse. Et Socrates *lib. 2 cap. 35*: vt &
Sozomenus *lib. 4 cap. 28*, Aëtij sectatores cum Acacianis
ibi sese coniunxissent, vt *Filius Patris dissimilis tum substantia
tum voluntate* definiretur, seu *παντελῶς* dissimilis, vt
Athanasius *de Synodis pag. 698*. Interim Theodoretum quo-
que, & post eum Baronij, error est, qui hanc Synodum
Antiochenam refert ad A. D. 360, & cum alterâ & ante-
riore Synodo Antiochenâ commiscet, in quâ videlicet
Meletius, paulò antè in sede Antiochenâ ordinatus,
quod certe factum anno illo 360, paulò post depositus
& in exilium missus fuit, de quâ Synodo *sup. lib. 5 cap. vit.*

Quarto loco obseruandum quod ait Philostorgius,
Acacium ibi non comparuisse, atque ideò verso iam
pollice, à Constantio pro suspecto habitum, quasi
per inimicitiam, non iusto proposito, accusationem in-

stituisse aduersus Eunomium. De Synodo tandem maiore ad quam hoc negotium remittere cogitabat Constantius, *cap. prox.*

¶ AD CAP. V. *De Constantij aduersus Iulianum expeditione, &c.*

De Iuliani aduersus Constantium expeditione, de qua Constantij morte est hoc caput. Ait Philostorgius, Constantium, famâ de Iuliani rebellione allata, Constantinopolim ilicò mouisse [Antiochiâ scil.] verùm morbo correptum eum apud Mopsucrenas, & ab Euzoio baptizatum, obiisse. In quibus conuenit ei cum cæteris scriptoribus, Ammiano Marcellino *lib. 21 p. 215*; Libanio, *in Iuliani necem pag. 288*; Socrate, *lib. 2 cap. ult.* Theodoreto *lib. 2 cap. ult.* Sozomeno *lib. 5 cap. 1.* ¶ Tria interim hîc quæ ad historiam Ecclesiasticam pertinent notanda veniunt: Primò, quod ait, Constantium Antiochiâ digressum, & Constantinopolim ilicò perrexisse, & Synodum super *ἐπιερωσίων* Nicææ cogi decreuisse (quod & antea agitalle eum dixit *supra fine cap. prox.*) Quod quidem à nemine quod sciam alio proditum extat. Secundò ait, ab Euzoio tum baptizatum: quod & ipsum pariter proditum ab Athanasio *lib. de Synodis pag. 698*: Socrate, *lib. 2 cap. ult.* Postremo ait Philostorgius, Constantium morientem Synodos ad impietatem reliquisse. Quod quidem Philostorgius ait ex suo sensu: nempe in Constantio defecisse pias Synodos, quæ omnes certè Arianæ fuerunt. At contrà verum est, in Antiochenâ Synodo, de qua *cap. super.* & Constantij funere, impiarum reuera sub Constantio

stantio Synodorum finem factum, quod Baronius quoque rectè notauit.

¶ AD CAP. VI. *De Honoribus à Iuliano delatis corpori Constantij.*

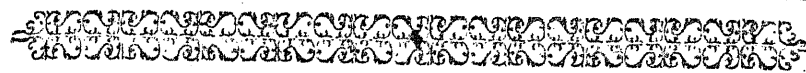
De Honore à Iuliano exhibito in funere Constantij. Ait Philostorgius, Iulianum cum Constantij corpus ad sepulturam deferretur, ante feretrum processisse, diademate de capite sublato, defunctumque, cui superstiti vitam ereptam volebat moto exercitu, honore profecurum. Quod exscribit quoque Nicephorus, *lib. 10 cap. 2 pag. 11*: habent & acta Artemij 20 Octobris *cap. 11.* Et Libanius *Orat. funebri pag. 289*, ait, Iulianum manibus contigisse feretrum, omnibus regni insignibus præter chlamydem depositis, *πάντα βασιλείας σύμβολα πλὴν τῆς χλαμύδος ἀπορρίψας.* Sed & Mamertinus in *grat. act. ad Iulianum*, *offensarum gratiam faciens, induit fratrem, & cuius armis vitam impugnatam sciebat, mortem eius ornauit, ac postea ipse iusta absoluit.* Imò & Gregorius quoque Nazianzenus, *σηλιτοδπηὴ β pag. 119*, exertè hunc Iuliani in Constantij funere habitum siue vi siue sponte adscitum describit: *ἀποκοσμήσαντα τὴν κεφαλὴν τῆ ἀξιοθήμετος*: & addit, *ὡς ἰσοσύφαντα τῶν βασιλέων τὰ εἰκότα demisso vultu Imperatori extremum officium prestitisse.* Scilicet, vt cæteri nudatis capitibus aliquando funus præcedebant honoris causa, cuius exemplum apud Marcell. *lib. 29 p. 420*, ita Cæsares vel potius Imperatores sublato diademate. Socrates *lib. 3 cap. 1* nil aliud scribit, quàm Iulianum corpus Constantij Regiè sepeliendum curasse, *βασιλικῶς περιέστας εὐχὴν εὐσεν.* Quod diadematis depositionem attinet,

Theodosius Iun. ita Imp. relictis foris armis, depositoque diademate Ecclesiam ingrediebatur, ut de se ipsemet profiteretur, in actis *Concilij Ephesini*, tom. 5. cap. 21.

¶ AD CAP. VII. *De Reuocatis ab exilio per Iulianum, tum Aëtio, tum aliis.*

De *Reuocatis ab exilio à Iuliano*, statim ut Imperator post Constantium extitit, tum Aëtio, tum cæteris qui propter Ecclesiastica dogmata in exilium pulsi fuerant: de quo & Hieronymus *aduers. Lucifer. tom. 2: Socrates lib. 3 cap. 1 & 4: Theodoretus, lib. 3 cap. 4: Sozomenus, lib. 5 cap. 2, & cap. 5 duobus locis: & Iulianus ipsemet epist. 26, & 45, & 52.* Inter alios verò Aëtius nominatim à Iuliano restitutus: cuius restitutionis epistola ipsa extat inter Iulianeas 31: Memorat eam & Sozomenus *lib. 5 cap. 5*; qui aperit quoque, quo consilio id Iulianus fecerit. Porro hanc Philostorgij narrationem velut huius libri sexti ultimam memorat Photius disertè in *Biblioth. num. 40.* ¶ Illud verò adhuc notandum, quod Philostorgius ait, Aëtium, qui propter Gallum periculum subierat, à Iuliano ab exilio reuocatum. Nempe hæc propensi in Aëtium Iuliani studij causa fuit, & verò hinc quoque redditur: quod scilicet tanquam Galli conscius accusatus, mox & in exilium missus fuisset: de quo *lib. 4 cap. 8 supra.* Quomodo & viceuersa idem Iulianus potestatem nactus, ab Eusebio, qui cum ipso erant iniuriæ circa fratrem Gallum admixtæ, nempe quod cædis ipsius authores fuissent, pœnas exegisse dicitur *sup. lib. 4 cap. 1 in fin.*

IN LI-

IN LIBRUM SEPTIMUM.

¶ AD CAP. I. *De Persecutione Christianorum sub Iuliano.*

¶ **A**IT, Iulianum statim ut Imperium arripuisset, per Edicta *Gentilibus* licentiam omnem quiduis in Christianos moliendi fecisse: & exinde omnis generis quæstiones, cruciatus, Gentiles in Christianos exercuisse. Atenim, contraria planè vno ore omnes alij scribunt, nempe imò Edicta publicata à Iuliano, ne Christiani iniuriis afficerentur: testis vel Sozomenus, *lib. 5 cap. 5*, & ex eo Nicephorus, *lib. 10 cap. 5.* Contrariam enim planè viam ingressus est Iulianus ad perfundandam rem religionemque Christianam: de quo omni Oratio haud ita pridem scripta est, quæ Iulianus inscribitur: vide & *infra cap. 4.*

¶ AD CAP. II. *De Georgij Alexandrini cæde.*

De *Georgij Alexandrini cæde.* Quâ parte consentientes habet cæteros scriptores, Marcellinum, *lib. 22: Gregorium Nazianzenum, in laudes Athanasii: Epiphanium, heresi 76: Socratem, lib. 3 c. 2 & 3: Sozomenum, lib. 5 cap. 7.* Deque eadem cæde agit Iulianus ipse *epist. 10.* ¶ Et causas eius cædis duas adsignat Philostorgius, Aëtio addictus: priorem, quasi ex vindictâ diuinâ, quod homodoxos coëgisset subscribere libello aduersus Aëtium: cuius facti nullibi præterea mentio occurrit, cum tamen

Kkk

atrocita eius facta edisserant alij, & in his Athanasius: de subscriptione alioquin libello & condemnationi Aëtij *sup. lib. 4 cap. ult. & lib. 5 cap. 1.* Certe, quod à Georgio aduersus Aëtium factum ait, proculdubio factum id ad Synodicam epistolam, quæ ad eum *ἠρώως* à Synodo Constantinopolitanâ emissa contra Aërium eius diaconum, quæ extat apud Theodoretum *lib. 2 cap. 28.* Alteram Georgij Alexandrini cœdis causam reddit, quod in Gentilium res impetum fecisset: In hoc verò iam consentiunt alij, Marcellinus *diēt. lib. 22*: Sozomenus, *lib. 4 cap. ult. & lib. 5 cap. 7*: Socrates, *lib. 3 cap. 2.* ¶ Illud verò iam ex Arianorum peculio habet Philostorgius (quem ideo *impium* hic vocat Photius) quod ait, Georgij cœdi & Athanasij sententiam ducatum præbuisse. Certe Socrates quoque *lib. 3 cap. 3.* & Sozomenus, *lib. 5 cap. 7.* & exinde Nicephorus, *lib. 10 cap. 6 pag. 19,* famam percrebuisse aiunt, vel Arianos id sibi persuasisse, quod Georgij cœdes ab Athanasianis profecta esset; quod Socrates & Sozomenus *ibid.* refutant: & quidem inter alia, Iuliani ipsiusmet autoritate, *epist. 10,* qui populo Alexandrino, non Christianis aut Athanasianis, hanc cœdem imputat. Huic verò siue famæ siue Arianorum obtreptioni, vt mox hîc in sequentibus indicatur, occasionem vel certe prætextum dedit, quod post Georgium interfectum Athanasius ilicò sedem repetierit. In quo conueniunt & cœteri, & in his Socrates *lib. 3 cap. 4.* Verùm post cœdem primum Georgij Athanasium è latebris emeruisse auctor est Gregorius Nazianzenus. Marcellinus tandem *d. lib. 22*

pag.

pag. 224 scribit, *Christianos non inhibuisse hanc cœdem, eò quod omnes indiscrete Georgij odio flagrarent.* Atenim Philostorgius exerte, etsi Georgium à Gentilibus cœsum dicat, attamen addit, *ἡ ἐπιπέμειντος ἐν τῷ Ἀθανασίῳ γνώμης τῆς ἀπέχεως:* nempe sententiam Athanasij ducatum præbuisse huic cœdi.

¶ AD CAP. II. De Statua Paneadis.

De Statua seu Imagine Christi Paneade, vrbe Palæstinæ, ab Hæmorrhœoufa Syro Phœnissa *πολυθρόλλητος* hodie in argumento *de Imaginibus earumq; cultu,* narratio sequitur: Ad cuius fidem & hoc deinceps Philostorgij testimonium accedere poterit, ad alia complura quæ hæcenus super eâ occurrunt, puta Eusebij, *lib. 7 histor. Eccl. cap. 14,* & post eum Rufini *lib. 7 cap. 14*: Asterij *homilia 10* apud Photium nostrum *in Bibliothecâ num. 271*: Sozomeni (qui vnus è Triumviris Ecclesiasticæ historiæ scriptoribus hanc historiam refert) *lib. 5 cap. 20*: Artemij actorum *20 Octobr. cap. 38*: Cedreni *pag. 251*: Nicephori *lib. 10 cap. 30,* qui ex hoc Philostorgio nostro habet, tacito tamen eius, vt alias fermè, nomine. Mentio quoque eiusdem haud semel in *Aëtis Synodi Nicene 2.* apud Agobardum *de Imaginibus pag. 238* (vbi Eusebij locum transcribit) & *lib. 4 de Imaginibus, cap. 15,* qui libri sub Caroli M. nomine ambulant. In hac verò historia variant inter se scriptores in nonnullis, & nemo plures, quibusque insistere oporteat digniores, circumstantias addidit, quàm Philostorgius, è quo ideo hanc eclogen siue epitomen suam Photius excerpfit, vt & Nicephorus narrationem inde suam

transtulit. Nolo nunc in huiusce rei fidem scrupulosius inquirere, seu *εις τὸ ἀψευδὲς τῆς ἰστορίας*, quam tamen Eusebius omnium antiquissimus, imaginis ipsius spectator, ex vulgi tantum ore seu traditione, at non & de narratione certus, habet, *ἔλεγον*, inquit: Quomodo & Sozomenus, etsi credulus magis, & ex eo Nicephorus, miraculosam hanc historiam inter eas ponit, quæ solis indigenis per traditionem antiquam sunt cognitæ, *μόνοις ἠκείνωτο τοῖς ἐπιχρωοῖς ἐν τῆς ἀρχῆθεν ᾠδωδύσεως ἐγνωσμένα*. De qua tamen deinceps quoque Carolus M. *dic. loco* dubitavit, duobus locis hæc repetens: *si tamen*, inquit, *factum esse creditur*. Certe, si conjecturæ locus, videatur potius, statua hæc ciuitatis ipsius Paneadis simulacrum exhibuisse, quæ videlicet afflicta casu quodam, vel ab Imp. vel à Magistratu aliquo erecta fuerit: Hoc enim habitu ciuitates prouinciæ quæ afflicta, mox & erecta, olim representata: vide vel veteres nummos, & Gregor. Nazianz. *epist.* 49 vel 40: & Basilium *epist.* 279.

Circumstantias nunc Philostorgianæ narrationis sectari iuuat: quæ ad quatuor alioquin summa capita commodè referri possint: de Posita primùm statua seu Imagine, de *στάσει* eius, de refixa eâ: tandem de reliquiis eius seruatis, decentioréque loco habitis.

Primum igitur, quod *causam* huius Imaginis figendæ attinet, ait Philostorgius, hæmorrhœousæ mulieris fidem hanc imaginem statuisse, quæ ita Saluatorem nostrum in se beneficium remunerata sit: *ἡ ἀμόρρεβ πῖσις ἀμειβομένη τὸν δειργέτιω ἀέσησεν*. Quibus conuenienter omninò

Euse-

Eusebius hæc *τῆς δειργέσις θανμασῆ τεύματα* vocat. Et Asterius *τὸ δυχάεισον τῆς γυαμῆος* dixit: mox idem subjicit: *ἀγάλματι χαλκῷ τὸν δειργέτιω ἐτήρησε, τέτο γέρας ἐν ἀείξιον οἰνιδεῖσα τῆς χάριτος*: tandem istud, *τῆς δὲ παθέσις τὸ χαιεσίθειον* nominat. Inde & Sozomenus, *ὃ τῆ παθεσις ἀπαλλαγῆσαι ἀνέθηκεν*: & Nicephorus exinde, hunc alioquin locum exscribens, *ἀμειβομένη τὸν δειργέτιω τῇ τῆ παθεσις ἀπαλλαγῆ*. Id verò factum ait Eusebius, non petitâ per libellum huiusce rei faciendæ licentiâ à Philippo Tetrarcha Trachonitidis, quod Ioannes Damascenus *de Imaginib. orat.* 3. refert ex Chronico Ioannis Antiochiæ Ep. cognomento Malala: Non arcessita item causâ vel exemplo à more legéque Ecclesiæ, verùm à Gentilium consuetudine, apud quos videlicet Euergetis & Soteribus statua erecta (quod passiuus aliunde notum) *καὶ θανμασὸν ἔδεν*, inquit, *τοῖς πάλαι δὲ ἱδνῶν δειργατιθέντας ποδὲς τῆ σωπῆρας ἡμῶν ταῦτα πεποιημέναι, ὅτι καὶ τῆς Αποστόλων ἀπὲρ πᾶς εἰκόνας Παύλου καὶ Πέτρον καὶ ἀπὲρ δὴ τῆς Χριστοῦ δὲ χρωμάτιον ἐν γραφῆσι σωζομένης ἰσορήσασιν. ὡς εἰκὸς τῆς παλαιῶν ἀσθεναλῆτος οἷα σωπῆρας ἱδνικῆ συνηθεία παρ' αὐτοῖς τούτων τιμῶν εἰωθέτων τῆς τεύμων*. Vbi *ἀσθεναλῆτος* (non verò *ἀσθεναλῆτος*, vt nonnulli mutant) *ἱδνικῆ συνηθεία*, est, ad similem prorsus, omninò, Gentilium morem, seu *consuetudine prorsus Euhnicâ*, vt recte Rosinveidus. Rufinus vertit, *ex Gentili consuetudine indifferenter*. Interpres Eusebij dilute adhuc, *ad similitudinem Gentilis consuetudinis quam proximè*. Alij vertunt *immutabiliter*. Verùm de hac *ἀσθεναλῆτος* voce, propriâque eius significatione, iam supra *lib. 2 cap. 16*. Rufini interim illud hîc non prætereundum, qui con-

Kkk 3

suæ tuedinis istius de suo rationem addit *lib. 7 cap. 14*: *Insignia etenim veterum referuari ad posterorum memoriam, illorum honoris, horum vero amoris indicium est.* Et hæc quidem veteres de causa & exemplo imaginis huius figendæ, & Eusebius nominatim: cuius verba clarè ostendunt, nullam talem in Ecclesiâ, non dicam adorandæ imaginis legem, imò ne figendæ quidem publicè adhuc morem fuisse: Quò enim alioquin præoccupatio ista Eusebij monitumque, quo admirationi occursum voluit? Quò moris Gentilitij allegatio, si traditio hæc Apostolica fuisset? Quò denique ad facti illius defensionem tam anxie conquireret exempla imaginum Pauli & Petri, imo & Domini nostri, quas ipse viderit *ὅτι χρωμάτων ἐν γραφαῖς σοφορίας?*

Secunda observatio est de loco, in quo statua illa primùm fixa fuit. Ait igitur Philostorgius, & ex eo Nicephorus, eam fixam fuisse *Paneade prope fontem* qui intra ciuitatem est, quæque ideò ad eam urbem spectandam accedentibus vna cum aliis simulacris voluptatis aliquid præbebat: *εἰς ηὐλῶσαι μὲν ταύτῃ καὶ τῷ πηγῶν τῶν ἐνδὸν τῆς πόλεως μὲν καὶ ἑτέρων ἀγαλμάτων τερπνόπιτος τε παρέχει τοῖς φοιτῶσι θέαμα.* At Eusebius, nullâ fontis mentione facta, scribit, pro foribus domus hæmorrhousæ positam eam fuisse super editum lapidem, *ἐφ' ὑψηλῆ λίθου πρὸς μὲν ταῖς πύλας τῆς αὐτῆς οἴκου*, quam etiam domum ætate suâ ostensam ait. Asterius & Sozomenus loci in quo ea posita fuit, mentionem nullam faciunt. Certe olim ad fontes, non Gentilium modò imagines nonnullæ fixæ fuere (de quo vi-

dendus vel locus apud Suidam in voce *Αὐξένου*) verùm & Christianæ: Sic & author vitæ Constantini *lib. 3 cap. 48* (alius omninò ab Eusebio Cæsariensi, qui etiam velut Iconomachorum patronus in Concilio Nicæno 2 repudiat fuit) scribit, à Constantino M. Constantinopoli boni pastoris symbola apud fontes medio foro posita fuisse, *ἐπὶ μέστων ἀγορῶν κειμένης κελύρας ἐπὶ τῆς καλῆς ποιμνῆς σύμβολα τοῖς ἁγίοις θεῶν λογίων ὁμοιωμένοις γινώμενα*: vt & Danielem cum leonibus æri incisum auri laminis splendescentem. Ergo, siue hæc statua ad fontem *καὶ τῶν πηγῶν* posita, siue pro foribus *πρὸς ταῖς πύλας* hæmorrhousæ, fixa ea fuit, certe fuit sub dio, in propatulo, ceu *θερπνόπιτος θέαμα* τοῖς φοιτῶσι vna cum aliis simulacris, voluptatis ergo memoriæque, non in æde sacrâ aut oratorio, multo minus ad cultum vel *προσηκούνῃσιν.*

Tertiò observandum, Philostorgium, pariter vt Asterium & Sozomenum, solius Christi statuae meminisse: at Eusebius, his omnibus integro sæculo vetustior, historiam hanc, vt dixi, alienâ fide referens, alteram insuper hæmorrhousæ ipsius imaginem positam iuxta fuisse ait, è regione scilicet illius Christi imaginis, quæ de geniculis seu genibus flexis, manibusque in modum supplicantis protensis, ad eam adoraret, cuique Christi imago manum porrigeret. De quo silent, vt dixi, Asterius, Philostorgius & Sozomenus. Vnde tamen nullo modo id efficias, foeminam ipsam *superstitem*, vel alium quemcunque eius exemplo statuam hanc adorasse, verùm illud hæctenùs, imaginem hanc fuisse adorationis

cultusque superstiti Christo ipsi olim exhibiti vel deinceps exhibendi: & sic expressam in hac duplici imagine rem olim gestam, non quæ in illa vel quæ ad illam deinceps fierent, aut fieri oporterent.

Quartò ait Philostorgius, *herbam* ad pedes imaginis istius Saluatoris adnatam, eandemque omnium morborum medelam fuisse. De herba illa *ἀλεξιφαρμάκω παντοίων νοσημέριον* seu panaceâ, conueniunt & illi à quibus Eusebius accepit, ad quos sese ille semper refert, & ex eo Rufinus & Sozomenus. In dubium verò reuocat Carolus M. lib. 4 de Imaginibus, cap. 15. At Philostorgius, & ex eo Nicephorus, quod secundum de hac herba notandum est, illud adhuc speciale habet, quod dicat, herbam hanc, etsi in commune *ἀλεξιφαρμάκον*, tabis tamen maximè medelam fuisse. Sicut & hoc tertio loco speciale habent auctores Eusebij, quod dicerent, eam herbam medicandi vim tum habuisse, vbi ad vestimenti fimbriam ea excreuisset, *μέγχι τῷ κραπέδου τῆς τῷ χαλυκῷ διπλοῖδος αἰῶν*: Quod ita amplius enarrat Rufinus, *herbam illam nihil omnino virium gessisse, si antequam fimbriæ summitatem crescendo contigisset decerperetur*: Qui idem Rufinus & illud quoque (quod de hac herba quarto loco notandum) addit, *morbum depulsum haustu exiguo madefacti graminis*: nempe non contactu eam herbam curasse, verum potione ait. Quinto obseruandum vel maximè, quod vni Philostorgio, vnde & Nicephorus habet, peculiare, quod is narrat de *Inscriptione* istius statuæ. Nempe ait is, *Inscriptionem* in ea statua fuisse, quæ literis singula narrabat, videlicet

videlicet *cuius formam ea exprimeret, quamve ob causam ea fixa fuisset*, verum oblitteratam inscriptionem aliquando fuisse, eò quòd cum sub dio nudaque statua illa staret, terra in eam ex pluuiis longo tempore adgesta fuerit: mox tamen, cum aliquando dubitatio orta fuisset, quænam causa huiusce statuæ olim figendæ fuisset, cuiusque ea formam exprimeret, eruderato seu egesto quod ei adfutum fuerat luto, literas repertas fuisse, quæ integram rem historiâque edocerent. Et addit Nicephorus, qui hunc alioquin locum exscribit, quæstionem *ζήτησιν* illam motam ab his qui eâ herbâ curari fuerant, *ὅτι τῆς θεοπρομομένων*: quomodo & Artemij acta habent, eam post tempus cognitam ex miraculo herbæ quæ illic nascebatur. Quibus nil simile apud Eusebium, Asterium & Sozomenum occurrit: imò contra Eusebius famæ hactenus incerta, suumque illud *ἔλεγον* hactenus obtendit, vt & Sozomenus *ὡς φασὶν τῆς ὀπιχωρίων*: de inscriptione verò illa ne verbum quidem, cum tamen Eusebius ipsemet hanc statuam ad eam ciuitatem profectus, *αὐτόπτης* viderit oculisque vsurpauerit, *ἔμεινε δὲ καὶ εἰς ἡμᾶς, ὡς καὶ ὄφει* *ὡς λαβεῖν ὑποδημήσαντας αὐτοὺς τῇ πόλει*. Quæ utique inscriptio si ibi fuisset, proculdubio mystagogo aliquo duce eam Eusebius lustrasset, neque suum illud *ἔλεγον* ingeminasset ingessissetque pro omni fide, quando ex ipsemet ære id exploratum habere satis superque potuisset, nisi ita iam Eusebij æuo literas illas literatas oblimatas fuisse putemus, vt nec in mentem cuiquam venire potuisset, num aliqua inscriptio ibi foret, credamus.

Sexto ait Philostorgius, eruta eruderatâque illa inscriptione, herbam illam euanuisse, sic vt neque ibi neque alibi vsquam amplius ea apparuerit. Eusebius certe hanc herbam vocat ξέριον βοτάνης είδος, & Sozomenus, Eusebium alioquin exscribens, & hoc ad explicationem addit, nempe neminem medicorum vel peritorum omninò nouisse, cuius generis ea esset, ἥς τὸ είδος εὐδεις ἔγνω ἧς ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἰατρῶν ἢ ἐμπείρων: Nihil verò tale quale Philostorgius, quod videlicet eo tempore quo eruderata inscriptio fuit, euanuerit.

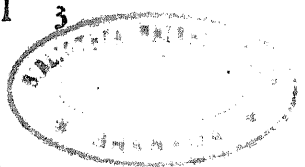
Septimo loco in hac Philostorgij narratione, notandum, quod subijcit de *Translatione* huius statuae è propatulo locoque publico facta, de quo nihil apud Eusebium & Asterium. Nempe imaginem hanc Philostorgius, & ex eo Nicephorus, vt & acta Artemij, translata a Christianis in *Diaconicum* scribit: vel vt paulò plenius Nicephorus, in *Ecclesia Diaconicum*, ἐν τῇ τῆς Εκκλησίας Διακονικῆς: vt viceuerfa paulò laxius Sozomenus *lib. 5 cap. 20* de translatis fragmentis agens, ait ἐν τῇ Εκκλησίᾳ, pariter vt Cedrenus *pag. 251*. Atenim inter Ecclesiam & Diaconicum plurimum interest. Arcadius *Imp. l. 30. Cod. Theod. de haereticis*, seu *l. 3. Cod. Iustin. eod. tit. siue sub Ecclesiarum nomine teneantur, siue quæ Diaconica appellantur, vel etiam Decanica*. Nempe Diaconicum neque Ecclesia imò neque Ecclesiae ipsius pars propriè fuit, verùm ad Ecclesiam seu prope Ecclesiam extitit: vbi scilicet vasa vestesque sacris vsibus destinata de more reponerentur. De vasis fides à Concilij Laodicensis *canone 21*. Ὅτι εἰ δὲ ἔχῃν ὑπὲρ τῆς χείρας ἐν τῇ

ἐν τῇ Διακονικῆς ἢ ἀπὸ τοῦ Διακονικῶν σκευῶν, vbi Latina versio in Codice Canonum Eccl. vnin. sic habet, *Quod non oportet ministros locum habere in secretario, & dominica vasa contingere*. In *Secretario*, vel vt alij Codices, Romanus, & Dionysij Exigui, retenta Græca voce, in *Diaconico*. Et malè Balsamo, qui in hoc canone Diaconicum accepit de munere & officio Diaconi. Peius alij qui pro *aliari* Diaconicum interpretantur. Nempe eo canone vetantur subdiaconi ingredi Diaconicum, & vasa sacra inde depromere, quod Diaconorum muneris fuit. De vestibus sacris in Diaconico quoque repositis fides à Typico Sabè, cuius ipse exemplar vidi apud C. L. V. D. Tobmannum Tiguri, ἀλλήμοι τῶν ἱεροπλῶν σολῶ ἐν τῇ Διακονικῆς. Ecclesiae verò id junctum fuisse ostendit Codinus *de officiis aulæ Constantinop.* ἐν δὲ τῇ τῆς ἱαυρεμῆς ὄρα, εἰ μὲν δὲλεσεται πατριάρχης, ἀπέρχεται εἰς τὴν ἁγίαν Σοφίαν βασιλίδος, ἢ αὐτὴν παρ' αὐτῆς τὰς τῆς μὲν βασιλείας δὲ καὶ πλησίον τῆς Διακονικῆς. Et in Catalogo Patriarch. κειμένη τῆς λαυραίας αὐτῆς ἐν τῇ Διακονικῆς. In Euchologio. μὲν τὸ φάλλειν τῶν τευτέκτων κατέρχεται ὁ ἅγιος πατριάρχης ἐν τῇ μεταπολείᾳ ἢ ἡρωῦν τῇ Διακονικῆς, καὶ ἐξέρχεται εἰς τὸ θυσιασθῆιον. Ergo Diaconicum non Ecclesia, imò neque Ecclesiae pars propriè fuit: verùm ad eam *Secretarium*, vt vertit Laodicensis canonis Interpretes (quæ *Sacristia* hodie) vbi ea quæ vsibus sacris seruirent (vnde & *Διακονικῆς* nomen) vel quæ à vulgi contemptu vindicarentur adferuabantur. Idem etiam forte cum *cimiliarcho* & *metatorio*, vt Euchologium & Cedrenus vocant, vbi videlicet Sacerdos vel Episcopus sese adornabat, & tanquam in metato erat, & exin-

de in sacrarium εἰς τὸ θυσιαστήριον. Ergo è foro in Diaconicum istud, non in Ecclesiam, translata Saluatoris imago Paneade. Hactenus scilicet hæc huius imaginis translationis constitit, referente Philostorgio.

Cuius etiam translationis, quod octavo loco hîc notandum, tum *modum* tum *causam* enarrat hîc Philostorgius. Nempe ait, translata hanc imaginem in Diaconicum conuenienter adcuratam, τὸ ἀρέποντα ἐδεράπιδον. Sed quatenus ἀρέπον istud, & δεράπεια hæc constiterit, explicat: Nempe ῥητῶς ait, nullo modo vt ea coleretur vel adoraretur, σέλοντες μὲν ἢ προσκυνοῦντες ἐδαμῶς: addita generali cautione siue regula, *Quod fas non fuerit æneam* (cuiusmodi hæc statua erat, vt ex aliis liquet) *aliamve quam materiam adorare*, ἐπεὶ ὡς θεῖμιν χαλκῶν ἢ ἄλλων ἕλων προσκυνοῦν. Quæ quidem adferri deinceps poterunt ex hoc Philostorgij loco in controuersia *de Imaginum cultu*, & ad illustrandam hanc narrationem, qua alioquin hodie nonnulli, iudicio virorum vtriusque sectæ doctissimorum, ad stabiliendum Imaginum cultum abutuntur, exinde ex quo Synodus Nicæna 2, & Gregorius PP. eam eò traduxêre. Tanto magis etiam quod Nicephorus, qui suam alioquin narrationem hinc mutuauit, hæc quæ *de vetito in Ecclesia Imaginum cultu* hîc à Philostorgio interseruntur, omisit: ideò nempe, quod eius æuo iam Imaginum cultus percrebuerat: vti viceversa Photius hac ecloga sua id excerpto notatum in Philostorgio voluit, quasi à suorum temporum vsu, suâque sententia alienum, post Synodum videlicet Nicænam 2, quâ
Ima-

Imaginum adoratio sancita fuerat, quam & ipse probauit, de quo iam *ad cap. 10 lib. 2.* Et hæc quidem Philostorgius de causa finèque Translationis huius Imaginis κατ' ἀρῶν, & ad excludendam eius adorationem. Quid igitur? Translatam eam ait, duabus de causis: Primò, vt decentiore situ esset, αὐτὸ δὲ τὸ εὐδοκίμοι σμυρνότιρα, vbi de suo Nicephorus adtexuit πμῶντες. Nempe decentius visum, historiam sacram, seu sacræ historiæ imaginem à contemptu ita vindicare, & si non in Ecclesia, quod nefas fuit, castiore saltem loco habere: Secundo, vt ad eum locum, πρὸ τῆς πόλεως (pro quo Nicephorus habet πρὸς χαίρω) ad Diaconicum inquam, accederent spectare volentes, eâque re archetypi ipsius desiderium ostentantes: καὶ τὸ μετ' ἡδονῆς ἐπιφοιτῶν τὸ τόπον θεασαμένους τὸν πρὸς τὸ ἀρχέτυπον πῶσον ἐπέδεικνυμένους. Finis ergo translationis huius in Diaconicum, decentiorisque εὐδοκίμοι, fuit voluptatis ratio, & vt eam imaginem spectantes archetypi simul desiderium eâ re ostenderent: πῶσον πρὸς τὸ ἀρχέτυπον, non verò erga statuam seu exemplarij adorationem. His limitibus, hoc sine circumscripta fuit εὐδοκίμοι illa σμυρνότιρα, non ad προσκυνοῦν, γονυθίσια, vel προσφώνησιν. Quomodo & Agobardus *lib. de Imaginibus pag. 237, ob AMOREM potius & recordationem, quam ob religionis honorem aut aliquam venerationem expressam & conscientiam, Imagines positas* ait, allato quoque in id Eusebij loco. Et certe nullus ex iis qui inter verustiores huius imaginis meminêre, vllam cultus vel adorationis mentionem faciunt, nullam in hoc facto, siue posita primùm dein translata in diaconicum imaginis,

imaginum adorationem commendarunt, ut disertè obferuat Carolus M. *lib. 4. de Imaginib. cap. 15*, non Eusebius, non alij: Contra, ille hætenùs, *creditam* hanc Christi imaginem ait, atque à se *uisam*, verùm neque ab aliis adoratam, neque à se scribit. Imò Epiphanius ille quoque Sardinienſis in Synodo Nicæna 2, non aliò hanc historiam vertit, quàm ut antiquitatem *ποιήσεως τῆς εἰκόνης* in Ecclesia hoc exemplo stabiliret, quanquam neque ea in Ecclesia primum fixa, verùm publice sub dio & in propatulo habita: imò neque postea, ut ex Philostorgio nunc discimus, in Ecclesiam translata.

Postremo loco subjicit Philostorgius, *reuulsam* hanc de sede sua seu Diaconico, *τῆς βασιλικῆς*, pro quo Nicephorus *τῆς εὐσεβείας*, imaginem sub Iuliano, quod etiam Sozomenus notauit, perque plateas tractam: at enim caput à ceruice reuulsam Christianos clam collectum, quantum potuère, seruasse, *ὡς ἰδὲ ὕμνησαντο θεοσεβῶντες*. Hæc Philostorgius, & sub Iuliano quidem facta narrat. At enim, quod rationem temporis primùm attinet, sub Maximino (cuius temporibus gesta nonnulla ad Iuliani tempora ab aliis referri videmus, de quo ad *cap. 13 huius libri*, & *cap. 1 lib. 8*) id accidisse scribit Asterius, qui circa A. D. 400 scribebat, 40 fermè post Iulianum annis, referente Photio: Qui idem sublatam tantum ex vrbe statuam narrat, *ἀπέλετο τῆς πολύχνης χαλκῶν*, neque quidquam de seruato capite huius statuæ memorat. Et id tamen Philostorgius tam asseueranter scribit, uti dicat sese in eos incidisse qui refixam imaginem sub Iuliano vel saltem caput eius ser-

uarant:

uarant: *καὶ φησὶ τούτοις ἢ αὐτὸς μάλιστα*. *Μάλιστα* vel *μισαδα* est *ἐφάψασθαι* contingere, quod notum vel ex Hesychio: Ergo contigisse eos, id est incidisse in eos sese ait: nisi id potius indicare voluerit, hæc reliquias & sese contigisse, ut proinde hîc legamus *ταῦτα*. Ac ut Philostorgius superiora circa huius imaginis reuulsionem peculiaria habet, ita & Sozomenus quoque *σύγχεον* eius alia nonnulla: Nempe ait is, Iulianum statua hac deturbata, eius loco suam imaginem posuisse, *καθελὼν τὸ ἴδιον ἀέσησε*. Secundo, eandem Iuliani imaginem igne cœlitus delapso dirutam. Tertio, ab eo tempore ad sua vsque tempora *εἰσέτι νῦν* tanquam fulminis ictu ambustam visam. Quod viderit rursum Lector, num ad Maximinum non rectius referatur, de cuius statuis & imaginibus prostratis, mutilatis Eusebius *lib. 9 cap. 9*, & Gregorius Nazianzenus *1. σηλιτῶν. pag. 93*: vbi & Iulianum cum Maximino componit. Quarto, statuâ Christi deturbatâ, non caput signatè, verùm fragmina qualiacunque collecta indicat, *πῶς δὲ τὰ χεῖρῶν ἀνδραγαθὰ τότε μὲν οἱ ἐλλήνισαι σύροντες κατέαξαν, μὲν δὲ ταῦτα χριστιανοὶ συλλέξαντες*. Nicephorus utrumque habet. Quinto ait Sozomenus, ea fragmina in Ecclesiâ posita *ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπέθεντο*, quod etiam Nicephorus habet. Sexto ait Sozomenus, ea suo tempore adhuc custodita, *ἔνθα καὶ νῦν φυλάττεται*: quomodo & Philostorgius ni fallor ea sese contigisse *ταῦτα ἢ αὐτὸς μάλιστα*: cum tamen Asterius suo tempore eam non amplius extitisse scribat, *ἰδοὺ γὰρ ὁ ἀσθρίας ἔφανενται*.

Et hætenùs quidem de statuâ Paneadis; quæ omnia,

vt vidimus, hinc ad ποίησιν eius, *ἡδὲ ἀμοιβῶν* videlicet & *τῶν ἔργων τῆς δειρμασίας*, inde ad *ἐκείνων σεμνοτέρων* pertinent, nullo modo verò ad *ἡδὲ ἀμοιβῶν* eius. Eius verò occasione Philostorgius de Paneade & Iordane per digressionem agit hoc segmento prout id Photius contraxit : Integram sanè vel integriorem saltem Philostorgij *δι᾽ Ἠζοδῶν*, ipsaque adeò Philostorgij verba refert Ioannes Antiochenſis *ἐπὶ ἀρχαιολογίας*. Eo autem quinque memorat.

Primo situm Paneadis describit : sitam videlicet eam ad extremos Palæstinæ fines, post quam Phœnicia excipit : Et iterum, hunc vltimum fuisse Iudææ Phœniciam versus terminum ait. Certe, Asterius quoque, *δι᾽ ἐκείνου* *Παλαστίνης πολύχην* vocat. Atenim Strabo, Ptolemæus Eusebius *dict. lib. 7 cap. 14* : Sozomenus, *d. lib. 5 cap. 20* : & Stephanus disertè, Phœnicia adscribunt.

Secunda obseruatio est de *Nominibus* Paneadis. Ait igitur Philostorgius, eam primò *Dan* vocatam : historiam repetitam proculdubio ex *Iudicum cap. 18*, & strictim *Iosue cap. 19* : deinde, dictam *Cæsaream Philippi* : quomodo etiam vocatur apud Iosephum, *lib. 20 Antiquit. iud. cap. 8*. (vbi & Neronæam aliquando dictam scribit) Eusebium, *d. lib. 7 cap. 14* : Sozomenum, *d. lib. 5 cap. 20*. Sed quod addit Philostorgius, Paneadem ab *Herode Magno* posterioribus temporibus ædificatam mutato nomine Cæsaream Philippi vocatam, id erroneum est : imò enim à Philippo filio, non ab *Herode Magno*, ædificatam scribit Iosephus, *de bello Iudaico lib. 2 cap. 13*, *Φίλιππος δὲ Πανεύδα τὴν ἡδὲ τῆς πηγῆς τῆς Ἰορδάνης κατασκευάσας ὀνομάζει Καισάρειαν*. At Cæsarea

farea, quam Herodes magnus condidit, altera ab hac Cæsarea est, nempe ea quæ antea *Stratonis turris* vocabatur, teste Plinio & Strabone : de qua ab Herode condita idem Iosephus, *lib. 1 de bello Iudaico cap. 16*. Tandem urbem quæ antea *Dan*, dein Cæsarea Philippi vocata fuerat, *Paneada* nominatam scribit Philostorgius. Rectè : inde certe & junctis nominibus Ptolemæo *Καισάρεια Πανίας*, & in Itinerario Peutinger. *Cæsarea Paneas* : vnde & Plinius *lib. 5 cap. 15*, *Iordanes amnis oritur è fonte Paneade, qui cognomen dedit Cæsareæ*. Ergo *Dan* & *Paneas* eadem : etsi Hieronymus de locis *Hebraicis*, Iordanem in vico *Dan* fontes habere scribat, qui in quarto Paneadis miliario est euntibus *Tyrum* : De fonte alioquin Paneade monuerunt alij multi : vide Plinium, Iosephum, *lib. 1 de bello Iud. 16* : & *lib. 3 cap. 18* : Solinum, *cap. 35* : Stephanum, in *Παύσιον*.

Tertia obseruatio est de origine nominis Paneadis, vnde scilicet ea vocata fuerit : nempe ait, ita appellatam à *Panis* simulacro ibi à Gentilibus posito. Cuius rei fides penes eum esto. Certe, iam olim fontem propriè *Iordanis*, & vicum ibi positum, *Paneada* dicta veteres scribunt. Sed & illud veteres constanter, *Cæsaream Paneada* dictam, quod *Paneadi* proximè adjaceret. Plinius : *Paneas fons, quæ cognomen dedit Cæsareæ*. Stephanus, *Καισάρεια ἔστι ἐν τῇ Πανίας τῆς Πανεύδα*. Quomodo & alia vrbes multæ *ἑλληνικῶς* à locis finitimis cognominatae, vt *Antiochia Epidaphne*, &c. Imò & regio ipsa *Paneas* dicta apud Iosephum. Plinium *lib. 5 cap. 15* : *Trachonitis Paneas, in quâ Cæsarea cum supradiçto fonte*. Atenim originem hanc huius nominis Paneadis nemo veterum reddit.

Quarto loco ait Philostorgius, in hac Paneade alterum è duobus Iordanis fontibus oriri, qui etiamnum *Dan* seu *Danites* à veteri nomine vocetur. De eo vero quod hic dicitur, in Paneade vnum è Iordanis fontibus oriri, controuersiam mouet Iosephus, *lib. 1 de bello Iud. cap. 16: & lib. 3 cap. 18*: nempe enim ait is, videri quidem Panium Iordanis fontem, sed reuera non esse: & fontem reuera huc creditum ferri ex ea quæ vocatur *Phiala*, ad 120 stadia à Cæsarea, & experimentum eius rei factum à Philippo Trachonitidis Tetrarcha. Et hæc quidem de primo Iordanis fonte. Alterum verò Iordanis fontem ait vocari *Ior* seu *Ioraten*: & à priore 160 ferme stadiis ex eodem monte effundi, indèque in planiciem lapsos iunctòsque *Iordanem* iam efficere, indèque adeo Iordanem dici. Cui similis locus occurrit apud Suidam. *Ιορδάνης ποταμός: ἐκλήθη δὲ ἔτι καὶ τὸ συμμίχνηται δύο ἄμα ποταμοί, Ἰορ καὶ Δαίλω.* Chrysofotomus quoque *Oratione in Iordanem* tomo 7 pag. 354, *ὁ Ἰορδάνης ὡς καὶ πάντας τοὺς ποταμοὺς δύο ρίζας ἔχει πηγῶν: ἔχει ἢ τὴν μίαν τὴν πηγὴν εἰς τὴν Πανιάδα: τὴν δὲ ἄλλην πηγήσιον τῆς Πανιάδος: καὶ ἡ μία πηγὴ καλεῖται Ἰορ, ἡ δὲ ἄλλη Δαίλω.* Et mox, *ἀπέδωκαν ἡ αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι ὄνομα ὡς εἰς τὰς ρίζας Ἰορδάνης, ὁ δὲ τῆς Ἰορ καὶ τῆς Δαίλω τεχνολογίας.*

¶ AD CAP. IV. De atrocibus Gentilium sub Iuliano in corpora Sanctorum, & in Christianos factis, &c.

De variis & atrocibus quibusdam Gentilium sub Iuliano Imp. in Christianos molitionibus, & arcanis ipsiusmet *Iuliani* artibus ad pessundandam rem religionemque Christianam est hoc caput, quod exscripsit Nicephorus

phorus *lib. 10 cap. 13*, tacito tamen, vt aliàs ferme, Philostorgij nomine. In quo argumento versabatur haud ita pridem Oratio nostra Politica, quæ *Iulianus* inscribitur. Quinque igitur de eo genere memorat nunc Philostorgius, quorum priora duo Gentilium in commune sunt: tria posteriora, Iuliani ipsiusmet. Et primum quidem respicit *Reliquias sanctorum*, ac nominatim per Palæstinam. Ait scilicet Philostorgius, & ex eo Nicephorus (sed tacito eius nomine, λόγος, inquit) à Gentilibus sub Iuliano Imp. Elizæi Prophetæ, & Ioannis Baptistæ ossa cinefacta vna cum brutorum animantium ossibus inventum dissecta fuisse. In quo Philostorgius quædam aliter quàm alij vel etiam alia narrat. Quod equidem de Ioannis Baptistæ ossibus memorat, in eo consentiunt quoque Rufinus, *lib. 11 cap. 28*: Theodoretus, *lib. 3 cap. 6 in fin.* & Chronicon Alexandrinum: & Sebastix quidem nominatim id accidisse referunt: quod etiam Nicephorus, Philostorgium alioquin exscribens, dicto loco inferit. At quod de Elizæi Prophetæ ossibus crematis & dispersis addit, id nemo præterea memorat, præter Philostorgium vnum, quique ex eo habet Nicephorum, & acta Artemij 20 Octobris. Imò Hieronymus *epist. 27, & in Abdiam* 1. ait, Sebastix seu Samarix situm Elizæum, & mausoleum Elisei Prophetæ memorat. Nisi forte Elisei ossa parem exitum sortita cum Ioannis ossibus: de quo mox. Interim quod de brutorum animalium ossibus commixtis ait, id & aliàs à sæuiantibus factum: velut in Georgio Alexandrino: vide Epiphanium *heresi*

Anomæorum 76, in princ. vbi pariter crematum ait *Τῶν ἀλλοτρίων λικυμθέντων*: Chronicon Alexandr. ann. 362: vbi & cineres pariter ait *διεσκορπίσταν*, id est *disperferunt*. Et hactenus quidem Philostorgius: Atenim Rufinus iam amplius hoc addit, reliquias Ioannis nonnullas disiectas à monachis Hierosolymitanis inter eos qui ossa ad exurendum legebant immixtis, collectas, Hierosolymamque perlatas fuisse. Sed & Hieronymus *dict. epist. 27*, & in *Abdiam* i. de huius pariter, vt & de Elizei (quod modo diximus) reliquiis tanquam extantibus æuo suo loquitur, ossaque ibidem Sebastæ condita ait. Atqui Rufinus rursus ab Hieronymo diuersus illa aliò in partem translata scribit.

Secundò ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, Christianos alicubi hostiarum instar super aras à Gentilibus sub Iuliano Imp. mactatos fuisse. De quo cæteri silent: nisi quod Socrates, *lib. 3 cap. 11 in fin.* ait, Gentiles Philosophos sub Iuliano nefanda quædam mysteria obiisse, puerosque cum masculos tum fœminas quò exta ipsorum inspicerent, mactasse, eorumque carnes degustasse: & Theodoretus aliisque Christianos multos mactatos. ¶ Et addit Philostorgius, facta hæc Iuliano non inhi-bente, imò & gaudente, inuidiâ interim factorum penes alios relicta: Quod Iuliani sophisma fuit inter alia in exitium rei Christianæ. De quibus nunc deinceps Philostorgius, & ex eo Nicephorus. Vbi primum illud memorat, quod Iulianus Episcopus inter se colliserit (quo etiam pertinet illud, de quo *lib. 6 cap. ult.*) datâ videlicet

delicet tum iis qui abdicati fuerant, tum iis qui in eorum locum suffecti, potestate quidlibet agendi pro suâ quique defensione: in quo consentit Sozomenus *lib. 5 cap. 5*, qui & ipse hac ratione Iulianum ait *ἐμφυλίῳ μίχῃ* Ecclesiam turbasse. Quibus similia vide & in Chronico Alexandrino, *ann. 362 pag. 688*. Eodémque spectat, quod Marcellinus Gentilis scriptor *lib. 22 pag. 208, 209*. refert, Iulianum, *vt dispositorum roboraret effectum, dissidentes Christianorum anistites cum plebe discissâ in Palatium intronissos monuisse vt civilibus discordiis consopitis quisque nullo vetante religioni suæ seruiret intrepidus: Addito: Quod agebat ideò obstinate, vt dissensiones augente licentiâ non timeret unanimitatem postea plebem: nullas infestas hominibus bestias, vt sunt sibi ferales plerique Christianorum, expertus, &c.* Cæterum quos ob causam aliquam vel crimina deiectos hic ait Philostorgius, Catholicos intelligit, qui quæsitis criminibus deiecti, inque exilium missi fuerant.

Secundum Iuliani institutum ad atterendam rem Christianam istud hîc memorat Philostorgius, & ex eo Nicephorus, quod *Clericos* è Curialibus olim factos, ad Curias reuocauerit: Quod Sozomenus quoque prodit, *lib. 5 cap. 5, καὶ τοὺς ἐκ τῶν αὐτῶν κειμένων νόμοις ἀεὶλε, καὶ τοῖς βασιλευσίοις ἀπέδωκε.* Quod non ita accipiendum est cum Baronio aliisque, quasi clericos ideò tantum Iulianus curiis addiderit, vel vt habet Nicephori interpret, Senatorum munere & ministerio peruersè fungi iusserit: verum quod clericos, qui è Curialibus clerici facti fuerant, atque adeò Curialibus muneribus publicâ lege hac ratione sese

subduxerant, ad Curias retraxerit: *ἀπέσρεφε*, inquit noster, pariter vt Sozomenus *ἀπέδωκε*. Et verò ipsamet super eo Iuliani constitutio extat *l. 4. Cod. Theod. de lustrali collat. & l. 50. eod. Cod. de decurionibus*, vbi *Christianorum* appellatione clerici designantur. Imò & Iuliani *epist. 11* ad Byzantinos in hanc ipsam rem extat, quæ tota sic habet. *Τὸς βελδοτάς πάντας ὑμῖν ἀπέδωκα μὲν, καὶ τοὺς πατερόλογος, εἴτε τῆ Γαλλολάων ἑαυτοὺς ἔδωσαν Ἑρσιεία, εἴτε ὅπως ἄλλως παραγματούσαντο διαφραῖα τὸ βελδοτήριον, ἕξω τῶ ἐν τῆ μητροπόλει λειτουργηκότων.* Verùm hac de re plura, *ad dict. l. 4. & 50*: vbi varios errores hac in re ab Interpretibus admissos pluribus refuto: quidque *πατέρολογοι* ibi sint clarè ostendo. Denique Marcellinus quoque *lib. 21, 22, & lib. 25*, eò respexit, scribens, Curias addictos à Iuliano, *ab iis priuilegiis aut origine longe discretos*, seu licet *priuilegiis & stipendiorum numero & originis penitus alienæ firmitudine communitos*. Tandem & Libanius huc videndus *in funus Iuliani pag. 296*.

Tertium Iuliani commentum in iniuriam necémque rei Christianæ, istud memorat Philostorgius, & ex eo Nicephorus, quod *Annonas Ecclesiarum* Ministris Gentilium deputauerit, tradideritq; : de quo & Theodoretus *lib. 3 cap. 6 lit. e*: & *lib. 4 cap. 4*: Sozomenus *lib. 5 cap. 5 in prin.* (vbi pariter vt hîc *σπιρέσια* sunt annonæ) & *lib. 6 cap. 6*: Theodoretus *dict. cap. 4*, τὴ σίτη τῶ σωτάξιν vocat.

¶ AD CAP. V. & VI. De Aëtij sub Iuliano restitutione ab Euzoio neglecta.

De Aëtij (qui sub Constantio Imp. in Synodo Constantinopolitanâ diaconatu depositus, inque exilium missus

missus fuerat, de quo *supra lib. 4 cap. 8*: & *lib. 5 cap. 1 & 2*: mox verò à Iuliano ab exilio reuocatus; de quo *lib. 6 cap. ult.*) sub Iuliano restitutione & ordinatione sunt hæc duo capita. Et priore quidem narrat Philostorgius, quomodo Eudoxius Episc. Constantinopolitanus, sponsionis & iuristurandi sui (de quo *supra lib. 5 cap. 3*, & *infra lib. 9 cap. 3*) memor, apud Euzoium Episc. Antiochenum pro restituendo Aëtio egerit, eoque tandem eum adduxerit, vt & id quoque promitteret. Quod quidem eo fine à Philostorgio memoratur, vti ostendat, quàm parum sibi Eudoxius constiterit, qui postea restituendi Aëtij occasiones neglexerit, imò & tandem ab Aëtio secesserit: de quo Philostorgij instituto & scopo, *suprà semel initio libri 6*.

Posteriore capite Philostorgius agit de ipsamet Aëtij, aliorumque Episcoporum, ordinatione sub Iuliano in Synodo quadam Constantinopolitanâ: deque Synodo Antiochenâ, in quâ pariter gesta contra Aëtium, decretaque alia in Synodo Constantinopolitanâ sub Constantio reuocata fuere. Quorum omnium nullum vestigium hæctenùs in Historiâ Ecclesiasticâ Iuliani temporum comparet: quæ nihil aliud memorat de Aëtio sub Iuliano, quàm quod is à Iuliano ab exilio reuocatus & ad eum euocatus fuerit. Quod prius attinet, nempe Synodum Constantinopolitanam, primò Philostorgius ait, Aëtium & Eunomium Constantinopoli tum egisse; nempe Aëtius qui ab exilio reuocatus per Iulianum, & ad eum euocatus fuerat, vt docet ipsius Iuliani ad eum

epist. 31 : & Eunomius è patriâ suâ Cappadociâ quo priuatus concesserat (de quo *lib. 6 cap. 3*) Constantinopolim sese sub Iuliano, vbi & Iulianus ipse diu egit contulère: vbi & porrò constitère sub Iouiano *lib. 8 cap. 2*.

Secundò ait, Constantinopolim ad Aëtium & Eunomium accessisse eos qui neque Aëtij condemnationi, neque Ariminensi fidei subscribere voluerant, vti non omnes subscripsisse supra iam indicauit *lib. 5 cap. 1*. Eos verò hîc designat, inter alios quinque, & sic Aëtianos feu Anomœos. In quibus primus *Leontius Tripoleos* [Lydiæ] Episcopus. De hoc verò Leontio Tripolitano extat alterum adhuc Philostorgij segmentum apud Suidam *in verb. Λεόντιος* : vbi plura etiam de hoc Leontio eiusque peruicaciâ narrat, quæ omnia ex Philostorgio haud absurdè desumpta quis credat, Hunc verò de Aëtianorum numero fuisse hic Philostorgij locus ostendit, & sic de Arij sectâ, pariter vt alter ille locus apud Suidam: τὸν Τριπόλεον Λεόντιον προσεταχέν (ε?) ὁ κεικόφρων Φιλοσόργος ἐν τῇ βίβλῳ ἀντὶ τῶ, * ὡς ἀμόφοβος τῆς Αρειανικῆς ἀπὲ κεικοφροσύνης. Et certe in Fastis quoq; Alexandrinis, vbi Anomœorum catalogus recensetur, qui Constantinopoli 27 Ianuarij 360 Macedonia deponerunt, Leontius hic quoque memoratur, & nono quidem loco. Idem prius in Seleuciensi Synodo A. D. 359 Symbolo ibi conscripto subscripsit apud Epiphanium *heresi 73 cap. 26*. Retrò, ibidem nihilominus cum Acacianis aliis ab Orthodoxis depositus fuit, teste Athanasio, *de Synodis Arimini & Seleucia pag. 678, 679* : & Socrate, *lib. 2 cap. 32 pag. 603*. Denique vt hîc Leontius

ite

iste iungitur Theodulo, Theophilo, Serræ & Heliodoro, ita pariter fermè apud Athanasium *d. pag. 679*. Atque ita ex his apparet, Philostorgio rationem verique fidem hac parte constare, contra quam nonnulli censent.

Secundus qui in hâc Synodo Constantinopolitanâ memoratur, est *Theodulus à Cheratopis*: cuius mentio fit in his eclogis duobus præterea locis: puta *lib. 8 cap. 2*: & *lib. 9 cap. 18*, vbi malè scriptum χαρετόπων. Eiusdemque meminit eadem quoque occasione cum Leontio Athanasius, *de Synodis pag. 678, 679*: vt & Socrates, *lib. 2 cap. 32 pag. 603*: vbi perperam *Theodorus χαρετόπων* vocatur. Hic igitur vnus ex eorum numero fuit, qui neque Aëtij abdicatio, neque Ariminensi fidei in Synodo Constantinopolitanâ subscribere voluerunt: Quem tamen non nominat Synodica epistola, vbi Serras certe, Stephanus, Heliodorus & Theophilus nominantur apud Socratem *lib. 2 cap. 28 Cheratopum* porrò in Phrygiâ fuit, vt disertè ait Socrates *dict. lib. 2 cap. 32*: & quidem in Phrygia Pacatiana, quomodo habent acta concilij Ephesini.

Sequuntur tres alij Libyæ scilicet Episcopi Aëtiani, qui & ipsi nominantur in dict. epistola Synodica contra Aëtium apud Socratem *lib. 2 cap. 28*: Serra videl. de quo supra iam *lib. 3 cap. 19*: *lib. 5 cap. 4*: & infra *lib. 8 cap. 2*: Theophilus & Heliodorus: de Theophilo supra quoque *lib. 5 cap. 4*: de Heliodoro, vide & infra *lib. 8 cap. 2*: vbi pariter cum Serrâ & Stephano coniungitur. Videtur autem hic Heliodorus esse qui Solasæ Pentapoleos Episc. dicitur in subscriptione concilij Sardicensis, apud Epiphanium *heresi 73 pag. 874*.

N n n

Tertio ait Philostorgius, coactos in vnum superiores illos sub Iuliano Constantinopoli *Aetium* ordinasse, ut & alios Episcopos, Eudoxio Episc. Constantinopol. nihil contra refragante, imò & calculum suum ad Aëtianorum ordinationem præbente. Id quod Philostorgius eodem semper fine scopoque narrat, ut ostendat quam dissimilis sui postea Eudoxius fuerit, cum ab Aëtio recessit. Et hæc de Synodo Constantinopolitanâ sub Iuliano Imp. pro Aëtio.

Sequitur *Antiochena* Synodus pro eodem Aëtio sub eodem Iuliano Imp. coacta. Ait scilicet Philostorgius hîc (quod & ipsum rursus indicat infra *lib. 7 cap. 3*) Euzoium Episc. Antiochenum (ab Eudoxio iam ut *superiore cap.* dixit, persuasum) coactâ ad nouenarium numerum, seu è nouem Episcopis, Synodo, contra Aëtium olim gesta (in Synodo videlicet Constantinopolitanâ sub Constantio, de qua *suprà lib. 4 cap. ult. & lib. 5 cap. 1*) reuocasse: Reuocasse item sex mensium laxamentum, post quod his qui cum Serra erant (de quibus *super. cap.*) nisi Aëtij abdicationi & Ariminensi fidei subscriberent, Sacerdotij seu Episcopatus priuatio pœnæ loco indicta fuerat: vbi quod de sex mensium laxamento addit, verissimum est: habetur enim id disertè in epistola Synodica Synodi illius Constantinopolitanæ contra Aëtium scripta ad Georgium Alexandrinum apud Theodoretum, *lib. 2 cap. 28*.

¶ AD CAP. VII. De *Valentiniani constantia frustra tentata à Iuliano, ac propterea eo in exilium missio.*

De

De *Valentiniani* (qui paulò post Imperator factus fuit) constantia in fide Christiana sub Iuliano, eaque frustrâ tentata, ac propterea ablata ei dignitate, & exilio irrogato, est hoc caput: de quo & Socrates *lib. 4 cap. 1*: Theodoretus, *lib. 3 cap. 15*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 6*. Sedenim, in hac historia seu narratione scriptores in nonnullis vel diuersa vel alia omnia à Philostorgio memorant.

Primò, Theodoretus & Sozomenus causam specialem huius rei addunt: quòd videlicet Valentinianus æditum Gentilem, qui ipsum *νόμος ἑλλήνων*, more Gentilitio, fanum ingredientem aquâ lustrali adsperserat, verberasset. De quo nihil habent hæ Philostorgij eclogæ, nihil Socrates, Zosimus, *initio lib. 4* ait, Valentinianum à Maximo Philosopho apud Iulianum accusatum, *αἰς τὴν τῶν ἱερῶν χειριστῶν θρησκείαν ἀπὸ τοῦ θεοῦ θεομοιῶσιν ἀσθενοῦντος.*

Secundò, & Philostorgius, & Theodoretus, & Sozomenus Valentinianum à Iuliano dignitate priuatum in exilium missum aiunt: Contra Socrates, *diēt. lib. 4 cap. 1*: qui ait, etsi Valentinianus cum fratre Valente cingulum militare deponere maluisset, quàm fidem Christianam egerare, attamen Iulianum neutrum dignitate priuasse, eò quod vtilis hos Reipublicæ viros intelligeret.

Tertiò, quod *locum exilij* attinet, variant quoque in eo scriptores: Philostorgius enim Valentinianum à Iuliano Thebas Ægyptias in exilium missum scribit: Sozomenus verò *lib. 6 cap. 6* ait, in perpetuum exilium missum, in Melitenen Armeniæ. Theodoretus, *lib. 3 cap. 15* in genere hæctenus, in oppidum in solitudine situm, *εἰς φερούριον ὠδεῖ τῶν ἱερῶν καὶ ἄρον.*

Nnn 2

Quartò, quod *dignitatem* Valentiniani sub Iuliano spectat, diuersitas quoque aliqua hac in re inter Philostorgium & alios nōnullos. De Tribuni equidem dignitate, quam & hoc nomine exprimit Chro. Alex. consentiunt omnes: ideò Socrates *lib. 4 cap. 1* χιλίαρχον vocat: specialius adhuc Theodor. *lib. 3 cap. 15*, χιλίαρχον τῆς αὐτῆς βασιλείας τετραμύρων λογχοφόρον: vt & Sozom. *lib. 6 cap. 6* (& ex eo Niceph. *lib. 11 cap. 1*) σωπαγματάρχην, καταλόγου seu numeri cuiusdam qui proximè à tergo Imperatorem præsidij causa sequebatur, καὶ νῶτα ἐγγὺς αἰεὶ φύλακας ἐπέεσσι βασιλεῖ: At in appellatione numeri, cuius Valentinianus Tribunus fuit, diuersitas quædam intercedit: Sozomenus enim, & ex eo Nicephorus, Valentinianum *Iouianorum* numeri Tribunalium fuisse ait, cui & alterum *Herculianorum* velut comilitantium coniungit: Atenim & Philostorgius, & Chronicon Alexandrinum, *ann. 363 pag. 690* aiunt, Valentinianum Tribunalium *Cornutorum* fuisse: de quibus alioquin Iouianorum, Herculianorum, Cornutorum Numeris Marcellinus passim, Zosimus, & Notitia Imperij. Sequitur postremò lepida apud vnum Philostorgium, quique ex eo habet Nicephorum *lib. 11 cap. 1*, qui tamen Philostorgij nomen tacet, & illud tantum ait, καὶ γὰρ φασι, fabella, quam perse quisque legere potest. Vbi interim notandum, *Silentiariorum* mentionem fieri, de quibus est titulus peculiaris, vtroque Codice, *de decurionibus & silentiariis*, vbi plena manu de iis dico. Paucis interim dicam, fuisse Silentarios qui excubias Principis agebant in Palatio: Quibus & ideò subinde Principes usi, eosque emiserunt

sère ad varia negotia adcuranda, atque inter alia exciendis in Comitatum quos Princeps vellet, vt vel ex hoc Philostorgij loco liquet, & altero adhuc Ambrosij *Orat. in funus Valentiniani*.

¶ AD CAP. VIII. *De Babylæ reliquiis.*

De Babylæ reliquiis (de quibus infra rursus *cap. 12*) Daphne scilicet ad Antiochiam conditis, Iulianique iussu translatis, quidnam videlicet in eas Iulianus debachatus sit, deque miraculis earum, & de Templo Apollinis vna cum statuâ eius fulmine absumpto, & prodigiis aliis, est hoc caput. Quâ parte Photius Philostorgium, quem alioquin hoc opere passim velut ab aliis diuersum notat, haud multum ab aliis diuersa narrare ait. Historia certa hæc extat apud Chrysoctomum, *duabus Orationibus in Babylam tom. 5*. Rufinum, *lib. 10 cap. 35*: Socratem, *lib. 3 cap. 16*: Theodoretum, *lib. 3 cap. 9 & 10 in fin.* Sozomenum, *lib. 5 cap. 18, 19*. Ac nominatim de Templo Apollinis, eiusdemque statua fulmine seu igne cœlitus delapso conflagratis agunt Sozomenus *dict. cap. 19*: Theodoretus *dict. cap. 9*. De eodem incendio Ammianus Marcellinus, *lib. 22 pag. 243*: Iulianus, *Misopogone pag. 96*: Chrysoctomus, *Orat. in Iuuent. & Maxim. & contra Gentiles tomo 5*: & *dictis Orationibus de S. Babylæ, tomo 5*. Imò extat expressa super hoc Libanij nœnia, ἐπὶ τῶν ἐν Δάφνῃ ναφῶν τῆς Ἀπόλλωνος ἀναλωθέντων πυρὶ, ὡς φασι ἢ κεραινοῦ: quam Iulianus pluribus commendat *epist. 28*, contra verò traducit Chrysoctomus, *aduers. Gentes*. ¶ Quod Babylæ Episc. Antiocheni, triumque cum eo adolescentum martyrium attinet, de quo

hic Philostorgius per occasionem, & Chrysoſtomus non vno loco, aliique, eam hiftoriam hinc exſcribit Suidas *in voce Βαβύλας*, Philoſtorgij tamen nomine ſuppreſſo: pariter vt Nicephorus, *lib. 10 cap. 1 pag. 63*, & Metaphraſtes. ¶ De Imperatore templi aditu prohibito à Babyła (de quo & Chryſoſtomus *aduerſ. gentes*) ſub quo martyrium iſtud accidit, varias iam olim ſententias fuiſſe oſtendit hic Philoſtorgius; Alij ſcilicet ſub Numeriano martyrium Babyłæ adſcribebant; quod etiam Suidas hinc repetit, vbi Interpres neſcio quem *Marianum* (de quo *in v. Μαριανός*) ſubſtituit, pro *Numeriano*. Alij verò ſub Decio Imp. quod etiam ſequitur Eufebius *Chronico*, & *lib. 6 hiftorie Eccleſiaſticae cap. 32*: & Epiphanius *de menſuris & ponderibus*: Hieronymus *de ſcriptorib. Eccl. in Origene & Alexandro*: de quo videndus Baronius ad 24 Ianuarij. Quod tertiam adhuc nonnulli ſententiam proferunt, & Philippo Imp. (iique Chriſtiano) hæc tribuunt, id nullo auctore firmatur, imò vel ex hoc quoque Philoſtorgij loco refutatur.

¶ AD CAP. IX. *De irrita Hieroſolymitani templi ſub Iuliano reſtitutione.*

De irrito templi *Hieroſolymitani* iſtaurandi cœpto ſub Iuliano (de quo ruruſum *infr. cap. 14* imò & tertius eodem locus pertinet, puta *cap. 11*) eſt hoc caput, quod exſcribit Nicephorus *lib. 10 cap. 32 pag. 73*: de quo & Iulianus, *in fragm. epiſt. 25* (quam Petauius edidit) Gregorius Nazianz. *ενλιτοδτ. 1 aduerſus Iulianum*: Ammianus Marcellinus *initio lib. 23*: Ambroſius *epiſt. 29 ad Theodoſium*: Chryſoſtomus

ſoſtomus *Orat. 3 aduerſ. Iudæeos, quod Chriſtus ſit Deus*: & *in Mattheum homil. 4*: & *in Acta Apoſtolor. homil. 47*: Rufinus, *lib. 2 cap. 38, 39*: Socrates, *lib. 3 cap. 17*: Theodoretus, *lib. 3 cap. 17*: Sozomenus, *lib. 5 cap. 21*. Quâ parte omnes conuenientia tradunt, ac nominatim de terramotu & igne quo opus iſtud turbatum, & in his quoque Gentilis ſcriptor Ammianus Marcellinus. Multi etiam tertium miraculum addunt, puta Cruces in veſtibus viſas, quod hæ Philoſtorgij eclogæ non habent, pariter vt Crucis ſignum viſum in cœlo, quod Gregorius Nazianzenus refert *ενλιτ. 2*. Imò, quemadmodum iam tùm eo ipſo tempore Cyrillus Epiſc. Hieroſolymitanus oraculorum vim, Danielſq; & Chriſti prophetiam, ſuper Hieroſolymæ *αφανισμός*, ſic vt lapis ſuper lapidem non maneret, denunciavit, teſte Rufino *lib. 10 cap. 37*: & Socrate, *lib. 3 cap. 17*, ita & multi pariter deinceps, & in his Chryſoſtomus quoque eandem prophetiam denunciationemq; repetière, oraculorumque adeò dominicorum vim, quæ Iulianus labefactare hoc cœpto cogitauerat, eò magis ſtabilitatem firmatamque fuiſſe dixere. Et Theodoretus inter alios ſimiliter proſus *lib. 3 cap. 17 in princ. pag. 102*, *ὑπολαμβάνων ὁ μεταθεσπερρίσαν διελέγχει, ἔδειξε δὲ μῆλλον πῶς ταύτης ἀλήθειαν*. ¶ Cæterum & illud notandum, Philoſtorgium iſtud Iuliani cœptum de templo Hieroſolymitano iſtaurando, mox irritum, & hinc *cap. 14* narrare paulò ante procinctum Perſicum. In quo ei temporis ratio conſtat, cùmq; aliis conuenit, qui id eidem tempori adſignant, & initio anni 363, vt Marcellinus *initio lib. 23*: Socrates, *lib. 3 cap. 17*.

¶ AD CAP. X. De infelici trium Apostatarum Illustrium sub Iuliano, exitu.

De infelici trium illustrium virorum, qui sub Iuliano Imp. *Apostatæ* facti fuerant, & in Christianos maximè sa- uierant, fato seu exitu est hoc caput : quod excribit Nicephorus, *lib. 10 cap. 29 pag. 67, 68* : cui gemina germana obseruatio est Theodoretii *lib. 3 cap. 11 & 12* : & similis apud Sozomenum *lib. 5 cap. 7 sub fin.* nihil enim tale occurrit apud Socratem. ¶ Cœterum, quod rationem temporis attinet, narrat id Philostorgius post ea quæ circa Babylam facta sunt, & post incendium templi Daphnensis (quod & ipsum rursus de Iuliano sequitur *initio & fine cap. 12 infra*) pariter vt Ammianus Marcellinus *lib. 23*, aliique. Certe id clarum quoque de Iuliano, vno ex his tribus, è Codice Theodosiano: nam cùm incendium istud Daphnense acciderit XI Kal. Decembris A. D. 362, certe posteriores adhuc ibi constitutiones quædam occurrunt ad hunc ipsum Iulianum datæ, puta *lex 54 Cod. Theod. de decurionibus : lex 3. de contrah. empt.* Quare Baronij sententiæ minus accedo, qui *ann. 362 nu. III*, infelices horum Apostatarum exitus ante translationem Babylæ & templi Daphnensis accidisse contendit ; etsi alioquin Chrysoptomi oratio eius sententiæ fauere videatur : verùm quis iam nescit, in huiusmodi orationibus multa *ωροθυσίως* olim à Patribus narrata ?

¶ De singulis nunc illis videndum est. Primus est *Felix Comes S. L.*, quomodo etiam eum designat in hac ipsa narratione Theodoretus *dict. lib. 3 cap. 11* : cuius meminit quoque

quoque Marcellinus *initio lib. 23 pag. 256*. Libanius pro *Aristophane pag. 218* : Iulianus *Misopogone pag. 125*. Imò & Libanius *dicto loco*, Apostasiam eius in Imperatoris gratiam memorat: *Μετὰ τὸν ἔσι Φηλιξ ὁ καλὸς ὁ γλυκῆς, τέταρτον μὲν ἀρχαῖον ἐπάγγελος, θεοῖς ἢ νεωστὶ φίλος, ἠγεμόνι σοι χριστιανῶν ἔπα τὴν γνώσιν τῆς κρείττονον.* Cœterum ista apud Philostorgium, ὁ ποιεῖ *θυσιαστικῶν τετραμυθῶν*, verti *Comes S. L.* ita enim hæc æuo vocabatur : Quomodo certe id curæ Interpretibus esse cum maximè oportet, vt æui cuiusque genium stilumque induant, & ad eius proinde vsu interpretationes suas adaptent ; quod quia multi etiam historiæ Ecclesiasticæ Interpretes non faciunt, ridendos sese sæpè propinant. Sic apud Theodoretum quoque hîc, vbi dicitur *θαμίαις τῆς βασιλικῶν θυσιαστικῶν*, minus propriè versum *Regij Thesauri Questor*, qui & *φύλαξ τῆς βασιλικῶν θαμείων* Sozomeno *dict. lib. 5 cap. 7 in fin.* Cœterum, quod genus mortis Felicis istius attinet, Ammianus Marcellinus *eum profusio sanguinis extinctum* ait, vt & Theodoretus, *lib. 3 cap. 12* : Et quidem de repente aiunt hi duo : sicut & Philostorgius nulla manifesta ex causa, *ἢ ἐδελίας ἐμφανῆς αἰτίας*. Addit Philostorgius, ne diem quidem integrum superstitem eum extitisse, verùm sub vesperam extinctum : Itaque Theodoretii lapsus est, qui *dies noctesque* sanguinem ex ore fudisse ait. Quem refutat & Chrysoptomus *contra Genes*, qui *medium eum crepuisse de repente* scribit.

¶ Secundus est *Iulianus Comes Orientis* Iuliani Apostatæ auunculus : Comes, inquam Orientis, quomodo etiam eum designat Theodoretus *dict. lib. 3 cap. 10 & 11*, &

inscriptiones duarum illarum legum Cod. Theod. puta l. 54 de decurionibus, & l. 3. de contrah. empt. Meminit Iulianus Imp. ipse in *Misopogone*, & epist. 10. ad Alexandrinos. Eidemque inscribitur prætereà lex 5. Cod. Theod. de bon. proscrip. lex 5. C. cod. de fide testium. Cæterùm Theodoretus, & ex eo Nicephorus, eum eo morbo extinctum ait, quem *Chordapson* medici, *Miserere* hodie vocant: qui & aliquid etiam de eo adspergit, quod conscientia eum stimulauerit.

¶ Tertius est *Helpidius* Comes R. P. vt disertè Philostorgius, quem Græce ita describit, τῆς βασιλικῆς οἰκίας θεωσιώης. Theodoretus sic: τῶν ἰδίων τῆ βασιλείας χρημάτων τε καὶ κτημάτων τῶν ἡγεμονίαν πεποιθὸς ἀδελφός: & subjicit pariter vt Philostorgius, Κόμισται δὲ πρὸς ἅπαν τὸν οὐρανὸν θεωσαυροῦσθαι εἰώθεσσι Ρωμαῖοι: de hac verò Comitua rerum priuatarum iam supra quoque lib. 3 cap. 12. Meminit porrò huius Helpidij quoque Libanius pro *Aristophane* pag. 218: & epist. 29. ad *Iulianum*: vide & Chrysostomum *Orat. 2. de S. Babyla*. De Helpidij verò istius sine nihil Theodoretus & Sozomenus. Quod scomma attinet, quo perfusus Helpidius Apostata ὁ θύτης ἐλπίδος, sic & Iulianus Apostata ipse θύτης Victimarius pro sacricola ab Antiochenis dictus, per irrisum, teste Marcellino lib. 22, & Zonara, οἱ Ἀντιοχείης ὑποσκώπιοντες εἰς αὐτὸν, θύτῳ ἔλεγον. ἀλλ' ἡ βασιλεῖα σφίσιον ἐπιδημήσασα.

¶ Postremo loco, quod Philostorgius de alio quodam huius capituli sine subjicit, id Theodoretus ipsum lib. 3 cap. 11 in si. 2. de Iuliano Comite Orientis, de quo supra, scribit; quod videlicet sacram mensam comminxerit. Οὗ δὲ Ἰουλιανὸς ἔστι μὲν καὶ τῆς ἰεραῆς τετραπέζης ἀξέκλειε: quæ etiam verba

verba, ἔστιν ἀξέκλειε, Nicephorus hoc loco, quem alioquin ex Philostorgio exscripsit, substituit, loco huius, ἐναπούεσσι: ὑπορέω est urinam facio, excerno, pro quo Theodoretus & Nicephorus maluère, ἔστιν ἐκκλειεώ. Sic & Sozomenus alterum illud de pudendis putrefactis & vermibus eidem Iuliano Comiti Orientis aptat, pag. 341 l. f.

¶ AD CAP. XI. De Hierosolyma Ælia vocata ab Adriano Imp. & cur.

De Hierosolyma (de quâ iam supra cap. 9, & infr. cap. 14) Ælia vocata ab Adriano Imp. qui *Aelius* nominabatur, è Philostorgio παρέκβασις hæc est, occasione irritè sub Iuliano Hierosolymorum instaurationis, forte etiam mentionis de Cyrillo Episc. Hierosolym. de quo & sup. lib. 4 cap. 12, interjecta, quam exscribit quoque Nicephorus, lib. 10 cap. 32 pag. 73. Id vero quod hîc dicitur de Æliæ nomine jam notum ex Dione lib. 69 in Adriano, & Eusebio lib. 4. cap. 6. Chrysostomo, *Orat. 3. in Iudæos*. Hieronymo in cap. 19 *Hieremie*: Incerto apud Suidam, in βδελυγμός: Nicephoro lib. 3 cap. 24. Hinc & Ælia passim pro Hierosolyma, nominatim apud Vlpianum l. 1. §. 6. ff. de censibus: Ptolemæum, in concilio Nicæno cap. 7. Itinerario Peutingeriano, apud Stephanum de urbibus, & alibi.

Causam porrò mutati istius nominis hanc nonnulli reddunt, quod incolis iam viduata, & ab exteris frequentata & συστᾶσα Ρωμαϊκῆ πόλις, nomen mutarit εἰς τῶν τῆ κατοικῶντος πηλῶν, vt Eusebius *histor. Eccles. lib. 4 cap. 6*: & quidem eò quod eam à Tito destructam, latiore situ Ælius Hadrianus instaurauerat, ait Hieronymus in *Acta*. Qui

idem in *Hieremiam*, *diēt. cap. 19* ait, Hierosolymam pristinum nomen amisisse, *ad decutiendam superbiam habitatorum eius*. At Philostorgius, & ex eo Nicephorus, nomen mutati ab Hadriano Imp. nominis causam hanc prodiit: quò ita, inquit, Iudæorum gentem penitus ex ea vrbe amoueret, neve veteris appellationis occasione velut patriæ suæ repetendæ prætextum haberent, atque adeò per speciem cultus *καὶ ἐθέρασι ἐν τῇ πόλει λατρείας* negotium Romanis facefferent, feruidi cæteroquin & ad adeunda pericula præcipientes. Ergo hac ratione, mutatione inquam nominis, Iudæos Hierosolyma fugatos vult Philostorgius. Atenim alij exertè memorant, patrato bello Iudaico Iudæis Hierosolymam agrumque eius introeundi licentiam ablatam edicto publico legéque, *νόμος δόγματι καὶ διατάξεισιν Ἀδριανῆ, ὡς αὐτὸ μὴ δὲ εἶς ὑπέστη δεωροῦν τὸ πατρῶον ἱερόν*: vt Eusebius refert ex Aristone Pellæo in *Chronico*, & *histor. Eccl. lib. 4 cap. 6*, & Hilarius in *Psalum 58*, & Hieronymus in *cap. 6 Esaiæ*: vno tantum die excepto quo videlicet ea à Tito diruta, quo Iudæis ingredi Hierosolymam etiam pretio datum, vt docet Itinerarium Hierosolymitanum seu Bardigalense, & Hieronymus in *cap. 2. Sophoniæ*. De hoc alioquin interdicto Tertullianus quoque Apologet. *cap. 21. Iustinus Apolog.* Ergo Philostorgio cum aliis scriptoribus haud æquè conuenit, & circa causam mutati nominis, & circa aditum vrbs Iudæis præclusum. Quod vero temporis rationem attinet, nihil de eo hîc Philostorgius. Sanè Dio prius Æliam vocatam scribit, quàm Iudaicum bellum Archocheba auctore

auctore confieret, Hadrianusque conficeret: Nempe enim narrat, Æliam prius vocatam, & quidem Æliam Capitolinam (quomodo etiam vocatur à Ptolemæo & Vlpiano *d. l. i. paragr. 6.* & in veteri nummo) cum Adrianus loco Hierosolymæ quæ destructa fuerat, Æliam superstruxisset, eoque coloniam deduxisset: postea verò efferatos Iudæos, exortumque inde bellum, quod quò loco templum Dei fuerat, Adrianus alterum Ioui ædificari curasset. Sed alij post confectum bellum nomen mutatum volunt, vt Eusebius *diēt. lib. 4 cap. 6* aliique. Verùm hæc *ἐν παρόδῳ*.

¶ AD CAP. XII. &c. *De Oraculorum Gentilitiorum sub Iuliano falsitate.*

De *Oraculorum Gentilitiorum falsitate sub Iuliano* singularis hæc Philostorgij, vnde & Nicephorus habet *lib. 10 cap. 29*, narratio & obseruatio est, quæ nuspiam alibi occurrit. Ait Philostorgius, translatis Babylæ reliquiis oracula Gentilium, initio factò ab eo quod Daphne (prope Antiochiam scilicet) erat, responsa & vaticinia sub Iuliano edidisse, contrario tamen successu. Quod de Daphnensi oraculo ait Philostorgius, contrarium iis est quæ Chrysofostomus scribit, nempe quod translatis Daphnen Babylæ reliquiis oraculum obmutuerit. Secundò ait, & ex eo rursùm Nicephorus, oracula Gentilitia nominatim super Iuliani Comitris Orientis, Iuliani Imper. auunculi, consulta fuisse respondisseque omnia, *eum non mouiturum*, & tamen Iulianum illum miserè periisse cum illa ipsa oracula legerentur (scripto enim

ea comprehendebantur, vt & responsa aruspicum : vide *l. i. Cod. Theod. de paganis, sacrif. & templ.*) Quibus nil simile alij memorant : & Sozomenus tantum *lib. 5 cap. 7* scribit, medicamentorum vim omnem vim morbi frustratam. ¶ Cæterum (quod scopum Philostorgij attinet) quem admodum superiore *παρεβόδοι* (patiter vt *cap. 9 & inf. 14*) Philostorgius oraculorum diuinorum vim firmatam contra Iudæos & Gentiles voluit, ita contrà hac obseruatione oraculorum Gentilitiorum vanitatem diuinâ prouidentia sub Iuliano eductam traductâque, ostensum iuit.

¶ AD CAP. XIII. *De Apostatarum duorum Heronis & Theotecni sub Iuliano, exitu.*

De Heronis Thebæi, ad Episcopatum promoti, & Theotecni Apostatarum sub Iuliano Imp. exitu & exitio est hoc caput, quod etiam exscripsit Nicephorus *lib. 10 cap. 29 pag. 68, 69*. Eadêmque habet auctôr Chronici Alexandr. *ann. 363* : vbi addit, *Theotecnum* hunc fuisse presbyterum Antiochenum, vt & Heronem (quem *Ironem* vocat) Antiochiæ obiisse. Quod *Theotecnum* attinet, nescio an non hæc quoque quæ de eo narrantur ad Maximini potius tempora & persecutionem pertineant, de quo Eusebius *lib. 9 cap. 9*, vt multa alia quæ Maximini temporibus & persecutioni conueniunt, ab aliis ad Iuliani tempora referuntur. Quale est inter alia quod de Statua Pannadæi supra notabamus *hoc lib. cap. 3*. Porro huius obseruationis idem Philostorgio scopus, qui *cap. 10*, nempe vt palàm faceret, neque id vno exemplo, luctuosum & misere-

miserum Apostatarum diuinâ prouidentia id agente, vindictâque sese exerente, exitum.

¶ AD CAP. XIV. *De irrita Hierosolymæ instauratione sub Iuliano, &c.*

Redit Philostorgius ad irritam *Hierosolymæ* instaurationem sub Iuliano : vbi præter ea quæ iam supra dixit *cap. 9*, de Iuliani instituto & consilio, mōx & de prodigiis ingentibus, quibus opus interturbatum fuit, narrationem quandam instituit, quam & Nicephorus exscripsit *lib. 10 cap. 33 pag. 76* suppresso vt aliàs sæpe Philostorgij nomine : sic quidem vt hanc narrationem *ἐν ἑσπερίοις* i. arcanis scriptis reperisse se dicat (Philostorgij scilicet haud bonum fati hanc in partem nomen suspicatus) de *Euangelio* videlicet *Ioannis*, in specu quadam cum fundamenta jacerentur reperto. Quod per se quisque legere potest, quàmque fidem id mereatur, dispicere : quando etiam nihil tale alibi occurrit. Certe narratio ista eo sine proposita, vt Gentilib. & Iudæis de diuinorum oraculorum firmitate aduersus temerarium eorum propositum de Hierosolyma instauranda fides fieret : quandoquidem liber ille in fundamentis tum repertus eum Deum prædicaret, qui æternam Hierosolymæ ruinam denunciauerat : Et prima statim verba *Ioannis* ibidem allegat, aduersus Gentiles & Iudæos, *In principio erat Verbum*, &c. quæ si recte intellexisset ipsemet Philostorgius, Arianorum Anomœorumque suorum causam iis iugulari vidisset : quæ & ideò vel maximè vrgere Patres aduersus Arium & Eunomium videmus, vide vel

Basilium. Nullus certe illustrior locus ad æternitatem & ὁμοίωτον Filij stabilendum. Verùm vt id videre noluit Philostorgius, ita proculdubio hæc commenta sunt quæ hîc narrat : qualia similia apud hæreticos quampluria occurrunt. Simile prorsus illud quod de *ἀποκαλύψει* Pauli memoratur apud Sozomenum *lib.7 cap.19 in fin.* quæ re-
 perta videlicet dicebatur ex diuinâ reuelatione Tarsi, in patria ipsa Pauli, in marmorea arca sub terra : Quod commentum esse, aduersus monachos quosdam, Cilicis senis & presbyteri Tarsensis testimonio, contendit Sozomenus. ¶ Obiter interim hîc obseruandum, quod de *ἡμιτύβιον* ait, inuolutum fuisse librum *ἡμιτύβιον* : quæ vox occurrit & infra *lib.11 cap.1.* *ἡμιτύβιον* est linteum, sudarium, fascia, sindon. Eo scilicet inuolutus hic liber dicitur : sicut *d. cap. 1. ἡμιτύβιον* in veste Imperatoria censetur, quodque ideò Imperatori Valentiniano cæso detractum, colloque eius aptatum, vt eo ceu laqueo suspensus videretur : Hac voce vsus jam olim Aristophanes & Hippocrates non vno loco, & Plutarchus. De ea videndus Pollux *lib.7 cap.16* : & Hesychius, vt & Scholiastes Aristophanis & Galenus, qui ait, esse *ὁδοῖς παχέας μέσας*, &c. Sunt qui etiam *ἡμιτύβιον* vocant, Aretæus & Pollux, & Nicephorus hîc. Verùm de hoc *ἡμιτύβιον* vide omninò Lexicon Hippocratis. ¶ Tandem subjicit Philostorgius, quod etiam exscribit Nicephorus *lib.10 cap.33 in fin.* Hierosolymam antea *Iebus* vocatam : quod certe sacra Scriptura nos docet non vno loco, libris Iosue, Iudicum, & 1. Paralipom. vbi *cap.11* habes quæ ad historiam de Ioabo

de Ioabo & Dauide pertinent : quod & Iosephus habet *7. Antiquit. Iudaic. 2 in fin. & cap.3.*

¶ AD CAP. XV. *De Iuliani in Persas expeditione, deque eius ibidem cæde.*

De Iuliani Apostatæ in Persas expeditione, eiúsque ibidem *cæde*, est hoc caput, quod exscribit quoque Nicephorus, *lib.10 cap.34 pag.80* : & *cap.35 pag.81*, cum quo componendi sunt (vt omittam Eutropium, Marcellinum, Orosium, Zosimum, alios) Socrates *lib.3 cap.18* : Theodoretus *lib.3 cap.20* : Sozomenus *lib.6 cap.1.* Nos singula in Philostorgio sectemur.

Primum est, quod ait Iulianum Gentilium oraculis persuasum, quasi vim inuictam habiturus esset, aduersus Persas exercitum mouisse. Cui similia vide apud Theodoretum *lib.3 cap.18*, de oraculo Delphico, Delio, Dodonæo : Socratem *lib.3 cap.18*, vbi de Maximo Philosopho, à quo *μαντείαις* quibusdam persuasus inductúsque fuerit, vt & inanibus somniorum visionibus : vide & Gregor. Nazianz. 2. *σηλιτδοτ.*

Secundum est, de sene quodam, à quo Iulianus & exercitus eius in deserta loca deductus, & exinde Persis obiectus, mox & cæsus fuerit : Et senem hunc ait, ex eorum numero fuisse qui à Persis defecerant, & ad Iulianum in Perside militantem transuerant. De exercitu e-
 quidem à Iuliano ipso in incultum & desertum locum deducto memorat Theodoretus *lib.3 cap.20* : sed nihil de hoc milite, & exercitu ab eo in inculta & deserta deducto. At Gregorius Nazianzenus 2 *σηλιτδοτ.* & Sozomenus

lib.6 cap.1 paria omnino cum Philostorgio scribunt: nisi quod hic addit, hunc senem à Romanis data opera capi sese permisisse, sed quasi inuitum: ille verò, pariter cum Philostorgio, vltro ad Romanos transfugisse, vbi & cum Zopyro eum componit. Sic & Sex. Rufus transfugam vocat, qui se ad fallendum obiecerat.

Tertium est de *Saracenis* foederatis hastiferis, quos Persas in Iuliani exercitum in desertis locis illis hærentem immisisse ait. Saracenos bello aduersus Iulianum foederatos fuisse testis quoque Marcellinus *initio lib.25 pag.305,319*. Quanquam & ipse Iulianus quoque in exercitu suo Saracenorum auxilia habuerit: teste Marcellino *lib.23*: & Iuliano *epist. ad Libanium Quaestorem*.

Quartum est, de eo à quo Iulianus cæsus fuerit. Igitur Philostorgius ait, eum reuera cæsum ab vno Saracenorum hastiferorum, Persis foederatorum (de quibus supra) qui intortâ in Iulianum hasta valide eum percusserit: sed multis creditum, à suismet occisum, eò quod vulnus id derepente accidisset, neque vnde id contigerat videri poterat. Et ita quidem definit Philostorgius: quam quidem opinionem inter alias quoque refert Gregorius Nazianzenus 2 *σηλιτδουτ. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ Σαρακηνῶν πρὶ τὸ κλέσθαι τὸ πρὸς διδρασι*. Et Theodoretus, οἱ ὃ τῆς νομείδων ἕνα τῆς Ἰσμενλιτῆς καλεόμενον: vt & Sozomenus *lib.6 cap.1 pag.365*: λέγουσι δὲ οἱ μὲν Πέρσων, οἱ δὲ Σαρακηνῶν εἶναι τὸν. Cùm tamen variæ de hoc admodum sententiæ fuerint, teste Gregorio Nazianzeno, aliisque: Omitto qui à dæmone vel angelo vel à Persa Achæmenide cæsum dicebant: Inter eas illa quoque

que fuit, à *suismet* videlicet cæsum Iulianum, vt Philostorgius indicat, seu à milite telòque Romano, vt Persæ ipsi iactabant, cecidisse Iulianum: teste Marcellino *lib.25 pag.31*. Idque Socrates ait *lib.3 cap.18*, multorum sermonibus ferri, ὁ πολὺς λόγος κερταῖ, sed diuersimodè adhuc: Alij scilicet à milite Romano ideò cæsum volebant, quod iniquo animo ferret, Iulianum temeritate & audaciâ exercitum Romanum in tanta pericula coniecisse, vt scribit Sozomenus *dict. cap.1 pag.365*: vel, vt refert Theodoretus *dict. cap.20*, à milite qui famis & solitudinis molestias ægrè ferebat. Alij, quod consensu tumulo, lustratòque exercitu, eòque spe suâ ampliore viso, graue ac indignum fore dixisset, si omnes hos ad Romanorum terras reduxisset, vt refert Gregor. Nazianzenus 2 *σηλιτ.* Alij denique, pagani scilicet, Christiano id imputauère, quod Libanius voluit *Orat. funebri Iul. pag.323,324*: quod etiam ex eo refert Sozomenus *dict. loco*: qui idem & *cap. prox.2*, id verum forte esse ait, imò & ex sensu suo, si factum laudat. Atenim, vt dixi, Philostorgius vna cum aliis pluribus id à Saraceno factum contendit: addito, quod satellitum Iuliani quidam Saracenum percussorem insecutus ei caput amputauerit. Quod apud vnum Philostorgium reperio.

Quinto loco subjicit quæ Iuliani vulnus insecuta sunt: quorum primum illud, quod acie seu hastâ ex vulnere Iuliani extractâ stercus quoque cum sanguine simul attractum secutumque sit, quod & ipsum alibi non lego. Illud tantum lego apud Marcellinum, *lib.25 pag.310*,

Iulianum dum equestrem hastam illam auellere dextera manu conatur, acuto utrimque ferro digitorum nervos sensisse excisos. Item illud lego apud Sext. Rufum Festum, Iulianum conto per ilia ictum, inguinum tenuis vulneratum esse. Secundò ait, vulneratum lethaliter Iulianum à suis festinanter supra scutum ad tentorium delatum. De delato in castra consentit Marcellinus, *lib. 25 pag. 289*, de delato verò supra scutum, iuxta Philostorgium, Zosimus quoque *lib. 3 pag. 728*, καὶ ἔπιπτεῖς ἀπὸ τοῦ φορέδω ἔπι τὸ σιλωτὸν ἀγέραι. Scilicet supra scutum elatum Iuliani Imp. cadauer, quomodo & supra scutum sublatis Principes in inauguratione: Ipsemet Iulianus, vide Marcellinum *lib. 20 pag. 160*, Libanium in *ἡεροφονητικῶν pag. 180*: & Valentinianus, *infra lib. 8 cap. 8*. Tertio ait Philostorgius, Iulianum susceptum è vulnere sanguinem manibus ad Solem jactasse, dixissetque, *satiare*, sed & alios Deos, *malos & exitiales* vocasse. De maledictis quæ in Deos Iulianus jactavit, & exscribit hinc quoque Nicephorus *lib. 8 cap. 35 pag. 84*, conuenit quoque Theodoretus *lib. 3 cap. 20*: ac nominatim in Martem, Apollinem, Iouem. Verùm de jactato ad Solem sanguine non conuenit Philostorgio cum cæteris, vt rectè Photius *sine capitis* obseruat: nisi quod & Zonaras & Chronicon Alexandr. aiunt, Iulianum exclamasse, *O Sol Iulianum perdidisti*. Ω Ηλιε ἀπώλεσες Ἰουλιανόν. Alij quippe ad Christum iactasse memorant: vt referunt Theodoretus *lib. 3 cap. 20 in fin.* & Sozomenus *diēt. lib. 6 cap. 2*. Neque tamen id solus Philostorgius (quique ex eo habet Nicephorus) scribit: nam & idem Sozomenus *ibid.* refert, alios

alios id ad solem factum dixisse. Libanius tandem *Orat. funebri pag. 258*, jactati sanguinis à Iuliano non meminit, verùm Poëtice de guttis sanguine mixtis de cælo sicut super Sarpedonem sparsis agit. Quartò ait Philostorgius, Oribasium medicum præstantissimum Iuliano vulnerato morientique adfuisse. De hoc certe Oribasio medico inter cætera vide vitam eius apud Eunapium *in vitis Sophistarum*, & Suidam in *Ορειβάσιος*: Quorum ille inter alia refert, Iulianum Cæsarem factum, eum sibi medicum adsciuisse (& verò in Gallias cum eo profectum eum discere est ex eius præfat. librorum ad Iulianum) imò & Oribasium, *Iulianum Imperatorem creasse*, βασιλέα ἀπὸ εἰζῆ, de quo in rebus Iuliani accuratius egerit. Apud hunc vero Oribasius dicitur *γνάριμος τῆς Ἰουλιανού*: & ab eo Quæstor urbis Constantinopolitanæ factus. Vicissim Oribasius dicitur ad eum scripsisse libros 72, item Galeni compendium. Porro ait Philostorgius, Oribasium Lydium fuisse ex vrbe Sardis. Cui concinit & vetus auctor apud Suidam, vbi *Ορειβάσιος Σαρδιανός* pariter dicitur. At Eunapius ipsemet Sardianus in *Oribasio* eum Pergamenum facit, *Ορειβάσιον δὲ Πέργαμος λέγουσι*: Pergamus equidem in Phrygia fuit, quæ Lydiæ proxima, sed enim Sardis & Pergamus diuersæ sunt. Quintò ait, Iulianum post tres à vulnere dies mortuum: Atqui ipso illo die post mediam noctem mortuum scribit Zosimus *lib. 3 pag. 728*.

Postremo Philostorgius, & ex eo Nicephorus *d. lib. 10 cap. 35 in fin.* Iuliani annos colligit, Cæsareæ videlicet

potestatis & Imperatoriæ : nempe in habitu Cæsaris quinque annos eum impleffe ait : cum diademate post Constantium duos cum dimidio. Quæ recta Philostorgij computatio est quoad Cæsaris dignitatē : In Cæsaris scilicet habitu fuit Iulianus à fine anni 355 ad ann. 360:

At minus rectè quoad Imperialem potestatem : Imperator enim fuit Iulianus post Constantium , à mense Octobri, anni 361, quo Constantius mortuus est, ad 6 Iulij anni 363, quo ipse defunctus est, & sic viginti tantum mensibus imperavit, seu vno anno mensibus octo, quomodo exertè Hieronymus *Chronico*, & vita *Athanasii*. Socrates in eodem errore cum Philostorgio cubat, cum ait tertio Imperij anno Iulianum obiisse : nisi duos dimidiatos annos, quod multi faciunt, pro integris numeremus. Et Philostorgio vt & Socrati tum demùm ratio constabit, si Augustæ dignitatis initia repetamus ab eo tempore quo Iulianus *Parisiis* Augustus renunciatus fuit.

¶ Hic interim illud in transcurso obserua, ἐν τῷ δὲ δὴ μιστὶ à Philostorgio dici pro Imperatoriâ dignitate seu Augustâ, & opponi ei Cæsaris habitum. Quomodo & Zosimus *lib. 3 pag. 711* hunc ipsum Iulianum Augustum Parisiis nuncupatum, Constantio significasse ait, paratum se, diademate posito Cæsaris dignitatem retinere: ἐπιμυς ἔφασκεν εἶναι τὴν τῷ Καίσαρος ἔχειν ἀξίαν, ἀποδέχου τοῦ δὲ δὴ μιστοῦ.

Et in sequentibus mox, τὸ τῷ Καίσαρος ἔχειν ἄξιον opponitur. Nempe Cæsares diademate non vsi, at soli Augusti & Imperatores : quod sanè ideò etiam in inauguratione illâ *Parisiensi* diu quæsitum mox & impositum Iuliano: de quo

de quo Marcellinus, Libanius &c. Diadema denique ὡς δὴ στήμιον Imperatoriæ dignitatis fuit, & inter Augusti Imperij insignia, quod Cæsaribus concessum non fuit: de quo vide & *supra lib. 3 cap. 22 : lib. 6 cap. 6.*

IN LIBRVM OCTAVVM.

¶ AD CAP. I. De Iouiano Imperatore facto, &c.

DE IOVIANO Imperatoris inauguratione, deque pace ab eo cum Persis initâ, & caduere Iuliani in Ciliciam deportato, est hoc caput. Hæc inquam tria sunt huius capituli membra. In primo nihil peculiare occurrit : Nempe ait, postero statim post Iuliani mortem die Iouianum Imperatorem creatum : id quod & Marcellinus, *lib. 25 pag. 317* quoque scribit, & Socrates *initio cap. 19 lib. 3* : vide & *Chronic. Alexan. pag. 692*. Quod pacem cum Persis factam attinet, excusat eam Philostorgius, velut necessariam : ἐγὼ δὲ ἄλλως δὲ προσθίωμαι : Et causam addit, εἰς δὲ κρητὸν μέρος τῆς ὅλης στρατείας ἀπολειπίτω θείσης, quod scilicet exercitus Romanus ad decimam partem redactus fuisset. Quod iudicium quoque est cæterorum fermè scriptorum, Iouianum id ἀκαρπῶς μὲν Ῥωμαίοις fecisse, ἀκαρπῶς δὲ Ἰουλιανῶς, ἀσπερ οὐ βασιλείας, ἀλλ' ἡ τῆς κληθέντος γυμνάσιου, pacemque adeò pro tempore necessariam fuisse, εὐθὺς τὸν κατὰ τὸν ἀγαθὸν, quæ Gregorij Nazianzeni sententia

est 2 συνιδουτ. & ex eo Niceph. lib. 10. cap. 38: Augustini lib. 4 de ciuitate Dei cap. 29: & lib. 5 cap. 2: Hieronymi in Chronico: Chrysofomi aduersus Gentiles, & de laudib. Pauli orat. 4: Rufini lib. 2 cap. 1: Socratis lib. 3 cap. 19: Sozom. l. 6 cap. 3: Sic vt Iuliani temeritati hanc pacem adscribant; & Gregorius Nazianzenus huc illud ex Herodoto referat. *Calceum istum quidem consuit Hestieus, induit autem Aristagoras.* Alij verò (teste quoque Socrate lib. 3 cap. 19) hanc pacem & Iouiani timiditati adscribunt, & desient, velut Romanis inusitatam, defœdam, & indecorem: Rufus Festus in Breuiario ad Valentem. Eutropius lib. Ammianus Marcellinus lib. 25, Zosimus lib. 3 pag. 730, 731, 732, Agathias lib. 4: Zonaras tandem etiam ἡ ἀποσπασθεὶς Ρωμαίοις ἀνορθῶς, sed tamen ἡ ἀνορθῶς fuisse scribit.

¶ Quod conditiones pacis attinet, hac pace ait Persis redditam Nisibin, aliásque ciuitates quæ Romanis a luerfus Persas Armeniam vsque muri instar prætendebantur: *Transstigritanas* vno verbo vocant alij. Socrates lib. 3 cap. 19 ait, Nisibin Mesopotamiæ Persis traditam, multatúmque Imperatorem Syrorum dominata, ἡ ἑνωθεὶς τοῖς Συροῖς τῆς ἀρχῆς: vbi Syri sunt Assyrij, sicut apud nostrum sup. lib. 3 cap. 7. Ammianus lib. 25 pag. 300, Petrus Patricius in *Excerptis legationum*, Zosimus lib. 3 dict. pag. 731 clarè rem proponunt: nempe Zabdicenen, Carduenen, Rehismenem, Arzanenen, Moxoënen, cum quindecim ciuitatibus & incolis earum, Nisibin & Singaram sine incolis, & castra Maurorum, tãdem & Armeniæ partem, relictis perpaucis in eâ Romanis traditam. Quod verò Nisibin

Nisibin aliásq; ciuitates Romanis aduersus Persas muri instar οἰορεὶ τείχος prætentas ait, idem & Gregorius Nazianzenus *Oratione 2 de Babyla: ὁ τῆς κατ' ἡμῶς οἰκεμένης ἐκείνης τείχεος καὶ ἀπὸ τῆς*. De Nisibi alioquin nominatim à Iouiano Imp. Persis tradita agit & Hieronymus de vocis Heb. in v. Achad. Zosimus prolixè d. lib. 3: Agathias lib. 4.

¶ Tertium huius capituli membrum est de cadauere Iuliani: vbi primo notat Philostorgius, delatum id à Mero- baude iisque qui cum ipso erant in Ciliciam. At Ammianus Marcellinus, lib. 23 pag. 328, id à Procopio factum scribit: *Cum Iuliani, inquit, supremis Procopius mittitur, ea, vt superstes ille mandauerat, humaturus in suburbano Tarsensi, qui ad exequendum profectus, confestim corpore sepulto discessit.* De hoc alioquin Merobaude Marcellinus, Zosimus, &c. Secundo ait, delatum Iuliani cadauer Ciliciam, nempe in suburbanum Tarsi; quod cæteri omnes testantur. Tertio obseruat, locatum Iuliani cadauer è regione sepulchri, quo Maximiani ossa continebantur, semitâ tantum inter vtrumque interposita; idq; factum casu quodam, non consulto consilio, quod Nicephorus quoque exscripsit lib. 10 cap. 43 pag. 103. At nullus prætereà id obseruat. Quod verò de Maximiano dicit, id de Maximino accipiendum est, quæ nomina & aliàs sæpè confundi videmus: Maximinus scilicet is est, cuius sæua in Christianos persecutio memoratur, quique repentinâ à Deo percussus plaga, tertio persecutionis anno, qui annus est Domini 314, mortuus est: post quod deinceps pax in Ecclesia fuit: Ipsum verò apud Tarsum obiisse

Eutropius, *lib. 10* (vbi Maximianus pariter perperam vocatur) & Zosimus, *lib. 2 pag. 677 in fin.* testantur. Prope huius Maximini igitur cadaver positum Iuliani cadauer, conuenienter scilicet, Philostorgij iudicio etsi casu; velut qui inter se tot in rebus alioquin pariabant. Et vero ideo quoque factum videmus, vt nonnulla quæ Maximini temporibus & persecutioni conueniunt, ab aliis Iuliano tribuantur: de quo monui aliquid *ad lib. 7 cap. 3* & 13.

¶ AD CAP. II. *De his quæ sub Iouiano circa Aëtium Antiochiæ ab Euzoio gesta, &c.*

De his quæ sub Iouiano circa Aëtium Antiochiæ ab Euzoio gesta, vt & de his quæ ab Aëtio & Eunomio Constantinopoli facta. ¶ Quod vt intelligatur, repetenda sunt ea quæ sub Iuliano *lib. 7 c. 5 & 6* dicta sunt. Nempe, dictum ibi, quomodo Eudoxius Ep. Constantinopolit. sponsonis suæ memor primo quidem apud Euzoium Episc. Antiochenum pro restituendo Aëtio egerit: mox, quomodo & Aëtius Constantinopoli ordinatus fuerit vna cum aliis Episcopis, Eudoxio nihil contra refragante, imò consentiente: & ab Euzoio Antiochiæ, in Synodo nouem Episcoporum, contra Aëtium olim gesta, (in Synodo videlicet Constantinopolitana sub Iuliano) reuocata fuerint: & libellos *τὸς τόμοις* super hoc Euzoium ab Eudoxio missurum fuisse, nisi persecutio aduersus Christianos sæua id impedisset. Quod quidem omne, vt multa alia, Philostorgius notauit, quò videl. ostenderet, quàm parùm sibi Eudoxius & Euzoius constiterint, qui

qui postea ab Aëtio secessionem fecêre. Eò verò quoque pertinet hoc caput: Quo primùm narrat, Euzoium quique cum eo erant, Antiochiæ libellum *τὸν τόμον* super Aëtio & dogmate ipsius vulgasse seu proposuisse, non ideo tamen ad hæc hortari sustinuisse, *τὸν μὲν ὑπὸ Αἰτίου καὶ τοῦ δόγματος τόμον ἐξέδωκεν, οὐ μὲν γε παραίτηεν ταῦτα δεινέστερον*: Nempe, Euzoium & Synodum Antiochenam his verbis accusat Philostorgius, quod equidem de restitutione Aëtij libellum, quo & dogma Aëtij memorabant, vulgassent, vti moris erat huiusmodi *ἐκδέσεις* fieri *ὑπὸ τῶν* tum fidei tum & eorum quæ in Synodis decreta fuerant: at non etiam, quod & ipsum moris erat, in ea *ἐκδέσει* ad probandam Aëtij doctrinam alios inuitassent, seu ad eam hortati fuissent.

Hac de causa, quod secundum, scribit Philostorgius, cùm id viderent Aëtius & Eunomius, qui Constantinopoli agebant (iam inde à Iuliani temporibus: vide *suprà lib. 7 cap. 6*) neque bona fide secum agi, seorsim iam res suas adcurasse, cœteraque, prout ipsis commodissime visum fuit, disponentes, Episcopos quoque ordinasse. Hanc scilicet tandem iustam secessionis *χωρισμὸς* causam Aëtio & Eunomio (Anomœis) præbitam indicat Philostorgius, eiuſque adeò inuidiam penes Euzoium & Eudoxium collocatam voluit. Quorum omnium nulla apud alios scriptores mentio occurrit: Illud enim hætenùs de Anomœis sub Iouiano occurrit apud Socratem, *lib. 3 cap. 25*, & Sozomenum *lib. 6 cap. 4*, nempe primò, Anomœos damnatos à Mæcedonianis, in quibus Basi-

lius Ancyrae, qui Filium substantiâ similem ὁμοίσιον afferant, libello oblato Imperatori Iouiano : Secundò, Antiocheno quoque concilio, cui Meletius Episc. Antiochiæ præfedit, & Acacius Cæsareæ interfuit, quo homoousion seu fides Nicæna in speciem stabilita, Anomœos pariter damnatos: deque eo decreta ad Iouianum missa: Quò locus ille Hieronymi in Chronico pertinet: *Synodus Antiochiæ à Meletio & suis facta, in qua homoousio Anomœoq; reiecto, medium inter hæc Homoousion Macedonianum dogma vindicauerunt.* Recte enim ita ex MSS. vindicauit Fronto Ducæus & Scaliger : nam etsi Acaciani in speciem homoousion fidemque Nicænam vindicassent, at tamen, quod & alias factum (& quidem in Synodo Nicæna, quod noster testatus *sup. lib. 1 cap. 9, 10* : vbi dixi plenè) sub ὁμοσίω, ὁμοίσιον occultauere, quod decreto illo suo ad Iouianum emisso apertè significant : quod Baronius quoque rectè iam vindicauit *ann. 363 num. 144 in fin.* Quæ cum ita sint, hinc colligere est, Anomœos, ab omnibus sub Iouiano damnatos, non tantum ab orthodoxis, verùm & ab Acacianis & Basilianis, quibus medium dogma ὁμοίσιον placuit. His adde nunc ea, quæ Philostorgius ab Euzoio & Eudoxio quoque sub eodem Iouiano erga Aëtium & Eunomium, institutòsque ab his Episcopos facta narrat : de quo est *hoc cap. 2, & cap. 4, 7.* Et certe hoc illud tempus est, exinde ex quo sub Iuliano Aëtius restitutus ordinatúsque fuit (de quo *lib. super. cap. 5 & 6*) quo Anomœi caput maximè efferre cœperunt : Vnde etiam libello Antiocheno ad Iouianum missa, tanquam

de

de nouis hæreticis agitur, ὡς περ καὶ οἱ νῦν ἐπιφοιτήσαντες Ἀνομοιοί.

Sequitur nunc recensensus Episcoporum, ab Anomœis, seu ab Aëtio & Eunomio, Constantinopoli sub Iouiano ordinatis : ex quibus etiam constabit, quasnam Anomœorum hæresis tum regiones seu prouincias peruaserit. ¶ Igitur primò, *Lydiæ & Ioniæ* præpositi Candidus & Arianus : de quibus etiam agitur infra hoc ipso libro tribus prætereà locis, puta *cap. 4, 6, 7, & lib. prox. 9 cap. 1.* Quod *Candidum* attinet, hic est ille Candidus, qui scripsit ad Marium Victorinum librum *de Generatione diuinâ*, cuius retrò confutationem idem Marius Victorinus scripsit *de Generatione diuini uerbi*, quod vtrumque scriptum excusum primo Basileæ apud Ioannem Oporinum A. D. 1548. Eiusdemque etiam Candidi responsio, quâ epistolam Arii & Eusebij misit, occasionem eidem Victorino præbuit stylum in Arium stringendi seu scribendi *libros 4* aduersus Arium : quorum initio Candidum hunc compellat. De eo verò plura *inf. dictis locis.* ¶ Secundò *Palæstina* præpositus ab Aëtianis seu Anomœis, Theodulus è Charatopis, de quo iam *sup. lib. 7 cap. 6 : & infra lib. 9 cap. 18.* ¶ Tertio, *Constantinopoli* (vbi haud paruum numerum qui ab Eudoxio & aliis hæresibus deflexerant, Aëtij & Eunomij partem auxisse ait : de quo vide & Theodoretum *lib. 2 cap. 29 pag. 85 in fin. & 86*) primum Ecclesiæ suæ Episcopum, Aëtium & Eunomium ordinasse ait, Pœmenium nomine : Eamque rem effecisse Philostorgius ait, ut Eudoxius vsque tum vnitatis spem cum

iis ludificans in contrarias partes firmiter traducere-
tur, ὃ καὶ τὸν Εὐδοξίον μέγιστον τότε ταῖς παρὰ αὐτοὺς τῆς ἐνώσεως ἐλπίδας
ὑποσφύροντα εἰς τὸ βεβαίως ἀπίπαλον μετεστήσατο. i. effecisse, vt
iam Eudoxius in alia ab Aëtio & Eunomio aperte iret,
larvámque deponeret. Quod quidem illud est, quod
Philostorgius longe ante promicans tot suprâ locis ad-
structum paulatim ibat, nempe Eudoxium vnitatis spem
speciémque cum Aëtio diu prærendisse, præque se tu-
lisse, atenim sui dissimilem tandem erupisse, de quo mo-
nui semel plenè *initio libri septimi, & in Prolegomenis*. Adji-
cit Philostorgius, Pœmenio hoc haud ita multo post
mortuo, Florentium in Pœmenij locum Constantino-
poli ab Aëtio & Eunomio seu Anomœis ordinatum: de
quo Florentio vide & *infra lib. 9 cap. 1.* ¶ Quarto ait, *Lesbi*
quoque ab his pastorem ordinatum in locum demor-
tui: vbi vtriusque nomen in MS. intercudit: forte de-
mortuus Euagrius ille fuit, de quo *infra lib. 9 cap. 1.* ¶ Quin-
tò, *Ponti, Galatiæ & Cappadociæ* Ecclesiis Ephranium præ-
positum ab Anomœis ait: An verò hic idem qui Eu-
phronius *infra lib. 9 cap. 18?* ¶ Sextò, *Ciliciam* Iuliano com-
missam: de quo vide & *infra lib. 9 cap. 8.* ¶ Septimò, *An-
tiochiæ* Cœlæ Syriæ haud multo post præpositum Theo-
philum Indum, de quo multa suprâ: præpositum autem
ait Philostorgius ideò, vt Euzoium excitaret ad perdu-
cendum ad finem quæ super Aëtio decreta fuerant (sub
Iuliano videl. in Antiochena Synodo: de quo *supr. lib. 7
cap. 6, & initio huius cap.*) sin minus vt ipse Theophilus
populo ibi præffet, qui fidem Aëtij teneret. ¶ Tandem

vtrique

vtrique Libyæ & Ægypto, iis qui ἀνόμοιον profitebantur
cum Aëtio & Eunomio, præpositus ab his, Serras, Stepha-
nus & Heliodorus: de quibus suis iam locis, ac nomina-
tim *lib. 7 cap. 6.* ¶ Et hætenus quidem recensus Episco-
porum Anomœorum sub Iouiano ab Aëtio & Euno-
mio ordinatorum. In quibus singulis laudandis ait
Photius, Philostorgium nullum modum tenuisse, tum
vim dicendi eorum deprædicando, tum vitam eorum
diuinis laudibus efferendo. Quibus similia vide rursum
infra lib. 9 cap. 1.

¶ AD CAP. III. & IV. De Theodosio quodam [*Lydiæ*]
Episc. eiusq; moribus, & doctrina.

Sunt hæc duo capita de Theodosio quodam Lydiæ E-
piscopo (cuius mentio quoque apud Athanasium de Sy-
nodis pag. 679: Epiphanium *heresi* 73 num. 26: Socratem *lib.
2 cap. 32*) eiusque moribus & hypothesibus nonnullis, &
quomodo sese Candidi & Ariani ordinationi Aëtioque
opposuerit; deque Synodo in id ab eo in Lydiâ coacta,
literisque ad Eudoxium missis, contra Aëtij, vt & Can-
didi Arianique ordinationes, quidque ad hæc Eudo-
xius rescripserit. De ipso primùm Theodosio isto, &
quidem quod *Mores* eius attinet. Ait Philostorgius,
eum muliebres voluptates abhorruisse, τὰς δὲ τῆς γυναι-
κῶν ἡδονὰς ἀποκλίνας. Ab hoc certe Eunomiani seu Aëtiani
(cuiusmodi fuit Philostorgius) plane diuersi fuere: Epi-
phanus quippe refert *heresi Anomœorum* 76 nu. 4, Aëtium
dixisse, cum muliere scortari non magis peccatum esse
quàm aurem scalpere, quia necessitas sit & ministerium.

Idem in *Anacephalæosi* exerrare aliquem in scortatione aliove quo peccato, nihil esse Eunomianos dixisse, nihil enim quærere Deum quàm vt quis sit in ipsorum fide. Et *diēt. cap. 4* addit Epiphanius, pudere ipsum hæc referre, καὶ αὐτὸς μὲν ἀδύναμι λέγειν ὅσα περ ἐμείνω ἀληθῆ εὐσεβῆς διηγήσατο, Quomodo & Theodoretus erubescit hic in medium proferre: addito, ἰκανὴ καὶ μόνη ἢ τὴ μίσησι ἀκοή μισῶν τὸν λογισμὸν. Vide quæ & infra noto *ad lib. 10 cap. 4*.

Sequuntur hypotheses Theodosij istius Lydiæ Episcopi, quarum nomine hæreseos & impietatis eum arguit Philostorgius. Primum hoc eius dogma memorat, *Quod Christus naturâ suâ τρεπτός mutabilis*, & libertate voluntatis suæ in bonum & malum proclivis, *cuñâ verò virtutum eximiarum in immutabilem statum exaltatus fuerit*. Impium certe dogma istud Arianorum fuit: vt testantur Patres Nicæni apud Theodoretum, *lib. 1 cap. 9*: Athanasius, *disput. 1. contra Arianos, pag. 124*: & *disput. 2 pag. 164*: Theodorus, *lib. 1 cap. 4 pag. 5, 6*: Sozomenus, *lib. 1 cap. 15 pag. 215*: deque eo pluribus Nicetas, *thesauro orthod. fid. lib. 5 cap. 2 pag. 440, 441*: & *cap. 37 pag. 490*. Quidquid huius sit, nihilominus, quæ secunda hypothesis Theodosij istius notanda, statuit is Filium ἀσὶ θεοῦ ἀκτῶς ὁμοιον, vt hic testatur Philostorgius, qui id reprehendit, & ἐμδέσμε πολιτείας vocat: de quo iam *suprà*. Tertia hypothesis Theodosij istius hæc à Philostorgio memoratur, quam & ipsam impiam vocat: *Quod Deus neque loquatur neque audiat, etsi manus ei auresq; affingantur*. Cuius rei nulla alibi mentio mihi occurrit: ac nescio quomodo Philostorgij sententia ad

Anthropo-

Anthropomorphitarum hæresin aliquà accedere videri possit: quæ sub Valente Imperat. iam & Theodosio increbuit: sub Arcadio verò & Theodosio Iun. deinceps maximè agitata, ad quam monachorum multi in Ægypto accedebant, reclamante Theophilo Episc. Alexandrino (teste Socrate *lib. 6 cap. 7*: Sozomeno, *lib. 8 cap. 11*: Gennadio, *de viris illustr. cap. 33*: & Honorio, *num. 33*) qui idem mox tamen eam sententiam aliâ occasione præse tulit: vide Socratem *diēt. cap. 7*: & Sozomenum *diēt. lib. 8 cap. 12, 13, 14*: vnde magni tumultus tum exorti, tracto quoque in eam sententiam Epiphanio Salamini in Cypro Episc. de quo plenè Socrates & Sozomenus. De cuius historiæ fide vide quæ Baronius scribit A. D. 400. Certe & Augustinus *epist. 8* & 112 testatur, hanc hæresin tum multos habuisse defensores. Et hæc de Theodosij istius doctrinâ seu hypothesibus Tertio Philostorgius Theodosium istum aperte testatur Lydiæ Episcopum fuisse, vna cum Phœbo & Auxidiano, de quibus mox. Philadelphix porrò in Lydiâ nominatim Episcopum eum fuisse testatur Epiphanius *hæresi 73 num. 26*: Socrate, *lib. 2 cap. 32*. Quarto subijcit, quomodo Theodosius iste sese Aëtio, vt & Candidi Arianique ordinationi (quos videlicet Aëtius & Eunomus Lydiæ & Ioniæ præpositos volebant) opposuerit. Quinto addit, quibus præfidiis id Theodosius iste fecerit; nempe in societatem & communionem adscito Phœbo (ita enim hic reponendum est, pro eo quod M. S. habet φὸβῶ) Hic verò ille Phœbus est (quod vnum de eo notant Centuriatores) qui Seleucienſi Synodo, quæ habita A. D. 359 subscriptus reperitur

apud Epiphanium *hæresi Semi-Arianorum* 73, num. 26, pag. 874 : & quidem continuâ oratione seu junctim cum duobus aliis Lydiæ Episcopis, Leontio videlicet Episc. Lydiæ (omisso Episcopatus nomine) & Theodosio Ep. Philadelphîæ Lydiæ, de quo modo : Post quos Phœbus hic subscriptus est, & ita quidem vt dicatur, *Ἐπίσκοπος πολυχάλανδου τῆς Λυδίας* : vbi *Polychalandus* videatur, quæ in Itinerario Peutingeriano *Clanudda* vitiose pro *Chalanda*, prope Philadelphiam dicitur. Vides igitur apud Epiphanium, pariter vt hîc, Phœbum hunc Theodosio isti sociari. Hic idem verò fuerit, qui *φίλος* dicitur apud Socratem *lib. 2 cap. 32* : hunc enim Tripartitæ auctor *lib. 5 cap. 34*, locum illum Socratis exprimens, *Phœbum* vocat. Hunc eundem sanè Phœbum, Aëtij condemnationi sese non implicuisse scribit Philostorgius (nempe in Synodo Constantinopolitana, mox post Seleuciensem habitâ A. D. 359, sub Constantio, de qua *sup. lib. 4 cap. ult.*) Et causas eius rei reddit, tum quod amicum Aëtij vetus consuetudo fecisset, tum etiam *ἀπὸ ἑλλάκτων*, quia scil. Aëtius coràm Constantio Filium *ἀπὸ ἑλλάκτως ὁμοιον* (etsi suo & peculiari sensu) dixerat, vt relatum *suprà dict. cap. ult. lib. 4* : quod quidem *ἀπὸ ἑλλάκτων* Philostorgius ex Eunomianorum mente hîc *ἐκ δίσκου πολιτείας* vocat : id enim Eunomiani improbabant, quando quidem Filium *ἀπὸ ὁμοιον* dissimilem statuebant. Hic idem Phœbus in eadem Synodo Constantinopolitana de numero 72 Episcoporum fuit, à quibus Macedonius Ep. Constantinop. exauctoratus, eique Eudoxius subrogatus fuit mense

Ianua-

Ianuario A. D. 360 : vt testatur auctor Chron. Alex. eo anno pag. 685. Et hæc de Phœbo Lydiæ Episc. Nominat Philostorgius & tertium hic Lydiæ Episcopum, qui Theodosio Phœbóque sociatus fuerit, nempe *Auxidianum*, cuius nulla alibi mentio mihi occurrit : sed forte hic Laodiceæ Ep. fuit. ¶ Sextò iam subjicit Philostorgius, de Synodo ab his tribus aliisque in Lydiâ coactâ : vnde communi calculo literæ emissæ ad Eudoxium & Marin, aduersus Aëtij, mox & Candidi Arianique & aliorum ordinationes, tanquam iniuste & illegitimè factas. ¶ Quibus omnibus iam perpensis, hic ille mihi omninò Theodosius videtur, qui *canonum Laodicenorum* maximè author extitit, vt refertur apud Gratianum *distinct. 16 cap. 11* : Longe verò alius à Theodoro, qui sub Constantio & Constantio Laodiceæ in Syria Episc. fuit, vt testatur Theodoretus, *lib. 1 cap. 5* : & Sozomenus, *lib. 1 cap. 36*, & de quo sæpe Athanasius. Et tamen hic Centuriatorum & Baronij error est, qui Theodosium hunc cum Theodoro illo confundunt : Theodorus quippe hic, vt dixi, Laodiceæ in Syria Episcopus fuit : at Theodosius ille in Lydia, vbi altera Laodicea fuit, quæ à Lyco fluuio ἢ *πρὸς τὴν Λυκὴν Λαοδικεῖα* dicta est, teste Strabone *lib. 12 pag. 398* ; quomodo & hoc cognomen Laodiceæ istius restituendum in Itinerario Peutingeriano, quod à Græco auctore sub Constantio scriptum, *Laudicium Epilycum*, non vt vitiosè expressum, *Laudicium Pylicum* : *Laodicia* vero *Epilycum*, quomodo *Antiochia Epidaphne* & similia. Hæc vero illa *Epilycos Laodicea* est, vbi concilium Laodicenum, quod

Codicis canonum Ecclesiæ vniuersæ partem facit, habitum fuit: quæque Lydiæ, vt disertè Stephanus, vrbs fuit, siue Phrygiæ, & quidem Pacatianæ (sub qua Lydia) vt præferunt canones Laodicensi, etiam apud Balsamonem: olim verò Cariæ, apud Philostratum & Ptolemæum. Imò his omnibus expensis hæc illa ipsa Synodus Laodicensa mihi videtur, celebrata præcipuo authore Theodosio isto, cuius Philostorgius hic meminit, in qua Aëtij & Candidi Arianique ordinatio damnata fuit. Certè vt Loca, Theodosiique istius Episcopi mentio, ita & Tempora (quod tertium in id argumentum habeo) optimè conueniunt. Synodum quippe illam Laodicensem *post mortem Iouiani Imperatoris* (in cuius historiâ nunc versatur Philostorgius) habitam sub finem Pontificatus Liberij, author libri Conciliorum disertis verbis præfert. Vt proinde iam conjecturis Baronij *in appendice tomi 4, pag. 789, 790, 791, 792*, locus esse non possit, quibus pronunciabat, Laodicensem Synodum illam ante Synodum Nicænam habitam: Quem vel ipse *Codicis canonum* ordo feriesque satis refutat; vbi sanè Laodicensæ huius Synodi canones positi sunt, ordine temporum seruato, inter Synodum Antiochenam quæ habitata fuit A.D. 341, & Secundam Synodum Oecumenicam Constantinopolitanam, quæ habitata A.D. 381. Eiusdemque proinde conjecturæ locus esse non potest, *Theodosii* nomen in *Theodori* apud Gratianum mutantis. Superioribus tribus argumentis addo & quartum: In illis ipsis scilicet canonibus Laodicensis intermicare mihi videri nescio quæ vestigia,

vestigia, hypothescos primùm illius quam Theodosio Episcopo isti Lydiæ imputat Philostorgius, de mulieribus voluptatibus, à quibus ille adeò abhorruerit, quàmque paulò liberalius forte effert Philostorgius. Spectentur in id canones 1, 10, 30, 31, 44, 52, 53, 54. Certè hisce canonibus, muliebribus voluptatibus, nuptiisque fibulam variè imponi (contra quam Eunomiani volebant) deprehendas: Nempe, *canone 1* agitur de his qui secundas *διδυμάς* nuptias, et si *ἐλευθέρας ἢ νομίμως μὴ λαθευσαμένων ποιήσαντες*, contraxerunt: definiturque his exiguo tempore elapso, postquam precibus & jejuniis vacauerint, *καὶ συζωίῳ* ex indulgentia communionem reddi oportere: *Canone 10 & 31* definitur, *Τίς τῆς ἐκκλησίας*, i. Orthodoxos cum hæreticis quibuscunque *ὡς πᾶτας αἰρετικοὺς ἀδελφῶς* matrimonia contrahere non debere, neque filios aut filias his suas in matrimonium dare: sed potius accipere, si se Christianos fieri promittant: *Canone 30*, quod non oporteat sacerdotes, aut clericos, aut monachos in balneo cum mulieribus lauari, imò neque quemlibet alium Christianum aut Laicum: *Canone 44*, quod non oporteat, mulieres ad altare ingredi: *Canone 52*, quod non oporteat in Quadragesima nuptias vel natalitia celebrare: *Canone 53*, quod non oporteat Christianos ad nuptias venientes ballare vel saltare, sed *σεμνῶς* caste cœnare vel prandere sicut decet Christianos: *Canone 54*, quod non oporteat Sacerdotes aut Clericos spectacula aliqua contemplari in Nuptiis vel in conuiujs, sed antequam Thymelici (qui etiam vtriusque sexus erant) ingredian-

tur, eos surgere & discedere. Iam quod alterum illud attinet, de damnatis Aëtij, & Candidi, Arianique & aliorum *ordinationibus*, tanquam illegitimè *ἐπιθεσμών* factis, certe inter canones Laodicenos, quatuor quoque occurrunt aduersus illegitimas ordinationum seu ordinandorum formas: nempe canon 4, 5, 12 & 13. Primo scilicet statuitur, non oportere eos qui recenter baptizati sunt ordinari. Secundo, non oportere fieri *χειροτονίας* ordinationes in præsentia Audientium. Tertio, Episcopos iudicio Metropolitanorum & finitimorum Episcoporum ordinari debere, eosque plurimo tempore probatos, & in doctrina fidei & in recti verbi *ἀθέτου λόγου* dispensatione. Postremo, quod permittendum non sit turbis *πῶς ἄλλοις* seu populis, *τῶς ἐκλογὰς ποιῆσαι* eligere sibi eos qui ordinandi sunt. Quibus optimè conueniunt quæ hic Philostorgius scribit, nempe improbatam à Theodosio & Synodo ab eo collectâ & Aëtij ordinationem, *ὡς ἐπιθεσμών χειροτονιών*: & Candidi, *ὡς ἐπιθεσμών κωνσταντινῶν χειροτονιών*, ut & alias ab Aëtianis factas.

¶ Et hæc quidem de Synodo habita à Theodosio, Phœbo, Auxidiano, aliisque Lydiæ Episcopis, literisque ad Eudoxium & Marin datis aduersus Aëtij & Candidi, Arianique ordinationes. Quid verò ad hæc Eudoxius? Ait Philostorgius, Eudoxium hac epistola accepta lætum, & jureiurando quod Eunomio præstiterat (de quo jam sæpe supra) & literis à se ad Euzoium datis pro Aëtio videlicet restituendo (de quibus *supra lib. 5 cap. 3*, *lib. 7 cap. 5*, & *infra lib. 9 cap. 3*) variisque promissionibus eodem fine

sine factis, insuper habitis, ad Theodosium quique cum eo erant rescripsisse, incitasseque eos, ut in proposito starent: addito, ut ad eos potius qui ordinationes fecerant, quàm ad eos qui ordinati fuerant accederent. Quod quidem omne eodem semper fine à Philostorgio proponitur, ut quantum in se ostendat, qua perfidia cum Aëtio Eudoxius egerit, quàmque ipse scissuræ causa fuerit, de quo Philostorgij scopo dixi semel *initio libri sexti*, & in *Prolegomenis*.

¶ AD CAP. V. *De factis à Iouiano Imp. in fauorem Christianæ religionis, &c.*

De his quæ à Iouiano constituta factaque in fauorem Christianæ religionis, reuocatis quæ à Iuliano contrà facta fuerant, est hoc caput. Tria verò huiusmodi à Philostorgio hic memorantur. Primò, *Veterem Ornatum*, *ἀρχαῖον κόσμον*, restituit Iouianus Ecclesiis (quem Iulianus scilicet abstulerat) Quâ *veteris ornatus* appellatione intellexit dona quæcunque in Ecclesias collata antea à Constantino & Constantio, in quibus & annonæ præbitiones, *ἐπιτοίμω*, *ἐπιτοίμας* (proinde & instructum omne Ecclesiarum) de quo Theodoretus *lib. 4 cap. 4*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 3*. Secundò *Immunitatem* veterem Ecclesiis reddidit, omnique eas onere *ἐπιπρείας* liberauit, quod eis Iulianus impulerat, de quo idem Sozomenus *dic. lib. 4 cap. 3* *ἀπὸ τῆς ἐπιπρείας* & *ἀπὸ τῆς ἀτελείας τῶν ἐκκλησιῶν*, &c. Postremo ab exilio reuocauit omnes quos Iulianus pietatis causa in exilium dederat, in quibus fuit & Valentinianus (de quo & *supra lib. 7 cap. 7*) Socrates id de Episcopis qui à Constantio relegari

fuerant, à Iuliano verò restituti non fuerant, notat *lib.3 cap.20 in fin.* Theodoretus, *lib.4 cap.2*: & Gregorius in *encomio Athanasii pag. 514 in fin.* indefinite, Iouianum omnes Episcopos ab exilio reuocasse, & Ecclesias iis qui fidem Nicænam seruassent restitui iussisse. De Valentiniano ab exilio reuocato Sozomenus quoque, *lib.6 cap.6.*

¶ AD CAP. VI. De his quæ Edessæ apud Iouianum
vel à Iouiano inter Athanasium & Candidum
Arianumq; transacta.

De his quæ Edessæ apud Iouianum vel à Iouiano inter Athanasium, & Candidum Arianumque (de quibus *sup. cap.2 & 4*) Anomæos scilicet, ab Aëtio & Eunomio Episcopos constitutos in Lydiâ & Ioniâ, transacta sunt, est hoc caput. Edessæ, inquam (quod primò hic notandum) in Osdroëna, vbi Iouianus post pacem cum Persis initam constitit: quò etiam referenda est subscriptio *legis 9 Cod. Theod. de erog. mil. ann.* quæ Iouianum & Varro-
nianum Consules malè subnotatos habet: vnde Iouianus postea Antiochiam concessit. Igitur ait Philostorgius (quod secundò hic notandum) Candidum & Arianum (quorum ordinationi aduersatus fuerat Theodosius Lydiæ Episc. cum Phæbo, Auxentio aliisque, *sup. cap.4*) ad Iouianum Edessæ constitutum profectos. Id verò etiam est, quod Socrates scribit *lib.3 cap.20*, Iouiano ex Persico bello reuerso, tumultuque in Ecclesiâ rursum excitato, Episcopos dum singuli Imperatorem suæ ipsorum fidei assensurum expectarent, alios alium præu-
tere contendisse: & *cap.21* *ἡγεμόντων τῶν Ἀρριανιστῶν* Impera-
torem

torem adiisse, ratos liberam sibi potestatem contra aduersarios tributam iri. Tertio ait Philostorgius, Athanasium sategisse, vt Iouianum Imp. Candido & Ariano inconciliaret. De Athanasij equidem reditu, & gratiâ apud Iouianum, testes Gregorius in *laud. Athanasii*: Socrat. *lib.3 cap.20*: Theodoret. *lib.4 cap.2*: Sozom. *lib.6 cap.5*: vbi narrat, alios referre, Athanasium ad Iouianum Antiochiam vltro profectum: alios, à Iouiano euocatum: quod postremum etiam scribit Epiphanius *heresi 68*: at nemo quidquam de Athanasij congressu cum Iouiano Edessæ, quod Philostorgius hic tradit: Vti nemo etiam nominatim de Anomæorum, & quidem Candidi & Arriani, ad Iouianum profectio, cumque eo congressu: etsi Socrates *lib.3 cap.21* agat de libellis & decretis ad Iouianum à Basilianis & Acacianis aduersus Anomæos missis, de quo iam dixi ad *cap.2 sup.* Quartò ait Philostorgius, Iouianum vtraque parte audita rem ad maiorem Synodum rejecisse, nullo in vtram partem præiudicio dato. Socrates quoque *d. lib.3 cap.21* ait, eum accepto Macedonianorum libello aduersus Anomæos, vt Ecclesiis ejicerentur, nullo alio responso dimisisse, quàm nemini se qualemcunque fidem amplexanti molestiam exhibiturum, sed eos præcipuè beneuolentiâ suâ profecturum qui concordie studerent. Quod de re reiectâ ad maiorem Synodum à Iouiano ait Philostorgius, fortè pertineat id ad Synodum Antiochenam, de qua *cap.2 supra*: & apud Socratem *lib.3 cap.21*: Sozomenum *lib.6 cap.4.*

¶ AD CAP. VII. *De his quæ inter Eudoxium & Euzoium transacta occasione Candidi & Arriani.*

Ait, *Eudoxium* Episc. Constantinopol. aduersus Candidum & Arrianum (qui scilicet ab Aëtio & Eunomio Ecclesiis Lydiæ & Ioniæ præpositi ordinatique fuerant, quorumque ordinationi in Synodo Lydiâ contra itum fuerat, imò cuius Synodi factam Euzoius suis quoque literis iam probauerat, ut vidimus *cap. 4. sup.*) ad Euzoium Episc. Antiochenum scripsisse: *Euzoium* verò commotum, adsumpto Helpidio, Eudoxio respondisse, consilioque eius improbatum, monuisse eum, uti consilium ipse mutaret. Quod quidem uti nusquam alibi occurrit, ita à Philostorgio, eo semper quem dixi scopo, narratur, uti ostendat, quam malè, quam variè, cum Aëtio & Aëtianis Eudoxius & Euzoius egerint: Imò quam perfidè Eudoxius, quod *sine huius cap.* apertè inculcat. ¶ Quod *Helpidium* attinet, quo adscito Euzoius Episcopus Antiochenus ad Eudoxium rescripsisse dicitur, nulla eius alibi mentio mihi occurrit. Hinc saltem colligi posse videatur, eum Syriæ & Cæles Episcopum fuisse: & alium videlicet ab Helpidio qui inter Palæstinæ Episcopos Synodo Sardicensi subscriptus extat.

¶ AD CAP. VIII. *De Iouiani gestis nonnullis, eiusdemque morte, &c.*

De *Iouiani* gestis nonnullis, eiusdemque morte, de *Valentiniani* item Imp. inauguratione, ut & de *Valente* in Imperium adscito, & Imperij exinde inter eos diuisione

tan-

tandem & de *Gratiano* Cæsare facto: De his quatuor inquam agitur hoc capite.

Quod *Iouianum* attinet: Primò ait, eum Constantinopolim proficiscentem Ancyram peruenisse: de quo Ammianus Marcellinus quoque, *lib. 25 pag. 307.* Secundo, Ancyræ constitutum Iouianum, alterum è filiis suis Varonianum iuuenem admodum Nobilissimum renunciasse. Imò Marcellinus *dict. lib. 25 pag. 307* eum Consulem sibi adsciuisse tantum Ancyræ ait. De Nobilissimi alioquin dignitate, de qua iam monuerunt alij, vide rursum *infra lib. 12 cap. 10.* Tertiò ait, Iouianum inde Dadastanam peruenisse, ibique mortuum esse: quod & cæteri vno ore scribunt, inter alios Marcellinus *lib. 25 extremo*: Zosimus, *lib. 3 pag. 733*: Socrates, *lib. 3 cap. ult. lib. 4 cap. 1*: Theodoretus, *lib. 9 cap. 4*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 6*: Hieronymus *Chronico*, Fasti Idacio subditi. Quartum est de causa mortis Iouiani, ex prunarum videlicet accensione: quam & ipsam inter alias produunt fermè omnes: Veneno tamen sublatum siue poculo venenato, siue fungis recentibus venenatis, nonnulli voluêre: de quo Chrysostomus *homil. 15 in Philipp.* & vetus author *apud Suidam in verb. Ιουανός.* Quinto Philostorgius colligit tempus Imperij Iouiani: & ait, eum decem fermè Imperij menses egisse. Imò constanter fermè alij octo numerant, Zosimus *lib. 3 pag. 733*: Sozomenus *lib. 6 cap. 6*: Auctor incertus vitæ Athanasij *pag. 542*: & alter *apud metaphrastem pag. 566.* Imò Socrates *lib. 3 cap. ult.* septem tantum imperasse menses ait. Certe cum v. Kal. Iulij A. D. 363 Iouianus

Imp. factus fuerit, decesserit autem ann. 364, 17 mensis Februarij, non nisi octo menses eoque adhuc non integros imperauit. Tandem ait Philostorgius, Iouiani corpus delatum Constantinopolim. Idem & Marcellinus *lib. 26 pag. 332.*

¶ Secundum huius capituli argumentum est, de *Valentiniani* inauguratione: ubi designatur locus, tempus, & quorum ope, consilio id factum fuerit. Niceæ scilicet id ab exercitu factum scribit: pariter ut alij, & in his Marcellinus *lib. 26 in princ.* Socrates *lib. 4 cap. 1.* & Zosimum *lib. 3 in fin.* Duodecimo post Iouiani mortem die: Marcellinus ait decimo, quod & verius: nam 17 Febr. mortuus Iouianus, & 26 leuatus Valentinianus. Socrates *lib. 4 cap. 1* ait, septimo post die. Tandem Philostorgius quatuor nominat, quorum ope, consilio Valentinianus Imperator factus fuit: quem singularem alioquin locum exscripsit Nicephorus *lib. 11 cap. 1*, suppresso tamen ut alias ferme Philostorgij nomine, unde iam locus ille Philostorgio deinceps adscribendus venit, quem ex vetustiore aliquo auctore desumptum recte odorati sunt viri docti. Primus est *Datianus Patricius*, quod nullius alius memorat præter Philostorgium, & qui eum exscribit Nicephorus (ubi perperam *Δατις* editum) *Datiani* alioquin *Patricij* huius mentio fit *l. 1 Cod. Theod. de annonis & trib.* ubi disquiro, num ea lex Constantino tribuenda sit, an verò Constantio. Hic idem *Datianus* Cos. fuit cum *Cereali* A. D. 358: vide & *Epiphanium* *hæresi* 71. Cæterum per literas consilium præbuisse ait Philostorgius
Datia-

Datianum ex *Galatiâ*, ubi relictus ob senium hyememque fuerat (à *Iouiano* scilicet) ubi pariter apud *Ancyram* *Valentinianum* ipsum relictum scribit *Ammianus Marcellinus lib. 26 pag. 333.* Secundus est, *Secundus* Præfectus Prætorio (qui idem & *Sallustius* dictus) quod etiam prodit *Marcellinus lib. 26 pag. 335.* Quem & *Zosimus* scribit *sine lib. 3* imperium sibi, mox & filio, delatum recusasse. Tertius est *Arintheus* Magister militum: cuius in hac re nulla apud *Marcellinum* mentio: etsi alibi eius meminerit *lib. 25 pag. 330: lib. 26, 27.* Porro ut hic *Secundus* & *Arintheus* in hac *Valentiniani* inauguratione sociantur, ita & sociati quoque iidem à *Iouiano* ad pacem cum *Persis* faciendam: teste *Zosimo, lib. 3 pag. 730.* Postremus est, *Dagalaiphus* Comes Domesticorum: *Dagalaiphus* inquam, nam ita restituendum hic & apud *Nicephorum*, ut ubique malè, *Γλαίφω* expressum. Mentio eius quoque in *Valentiniani* inauguratione apud *Marcellinum dict. pag. 333.* Hic postea mox Magister militum fuit: vide eundem *Marcellinum initio lib. 27: & l. 9 Cod. Theod. de Veteranis.*

Tertium huius capituli membrum respicit *Valentis* inaugurationem: ubi tria notat *Philostorgius*, quid videlicet eam præcesserit, ipsam mox inaugurationem, tandem Imperij inter eum & *Valentinianum* diuisionem. Quod prius attinet, ait exercitum, peracta *Valentiniani* inauguratione, *Valentinianum* supra scutum elatum rogasse, ut Imperij collegam sibi adscisceret, verum *senectute nunc arbitrij penitus esse* respondisse; & quæ plura addun-

tur. Quod & Nicephorus exscripsit *lib. 11 cap. 1 pag. 111*. Imò & veteres quoque alij memorant, Marcellinus, *lib. 26 pag. 335, 336*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 6*: Theodoretus, *lib. 4 cap. 5 pag. 111*, qui id pariter vt Philostorgius, βασιλικῶν τῶν φερνήματι, vel, vt Nicephorus, βασιλικῶν τῶν φερνήματι, refert inter alia argumenta animi excelsi verèque Regij: οὗτο δὲ τῶ βασιλικῶν τε καὶ μεγαλόφρονι: & celebratum id ὡς πάντων ἀδελφῶν. Quomodo & Marcellinus hoc responsum memoraturus, *Principem fiducia plenum* vocat. Notandum interea quod ait, Valentinianum supra scutum elatum, id quod Marcellinus non habet: Et tamen mos is solemnè in Imperatorum inaugurationibus vel tum maximè fuit, vnde Nicephorus huic narrationi hæc addit, ὡς ἔδει. Sic enim & Iulianus Parisiis Augustus adclamatus, scuto pedestri impositus fuit: teste Marcellino *lib. 20*: & Libanio in *ἑορτοφρονητικῶν ad Iulianum pag. 180*, qui ait, hac ratione ἀκαρρήσεως νόμον, i. nuncupationis Augustæ morem peractum. Vnde & passim in Fastis Idacianis legas, *Imperatorem leuatum*, pro renunciato, etiam Valentinianum hoc ipso ann. 364.

Sequitur *Valentis nuncupatio*: Ait igitur Philostorgius, Valentinianum Constantinopolim profectum collegam imperij Valentem fratrem suum adsciuisse: de hac verò Valentis ad Imperij participatum nuncupatione à Valentiniano Constantinopoli facta consentiunt alij, & in his Marcellinus *lib. 26 pag. 338*: Zosimus *lib. 4 initio*: Socrates *lib. 4 cap. 1*: Theodoretus *lib. 4 cap. 5*: Sozomenus *lib. 6 cap. 6*: aliique. Mox Sirmium profectum ait cum fratre

Va-

Valentinianum: ibique dispositis quæ ad Imperium Valentis fratris pertinebant rebus (de quo vide & ad aliquid Zosimum *lib. 4 pag. 73*) eum Constantinopolim misisse, Orientis Imperio ei concredito, Occidente vero sibi seruato: de quo, hæcque Imperij diuisione, inter alios Marcellinus, *lib. 26*: Zosimus, *lib. 4 pag. 735*: Theodoretus, *lib. 4 cap. 5*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 6 in fin.* Nicephorus, *lib. 11 cap. 1 pag. 111*. Illud notandum quod ait, τῆς ἑώρας μίσην, id est, partem Orientis concreditam Valenti, prout Constantinus imperauerat: Valentinianum verò *duas reliquas partes* scilicet, per Occidentem sortitum, totique adeò Occidenti imperasse: Rectè omninò Philostorgius: vbi *duas reliquas partes* vocat, quæ Imperio inter tres Constantini M. filios diuisio, Constantino Iuniori & Constantino cesserant: de qua Imperij diuisione Eunapius, *Aedefio pag. 45*: Zosimus, *lib. 2 pag. 691*, & Cedrenus.

¶ De Gratiano tandem puero adhuc ad Imperium promotum agit Philostorgius *sine huius capituli*: vbi quod ait, *non multo post*, accipiendum de triennio; triennio enim post Valentinianum & Valentis inaugurationem Gratianus ad Imperium prouectus fuit A. D. 367 Ambianis.

¶ Tandem subjicit, Valentinianum filium suum Gratianum ad suum morem exercuisse, *εἰς τὸν ἑαυτῆ σιωπῆς τεύπον*. Id quod de fide Orthodoxa accipiendum est, quo nomine Philostorgius in Gratianum iniquior fuit: vide *inf. lib. 9 cap. 16*: & *lib. 10 cap. 5*.

¶ AD CAP. IX. De Hypatia philosopha.
De Hypatia Philosopha, Theonis (de quo vide inter

alios Eunapium *in vitam Ionici*) filia, est hoc caput: vbi initio Philostorgius doctrinam eius deprædicat, sic vt patrem ipsum eundemque magistrum superasse dicat, maximè verò circa Astrologiam: quin & multos erudifse, *π πολλοὺς καὶ διηλοσώσατο ἐν τοῖς μαθήμασι*. De hac verò Hypatia videndus quoque Socrates, *lib. 7 cap. 15*, Hesychius Illustrius, *in Hypatia*: Suidas, *in voce ὑπάτια*: & Nicephorus, *lib. 14 cap. 16*. Et vetus epigramma ἀνεκδοτὸν Græcum, εἰς τὴν φιλόσοφον Ὑπατίαν.

Ὅταν βλέπω σέ, προσκυῶ καὶ τοῖς λόγοις
 Τῆς παρθένου τὸν οἶκον ἀσφῶν βλέπων,
 Εἰς ἕρανὸν γὰρ ἐστὶ σὺ τὰ πρῶτα
 Ὑπατία σεμνὴ ἢ τῶν λόγων ὀφημία:
 vel, vt in aliis

Ὑπατία σεμνὴ ἢ τῶν λόγων ὀφημία
 Ἀρχαί τον ἄσφον τῆς σοφῆς παρθένου.

Hæc ipsa quoque Hypatia Philosopha est, ad quam Synesius plures epistolas scripsit, puta *epist. 10, 15, 16, 80, 124, 153*, quæ bonam partem inscriptæ τῇ φιλοσόφῃ: de eadem agit & *ep. 135*. Quæ etiam magistrâ διδασκάλῃ καὶ διηγηθῇ vsus idem Synesius Alexandriæ, aliique complures, quorum certum corpus Synesius fuisse indicat, & sodalitiū ἐταίρων. Quin & Athenarum vice Ægyptum aluisse τῆς Ὑπατίας γυναικὸς idem scribit *epist. 135*. Quod verò Philostorgius, eam patre præstantiorem fuisse ait, id pariter apud Suidam dicitur. Cæterum ex illis Synesij epistolis videas, quanti eam ipse fecerit: nam & eam omni honore, &

ἢ ἅπαν ὅς τε τίμιον ἢ πρῶτον
 ἢ τιμῆς

καὶ ὄνομα, *epist. 16*: & omnium vice, vnicòque amissorum solatio, eam habere se *passim* profitetur. Idem ostendit, quâ auctoritate ea fuerit, quantúmque valuerit apud Iudices *epist. 50*, quod & ipsum ex Socrate liquet, *lib. 7 cap. 15*. Hactenus Hypatiæ elogia. Quod verò Mortem eius attinet, ait Philostorgius, laceratam eam sub Theodosio Iun. Imper. ab Homoousiasticis: quo nomine Photius eum *δυσσεβῆ* vocat, eidemque mendacij dicam impingit. Socrates certe *diēt. lib. 7 cap. 15*, narrat, Hypatiam hanc Theodosio Iun. Imperante A. D. 415, cum Orestes Alexandriæ præesset, eamque ipse coleret, simul & à Cyrillo Episc. diffideret, populus autem existimaret eam mutuum inter Cyrillum & Orestem concordiam impedire, à viris quibusdam ἐν δέροις, Petro quodam Lectore duce, membratim discerptam, addito characterismo ann. Dom. 415: addito quoque, id facinus tum Cyrillo, tum Ecclesiæ Alexandrinæ haud paruam infamiæ labem ἐμικρόν μᾶλλον conflasse: cædes quippe, inquit, *ρυγναή*, *ἔσ' id genus alia ab iis qui ea quæ Christi sunt sapiunt, alienum quid prorsus sunt*: ἀλλότριον γὰρ παντελῶς τῶν φερομένων τῶ χειροῦ φόνου ἢ μόχθου ἢ τέτοις ὡδραπήσια: Quæ omnia habet & Nicephorus.

Cur autem de hac Hypatia hoc loco nunc agit Philostorgius? Nempe quia Illustres hac ætate personas memorare hîc instituit, in quibus & Hypatia, quæ sane hoc tempore sub Valente Imp. florere cœpit: pariter vt Philostorgius illustres hac ipsa tempestate Medicos memorat *cap. prox.* Arianum interim hîc Philostorgij

virus obserua in homœoufiastas seu Catholicos : quasi verò Catholicorum crimen ac non populi indiscretè fuerit, Hypathiæ cœdes. Illud hinc saltem tutò colligas, hanc Hypatiam Catholicam non fuisse.

¶ AD CAP. X. *De Medicis huius æui præstantissimis nonnullis.*

De Tribus, quatuorve huius æui sub Valente Imper. præstantissimis Medicis agit hoc cap. Philostorgius: Quo sane ipso tempore multos medicos floruisse scribit Eupapius, in *vita Zenonis*, & in his Zenonem ipsum, eiusque discipulos tres : Magnum scilicet (de quo mox Philostorgius noster) Oribasium, Ionicum. Philostorgius igitur, cognominem sibi quendam *Philostorgium* medicum Valentis & Valentiniani temporibus *ἡρώδου*, extitisse seu notum fuisse scribit : eumque medicorum præstantissimum fuisse, quique duos filios genuerit Philagrium & Posidonium : De Philagrio nullo prætereà addito : Certe Philagrij medici mentio quoque fit apud Oribasium, qui ex eius libro *de potionibus suauibus* multa habet libro medicinalium collectorum ad Iulianum Imp. *lib. 5 cap. 17, 19, 20, 21, 22, 23*. Ex eodem Philagrio habet idem *lib. 4 Synops.* remedium ad oris erosiones. Et Ægineta quoque *lib. 7 cap. 8* ex eodem Philagrio malagma habet. Aëtius item *tetrabl. 1, serm. 2, cap. 103, 105, 106* ex eo purgatoria & alcedaria habet: vt & antidotum, *tetrabl. 4 serm. 1 cap. 110*. Suidas denique hunc ipsum Philagrium memorat. De *Posidonio* tria ait Philostorgius noster: Primò ait, visum sibi hunc, non indicato tamen loco vbi eum viderit.

Secun-

Secundò, præstantissimum eum in medicinâ fuisse. Posidonij certe medici cuiusdam mentio fit apud Aëtium & Æginetam *lib. 7 c. 3 pag. 614*, in voce *Arnabo*. Sic quidem vt apud Aëtium *tetrabl. 2 serm. 2 cap. 12*, is dixisse memoretur, *Iucubum non esse demonem*, quod etsi verum, attamen ad id adludere videri possit, quod de eo mox Philostorgius narrat, imò in eo carpit, nempe, quod dicere solitus sit, *Non demonum vi homines furore debacchari, sed humorum quorundam cacomychiâ hunc affectum operari : nullam quippe demonum vim esse quæ naturam hominum damno afficiat*. Quod quidem Philostorgius rectè reprehenderit in Posidonio, si is Dæmoniacos prorsus negauit, non verò si tantum *Iucubum demonem esse* negauit. Hic verò idem quoque Posidonius videtur, qui *παλμικὸν οὐρανισμόν* scripsit, veluti si dexter oculus saliat, quidnam id significet, vt scribit Suidas in voce *Ποσειδώνιος* : cuius alioquin argumenti Melampodis liber *περὶ παλμῶν μαντικῆ* ad Ptolemæum extat. ¶ Ad Philagrium redeamus. Hic idem forte est, ad quem plures extant Gregorij Nazianzeni epistolæ: puta *epist. 40, 41, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70* : quique etiam Comes Orientis fuit sub Valente Imp. A. D. 382 : vt docet *lex 41 Cod. Theod. de cursu pub'*. & Libanius *de vita sua pag. 64*, & *ora. 30 pag. 638* : & Ammianus Marcellinus *lib. 21 pag. 196*. Certe, tempora conueniunt, & Gregorius quoque Nazianzenus, *dict. epist. 68* eum medicinæ peritum fuisse ostendit : ibi : *ὥς σε περὶ τέτων νομοθετεῖν*. Meminit tandem & Suidas Philagrij medici Lycij Macrensis, teste Eugenate.

Ttt 2

Tandem huius capitis sine memorat Philostorgius *Magnum* medicum, qui eam artem Alexandriae exercuit, eumque simul deprædicat. Hic verò ille est Magnus medicus Zenonis discipulus Antiochia Nisibi oriundus, cuius vitam describit Eunapius, *in vitis Sophistarum pag. 178*: eiusdemque meminit *in vitâ Zenonis, & in vitâ Oribasii pag. 181*. Meminit & Theophilus medicus, *libello de exactâ vesicæ recrementorum cognit. in præf. pag. 851*. & Myrepsus, Alexandrinus & ipse, *de antidotis sect. 1, cap. 35*: qui ambo eum *Medicum Sophistam* vocant, quomodo & Eunapius eius vitam inter Sophistas describit: idemque Theophilus eum *Medicum & Philosophum* nominat: eumque longo post Galenum temporis tractu fuisse scribit. Scripsit verò Magnus hic inter alia, *de urinarum proprietate dignoscenda, seu scientiam de urinis*: sic tamen, vt et si de urinarum differentiis & speciebus plus quiddam quam alij scripserit, attamen, quod Theophilus ait, *ἡ ἀρχὴ πολλὰ* plurima omiserit, & mancã de urinis artem tradiderit: ratione præmissa, quod videlicet Magnus, vt pote Sophista, ratiocinatione quidem, sed sine experimentis & usu, quæ mater artium existit, hanc artem tradere adgressus sit. Ex eodem denique Magno, Myrepsus antidotum quoddam ad colicam admodum vtile habet.

Et hæc quidem Philostorgius de tribus quatuorve huius ævi Medicis: quem & ipsum ab eâ arte medicâ haud alienum fuisse conijcere licet, pariter vt Mathematicæ & Astrologiæ studiosus fuit: de quo *in Prolegomenis*.

¶ AD

¶ AD CAP. XI. De Tribus præcipuis homooufij præconibus sub Valente Imp. &c.

Quæ deinceps sequuntur capita omnia hoc libro (capite 16 excepto) eò Philostorgio proposita, vt ex his statum Ecclesiæ sub Valente, quibusque viris Catholici & hæretici subnixi fuerint, discamus. Hoc capite agit de tribus præcipuis ὁμοουσίῳ præconibus, de Basilio inquam Magno, Apolinario, & Gregorio Nazianzeno: de quibus ideò nunc agit Philostorgius, vt dixi, tanquam de præcipuis sub Valente Imp. ὁμοουσίῳ præconibus, & Arianæ sectæ seu ἐτεροούσιῳ aduersariis, de quibus & sequentibus deinceps capitibus 13, 14, 15 agit: quorum magna apud Valentem & Arianos etiam ipsos autoritas erat: Nam & cum plures sacerdotes seu Episcopi in exilium dati fuissent; attamen Basilius & Gregorius soli diuina prouidentia propter eximiam pietatem minimè pulsati sunt: teste Socrate *lib. 4 cap. 10*. Similiterque alij Scriptores Ecclesiastici hoc ipso fermè tempore sub Valente de his peculiaria capita habent, Socrates *lib. 4 cap. 21*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 16*: & Theodoretus, *lib. 7 cap. 17 & 28*. Cæterum caput hoc à Photio excerptum, contractumque, longe vberius extat apud Suidam tribus locis *in voce Ἀπολλινάριου, Βασίλειου, & Γρηγορίου*. ¶ De his igitur tribus in commune ait Philostorgius, 1 eos, vt dixi, principes ὁμοουσίῳ aduersus ἐτεροούσιον hoc tempore sub Valente Imperat. præcones fuisse, 2 longè superasse omnes qui ad suam vsque ætatem ὁμοουσίῳ (quam impius hic hæresin vocat) præfuerint: 3 Imò Athanasium (Episc. Alexan-

Ttt 3

drinum scil. qui hoc tempore sub Valente obiit A. D. 372) præ iis puerum iudicatum. 4 Et pro ratione reddit, quod in externis disciplinis ἐν τῇ ἕξωθεν καλεσθῆναι πλεονεξία plurimum profecissent: de quo & Socrates *dict. lib. 4 cap. 21*, & Sacrarum Scripturarum quæcunque ad lectionem promptamq; memoriam conferunt, magnam cognitionem haberent: & inter eos Apollinarius maximè, quia hic Hebraicæ quoque linguæ peritus erat. Mox hosce tres inter se committit; eorumque *stylum* inter se comparat, morumque ipsorum ἐλευσιμὸν repræsentat. ¶ Socrates certe *dict. cap. 21* de Basilio & Gregorio agens, eos ita inter se æquat, vt quis alter alteri præferendus sit, hæreticos omnes dicat. Qui & illud ibidem addit, Eunomium quoque, quando cum Basilio & Gregorio congregiebatur, seipsum imperitum & planè indoctum prodidisse. Hinc igitur ista horum virorum præconia apud Philostorgium Eunomianum, quæ etiam inuitus dissimulare non potuit, & hîc, & apud Photium *num. 40*.

¶ AD CAP. XII. De Eunomij scriptis, deq; iis qui aduersus ea scripserunt.

De Eunomij scriptis, deque iis qui aduersus ea scripserunt est hoc caput. Vbi ait Philostorgius, 1. Eunomium Apologiam scripsisse, quod βιβλιαρίδιον vocat Photius, *in Biblioth. num. 137*; cuius titulus ibi excidit. 2. Aduersus hanc Eunomij Apologiam scripsisse & Basilius & Apollinarius: de Basilio id clarum, cuius libri *aduersus Eunomium* extant: Apollinariani scripti nulla alibi mentio, etsi in genere Vincent. Lirinensis *in Commonitorio*
eum

eum multis voluminibus complures hereses oppugnasse tradat. ¶ Et hæc de primo Eunomij libello. Sedenim addit Philostorgius, Eunomium postea quinque libros alios scripsisse, quo opere cum Basilio congregiebatur: quod quidem opus memorat quoque Photius, *in Biblioth. num. 138*, cui titulum fecerat *Refutationis Basiliij καὶ τῆς ἀπολογίας τῆ βασιλείου*. In eo diuersus ibi Photius ab hoc loco, quod Eunomij librum tres tantum λόγοις continuisse ait, cum tamen hîc quinque à Philostorgio, referente eodem Photio, memorentur. Verùm leue hoc dissidium, præ isto quod sequitur: Nempe ait Philostorgius, Basilius cum in primum Eunomiani istius operis librum incidisset, dolore affectum vitæ finem fecisse. In quo mendacij dicam ei impingit hic Photius. Et proculdubio id ita fictum ab Eunomianis, vt id opponerent contrariæ Homoousiastarum seu Catholicorum narrationi; Nempe enim, idem Photius refert *in Biblioth. ca.*, non tantum priorem illam Eunomij Apologiam occultatam ne ad alios perueniret, verùm & Refutationem illam posteriorem & diu conceptam, & vix Eunomianis ipsis communicatam: metu nimirum, ne quando & hoc opus in Basilius manus priusquam inualuisset veniret, atque ideò tanquam flos præmaturè corruptus marcesceret: Quare studiose velut alterum in fabulis Saturnum natum deuorando texisse atque abscondisse quamdiu quidem Basilius vixit: post mortem verò tandem eius edidisse, & ne tunc quidem omnibus evulgasse, sed amicis duntaxat: tandem cum in id opus inci-

dissent Theodorus & Gregorius Nyffenus, & Sophronius, aduersus id scripsisse. Quo quid contrarium magis Philostorgij narrationi: qua ait, Basilium cum in primum Eunomiani operis librum incidisset præ dolore mortuum fuisse? De Eunomij interim scriptis, quæ & pluribus Philostorgius commendat, imò *Ἐπιτομὴ τῆς ἐκείνου ἑρμηνείας* lib. 10 cap. 6, quæque aboleri postea iussa, vide *infra* lib. 11 cap. 5, de quo etiam dixi ad leg. 34 Cod. Theod. de hæreticis: de Epistolis eiusdem vide *infra dict.* lib. 10 cap. 6.

¶ AD CAP. XIII. De Basilij, Gregorij, & Apollinarij doctrina nonnulla, sed falsa.

De Basilij, Gregorij Nazianzeni, & Apollinarij (de quibus *suprà* cap. 11) doctrina nonnulla falsissima, aperto & impudenti mendaciò, vt ait Photius, hîc refert Philostorgius. Igitur de Basiliò & Gregorio ait, eos non dixisse, *Filium factum hominem*, verùm *Filium inhabitare in homine*. Et addit, in hoc Apollinarium ab illis discessisse, & sic indicat, Apollinarium sensisse *Filium factum hominem*: quod & ipsum impudens, eiusque hypothesibus quarum nomine damnatus aduersatur. Nam imò Apollinaristæ solum corpus, quod etiam de cælo in Virginem descendisse aiebant, non etiam animam à Christo, susceptam, & *Deum Verbum in homine suscepto loco mentis esse*, contendebant, seu *Deum vice animæ subiisse*: denique *carnem inanimam* statuebant, & *pro anima rationali Deum verbum in ea fuisse*. Modò duas tertias partes humanæ naturæ in Christo confitebantur, corpus videlicet & animam, & tertiam partem ipsam mentem, vnde Epiphaniò *Dimæritæ*. De hæreseos huius Apolli-

Apollinaristarum occasione vide Socratem *lib. 2 cap. 46*: Sozomenum *lib. 6 cap. 26*. Atque vt superiora falsò de Apollinario scribit hic Philostorgius (in eius videl. gratiam) ita Apollinarium viceuersa nunc criminatur; non ob ea (inquit Photius) quæ piis seu Orthodoxis criminandi eius ansam (iure scil.) præbuere, quæ illa sunt quæ modo dixi: verùm quod resurrectionem corporum negauerit. Quod falsò Apollinario imputat: Apollinarius enim non resurrectionem negauit, verùm circa resurrectionem ineptiuit, mortuos enim reuersuros dixit ad legem & Circumcisionem, sabbata, ritus, adorationem, cibos, sacrificia, Templum per mille annos, vt testantur Basilius *epistola* 74, 137: Epiphanius *hæresi Dimærit. 77*: Hieronymus *in cap. 36* Ezechielis.

¶ AD CAP. XIV. De Apollinarij libris aduersus Porphyrium.

De Apollinarij libris aduersus Porphyrium scriptis agit hîc Philostorgius. Quemadmodum autem, cum *suprà* cap. 11. Basilium, Gregorium Nazianzenum, Apollinarium à sacrarum & externarum disciplinarum doctrinâ commendabat, præ omnibus tamen Apollinarium extulit, ita & *hoc cap* nunc pariter Apollinarium, & Eusebio Cæsariensi, & Methodio in quâdam re præponit: Nempe ait, Apollinarium in his quæ aduersus Porphyrium scripsit, superiorem esse Eusebio & Methodio in iis quæ aduersus eundem Porphyrium scripsere. Vbi notandi veniunt tres hi scriptores, qui aduersus Porphyrium pro Christianis olim diuersis temporibus scripsere, puta

Methodius, Eusebius Cæsariensis, & Apollinarius.

Horum trium pariter meminit junctim Hieronymus, non vno loco: In proœmio commentariorum in Daniëlem, vbi de Porphyrio: *Cui solertissime responderunt Eusebius Cæsariensis tribus voluminibus, id est octauodecimo, & nonodecimo & vicesimo: Apollinarius quoque vno grandi libro, hoc est vicesimo sexto, & ante hos ex parte Methodius.* Item: *Quæ autem ex hoc Propheta imo contra hunc librum Porphyrius obiiciat, testes sunt Methodius, Eusebius & Apollinaris, qui multis versuum millibus eius uesaniæ respondententes nescio an curioso Lectori satisfecerint.* Et Apologia ad Pammachium pro libris aduersus Iouinianum, Origenes, Methodius, Eusebius, Apollinaris multis versuum millibus scribunt aduersus Celsum & Porphyrium. Et epistola 84 ad Magnum Oratorem Romanum: *Scripterunt contra nos Celsus atque Porphyrius, priori Origenes, alteri Methodius, Eusebius & Apollinaris fortissimè responderunt: quorum Methodius usque ad decem millia procedit versuum: Eusebius & Apollinarius viginti quinque & triginta volumina condiderunt.*

Præter hæc testimonia, quæ tribus his communia sunt, pariter vt hoc Philostorgij caput est, singularia de singulis alia testimonia occurrunt: *Methodij* scilicet, qui Olympi Lyciæ primùm, mox Tyri Episcopus fuit, libros aduersus Porphyrium memorat Hieronymus, *libro de scriptoribus Ecclesiast. in Methodio.* Methodius, inquit, Olympi Lyciæ & postea Tyri Episcopus, nitidi compositique sermonis, aduersum Porphyrium confecit libros. Mentio fit & apud Suidam in voce Μερόδιος, ex Sophronio proculdubio Hieronymi interprete,

vbi

vbi vocatur τὸ βιβλίον λαμπερὸν ἢ σωκλειδρὸν λόγιον καὶ Πορφύριον. *Eusebij* aduersus Porphyrium librorum meminit pariter idem Hieronymus *eod. lib. in Eusebio.* Et contra Porphyrium, inquit, qui eodem tempore scribebat in Sicilia vt quidam putant libri triginta, de quibus ad me viginti tantum peruenerunt. Idem Hieronymus *in 24 capite Matthæi commentar. lib. .4.* Multa Porphyrius contra nos blasphemauit, cui Eusebius Cæsariensis Episcopus tribus respondit voluminibus. *Apollinarij* tandem librorum aduersus Porphyrium meminit Hieronymus, & quidem eodem elogio addito, *eodem libro.* Extant, inquit, eius aduersus Porphyrium triginta libri, qui inter cœtera eius opera vel maximè probantur. Vbi vides similem horum Apollinarij librorum commendationem Philostorgianæ huic. Meminit idem variis aliis locis: in epist. ad Pammachium: vbi *fortissimos libros, & egregia vocat volumina: Et in apol. aduersus Iouinianum: & in epist. ad Magnum Oratorem Romanum* (vbi *probatissimos libros* vocat, sed vigintiquinque tantum numerat) & *in epist. 65.* Vincen-
tius quoque Lirinensis, horum ipsorum cum Philostorgio temporum scriptor, de Apollinario agens: Quot inimicos, inquit, fidei confutauit errores? Indicio est opus illud 30 non minus librorum nobilissimum & maximum, quo insanas Porphyrij calumnias magna probationum mole confudit. His tribus verò scriptoribus adde & Philostorgium nunc, qui & ipse tanto post aduersus eundem Porphyrium pro Christianis scripsit. Atenim merum est commentum apud Ἰουδῶνιμον Lucium

Dextrum in *Chronico*, vbi dicitur, Triginta circiter scriptores Catholicos contra blasphemias Porphyrij philosophi scripsisse, & in his Hispanos nonnullos.

¶ AD CAP. XV. De Apollinarij Episcopatu,
& de Nouati origine.

De Apollinario rursum, de quo iam supra quatuor capitibus, *cap. 11, 12, 13, 14*, agit hoc quinto capite Philostorgius: simul & de *Nouato*: Quomodo & de vtrisque junctim, de Apollinario, inquam, & Nouatianis, sub eodem Imp. Valente agit Sozomenus *lib. 6 cap. 44 & 25* (pariter vt Theodoricus *lib. 5 cap. 3 & 4* de Apollinario eodem tempore agit) Nempe enim, quod ostendunt illi, eodem tempore sub Valente Imp. & Apollinarius hæresin suam palam defendere ausus est, & Nouatiani à Valente Imp. primùm exagitati, mox restituti, & in his Agelius Nouatianorum Episcopus, apud Valentem Imp. in gratia fuere: teste Socrate *lib. 4 cap. 9*: Sozomeno *lib. 6 cap. 24*, Arianosque contra infestos habuere. Socrates *dict. cap. 9*, nouosque adeò motus circa diem Pascha excitauere. Sic fanè & Socrates sub Valente, de Basilio, Gregorio Nazianzeno, Gregorio Neocæsariense & de Nouatianis junctim agit *lib. 4 cap. 21, 22, 23*. Quod controuersiam de die Paschatis attinet, fidem facit quoque *canon 7 Synodi Laodicensis in Phrygia*, de qua nos supra, & Socrates *d. lib. 4 cap. 23*: & *lib. 5 cap. 20*: Sozomenus *lib. 6 cap. 24*. Hinc igitur & Philostorgius hic de Apollinario prolixè egerat, vt & de Nouato, re altius quoque repetitâ, pariter vt Socrates & Sozomenus.

Quod

Quod Apollinarium attinet, præter ea quæ superius de eius fide, doctrina, hæresi, scriptisque narrauit, hoc capit. ait, eum Episcopum fuisse. Id quod Photius à Philostorgio precario dici siue indicat, siue addubitat, cum ait, nescire se vnde Philostorgius id desumpserit. Certe Socrates *lib. 2 cap. 36*: & Sozomenus *d. lib. 6 cap. 25 pag. 389 in fin.* eum presbyterum tantum vocant: eaque est *ἡ ἐκκλησία τῶν ἡγεμονίων*, de quâ Theodoretus quoque *lib. 5 cap. 4*. Et Hieronymus tamen quoque *lib. de scriptorib. Eccles.* idem tradit, quem & disertè *Laodicenum Syriæ Episcopum* vocat. Eamque sententiam plerique hodie sequuntur.

De *Nouato* verò ait Philostorgius, eum ex Phrygum gente descendisse. Id quod nemo alius scribit, omnes enim ex Africâ Nouatum prodiisse aiunt. Illud verum, quod Nouatiani nonnulli, vt iam dixi, hoc tempore sub Valente Imp. novos circa Paschæ diem motus in Phrygiâ ciere: de quo Socrates, *lib. 4 cap. 23*: *lib. 5 cap. 20 pag. 649*: & Sozomenus *lib. 6 cap. 24*.

¶ AD CAP. XVI. De Valentiniani & Valentis patria.

Valentiniani & Valentis Impp. patriam fuisse Cibalin ait Philostorgius: Quod & ipsum scribit Zosimus *sine libri 3*: & Socrates *lib. 4 cap. 1*: & ex eo Nicephorus *lib. 11 cap. 1*. Sanè de Gratiano Sen. Valentiniani & Valentis patre, id ipsum scribit Ammianus Marcellinus, *lib. 30 pag. 457*: Victor alter, & post eum Paulus Diaconus, eum videlicet *apud Cibalas natum fuisse*. Porrò de patria hac Imperatorum Valentiniani & Valentis Philostorgium hîc ideò egisse puto, quòd diuiso Imperio, decursis

Thraciis & Pannoniis, & in his quoq; Naïffo & Sirmio, Imperatores illi Cibalim quoque (Pannoniæ certe urbem) venerint, vel saltem Valentinianus Sirmio digressus, perque Emonam & Aquileiam Mediolanum pergens: Quomodo & Valentis, Sirmio videlicet digressi, itinerarium ex parte quoque memorat Philostorgius *lib. prox. cap. 3.* Interea, neque illud hic omittere possum, quo loco Cibalis à Geographis ponitur, ibi iam in Itinerario Peutingeriano poni & bis quidem, *Ad labores*, proximèque ad eum locum, *Pontem huiusce*, nam ita ibi rescribendum patet ex Zosimo *lib. 2 pag. 678*, & ex Victore: ut proinde locus ille, *Ad labores*, idem mihi videatur cum Cibali: ita enim dictus tum videtur ob asperrimum prælium ibi inter Constantinum M. & Licinium recentè habitum; vnde & post ardua dubiæque & laboris plenissima certamina Licinius fugere coactus fuit, neque tamen oppressus (quod Orosius alioquin scripsit) paxq; mox infecuta.

¶ AD CAP. XVII. De ὁμοισίς præconibus celeberrimis octo sub Valente Imp.

De præcipuis ὁμοισίς præconibus & antesignanis hac Valentis Imp. tempestate agit hoc capite Philostorgius: ὁμοισίς, inquam, quâ appellatione Philostorgius, ὁμοισίς iuxta & ὁμοισίς hostis, & ὁμοισίς ut passim ita & hic inuoluit. Octo igitur ὁμοισίς antesignanos recenset. De singulis videamus.

Primus est *Theodorus* Heracleæ in Thraciâ Episcopus: de quo rursus infra *lib. 2 cap. 10.* Hic certe Theodorus (Hera-

(Heracleotes dictus, teste Theodoro *lib. 2 cap. 3 in fin.*) Arianus fuit, damnatusque idè in Synodo Sardicensi: idèque postea sub eodem Valente, Euzoio Episcopo Antiocheno mortuo suffectus fuit A. D. 376: teste Socrate *lib. 4 cap. 28* (vbi inuerso nomine Dorotheus vocatur) & Sozomene *lib. 6 cap. 7 in fin.* Hunc verò Theodorus pariter *dict. cap. 3* virum præter cæteros exquisitâ doctrinâ fuisse scribit.

Secundus inter illustres sub Valente Imp. ὁμοισίς (vel potius ὁμοισίς) præcones memoratur hic à Philostorgio *Georgius* Alexandrinus, Laodiceæ in Syriâ Episcopus: quem & genere à Philosophis oriundum ait. Hic vero ille Georgius est, qui ex Arethusæ presbytero Episcopus Laodiceæ factus est ab Arianis post Theodorum, teste Athanasio *Oratione 1 contra Arianos*: quem idem *Apologia 2* Eusebianorum sectæ principem vocat. Hic idem est, qui in Synodo Sardicensi pariter damnatus, atque idè inter præcipua Arianorum capita recensetur in epistola concilij Sardicensis apud Theodoretum *lib. 2 cap. 8.* Hic vnus fuit ex iis qui ὁμοισίς vocem detestati sunt, ut scribit Socrates *lib. 1 cap. 24*, & ὁμοισίς clare professus est; ut exerte testatur Epiphanius *heresi Semi-Arianorum* 73 pag. 845: isque adè ἀνάγωγος, auctor, fuisse dicitur, ut formulæ de Filio Patri simili, adderetur *secundum Scripturas*, teste Socrate *lib. 2 cap. 36 in fin.* Et inconstanti tamen ac versatili in doctrinâ animo hunc fuisse, modòque rectè de Filio sensisse sicut in Synodo Seleuciensi professus est, modò Arij opinioni adhaerisse scribit Socrates, *lib. 2 cap. 46.* Aë-

tium certe & Anomœos damnauit epist. ad Basilium & Macedonem apud Sozomenum *lib. 4 cap. 13*. Res porro inter eum & Apollinarium gestas memorant Socrates & Sozomenus, quorum ille etiam narrat, ideò quoque dici Apollinarium à Georgio secessisse, quod à Seleucienfi fide, vbi ὁμοίσιον stabilitum fuerat, Georgius ad Arianam fidem deflexisset. Hic idem denique vitam Eusebij Emiseni conscripsit, vnde nonnulla memorat Socrates, *lib. 2 cap. 7*.

Tertius inter præcipuos ὁμοισίε, imò ὁμοισίε, cultores sub Valente Imp. memoratur hic *Eustathius* Sebastiaë Episcopus: Cui rei fidem quoque faciunt quæ de eo supra memorata sunt, *lib. 3 cap. 16 & 27: lib. 4 cap. 8 & 9, & 12: lib. 5 cap. 13*. Certe, vt omittam alios, ex Basilij quoque Cæsariensis *epist. 74* apparet, eum cum illis fuisse, qui ὁμοίσιον condemnabant: qui & sæpe lapsus sæpe receptus est. Et exertè *suprà lib. 4 cap. 12* scribit Philostorgius, eum cum Basilio Ancyræ antesignanum in Synodo Cōstantinopolitana à parte eorum qui ὁμοίσιον prædicabant fuisse. Quod verò addit Philostorgius, Eustathium hunc virum senem apud vulgus venerabilem, & persuadendi peritum, extitisse, idem & Sozomenus, *lib. 3 cap. 13 pag. 282*, τὸ δὲ ἦν ὁ θαυμαστός, ἢ πείθειν ἰκνώτατος.

Quartus est *Basilius*, Ancyræ videlicet. De hoc jam sæpe supra: ac nominatim ex *lib. 4 cap. 6, 8, 11 & 12*, liquet, eum aperte ὁμοίσιον professum: quod ipsum docet & Sozomenus, *lib. 6 cap. 4*: & Epiphanius, *heresi 73*, vbi clarè eum Semiarianis accenset.

Quartus

Quintus est *Macedonius* Constantinopolitanus: quem etiam à Basilio Ancyræ (de quo modò) ad ὁμοίσιον adductum disertè supra dixit *lib. 4 cap. 9*: ideòque & in Synodo Constantinopol. depositus, *lib. 5 cap. 1*.

Sextus inter homoousiastas, imò homoiousiastas sub Valente celeberrimos ponitur hic *Eleusius* Cyzicenus: quem exertè rursus noster ὁμοίσιον prædicasse scribit, *lib. 9 cap. 13*.

Septimus *Marathonius* presbyter Constantinop. nominatur. Is verò est de quo agunt Socrates, *lib. 2 cap. 35*, & Sozomenus *lib. 4 cap. 19 & 26*, quem quidam tradidèrè erroris de Spiritu sancto qui Macedonio tribuebatur, auctorem fuisse: vnde & *Marathoniani* nuncupati. Is etiam ex presbytero vel diacono Constantinop. Episcopus Nicomediaë factus à Macedonio dicitur. De eodem verò junctim, pariter vt hîc, cum Eleusio Cyziceno agunt Sozomenus, *lib. 4 cap. 19* (vbi ait eum cum Eleusio enixè laborasse, vt ὁμοίσιον profitentes vexarentur) & vetus auctor apud Suidam *in voce* Ελευσιος, vbi & de monasteriis ab iis institutis agitur.

Postremus inter præcipuos ὁμοισίε (imò ὁμοισίε) sub Valente præcones nominatur *Maximinus*, qui idem presbyter Constantinopolitanus fuit, pariter vt *Marathonius*, cui hîc sociatur. De eo verò nihil mihi aliunde compertum: nisi hic *Maximus Cynicus* ille sit, qui tantum negotij postea Gregorio Nazianzeno facefliuit.

¶ AD CAP. XVIII. *Aëtij & Eunomij comparatio.*

Eunomij & Aëtij parallelon & comparationem hîc

instituit Philostorgius : quomodo & Basilij, Gregorij & Apollinarij, ὁμοίως, imo, ὁμοιοσίως cultorum comparationem instituerat *supra cap. 11* : & quidem quoad vim dicendi, stylúmque. Igitur ait Philostorgius, Aëtium à se præferri Eunomio quoad vim demonstratiuam εἰς μὲν ἰχίω ὑποδείξεων, & quoad facultatem occurrendi ad singula καὶ ἐτοιμότητα τῆς πρὸς ἐκείνας ἀπαντήσεων : nempe enim omnia confertim sinéque arte ei in primore linguâ jacuisse videri, ἀτεχνῶς γὰρ ἐπὶ τῆς γλώττης ἀκρας αὐτῆς ἀπαντᾷ δοκεῖν ἀθεῶως κείσθαι : Contra Eunomium Aëtio præfert, quoad perspicuitatem in docendo, & dispositionem, & genus ad erudiendum maximè conuenientissimum, σαφηνεία διδασκαλίας καὶ συμμετείας, καὶ τὰς πρὸς τοὺς μαθησομένους μέγιστα ἀρμοδιότητων. Hæc ita Philostorgius de Aëtij & Eunomij dicendi genere : A quo prorsus abit quod supra dicitur, *lib. 6 cap. 2*, ex Photij vt mihi videtur sententiâ. Omittere non possum adhuc, locum apud Suidam occurrere, qui proculdubio ex hoc ipso Philostorgio desumptus est, vbi Aëtius & Eunomius inter se pariter comparantur *in voce Αὐξέντιος*. Ibi scilicet dicitur, Aëtium ad principia tradenda præstantissimum fuisse ἀρχαίως ὡς ἀρχεῖν ἀείσθαι : Eunomium verò ad elaboranda ea quæ iam data erant, eaque perspicuè simul & magnificè explicanda, ὡς δευτερίας (ἀρχαίως) ἐργάσασθαι, καὶ σαφῶς τε ἀμεινῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐρμηνεύσθαι ὡς ἀπολύτως ἀπὸ τῆς ἀρχῆς. atque ideò Eunomium postquam ad docendi munus promotus fuisset, ab Aëtio plerumque suo loco ad docendum missum, ad eos præcipuè qui perfectiorem doctrinam requirebant.

IN

IN LIBRVM NONVM.

(649)

¶ AD CAP. I. De Aëtianorum & Eunomianorum miraculis.

DE Aëtianorum & Eunomianorum miraculis est hoc caput : quo quidem Photius notat, Philostorgium absurdissima quæque de his effingere; & vt ipsemet ait, nihil non effingendo, supra quam credibile, nullum ei absurditatis sensum superesse : καὶ ταῦτα καὶ τὸ ἀπιθανώτατον ἀναπλάττοντι ἐδερμία παρὰ τὴν εἰθνησὶς τῆς ἀτοπίας ἀνακρίζουσα. - Scilicet miraculorum vim vt Eunomianis suis (de Arianis iam alibi dixi) passim hoc opere Philostorgius tribuit : veluti Aëtio, *sup. lib. 5 cap. 2* : Theophilo Indo, *lib. 3 cap. 4, & lib. 4 cap. 7* : & apud Photium *in Biblioth. num. 40* : Agapeto Synadorum Ep. *lib. 2 cap. 8* : Ita expresso in id hoc capite tum alios ex Eunomianis feruidissimos, tum septem nominatim ob miraculorum vim deprædicat, miraculis eorum absurdissimis confictis; puta 1 Aëtij, de quo dixi iam quoque *supra lib. 2 cap. 2*. 2 Eunomij : 3 Leontij Episcopi (Tripolitani scilicet) de quo Leontio, vide *sup. lib. 7 cap. 6*. 4 Candidi, de quo Candido vide *supra lib. 8 cap. 2, 4, 6, 7*. 5 Arriani : de quo Arriano vide *sup. d. lib. 8 cap. 2, 4, 6, 7*. 6 Florentij : de quo Florentio *supra lib. 8 cap. 2* : vide & *infra hoc ipso lib. 9 cap. 4 & 6*.

XXX 2

7 Superest septimus *Euagrius*, cuius nullo alio harum eclogarum loco mentio fit. Hic vero ille Euagrius mihi videtur, qui Lesbi Mitylenes (quæ Lydiæ & Ioniæ, vbi Candidus & Arianus ab Aëtio & Eunomio præpositi fuere, vicina) Episcopus fuit: Nam & in Lesbo Episcopum aliquem ab Aëtio & Eunomio sub Iouiano constitutum supra scripsit *lib. 8 cap. 2*, ibique etiam Aëtio à Iuliano ager donatus fuit: *hoc ipso lib. 9 cap. 4 infra*: quod & Aëtius recessit, cum Eudoxium & Euzoium aduersos sibi sentiret, *ibid.* Hic verò Euagrius in Synodo Seleuciensi ab orthodoxis depositus fuit: teste Socrate, *lib. 2 cap. 32 pag. 603*: idemque subscriptus reperitur Semiarianorum fidei in eadem Synodo apud Epiphanium, *hæresi 73 num. 26.*

¶ AD CAP. II. De Ianne & Iambre quædam.

De Ianne & Iambre historiam (de qua alioquin D. Paulus *epist. ad Timoth. 2, cap. 3 vers. 8*) hinc proponit Philostorgius: In quâ id velut nouum excerpando notat Photius, quod Philostorgius dicat: Primò eos vlcibus punitos: deinde, matrem quoque eorum morti à Mose adjudicatam fuisse. Extrat de hoc Ianne & Iambre liber apocryphus: De quo Origenes *tract. 35 in Matth.* Quod ait Paulus, sicut Iannes & Iambres, &c. non inuenitur in publicis scripturis, sed in libro secreto, qui superscribitur, Iannes & Iambres liber, unde ausi sunt quidam Epistolam ad Timotheum repellere, quasi habentem in se textum alicuius secreti. Quo loco Interpres secretum vertit, vbi Græca habebant vocem *ὑποκρυφει*. Et verò diferte Ambrosius & Gelasius eum Apocryphum aiunt.

¶ Quo-

¶ Quoniam autem sine Philostorgius hanc de Ianne & Iambre historiam hinc inferuerit videndum est. Duplex mihi conjectura, quæ & vtraque subsistere possit, sub manum nascitur: Prior, argumento capitis *supra proximi*, quo de miraculis Aëtianorum & Eunomianorum actum est: nempe hoc subiecisse videri possit Philostorgius, ad efferendam miraculorum ab his factorum vim, contra ad deprimendam eorum quæ Catholici memorabant: In Talmude quippe *tractatu de oblationibus*, dicuntur Iannes & Iambres (vbi Mamres legitur) fuisse Principes Magorum Pharaonis, multumque restitisse Mose, & studuisse Moses auctoritatem & miraculorum eius fidem infirmare, dum suis artibus eadem fingerent, quæ Moses diuinâ virtute faciebat, sed tandem impotentiam eorum contra diuinam virtutem enituisse, cum Aaronis virga in serpentem conuersa, eorum virgas quæ serpentes videbantur, deglutiret, & ipsi in miraculo pediculi cum idem præstare non possent, faterentur digitum Dei esse, qui id præstitisset. Quinimò & Numenius Apamæus Pythagoricus vetustissimus scriptor libro 3 *ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς*, referente Eusebio *lib. 9 de preparat. Euangel.* de hoc Ianne & Iambre egit: aitque, eos Ægyptios ἀρχιμαγιστρῆς fuisse, claruisseque quo tempore Iudæi Ægypto eiectioni sunt, virisque fuisse *ἐδεδωκέναι ἡρώδης βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων*: tandem, ab Ægyptiis delectos, qui Moyse sese opponerent, & dissoluere dissiparèq; potuisse grauißimas quâsque calamitates à Moyse in Ægyptum inuectas. Sed & Plinius quoque *lib. 30 cap. 1*, de origine Magicæ agens, &

à quibus celebrata fuerit, Iamnis huius inter Iudæos. Magi meminit, ex veteri calumnia Mosem inter Magos recensens: *Est & alia*, inquit, *Magices factio à Mose & Iamne & Iotape Iudæis pendens*. Iamnis quoque nomen apud Apuleium *Apolog.* 2 corruptum iam à viris doctis restitutum est. Altera conjectura est, argumento duorum proximè sequentium capitum 3 & 4, Philostorgium, Eudoxium & Euzoium qui ab Aëtio Eunomioque secesserant, Ianni & Iambri æquasse: qui scilicet Moyfi *αἰρέσιον*, inquit D. Paulus, id est, qui in contrariam factionem coiêre. Id scilicet (quod semel monui *initio lib. 6*) Philostorgio hoc opere inter alia maximè curæ cordique fuit, vt demonstraret, schismatis inter Aëtianos culpam, penes Eudoxium & Euzoium residere: cùm contra alij scriptores Eunomio id imputent, Socrates *lib. 4 cap. 12* (qui eandem causam repetit à denegata Aëtij restitutione, & ab eisdem Valentis temporibus) & Theodoretus *lib. 2 cap. 29* (qui ab anteriore causa & tempore id repetit, nempe ab iis fermè quæ suprâ occurrunt *lib. 7 cap. 5, 6*) & Sozomenus *lib. 6 cap. 26 pag. 391* (ob eandem causam, nempe ob denegatam Aëtij restitutionem) Denique vt in huius Operis ingressu Philostorgius diffidij in Ecclesia næuum ab Ario amoliri sategit, ita & passim quoq; ab Eunomio, *τὸ δὲ ἄριστον*, vt vocat disertè *cap. prox. 3 in fin.* in Eudoxium & Euzoium retorquet: Quos & idcò infelicem exitum fortitos indicatum voluit, ac nominatim *Eudoxium cap. 8 inf.* quorum ille mox mortuus est A. D. 370: hic, A. D. 376. Hinc interim quoque liquet, *Iambres* rectè legi, non

Mam-

Mambres, vt vulgata habet apud Paulum & in Talmude. His omnibus addo, *κηνοτάφιον*, seu locum sepulchri eorum Magicis artibus extructum creditum, posterioribúsq; sæculis clarum fuisse, pluribúsq; fabulis occasionem præbuisse, vt docet Palladius *in historia Lausiaca*, in *Macario Alexandrino*.

¶ AD CAP. III. De Eudoxij & Euzoij factis dictisq; aduersus Aëtium & Eunomium.

De Eudoxij & Euzoij quâ factis quâ dictis inter hæc Valentis Imper. initia aduersus Aëtium & Eunomium agit hoc capite Philostorgius, eo fine vt perfidiam eorum magis magisque arguat, & schismatis culpam penes illos collocet, quæ reuera penes hos ab aliis collocarit, nempe quòd idcò ab Eudoxio Eunomius secessetur, quod Eudoxius magistrum suum Aëtium non reciperet. Hic verò primò temporis characterismus notandus venit: Nempe id tempus designat, quo Valens ex Illyrico Constantinopolim profectus est, postquam scilicet à Valentiniano fratre in Imperij societatem adscitus fuisset. Nempe Valens tum Sirmio (quæ Pannoniæ vibs erat in Illyrico) de quo *supra lib. 8 cap. 8*, Constantinopolim profectus est A. D. 364: teste quoque Marcelino *lib. 26 pag. 339*, vbi ab eo data est sine eius anni *lex 1 Cod. Theod. ne quid publ. lat.* ibidém què anni 365 parte substitit. De quâ ipsa Valentis Constantinopoli morâ vide & Zosimum *lib. 4 pag. 735*: & Socratem *lib. 4 cap. 2*.

Secundò, exprobrat Philostorgius Eudoxio Episcopo Constantinopolitano, quod promissionibus à se factis

Eunomio super Aëtio restituendo, ne nunc quidem satisfecisset: quod iam quoque antea ipsi exprobrauit *sup. lib. 5 cap. 3, lib. 7 cap. 5: & lib. 8 cap. 4*: Ne nunc quidem inquam, sub Valente, qui alioquin & Constantinopoli constitutus erat, & Eudoxium in honore habebat, *ὅτι πρῶτος εἶχεν Εὐδόξιον* (quod ipsum testatur & Sozomenus, *lib. 6 cap. 7 in fin.*) & cui omnia Valens in negotio religionis detulit, à quo etiam baptizatus est, vide Socratem *lib. 4 cap. 1, 2*: Theodoretum, *lib. 4 cap. 12*: Sozomenum, *di. lib. 6 cap. 7, 8*: ut exemplo esse potest, id quod idem narrat à Valente factum hoc ipso tempore aduersus concilium Lampfacenum. Exprobrat & Euzoio Antiocheno Philostorgius, quod cum tempus iam opportunum adesset, exequendi ea quæ in Synodo Antiochenâ in Aëtij & Aëtianorum gratiam sub Iuliano procurauerat (de quo vide *supra lib. 8 cap. 6*) id tamen non fecisset. Quid igitur (quod iam tertium) horum loco & Eudoxium & Euzoium ad maledicendum Aëtio abreptos narrat. Ac primùm de Euzoio ait, eum ad maledicendum abreptum iis viris quibus in secundis olim positus steterat; nempe in Synodo Constantinopolitana sub Constantio, de quo *lib. 4 cap. 12*: ubi tamen Euzoios hic ea in re non memoratur, verùm Maris, Eudoxius & Acacius. Quodnam verò maledicti genus istud fuit? Scilicet & in Aëtianos, & aduersus Theophilum Indum: Illos scilicet *Ὠωβοσας* nominauit: hunc verò *Aethiops*, per contumeliam. De *Theophili* equidem cognomine, Æthiopsis inquam, non longe conjectura ducenda est: ex eo videl. quod

quod Theophilus hic sub Constantio ad Axumitas Æthiopas profectus fuit: de quo *sup. lib. 3 cap. 6*. Id quod & hîc satis à Philostorgio indicatur, cum ait, *ἀσπερ οὐκ ὀσεβείας ἢ πίστεως τῶν ἀγόνων ὄντων, ἀλλὰ χρομῶτων ἐπιλογῆς καὶ γήρους*: quasi verò certamina *Theophili* non pietati adscribenda essent, verùm coloris alicuius aut gentis delectui. Verùm de nomine Aëtianis ab Euzoio tributo, obscurior interpretatio est: Illud equidem certum mihi est, expansis literis *Ὠεανοβόσας* hîc legendum esse, quandoquidem in MSS. cum remone scriptum, *Ὠωβοσας*. Sed quid *Ὠεανοβόσας* istis faciemus? Putet quis legendum, *Ὠεανοβάτας*, ut alibi legimus *ἀεροβάτας, νεροβάτας, καλοβάτας, χρονοβάτας*: ut ita Aëtianos Euzoios *Ὠεανοβάτας* dixerit, quasi qui in cœlos ferrentur, & penetrarent, propter cœlestium videlicet secretorum scientiam, quam sibi vindicabant, & cognitionem Dei absolutam, vel ob insignem eorum fastum, quomodo *Basilius lib. 1 aduer. Eunomium pag. 6*, Eunomium inducit, quasi *πᾶσαν τὴν πολιτείαν εἰς Ὠεανοὺς μεταδόντα*: Et *Ὠεανοβάτας* Eunomianos seu Aëtianos dixerit Euzoios, eodem sensu quo alias *Ὠεανοβάμονες* dicuntur: quomodo & *lib. 10 cap. 1*: *μεταωρλήχας*, iidem dicti videantur, veluti *ᾠεὶ Ὠεανοῦ φλυαροῦντες*. Verùm alia mihi stat sententia: nempe *Ὠεανοβόσας* hîc legendum putem: allusione videlicet ad eorum Ecclesias factâ, ut ipsemet Philostorgius ait, *ἐπὶ ἐκκλησίας*, inquit, *εἰρενοδόμων*, ad Ecclesias eorum alludens: Quomodo & *μεταωρλήχας* dixit *lib. 10 cap. 1* *εἰς τὸ κερᾶζειν*, vel *κρηχᾶζειν ἐπὶ ἐκκλησίας*: ut ita *Ὠεανοβόσας* dixerit Euzoios Aëtianos per ironiam, quasi pascua cœlestia

incolentes, habentes, quæ reuera abdita erant: pari ironiâ, quâ μεταωρλέχαι. Certe eodem planè sensu, verùm citra ironiam iam, iidem Eunomiani *Troglydytæ* dicti vel *Troglytæ*, à secretis videlicet per domos conuentibus & cuniculis quos agitabant, teste Theodoro: Τρωγλοδυτης enim est, qui cauernas, cuniculos & specus subit, & in his agitatur, quique latibula sectatur. Sic igitur varia nomina olim Eunomianis indita: præter *Troglydytarum* & *Ouranoboscon*, *Meteorolefchon*, *Exoucontij* quoque iidem vel certe Ariani dicti, de quo *infra lib. 10 cap. 3*. Eruere libet & nunc, è nostris in Codicem Theodosianum commentariis, nouum hæctenus Eunomianorum nomen, quod hæctenus latet in Theodosij Magni *constitutione 7. Cod. Theod. de hæreticis*: vbi *Eunomiani spadones* dicuntur. *Eunomiani*, inquit, *spadones nec faciendi, nec adipiscendi habeant licentiam testamenti: Quod circa omnes quos viuos lex inuenerit, volumus custodire*. Ex hoc loco lectioneque, *Eunomiani spadones*, velut singulare quiddam Cujacius non vno loco inculcabat, *ib. 17 obseru. 24*: & recitat. *ad tit. Cod. qui testam. facere possunt*, vocatos à Theodosio Eunomianos, spadones: eaque voce Theodosium indicare voluisse, eam ipsam, quam qui de hæreticis scripserunt Eunomianorum turpitudinem erubescunt in medium proferre, vt Theodoretus, additâ ratione honestissima, *ικανή κ' ἡ μόνη ἢ τῶ μίσει ἀκοή μιῶν τὸν λογισμὸν*. Poterat Cujacius & Epiphaniij verba in eandem sententiam adducere, *in hæresi Anomæorum 76 num. 4*: καὶ αὐτὸς μὲρ ἀφ' οὗμαι λέγειν ὅσα περ ἐπέειπεν ἀκαθάρτος διαχρήσατο: Verùm cum de spadonatu Eunomianorum

rum nemo veterum mentionem faciat, neque vllibi legam, Eunomianos sibi virum exsecuisse, quod fanè neque Basilius, neque Nyffenus qui aduersus Eunomium scripsere, neque Epiphanius omiffuri fuissent, quomodo sane idem Epiphanius cum de Valentinianis agit *hæresi 58*, spadonatum eorum memorat: Contra lego apud Theodoretum & apud Epiphanium, Eunomianos adulterium inter crimina non duxisse; Epiphaniij expressa hæc sunt verba, τὸ δὲ σφαλίωαι ἐν τινὶ πορνεία ἢ ἑτέρα ἀμάρτια ἐστὶν εἴ φασίν, ἐστὲν γὰρ ζητεῖ θεὸς ἀλλὰ τὸ εἶναι ἐν ταύτῃ μόνῃ τῇ αὐτῷ νομιζομένη πίστι. Augustinus quoque *de hæresibus cap. 54*. *Fertur etiam Eunomius usque adeò fuisse bonis moribus inimicus, ut asseueraret, quod nihil cuiquam obesset quorumlibet perpetratio & perseverantia peccatorum, si huius quæ ab illo ducebatur fides particeps esset*. Tantum scilicet abest vt Eunomius spadonatum suis indixerit. Dudum igitur est, cum in eâ Theodosij M. constitutione vox illa *spadones* de mendo suspecta mihi videri cœpit. Et fanè, vt optima, ita elegantissima Codicis Theodosiani editio Parisiensis ad marginem illius legis ex MS. exhibet *Hispadones*, pro quo vulgata *spadones*, detracto *Hi*, quomodo & *Spania* alias pro *Hispania*: *stericæ* mulieres pro *histericis*, aliâque his familia. Ea vero lectio ad veram tandem deduxisse me videtur: Legam enim ibi *Histapodes*. Eunomiani scilicet cum & alias de baptismatis nominatim iteratione inter hæreticos censerentur, quod ostendit Epiphanius *hæresi Anomæorum 76 num. ult. lex 58 & 65 Cod. Theod. de hæreticis, lex ult. Cod. eod. ne sanctum baptism.* & testatur Philostorgius noster *lib. 10 c. 4*:

& Sozomenus *lib. 6 c. 26* : item quod vnâ tantum merfione baptifma celebrarent, Philoftorgio quoque teste *diſt. lib. .10 cap. 4*, vbi dcam plenius : illo fanè vel maximè inter alia notabiles erant, quòd quos vel è Catholicis vel hæreticis, Arianis etiam, ad ſectam ſuam concedentes rebaptizarent, capite demerſo (*κατωκέρα* dicunt Græci) *pedibus ſurſum verſis*, & vt loquitur Prudentius, de Petri martyrio agens, *ſola verſi in cacumen*, vna immerſione baptizabant. Eius rei teſtis Epiphanius *d. hæreſi Anomæorum pag. 76* : (qui paucis annis ante eam Theodoſij M. legem ſcripſit) *ἡλεθεῖσάν τινες ὅτι καὶ κεφαλῆς τοῖς ἀναβαπτίζομενοις βαπτίζε τοῖς πόδεσ ἀνά καὶ πάλω κεφαλῶ κατω*, &c. Indicat & Theodoretus id ipſum, *lib. 4 fabularum hæreticarum* : Tandem Zonaras & Baſſamo *in can. 1 Concil. Conſtantinopolit.* (quo Eunomiani damnantur) de Eunomio agens : *ὅς καὶ τοῖς τῆ δόξῃ αὐτοῦ περὶ θεοῦ ἀρεταῖς ἀναβαπτίζε καὶ κεφαλῆς αὐτοῖς κατωδύων, καὶ ἀνω σφύων τοῖς πόδεσ αὐτοῖς, καὶ μίαν κατωδύων βαπτίζων ἐποίησεν*. Inde igitur proculdubio Eunomiani *Hiſtapodes* : nempe quod pedes ſurſum ſtatuèrent baptizandis (eadem formâ, quâ *antipodes*, *ſciapodes*, *faccopodes*, alia ſimiliter dicta) Deſumptâ voce è textrinâ vel nauticâ. Notum ſcilicet quid ibi ſit *ἰσὸν ἰσοπέδη* : imò & *ἰσὸποδες* nauces actuariæ, apud Gellium. Vt cæteros omittam, Gloſſæ Philoxeni & Cyrilli : *ἰσὸποδες*, *pedes telæ*. Quinimò & textores ipſi iamdudum apud Romanos *Hiſtones* dicti, voce uſurpatâ Varroni *lib. 1 de re ruſticâ*. Et verò res ipſa conuenit. Nam vt in texturâ primum eſt, telæ (id eſt instrumenti in quo textitur) pedes erigere, jugumque iis imponere (quod Ouidius dixit,

telam

telam iugo iungere, Heſiodus *ἰσὸν εἴσαδαι*) ita primum iſtud fuit apud Eunomianos, eos quos in ſectam ſuam admitterent, baptizare, jugoq; quaſi iungere, pedibus ſurſum erectis, *capiteq;* adeò *ſiſtere*, vt Plautus loquitur, ſic vt pedes in ſublumi eſſent, caput verò demerſum : Quod cùm ſuſpendio fit, dicitur *κατω κέρα κρεμῖσαι* *capite deorſum ſuſpendi* in veteri martyrologio pridie Id. Maij. Hinc igitur mutuato vocabulo, *Eunomiani Hiſtapodes* dicti, quaſi diceres, *Pederectos*. Quæ cùm ita ſint, ceſſent porrò quæ Cujacius de ſpadonibus Euno- mianis commentatus eſt : Vanum enim, Eunomianos virum ſibi exſecuiſſe : Vanus etiam eiufdem conatus, *legem 5 Cod. Iuſtin. qui teſtam. fac. poſſ.* ad Eunomianos referre tentantis ; vel eo quoque maximè vanus, quod Eunomiani, Conſtantio Imp. (cuius ea lex eſt) recentiores ſint. Si cui verò hæc noſtra de Eunomianis *Hiſtapodibus* ſententia & emendatio minus placeat, alteram videat apud Doctiſſ. Petitum 2. *obſeruat. 7*. Verùm ad rem. Et hæc quidem de Euzoij ſcommatis aduerſus Aëtianos.

Sequitur Eudoxij maledictum : nempe inter alia Philoſtorgius ait, Eudoxium Aëtianos, non quidem *ἀσεβὴς ἴμπιος* vocaſſe, verùm *λοιμὸς πεſtes* : non *ἴμπιος*, ne ſpecioſa eorum defectio videretur, quod omninò contende- bant, *ὅπερ δέλωσιν ἀκρίειν, ἵνα μὴ δόξη ἀσεβέſτωπος αὐτοῖς ἢ ἴμπιος αἰσῖς* : cuius ſenſus hic eſt, Eudoxium Eunomianos non vocaſſe *ἴμπιος*, quia ſi *ἴμπις* vocarentur, ipſemet Eudoxius defectio- nis argueretur, quandoquidem eadem cum Aëtio & Eunomio ſentiret : quare maluerit Eudoxius, eos

Υ γ γ 3

λοιμωὶ pestes vocare, tanquam carcinomata in corpore, quorum contagione ne contaminaretur, secedere necesse habuerit: Qui schismatum sæpe prætextus est.

¶ AD CAP. IV. De Aëtij & Eunomij discessu
ab Eudoxio & Euzoio.

De Aëtii & Eunomii tandem discessu, tum ab Eudoxio Episc. Constantinopolitano, & Euzoio Antiocheno, tum ab vrbe Constantinopolitana sub Valente Imp. est hoc caput, & quò nam vterque secesserit. Istud verò est, quò tam longè ante promicabat Philostorgius, uti iustas secedendi causas Aëtio & Eunomio fuisse ostenderet: de qua Aëtij secessione vide & Socratem *lib. 2 c. 28 in pr. & fin.* De ea igitur nunc secessione. Vbi primùm ait, eos Constantinopoli discedentes (quò tamen mox reuersi, vide *infr. cap. 6, 18*) eam Florentio dereliquisse. Hic verò Florentius est, qui post Pœmenium Constantinopoli Episcopus ab Aëtio & Eunomio sub Iouiano constitutus fuerat, ut suprà dictum *lib. 8 cap. 2*: quem etiam velut miraculis inter alios Aëtianos clarum commendat Philostorgius *primo huiusce libri capite*: qui denique Procopio Tyrannidem Constantinopoli vsurpante ibi constitit, ut idem testatur *lib. 9 cap. 6*. Secundò ait, Aëtium Constantinopoli digressum Lesbum nauigasse, ibique circa Mitylenem egisse in agro quodam, qui ei à Iuliano Imp. pro suo in eum affectu (de quo suprà quoque *lib. 6 cap. 6*) velut symbolum donatus fuerat: cuius facti nulla alibi mentio occurrit. Similis certe agri seu præ-

dij

dij donatio in Bithyniâ ab eodem facta, epistola ipsius 46. Tertiò ait, Eunomium Chalcedonem concessisse, ibique in horto quodam qui eius erat, proximisque muris maritimis, moratum. De hoc Eunomij agro Chalcedone agitur rursus *cap. prox. 5 & 8*: in quo & Procopius antequam Imperium inuaderet seipsum occultauit, verùm in scio domino, ut vult Philostorgius *dict. cap. 5 & 8*, quo tamen nomine Eunomius apud Valentem delatus fuit, quasi eum ibi occultasset, *dict. cap. 8*. Et hæc quidem distinctè de vtrisque, de Aëtio inquam & Eunomio, eorumque sub Valente ex vrbe Constantinopolitana discessu. ¶ Addit Philostorgius, quod vtrique iam commune, Aëtium & Eunomium, posteaquam Constantinopoli migrassent, ille Lesbum, hic Chalcedonem, nullas eos Ecclesias rexisse, verùm ab Aëtianis ceu communes Rectores habitos, *κοινούς αὐτοῖς οἱ ἐμὲ δόξοι πατέρας ἡρῶν καὶ ἡγεμόνας*. Et de Eunomio speciatim addit, eum ne sacrum quidem ministerium extra Cyzicum (cuius Episcopus factus fuerat: de quo *suprà lib. 5 cap. 3*: *lib. 6 cap. 4*) quamdiu superstes fuit, contigisse.

¶ AD CAP. V. De Procopio Tyranno.

De Procopio Tyranno est hoc caput, de quo & *cap. prox. 8*: & Themistius *Orat. 9*: & Marcellinus *lib. 26 pag. 343*: & Hieronymus, *Chronico*: Zosimus *lib. 4 pag. 736*: Socrates *lib. 4 cap. 3 & 5*: Sozom. *lib. 6 cap. 8*, ut omittam recentiores. Hæc parte verò Philostorgius varia narrat, partim cæteris communia, partim verò singularia.

Primò quidem, quod rationem *Temporis* attinet, ait Philostorgius, eo tempore Procopium Tyrannidem arripuisse, quo Valens Imp. expeditionem in Persas mouit, & tertio quidem Imperij sui anno. Quod ait, factum id, mota in Persas à Valente expeditione, verum est, quod etiam alij dicunt: & in his Zosimus quoque *lib. 4 pag. 736*: sed enim factum id cum Valens nondum in Syriâ constitutus esset, verum antequam eò perueniret: Cæsareæ quippe Cappadociæ (quò alioquin antea Procopius sub Iouiano ad priuatam vitam sese receperat: teste Zosimo *lib. 4 pag. 736*) de eo nuncium accepit: vt proinde Socratis error sit qui id factum ait Valente in Syria *constituto*: dicere enim debuit, Valente in Syriam *tendente*. Quod verò Philostorgius ait, factum id tertio Imperij Valentis anno, falsum est: Nam imò secundo Valentis anno Procopij tyrannis congruit, anno videlicet 365, vt apertè produnt Socrates *lib. 4 cap. 3*: & Fasti Idaciani, Valentiniano & Valente Coss. Marcellinus *lib. 26 pag. 357*: & docet quoque subscriptio *legis 5 Cod. Theod. de susceptoribus*: vnde & fine eiusdem anni 365 Valens Bithyniam regressus, Chalcedonis oppugnationi à Procopio occupatæ adultâ hyeme institit, teste Marcellino *lib. 26 pag. 318, 319*: quò pertinet & subscriptio *legis 14 Cod. Th. de erogat. mil. ann.* quæ data est eodem anno 365 mense Decembri. Denique Procopij Tyrannidis initium confurgit ab anno Domini 365 mense Iulio vel Augusto, non verò 4 Kal. Octobr. quod malè præferunt Fasti Idaciani. Certe ex Themistij quoq; *Orat. 9 pag. 206* colligere mihi

mihi videor, Procopium Tyrannidem occupasse ante cœptam Indictionem, id est, ante 24 diem mensis Septembris. Et Ammianus Marcellinus quoque tempus æstivum designat, Valentiniano scilicet à Cæsareâ Cappadociæ profecturo, vt *vaporatis æstibus* Ciliciæ iam lenitis ad Antiochiæ percurreret sedes. Quare Baronij erratum est, qui Procopij tyrannidem refert ad A. D. 364 aduersus omnem veterum fidem, imò contra id ipsum quod ait de Valentiniano tum Parisios aduentante; id enim ipsum, quod pro argumento adsumit, congruit A. D. 365: vt apertè ostendit *lex 13. Cod. Theod. de annonâ & tributis*: *lex 3. eod. Cod. de metallis*: *lex 11. de numerariis*. Ad Philostorgium redeamus. Ex superioribus iam apparet liquidò, errare eum cum Procopianæ Tyrannidis exortum tertio Valentis imperij anno adscribit. Verum illud deprehendo & alibi Philostorgium liberalius Imperatorum quandoque annos computare: vide & *supra lib. 2 cap. 17*: & *lib. 7 cap. ult.* Et hæc quidem de Temporis ratione.

Secundum huius tmematis caput est, de Procopij *Genere*: vbi ait, eum genere seu cognatione Iulianum Imp. contigisse: quod ipsum & cœteri scriptores memorant: Ammianus Marcellinus, *lib. 26 pag. 341*: Themistius *Orat. 9 pag. 205*: Zosimus, *lib. 3 pag. 733*: & *lib. 4 pag. 736*, &c.

Quemadmodum & in eo, quod tertium, Philostorgio cum aliis conuenit, quod ait, diuersis sermonibus Procopio aptatum sub Iouiano imperium: vide & Zosimum *lib. 4 pag. 736*. Addit in id quoque Marcellinus, *lib. 26*

pag.341: illud etiam jactatum, Procopium in mandatis accepisse, ut si subsidia rei Romanæ languere sensisset, Imperatorem ipse se prouideret ocys nuncupari; imò falsum rumorem dispersum post Iuliani funus, Iulianum inter extremos anhelitus mandasse, placere sibi, Procopio clauos summæ rei gerendæ committi. Addit & Zosimus lib.4 pag.736, Iulianum ei in Mesopotamiâ relicto concessisse ut amictum Imperatorium haberet propter causas omnibus aliis ignotas, quam vestem Procopius postea Iouiano tradiderit, confessus quam ob causam eam accepisset.

Quarto & in eo Philostorgio conuenit cum Marcellino lib.26 pag.341: & Zosimo lib.4 pag.736, cum ait, Procopium sub Iouiano, Mesopotamia relicta ad priuatam vitam & latibula cum magna penuria confugisse. Nam, quod primum attinet, Marcellinus quoque *dict. pag. 341* sic scribit: *Hunc Iulianus Persidem ingrediens, consociato pari potestatis iure Sebastiano, in Mesopotamia cum manu militum reliquerat valida.* Et Zosimus quoque ait, Iulianum Procopio parte copiarum credita mandasse ut cum Sebastiano per Adiabenen itinere factò sibi per aliam viam in hostem Persam eunti occurreret. Quod posterius attinet, Marcellinus paria omninò cum Philostorgio hæc subiicit. *Et quia se quæri industria didicerat magna, vitans grauioris inuidiæ pondus, ad abdita longiusq; remota discessit, cumq; à Iouiano exploratus indagari latibula sua sentiret, & formæ vitæ fuisset iam pertæsum, quippe à celsiore statu deiectus ad inferiora, etiam edendi penuria in locis squallentibus stringebatur, hominumq; egebat*

egebat colloquiis, postrema necessitatis impulsu, deuiis itineribus ad Chalcedonos agrum peruenit. Zosimus hac parte rem aliter prorsus memorat, quem vide lib.4 pag.736,737. Atenim ea quoque parte, quod quintum, Philostorgio cum Marcellino conuenit, quod Procopium ait Chalcedonem profectum, in agro quodam delituisse: excepto quod Marcellinus eum agrum Strategij cuiusdam fuisse ait, Philostorgius Eunomij, de quo infra rursus cap.8: Marcellini verba sunt: *Ad Chalcedonos agrum peruenit: ubi, quoniam & illud firmitus visum est receptaculum, apud fidissimum amicorum delitescabat, Strategium quendam ex Palatino milite Senatorem.* Et addit Philostorgius, Procopium in Eunomij agro Chalcedone diuertisse absente Eunomio: Quod quidem addit, ideò, quia, ut iam dixi, eo nomine postea accusatus fuit Eunomius, nempe quod Procopium in proprio agro occultasset Tyrannidem inuadentem, sed falso, ut idem ait d.cap.8.

Conuenit & in eo, quod sextum, Ammiani Marcellini verbis quod ait, Procopium penuria fractum extremâ aleâ jactatâ, mox in urbem progressum Imperium arripuisse. Nam & ita quoque Marcellinus: *Dimoto itaque longius Principe Procopius ærumnis diuturnis adritus, &c. aleam periculorum omnium iecit abruptè.* Historiam porrò arrepti sine sanguine à Procopio Imperij Constantinopoli habes apud Marcellinum & Zosimum. Et hæc quidem de arrepto à Procopio Imperio.

Nunc quæ deinceps secuta sunt, committamus. Ait Philostorgius, Procopium prælio cum Valente congres-

sum, prodicione Ducum suorum Gomarij & Agelij sum. id ipsum scribit & Marcellinus, *lib. 26. pag. 327, 328*: & Zosimus, *lib. 4 pag. 739* (apud quem malè aditum *Ἀπλων*, quod tamen Interpres retinuit, pro *Ἀγλων*) & Socrates *lib. 4 cap. 5*. Ait secundo Philostorgius, Procopium prodicione suorum fufum Nicæam fugisse, ibique agnitum à Florentio vrbis curatore captum & ad Valentem perductum. Meminit quoque in hac ipsa historiâ Florentij Marcellinus *diēt. lib. 26 pag. 252, 253*: sed non quod Nicæa vrbis curator fuerit: neque quod Procopius Nicæa captus fuerit: Nam imò & Marcellinus & cœteri, veluti Zosimus *lib. 4 pag. 739*: Socrates *lib. 4 cap. 5*: Sozomenus *lib. 6 cap. 8*: Chronicon Alexandrinum (vbi *Σκολίας*, pro *Νακολίας* malè expressum retinet quoque Interpres) Procopium apud Nacoliâ Phrygiæ oppidum captum referunt. Illud equidem Marcellinus quoque de Florentio *pag. 352, 353* narrat, Procopium à Florentio & Barchal-
ba Tribuno, qui eum fugientem sequebantur, arctius vinctum & ad castra Imperatoris ductum. In illo igitur faltem Philostorgio conuenit cum Marcellino, quod Procopium ait à Gomario & Agilone proditum, à Florentio verò traditum. Ait tertio Philostorgius, Procopium capite plexum: quod etiam Marcellinus ait *lib. 26 pag. 352 in fin.* At Socrates *lib. 4 cap. 5*: Sozomenus *lib. 6 cap. 8*: & post hos Zonaras & Cedrenus aiunt, eum alligatum ad duas arbores, in contrarium nitentibus iis in duo distractum, *διχοτομηθέντα*.

Postremo loco ait Philostorgius, Procopium sex
men-

mensibus imperasse. Certe Fasti Idaciani cœsum aiunt A. D. 366. VI Kalen. Iun. Chronicon Alexandrinum XII Kal. Iul. Quare si rectè computes, decem fere menses Procopius Imperio incubuerit. Philostorgius ait, sex mensibus, quia scilicet credidit is, Procopium tertio Valentis anno tyrannidem arripuisse, quo certè cœsus fuit. Si verum dicerent Fasti Idaciani, qui dicunt eum 4 Kal. Octobris Tyrannidem occupasse, tum octo vel nouem menses tyrannidem tenuerit. Verùm suprâ probauimus, mense Iulio vel Augusto A. D. 365 id factum.

Superioribus omnibus subjicit Philostorgius exitum Florentij proditoris. Certe & ipse Marcellinus *lib. 26 pag. 353* Florentium & Barcholbam pari indignationis impetu quo Procopius confestim interfectum refert simul & queritur. Addit insuper Philostorgius, eum igni crematum, & quidem ab exercitu, ob veterem iram, quod scilicet Nicæam curans pro Procopio videlicet multos malo affecerat velut Valenti fauentes. Quæ vnus Philostorgius habet.

¶ AD CAP. VI. *De Eunomij & Aëtij rebus
sub Procopio.*

De Eunomij & Aëtij rebus sub Procopio tyranno est hoc caput. Ait primum Philostorgius, Eunomium apud Procopium Legationem Cyzici constitutum obiisse pro iis qui velut Valenti fauentes vinculis continebantur, liberationemque his procurasse. Quod Cyzicum attinet, de eâ certe à Procopio occupata agit Marcellinus quoque, *lib. 26 pag. 349, 350*: & Zosimus, *lib. 4 pag. 738*. Quod

veniam ibi à Procopio datam attinet, Marcellinus equidem in genere scribit *dict. pag. 350, Cyzico referata Procopium ad eam properè festinasse*, VENIA *uniuersis qui repugnauere donatis, Serenianum solum iniectis vinculis duci iussisse Nicæam.* De Eunomio hac in re, eiusque legatione, nemo quidquam dicit præter Philostorgium, qui hæc ad Eunomij sui commendationem adjecit. Et hæc de Eunomio sub Procopio Tyranno.

De *Aëtio* narrat, quomodo sub Procopio in insula (Lesbo scilicet, de quo *suprà cap. 4*) agens imminente iudicio, tanquam Valenti fauens liberatus fuerit: cuius rei nulla alibi mentio occurrit. Secundò ait, Aëtium ita liberatum (è Lesbo insula seu Mitylene) adsumptis qui secum erant, Constantinopolim profectum, ibique cum Eunomio & Florentio (quem Constantinopoli discedentes Aëtius & Eunomius inter initia Imperij ibi reliquisse *suprà cap. 4* dicitur) vixisse.

Tandem ait, Aëtium Constantinopoli non multo post obiisse, Eunomiúmque ei extrema officia præstitisse: quæ nusquam alibi occurrunt. Quæ tamen omnia obseruanda sunt: quandoquidem scriptores alij de Aëtio ultra Iuliani, à quo ab exilio is reuocatus fuit, tempora nihil memorant, neque quidquam de eius morte narrant.

¶ AD CAP. VII. De *Aëtio Constantinopoli pulso,*
 & *Eudoxij ad hæc neglectu.*

Pergit Philostorgius in iis narrandis, quæ *Eudoxius* Episcopus Constantinopolitanus sub Valente quoque cum

cùm aduersus Aëtium fierent, dissimulauit, neglexitque; eo semper sine quem aperui *initio lib. 6,* & in *Prolegomenis.* Narrat igitur, quod cum Aëtius à clero Constantinopolitano vrbe pelli iussus fuisset absente Eudoxio, Aëtiusque Chalcedonem profectus id quod acciderat Eudoxio scripsisset, Eudoxius his necquicquam commotus fuerit. Quod & ipsum à nullo prætereà memoratur. Temporis tantum ratio hic obseruanda, simul & stabilienda. Ait Philostorgius, factum id, Valente, & Eudoxio cum eo Marcianopoli agente. Id verò congruit Anno Domini 367: quo certè duobusque proximis Valens Gothico bello illigatus Marcianopoli fermè egit, quod docet quoque caput proximum, & subscriptio *legis 1. Cod. Theod. si Curialis relictâ ciuit. & legis 1. eod. Cod. de equorum collat.* Vbi & porrò quoque constitit A. D. 368 & 369: de quo vide Ammianum Marcellinum, *lib. 27 pag. 365,* & 366: & Zosimum *lib. 4 pag. 741.* Triennium enim istud bellum Gothicum durauit.

¶ AD CAP. VIII. De *Eunomio in exilium pulso,*
 & *Eudoxio ei aduerso, &c.*

De *Eunomio* sub Valente Imp. in exilium pulso, mox & eodem ab exilio reuocato: deque *Eudoxio* ei porrò aduerso, eiusdemque *Eudoxij* morte est hoc caput: vbi singula illustrari merentur: in quibus idem semper scopus Philostorgio propositus est, nempe vt ostendat quàm aduersus Eunomio Eudoxius fuerit.

Primò quidem ait, Eunomium delatum falso in proprio agro Procopium Tyrannidem inuadentem occul-

tasse (de quo iam *cap. 5*) atque ideò agrè mortem euitasse, inq; exilium missum, *εις τλω Μωρογοιδα γλω* (si locus hic bene habet) ab Auxonio Præfecto Prætorio. De hac verò Eunomij accusatione, periculo & exilio, nulla apud alios mentio. *Auxonij* certe huius Præfecti Prætorio, Orientis videlicet, per A. D. 368, 369, 370, multa mentio tum in constitutionibus Valentis, quæ ad eum per id triennium datæ occurrunt in Codice Theodosiano, tum apud Eunapium, *in vitâ Maximi*, p. 109: & Zosimum, *lib. 4 pag. 741*, qui aiunt, à Valente Auxonium hunc in locum Sallustij P. P. & quidem Martianopoli existente, suffectum: vnde iam huius narrationis æra liquido firmari potest.

Secundò ait, Eunomium in transitu cum in exilium abduceretur, Mursam Illyrici urbem peruenisse, ibique à Valente Mursæ Episcopo humaniter exceptum fuisse: mox & Valente Episc. vnà cum Domnino Marcianopolitano Episc. ad Valentem Imp. profecto, ab exilio reuocatum. Quæ & ipsa etsi à nullo prætereà memorentur, plurima tamen habent tum singularia tum quæ ad temporum rationem stabiliendam apprimè faciunt. Primò quod *Mursam* attinet, clara hæc vrbs fuit Illyrici, vt hic dicitur, seu Pannoniæ (quæ Illyrici prouincia erat) vt Zosimus *lib. 2 pag. 693*: & vt omittam alia, illustris quoque ea Magnentij tyranni ad eam profligatione, de quo Zosimus *diēt. lib. 2*: meminit & Marcellinus. Ac vt eo nomine illustris Mursa fuit, ita (quod secundo hîc obseruandum) illustris Valente hoc Episcopo Mursensi Ariano:

Ariano, infensissimo Athanasij hoste. De quo cum multa occurrant passim sub Constantio, illud de eo modò nunc notandum est, eum eodem hoc tempore A. D. 369 in Occidente damnatum, Damaso Episcopatum Romanum gerente, vt discere licet ex Athanasio *ad Epictetum Episc. Corinthium*: qui intereà, vt ex hoc Philostorgij loco discimus, in magna apud Valentem Imp. gratia erat.

Tertiò obseruetur *Domninus* Marcianopoleos sub Valente Episcopus: cuius nulla alibi mentio extat. Quem tamen gratia apud Valentem Imp. valuisse hinc discimus: procul dubio familiaritate contractâ ex Valentis Imp. mora Marcianopoli, de qua *superiore cap. 7*.

Quartò ait Philostorgius, Valentem Imp. cum ab exilio Eunomium reuocasset, cum Eunomio cupiuisse congregi, verùm Eudoxium id artibus quibusdam impediuisse. Quod semper eodem fine à Philostorgio dicitur, de quo plene semel *initio lib. 6* diximus.

Eòdem verò tacitè pertinet, quod de Eudoxij istius Episc. Constantinopolitani morte subijcit. Nempe ait, eum Nicæam profectum Episcopi ordinandi gratia, in Eugenij Episc. mortui locum, antequam negotio finem imponeret, obiisse: vbi multa notanda veniunt.

Primò, Nicæni Episcopi ordinationem ad Episcopum Constantinopolitanum spectasse: Nempe enim Bithynia diœcesi eius (quæ Patriarchalis postea dicta fuit) suberat, quod aliunde clarum.

Secundò notandus *Eugenius* Episc. Nicænus, cuius hîc mentio fit. Eiusdem meminit & Socrates, *lib. 4 cap. 7*:

quem vnum fuisse ait ex Episcopis 30 Antiochiæ congregatis, qui aduersus Athanasium literas scripsere. Hic idem videtur, qui Synodo Sardicensi subscriptus apud Athanasium *Apol. 2 pag. 596*. Porro ad Valentis Imp. tempora eum peruenisse hinc discimus.

Tertiò obseruandum tempus, quo Eudoxius sub Valente Imp. mortuus dicitur, eique substitutus Demophilus. Socrates disertè, *lib. 4 cap. 13*, eum obiisse ait Valentiniano & Valente 3. COSS. id est, A. D. 370: Quod sane ipsum series horum capitum fermè ingerit. Quod verò annos Episcopatus eius attinet, variant Socrates *dict. loco*: & Sozomenus, *lib. 6 cap. 13*: Ille Eudoxium sedisse annos 10 ait: sed malè: at rectè Sozomenus, vndecim: factus enim Episcopus A. D. 360: vide *sup. lib. 5 cap. 1*: mortuus vero A. D. 370. Porro, *Demophilum* Berceensem facit, seu Berroeam patriam eius fuisse, & hîc, & *cap. 12 inf.* & Nicephorus *cap. 8*. *Berrœa* autem hæc est quæ ad Thessalonicam, cuius etiam, præter Acta Apostolorum, aliòsque, mentio fit in Itiner. *Peutinger*. Vnde *infra cap. 14* Thessalonica Demophili patria dicitur. Apud Theodoretum verò, *lib. 2 cap. 16*, *Berrœa Thraciæ* dicitur, vt & in Concil. Chalced. *Act. 4*, vbi de Sebastiano Berceæ Episc. Situm eius quoque intelligere licet ex his quæ scribit Iornandes *de rebus Geticis*, vbi de Decio Imp. De Demophilo porro hoc in sedem Constantinopolitanam loco Eudoxij ab Arianis translato, mox plura *cap. 10*. vide & Socratem *lib. 4 cap. 13*: Sozomenum *lib. 6 cap. 13*: & Athanasij vitam *apud Photium pag. 1450*.

¶ AD.

¶ AD CAP. IX. De Philostorgij scriptoris huius parentibus, usq; Eunomianis.

De Philostorgij, huiuscehistoriæ scriptoris, auo materno, matre, patrèque, isque Eunomianis omnibus, est hoc caput: de quo in *Prolegomenis* affatim.

Quod Philostorgij genus maternum attinet, *Borissi* Anysium presbyterum avum suum maternum constituisse ait: Borissi inquam, quem ait vicum esse Cappadociæ secundæ. Huius certe vici meminit & Stephanus, *Βέρυζα πόλις Ποσειδη: τὸ ἐπιμὸν Βορυζῆσθ*. Cur autem hoc loco hæc Philostorgius interjicit? Nempe, quia is hoc tempore natus est A. D. 359: & exinde vicissimum ætatis annum egisse sese A. D. 388 prodit, *lib. 10 cap. 6*: de quo rursus in *Prolegomenis*.

¶ Quod avum maternum ipsum attinet, ait eum Presbyterum fuisse, & quatuor filios habuisse, filiam verò unicam. Nempe hac adhuc tempestate alicubi, & quidem in Cappadociâ, presbyteri vxorati fuere, liberòsque suscipere: quod etiam testatur Epiphanius, *heresi Catharorum 50, num. 4* (etsi id ipse improbet) & Hieronymus *epist. ad Demetriadem*: & *lib. 1 aduersus Iovinianum*.

¶ AD CAP. X. De Demophili ordinatione in Episcopatu Constantinopolitano.

De Demophili ordinatione in Episcopatu Constantinopolitano (de quo iam *sup. cap. 8 in fin.*) tria singularia hîc narrat Philostorgius: Quæ antequàm aggredimur, illud præmonendum, à Philostorgio hunc Demophilum ubique traduci, proscindi, eò quod in Eunomium & Euno-

mianos iniquior fuerat: quod ostendunt ea quoque quæ hîc ex parte narrat, & deinceps *cap. 13, 14, 19 infra hoc ipso libro*. Hîc primò notandum, quod ait Demophilum istum ordinatum fuisse à *Theodoro Episc. Heracleæ*. Quod & ipsum notat, vt exinde ordinationem Demophili traducat, nam & hunc Theodorum siue Dorotheum (nam ita promiscuè vocatur) velut inter celeberrimos ἑρμοσίη præcones numerat, mox & profcindit: vide *supr. lib. 8 cap. 17, & inf. cap. 13, 14, 19: lib. 10 cap. 1*. Illud interim verum, quod secundò addit, Episcopi Constantinopolitani ordinandi ius ad Episcopum Heracleæ spectasse, ἐδύνην γὰρ τὸ θερονόμιον εἶναι ἔχειν τῆς ποιῶντος ἱεροουργικῆς ἐνεργείας. Quod vt alij quoque testantur plures, ita Socrates quoque *lib. 3 cap. 3* (vbi tamen ei sociat hac in re Nicomediensem Episcopum) Glycas *Annal. 6*. vide & Nicephorum Gregoram, *lib. 6 cap. 1 pag. 117*. Tertiò notat Philostorgius, in Demophili ordinatione acclamatum à populo αἰδέσι, loco Α'ΞΙΟ. Fuit hæc scilicet solemnis olim acclamantis populi formula in ordinando Episcopo, ΑΞΙΟ: Quod discere est quoque ex Politia Patrum *apud Photium pag. 141*, vbi de Alexandri ordinatione in sede Constantinopolitana agitur: καὶ ὁ λαὸς μιᾶ φωνῇ σὺν αὐτῷ βασιλεῖ ἐπὶ πλείους ἡέρας ἔβόα, τὸ ΑΞΙΟΣ. Quod quidem cur Philostorgius hic narret iam initio dixi.

¶ AD CAP. XI. De Eunomio in exilium misso à Modesto PP.

De Eunomio à Modesto Præfecto Prætorio in exilium misso agit hîc Philostorgius: Vbi sequentia notanda veniunt,

veniunt, tum de Modesto, tum & de exilio Eunomij. Primò quidem de Modesto ait, eum *Præfectum* (Prætorio scilicet) fuisse: de quo frequens mentio apud Marcellinum *lib. 29 pag. 412* in gestis anni 370: *lib. 30 pag. 448*. in anno 374. & in Valentis Imp. constitutionibus quæ ad eum datæ occurrunt Codice Theodosiano per A. D. 370 371, 372, 373: apud Zosimum *lib. 4 pag. 742, 743*. Meminit eius & Gregorius in *monodiâ Basilij*: Extant & Basilij ad eundem epistolæ sex, puta 274, 275, 276, 277, 278, 279: vt & Libanij ad eum epistolæ quinque, *lib. 3 epist. 100, 102, 259, 261, 301*: de eodem vide & Socratem, *lib. 4 cap. 13 & 14*, qui persecutionem eius in Catholicos memorat: pariter vt Philostorgius (quod secundum hîc obseruandum) persecutionem eius in Eunomium perstringit, quem disertè erga eum malè affectum fuisse ait, ἀπεχθῶς εἶχων πρὸς Εὐνόμιον. Tertiò obseruandum, quod ait Philostorgius, eum post Auxonium (de quo *suprà cap. 8*) Præfectum Prætorio constitutum: quod vt temporum ratio satis ostendit, ita disertè pariter testatur Zosimus *lib. 4 p. 742*: πρὸ τῆς αὐτῆς ἐπαρχεῖας, Μοδέστῳ τῷ αὐτῷ ἐπιτάσσῃ: vbi Auxonium apertè indicat, de quo paulò ante egerat *superiore pag. 741*. Et hæc quidem de Modesto PP.

¶ De irrogato exilio Eunomio à Modesto PP. duo obseruat Philostorgius. Primò causam, vel potius ex Philostorgij sententiâ, prætextum, hunc videlicet, quòd Eunomius Ecclesias vrbésque turbaret: Deinde & locum exilij, in Axiam scilicet insulam: vbi forte Ναξίου,

vel *Ναξίαν* reponendum: quæ Naxus inter Cyclades fuit & *Ναξίου* quoque dicta v. Stephanum: Nisi Axij fluuij in Macedoniâ insulam aliquam nobis hîc fingamus.

¶ AD CAP. XII. *De Cæsarea Cappadociæ, eiusq; cognomento.*

De *Cæsareâ Cappadociæ*, eiusq; cognomento est hoc cap. Ait Philostorgius, eam initio *Mazam* vocatam fuisse, & quidem (quod secundum) à Mofoch Cappadocum gentis principe: tandem (quod tertium) per productionem *Mazacam* dictam. Sic & Sozom. *lib. 5 c. 4*, *Μάζα καὶ τὸ παλαιὸν ὀνομαζομένην*. Et Iosephus quoque, *lib. 1 cap. 7*, principem gentis *Μέζρον* (fortè *Μόζρον*) vocat, vnde Philostorgius proculdubio istud habet. De Cæsarea Mazaca vide similiter Itinerarium Peutinger. & Marcellinum *lib. 20 p. 18* + Stephanum, &c. Cur autem hæc Philostorgius de Cæsareâ hic interfatur? Proculdubio, quia hoc tempore A. D. 369. Basilius Cæsareæ Cappadociæ à Synodo ibi collectâ, non sine tumultu, & aduersante quoque prouinciæ Restore, Episcopus ordinatus fuit. Imò hoc ipso quoque tempore, anno proximo 370, Valens Imp. ibidem constitit cum Modesto PP. (de quo *super. cap. 11*) & vterque ibidem cum Basilio congressus est, quò constantiam eius si pote frangerent: vide Theodoretum *lib. 4 cap. 17*: & Sozomenum *lib. 6 cap. 15*: Socratem *lib. 4 cap. 21*.

¶ AD CAP. XIII. *De Cyziceno Episcopatu, &c.*

De *Cyziceno Episcopatu*, & *Cyzicenorum* obnuntiatione seu prouocatione aduersus Aëtium & Eunomium, & *ὁμοίσιον* apud eos prædicato est hoc caput.

Ait

Ait Philostorgius, *Cyzicenum Episcopatum*, ab eo tempore quo Eunomius *Cyzicum* sub Constantio Imp. reliquit (de quo *supr. lib. 6 cap. 3*) vacantem fuisse: & sic per decennium integrum: *Cyzicum* enim dereliquit Eunomius sub extremis Constantij annis A. D. 361: nos verò hîc nunc versamur in gestis A. D. 370.

Secundò ait Philostorgius, Demophilum Episc. Constantinopolitanum cum Dorotheo (qui idem & Theodorus) *Heracleæ* videlicet in Thracia Episc. (de quo *cap. 9 huius libri, & cap. prox. inf.*) cùmque aliis, tentasse Episcopum *Cyzicenis* dare, verùm frustra, renitentibus videlicet *Cyzicenis*, eò quod illi *ὁμοίσιον* ex *Eleusii* sententia tuebantur, & ne quid immutaretur postulabant. De hoc *Eleusio Episc. Cyziceno*, & *ὁμοίσιον* ab eo prædicato, iam *suprà dict. lib. 6 cap. 3*, & *lib. 8 cap. 17*: de eodem & Sozomenus *lib. 5 cap. 14*, qui eum sub Iuliano *Cyzicenum Episc.* fuisse, & à Iuliano *Cyzico* pulsum scribit. Socrates porrò *lib. 4 cap. 7*, vt & Sozomenus *lib. 6 cap. 8*, & Suidas, referunt, sub *Valente* *Eleusium Episcopum Cyzicenum* fuisse, inque abdicati tum locum quò ad *ὁμοίσιον* rediisset, *Eunomium* sffectum, sed enim *Cyzicenos* alteri Episcopo sese subicere noluisse, eique porrò paruissè & *ὁμοίσιον* conseruassè, *Eunomiòq;* urbem ingresso, *Ecclesiâ* extra vrbis mœnia ædificatâ ante ciuitatem conuentus peregissè. Ex quibus interim locis quoque illud saltem elucet, verum esse illud quod Philostorgius ait, sub *Valente* *Cyzicenos Episcopum* alium renuisse, inque *ὁμοίσιον* perstitisse.

Addit Philostorgius, *πρόβλημα*, id est, *Obnunciationem* seu *Promocationem* à Cýzicenis, Demophilo iisque qui cum eo erant, oblatam: quâ non tantum postulatum, *πὸ ἀμετέθετον*, id est, ne quid in fide immutaretur aduersus *ὁμοίσιον*, verum etiam Aëtius Eunomiúsque anathemati subjecti fuere, Eunomiúmque, *Ἀνόμοιον* publicis sermonibus scriptisque proscripsere (quod híc tacitè suggillat Philostorgius, vt & *suprà lib. 6 cap. 1*) eorúmque fidem, sed & eos pariter qui eorum doctrinam reciperent eidem anathemati subiecere. Hæc inquam Philostorgius: At Sozomenus, *lib. 7 cap. 6*, illud hætenus memorat, Eunomio cum clericis suis sub Valente controuersiam Cyzici intercessisse, & ideò discessione facta, in Bithynia è regione Constantinopoleos priuatum egisse.

Tandem ait Philostorgius, nullum alium Episcopum Cyzicenos accipere voluisse, verum ipsosmet sibi Episcopum ordinasse, clarè *ὁμοίσιον* (pro *ὁμοίσιον*) profitentem. Quod etiam nullibi prætereà memoratur. Certe, Cyziceni postea id velut *αὐτοκέφαλοι* fecere: teste Socrate, *lib. 7 cap. 28*, vbi ait, mortuo Episc. Cyziceno, Sisinnium Episc. Constantinopolitanum ordinasse Proclum Episc. Cyzicenum, verum Cyzicenos Dalmatium monachum Episcopum ordinasse (quod ad A. D. 426 referendum est) neglectâ lege quæ iubebat ne quis Episcopus designaretur absque sententiâ Episcopi Constantinopolitani, hoc obtentu quod priuilegium istud soli Attico tributum fuisset qui fuit Episc. Constantinopolitanus ab A. D. 406: vt testatur Socrates *lib. 6 cap. 18*.

¶ AD

¶ AD CAP. XIV. De Dorotheo Episcopo Antiocheno factò, deq; eo & de Demophilo iudicium.

De Dorotheo Episc. Antiocheno factò post mortem Euzoij agit hoc capite Philostorgius: qui & suum de eo deque Demophilo iudicium fert. Ait igitur, post mortem Euzoij Episc. Antiocheni, *Dorotheum* (qui idem & Theodorus inuerso nomine promiscuè) ex Heracleæ Thraciæ Episc. Antiochenum Episc. factum. Mortem Euzoij refert Socrates *lib. 4 cap. 28 in fin.* ad A. D. 376, cui non respondet horum capitum series quæ adhuc intra annum 373 versatur. De Dorotheo suscepto Euzoio idem Socrates *d. loco* qui Dorotheum vocat, pariter vt Philostorgius, & Sozomenus *lib. 6 cap. 36 in fin.* qui Theodorum vocat. Hunc verò Dorotheum discerpit Philostorgius, dicens, eum superbissimum fuisse. Hætenus de Dorotheo.

Nunc de *Demophilo* Episc. Constantinopolit. de quo tria dicit Philostorgius. Primùm de doctrinâ eius & conceptibus scribit, eum ad miscenda & confundenda omnia, ac maximè dogmata Ecclesiæ, idoneum & intemperantissimum fuisse: Ad cuius rei fidem ait, eum aliquando cum Constantinopoli sermonem haberet, dixisse, *Corpus Filij compulsum in diuinitatem in incertum maximè recessisse, quomodo lactis Sextarius in uniuersum corpus maris iactatus*. Húc pertinet omninò geminus locus apud Suidam in voce *Δημόφιλος*, qui forte ex Philostorgio descriptus est, vbi simile iudicium de Demophilo *πρὸ ἐν λόγῳ συρφετῶ* occurrit, similiâque eius portenta *ληρώδη*, referun-

BBbb

tur, imò altera quoque similitudo eius memoratur, ceræ inquam igni admotæ. Secundò, patriam Demophili fuisse ait Theſſalonicam, eundemque genere non ignobili fuisse: ſupra Berrœam patriam eius dixit *cap. 8*: vt & *infr. cap. 19*: quod eòdem redire ſuprà ostendi. Tandem ſubjicit (pro ſcopo ſibi propoſito) Demophilum hunc Eunomianis infeſtiſſimum fuiſſe, & vt ipſe Rhetoricatur, πολλὴ ἔρρει τῆς κακώσεως: quomodo & ſupra *lib. 3 cap. 17* de Athanaſio πολλὴ ἔστὶ τῶ ἀμουσίᾳ βέων.

¶ AD CAP. XV. De Divinatione quadam ſub Valente.

De Divinatione quadam, & Mathematicorum tractatum ſub Valente famoſiſſimo, cuius occasione diræ quæſtiones exercitæ, eſt hoc caput: de quo plenè Marcellinus, *lib. 29*: Zoſimus, *lib. 4 pag. 742, 743*: Socrates, *lib. 4 cap. 15*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 35*. Quò etiam refero *legem 8. Cod. Th. de malef. & math.* quæ data eſt ad Modeſtum PP. Ad quem verò annum id referendum? Philoſtorgij ſeries indicare videtur, ante Valentiniani Iun. mortem id factum (quæ ſanè incidit in A. D. 375) Certe id referendum intra A. D. 373, quandoquidem Modeſtus vltimum Præfecturæ ſuæ annum tùm egit, qui huic crimini eruendo vindicandòque incubuit, teſte Marcellino, *lib. 29 pag. 385*: & Zoſimo *lib. 4 pag. 743*. Contrà non referendum id ad *Valentinianum & Valentem* COSS. id eſt; A. D. 365: qui tamen Conſulatus legi illi ſubſcriptus: non ad *Valentinianum & Valentem* 2 COSS. id eſt, A. D. 368: quandoquidem nonniſi ann. 370 Modeſtus PP. factus in locum Auxonij, de

de quo *cap. 11 ſup.* Quare referendum id omninò, ſimul & lex illa, vel ad *Valentinianum & Valentem* 3 COSS. id eſt, A. D. 370, vel ad *Valentinianum & Valentem* 4 COSS. id eſt, A. D. 373. Quò poſtremum quis præferat: Marcellinus enim inter alia huius narrationis ait, Modeſtum PP. tunc formidine ſucceſſoris agitatam in dies. Verùm de hoc plenius & accuratius ad *diſt. 1. 8*. De Theodoro, de quo *ſub fin. capit. vide ſimiliter Marcellinum diſt. lib. 29 pag. 384, 386, 388, 389*: de eodem eſt & Chryſoſtomi locus *epiſt. ad Iunioſem viduam*.

¶ AD CAP. XVI. De Valentiniani Imp. morte, &c.

De Valentiniani Imper. morte, eiùſque liberis, de que Valentiniano Iun. filio eius Imperatore facto (A. D. 375) Quæ etſi vulgata pleraque ſint, multa tamen adhuc ſingularia continent.

Primò ait, duodecim annos Valentinianum imperaſſe: Rectè, ab anno videlicet 364, ad ann. 375: centum diebus minus, vt exactè computat Marcellinus, *lib. 30*. Malè Socrates *lib. 4. cap. 26*: & Sozomenus, *lib. 6 cap. 36*, qui aiunt, tredecim eum annis imperaſſe.

Secundò ait, Valentinianum præter Gratianum quem Imperij hæredem reliquit (de quo iam *ſuprà lib. 8 cap. 8 in fin.*) reliquiſſe inſuper duos liberos, Gallam videlicet filiam & Valentinianum Iun. De Galla vide quoque *infrà lib. 10 cap. 7*. Tertiò ait, Valentinianum Iun. tum quatuor natum annos fuiſſe, quod idem ſcribit Marcellinus, *lib. 30 extremo*, Victor alter & Zonaras. Zoſimus

quoque *lib. 5 pag. 745* vix quinquennem fuisse scribit. De quo adhuc aliquid *infra lib. 11 cap. 1*: Quartò ait, Valentinianum Iun. tum à Iustina matre, tum à Pannonico exercitu Imperatorem factum. Rectè: at malè Socrates, *lib. 4 cap. 26*: & ex eo Nicephorus *lib. 11 cap. 33*, qui ab Italico exercitu factum ait: sed & illud malè, quod *Acincum*, vbi id peractum, Italiae urbem facit, quæ Pannoniæ vrbs erat, in qua Pannonia haud procùl Bregetione videlicet vrbe Valentinianus pater mortuus fuerat. Simili errore, quo Sozomenus *lib. 6 cap. 36*, Valentinianum mortuum ait in Galliâ: Simili rursum errore, quo *Murocin-Flam* villam, vbi tum Valentinianus Iun. erat, in Galliâ ponit Ortelius, quæ in Pannoniâ fuit.

Quintò ait, Gratianum, factam in scio sese Valentiniani Iun. fratris sui inaugurationem improbasse, & nihilominus tamen fratrem Imperatorem habere voluisse, eique patris munus exhibuisse. Cui ad finia quædam Marcellinus quoque *libro 30 extremo* scribit. *Et licet cum hæc agerentur, Gratianum indignè laturum existimarent absque sui permissu Principem alium institutum, postea metus sollicitudine discussâ vixere securius, quod ille, ut erat beneficus & peritus, sanguineum pietate nimia dilexit & educauit.* Vtrumque Imperatorem & Valentem patrum & Gratianum fratrem id ægrè tulisse, sed tamen Imperatorem suisse, aiunt Socrates, *lib. 4 cap. 26*: & Sozomenus *lib. 6 cap. 36*. Illud vnus Philostorgius habet, Gratianum ideò quosdam qui id aggressi fuerant, puniuisse. Quare hæc inter alias Philostorgij in Gratianum calumnia est, in quem cate-
roquin

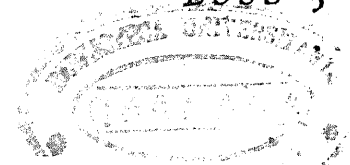
roquin iniquior fuit: vide & *infra lib. 10 cap. 5*. Idque ideò, quia Gratianus Catholicus & Orthodoxus erat, vt Photius *ibid.* conjicit, exemplo patris Valentiniani: quò pertinet quod suprâ Philostorgius dicebat, *lib. 8 cap. 8*, Gratianum à patre ad suum morem exercitum, *εις τὸν ἑαυτῶ σωθήσει τέρπον.*

¶ AD CAP. XVII. *De Scythiis & Valentis aduersus eos expeditione, mortèque, &c.*

De *Scytharum* (seu Gothorum) qui ab Hunnis pulsi fuerant, sub Valente in Romanum solum transitu, deque iisdem mox aduersus Romanos rebellantibus: & de Valentis Imp. aduersus eos expeditione, mortèque: tandem de Theodosio Imperatore facto à Gratiano, consentientia ferme cæteris scriptoribus etiam Ecclesiasticis, tradit hoc capite Philostorgius. Ammianus Marcellinus quoque late exequitur Gothica illa & Valentis mortem *lib. 31*: Eunapius Sardianus, *in excerptis legat.* Socrates, *lib. 4 cap. 27, 28*: Sozomenus, *lib. 6 cap. 36*: Zosimus, *lib. 4 pag. 748, 749, 750, 751*. Sublegenda tantum quædam hîc nobis sunt.

Primum ait Philostorgius, Hunnos olim *Neuros* appellatos, quod exscribit & Nicephorus *lib. 11 cap. 18*. *Neurorum* horum mentio apud Plinium, *lib. 4 cap. 12*: & Marcellinum *dict. lib. 31 pag. 468, & lib. 22 pag. 274*: Zosimus quoque *lib. 4 pag. 748*, eos *βασιλείου Σκύθας* nuncupat.

Secundò ait, Valentem Antiochia Constantinopolim profectum aduersus Scythas: De hoc verò Valentis Imp. Antiochiâ Constantinopolim aduentu Marcelli-

nus quoque, *lib. 31 pag. 488*: Socrates, *lib. 4 cap. 28 31*: Zosimus, *lib. 4 pag. 748, 749*: Idacij Consularia. Eò porrò venit Valens A. D. 378, 3. Kal. Iunij, ibique duodecim tantum diebus moratus, 3 Idus Iunij in Gothos mouit Socrates *diēt. cap. 31*.

Tertiò, quod de Valente occiso & incenso vnà cum tugurio vbi fœnum continebatur, hic dicitur, exscribit Nicephorus *lib. 11 cap. 12 pag. 115*. Hæc verò vna ex opinionibus fuit super morte Valentis, quam sequitur & Marcellinus *lib. 31 pag. 462*, qui *agrestem casam* vocat, Orosius *lib. 7 cap. 11*: Zosimus, *lib. 4 pag. 750 in fin. & pag. 751*. Memorant Historiæ Eccles. scriptores, Socrates *diēt. lib. 4 cap. 31 seu vlt.* qui *κώβηλον* tantum vocat: Sozomenus *lib. 6 cap. vlt.* qui *δωμάτιον ἢ πύργον* nominat: Chrysostomus *in ep. ad iuniorem viduam & homilia 15 ad Philippenses*. *Αχυρῶνα* quoque vocat Cedrenus, Cyrus Monachus. Latius vt dixi *κώβηλον* vocat Socrates *lib. 4 cap. vlt.* Eunapius *in vita Maximi pag. 113* in genere ait, quod Valens *ξίρον πῦρ ἀπὸ τῆς πόλεως*, *ὡς ἐστὶν ὅστις εἰς ἀνάγκην ἀπέδωκεν*. ¶ Addit Philostorgius, tugurium incendiisse Scythas, nihil de Valente suspicantes: quod Marcellinus quoque scribit *diēt. lib. 31*: & Zosimus *lib. 4 pag. 751*. Atenim aliter rem narrant Socrates, *lib. 4 cap. vlt.* & Sozomenus *lib. 6 cap. vlt.*

Tandem addit, hoc factò Scythas Thraciam omnem deprædatos, Fritigerno duce: de quo Zosimus *lib. 4 pag. 751*: Socrates *lib. 5 cap. 1*: Fasti Idaciani A. D. 378, qui aiunt ad portas vsque vrbs Constantinopolitana. De Fritigerno hoc Marcellinus, *diēt. lib. 31*: Socrates, *lib. 4 cap. 27*: & Sozome-

zomenus, *lib. 6 cap. 36*. Hæc verò causa fuit, cur Gratianus in Thracias profectus Orientem Danubiique limitem ordinarit, Theodosiumque in Imperium adsciuerit: vide vel Ausonium *in gratiarum actione ad Gratianum: Pacatum Panegy. ad Theodosium cap. 11*: de qua nunc

Narrationem de Theodosio in Imperium adscito à Gratiano exscribit Nicephorus *lib. 12 cap. 1 pag. 223*: & consentiunt fermè cæteri scriptores omnes: Nisi quod Zosimus *lib. 4 pag. 751* scribit, Gratianum non admodum mæsto patruum cœdem animo tulisse, eò quod simultates quædam inter eos intercederent: cùm contra Philostorgius hîc scribat, luxisse patrum, *ἐκόλυτο μὲν τὸν* (ita repone) *θεῖον*.

¶ AD CAP. XVIII. De Eunomianis sub Theodosio M. Imp.

Ad Eunomianam sub Theodosij M. Imp. initia historiam pertinet hoc caput: Narratione, cuius nullum alibi vestigium extat. Ait primùm, Eunomianos Theodulo è Chæratopis mortuo Palæstinæ Episc. (à parte scilicet Eunomianorum) Carterium, mox & Ioannem substituisse: de Theodulo iam *suprà, lib. 7 cap. 6: lib. 8 cap. 2*. Quod Carterium attinet, alius ab hoc est is, de quo Socrates *lib. 6 cap. 3*: Sozomenus *lib. 8 cap. 2*. Verùm de Carteriis plura nos in *Prolegomenis*. Secundò ait, Eunomium post Ioannem hunc Episc. creatum, vnà cum eo & Arriano, & Euphronio ex vrbe Constantinopolitana in Orientem profectum. De Arriano *suprà lib. 8 cap. 2, 4, 6, 7*: Euphronij nulla alibi mentio mihi nunc occurrit. Hinc

saltem discimus, eum Eunomianum fuisse. Tertio ait, Eunomium cum illis quos dixi triplici fine in Orientem profectum : puta vt Iulianum è Cilicia educerent, vt Theophilum Indum Antiochiæ secum adsciscerent, denique vt cætera Orientis disponerent. *Iulianus* verò hic ille est, qui sub Iouiano Imp. ab Aëtio & Eunomio Ciliciæ præpositus fuerat, *lib. 8 cap. 2 supra* : vbi fuisse eum adhuc inter initia Imperij Theodosij Magni, hoc loco docemur. De *Theophilo* Indo *supra* passim : Hic sub Iouiano Imper. ab Aëtio & Eunomio Antiochiæ præpositus fuerat, *supr. lib. 8 cap. 2* : vbi hoc adhuc tempore inter initia Imperij Theodosij fuisse eum hic locus docet. Hoc interim etiam loco docemur, quibus viris potissimum eo tempore Eunomiani subnixi fuerint : Eunomio scilicet ipso, Ioanne, Ariano, Euphronio, Iuliano, Theophilo Indo. Docemur & hoc loco, quibus locis Eunomia a hæresis sub Theodosio M. constiterit, nempe præter urbem Constantinopolitanam, in Oriente, per *Palestinam* (cuius Episc. Ioannes) per *Lyciam* & *Ioniam* (cuius Episc. Arianus) per *Syriam Cælen* Antiochiæ (cuius Episc. Theophilus Indus) per *Ciliciam* (cuius Episc. Iulianus) & sic per dicecesim & Comitiam Orientis : quod etiam docet Theodosij M. constitutio data inter hæc ipsius initia ann. 381, ad Clicherium Comitem Orientis *l. 8. Cod. Theod. de hæreticis*. Illud addamus, proculdubio Eunomium ex vrbe Constantinopolitana nunc migrasse (quod Philostorgius dissimulat) quod Eunomiani vrbe à Theodosio pulsi fuere : de quo *cap. prox.* Porro & illud adjiciendum, esse

esse hoc caput de Eunomianis sacerdotibus creatis, inter initia Theodosij Magni : quod mox A. D. 383, fieri prohibitum *l. 12. Cod. Theod. de hæreticis*.

¶ AD CAP. XIX. De Theodosij M. victoria de Scythis.

De *Theodosij M.* victoria de *Scythis* (id est, Gothis) eiusdemque Constantinopolim reditu, redditisque ab eo Ecclesiis *ὁμοδοτων* profitentibus, Arrianis contra & Eunomianis pulsus : ac nominatim Demophilo Episc. Constantinopolit. Hypatio Niceæ Episc. Dorotheo Antiocheni : Hæc quatuor scil. huius capitis membra sunt.

Primò scilicet ait Philostorgius, Theodosium Imp. statim vt Imperium cepit, Sirmium (ad bellum Gothicum scilicet) profectum fuisse. Quod erroneum est. Nam imò Theodosius Sirmij Imperator factus fuerat à Gratiano : Socrates, *lib. 5 cap. 2* : Sozomenus, *lib. 7 cap. 2* : Theodoretus, *lib. 5 cap. 5* & *6* : Sidonius Apollinaris, *carm. 5 vers. 10* : Chronicon Alexand. Marcellinus *Chronico*, Farrago Alexandr. Consularia Idaciana, &c. At idem in Macedonia iam constitutus Thessalonica Gothos deuicit. Illud rectè Philostorgius cum cæteris, quod Theodosij de Gothis victoriam ad id tempus refert, quo Theodosius iam Imper. erat. Malè enim Theodoretus, qui *lib. 5 cap. 5*, ante eius Imperium id factum memorat.

Secundò ait Philostorgius, Theodosium post victoriam de Gothis Constantinopolim venisse : id quod certe factum mense Nouembri A. D. 380 : vide Zosimum *lib. 4 pag. 757 bis* : Socratem *lib. 5 cap. 6, 7* : Idacium, & Fastos

Idacianos, & subscriptiones l.3. *Cod. Theod. de exhib. reis. l.6. de custod. reor. l.3. Cod. Iustin. de litigiosis.*

Tertium huius capituli membrum est, de restitutis Ecclesiis homoousiasticis: de quo, præter consensum cæterorum scriptorum, est quoque expressa Theodosij *lex 2 & 3 Cod. Theod. de fide Catholica*: cuius meminit & Sozomenus *lib.7 cap.9*: & Facundus, *lib.4 pag.162,163*: & *lib.11 cap.3*. Idque factum ait Philostorgius, statim vt Theodosius parta de Gothis victoria Constantinopolim venit: In quo consentiunt pariter Socrates, *lib.5 cap.7 extr.* Sozomenus, *lib.7 cap.5*: Marcellinus, *Chronico*, qui scribunt, Theodosium Constantinopoli constitutum, mense Decembri A.D. 380, Ecclesiam Arianis ereptam Catholicis restituisse.

Quarto capite ait Philostorgius, & post eum Nicephorus, *lib.12 cap.8*: Arianos & Eunomianos à Theodosio Imp. vrbe Constantinopolitana pulsos, post restitutas Ecclesias iis qui ὁμοούσιον profitebantur: & Episcopos tres præcipuos sedibus suis ejectos, Demophilum scilicet Constantinopolitanum, de quo Sozomenus quoque *lib.7 cap.5*. qui Berræam patriam suam concessit (de quo *sup. cap.8*) quod & Nicephorus habet *lib.12 cap.8*: Hypatium item Nicæ Episc. Hic verò proculdubio Hypatius est Anomæus (ac propterea in exilium aliquando relegatus) familiaris Eudoxij & Eunomij, vt testatur Epiphanius, *heresi Semi-Arianorum 73, num. ult.* Hicque idem videtur, cuius ordinationi Eudoxius immortalis est: de quo Eudoxij casu *sup. cap.8*. Huius verò Hypatij patriam fuisse

Cyrum

Cyrum Syria scribit Philostorgius, quò & profectus est Nicæa fugatus: *Cyrum* inquam, malè enim apud Nicephorum *dict. lib.12 cap.8* ὁμοούσιον, expressum. *Cyrum* porrò hanc Syriae urbem à Iudæis olim extructam in memoriam Cyri qui eos captiuitate dimiserat, scribit Procopius *lib.2 de edific. Iust.* At Gennadius ab ipsomet Cyro conditam tradit. ¶ Porrò cum gemino pp apud alios hæc vox exprimitur, apud Ptolemæum & Stephanum, & in Itinerario Peutingeriano *Cyrrus*, & in Antonini *Cyrrus*: à quâ & provincia *Cyrræstica*. Ab Antiochia porrò ea bidui spatio distabat: teste Theodoro, *in histor. Sanctorum*. Et hæc de Demophilo & Hypatio. Tertium Dorotheum (qui & aliàs Theodorus) & verò ita disertè vocatur in hac ipsa narratione à Nicephoro, *lib.12 cap.8* Episc. Antiochenum nominat Philostorgius inter eos qui à Theodosio post restitutas homoousiasticas Ecclesias sedibus suis pulsifuerunt: de quo *sup. lib.8 cap.17*: & hoc ipso *libro cap.10,13,14*: & de eius expulsionem nominatim rursum *infra lib.10 cap.1*: de Thraciâ patriâ eius, quò fugatum eum concessisse ait Philostorgius, *supra hoc ipso libro cap.10, 4*.

Cccc 2

IN LIBRUM DECIMUM.

643

AD CAP. I. De Eunomianorum communione postulata à presbyteris Antiochenis, &c.

DE Arianorum & Eunomianorum statu, & dissensione sub Theodosio M. circa & post id tempus, quo à Theodosio Ecclesiæ homoousiasticis restitutæ, ipsique Ariani & Eunomiani vrbe Constantinopol. pulsî, præcipuèque eorum Episcopi fugati fuere (de quo *cap. ult. libri superioris*) ad Eunomij mortem usque, agit hoc libro Philostorgius: Hæc inquam huiusce libri decimi epocha simul & materies est. In hoc verò argumento versans Philostorgius, ostendit pluribus, quo animo Eunomiani ipsi inter se, quo item Ariani & Eunomiani inter se hac tempestate fuerint, quo denique ipsimet Ariani inter se: quò sanè pertinent quatuor priora huiusce libri capita. Quibus addendum & sextum, de Eunomij exilio: vbi iam Eunomianorum in hac Epitomâ historia definit: nisi quod duo adhuc infra occurrunt: prius *lib. 11 cap. 5* sub Arcadio Imp. vbi agitur de Eunomij corpore Tyanam translato, librisq; eius aboleri iussis: alterum sub Theodosio Jun. *lib. 12 cap. 9*, vbi de Luciano nouæ cuiusdam inter Eunomianos sectæ auctore. Ergo de Arianorum & Eunomianorum

norm inter se dissensione; imò & de Eunomianorum ipsorum inter se dissidio, sub Theodosio M. circa A. D. 380, 381, 382, 383 agit hic Philostorgius: pariter vt hoc ipso tempore Ambrosius ad Gratianum *de fide lib. 1 cap. 4*: Socrates, *lib. 5 cap. 10 pag. 684* (ibi ἐπιχοροῦσα) & Sozomenus, *lib. 7 cap. 12, &c.* Cæterum de Arianis & Eunomianis tantum hic agit Philostorgius, seu hanc de iis hoc loco narrationem ingreditur, etsi aliæ quoque hæreses à Theodosio M. proscriptæ fuerint, tum quia hos ille sectæ suæ Duces habuit (de quo in *Prolegomenis* plenè, & mox quoque aliquid *cap. prox. 2*) tum quia præcipuè inter alias hæ duæ hoc corpore sectæ fuere, quos & Patres Secundæ Synodi Oecumenicæ Constantinopolitanæ perstrinxere hoc ipso anno in quo nunc versamur 381: *can. 1. & 7. Concl. Constantinop.* Quibus similiter & Theodosius M. bellum indixit eo ipso anno Dom. 381, quos ideò cum Fotinianis solos nominat constitutione suâ quâ cœtus hæreticorum prohibuit, Orthodoxis viceuersa fidem Nicænam tenentibus Ecclesias toto orbe reddi iussit, proposito quoque in id fidei Nicænae symbolo: Ea verò constitutio est *lex 6. Cod. Theod. de hæreticis*: Codice autem Iustin. *lex 2. Cod. de summâ Trinit. & fid. Cathol. Nicæna*, inquit, *fidei dudum à maioribus tradita, & diuinæ religionis testimonio atque adsertione firmata, obseruantia semper mansura teneatur: Fotiniane labis contaminatio, Arianæ sacrilegij venenum, Eunomiæ (Eunomianæ) perfidia crimen, & nefanda, monstruosus nominibus auctorum, prodigia sectarum ab ipso etiam aboleantur auditu.* Vide & *l. 8. eod. Cod. Theod. de hæreticis.* Quin-

imò & A. D. 383 exagitata hæ hærefes : Eo scilicet anno (mense Iunio) noua Synodus Constantinopoli habita, conuocatis ad eam hærefeon antesignanis, tum maximè vigentium, *ὅτι ἀπὸ μὲν τῶν τότε αἰρέσεων*, eo fine vt paci Ecclesiarum tandem consuleretur : Et verò Arianorum, Eunomianorum & Macedonianorum antesignani cò venère, & in his Eunomius ipse, irritò tamen conatu : de quo Socrates, *lib. 5 cap. 10* : Sozomenus, *lib. 7 cap. 12* : Quare & iidem hoc ipso anno 383 exagitati à Theodosio M. *l. 11, 12. Cod. Theod. de hæreticis* : mox & A. D. 384. & Eunomius ipse, de quo *cap. 6 in fin.* Hæ igitur causæ, cur Philostorgius hoc loco in hanc prolixiorẽ de Arianis & Eunomianis, eorũque variis inter se sententiis, narrationem ingressus sit.

De primo nunc huiusce libri capite videndum est : Eo ait Philostorgius, Eunomianorum communionem postulatam à presbyteris Antiochenis Dorothei, postquam is Antiochiã fugatus fuerat : eam verò ab Eunomianis admissam, sub eã conditione, si interdictum aduersus Aëtium reuocaretur : subjicitque mox, quæ exinde contigerint. Quæ omnia exscribit & Nicephorus *lib. 12 cap. 8 pag. 235, 236*, Philostorgij tamen nomine, vt alias fermè, dissimulato. Ea verò rursũm à Philostorgio proposita, vt penes Dorotheum eiũque presbyteros schismatis causam collocaret, ab Eunomio verò seu Eunomianis submoueret, de quo Philostorgij scopo in *Prolegomenis*, & *initio lib. 6*. Narrat verò, vt specialius id edisseram, Dorotheo Episc. Antiochiã pulso (de quo *lib. 9 cap.*

ult.)

ult.) qui ὁμοίσιον profitebatur (de quo *lib. 8 cap. 17*) presbyteros eius duos Asterium & Crispinum collecto Antiochię suorum numero, & in his quoque nonnullis vicinarum vrbiũ Episcopis (vbi interim Synodus hæc Antiochena notanda) ad Eunomium & Eunomianos scripsisse, communionem eorum postulantes : Eunomianos verò (qui ἀνόμοιον profitebantur) respondisse, paratos sese eos recipere si interdictum aduersus Aëtium eiũque scripta reuocarent, non aliter : Intelligebant verò illi Aëtij condemnationem quæ facta fuerat sub Constantio in Synodo Constantinopolitana, de qua *suprà lib. 5 cap. 1. & c.* (vbi ὁμοίον secundum Scripturas Filium pronunciatum fuerat) quæque sub Iuliano reuocata fuerat decreto in Synodo Antiochena ab Euzoio habita *sup. lib. 7 cap. 6* : verum decretum executus is non fuerat sub Valente, *lib. 8 cap. 3*, vt neque Dorotheus, qui ei successerat. Et nunc igitur Dorotheo pulso id vrgent Eunomiani, & sub ea conditione communionem suam Dorothei presbyteris postulantibus promittunt. Addita tamen altera adhuc conditione, vt vitæ scilicet purgationem instituerent, *ὅτι καὶ θάρασιν ἀπήτοιω τῆ βίης* : eò quod contaminati essent nonnullis haud puræ conuersationis actibus, *συνεφύεοντο γὰρ καὶ πῶς οὐ καὶ θάρασι διατήμασι* : pro quo Nicephorus, *καὶ γὰρ πῶς ἐν πῶς οὐ καὶ θάρασι διατήμασι συνεφύεοντο*. verũm addit, Dorothei presbyteros illos conditionem hanc respuisse : Imò eos Eunomium discerpisse, Eunomianosque *μιστρωελέχας* passim vocasse, eò quod talia sibi proponere sustinuisent, plenos item stultitiã & peruer-

fitate. *Μετewογλέχα*, cū de personis agitur, sunt apud Suidam, οἱ περὶ οὐρανῶ φλυαροῦντες φιλόσοφοι : quæ vox occurrit & apud Platonem & Plutarchum. Certe & aliis cognominibus & scommatis Eunomiani perfusi, de quibus *supr. lib. 9 cap. 3*. Et rationem huius *επιωνύμου* reddidisse videtur Philostorgius verbis illis quæ mutila exhibet MS. *εις τὸ κα. ζῆν ἐπ' ἐκκλησίας* ubi reponam *εις τὸ καφάζειν*, vel *καρχάζειν ἐπ' ἐκκλησίας*, id est, ut deridentes eorum Ecclesias (nisi malimus *κακίζειν*, quod habet Nicephorus) Nempe ad Eunomianorum Ecclesias allusere, easque irrisere & decachinnati sunt (vt Tertullianus loqueretur) id enim est *καφάζειν* vel *καρχάζειν* : eadem ratione, quâ Eunomianos eosdem Euzoios pariter Antiochenus οὐρανοδόσους vocavit, simili videlicet cachinno vel sarcasmo, ἐπ' ἐκκλησίας εἰρενωτέρως *dict. lib. 9 cap. 3 supr.* Nempe videntur Eunomianorum Ecclesiæ in abditis locis fuisse : vnde per ironiam οὐρανοδόσους & ipsi dicti fuerunt, & eorum Ecclesiæ, quasi *cæli pascua*, cū contra terrestria maximè abditæq; loca essent : simili igitur ratione & Eunomiani *μετewογλέχα* dicti, & eorum Ecclesiæ *μετewογλέχα*, *ἐπὶ τῷ μετewογλέχα*, quæ loca sunt in quæ ad fermocinandum coitur, testibus veteribus Scholiastis & Glossographis. Certè tertium *Troglytarum* seu *Troglodytarum* nomen, quod Eunomianis pariter inditum, eodem omninò pertinet, quasi in abditis locis agitantium : de quo dixi ad *d. lib. 9. cap. 3*.

¶ AD CAP. II. De tribus Arii hypothefibus quas Philostorgius reprehendit.

De tri-

De tribus Arii hypothefibus, quas in eo reprehendit Philostorgius, vna cum iis quæ definita à Synodo Ariminensi & Constantinopolitana, à qua etiam Aëcius damnatus fuit, est hoc caput. Eo fine scilicet vt indicet quam diuersa inter se Ariani & Eunomiani sentirent, de quo sine initio huius libri. Nempe, etsi Arius *αρχηγός* esset, quod hic à Photio vt puto dicitur, etiam Eunomianorum (fuit enim hic surculus Arii) attamen Eunomius & Eunomiani, nonnullas Arii hypothefes damnabant, atque ad eò & Philostorgius ipse: non quidem, quo ad *Filium* attinet, quo sanè nomine eum Philostorgius *καρθειάζει*, (vt dicitur *sup. lib. 2 cap. 3*) verum, quoad *Dei naturam* : & quidem in tribus. Primò, quòd Arius dixerit, Deum vniuersorum *πολυμερῆ ἢ πολυσυώθετον* esse : Secundò, quòd dixerit, Deum quantus est comprehendi non posse, verum in quantum vis cuiusque ad percipiendum eum sese extendit: de quo iam *sup. d. lib. 2 cap. 3*. Tandem, quòd docuerit, Deum neque *εἶσιν* neque *ὑπόστασιν*, neque aliud quidquam quòd nominatur, esse: Additque & id ipsum quoque definitum fuisse in Synodo Ariminensi & Constantinopolitanâ. Rectè Philostorgius: in Ariminensi quippe Synodo *εἰσίας* nomen primò rejectum, mox in Constantinopolitana, vbi alioquin Ariminensis fides probata fuit, additum, vt ne *ὑπόστασις* quoque nomen de Deo diceretur, vt testatur ipsamet Synodi illius confessio apud Athanasium *de Synodis pag. 698*, & ex eâ Athanasius *pag. 697*, & *epist. ad Africanos pag. 719 in fin.* : & apud Socratem *lib. 2 cap. 32 pag. 604* : v. & *cap. 33* : & Sozod-

D d d d

menus *lib. 4 cap. 23 in princ.* Et verò hoc est quod veteres testantur, Ariminensi fidei in Constantinopolitana aliquid additum fuisse. Athanasius *de Synodis*: Socrates & Sozomenus *dictis locis*. Hæc inquam illa *θεοσθήνη* est: *θεοσθέντες*, inquit Sozomenus, *ὅτι θεῶ τῆ λοιποῦ ἕσταν ἢ ὑπόστασιν ὀνομάζειν μηδὲλως*. Addit Philostorgius, Constantinopolitanam Synodum definiuisse, vnigeniti generationem omnibus incognitissimam esse, *τῆ μονοθμοῦ ἄγνωστον ἄγνωσάτω πᾶσιν*. Et verò in Confessione fidei Constantinopolitanæ id expressum: nam vbi dictum, *Filium similem Patri secundum Scripturas*, subjicitur immediate: *cuius generationem nemo novit nisi solus Pater qui illum genuit*: apud Athanasium *de Synodis pag. 697*: Socratem, *lib. 2 cap. 32 pag. 604*. Quæ pia alioquin sententia est: inde Athanasij illud inter alia *de humana natura pag. 468*: *ἄγνωστος ἀρρήτως, ἀφελώς, ἀκαταλήπτως*. In Synodi quoque Sirmiensis formula, quæ Latinè primùm ab Arianis conscripta fuerat, similia superioribus omnibus occurrunt, apud Athanasium *de Synodis pag. 695, 696*: & Socratem, *lib. 2 cap. 25 pag. 583*.

¶ AD CAP. III. *De Arianorum in tres sectas diuisione.*

De *Arianorum* in tres sectas diuisione hoc capite agit Philostorgius: nempe, vt id ita opponat iis qui Eunomianis objiciebant, quòd in diuersas sectas abiissent, & quidem sub Theodosio Magno: de quo Socrates, peculiari in id *cap. 23 lib. 5*: & Sozomenus *lib. 7 cap. 17*. Ait igitur Philostorgius, etsi Ariani omnes *ὁμοίωμα* similitudinem vnigeniti cum Patre ex æquo tenerent, contra quam Eunomiani,

miani, qui *ἀόμοιον* tuebantur, attamen diuersimodè hanc similitudinem expressisse: Quosdam enim, *Filium secundum præscientiam* similem, sed *ἐκτέρον* dixisse, *καὶ τὸ θεογνωσμεν ἐκτέρον* ἔφασαν: *ἐκτέρον*, id est, *alterum*, & sic posterius extitisse: scilicet aiebant, *Filium*, cum natura nullam præter cæteros prærogatiuam haberet, vt pote natura sua *τρεπτός* (de quo *supr. lib. 8 cap. 3*) propter singularem tamen curam & exercitationem in malum non inclinantem à Deo idcirco electū, quod prænouisset eum ne utquam hæc prærogatiuam aspernaturum: *θεογνωσὴ καὶ θεοσεωρία* *καὶ αὐτὸ εἶδότε*: καὶ *θεογνωσὴ* seu *θεογνωστικῶς*: de quo Alexander Episc. Alexandrinus in epist. apud Theodoretum, *lib. 1 cap. 4 pag. 5, 6*: Athanasius, *disput. 1 contra Arianos pag. 124*: & formula Arianorum ann. 344 apud eundem Athanasium, *de Synodis pag. 691 in fin.* & Sirmiensis aduersus Photinum à Marco Arethufio scripta apud eundem Athanasium *de Synodis pag. 693*: & Socratem, *lib. 2 cap. 25 pag. 582, b*: vbi tamen ea sententia ab Arianis damnatur.

Secundam Arianorum (qui ex æquo omnes similem Patri Filium statuebant) sectam & sententiam hanc, priori contrariam, memorat Philostorgius: nempe, quòd *Filius secundum naturam Deus esset*, *κατὰ τὴν φύσιν θεός*, non verò secundum præscientiam. Tertiam tandem hanc memorat, *ὅτι ἐκ μὴ ὄντων ἐκτέρος ἀπὸ πέφυκε δημιουργεῖν, ἐκτέρος*, id est, alter (seu posterior) productus sit ad creandum. Cuius Arianorum sententiæ, de Filio videlicet *ὃς οὐκ ὄντων* generato seu creato, innumera apud veteres testimonia occurrunt. Inde certè Ariani *ἑτερόνομοι* dicti;

testis vel Athanasius *de Synodis pag. 698*: & Socrates, *lib. 2 cap. 35*. De his accipiendus & auctor Chronici Alexandrini, Aufonio & Olybrio *COSS.* ὅτι τέτον τῶν ὑπάρχον Θεοδόσιου ὁ βασιλεὺς ἔδωκε τὰς ἐκκλησίας τοῖς ὀρθοδόξοις πανταχῆ ποιήσας σακεῖν, καὶ δειξάς. Ἐξ αὐτῶν τοῖς λεγομένοις ἀειθμοῖς (ἢ Αἰλιανοῖς, vel ἀρετικοῖς) Ἐξωκλιονίτας: vbi Interpres nescio quos Numeros (militares puto vel Palatinos) somniat. Meminit horum Ἐξωκλιονίτῶν Arianorum idem auctor duobus præterea locis: Primum *anno Leonis 10*: vbi ait, Leonem acerrimè persecutum Arianos Exocionitas: διαγωγὴν μέγαν ἐποίησε τοῖς τῆς δόγματος τῶν Ἀρειανῶν Ἐξωκλιονίτῶν: Deinde, *anno Leonis 11*, vbi ait, Atalarichum, post Theodoricum Romanorum Regem Arianum fuisse Exacionitam: ἡ δὲ Ἀρειανὸς τῆς δόγματος, ὅ ἐστιν Ἐξωκλιονίτης: vbi Interpres rursum nescio quos *henoticonitas* suspicatur. Theophanes quoque & Cedrenus de Iustiano, ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀπέσπασε πᾶσας τὰς ἐκκλησίας, τῶν ἀρετικῶν, καὶ ἀνέδωκεν αὐτοῖς τοῖς ὀρθοδόξοις δίχα τῶν Ἐξωκλιονίτῶν Ἀρειανῶν. Theodoriti verò error est, qui *hereticarum fabularum, lib. 4, cap. de Arianis & Eunomianis, Exacionitas* dictos prodit à loco in quo solebant conuenire. Et ita quidem Philostorgius hîc tres diuersas Arianorum sententias exprimit. Cuius verba ita emendanda, partim verò & vertenda sunt: οἱ μὲν γὰρ καὶ τὸ θεωροῦν ἔχουσιν ἕφασαν: οἱ δὲ, τὸ τῶν φῶν θιόν: ἄλλοι δὲ, ὅτι ἐν μὴ ὄντων ἕχουσιν αὐτὸς πῆρως δημιουργεῖν. Id est, *Quidam enim [Filium scil.] secundum præsentiam, alterum seu posterius existisse dixerunt: alij verò, secundum naturam Deum esse: alij denique quod ex non entibus alter seu posterius productus sit ad creationem.* Has verò tres Aria-

Arianorum in speciem diuersas sententias ait Philostorgius, etsi differre videantur in vnum tamen conuenire & conspirare, nempe quod Filium Patri ὁμοῖον prædicet. Quomodo & Ambrosius, *de fide ad Gratianum lib. 1 cap. 4* de Eunomio Ario & Aëtio: *Sed quem potissimum legam? Eunomiumne, an Arium vel Aëtium eius magistros? Plura enim nomina, sed vna perfidia: improbitate non dissonans, communionem discordans: non dissimilis fraude, sed cogitatione discretæ. Cui enim secum nolint conuenire non intelligo, &c.* De diuersis alioquin Arianorum sententiis Epiphanius *heresi Semiarianorum 73*: Socrates, *lib. 5 cap. 20, 22*: Sozomenus, *lib. 7 cap. 17*, quas tamen aliter explicant. Epiphanius quoque Arianorum τρία τῶν ματα ponit, καὶ λέγει τὸ τῶν Ἀρειανῶν εἶδος, seu τῆς ἀπρέθης, εἰς τρία τῶν ματα. *Quid enim illi hîc dixerunt?*

Et hæc quidem de diuersis diuisisque Arianorum inter se opinionibus & sententiis, quas Philostorgius his exprobrat: Qui & alteram aduersus eisdem criminationem subjicit: ait scilicet, Arianos, postquam in varias diuersasque semel sententias iuere, in aliam quoque turpitudinem prolapsos: nam & sacerdotia apud eos pretio vendita, & corporis voluptatibus eos indulisse. Quod ordinationum nundinationem attinet, iam olim quoque Athanasius id de Arianis prædicauit, *epist. ad Orthodoxos*: & *epist. ad Solitariam vitam agentes*: vnde & sacerdotum ordinationes ab Arianis factas Eunomiani non admisere, de quo *cap. prox.* De ordinationibus alioquin in genere per pecunias factis, & aduersus eas, vide quæ Photius noster *in Nomocanone tit. 1. cap. 24.* & ibi Balsamo-

nem. Quod corporis voluptates attinet, quibus Philostorgius Arianos indulgisse ait, simul & exprobrat, id de edendi potandique usu & similibus accipiendum: non verò de muliebribus. Nam ut jejunia Eunomiani commendauêre, atque adeò & Philostorgius ipse, de quo in *Prolegom.* ita iidem Eunomiani muliebribus voluptatibus cum maximè indulgêre: de quo *supr. lib. 8 cap. 3: vbi de Theodosio Lydia Episcopo.*

¶ AD CAP. IV. De Eunomianorum ab Arianis auersatione, & de eorum baptismo.

De Eunomianorum ab Arianis auersatione, eorundemque baptismo est hoc caput. Ait Philostorgius, Eunomianos à prædictis tribus Arianorum hæresibus se se creuisse, id est, cum his non communicasse, cum his non conuenisse. Id verò ipsum testatur quoque Ambrosius ad Gratianum *de fide lib. 1 cap. 4* hoc ipso fermè tempore scribens. In tantum verò Eunomianos ab Arianis discordasse ait Philostorgius, ut neque ordinationes neque baptisma Arianorum admiserint: ordinationes scilicet, quia (quod superiore capite dixit) sacerdotia pretio apud hos venderentur: Baptismum itidem Arianorum non admiserunt Eunomiani, quod utique magnum auersi cum primis animi argumentum semper extitit, ut & cæteroquin hæreticorum maximorum Baptisma pro nullo habitum. Sedenim Eunomiani ideò speciatim Arianum baptisma auersati, quòd illi non ritu tantum verum & sensu quoque circa baptismum plurimum discordarent. Etenim Ariani & repetitam immersionem

vsur-

vsurpauere, & in Patre & Filio & Spiritu sancto, & sic in Trinitatis mysterium, verbotenus saltem, baptisma celebrare, teste Athanasio, *contra Arianos Orat. 3 pag. 219: & ad Serapionem quod Spiritus sanctus non sit creatura, pag. 367: & sic τελείωσις eorum in speciem haud aliter atque apud Catholicos peracta. Contra Eunomiani, qui (quod Philostorgius hic ait) non trinâ immersione in Trinitatis videlicet mysterium baptizabant, verum vnica tantum in mortem Domini: vbi tria iam obseruanda veniunt, Primò, quòd Eunomiani Arianorum baptisma non admiserint. Hinc adeò & Catholicos & Arianos quoque ad se accedentes rebaptizabant, quod exertè testatur Epiphanius *hæresi Anomæorum 76 num. ult.* Sozomenus, *lib. 6 cap. 26 pag. 391, b, c, d: vide & l. 58. in princ. & in fin. C. Theod. de hæreticis (quæ data est A. D. 415) & l. 65. dict. tit. & l. ult. eod. Cod. ne sanctum baptisma.* Secundò obseruandum, immersionem, & trinam quidem, in baptismo olim legitimam fuisse, imò ab Arianis quoque in speciem retentam, siue in Trinitatis mysterium, siue ad triduanæ Saluatoris sepulturæ similitudinem: de quo more passiva iam obseruatio est. Videndus saltem hoc ipso tempore Basiliius, *de Spiritu sancto cap. 27: Ambrosius, de sacramentis, lib. 2 cap. 7.* Atenim, quod tertio loco notandum, non ita Eunomiani: hi quippe vnica seu simplâ immersione baptisma peregrè: quòd iuxta Philostorgium docet quoque canon Constantinopolitanus, qui hoc ipso tempore conditus, ordine *septimus: Εὐνομιανοὶ μὲν τοὶ τοὺς εἰς μίαν ἡμετέραν βαπτίζομενοι, &c.* & Sozomenus *lib. 6 cap. 26: & lib. 7**

cap. 17: & Theodoretus, *lib. 4. hæreticarum fabularum*, cap. de *Eunomio & Actio*: & Nicephorus, *lib. 12. cap. 11 & 30 pag. 284.* In quibus Sozomenus notat ex multorum sententiâ & opinione hanc unicâ mersionem non Eunomio ipsi, verum discipulis eius Theophronio & Eutychio adscribi. Epiphanius certe, etsi de Eunomio agat, & ritus cuiusdam seu habitus Corporis ab Eunomianis in baptismo seruati meminerit (puta in caput mersionis, pedibus sursum versis, de quo iam *sup. à lib. 9. cap. 3.*) attamen de hac unicâ Eunomianorum mersione nihil. Ut probabilis proinde eorum sententiâ videatur, qui non Eunomio, verum discipulis eius hunc morem adscribunt. Cœterum, quod quarto loco notandum, unicæ huius immersionis in baptismo rationem hanc reddebant Eunomiani, quod etiam Sozomenus scribit, *lib. 6. cap. 26*: & Theodoretus *dict. lib. 4. cap. de Eunomio* (repetito loco ex *epist. ad Romanos cap. 6. vers. 3: v. & ad Galatas 3*) quod in mortem Domini baptizarentur seu baptismus conferretur, at enim Dominum non nisi semel mortem pro nobis sustinuisse, non bis terve. Basilii quoque *de Spiritu sancto* huius sententiæ meminit *cap. 12*: cuius titulus *ὅτι τὸ εἰς τὸν κύριον βαπτισμα*. Hanc igitur simplæ mersionis in baptismo rationem reddebant Eunomiani, cum trinam Catholici iis quas dixi rationibus tuerentur. Et verò hanc rationem, nempe quod in mortem Domini baptismus celebretur, memorat quoque canon, qui vulgo Apostolorum 30, quo Episcopi vel presbyteri qui simplam mersionem usurparint sacerdotali ho-

tali honori spoliare iubentur: *Si quis, inquit, Episcopus aut presbyter non trinam mersionem unius mysterij celebret, sed semel mergat in baptismo, quod dari videtur in Domini morte, deponatur.* Ad quem locum quoque Zonaras & Balsamon videndi, qui tamen turbide hæc explicant. Et vnica tamen quoque mersio postea in Hispania probata suis rationibus à Gregorio M. *Epist. ad Leandrum*, *epist. 41*: & in Synodo *Toletanâ, 4. c. 5*: vide & Valafridum Strabonem, *lib. de rebus Eccles. cap. 26.*

¶ AD CAP. V. De Arcadio factò Imper.
& Gratiani Imp. cæde, &c.

De Arcadio Imperatore factò, & Gratiani cæde, Philostorgii quoque in Gratianum conuitiis, est hoc caput. Quod ait Philostorgius, Arcadium Imp. à Theodosio patre Imperatorem factum valde iuuenem (quod certè factum A. D. 383) Item quod ait, non multo post (nempe eodem anno 383) Gratianum Imperatorem in Galliis Maximi Tyranni factione cæsum, id omne aliunde notissimum est. Hic illud obserua, quod τὰς αἰῶ Γαλατίας vocat Gallias, *superior Galatiam*, pro Galliâ, ita fermè Græci, vel etiam Galliæ occidentis eidem Philostorgio apud Nicetam *lib. 5. thes. orthod. fid. cap. 7*: apud Socratem *μικρὰ Γαλατία*, *lib. 5. cap. 24*: Sic & supra, Galatia olim, nunc Galliæ *lib. 11. cap. 5*. Sequuntur Philostorgij in Gratianum Imp. calumniæ & conuicia: ait Photius, Philostorgium multas calumnias aduersus Gratianum fingere; in tantum, ut Neroni eum comparet: non alia ratione quàm, ut Photius conjicit, quod Orthodoxus esset Gratianus,

non Arianus aut Eunomianus : id quod supra quoque Philostorgius satis indicauit *lib. 8 cap. 8*, cum notaret, Valentinianum Gratianum filium ad suum morem (ritumque) exercuisse : *εις τον εαυτη σωθησαι τερον*. Eò pertinet & quod supra fingebat de nonnullis à Gratiano punitis ob Valentiniani Iun. fratris inaugurationem *lib. 9 cap. 16*. Hinc iam illa conuitia de quibus *hoc cap.* & inter cœtera, Gratiani cum Nerone comparatio. Iniqui scilicet in Gratianum fuere hæretici, quibus ipse Gratianus odium indixerat : ac nominatim Eunomianis , vt docet Socrates, *lib. 5 cap. 2* : Sozomenus, *lib. 7 cap. 1* : & ex iis Ioannes Antiochenfis , in *excerptis Valesianis* : & Suidas, in voce *Γενητικός*. Neque aliter quoque Gentiles, & in his Zosimus, *lib. 4 pag. 760, 761* : & Ammianus Marcellinus, qui & *lib. 31* eum cum Commodò Imp. comparat : quomodo Philostorgius hîc eum Neroni æquat. ¶ Cur autem Philostorgius Gratianum *Neroni* nominatim comparauit? Nempe ideò , vt mihi videtur, quod sicut Nero abjectis Reipublicæ curis ad musicæ agitandique studium abreptus fuit, ita & Gratianus quoque dicatur, ommissa Reipub. curâ nihil aliud die noctûque egisse, quàm spiculis meditari, summæque voluptatis diuinæque artis credidisse, ferire destinata, vt scribit Victor alter.

¶ AD CAP. VI. *De Exilio Eunomio ab Imp. Theodosio M. irrogato, & eiusdem elogium.*

De exilio, Eunomio à Theodosio M. irrogato , est hoc caput : vbi & Eunomij elogium Philostorgius addit : quorum pleraque exscribit Nicephorus , *lib. 12 cap. 29*, tacito,

tacito, vt alias fermè Philostorgij nomine. De ipso Eunomij exilio videndus & Socrates, *lib. 5 cap. 20 in princ.* & Sozomenus, *lib. 7 cap. 17*. ¶ Quod verò causam exilij attinet, ait Philostorgius, irrogatum id Eunomio à Theodosio Magno , quod reperisset is quosdam è cubiculo suo Eunomij doctrinam sequentes : qua causa & hos Palatio expulerit, & Eunomio simul exilium indixerit. Socrates verò, *lib. 5 cap. 20* : & Sozomenus, *lib. 7 cap. 17*, specialiores causas has adferunt : nempe, quod Eunomius priuatos conuentus Constantinopoli agitaret, quòdque libros edidisset : item, quod multos (hæc causa iam Philostorgianæ proxima) in sententiam suam traduceret, *καὶ πολλοὺς ἐπειθεν ὁμοίως φρονεῖν*, vel, *ὡς τῆς διδασκαλίας πολλὰς λυμαίνόμενον*. ¶ Quod causam exilij istius attinet, referendum id ad A. D. 383 vel 384, vt vel series Philostorgianæ narrationis suadet : & argumentum quoque in id præbent *lex 12. & 13. Cod. Theod. de hæreticis*, quæ per eos annos datae sunt. ¶ *Circumstantias* alias nunc exilij istius, quas Philostorgius memorat, expendamus. Prima circumstantia est, quod Eunomius eo tempore cum in exilium mitteretur, Chalcedone agebat, quod & hinc Nicephorus habet, *lib. 12 cap. 29* : Nempe enim, Constantinopoli paulò ante pulsus Eunomius Chalcedonem concesserat, vbi eum agros habuisse supra docuit idem Philostorgius, *lib. 9 cap. 4 & 5* : Socrates & Sozomenus, & ex iis Nicephorus aiunt, eum Constantinopoli tum moratum, *ὡς θερασείοις διατελοῦντι*.

Secunda circumstantia est de loco exilij Eunomij:

Nempe ait Philostorgius, Eunomium Halmyrida in exilium pulsum: eumque Mysiæ ad Istrum locum fuisse: quod etiam hinc habet Nicephorus, *lib. 12 cap. 29*. Apud Plinium certe, *lib. 4 cap. 12*, Halmyris lacus memoratur, qui ex primo Istri fluminis seu Danubij alueo Peuce supra Istropolim gignitur: Illud verò ipsum est, quod Itinerarium Antonini *Salmoruden* (quomodo id hodie expressum) vocat, locatque in Scythia, inter Nouiodunum, *Istropolim* & *Tomos*. Forte etiam quæ hoc ipso situ in Itinerario Peutingeriano *Salsouia*, pro *Halmyria*. Hanc verò Halmyriden hoc tempore à Barbaris captam ait Philostorgius, qui congelato Istro transcenderant. Quod ego accipiam de Grothungis: de quibus vide Zosimum, *lib. 4 pag. 762*: Idacium Chronico, & in *Consularium*: & Marcellinum *Chronic.* vel forte etiam de Barbaris illis, qui circa *Tomos* nominatim locati erant: de quorum motibus, & Gerontij aduersus eos factis, idem Zosimus *dict. pag. 764*. Et hæc de primo isto nunc Eunomij exilio. Quid deinceps secutum narrat idem Philostorgius.

Primò ait, Eunomium capta Halmyrida Cæsaream Cappadociæ fugatum, ibique Cæsariensium odium incurrisse, quod contra Basilium scripsisset, quod & ipsum hinc habet Nicephorus *lib. 12 cap. 29*: de Eunomij certe libris aduersus Basilium iam *suprà lib. 8 cap. 12*. Ista verò narratione Philostorgius genuinum in Basilium figit.

Secundo ait (quod & Nicephorus habet) Eunomium Cæsarea Cappadociæ in proprios agros, qui Dacoroëni

voca-

vocabantur fugatum: de quibus agris rursum *lib. 11 cap. 5*. Cappadociæ verò & ipsi Dacoroëni agri hi fuere, vt ex collatione quoq; huius loci cum altero *lib. 6 cap. 3 in fin.* colligitur, vbi vide nonnulla quæ ibi dixi. Et verò nominatim id tradit Sozomenus, *lib. 7 cap. 17*, qui & situm eius ad montem Argæum ponit: *Καὶ μὴ δὴ αὐτὴν Καππαδοκίαν Δακωροῦν, ἀλλὰ δὲ ὄρομαζομένην νομοῦ τῆς πρὸς τῆς Ἀργαῶν Καισαρίας*: Nempe ait, *Dacoram in Cappadocia fuisse in regione Cæsareæ Cappadociæ ad Argæum sitæ*. Quod etiam ex Sozomeno habet Nicephorus *dict. lib. 12 cap. 39*: qui alioquin Philostorgium hinc exscribit. Ibidem, verò, Dacoræ inquam, non multò post mortuus Eunomius, de que *inf. cap. 5 lib. 11*. Ergo in proprios agros fugatus Eunomius: quomodo certè Theodosius M. A. D. 383 Eunomianorum quoque professores ac ministros perquisitos ab omnibus vrbi- bus ac locis expelli à cœtibus, & ad proprias unde oriundi erant terras redire iussit, ne quis eorum aut commeandi ad qualibet alia loca, aut emigrandi ad vrbes haberet potestatem, *l. 12. Cod. Th. de hæreticis*. Quod huic loco apprime conuenit.

¶ Et hæc de Eunomij exilio, & per occasionem de patria Eunomij. Subjicit verò Philostorgius hac eadem occasione, tria ad Eunomij commendationem. Primò narrat, sese Constantinopolim proficiscentem hoc tempore Eunomium Dacoræ in Cappadocia vidisse, cùm vicesimum atatis annum ageret; quod vtique congruit Anno Domini 388: vt ex iis quæ dicta sunt *suprà cap. 9* intelligi potest, & de quo in *Prolegomenis* plenius. De sua interim Constantinopoli mora iam *suprà*

lib.3 cap.11. Secundo Eunomium elogio prosequitur, quod exscribit Nicephorus *dict. lib.12 cap.29* (authore iam suo Philostorgio τῆς ἐκκλησιαστικῆς hîc laudato, quem & σαρῶς φλιωαφῆν ait) quo eum ἐκθειάζει, id est, diuinis laudibus effert; inter hæc quoque characterem corporis ipsius exhibens. Et initio quidem, prudentiam & virtutem eius incomparabilem ἀσθένειτον (pro quo Nicephorus ἀσθένειτον) effert: mox & personæ eius formam membræque venustatis plena deprædicat: & quæ deinceps sequuntur. *Libros* tandem eius ἀποθειάζει: de quibus suprâ iam quoque *lib.8 cap.12, & infra lib.11 cap.5*. Cæteris verò omnibus præfert eius epistolas, ἀγαθέρειν τῶν ἄλλων ἐπὶ μᾶλλον λέγει τὰς ἐπιστολάς. Quod quidem Photius velut ex Philostorgij sensu, ac non & suo, excerpando refert. Ille enim iam aliud de his (quas ad quadraginta legisse sese ait) iudicium fert, *in Bibliotheca num.138 in fin.* Ait enim, Eunomium in Epistolis eundem dicendi characterem affectasse, quem in aliis: in vniuersum verò, Epistolarum characterem legemq; nunquam audiuisse, neque in iis sese exercuisse, verum ludibrio sese exposuisse, εἰς τὸ σπλιτῆσαι διέπεσον.

¶ AD CAP. VII. De Placidie morte, & de Gallâ altera uxore à Theodosio ducta.

De Placidie Theodosij Imp. vxoris morte, alteraque coniuge Gallâ ab eo ducta, concinentia aliis scribit hoc capite Philostorgius: Placidiam porrò vocat, quæ aliis reuerà Placilla vel Flaccilla. Gallam verò alteram vxorem Theodosij rectè facit cum aliis: in quibus & Zosimus,

lib.4

lib.4 pag.768,769: quam auctor Chronici Alexandrini perperam primam facit A. D. 385. *Arianam* verò eam facit Philostorgius (quod alibi non reperiò) Certe nata ea Valentiniano ex Iustina (quod hic quoque dicitur) quæ Ariana erat, quod aliunde notum est. Atenim Flaccilla orthodoxa fuit, quod scribit etiam auctor Chronici Alexandrini.

¶ AD CAP. VIII. De Theodosii M. aduersus Maximum expeditione, &c.

De Theodosii M. aduersus Maximum Tyrannum expeditione, Theodosiique victoriâ, & Tyranni nece est hoc caput. In quibus narrandis consentientia fermè cum cæteris scribit, cum Socrate videlicet, *lib.5 cap.12*: Theodoretò, *lib.5 cap.12*: Sozomeno, *lib.7 cap.13* Singularia tantum quædam in hac narratione sectemur.

Primò ait, Theodosium Thessalonicæ constitutum cum Valentiniano Iun. expeditionem illam mouisse: cum Valentiniano, inquam, qui eò profectus fuerat, quod eius Imperio quoque Maximus inhiaret: quod Zosimus quoque scribit, *lib.4 pag.766,767*: Socrates, *lib.5 cap.11 in fin.* Theodoretus, *lib.5 cap.12*: Sozomenus, *lib.7 cap.13 in fin.* De hac verò Thessalonicæ morâ fidem quoque faciunt ann.388 mense Martio & April. constitutiones nonnullæ.

Secundò ait, Theodosium & Valentinianum misisse aduersus Maximum quatuor Duces seu Magistros militum, Timasium videlicet, Richomerem, Promotum & Arbogastem: De Timasio & Promoto consentit Zosi-

mus, *lib. 4 pag. 769*: vt & de Arbogaste, qui aduersus filium Maximi missus fuit, *pag. 770*: At de Richomere nihil in hac historia, de quo ipso alioquin, & quidem mox, idem Zosimus, *lib. 4 pag. 775, 776*: aliique, etiam Libanius, *de vita sua pag. 67*.

Tertiò ait, Maximum quinque annis Tyrannidem tenuisse, quod etiam Pacatus *in Panegyrico ad Theodosium* testatur *cap. 24*. Rectè: Maximus enim imperium obtinuit A. D. 383 cæso Gratiano 8. Kal. Septemb. cæsus autem Maximus A. D. 388, 5. Kalen. Augusti, vel, vt alij referunt, 5. Kal. Septemb.

¶ AD CAP. IX. *De Theodosij M. Romam aduentu, &c.*

De Theodosij M. post deuictum Maximum Tyrannum *Romam aduentu*: deque Astro quodam Xiphoeide portentoso tum viso est hoc caput: Quod quidem describit Nicephorus, *lib. 11, cap. 37, pag. 306, 307*. Quod prius attieet, de Theodosij M. inquam, Romam aduentu post victoriam de Maximo, id verum est: de quo & fidem faciunt Pacatus, *sub finem Panegyrici*: Claudianus, *in 6. consulatum Honorij*: Prudentius, *lib. 1 aduers. Symmachum*: Socrates, *lib. 5 cap. 14*: Sozomenus, *lib. 7 cap. 14*. Marcellinus, Idacius *in Chronicis*; & Chronici Alexandrini auctor. Imò & de hac quoque Theodosij tum Romæ mora fidem faciunt aliquot constitutiones Codicis Theodosiani A. D. 389, Timasio & Promoto *COSS.* per mensem Iunium (quo scilicet Theodosius Romam introiuit, teste Marcellino, *in Chronico*, & Idacianis *Fastis*) Iuliumque & Augustum: puta *lex 18. de hæreticis: l. 25. de operibus publicis: l. 49.*
de appel

de appellationibus: lex 9. de annonis ciuicis: lex 2. de feriis: l. un. de mancipibus: lex 11 de maleficis: l. 5. 6. de suariis: l. 5. de aqueductu. Quod posterius verò attinet, de Astro *μαχαροφόρος* seu, vt Nicephorus potius vocandum censet, Xiphoeide, tum viso (de quo & duobus præterea locis idem Philostorgius agit, *infra cap. 11: & lib. 11 cap. 7*) temporis caracterisimum hunc apponit: nempe, visum id Theodosio Imp. Roma digressuro, *ἔλαυνεν αὐτῆς μέλλοντος τῆ βασιλείας*: Hinc igitur mense Augusto visum id statuere licet. Quod annum certe attinet, clarum quoque id ex Marcellini Chronico: qui id ad eosdem *COSS.* Timasium & Promotum refert, pariter vt *Fasti Idaciani & Chronicon Alexandrinum*. Malè Prosper Aquitanicus id refert ad A. D. 391 (qui nobis 390) Et hæc de temporis ratione. Quod ipsum astrum attinet, ortum eius, speciem, motum, finemque accuratè describit Philostorgius (& ex eo Nicephorus) qui & Interpretationem eius addit: ait scilicet, astrum istud magnorum malorum orbi præsagium fuisse; quod & ipsum inculcat, *lib. 11 cap. 7*. Durasse tandem astrum istud ait, quadraginta dies. Atenim Marcellinus, *Chronico*, scribit, vicesimo sexto die id disparuisse. Prosper verò, per triginta dies apparuisse. Quo quidem, vt & aliis compluribus similibus hoc opere obseruationibus & interpretationibus, Philostorgius sese Astrologiæ operatum fuisse ostendit: de quo *in Prolegomenis*. ¶ His verò subjicit idem, & alia multa paradoxa & prodigia eodem tempore visa fuisse: Marcellinus certe Chronico quoque ait, grandinem per id

tempus crepitantem per continuum biduum pro pluvia cecidisse, pecorumque arborumque perniciem extitisse.

¶ AD CAP. X. *de Philostorgij scriptis aduersus Porphyrium.*

Aduersus *Porphyrium* se quoque pro Christianis scripsisse Philostorgius indicat *hoc cap. Azōnas* scilicet *καταδιδου* est opera edere, labores procudere. Quod si ita est, quartus hic iam scriptor addatur ad tres alios qui antea aduersus Porphyrium scripsere, Methodium, Eusebium, Apollinarium, de quibus *lib. 8 cap. 14 supra.* His adde & eos qui scriptis suis sparsim datis occasionibus Porphyrium refellunt, veluti Hieronymum, Augustinum, Cyrillum. Ac vt de Porphyrio, Porphyriique scriptis nonnulla adhuc addam, narrat apud Socratem *lib. 6 cap. 6*, Constantinus, se imperante iam impia Porphyrij scripta *αφανισθῆναι* abolita. Imò & illud adde, quod eadem epistola idem memorat, & Athanasius *epist. ad Solitar. vit. ag.* & Theodosius *Iun. quoque refert l. ult. Cod. Theod. de hereticis*, Arianos à Constantino ob impietatis similitudinem Porphyrianis æquatos, Porphyrianosque nuncupatos. Cuius comparationis nominisque Arianis tributi hæc mihi ratio videtur, quod, sicut Porphyrius libris suis Christianam religionem bello potissimum sacris Scripturis indicto eas impetiisset (in eo enim præcipuus Porphyrij labor versatus, vt sacrae Scripturae auctoritatem, Christianæ religionis fundamentum, labefactaret, euerteret) verbâque captasset, ita & Ariani quoque, qui & ipsi

& ipsi impiissimè sacrarum Scripturarum auctoritatem, sophisticè verò vim sensumque, *λέξεων θρησκευτικῶν*, scriptis suis meris *λογομαχίας*, eludebant: de quo non vno loco Athanasius: & inter alios de Ario Epiphanius *heresi 69. num. 27.* In ipsa certe Constantini epistola hæc ratio in genere redditur: *ὅτι ὡς τοῖς τρέτοις μαμιμλωται, τῶν ἐχθροῦ καὶ τῶν ποροσηροῦσαν.* A nonnemine hæc comparationis nominisque à Constantino Arianis tributi ratio redditur: nempe, illud Imperatori propositum fuisse, vt publico edicto eandem probrosi nominis infamiam Ario eiusque sectatoribus inureret, quâ Porphyrium flagrare videbat, & vt pari exemplo, quo Porphyrij libros extinxerat, impia eorum scripta supprimeret. Quod minus satisfacit: exertè enim ob morum conuenientiam id nominis Arianis tributum in ipsa epistolâ dicitur.

¶ AD CAP. XI. *De Portentis aliis hoc tempore visis, &c.*

Sicuti de *Portentis* seu *Prodigiis* πρὸς aliis passim in historiâ suâ Philostorgium egisse obseruat Photius *huius capituli fine*, cui rei fidem fecit quoque *cap. 9. sup.* ita & duo nunc hoc capite narrat, quæ eodem tempore quo astrum Xiphoeides, de quo *dict. cap. 9.* sub Theodosio M. visa fuerunt, & quidem post victoriam de Maximo Tyranno, Theodosiique Romam aduentum: Quod quidem caput etiam excribit fermè Nicephorus *lib. 13 cap. 17 pag. 307, 308*, in nonnullis contractius. Duos igitur homines natos narrat; quorum vnus in Syriâ, ingenti magnitudine naturam humanam excedente, quinque cubitorum,

palmo etiam addito fuerit, pedibus tamen non correspondentibus ad tantam proceritatem, & intortis etiam varisque: huic verò nomen fuisse *Antonio*, vixisseque eum ad viginti quinque annos vsque: Alter verò tantâ breuitate fuerit, vt perdice minor esset, & vt Philostorgius rhetoricatur, *ὡς τε μηδ' ἀχάρις τοῖς ἐν τοῖς κλωβοῖς πέρδι- κας ἐκμιμῆσαι, καὶ σωμαθῦρειν αὐτὰς ἔειν ἐκείνοις*: pro quo Nicephorus, *ὡς ὡδραπλήσιον εἶν πέρδι, καὶ μηδ' ἀχάρις ἐν κλωβῶ τλω ἐκείνῃ εἶν ἡερομιλίαν, πρὸς ἔειν κινέμεν καὶ σωμαθῦρων ἐκείνῃ*. Additque Philostorgius, quod *ὡδραδὲξάτερον*, homini isti quamlibet breuissimo, iudicium incorruptum fuisse; ὅτι καὶ φρόνησις ἐν τῷ τῶ ἀνδρόπῳ ἐδὲν ὑπὸ τῆς βραχυπυγῆς καταπλαπτο- μῶν: item, neque voce neque sermonibus rudem fuisse: tandem, hunc haud multo minus quam superiorem vixisse. Quod vocem *κλωβοῖς* attinet, putet quis reponendum *κλωβοῖς*, id est, vinculis, vel *κλυβοῖς*: quomodo *κλυβάτης* herba, quæ *perdicium* vocatur. Verum, quod etiam Nicephorus ostendit, reponendum hîc *κλωβοῖς*. Epigramma vetus apud Suidam, habet, *κλωβοῖς ἀμφιπέρωτας* caueas auium, circum vndiquaque ruptas. Interpreti verò Nicephori hic aqua hæsit, cum *globum*, hominum scilicet, interpretatus est, aliúmque prorsus & alienum huic locosensum affinxit: ita scilicet: Neque ingratum spectaculum erat, si cum illo in globo (hominum scilicet) conuersaretur, & ad contentionem excitatus colluderet. Verum neque Nicephorus ipse Philostorgium satis expressisse videtur.

¶ AD

¶ AD CAP. XII. De Ieiunij lege quarta & sexta feria: deque Eudoxio quodam ieiunatore.

De Ieiunij lege, quæ quarta Feriâ & in Parasceue obseruabatur, deque Eudoxio quodam insigni jejunatore est hoc caput, sui sine mutilum. Ait Philostorgius, Quarta feriæ & parasceues jejunium non in solâ carniū abstinentia consistere, verum *κανονίζεσθαι*, canone definitum, seu *καὶ δέταξι* esse, vt ne quid alimenti omninò ad vesperam vsque sumatur. De semijejunio in veteri Ecclesiâ statis seu solemnibus duobus septimanæ diebus, quarta videlicet feria & parasceue, id est, Mercurij & Veneris diebus, quibus ad vesperam, id est, ad nonam vsque jejunabatur, passiuam iam obseruatio est: de quo Ignatius ad *Philippenses*, Clemens Alexandr. agens *πρὸς τὴν ἀληθῶς γνώσεσθαι*, Tertullianus, de *ieiunio*, cap. 2, 10, 14: Epiphanius, *hæresi Arianorum* 75, num. 3: & *Compendio doctrinæ Christianæ*: Prudentius, in *agone Fructuosi*: Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, *epist. ad Casulanum*: Cyrillus Alexandrinus, *sine libri 10 in Leuiticum*. Petrus Alexandrinus cap. 15: Canon qui vulgo Apostolorum 69: Socrates, *lib. 5 cap. 21 pag. 697*: & *lib. 7 cap. 22*: aliique plures & posteriores: Quibus deinceps addatur & hic Philostorgij locus. Ieiunium porrò istud, initio quidem non sub lege præcepti erat, seu *καὶ δέταξι*, verum ex arbitrio & potestate munus istud obibatur, vt apud Tertullianum de *ieiunio cap. 2*. Catholici aiunt: Etsi auctoritatem eius Epiphanius, in *expositione fidei*, num. 22, ad Apostolos referat (quod tamen Socrates negat, *lib. 5 cap. 21*) Et Petrus Alexandri-

nus secundum traditionem præceptum id refert. A passivitate scilicet ad necessitatem res hæc traducta : vnde & Philostorgius quoque κανονίζεσθαι ait : & mox rursus καὶ διατάξιν : Nempe generalem Ecclesiæ Christianæ observantiam indicans verbis κανονίζεσθαι & διατάξεως : Cum alioquin alia jejunia pro locorum diversitate vel pro arbitrio cuiusque variarent : veluti jejunium Sabbathi Romæ , & si quibus aliis in locis , teste Augustino, refragantibus quamlibet aliis. Alioquin , quod Augustinus dixit, *epist. 86*, quibus diebus non oporteat jejunare , & quibus oporteat , ΠΡÆΣΕΠΤΟ Domini vel Apostolorum non invenitur definitum. Idemque *epist. 118*, in rebus huiusmodi quidquam negant esse vel Scripturæ sanctæ auctoritate definitum, vel uniuersæ Ecclesiæ traditione determinatum. Vnde & ab Apollonio reprehenditur Montanus, velut ὁ νηστίας νομοθετήσας, referente Eusebio *lib. 5 cap. 17*. Et Socrates exerte, *lib. 5 cap. 21*, καὶ ἐπειδὴ οὐδὲν εἰς τὰς τέρας ἑβραίων ἔχει δεῖξαι ὡς ἀγγέλμα, δῆλον ὡς καὶ τὰς τέρας τῆς ἐκείνης γνώμης καὶ παραρτίσει ἐπέτρεψαν οἱ Ἀπόστολοι, ἵνα ἐκείνοι μὴ φόβω, μηδὲ ἐξ ἀνάγκης τὸ ἀγαθὸν καταργήζοιτο. Et hæc de ipsomet quartæ feriæ & parasceues jejunio. ¶ Quod temporis rationem modumque attinet , jejunatum iis diebus ad vesperam vsque μέχρι τῆς ἑσπέρας testatur hîc Philostorgius , id est ad horam nonam vsque , seu supremam diei, eoque vsque jejunia ista producta : testis quoque Tertullianus *dict. cap. 2*, quem vide & *cap. 10*, Epiphanius & Prudentius *dictis locis* : & Socrat. *lib. 5 cap. 21* : & *lib. 5 c. 22* : vnde & semi-jejunia dicta : de quibus iam in *Tertull. libros ad Nationes*.

¶ Nunc

¶ Nunc de forma jejunii istius , quod hîc præcipuum. Ait igitur Philostorgius, jejunium istud quartæ feriæ & parasceues non in sola carniū abstinentia , & sic non in ciborum delectu & eduliorum exceptione, quod *portionale* jejunium est, vt loquitur Tertullianus, consistere, quomodo alioquin jejunia alia nonnulla à multis sponte vel in commune ab vniuersa Ecclesia in vsu siccorum, seu ξηροφαγίας carniūque abstinentia transacta, verum vt ne quid omninò cibi capiatur. Quædam certe jejunia, in Xerophagiis tantum consistebant : sed & Quadragesimale quoque jejunium variè obseruatum, apud nonnullos carnis & vini abstinentia : videndus, præter Socratem, *dict. loco* : Theophilus Alexandrinus, *lib. 3 Paschal*. Gregorius Nyssenus *Orat. de amandis pauperibus* : Atenim jejunium quartæ feriæ & parasceues in totali abstinentia , non portionali jejunio sine exceptione eduliorum constare vult Philostorgius. Quod verum puto in veteri Ecclesia : quandoquidem hæc semi-jejunia tantum erant paucarum horarum, & vnus atque alterius diei, idque interuallati : non vt in Paschali vel Quadragesimali, vbi plures dies & continui jejuniis transacti. Et Balsamo tamen quoque jejunium quartæ & sextæ feriæ de ξηροφαγίας tantum lege interpretatur *ad dict. canonem 69* : καὶ ἐν ταύταις τῶν παρομοίας τῆς ἀγίας τεσσαρακοστῆς ξηροφαγεῖν ὡς ἐπισημασμένον. Et ita proculdubio Photij & Balsamonis æuo obseruatum : quæ causa est cur Photius istud ex Philostorgio excerpere, atque ad eò notare voluerit. De jejunio hoc alioquin quartæ sextæque feriæ in Occidente

eodem tempore quo Photius viuebat, Rhabanus Maurus, *lib. 2 cap. 18, de institut. clericor. & canon 34 Moguntinus*, ubi à carne abstineri iubetur. Et hæc quidem de quartæ sextæque feriæ semijejuniorum lege formæque.

Subjicit his Philostorgius exemplum *νησασκῆς* jejunatoris cuiusdam summi, exemplum, cui *Eudoxio* nomen erat, quique Philostorgij *σωμαρσιώτης* erat, de Arij scilicet Eunomiique grege: denique qui presbyter erat: Qui forte Eudoxius ille est, de quo *infy. lib. 12 cap. 9*, qui Eunomianæ synagogæ præfuit Constantinopoli sub Theodosio Iun. cuiusque successor fuit Lucianus. Hunc verò Eudoxium ait, non modò per dies memoriam Dominicæ passionis præferentes iuxta præceptum *κτὶ δὲ τὰ ξιν* jejunasse, verùm etiam reliquo omni tempore idem jejunium obseruasse, si benè capio Philostorgij mentem, cuius verba hîc intercidisse dolendum est. Sic & Epiphanius, *in expositione fidei, num. 22.* pietati studentes, *ἀσκηταὶς ἡσπρανοῦς*, solis Dominicis & Pentecostes diebus exceptis, jejunia sibi indicare scribit. Porro per dies *memoriam Dominicæ passionis præferentes*, quibûsque jejunium præceptum erat, clarè intelligit Philostorgius dies quartæ sextæque feriæ, *τῆς τετάρτης ἢ τῆς ὡρθροσυνῆς*, de quibus supra: Inde enim semijejuniorum per eos dies inducendi obseruandique ratio: nempe quod hi memoriam Dominicæ passionis præferrent, & vt hic dicitur, *δὲ μνήμην τῆς Κυριακῆς πάθους*. In constitutionibus certe quoque quæ Apostolicæ intitulantur, *lib. 7 cap. 24*, causa cur *τετάρτη*, id est, quarta feria jejunandum sit, hæc redditur, quòd

quòd *in eâ contra Dominum iudicium prodiit, cum Iudas promissit pecunia accepta eum tradere*: quibus consentit & Petrus Alexandrinus, *canone 15*: Epiphaniij pariter, *in expositione fidei, num. 22.* ratio est, quod Saluator noster quarta feriâ comprehensus fuerit. De parasceue seu *παρασκευή* & feria sexta nullum dubium, quin eo jejunium obseruatum, quod eo die pro nobis Saluator noster passus in crucem sublatus est, vt disertè Epiphanius, *dicto loco*: vide & Petrum Alexandrinum, & prædictas constitutiones, *cap. 24.* Sozomenus quoque, in eodem cum Philostorgio argumento versans, *lib. 7 cap. 19*: *ἐν τῇ ἡμέρᾳ ὡρθροσυνῆς, καὶ ὀρθροσυνῆς ἄγαν ὁ λαὸς νησθεῖ ἐπὶ ἀγαμνήσει τῆς σωτηρίας πάθους*. Et hæc quidem vera anigmata fuerunt istorum jejuniorum. ¶ Cur autem in hunc de jejunii lege, deque Eudoxio summo jejunatore sermonem Philostorgius hoc loco sub Theodosio M. ingressus est? Eadem videlicet occasione, quâ hoc ipso tempore, immediatè ante narrationem de cæde Valentiniani Iun. scriptores alii Ecclesiastici, Socrates, *lib. 5 cap. 21*: & Sozomenus, *dict. cap. 19. lib. 7*, varios Ecclesiarum ritus, & quidem circa jejunii functionem & obseruantiam memorant, Nouatianorum occasione, qui hoc tempore in Nouatianos & Sabbatianos recesserunt, vt iidem testantur: à Sabbatio qui Iudaico more & tempore Pascha celebrabant, *αὐτὸς κατ' εὐαγγέλιον παραλαμβαίων ἐνήσθει*, ait Socrates, *φθασίων ὡς ἐθῶς ἐνήσθει*, ait Sozomenus. Sed & *νησασκῆς* istum Eudoxium Philostorgius opponere voluit illis, & monachis quidem quos partium suarum memorant, & tanquam *νησασκῆς*

coeteri scriptores commendant. ¶ Illud interea hinc discimus, Philostorgium jejuniorum obseruationi fauuisse: cum alioquin Epiphanius scribat, *heresi Anomaeorum* 76, num. 4, Anomæis nullam jejuniorum rationem seu curam fuisse.

Lacunam quæ hîc occurrit sine capitis quod attinet, est ea biennii integri, à Theodosii magni videlicet Romanam aduentu, mox & eâ discessu A. D. 389, ad Valentiniani Iun. cœdem vsque: cuius historię pars aliqua superest, quam in librum vndecimum coniecimus: Hoc scilicet spatio, proculdubio libri decimi finis, & initium vndecimi continebatur: Quo etiam spatio de *Eunomij* morte Philostorgium egisse necesse est: quandoquidem de extremo eius exilio secessuque in proprios agros A. D. 388 supra egit, *libro hoc ipso cap. 6*: Libro verò proximo *cap. 5* circa A. D. 396 de cadauere eius ex Cæsarii PP. præcepto Iyauam translato: præsertim cum Sozomenus dicat, *lib. 7 cap. 17*, Eunomium haud multo post exilium tempore decessisse.

IN LI-

IN LIBRUM VNDECIMUM.

¶ AD CAP. I. De Valentiniani Iun. cœde.

DE Valentiniani Iun. cœde, quæ congruit anno Domini 392, est hoc caput, sui initio mutilum, quod Nicephorus exscripsit, tacito, vt aliàs fermè, Philostorgij nomine, *lib. 12 cap. 38*: vbi cum Philostorgius consentientia ferè cœteris scriptoribus narret, Zosimo, inquam, *lib. 4 pag. 774, &c.* Rufino, *lib. 2 cap. 31*: Socrate, *lib. 5 cap. 24*: Theodoretò, *lib. 5 cap. 24*: Sozomeno, *lib. 7 cap. 22*, plura tamen adhuc singularia habet, & quidem de hoc Valentiniano Iun. Imperatore: quibus insistere iuuat. Primò ait, Valentinianum Iun. venationi ferarumque ludis & muneribus, quibus leones & vrsi exhibentur, maximoperè delectatum; in tantum, vt eundem vitæ, Imperii & ludorum istorum numerum subducatur, *αὐτὸς (f. αὐτός) δὲ τὸ ζῆλον καὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ τὸ εἶναι τοῖς θηρίοις ἀθλῶν εἰκαστὸν εἶναι ὑπέροως δαμέντων ἔτος ἀπεφθάρη.* Id verò ei exprobratum aliquando, verùm ab eodem emendatum, scribit Ambrosius, *Oratione in eius funere*: *Ferebatur primò ludis Circensibus delectari: sic istud absternit, vt ne solemnibus quidem Principum natalibus vel Imperiali honoris gratia, Circenses putaret esse celebrandos. Aiebant aliqui ferarum eum venationibus occupari, atque*

ab actibus publicis intentionem eius abduci, omnes feras uno momento iussit interfici.

Secundo loco *Aetatis eius & Imperij* annos computat: Nempe dicere videtur Philostorgius Valentinianum Iun. vicesimo & aetatis & Imperij anno cœsum: quod etiam Nicephorus hinc proculdubio habet *lib.12 cap.38 in fin.* In quo utroque peccat. Nam quoad annos Imperij attinet, Ambrosius *Oratione de eius obitu pag. 12*, Iosia exemplo, octodecim tantum computat. *Metuo ne & tu nobis aliquâ offensione sis raptus, ut octauodecimo regni tui anno imminentis mali acerbitatem quasi iustus euaderes.* Recte, tot enim sunt consulatus ab A. D. 375, quo Imp. factus est (de quo *sup. lib.9 cap.16*) ad annum 392, quo interfectus est, non quidem quod anni octodecim sint absoluti, verum quia totidem sunt Consulatus, ac proinde totidem Imperij anni. Quare non erat quod Baronius mendum irreplisse putaret apud Ambrosium in *ann.392, num.9.* Quod aetatis annos attinet, quadrimum fuisse supra dixit *lib.9 cap.16*, cum Imperator factus fuit A. D. 375: quare natus fuerit anno 371 vel 372. Certe Hieronymus quoque *epist. de exitu Nepotiani*, Valentinianum adolescentem adhuc & penè puerum occisum esse memorat.

Tertiò ait Philostorgius, & ex eo Nicephorus, *d. lib.12 cap.38*, Valentinianum Iun. iræ immodicæ fuisse, id quod vel maximè ei mortem arcessiuerit. Id verò à nemine præterea Valentiniano objectatum: imò neque ipsemet Ambrosius id inter delicta iuuentutis eius, quæ alioquin narrat, memorat. Et verò quod Philostorgius mox sub-

subjicit iustæ indignationis potius fuit quam iræ immodicæ, quæ culpari possit.

Quartò memorat iam causas reconditæ vindictæ in animo Arbogastis, atque adeò & Valentiniani cœdis mox infecutæ. Ait, offensum in sermone quodam Valentinianum, gladium in Arbogastem stringere voluisse, verum prohibitum eum à *δουφώρα*, id est, à satellite quodam, cuius gladium stringere volebat: Et quamquam Valentinianus in præsens Arbogastem demulcere, atque ab omni suspicione abducere voluisset, attamen Arbogastem ex ipsiusmet verbis accurate intellexisse *ὑπόνοιαν* eius, quid inquam animo Valentinianus volueret secretè reconderetque: Interrogante quippe Arbogaste tantæ iræ causas, Valentinianum finxisse *sibi ipsi sese manus inferre voluisse*, eò quod *cum Imperator ipse esset, nihil tamen eorum quæ vellet facere valeret.* Hæc scil. huiusce loci obscuri alioquin sententia est, quam etsi Nicephorus *dicto loco* fermè ceperit, non vno tamen loco verba eius interpolauit. Obscuram sententiam facit maximè vox *ὑπόνοια*, ibi, *ὅτι τῶν λόγων τινὲ ὑπόνοια αὐτῆ μάλλον εὔρεν εἰς ἀκρίβειαν μετισταθεῖν γνώσεως.* Ὑπόνοια est cum aliud agitur aliud simulatur, cum quid simulando aliud animo voluitur reconditur, agitur. Denique *ὑπόνοια* est intentio animi secreta, recondita: ut hîc Valentinianus, Arbogastem à suspicione abducere volens, in quem gladium stringere voluerat, finxit sese in semetipsum gladium stringere voluisse, quod iure Imperatorio non vteretur: Quo dicto sanè ipso Valentinianus *ὑπόνοιαν* suam

clarè prodidit, nempe quod per Arbogastem quæ vellet non & facere valeret, atque ideò animo suo satis ostenderet, sese volutare atque agitare, quomodo Arbogaste sublato suæ voluntati velificari ipse posset. Atenim hæc ῥητορικώτερον ita inuertit Nicephorus: τότε μὲν λόγους παροήγησε τῷ Αεριογάζῳ πλὴν θεοφειαν, ὁ δὲ τοῖς λόγοις μᾶλλον πλεῖον σφετέραν ἠκεῖνα ὑπόνοιαν εἰς γνάσιν μεθισταμένην. Et sic ὑπόνοιαν ipse pro suspicione Arbogastis extulit. Cæterum etsi hæc non ita referant alii scriptores, proxima tamen memorant. Zosimus *lib. 4 pag. 775* ait, cum Arbogastes militum benevolentiam subnixus etiam aduersus Valentinianum liberior esset, sic ut quæcunque non rectè fieri putabat, prohiberet, ὅσα μὴ καλῶς αὐτῷ μηδὲ παροσηκόντως ἔχειν ἐδόκη, κολλύων, Valentinianum id permolestè ferentem opposuisse sese quidem ipsi sæpius, sed nihil profecisse: tandem Valentinianum haud ferentem amplius ut Arbogasti subiectus esset, ὑποτετάχθαι δὲ τῷ τῷ περαγτέρῳ μὴ φέρων, cum Augusto folio sederet, Arbogastem venientem toruis oculis adspexisse, libellumque ei porrexisse quo ei Magistratum abrogabat: At Arbogastem libello perlecto dixisse, Valentinianum potestatem sibi neque dedisse, neque abrogare posse: hisque prolatis discerptoque libello & in terram projecto, discessisse: Exque eo tempore suspiciones & inimicitias non clam verum palam inter se fouisse. Hæc Zosimus. Rufinus quoque *lib. II cap. 31* inter alias de morte Valentiniani sententias refert, Arbogastem causas prestitisse quibus in hoc adolescens (ut laqueo vitam finiret) cogereur, quod minus ei tanquam per ætatem nondum valido, li-

bera

bera de omnibus indulgeret imperia. Prosper Aquitanicus *Chronico. Valentinianus ad vitæ fastidium nimia Arbogastis Magistri militum auctoritate ductus, laqueo apud Viennam periit.* Et Sozomenus pariter *lib. 7 cap. 22* scribit, quosdam putare, Valentinianum sibi ipsi manus intulisse, quod quædam conatus quæ eius ætatis feruori non conuenirent, prohibitus fuerit, ac propterea viuere amplius noluisse, Quod Imperator cum esset, quod vellet facere non permetteretur, ὅτι βασιλέων μὴ συγχωρεῖτο ποιεῖν εἰ βέλτεται. Vbi vides ab his omnibus scriptoribus pariter id memorari, indignatum Valentinianum, quod cum Imperator esset, non & quæ vellet per Arbogastem agere posset: quod ipsum ait Philostorgius. Cui accedat & Sulpitius Alexander apud Gregorium Turonensem *lib. 2. histor. Franc. cap. 9*, qui necessitates Valentiniani commemorans adjungit, clauso apud Viennam Palatii ædibus Principe Valentiniano, & penè infra privati modum redacto, militaris rei cura Francis satellitibus tradita, ciuilia quoque officia transgressa in coniurationem Arbogastis, nullusq; ex omnibus sacramentis militia obstrictis reperiebatur, qui familiari Principis sermoni aut iussis obsequi auderet. De ense verò quem Valentinianus in Arbogastem stringere voluerit, nemo præter Philostorgium agit: sicuti retrò, de libello quo Arbogasti imperium abrogabatur, nemo præter Zosimum.

Nunc de ipsa Valentiniani Iun. cæde: vbi locus, occasio, cædisque genus spectanda sunt. Quod locum attinet, Viennæ Galliarum patratum id ait, quod etiam Ambrosius, & Sulpitius Alexander, & Zosimus *lib. 4 pag. 776*

testantur : & quidem in Palatio (Viennensi scilicet) καὶ τὸ πάλαιον (pro quo Nicephorus habet καὶ τὴν αἰάκτορα) quod etiam Epiphanius *lib. de mensuris & ponderibus* scribit pag. 877 : & indicat quoque Sulpitius Alexander. Zosimus ait, prope muros εἰς τὸ ταύτης τείχος. Quod occasionem attinet, ait Philostorgius cū Arbogastes Imperatorem pransum meridie in secessu Regiæ ad ripam fluminis (Rhodani scilicet) vidisset ludentem, οἷς ἐματαιωσάδει καὶ λιπιδύμδρον, pro quo simplicius Nicephorus παραγίοις ποὶ χαλάζοντα, fatellites in eum immisisse : illos vero Imperatorem manuum vi & immanitate strangulasse, nullo tum ministrorum Imperatori præsente, quod eo tempore pransum illi iuissent. Zosimus quoque, ait, Valentinianum ἀμα ποὶ τῆς στρατιῆς παιδίας ἐναχαλεμδρον, interfectum. At Socrates *lib. 5 cap. 24* ait καὶ θύδοντα dormientem strangulatum.

Tandem ait Philostorgius, eos qui Valentinianum strangulauerant ἡμιτύβιον (de quo supra) ipsiusmet sudarium, collo eius laquei instar aptasse, quò ita à semetipso strangulatus crederetur. Orosius quoque *lib. 7 cap. 35*. Atque ut voluntariam sibi consciuisse mortem putaretur, laqueo suspensus est. De ἡμιτύβιῳ ipsius Valentiniani collo eius injecto nihil cæteri scriptores. Illud quidem referunt nonnulli, creditum à multis Valentinianum semetipsum strangulasse. Sozomenus, *lib. 7 cap. 22* : & Rufinus, *lib. 7 cap. 31*.

¶ AD CAP. II. De Eugenio Tyranno, & Theodosii M. de eo victoriâ.

De Euge-

De Eugenio Tyranno, & Theodosii M. de eo victoriâ : deque Theodosii ipsius morte agitur hoc capite: de quo agunt & Zosimus, *lib. 4 pag. 778* : Socrates, *lib. 5 cap. 24* : Theodorus, *lib. 5 cap. 24* : Sozomenus, *lib. 7 cap. 22*. Circa prius notandum est quod Philostorgius ait, Arbogasten Eugenum Imperatorem fecisse, eò quod genus ipsius eum ipsum Imperatorem fieri vetaret : quandoquidem Barbaro parente natus erat, id quod etiam hinc habet Nicephorus, *lib. 12 cap. 39* : vnde & Claudiano *in 3. Consul. Honorij*, Arbogastes hic Barbarus exul vocatur : & *in 4. Consul. pag. 136*, Germanus exul : Nempe genere Francus is erat : vide Zosimum, *lib. 4 pag. 774*, ex iis videlicet qui in Gallias translati fuerant, qui Læti vocabantur, de quibus plenè *ad Cod. Theodosianum*. Quare & Sulpitius Alexander apud Gregorium Turon. *lib. 2. histor. Franc. cap. 9*. eum Gentilem facit Sunnonis & Marcomeris subregulorum Francorum. Hinc igitur Socrates, *lib. 5 cap. 24*, eum ex minore Galatia, id est, ex Gallia oriundum dixit, οἷς ἐκ τῆς μικρῆς Γαλλίας ὀρωμδρον.

Quod Eugenum attinet, dignitate τῆς ἀξίας Magistrum fuisse ait Philostorgius : Socrates ἀπηρεφεία τῆ βασιλείας. Vbi Interpres malè vertit Quæstorem : Magistrum scriniorum accipiendum putem, hic enim ἀπηρεφός τῆ βασιλείας. Eunapius *in Nymphidiario* Magistrum scriniorum ita quoque describit, ὃ βασιλῶς τῆ βασιλικῆ γλῶσσαι ἐπέτρεψε. De hoc verò Eugenio vide & Symmachum *lib. 3 epist. 60. 61*. Certe & antequam ad Palatium principis prouheretur alio quoque sensu Magister fuerat Eugenus, nempe

H h h h

literarum & Oratoriæ, vt referunt Zosimus, *lib. 4 pag. 775*: & Socrates, *lib. 5 cap. 24*. Secundo ait, Eugenium religione Gentilem seu paganum fuisse. Certe Sozomenus quoque scribit, *lib. 7 cap. 22*, eum circa fidem Christianam minus sanum fuisse, *ἐκ ὁμοῦ ἀγενεῖαυτο καὶ τὸ δὲ ἡμετέραν χριστιανῶν*: & paganum vel certè semipaganum eum credidisse videtur. Et tamen Christianum eum fuisse liquidò constat ex epistola Symmachi ad eum scripta. Quid igitur? Paganis certe & ipse in nonnullis fauit, vt ex eadem epistola liquet, & ex Paulino, *in vita Ambrosii*: & paganos vicissim fauentes habuit, & quidem Senatores vrbis Romæ, & in his Flavianum: vide Rufinum, *lib. 2 cap. 33*: Sozomenum, *lib. 7 cap. 22*: sed & paganis vaticinatoribus fidem habuit. Inde igitur Eugenius paganus creditus. Et hæc de ipsomet Eugenio.

Quod *Theodosii M. procinctum* aduersus Eugenium attinet, ait Philostorgius primò, Theodosium eius apparatus tempore Imperatoriam coronam alteri filio Honorio scilicet imposuisse, quod etiam Zosimus *lib. 4 pag. 778* ait, & Sozomenus, *lib. 7 cap. 24*: & Claudianus in 3. COS. *Honorij* testatur *pag. 129*: & in 4. COS. *pag. 138*: totaque hyeme bellum apparasse, verèque secuto expeditionem mouisse. Rectè hæc omnia: Eugenius quippe Imp. factus A. D. 392: Honorius verò à patre Imp. factus A. D. 393. vide Marcellinum *Chronico*, quod Chronicon Alexandrin. malè refert ad ann. 389. Anno vero 394 Theodosius contra Eugenium mouit: teste eodem Marcellino *Chronico*. Quod de successu expeditionis prælio ad

Frigi-

Frigidum amnem controuerso (de quo & Zosimus *lib. 4 pag. 778*) victoria tandem Theodosij, & Eugenio capite truncato, & Arbogaste à semetipso interfecto, subjicitur, id omne cæteri quoque scriptores narrant, & Claudianus etiam in 3. COS. *Honorij pag. 129*

Addit, Theodosium hoc bello defunctum *Mediolani* constitisse; ibique constitutum filium suum Honorium accersisse. Prius illud, de morà inquam Theodosij *Mediolani* testatur quoq; Zosimus, *lib. 4 extremo*, & Sozom. *lib. 4 cap. 24 pag. 438*, vbi & mortuus Theodosius. Quod posterius attinet, in eo dissensus aliquis inter scriptores. Zosimus enim, *lib. 4 pag. 778* ait, Theodosium aduersus Eugenium mouentem Honorium secum adsciuisse: idemque scribit Marcellinus, *Chronico*. Contra alij, Claudianus scilicet in 3. COS. *Honorij, pag. 129. col. 2*. Rufinus *lib. II cap. ult.* vtrumque filium à Theodosio Constantinopoli relictum scribunt, postque Eugenianum bellum Honorium ad patrem aduolasse. Imò idem Sozomenus *d. cap. ult.* ait Theodosium morbo correptum Honorium ocisimè euocasse: cui consentit & Philostorgius: Addit & Sozomenus, Theodosium cum Honorium iam præsentem vidisset, melius habere visum. Certe præsentem Honorio mortuum testis est quoque Zosimus, *lib. 4 extremo*. Tandem ait Philostorgius, Theodosium Honorio totum Occidentem commisisse: de quo vide & Olympiodorum apud Photium nostrum in *Bibliotheca*, & Zosimum, *dict. lib. 4 pag. 779*, qui ait, commissam Honorio Italianam, Hispanos, Gallos, Africamque omnem.

Hhhh 2

Sequitur de morte Theodosij. Hunc verò ex intercute morbo seu hydropisi mortuum scribit Philostorgius (quod & hinc habet Nicephorus *lib. 12 cap. ult.*) vt & Idacius *Chronico*. Addit autem Philostorgius Theodosium hunc morbum contraxisse ex vitæ intemperantia luxuque immodico, eumque ideò hoc nomine *κακῶδης* seu traducit: Quomodo & Zosimus pariter, *lib. 4 pag. 738* immodicum voluptuariæ vitæ studium Theodosio M. objectat. Atenim eo nomine Photius Philostorgio & impietatem & impudentiam exprobrat. Certè & Socrates, *lib. 5 cap. 25*, Theodosium mortuum ait, morbo contracto *κακῶδης* *μόχθης*. Sed & Victor Theodosium cum Trajano alioquin comparans, vinolentiam eum detestatum scribit, legèque prohibuisse ministeria lasciuia psaltriasque commestationibus adhiberi: denique, *vescendi continentia valetudinem rexisse*. Est igitur hæc Philostorgij quòque in Theodosium calumnia, eo quod Theodosius Arianis & Eunomianis maximè bellum indixisset: de quo *in Prolegomenis*. Colligit post hæc Philostorgius Theodosiani Imperij annos: nempe ait, Theodosium sedecim annos imperasse: in quo concinunt omninò Socrates, *lib. 5 cap. 25*: Sozomen. *lib. 8 cap. 1*: Theodorus Lect. *in collectaneis Nicephorianis lib. 2 in fin.* Nicephorus, qui hic alioquin Philostorgium sequitur, ait sedecim cum dimidio. Rufinus *lib. 11 cap. ult.* decem & septem annos computat, duobus videlicet annis dimidiatis pro solidis computatis. Rectè hi fermè amnes, tot enim anni sunt ab A. D. 379 ad 395.

Post

Post omnia Philostorgius Felicitatem Theodosij M. hic deprædicat, eiusque causam ex suo ingenio adsignat: quod omne quoque Nicephorus habet & interpolat, tacito, vt alias ferme, Philostorgij nomine *lib. 12 cap. ult.* Felicitatem Theodosij in his quinque ponit: in præclaris victoriis; in monarchia totius Imperij Romani: in eo quod pater duorum filiorum Imperatorum fuerit: quod inconcussum his Imperium reliquerit: denique quod in proprio lecto felicissimam vitam finierit. Quæ vera omnia. Causam verò felicitatis istius omnis hanc specialem reddit Philostorgius, nempe quod præmium istud retulerit, ob feruidum contra idola zelum: *τὸ θεοῦ μοι δοκῶ καὶ τῶν εἰδώλων ζήλῳ τὸ τοῦ θεοῦ δέξασθαι*. Quod & ipsum Nicephorus habet, qui id insuper addit, & generalius, *τῆς τοῦ θεοῦ πίστεως ζήλῳ*, id fuisse, quod Philostorgius dictum noluit, ob indictum, quod supra dixi, à Theodosio M. Arianis & Eunomianis bellum. Vnde contra Socrates, *lib. 5 cap. 10*, diferte hanc felicitatis Theodosij causam adsignat, *ἀπίαν αὐτῶν τὴν ἀποδοῦναι*, quòd de hæresibus abolendis seriò cogitasset. Et sic hac quoque parte notare licet Philostorgij ab aliis dissensum: sed & illud, de quo *in Prolegomenis* plenè, quàm ex suo quicquid scriptores Ecclesiastici sensu, res æstimare atque ita procedere soleant. De Theodosij M. alioquin studio in deturbandis idolis testes cæteri quoque scriptores: Ambrosius *Orat. de exitu Theod. circa princip. & pag. 99*: Rufinus, *lib. 2 cap. 23*: Socrates, *lib. 5 cap. 16, 17*: Theodor. *lib. 5 cap. 20*: Sozomenus, *lib. 7 c. 15*. Fidem faciunt & ipsiusmet Theo-

Hhhh 3.

dofij constitutiones, ac nominatim post Valentiniani Iun. cœdem cum aduersus Eugenium moueret, *lex 12. Cod. Theod. de paganis*: vbi de hoc plura: videndi & Gentiles scriptores, Eunapius, Libanius, & Zosimus *lib. 4 extremo*. Hanc igitur felicitatis Theodosianæ causam adsignat Philostorgius: quem & aliâs Gentilibus seu paganis aduersum maxime fuisse deprehendo: de quo pariter in *Prolegomenis*: Tandem in eo saltem conuenit Philostorgio cum aliis, quod pietati eius hanc felicitatem omnes adscribant, verum aliter atq; aliter. Denique Ambrosius quoque, *dict. Oratione*, Theodosij fidem triumphos adquisiuisse, victoriâmq; militum eam fuisse scribit. Sic aliorum cōtra Principum infelicitatis causas ex suo ingenio metitur Philostorgius: veluti Constantini M. *lib. 2 cap. 4*: Constantis, *lib. 3 cap. 22*: Constantij, *lib. 5 cap. 4*: Gratiani, *lib. 10 cap. 5*: Valentiniani Iun. *hoc ipso lib. 1 cap. 1*.

¶ AD CAP. III. De Rufini & Stelichonis potestate & exitu.

De Rufini apud Arcadium Imp. deque Stelichonis apud Honorium auctoritate, deque infelici vtriusque exitu est hoc caput, quod exscribit quoque fermè Nicephorus, *lib. 13 cap. 1*. In qua narratione concordant fermè cœteri scriptores. Primò ait, Rufinum in Oriente apud Arcadium, Stelichonem apud Honorium in Occidente summam adeò potestatem habuisse, vt relicto tantum penes Arcadium & Honorium Imperij nomine & simulacrum vim penes se habuerint: ἐκείτους γὰρ αὐτῶν ἐκείτων ἦν Θεοδοσίω παύσων τὸ τῆς βασιλείας ἄξιμα καὶ τὸ ὄνομα νέμειν ἐ παραπούμενον, τὸ κρείττος

τὸ κρείττος τῆς ἀρχῆς διὰ χειρὸς καὶ γλώσσης εἶχεν, ἐν ὑπάρχει θεωρητοῦ βασιλευσῶν τῶ βασιλευσῶντος. Quod & cœteri scribunt: & in his Zosimus, iisdem pene verbis, *initio lib. 5*, de Arcadio & Honorio agens, ἀρχὴν μὲν ὀνόματος ἐδώκεν ἔχειν τὸ κρείττος, ἢ ὅτι πάντα τῆς ἀρχῆς δυνάμεις ἐν αὐτῷ ἦσαν ὡς ἀπαρτῆς, καὶ δὲ τὴν ἐπιτέλειαν ἐν τῇ Στελίχωνος γνῶμῃ. Addit Philostorgius, neutrum Imperatorum quorum Præfecti erant, amantem fuisse, imò & Stelichonem filio suo Eucherio Imperium aptare voluisse. Quod & alij memorant.

Secundo loco de Nece Rufini historiam tradit, à quo videlicet, quo item loco, qua causa, quo tempore is occisus fuerit. Nempe primum ait, occisum Rufinum ab exercitu qui Theodosio aduersus Tyrannum (Eugenium scilicet) militauerat, Româ (seu Italiâ in Orientem & Constantinopolim) reuerso. Similiter alij, Claudianus, *lib. 2 in Rufinum*: Zosimus, *lib. 5 pag. 785*: Socrates, *lib. 6 cap. 1*: Sozomenus, *lib. 9 cap. 1*: Marcellinus, *Chronico*, & Chronicon Alexandrin. &c. Secundò ait, occisum Rufinum in loco quod Tribunalium dicitur ante Imperatoris pedes, quod & ipsum Nicephorus hinc habet. In genere alij aiunt, ante urbem seu ante portas urbis, cum Arcadius eò aduentante exercitu processisset. Claudianus, *lib. 2 in Rufinum*: Zosimus, *lib. 5 pag. 785*: Socrates & Sozomenus *dictis locis*: Marcellinus *Chronico*. Solus Philostorgius ait, in Tribunalio. Quod tamen ipsum quoque tacite indicat Claudianus *dict. loco*, cum Rufinum ita inducit loquentem ad Arcadium, vt se participem Imperij faceret.

*Incepit Augustum, scandat sublime Tribunal,
Participem sceptri, socium declaret honoris.*

Sed & auctor Chronici Alexandrini similiter ait, Rufinum cœsum ἐν τῷ Ἐβδόμῳ. Ἐβδόμον hic idem est cum Tribunalio: Τριβενάλιον quippe in ἔβδῳμῳ fuit. Sic idem auctor ann. 383. Ἀρχιεπίσ. Ἀθῶν ἐν Κωνσταντινῶν ἐν τῷ Τριβενάλιῳ τῷ Ἐβδόμου ὑπὸ τῷ πατρὸς ἀνηγορεύθη. Vide & ann. 402. De Tribunalio hoc vide Himerium, Cedrenum, Suidam, Codinum *in originib. Constantinopol.* ibi verò Imperatores inaugurati, coronatique: inter alios Valens, Arcadius, Honorius, Leo, alij. Palatiumque id erat: Himerius, ἐν τῷ παλατίῳ τῷ τριβενάλιῳ. Conditum autem id à Constantino M. ait Codinus: Valens certe Tribunal illud, in quo creatus Augustus fuerat, gradibus marmoreis & tabulis ornauit, vt discere est ex Themistio *Oratione 16 in fin.* Vnde is locus τριβενάλιον dictus. *Tribunal* alioquin *fori Constantiniani* tertia Regione, *In veteri descript. urbis Constantinopolitane* memoratur, & Tribunal purpureis gradibus *extructum regione 2.* Tertio ait Philostorgius, occisum Rufinum, tum Stelichonis iussu, tum quia exercitum ludibrio habuerat, *μυκτηρίζων αὐτοῖς ἐπιφρόεατο.* Quod prius attinet, consentiunt & cœteri qui infestum ideò Rufinum Stelichoni fuisse scribunt, quod hic contenderet vtriusque Imperatoris orbisque curam sibi à Theodosio demandatam. Claudianus *in 3. Consul. Honorij, pag. 130: & in 4. Consulatum, pag. 142: & libris in Rufinum: Zosimus, lib. 5 pag. 782, 785: vide & de hac vtriusque orbis tutelâ Stelichoni mandata eundem Zosimum, lib. 5 p. 8. o. Quod* poste-

posterius verò attinet, quod inquam ait Rufinum ideò ab exercitu cœsum, quod eum ludibrio habuisset, id à nemine alio prætereà nisi à Nicephoro qui hinc habet, memoratur: Forte autem ludibrio habitus hic exercitus à Rufino, quod Stelicho τῷ ἀπεισιλημὸς τῷ δαπέβλητον retentis sibi validioribus in Orientem misisset: Tandem, quod *tempus* attinet, ait Rufinum ea ipsa die cœsum, καὶ ὅτε οἱ στρατοῦχοι μονοεχὶ πλεῖστον ἀπεβλήθησαν. Quod quidem singulare est, idq; etiam Nicephorus exscripsit: sic tamen vt pro ἀπεβλήθησαν, reposuerit, ἀβελῆσαι αὐτῶν ἔμελλον. Certè, nonnulla apud Claudianum occurrunt, *lib. 2 in Rufinum*, quæ huc maximè faciunt: Præter illud quod iam supra retulimus, vbi de Tribunalio--- *nunc tempus:*

*Opportuna meis oritur lux crastina votis,
Quod nolit Rex ipse velit, iubeatq; coactus
In partem mihi regna dari.*

De cupiditate alioquin Imperij & affectata tyrannide quâ in dies magis magisque Rufinus flagrabat, agit Zosimus, *lib. 5 pag. 784: Socrates lib. 6 cap. 1: Sozomenus lib. 8 cap. 1.* Et hæc de cœde Rufini.

Tertio loco characterem & imaginem vtriusque, & Rufini (quem hinc quoque Nicephorus habet) & Arcadij, exhibet Philostorgius: quæ nullibi prætereà ita occurrunt, nisi quod Cedrenus, *pag. 269*, quoad formam, Arcadium depingit, corpore deformem, nigrum, statura prauâ: de Animi certe eius secordia, & quantopere Rufino, de quo hic, obnoxius fuerit, dixi iam ad Arcadij *l. quisquis, Cod. ad leg. Iul. maiest. pag. 66, 67*, ex Zosimo potissi-

mum, qui inter alia ait, Rufinum Arcadio potitum ceu pecude, & Arcadium *φρονήσεως ἐστρημωθιον*.

Quartò addit quæ necem Rufini secuta sunt: Caput scilicet Rufini amputatum ait, orique lapide immisso, circumlatum id per urbem, dextra amputata & circumlata per urbis ergasteria, stipe *insatiabili* petita, vnde multum auri corrogatum fuerit, quibusque passim ad tam gratum spectaculum aurum lubenti animo dantibus. Quæ omnia fermè non tantum Nicephorus ex hoc loco, sed & Claudianus, & Zosimus, & Marcellinus *in Chronico* habent. Illud tantum quod de lapide ori immisso ait, nemo prætereà habet, verùm de capite tantum saxis petito Claudianus

Nec minus assiduis certant elidere saxis

Prodigiale caput, quod iam de cuspide summâ

Nutabat dignâ rediens ad mœnia pœna.

De Stelichonis exitu, quod sub finem hîc adjicitur, suo tempore ad *lib. 12 cap. 1* discutietur.

¶ Intereà in hac de Rufini cœde narratione, intermicare videas stricturas odij Philostorgij in Rufinum, nempe quia hunc Eunomianis maximè infestum fuisse satis colligitur ex legibus quæ sub Arcadij nomine ad Rufinum in Eunomianos datæ, verùm ipsi Rufino reuerà accepto ferendæ sunt: nempe *lex 25. 26. Cod. Theod. de hereticis: lex 13. de paganis*. Eadèmq; igitur peculiaris in Eutropium Philostorgij odij causa: de quo *infra*.

¶ AD CAP. III. *De Eutropio Eunuchò ad summâs dignitates subuecto.*

¶ A D

De *Eutropio* Eunuchò è seruo post Rufinum ad summâs dignitates in Palatio apud Arcadium subuecto, est hoc caput, quod exscribit fermè Nicephorus *lib. 13 cap. 1 pag. 341, lit. b*: Cui concinunt & alij scriptores, qui eandem Eutropij honorum paginam habent; & in his quoque Claudianus, Zosimus, & Honorij *lex 17 Cod. Theod. de pœnis*, &c. sed & Eunapius & Suidas, in eo quod Eutropium aiunt Rufini potestatem obtinuisse, *ἐπιλαβὼν τὴν ἐπιεικὴν κέρτος*. Pauca tantum quædam hîc sublegenda. Primò, *Præpositus* hîc absolutè dicitur (pariter vt *lib. 4 cap. 1*) pro *Præposito S. Cubiculi*: qui videlicet *τὴν ἡγεμονίαν πάντων τῶν βασιλικῶν εἶχε κοιτῶν*, ait Zosimus *pag. 786*: de quo vide *diēt. l. 17*: Zosimum *diēt. pag. 786*: Claudianum *i. in Eutropium*: Socratem *lib. 6 cap. 5*: Chrysothomi *Orationem in Eutrop.* Sic & *Præfectus ὑπαρχῶ* vel *ἐπαρχῶ* absolutè pro *Præfecto Prætorio supra lib. 9 cap. 11, & hoc lib. cap. 5*. Sic & *Magister* pro *Magistro officiorum, infra lib. 12 cap. 1*.

Secundò ait Philostorgius, castrationem submouisse Eutropium à purpurâ, id est, *Eunuchum* non potuisse esse Imperatorem, & ideò Eutropium persuasisse Arcadio, vt quia illud fieri non poterat, Patricium se & Consulem designaret, quæ dignitates certe summæ & Imperatoriæ proximæ erât. Quod quidem nullibi ita expressum. Imò est & qui scribat, Eutropium ad Imperatoriam dignitatem adspirasse: vetus auctor apud Suidam *in voce ὑπατος*. Sic & Barbarum Imperatorem fieri non potuisse supra idem dixit *cap. 2*.

Tertiò notandum, quod ait Eutropium Patricium

factum iam patrem Imperatoris fuisse, qui ne vilem quidem filium generare poterat. Quæ quoque nullibi ita occurrunt: nisi quod similiter de Eutropio Patricio, patre iam Imperatoris Claudianus 2 in *Eutropium*.

*Direptas quid plangis opes quas natus habebit,
Non aliter poteris Principis esse Pater*

Item, ----- *præsidium legum, Genitorq; vocatur*

Principis, & famulum dignatur Regia Patrem.

Et Sozomenus *lib. 8 cap. 7*, ὑπατεῖ καὶ πατρὸς βασιλέως ἀξία ἐπιμήδην. Omitto alia similia quæ ad Eutropium non faciunt, & iam omnibus obuia sunt. ¶ Interim & hîc quoque videas, peculiaris in Eutropium Philostorgij odij causas, pariter vt *infra cap. prox. 5 & cap. 6*: propter odium videlicet aduersus Eunomium & Eunomianos, quod *cap. prox. 5* videre est, vbi plura.

¶ AD CAP. V. De Eunomij sepultura & libris.

De Translatione corporis *Eunomij* & libris eius aboleri iussis, est hoc caput, quod exscribit partim, partim contrahit Nicephorus, *lib. 13 cap. 1 pag. 342*. Ait igitur, *Eunomij* corpus transferri iussum mandato Eutropij per Cæsarium P P. à Dacæoanis Tyanam: ratione mox subiecta: Vbi multa notanda veniunt. Primò, quod de *Eutropij* mandato ait. Id quod ostendit, quâ tum auctoritate fuerit Eutropius, qui summæ Præfecturæ Prætorianæ imperaret. Id verò hîc inculcatur à Philostorgio, vt ita Eunomianorum, suumq; adeò in Eutropium odium significet, de quo plura *inf. quoq; cap. prox.* Secundò notandum,

dum, quod ait de *Cæsario*, eum in Præfectura Prætoriana (Orientis scilicet) Rufino successisse. Hic verò ille Cæsarius P P. fuit A. D. 395, 396, 397, vt ex Constitutionibus Arcadij per hoc triennium ad eum datis liquet. Quo characterismo iam certò statuere licet, Eunomium hoc tempore iam mortuum fuisse, antequam Cæsarius Præfectura decederet ann. 397, multo magis antequam Eutropius cœsus fuisset ann. 399: Sozomenus certe *lib. 7 cap. 17* ait, Eunomium mortuum non multò post quàm exilium ei indictum fuisset à Theodosio Imp. quod incidit fermè in A. D. 387. Et omninò puto Eunomium obiisse circa annum Domini 392, quod, vt iam suprâ indicaui, Philostorgius memorauerat vel fine libri decimi, vel initio libri vndecimi, quorum lacuna ex alio M S. olim forte sarciri poterit. Hieronymus quoque *de scriptoribus Eccles.* qui scriptorum Ecclesiasticorum recensum instituit ad XIV Theodosij Imp. annum vsque, scribit, *dici Eunomium vsque hodie viuere in Cappadocia*. Ergo mortuus liquidò Eunomius hoc medio spatio, inter A. D. 392. & 397. Ad rem. Ergo, Eutropij mandato iussus Cæsarius P P. corpus Eunomij aliò transferre. Sic & alia occurrunt Arcadij (vel sub eius nomine eiusdem Eutropij, penes quem suprema rerum potestas hoc æuo erat) plura alia mandata, Constitutiones inquam sex per A. D. 395, 396, 397, 398, 399, quibus *Eunomiani* variè agitati: puta (præter priorem quæ ad Rufinum P P. decessorem Cæsarij data est A. D. 395, puta *leg. 25 Cod. Theod. de hæreticis*) tres, ad eundem Cæsarium P P. emissæ, puta anno 395,

lex 27. *dict. tit.* & ann. 396, lex 30, 31 *dict. tit.* quibus duabus posterioribus doctores auctoresque Eunomianorum clerici maximè, quorum furor tantum suaserat errorem, de ciuitatibus pelli extorres, & humanis cœtibus segregari iubentur: Pariter vt A. D. 398 constitutione data ad Eutychianum P. P. Cæsarij successorem, *l. 34. d. tit.* vbi ruri quoque conuentus eorum inhibentur. Tandem A. D. 399 cōstitutione data ad eundem Eutychianum *l. 36. cod. tit.* quò pertinet & Synesij *epist. 5.* Ex quibus apparet, variis rationibus ab Arcadio, vel potius Eutropio, per hoc quinquennium ab A. D. 395 ad 399 Eunomianos attritos fuisse. Proinde inter alia quoque translatio corporis Eunomij mandata in Eunomianorum odium. De cuius translationis tum circumstantiis tum ratione porrò videndum est. Ait igitur, translatum Eunomium à Dacærenis (Cappadociæ scilicet) Nempe eò in exilium iuerat Eunomius, in proprios scilicet agros suos: de quo *suprà lib. 10 cap. 6.* seu in patriam suam, vt testatur Sozomenus *lib. 7 cap. 17*, vbi & decessisse eum sepultumque scribit, *ἔτυχε τῆς ἐν πατρὶδι τοῦ τόπου*. Inde igitur transferri iussus Eunomius Tyanam, quæ in eadem Cappadocia erat: *Quò,* inquit, *à monachis qui ibi erant seruaretur*: addito, *Eutropium quippe inuidisse gloriæ Eunomij, & idèò ne cadauer quidem Eunomij sepulturam nancisci permisisse cum magistro* (Aëtio scilicet Constantinopoli) *quamuis id multi peterent*. Nempe Eunomiani Eunomij corpus translatum volebant Constantinopolim, vbi & Aëtius mortuus, sepultusque adeò fuerat, ei que Eunomius os oculosque occluserat, extre-

mâque

mâque officia reddiderat, vt *suprà* dixit *lib. 9 cap. 6.* Quinimò & id quoque Eunomianos vrebatur, ac proinde & Philostorgium, quod Eunomius non Constantinopoli sepultus fuisset, quomodo tamen sepultus fuerat Eudoxius in æde Apostolorum, teste Cyrillo Episc. Alexandrino, qui id velut *ἀδύνατος* & contra Canones factum improbauit: Quod etiam refert Facundus *lib. 2 pag. 143, 144.* Cupiebant igitur Eunomiani Eunomium in eandem sedem cum Aëtio translatum, ad gloriam eius, imò superstitionem augendam. Idque ipsi facturi videbantur, oportunitate agrorum Dacærenorum & vici exigui qui patientiores & aptiores ad transferendum clam corpus erant. Quare transferri iussum id Tyanam urbem Cappadociæ, ciuitatem validam & amplam, & à monachis insuper id ibi seruandum. Scilicet si quid efficax peragendum, vt & si quæ vis inhibenda, per monachos hac tempestate id transactum, vt sub Theodosio ita & sub Arcadio; de quo dicere memini iam ad Libanij *Orationem pro Templis*: idque nominatim in Cappadocia, vt *hic*, & Syria, quò pertinet *cap. 17 lib. 3 sup.* vt & Libanij *Oratio* illa. Inde igitur jam asseruandum monachis Tyanæ in Cappadocia Eunomij corpus creditum: quibus alioquin iniquiorem Philostorgium fuisse & ex *hac loco*, & ex altero illo *cap. 17 lib. 3* colligo. Et hæc quidem de corpore Eunomij, eiusque translatione ab Eutropio mandata, quem Eunomij gloriæ inuidisse ait, *βαμπύρων ἀπέβη τὴν κλέους*. Atque hæc odij Philostorgiani, quod & hic & supra & mox infra intermicare videas, in

Eutropium causa, ob indictum ab eo Eunomio & Eunomianis odium. Eundem verò Eutropium & libros Eunomij publicis edictis aboleri iussisse scribit, quod & Nicephorus hinc habet *lib. 13 cap. 1 pag. 342*, tacito Philostorgij nomine, λόγος δὲ ἔχει (de quibus alioquin Eunomij libris *sup. lib. 8 cap. 12 : lib. 10 cap. 6* : & Photius in *Bibliotheca num. 137, 138*) Id verò constitutione sua Arcadius, ad Eutychianum P. P. (Cæsarii successorem) emissa A. D. 398, sancit, *l. 34. Cod. Th. de hæreticis. Codices sane eorum [Eunomianorum &c.] scelcrum omnium doctrinam ac materiam continentis summa sagacitate mox quæri ac prodi exentâ auctoritate mandamus, sub aspectibus eorum iudicantium incendio mox cremandos : Ex quibus si qui forte aliquid qualibet occasione vel fraude occultasse nec prodidisse convincetur, sciat se velut noxiorum codicum & maleficij crimine conscriptorum occultatorem capite esse plectendum. Et his interim videmus, quò prolapsæ fuerint hac tempestate Eunomianorum res. De quibus alioquin vt & de Arianis hoc ipso tempore scribit Sozomenus *lib. 8 cap. 1* (& ex eo Nicephorus *lib. 13 cap. 1 pag. 341*) eos, quoniam inter sese ἐδρχονόουω dissidebant (de quo *suprà lib. 9. & 10*) ubique imminutos : multos quippe iudicasse ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους εἰσωνότητος, eos de Deo non rectè sentire, atque ideò ad eos transiisse qui eiusdem sententiæ cum Imperatoribus erant. Atque hic etiam finis Eunomianæ apud Philostorgium historiæ est, quantum equidem hæ Photij eclogæ suppeditant : vno tantum addito quod occurrit *infra lib. 12 cap. 9* de Luciano qui Eunomianæ synagogæ post Eudoxium Constantinopoli præfuit, circa*

circa A. D. 420, quod & ipsum exscribit Nicephorus, *diel. pag. 342.*

¶ AD CAP. VI. De Arcadij Imp. uxore, &c.

De Arcadij Imp. uxore, perque eam Eutropio apud Imp. primum inconciliato, moxque infecuto Eutropij exilio cedereque, est hoc caput, quod exscribit & Nicephorus *lib. 13 cap. 4 pag. 352, 353.* In quo cum multa sint quæ cum aliis scriptoribus conueniant, alia tamen singularia sunt. Primum ait, uxorem Arcadij fuisse filiam Baudonis, qui quidem gente Barbarus, expeditionibus verò militaribus in Occidente illustris erat. Quod Baudonem attinet, hic ille Bauto est genere Francus, sub Gratiano Dux inclytus, vnà cum Arbogaste, qui & ipse Francus erat, Zosimo teste *lib. 4 pag. 757* (qui & eos summopere laudat) & *pag. 774* : cuius meminit & Ambrosius *Orat. in funus Valentianæ*, & *lib. 5 epist. 27* (vbi & genere Trans-Rhenanum pariter vocat, & deuotionem exhibuisse ait Valentiano pupillo contra Maximum) & *ep. 88 ad Eugenium.* Hic cum Arcadio primum Consule Consul fuit A. D. 385 : de quo Consulatu eius Symmachus quoque *lib. 4 epist. 15*, ad quem epistola illa, vnà cum altera 16, scripta est. Meminit & B. Augustinus *lib. 3 contra literas Petilianæ cap. 25* : vbi ait se Mediolani Kal. Ianuarij recitasse laudem Bautoni Consuli, pro suâ tunc Rhetorica professione. Huius igitur Baudonis filiam post mortem patris Arcadium uxorem duxisse ait Philostorgius. Et Eudoxiam intelligit, quam alij Gratiani filiam faciunt, vt Nicephorus eo ipso loco testatur. Baronius *ann. 395, nu. 3,*

eumq; secuti alij, Promoti neptem credidêre, ex Zosimi verbis, *lib. 5*, malè intellectis: Zosimus enim non ait eam vnius ex Promoti filiis filiam fuisse, verùm virginē apud vnum ex filiis Promoti educatam: *τέτων δὲ ἀπὸ τοῦ εἶχε παρ' ἑαυτοῦ παρθένον* (Baronius hic vocem *filia* addit) *καὶ λαμβάνουσαν ἑξαμήνην*: & mox, *τῇ αὐτῇ τῆ Περγότι πειρῆ τρεφομένη*. Eam porrò vxorem Arcadium post mortem patris duxisse ait Philostorgius: nempe anno 395, 5. Kal. Maij, vt scribit auctor Chronici Alexandrini.

Ingenium porrò Eudoxiæ istius, quod secundo loco notandum, sic describit Philostorgius, & ex eo Nicephorus: non fuisse scilicet eam factam ad spuriam marij Arcadij naturam, verùm fuisse in eâ haud parum Barbaricæ audaciæ (vt pote Barbaro patre prognata) Cedrenus quoque *pag. 274* ait, eam *βάρβαρον καὶ δευνοκράτιον* fuisse: item, *πολλῶν κακῶν Ἀρκαδίῳ ἀεὶ ἔβρανον*.

Tertio, quatuor liberos Arcadium ex Eudoxia ista suscepisse ait, Pulcheriam, Arcadium, Marinam & Theodosium Iun.: & duas quidem priores ante casum Eutropij, puta Pulcheriam & Arcadium. De Pulcheria quoque ante eum casum nata præter Marcellinum *Chron.* consentit auctor Chronici Alexandr. ann. 399, 14 Kal. Februar. qui idem, cum Marcellino *in Chronico*, biennio ante ann. 397 Flaccillam Iuniozem Arcadio natam scribit, & sic de duabus filiabus Arcadio natis ex Eudoxia consentit ante casum Eutropij, Pulcheria videlicet & Flaccilla, non de Pulcheria & Arcadia: Arcadium enim natam scribit A. D. 400, 3. Non. Apriles. Qui idem alioquin

quin vnà cum Marcellino post eundem casum Theodosium Iun. natum scribit ann. 401, & Marinam ann. 403: Et post hæc Eudoxiam ipsam anno proximo 404 mortuam iidem aiunt.

Sequitur Eutropij casus: de cuius occasione circumstantiisque hic agit Philostorgius. *Occasionem* natam ait, ex Eudoxiæ (de qua eo ferme fine hoc capite in antecessum egit) in Eutropium indignatione, cuius causas enarrat, quas quisq; per se legere potest, nusquam ita alibi nisi apud hunc, & qui ex eo habet Nicephorum, occurrentes. Certè Sozomenus quoque scribit, *lib. 8 cap. 7*, indignationem Arcadij ortam aduersus Eutropium, *ὡς εἰς τὴν βασιλείῳ γαμοτῶ ὀβριότητι*: Quod præter Philostorgium & Sozomenum nemo alius dicit. Alij quippe alias majestatis causas afferunt: vide Claudianum, Zosimum, alios. Et verò ipse Photius *sine huius capituli* apertè ait, huiusce primi casus pœnæque, sed & mortis mox causas alias ab aliis narrari. In transitu porrò obseruandum Rhetoricum verè apud Philostorgium *παρ' οὗ* in exprimenda Eudoxiæ indignatione: Tum deinde quod ait Arcadium ad vxoris querelam in Eutropium commotum, Imperatorem sese iam ostentasse, tum irâ tum verborum atrocitate aduersus Eutropium: Quem alioquin minimè Imperatorem imò socordem describebat *suprà cap. 3*. Quod casum ipsum pœnâque Eutropij attinet, eiusque circumstantias, ait, primò, Eutropium omnibus honoribus exutum, bonisque spoliatum, in Cyprum insulam in exilium missum fuisse: De quâ tri-

plici Eutropij pœna extat ipsamet Arcadij super eo *lex*
17 Cod. Theod. de pœnis : agit & de eâ Claudianus ad eam
 legem conuenientissimè. Et hæ quidem pœnæ initio
 Eutropio ab Arcadio impositæ fuere. Atenim capite
 mox idem multatus fuit. Quod vnum supplicium me-
 morat Socrates *lib. 6 cap. 5* : Sozomen. *lib. 8 cap. 7* : qui ideò
 eum *diēt. l. 17*, & cum Claudiano hæctenùs pugnare non-
 nullis videntur. Verùm sicut ex Zosimo, ita ex hoc Phi-
 lostorgij loco facile *ἐναρποφανές* istud componitur : Initio
 scilicet Eutropius honoribus exutus, bonisq; proscriptis
 in exilium missus, postea & capite multatus fuit. Sede-
 nim duo præterea hac parte singularia admodùm habet
 Philostorgius, & exinde Nicephorus. Primum singulare
 est circa causam huius secundi & extremi iudicij in Eu-
 tropium. Nempe ait, accusatum eum quod cum Con-
 sul factus fuisset, animalibus præter fas vsus fuisset, qui-
 bus nonnisi soli Imperatori vti licebat, *ἐπὶ τῶν ὑπατοῦ ἐργα-
 νει βοσκήμασιν ἀπερχήσατο, οἷς ἐδένει τῶν ἄλλων ἔξω μὴ ὅτι γε μόνω βα-
 σιλεῖ* : Ait Philostorgius *βοσκήμασιν*, pro quo Nicephorus,
 hunc alioquin locum exscribens, ait *κόσμοις παρ' ἄξιαν ἐρχή-
 σατο* : & mox de vestibus id extulit, *οὐ μόνω ἔξῃ βασιλεῖ ἀμ-
 φιέννυδι*. Atenim notādum hic de *βοσκήμασιν* speciatim agi,
 i. de animalibus seu equis. Scilicet, vt quædam alia orna-
 menta solis Imperatoribus, eorùmq; Consulatu refer-
 uata hoc æuo erant, ita nominatim *βοσκήματα* animalia
 seu equi, veluti Palmati, Hermogeniani, Cappadoces, de
 quibus ago plenè *ad leg. vnic. Cod. Theod. de grege dominico* : &
l. i. eod. Cod. de equis curvilibus, & iam aliquid dixi *ad veterem*

Orbis

Orbis descriptionem, & supra. Item animalia alia, quibus ci-
 tra Principis indultum vti non licebat, de quo non vno
 loco Symmachus. Sic & Capitolinus *in Gordianis pag. 152*,
 Equos Siculos & Cappadoces nonnisi permittentibus
 Imperatoribus per factiões diuidi potuisse scribit. Sic
 & sumptuum xeniorùmque modus in officiis Consula-
 ribus certus fuit *l. i. Cod. Theod. de scœnicis*, vbi dixi.

Alterum singulare circa vltimum de Eutropio judi-
 cium est de formâ iudicii, & cognitionis, quâ Eutro-
 pius morti addictus fuit. Ait Philostorgius, & ex eo
 Nicephorus, factum id consistorio in Pantichio habito;
 vbi Aurelianus Præfectus (Prætorio scilicet) aliique in
 illustri dignitate positi de crimine cognouerunt. Vbi
 plura notanda veniunt : primò de loco, in Consistorio sc.
 id factū ait, in Pantichio habito : in consistorio inquam,
 vbi cognitiones Principis agitabantur : de quo *ad Cod.
 Theod.* In Pantichio : Pantichium videri possit Basilica
 Constantinopoli in miliario seu foro, in quâ Fortuna
 vrbs collocata erat : de qua Zosimus, *lib. 2 pag. 687* : So-
 crates *lib. 3 cap. 9 in fin.* & vetus auctor, qui *δημοσίαν τύχην*
 vocat, apud Suidam in *μίλιον*. Verùm non ita est. Panti-
 chium locus erat extra Constantinopolim, inter Chalce-
 donem & Nicomediam : cuius mentio in Itinerario
 Antonini. *Byzantium*, inquit, *quæ & Constantinopolis. Chal-
 cedoniam M. P. XV III. Traiectus in Bithyniam M. P. I V. Panti-
 chium M. P. XV. Libyffam M. P. XX I V. Nicomediam M. P.
 XX II.* Et in Itinerario Hierosolymitano seu Burdegala-
 lensi. *A Constantinopoli transis Pontum, venis Chalcedoniam, am-*

Kkkk 3

bulas provinciam Bithyniam. Mutatio Nafste M. VII. S. Mutatio Pandicia M. VII. S. Mutatio Pontamus M. XIII. Mansio Libiffa M. IX. Mutatio Brunga M. XII. Civitas Nicomedia M. XIII. Et apud Sozomenum lib. 7 cap. 21. ὡς δὲ εἰς τὸ Παντεῖχιον ἦκον, χωρεῖον δὲ τὸ χαλκιδόν. Vide & Dionysium Byzantium de Pantichio.

Secundò obseruandum quod ait Philostorgius de *personis*, quæ de Eutropio iudicauere : nempe Illustres eas fuisse scribit , vt cœteroquin pro dignitate reorum cognitores dati : de quo ad *Cod. Theod.* Inter hos verò fuit Aurelianus P P. de quo multa mentio in constitutionibus Arcadij quæ ad eum datæ sunt , imò & illa ipsa *lex 17 Cod. Theod. de pœnis* (quæ primum de Eutropio iudicium continet) & apud Synesium, *epist. 31, 34, 38* : & in Chronico Alexandrino, *ann. 406, 414.*

¶ AD CAP. VII. De variis hac tempestate Calamitatibus, & mortalitate, & diuina iræ signis.

De variis Philostorgij tempestate (sub Arcadio & Theodosio Iun. scil.) *Casibus* majoribus, diuinæque iræ signis, quæ Xiphian astrum (de quo *sup. lib. 10 cap. 9*) portendisse ait Philostorgius, est hoc caput. Quod quidem exscribit Nicephorus, *lib. 13 cap. 36* : vbi ingentem hominum vbique mortalitatem terræque vastitatem memorat, tum à Barbaris, tum à peste faméque, terræmotibus, hiatibus terræ, illuionibus aquarum, spiculis flammeis, turbinibus igneis, grandine, niuibus, frigore. Quæ omnia vera sunt & apud alios passim scriptores occurrunt:
in Mar-

in Marcellini Chronico, & Chronico Alaxandr. vbi casus hi per singulos penè annos sub Arcadio & Theodosio Iun, memorantur : vide *ann. 394, 396, 401, 402, 404, 408, 417, 419, 422, 423.* De Grandine inter alia inusitatae magnitudinis Constantinopoli pridie Kalend. Octobris *ann. 404*, vide & Socratem, *lib. 6 cap. 17*, & prædictum Chronicon Alexandrinum : vbi dicitur magnitudine nucum eam fuisse *εἰς τύπον μεγάλης κερύων*. Noster ait, manuali lapide maiorem, vsque ad octo libras grandinem ingruisse. Apud Socratem quoque sub Valente *lib. 4 cap. 10, ann. 367* memoratur *χάλαζα λίθοις ἐμφερής*.

¶ AD CAP. VIII. De variis Barbarorum, Rebellionum, Isaurorum sub Arcadio Imp. motibus.

De variis Barbarorum, Rebellionum seu *Antartarum* & *Isaurorum* sub Arcadio (intra decennium ab A. D. 395 ad A. D. 405) per Orientem motibus, turbatòq; adeò plurimùm Orientis statu, seruato temporum & annorum ordine, hoc capite simul & semel agit Philostorgius, quomodo & Sozomenus *lib. 8 cap. 25*, & ex eo Nicephorus *lib. 13 c. 35*. Ac primò quidem agit de *Hunorum* incurfibus per Orientem, ab A. D. 395, ac nominatim in Thraciam, Armeniam maiorem, Euphratensem, Syriam, Ciliciam : de quo Claudianus in *Rufinum* : Zosimus *lib. 5 pag 797, 798* : Socrates *ib. 6 cap. 1* : Sozomenus *lib. 8 cap. 1 & 25*. Quò etiam refero *l. 15. Cod. Theod. de re milit. & l. 34. eod. Cod. de oper. publ.* Et duplicem quidem Hunnorum manum & incurfionem memorat hic Philostorgius; vnam in Thraciam,

alteram in Armeniam, aliásque Orientis prouincias: pariter vt Sozomenus, *lib. 8 cap. 1* & 25.

Secundò memorat Philostorgius *Mazacum & Auxorianorum* in Libyam, Ægyptum, Africam, sub Arcadio incurfiones (ab anno videlicet 397) Mazaces, aliás & Mazices, *Μάζυκες*. Horum situm híc describit Philostorgius, vt & vetus Orbis descriptio *cap. 54*: & Ptolemæus *lib. 4*. De his agit & Marcellinus, *lib. 29 pag. 401, 407*: Stephanus, *in Μάζυκες*: Vegetius, *lib. 3 de re militari cap. 22*: Ioannes Antioch. *ἐξ ἀρχαιολογίας sub Anastasio*: Eustathius *in Dionysium de situ orbis*, & Excerpta Chronologica apud Scaligerum *ad Eusebij calcem*, vbi *Mazici* dicuntur. *Auxoriani*, quorum situs hic pariter describitur, sunt Ausoriani, de quibus eorúmque hoc ipso tempore in Libyam Cyrenaicam Pentapolitanam incurfionibus, deprædationibus, Synesius horum temporum scriptor & *αὐτόπτης* Cyrenes Libyæ Episcopus *epist. 57, 78, 193*: & peculiari in *id Catactasi* seu *ὀμιλία*, quâ id deplorat. Iidem vero illi cum Austurians, de quibus sub Valente Marcellinus duobus locis, *lib. 26 pag. 338*: & *lib. 28 pag. 404*. Iidem denique cum iis qui inuerfis literis hodie *Saturiani* audiunt *Cod. Theod. l. vn. de Saturianis*, quæ hoc ipso tempore data est: vbi dicam fusè.

Tertiò quartóque locò memorat Philostorgius *Tribigildi* vel *Targibili* & *Gainæ* per idem tempus motus, qui congruunt anno 398, 399 & 400. De his verò Claudianus *lib. 2 in Eutropium*: Zosimus *lib. 5* prolixè, quem noster imitatus in multis videtur. Marcellinus, *Chronico*: Socrates, *lib. 6*

tes, lib. 6 cap. 2: Theodoretus, *lib. 5 cap. 32*: Sozomenus, *lib. 8 cap. 4*: Cedrenus, *pag. 269*: Gainæ nominatim motus belúmque scripserunt olim carmine Eusebius Scholaasticus, & Ammonius, teste Socrate, *diēt. lib. 6 cap. 6*. Quod de miraculo nominatim cœlestis cuiusdam visionis Gainæ tempore Philostorgius memorat, de eo & Socrates *diēt. lib. 6 cap. 6*: & Sozomenus *diēt. lib. 8 cap. 4*: de Frauita verò (qui aduersus Gainam missus) vide & Eunapium, *in Eclogis legat.* vbi pariter paganum eum fuisse scribit, & Zosimum *lib. 5 p. 796*, qui & id ipsum testatur: Socratem *diēt. lib. 6 cap. 6 in fin.* De capite Gainæ Constantinopolim delato, ann. 401. vide & Marcellinum *Chronico*, & Chronicon Alexandrinum.

Tandem huius cap. fine memorat Philostorgius *Isaurorum* sub Arcadio incurfiones in Ciliciam, Syriam vtramque, Tracheiam, Pamphyliam, Lyciam, Cyprum, Lycaoniam, Pisidiam, Cappadociam, Pontum vsque, quæ referendæ sunt ad A. D. 405 & deinceps: de quo ipse Zosimus, *lib. 5 pag. 802*: Marcellinus, *Chronico*, ann. 405: & Theodosius Iun. ann. 408, *l. vlt. Cod. Theod. de quæstionib.* Sozomenus, *lib. 8 cap. 25*. In hoc autem prouinciarum istarum recensu loco *Θεσπονίων* legendum *Τερχετων*: nempe *Tracheoten* seu Ciliciam Tracheam, Asperam, cuius ciuitas Seleucia, intelligit, quæ & *Isauria Tracheia* Candido *apud Photium, num. 79*.

IN LIBRUM DVODECIMVM.

643

DE *Stelichonis* (ita apud Græcos semper *Στελίχων*) cæde, & *Olympio* eius auctore, est hoc caput. Quâ de re ipsâ agunt *Zosimus*, *lib. 5*: *Olympiodorus apud Photium*, *num. 80*: *Orosius*, *lib. 7 cap. 38*: *Sozomenus*, *lib. 9 cap. 4 in princip. & in fin.* *Marcellinus Chronico*. Vbi primò notandum (quod & *Photius hic, & supr. lib. 11 cap. 5 in fin. & inf. cap. prox.* notat) *Philostorgium* aduersus *Stelichonem* sentire; quod reuera scilicet is insidias *Honorio Imp.* struxerit, tyrannidisque reus atque adeò iure cæsus fuerit: quod & *cap. prox. 2* magis adhuc inculcat, vbi ejusce rei tria argumenta colligit: cui subscribunt & *Orosius*, *lib. 7 cap. 38*: *Marcellinus*, *Chronico*: *Sozomenus*, *dictis locis*. Quem tamen alij tyrannidis falso insimulatum, injustamque adeò cædem eius fuisse contendunt, puta *Gentiles* scriptores, veluti *Zosimus*, *lib. 5 pag. 808, 809 810, 811 circa med.* & *Olympiodorus apud Photium*. Certè & ipsemet *Photius* hîc disertè *Stelichonem* falsò tyrannidis accusatum injustamque adeò cædem eius alios contendere ait: quibus haud obscure ipsemet *Photius* subscribit, *hoc & prox. cap. & lib. 11 cap. 3 in fin. sup.* ibi, *ὡς εἶπεν λέγει*: *Sozomenus lib. 9 cap. 4* nihil determinat, verùm suspectum

ctum tantum fuisse ait, *ὑποπτεῖ δὲ*: mox rumorem percreebuisse ait, *φήμιν διαδραμεύσας*, tandem *ἰσχυροὶ κακόνους εἶναι*. Verùm, *Gentiles* ideò scriptores ita sensère, eò quod de *Eucherio Stilichonis* filio pagano spem conceperant de instaurandâ *Gentilitiâ* religione aduersus *Christianos* persecutionem moliente, vt referunt *Orosius*, *lib. 7 cap. 38*: & *Marcellinus*, *Chronico*. ¶ Nunc de *Stelichonis* cædis auctore. Eum verò, vt alij, ita & *Philostorgius* *Olympium* Magistrum officiorum vocat. Nam quod *Photius* ait, alios hunc non *Olympium* verùm *Olympiodorum* vocare, id erroneum, & *μημονικὸν* *Photij ἀμείριμα* est. Cætera nunc quæ de *Olympio* hic dicuntur excutiamus; & in quibus dissensus authorum fuerit. Primò ait *Photius*, ab aliis, *Olympij* huius benefactorem *Stelichonem* fuisse dici. Certè *Olympiodorus* quoq; historicus ait, *Olympium* per *Stelichonem* Imperatorî factum fuisse familiarem, *Ὀλυμπία, ὃν αὐτὸν (Stelicho) πρὸ βασιλέως σφαιρίωσεν*. Secundò quod *Olympij* dignitatem attinet, *Philostorgius* indicat eum quo tempore *Stelichonem* interfecit, Magistrum (officiorum scilicet) iam fuisse, cum tamen alij, quod hîc à *Photio* additum, *Olympium* Magistrum tunc non fuisse, verùm post injustam demùm *Stelichonis* cædem pro præmio hanc dignitatem nactum tradiderint. Certè qui injustam *Stelichonis* cædem fuisse contendunt, id omninò affirmant: *Zosimus*, *lib. 5 pag. 811*, *Στελίχωνος τελευτήσαντος &c. αὐτὸς (Olympius) τὴν τῆ Μαγίστρου ἀρχὴν παρελάβανεν*. Et *Olympiodorus*, *apud Photium*, *Ὀλυμπία ὁ ἐπιβελούσας Στελίχωνα Μαγίστρου τῆς ὀφ-*

φιλικῶν γέροντε, εἶτα δὲ πέπεσε ἀρχῆς. Quidquid huius sit, eo ipso anno 408, quo Stelicho cæsus fuit mense Augusto, constitutio quædam Arcadij occurrit, data mense Nouembri, puta *lex 42 Cod. Theod. de hæreticis*, ad hunc Olympium Magistrum officiorum data. Tertio addit hic Photius, à nonnullis scribi Olympium non diu post plumbatis cæsum interfectumque. Id verò Olympiodorus quoque ait, ῥοπαλοῖς παύρην αἰαρεῖται. Nam quæ ex Zosimo supersunt, non ultra fugam eius in Dalmatiam procurrunt. Et adjicit Olympiodorus, aures ipsi prius resectas fuisse: τὰς ἀκοὰς πρὸ τῶν ἐν σκόπεῖς. Causa verò cædis Olympij indicari hic videtur, nempe ob cæsum Stelichonem: in quo de diuino magis iudicio eos de quibus sensit Photium cogitasse puto, quàm quod id Olympij crimen apud Honorium Imp. fuerit. Gentiles sanè scriptores eum Christianæ fermè religionis odio perstringunt proscinduntque: Zosimus aperte, *lib. 5 pag. 808*, vt & Olympiodorus: quem contra (velut Catholicum) laudat quoque binis ad eum literis datis B. Augustinus *epist. 124, 129*. Ex his igitur iam patet, Gentiles & Christianos in hoc difensisse: Hi scilicet Stilichonem iure cæsum aiunt, & Olympium laudant: contra Gentiles Stilichonem non iure cæsum, & Olympium insectantur. ¶ Ad Stelichonis cædem redeamus, quomodo ea facta fuerit, & quo loco. Ait Philostorgius, Olympium arrepto manu gladio qui Imperatori in Palatio præferebatur, Stelichonem percussisse, Imperatorémque seruasse, & sic αὐτῷ ῥοπαλοῖς Imperatori extitisse ad Stelichonis cædem, cum

is Ra-

is *Rauennæ* ageret. Quod quidem nullus præterea ad hunc modum narrat; nam etsi de Olympio consentiant alij, Stelichonem videlicet eius operâ interfectum, quod Olympiodorus quoque & Zosimus scribunt, atramen à militibus interfectum aiunt disertè Orosius *lib. 7 cap. 38*: Sozomenus *lib. 9 cap. 4*. Imò & Philostorgius ipse, *suprà lib. 11 cap. 3 in fin.* vbi disertè ait, exercitum acceptâ ab Imperatore tesserâ eum interfecisse: ὁ τὸ σωθῆναι ὄψα τῆ βασιλείας δὲ ξάμηνος στρατὸς ἀποσφάττεισιν. Qui ita sibi metipso concilianus videatur, quod initio factò ab Olympio exercitus Stelichonem interfecerit. At Zosimus *lib. 5 pag. 813* disertè Stelichonem *Heracliani* manu interfectum scribit, eîusque facinoris præmium Magisterium militum Africæ retulisse. De loco consentiunt omnes, nempe id *Rauennæ* factum, quò Stelicho confugerat, & in his Zosimus, *lib. 5 pag. 809, 810*: Sozomenus, *lib. 9 cap. 4*. ¶ Hic interim notandum, quod dicitur de gladio Imperatori in Palatio prælato. De quo posteriore auctore Codinus, *de offic. aulæ Constantinop.*

¶ AD CAP. II. De Stelichone Tyrannidis reo, & Alaricho seu Gothis in orbem Rom. immiffis.

De affectatâ à Stelichone Tyrannide (de quâ suprà jam *cap super. & lib. 11 cap. 3 in fin.*) pergit Philostorgius hoc capite: quo tria in id argumenta colligit; ad eum semper finem, vt Stelichonem Eucherio filio suo Imperium aptasse probet. De ipso primùm fine, tum deinde de tribus illis argumentis videamus. Circa finem consentiunt Christiani scriptores: Orosius, *lib. 7 cap. 38*: Sozo-

menus, *lib. 5 cap. 4*: Marcellinus, *Chronico*. Gentiles verò scriptores nil tale memorant. Imò Zosimus, *lib. 5 pag. 80*, modestiam Stelichonis commendans ait, eum cum vnius filij pater esset hanc ei dignitatis metam statuisse, vt ad officium Tribuni Notariorum prouecto nullam aliam potestatem tribueret. Sequuntur tria argumenta Tyrannidis affectatæ à Stelichone, atque adeò tria eius crimina. Primum, quod Alarichum Gothum in orbem Romanum, & quidem Honorij, immiserit, eique adeò Alpium claustra referauerit (Alanos, Sueuos, Vandalos pariter immisos à Stelichone nonnulli addunt) Quod ipsum produnt Orosius, *lib. 7 cap. 38*: & Sozomenus, *lib. 9 cap. 4*. At contrarium planè Zosimus, *lib. 5 pag. 802, 803, 805*: & Olympiodorus, *apud Photium pag. 180*, quorum ille ait, Stelichonem, cum videret eos qui Arcadij imperium administrabant, infesto erga se animo esse, cum Alaricho pactum, de Illyrici vrbibus Honorij imperio adiiciendis. Hic verò, euocatum Alarichum à Stelichone, vt Honorio Illyricum armis teneret, eò quod hæc illi prouincia à patre Theodosio in regni partitione obuenerat. Et Photius quoque ipse à Philostorgio hîc apertè ad Gentiles abit, his verbis *ὡς οὕτως λέγει*. Secundum argumentum Tyrannidis à Stelichone affectatæ, seu secundum Stelichonis crimen Philostorgius hoc addit, quod Honorio *venenum* propinauerit: Quod certe vnus Philostorgius habet. Tertium, idque apertissimum argumentum Tyrannidis à Stelichone affectatæ memorat Philostorgius, quod ausus sit etiam *Numisma* (Impe-

rato-

ratorium) solâ formâ exceptâ cudere: quod & ipsum nemo alius memorat. Neque etiam nummi quod sciam vlli Stelichonis hodie reperiuntur. Cùm autem Philostorgius *νόμισμα* ait, auream monetam intelligit: *μορφῶν* verò, habitum Imperialem. Græcis scilicet *νόμισμα* est solidus aureus. ¶ Duo interim obiter hîc notanda veniunt: Primò, Alarichi è Thraciâ in Italiam itinerarium, vnde scilicet, & per quas prouincias Italiam irruerit: nempe ex superioribus Thraciæ partibus per Græciam, Athenas, Macedonas, Dalmatas, Illyricum. Secundò exprobrat Philostorgius Stelichoni, quod cum Honorium generum haberet (post Eudoxiam quippe defunctam, duxerat Honorius primo Mariam, deinde Thermantiam, Stelichonis filias) affectatâ Tyrannide pro filio Eucherio, sibi ipsi injuriam faceret, quod videlicet spretâ legitimâ successione, cuius secundum jus nepoti ex filiâ spes reposita erat, *τῆς καὶ δευτέρου καὶ δευτέρου βασιλείας παρακτερίζων καὶ ζημιώμενος*, Eucherium filium contra jus, *ὡδυνόμως*, Imperatorem facere conaretur. Quæ elegans alioquin sententia est, & ad Iurisconsultorum mentem proximè accedens, qui alienas successiones propriis præferri, neque ferunt, neq; præsumunt: Eumq; qui id faciat, non suis tantum necessitudinibus, verùm sibi metipsi injuriam facere pronunciant: vt qui naturæ vim inferat, successionumque ordinem turbatum eat.

¶ AD CAP. III. *De gestis in Italia post Stelichonis cædem, vel ab Alaricho, vel circa id tempus, &c.*

De gestis in Italia post Stelichonis cædem, ejusque

occasione ab A.D. 409, vel ab Alaricho ipso, vel circa id tempus, deque Alarichi tandem ipsius morte, est hoc caput. Quibus jungenda & ea quæ continentur duobus capit. sequentibus 4. & 5, quæ continuâ serie & Historiæ lege rectè tanquam ad eandem historiam pertinentia ad annum vsque Domini 418 narrantur: ne diuisa alioquin ad memoriam minùs facerent. Capite verò 6 ad temporum ordinem redibit Philostorgius. *Post Stelichonis*, inquam, *cædem*, vt ait Philostorgius. Imò in partem ob Stelichonis cædem, vt Gentiles scriptores, & in his Olympiodorus testatur, *ὅτι τὸν φόνον Στελίχωνος*: & mox *πρὸ μὲν Στελίχωνι πτωχευώτων*: vt mox post Eucherium Stelichonis filium sublatum, *ὅτι τὰυτα* &c.

Narrat igitur primùm Philostorgius ea quæ circa Eucherium Stelichonis filium ejùsque occasione transacta fuerint. De nece equidem eius agunt omnes, sed varias & singulares circumstantias addit Philostorgius. Nempe ait, Gothos Eucherium excipientes Romamque appropinquantes permisisse, vt in quoddam Ecclesiæ asyllum confugeret, mox quæ circa urbem Romam erant depopulatos, nihilominus tamen Eucherium ad Honorij literas interfectum, quæ asylo potiores fuerint, *ἐπ' Ὀνωλεῖ γεῦμμα κρείττον τῆς ἀσυλίας Ἰουόμδρον*. De hac Eucherij fugâ Romam, & quidem in Ecclesiam quandam vrbis Romæ, consentit quoque Zosimus, Gentilis scriptor, *lib. 5 pag. 8. 0, circa fin. & 811, circa fin.* vbi etiam scribit, cum Honorius Eucherium peruestigatum vndique jugulari iussisset, eos qui fuga eum in Ecclesiam quandam vrbis Romæ

Romæ delatum compererant, ob loci reuerentiam, *ὅτι τὴν τῆς πόπου τιμὴν*, missum fecisse: mox tamen, Terentium & Arfacium Eunuchos Honorij iussu Eucherium interfecisse. Porro Stilichonem quoque ipsum Rauennæ in Ecclesiam profugum dolo pariter inde abductum ad literas pariter Imperatoris capite truncatum narrat idem Zosimus, *lib. 5 pag. 810*: de quo plura apud Chrysostomum, & Historiæ Ecclesiasticæ scriptores alios.

Sequitur Historia de Româ ab Alaricho capta: quâ de re Zosimus *lib. 5*: Orosius, *lib. 7 cap. 39, 40*: Olympiodorus, *apud Photium*: Socrates, *lib. 7 cap. 10*: Sozomenus, *lib. 9 cap. 6, 7, 8, 9*: Marcellinus, *Chronico, ann. 410*: aliique recentiores, & in his Cedrenus: vbi ea quæ inuasionem Vrbis præcesserunt, primo loco notanda veniunt. Ait igitur initio, Gothos ea quæ circa urbem erant depopulatos, tum vindicandæ Stelichonis neci, tum quia fame premebantur: mox Eucherio sublato, & propter id, ad bellum aduersus Romanos cum impetu progressos: de quibus vide Zosimum *lib. 5 pag. 812 in fin. 813. & lib. 6 pag. 827*. Post hæc occupatum à Gothis *Portum vrbis Romæ* ait, & exinde *Romam* ipsam frumenti inopiâ aliisque machinis obsessam: de quo vide Zosimum, *dict. lib. 5 & 6*, ex quo petenda quæ hic multa desiderantur, quæque transacta ante hanc Romæ irruptionem, per annum & quod excurrit. De hac primâ Portus, dein & Vrbis Romæ à Gothis irruptione, vide & Socratem, *lib. 7 c. 10*: Sozomenum, *lib. 9 cap. 6, 8*. Obiter verò hic notanda ea quæ Philostorgius hic scribit de *Portu vrbis Romæ*. Primò ait, annonam

publicam, seu frumētum vr̄bis Romæ, ex veteri more ibi conditam fuisse, quod alij quoque monent vel indicant: de quibus conditis Portuensibus, aliis̄que quæ eò pertinent, veluti horreis, saccariis, &c. dico plenè ad *Codicem Theodosianum*. Zosimus quoque *dict. pag. 827*, τὸν δὲ λιμένα καταλαβὼν, &c. κείνῃ τέττε κατέστη, πᾶσαν δὲ αὐτόθι πλεὴν τῆς πόλεως περιέλω δποκειμένῳ δόρων, &c. Secundò describit hunc Portum V. R. graphice Philostorgius, & ex eo Nicephorus, tacito Philostorgij nomine, *lib. 13 cap. 35 pag. 421*, aítque non tantum quod id vr̄bis Romæ νεώτερον fuerit, quomodo & Sozomenus *lib. 9 cap. 6*, verùm & tribus portibus id circumscriptum fuisse: ὑπὸ τῷ Πόρτε, ᾧ δὲ καὶ ὀνομάζουσι τὸ Ρωμαίων ἑπίγειον, μέγιστον, λιμῆσι τεταῖς περιγεγραμμένον, καὶ εἰς πόλεως μικρᾶς ὡς ἑαταινόμενον μέγεθος: *maximum* scilicet *nauale*, tribus portibus circumscriptum, in q̄ parua ciuitatis magnitudinem extensum. Eius figuram aliquam alioquin exhibet in amphitheatri speciem Itinerarium Peutingerianum, vna cum Pharo, quæ ibi erat (cuius meminit Iosephus *de bello Iudaico*: Suetonius Claudio *cap. 20*: & Dio *lib. 60*: Iuuenalis, *satyr. 12*: Flaccus, *5. Αρρῶν*.) Quod de tribus portibus ait Philostorgius, quo Portus vr̄bis Romæ constabat, id accipiam ego de tribus molibus turrium altitudine in eo exædificatis, ad quas singulas moles proculdubio portus singuli erant: Plinius *lib. 16 cap. 40*: *ibi* [in Ostiensi portu] *demersa est* [abies] *à Claudio Principe cum TRIBVS molibus, turrium altitudine in eâ exædificatis obiter Puteolano puluere aduecto.* ¶ Inde jam secundo loco Philostorgius agit de ipsamet vr̄bis Romæ inuasionè, deque iis quæ ab Alarico

larico ibi facta: Duo vero memorat. Primo, Alarichum Romanis decernentibus (quod eis permiserat) Attalum Imperatorem inaugurasse. De hoc verò Attalo Imperatore facto reliqui etiam scriptores, Orosius, *lib. 7 cap. 42*: Zosimus, *lib. 6 pag. 827*: Olympiodorus, *apud Photium: Sozom. lib. 7 cap. 8*: Procopius, *3 Vandalicorum pag. 93, 94*, aliique. Quod verò ait Philostorgius, Alarichum id Romanis permisisse, Zosimus ait iussisse, καὶ τὸ καλῶόμενον: Sozomenus etiam, & ex eo Nicephorus, coëgisse, βιάσει Ρωμαίους: Procopius ait, constituisse αἰεῖπε. Quod tempus attinet, Olympiodorus ait, ante vr̄bem captam, καὶ τῆς αἰλώσεως, Attalum ab Alaricho Imperatorem renunciatum. Zosimus quoque, vbi dixit, Romanos tandem Alarichum ad vr̄bem arcessisse, subjicit, *continuo ac veluti iussi fuerant Attalum sublimem in Augusto folio purpurâ coronâq̄ circumctum collocasse.* De hoc verò Attalo tria addit Philostorgius. 1. De Patriâ eius, eum videlicet Ionem fuisse. 2. De Religione, eum paganum fuisse: Sozomenus certè quoq; *lib. 7 cap. 9* scribit, Attalo deposito & Paganos & Arianos indoluisse: illos, quia Attalum palàm paganismum amplexurum, ipsisque templa feriâsque & victimas restitutum prorsus existimabant, conjecturâ ductâ ex Attali proposito, priorèque educatione, τῆς Ἀττικῆς περιεργεσίας καὶ τῆς περιτέρας ἀγωγῆς (vbi περιεργεσει pro περιτέρα ἀρέσει, seu ἀρέσει εἰς ἀρχῆς, priorè instituto) hosce verò Arianos scilicet, quia sperassent sese Ecclesiis rursum potituros, sicut sub Constantio & Valente: propterea quod Attalus à Sigefario Gothorum Episcopo (cuius Sigefarij Episcopi me-

minit quoque Olympiodorus *apud Photium, decad. 2. pag. 188*) baptizatus fuisset, ipsisque omnibus ideò charus esset, & Alarichò. Ergo ex pagano, Christianum, & quidem Arianum, hoc tempore nominatim fuisse Sozomenus vult: Quem paganum facit hìc Philostorgius. 3. De dignitate Attali Philostorgius scribit, eum Præfectum vrbi tum extitisse: quod postremum & alij scribunt: Zosimus, *d. pag. 827*: Olympiodorus, *apud Photium*: Sozom. *lib. 9 cap. 8*: τῷ ἑπατείδων τῶν tantum vocat Procopius.

Alterum quod Romæ ab Alarichò factum, istud est, quod annonam Romanis sibi ex Portu conuehere permiserit: Romanis inquam, & vt Philostorgius ait, Romanorum reliquiis, λεψαίω, quas fames ipsa & suimet ipsorum comestio reliquas fecerat: de quâ fame Romanorum & ἀλλήλοφαγία creditâ & cœteri scriptores, Zosimus, *lib. 6 pag. 830*: Olympiodorus, *apud Photium, pag. 180*: Sozomenus, *lib. 9 cap. 8*: Hieronymus *epist. 16*. Sic tamen vt serius nonnulli eam referant. Et hæc quidem hæc tamen Philostorgius de his quæ Romæ facta ab Alarico, prima inuasionem, cum longe plura alii memorent.

¶ Tertio loco narrat Philostorgius ea quæ Alaricus post primam illam vrbis Romæ inuasionem Româ profectus fecerit. Primò igitur ait, Alarichum Attalo adsumpto, Ducisque munus ei præstantem, Rauennam aduersus Honorium exercitum mouisse: de qua Alarichi cum Attalo expeditione Rauennam agunt Zosimus, *lib. 6 pag. 828*: Olympiodorus, *apud Photium, pag. 181*: & Sozomenus, *lib. 9 cap. 8 pag. 482 in fin.* Procopius, *dict. lib. 3.*

Interim

Interim notandum quod ait, Alarichum Ducis munus ei præstitisse. Sozomenus quoque scribit, *lib. 9 cap. 8*, Attalo Imp. facto, Romanisque adeò ad aliud Imperium translatis, Alarichum constitutum vtriusque exercitus Ducem, χειροτονήσεται Ἀλάριχος ἑξαπληρῶς ἐκατέρως δυνάμεως, id est, Romanorum & Gothorum: vide eundem *dict. cap. 8 pag. 482 in fine.* Addit Sozomenus, & Ataulphum (de quo postea) constitutum ἡγεμόνα τῶν ἰσπανίων δομεικῶν καλεσθέντων.

Secundo ait, Attalum Honorio mandasse, vt priuatam vitam eligeret, id est, Imperio decederet, & sic corporis extremitatum abscissione totius corporis salutem redimeret, καὶ τῷ τῷ σώματος ἀκροτηρίων τῆ περὶ τοῦ σώματος τῆ δὲ σώματος ἀνήσασθαι: id quod Nicephorus hinc quoque excipit, *lib. 13 cap. 35 pag. 423.* Sic etiam Olympiodorus, *apud Photium, pag. 181*: Sozomenus, *lib. 9 cap. 8* scribit, ad Honorij legationem, quâ Imperij participatum Attalo offerebat, Attalum negasse sese Honorium Imperij consortem admissurum, Honorioque significasse vt locum eligeret quem vellet, siue insulam siue quem alium, in quo priuatus degeret omni Imperatorio cultu deposito. Zosimus quoque, *lib. 6 pag. 828*, ad Honorij legationem quâ Imperij societatem Attalo offerebat Iouium ab Attalo Præfectum Prætorio constitutum respondisse, ne nomen quidem Imperatoris Attalum Honorio relicturum, imò ne integrum quidem corpus, verum in insulam aliquam cum relegaturum, & præterea parte aliquâ corporis mutilaturum. Vbi valde dubito, Zosimum deceptum in his quæ narrat de reali corporis mu-

tilatione, cum figuratè tantum ad eam siue Iouius siue Attalus alluferit: hoc sensu, Imperium potius deponeret Honorius, quod τὸ σάματος ἀπρωθέιον figuratè dixit, saluâ vitâ corporèque, quam τὸ ἄλλε σωτηρίαν vocat. Quem admodum & in eo Zosimus ab Olympiodoro discedit, quod hic Iouium seu Iouianum hoc tempore Honorianarum partium facit: Zosimus verò, Attali.

Tertiò ait Philostorgius, Sarum cum Alaricho congressum prælio superiorem euasisse, & Alarichum Rauenna propulisse. Zosimus, *lib. 6 pag. 829* sic narrat, quasi vtrò Rauenna recesserit: de Saro verò hoc Zosimus, *lib. 5 pag. 806, 810, 812: & lib. 6 pag. 824, 825, 831: Olympiodorus, apud Photium, pag. 180: Sozomenus, lib. 9 cap. 9 & 15.*

Quartò ait, Alarichum postquam à Saro Honorij Duce Rauenna pulsus fuisset, Portu occupato Attalum Imperio exuisse. De hac Attali per Alaricum depositione Zosimus, *lib. 6 pag. 830: Olympiodorus, apud Photium, pag. 181: Sozomenus, lib. 9 cap. 8 in fin. Procopius, dict. lib. 3 pag. 94.* Ait verò Philostorgius, Alarichum Portu occupato id fecisse: quod cæteri silent: Zosimus, *lib. 6 pag. 830* illud hætenus dicit, Attalum Imperio exutum ab Alaricho extra urbem Ariminum, in qua tunc commorabatur. Sozomenus, etsi dicat pariter, *lib. 9 cap. 8 in fin.* Attalum ante ciuitatem Imperij insignibus exutum, at tamen ciuitatis nomen non exprimit. Quod verò de Portu hic dicitur, non de Portu vrbis Romæ accipiendum est, de quo supra, verum de *Portu Rauennæ*, qui olim ab Augusto constructus tertio ab ipsa vrbe miliario Arimi-

Ariminum versus, qui *Portus nouus* dictus, & *classis*, cuius mentio apud Sidonium Apollinarem *lib. 1 epist. 5.* Iornandem, in *Gothicis.* Et verò hoc est ipsum quod Sozomenus scribit *lib. 9 cap. 9*, loco alioquin corruptissimo, nempe Alarichum cum venisset ad Alpes, qui locus ait plus minus 60 stadiis distat à Rauennâ, Attalo deposito cum Imp. de pace egisse: vbi feliciter Doct. Cluuerius reposuit, *τὸς Ἀλπεις, τὸς Κλάσεις: Classis* idem cum Portu: Classis enim oppidum in Portu illo: vide Procopium *Gothi. cap. 3. Agathiam* i. Iornand. *Gothicis. Paulum Diaconum.* Quare de felicissima Sozomeni restitutione dubitari amplius non poterit, hoc nouo jam Philostorgij argumento.

¶ Causas porrò varias memorat Philostorgius Attali depositi: Quosdam scilicet Imperio exutum dicere, quod accusatus fuisset quasi Alaricho non faueret: alios verò memorare, quod cogitasset fœdus cum Honorio facere, & quod impedimento ei esse videretur. Cæteri hanc causam reddunt, quod in Africa aduersus Heraclianum vindicanda consilium Alarici secutus non fuisset, cum interea Roma ideò fame laboraret, quòdque Deus manifestè Attali imperio aduersaretur: Zosimus, *lib. 6 pag. 829, 830: Sozomenus, lib. 9 cap. 8 in fin.* Quibus similia & Procopius *dict. pag. 94*, vbi interpret *ob ignauiam* inferit, quod in Græco non est.

Quintò ait, Alarichum post Attali depositionem Rauennam reuersum, fœderaque cum Honorio ostentasse, verum à Saro repulsam tulisse, additis quæ hic subji-

untur: De prioribus duobus Zosimus quoque consentit *extremo lib. 6 pag. 833*: Sozomenus, *dict. lib. 9 cap. 19*, loco de quo paulò ante. Quod tertium attinet, de Saro à quo Alarichus repulsum retulerit, Sozomenus, *lib. 9 cap. 9* ait, Sarum repente cum suis irruentem, nonnullos ex Barbaris interfecisse. Zosimus quæ dixerit nos jam nescimus, quando ea hîc interciderunt: hæctenùs illud Zosimi reliquæ ingerunt, Sarum Piceno digressum, cum Ataulpho sese imparem sentiret, ad Honorium profugere statuisse, cùmque eo belli aduersus Alarichum gerendi societatem coire.

Et hæctenus quidem de his quæ transacta inter primam & secundam vrbs Romæ inuasionem. Nunc de secunda illa inuasionem. Ait Philostorgius, Alarichum iratum, quod post Attalum dejectum pacemque ostentans à Saro Honorij Duce spretus fuisset, velut hostilem jam urbem Romam inuasisse. Eodem planè modo Sozomenus, *lib. 9 cap. 9*, post Sari factum illud, Alarichum quâ metu quâ irâ percitum eadem viâ reuersum, urbem Romam obsidione cinctam per proditorem cepisse. De hac altera verò & hostili quidem jam vrbs Romæ inuasionem, scriptores alij passim. Duo tantum circa eam hîc prodita expendamus. Prius pertinet ad temporis *σοφιστικόν*: nempe ait, hanc alteram Romæ inuasionem factam post annum prioris ad Portum (vrbs Romæ scilicet) accessus: congruit scilicet hæc anno Domini 400: prior anno 409. Et verò hæc ita distinctè separanda sunt, quæ à multis alioquin commiscerentur, sic ut prioris inuasio-

inuasione tempore facta complurima ad hanc posteriorem trahantur, veluti Attali in Imperatorem creatio, aliæque complura. Et certe nemo est, quantum equidem teneo, qui clarius hæc & distinctius suis quæque temporibus edisseruerit, quàm Philostorgius, cui adde sis & Olympiodorum. Posterius est de clade & vastitate quam passa est vrbs Roma hac altera Gothorum inuasionem: nempe & igne & gladio sæuitum: Hanc verò cladem deslent veterum multi.

Post hæc jam de Alarichi in Campaniam profectio-
ne, deprædatione, ejusdemque ibidem morte agit Philostorgius: de quo Iornandes *Geticis cap. 30*. & historiæ miscellæ auctor, siue is Theophanes, siue Ioannes, siue Paulus Diaconus, *lib. 13*: Palladius, *dialogo 13*. vide & Augustinum *lib. 1 de ciuitate Dei 10*. Neque Campaniam tantum deprædatus Alaricus, verùm & Lucaniam, & Brutios: Palladius *dicto loco*, & Iornandes *dict. loco*, & historia miscel. *dict. lib. 13*: indèque jam è Rhegio Brutiorum metropoli in Siciliam trajicere parabat. Olympiodorus, *apud Photium, pag. 181*: & histor. miscell. *dict. lib. 13*: qui & apud Consentiam mortuum addit.

¶ AD CAP. IV. De Adaulpho Rege Gothorum,
& Placidia cum eo nuptiis, &c.

De Adaulpho Rege Gothorum qui Alarico successit, & Placidia cum eo nuptiis, & de Constantio eam ambiente, tandem & de Adaulphî morte, est hoc caput.

Primò ait Philostorgius, Adaulphum vxoris Alarici fratrem fuisse: quod ipsum tradit quoque Zosimus, *lib. 5*

pag. 813, in princip. Olympiodorus apud Photium pag. 179: & Sözomenus lib. 9 cap. 8 (vbi malè Interpres sororis Alarici maritum vertit.)

Sequitur secundo loco narratio de contentione inter Adaulphum R. Gothorum & Constantium Patri- cium super Placidia Honorij sorore vxore ducenda: Quæ duabus lacunis hiulca difficilem eius sensum præ- bet: De eâ verò re Olympiodorus prolixè apud Pho- tium pag. 185 duobus locis: de que nuptiarum tandem inter Adaulphum & Placidiam solemnitate dict. pag. 185, in fin. & pag. 188 in princ. & Idacius Chronico, ann. 414: & de Theo- dosio filio ex ea suscepto, dict. pag. 188. Inter alia verò agi- tur hîc de scemina quadam Sarmatici & Ostrogothici generis (nam ira pro Οσεαλίνα legam hîc Οσεροσίνα) quam scilicet Constantius Adaulpho ingessisse videtur, vt Placidiam sibi remitteret.

Tertium caput est de cœde Adaulphi. Nempe ait, eum iræ deditum, multaque per iram molitum, à quo- dam domestico interfectum: de quo ipso Olympiodo- rus apud Photium pag. 188: vbi Dobbius eum vocat natione Gothum: Orosius quoque lib. 7 cap. 43 dolo suorum oc- cifum scribit, & Iornandes Geticorum cap. 31: vbi Vernalfum vocat. Idacius Chronico, ann. 416: Chronicon Alexandrin. ann. 415 id refert. Postremum caput est de his quæ post Adaulphi cœdem à Gothis facta sunt; & duo quidem. Primò ait, Gothos ad Honorium festinantes, & Placi- diam sororem ei restituisse & Attalum ei stitisse. De Placidia restitutione (ex Adaulphi quoque morientis man-

mandato) Olympiodorus apud Photium, pag. 188 in medio, & 189 circa fin. Orosius lib. 7 cap. 43: Prosper, Chronico: Ida- cius, Chronico, rectè ann. 416: Marcellinus Chronico ann. 414: Iornandes Geticorum cap. 32: mox ann. 417 desponsa Placi- dia Constantio, teste Olympiodoro apud Photium: De Attalo Honorio exhibito à Gothis post Adaulphi mor- tem, Orosius, lib. 7 cap. 42: Prosper id refert ad ann. 417: Marcellinus Chronico malè ad ann. 412: Chronicon Ale- xandrinum rectè ad ann. 416, de quo mox. Inuicem verò Gothos duo accepisse narrat Philostorgius: Primo qui- dem ait, eos annonis donatos. Nempe sexcenta millia modiorum frumenta ad Valiam Gothorum R. missa, quod disertè scribit Olympiodorus apud Photium, pag. 189 in fine: cum jam antea Adaulpho οροπομπία quædam pro- missa fuisset, & quia ea præbita non fuerat, hunc Placi- dia retinendæ prætextum Adaulphus habuit, eodem Olympiodoro teste, pag. 185. Secundò ait, Gothos por- tionem aliquam Galliarum ad inhabitandum adeptos. Scilicet per Constantium ad Gallias ex Hispaniâ (quò pulsi à Constantio antea fuerant) reuocati, sedes in A- quitanica à Tolosa ad Oceanum vsque acceperunt, teste Prospero in Chron. ann. 419: Marcellino, Chronico, A. D. 418.

¶ AD CAP. V. De Roma instaurata, & de Attali pœna.

De Româ rursus instauratâ post Gothorum vastita- tem sub Honorio Imp. Attaliq. pœna est hoc caput. Ait Philostorgius, quod Nicephorus exscripsit, lib. 13 cap. 35 pag. 424, tacito, vt alias fermè, Philostorgij nòmine, hoc

tempore Romam à multis malis respirasse incolique eam rursus cœpisse, & Imperatorem Honorium cum eò venisset, & manu & lingua ut inhabitaretur effecisse, *χειρὶ καὶ γλώττῃ τὸν συνοικισμόν ἐπέκερτε*. Sic & Olympiodorus, *apud Photium, pag. 188*, addito temporis characterismo, ait, cum Albinus Præfectus vrbi esset, Romam ad pristinum statum redire cœpisse, multitudine iam civium aucta, quare Albinum ad Honorium Imp. scripsisse, quòd annonæ modus qui populo erogabatur non amplius sufficeret, *μηδ' ἔφαρκεῖν τὸ χορηγούμενον μέεος τῶν δήμων*, cuius numerum ibidem refert. Id verò congruit A. D. 414, quo Albinus Præfectus vrbi erat: cui certè eo anno inscribitur *lex ult. Cod. Theod. de nauicul.* quæ & ipsa lex ad annonam vrbis Romæ pertinet: cuius alioquin Albini Præfecti vrbi meminit quoque Rutilius Numatianus *Itinerarij lib. 1, à v. 460.* Prosper Honorij Romam ingressum malè refert ad ann. 418, qui nobis 417.

Sequitur narratio de Attali pœna (quod & Nicephorus contraxit, *lib. 3 cap. 35 pag. 423, lit. c*) In qua tria notanda veniunt. Primo temporis ratio. Rectè Philostorgius id refert post Aduulphi mortem, cum & Placidia Honorio reddita, & Attalus exhibitus fuisset, quod vtrumque factum à Vallia ann. 416: de quo *suprà*. Expresè Chronicon Alexandrinum ann. 416, Theodosio 7, & Palladio COSS: *Ἐπιτελείθη θάνατος, θεωρήσαντος Οὐρσου ἐπαρχεὶ πόλεως, καὶ τῶν ἑπικυβερνητῶν καὶ Αἰτῶλον τύραννον μὲν Δεσίω τῇ παρὰ δ' Καλαυδῶν Ἰερίων.* Ergo A. D. 416 cum Vrsus Præfectus vrbi esset: cui eo anno inscribuntur *lex 180 Cod. Theod. de decurionib.*
lex 2

lex 2 de frumento vrbis Constantinop. Subjicit Chron. Alexan. ob eandem victoriam ludos equestres in Circo Nonis Iulii actos iisdem COSS. Malè verò Marcellinus id refert ad ann. 412, ut & Nicephorus sub Alaricho. Secundò, iudicij super Attalo ratio & solemnitas hic notanda est: nempe ait, Honorium Tribunali conscenso, iussisse, ut Attalus proximum sibi gradum conscendcret: *καθ' ἑβήματος ἀναβαῖν ὃ τὸ πρῶτον αὐτῷ βαθμίδα τὸν Αἰτῶλον διαβαίνειν ἐπέτρεψε*. Scilicet Tribunal ut in commune Illustrium & excelsoꝝ Iudicum (de quibus *suprà lib. 3 cap. ult.*) ita Imperatoris maxime editum fuit, quod variis gradibus conscendebatur: de quo dixi ad *dict. cap.* Quare cum supremum gradum, quæ sedes Imperatoris erat, Honorius conscendisset, proximum sibi gradum occupare Attalum idem voluit, velut sub pedibus suis iam collocatum: de quo nonnulla in hanc sententiam subjecerat Philostorgius quæ hinc desiderantur. Sed Nicephorus hæc ita reddidit, *Αἰτῶλον καθ' ἑβήματος προσηθέντος γεγονῶς Οὐρσεύ.* Prosper quoque in Chronico A. D. 417 scribit, *Honorium triumphantem Romam ingressum præeunte curium eius Attalo.* Tertio loco ipsa Attali pœna à Philostorgio describitur: Nempe ait, & ex eo Nicephorus, duobus dexteræ manus digitis amputatis & in his *lichano*, id est indice digito, eum in insulam Liparam in exilium missum, necessariis ei ad vitam præbitis. De exilio in Liparam insulam concinit quoque Prosper, *Chronico, dict. ann. 418*, qui nobis 417. De cætero *truncatam ei manum* aiunt Orosius, *lib. 7 cap. 42*: Marcellinus, *Chronico, ann. 412*: Olympiodorus,
Nnnn 3

apud Photium, pag. 181, de dextræ digitis indistinctè: καὶ μὴ
 ταῦτα ὕστερον ἐπὶ Ραβενναν ὡδὸν γενοῦς ἐν τοῖς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύ-
 λαις ἀκρωτηριαθεῖς Ἡρακλίου ὡδὸν πέμπεται. Quod tandem lo-
 cum attinet, id omne Rauennæ factum aiunt Olympio-
 dorus & Nicephorus.

¶ AD CAP. VI. De Iouiano & Sebastiano, & tertio
 quodam Tyranno.

De Trium Tyrannorum exitu sub Honorio, est hoc ca-
 put. Primò quidem de Iouiano (qui aliis Iouinus) & Seba-
 stiano Tyrannis cæsis: quâ parte concordant & cæteri
 scriptores, Olympiodorus, Orosius, Marcellinus *Chroni-
 co*, Sozomenus, &c. sed & de Iouiano agit quoque Rena-
 tus Profuturus Frigeridus apud Gregor. Turon. *lib. 2 cap. 9*.
 Quod tertium Tyrannum attinet, excidit quidem
 hîc eius nomen, verùm de eo tria dicuntur: eum imita-
 tum duos superiores, eum pleno fortunæ risu subue-
 ctum, eum illustriorem nactum catastrophê. Certe, varij
 hoc tempore Tyranni exorti, in his Constantinus, Ma-
 ximus, & Heraclianus, de quibus Tyrannis omnibus vt
 alij scriptores agunt, ita Orosius vno eodémque capite
 eorum catalogum pariter contexuit *lib. 7 cap. 42*: & So-
 zomenus quinque capitibus de iis agit *lib. 9 cap. 11, 12, 13,*
14, 15: Verùm de Heracliano potissimum illud accipiam
 quandoquidem Philostorgius eum de quo hîc egerat,
 vt dixi, imitatum ait Iouianum & Sebastianum: At-
 quin Constantinus & Maximus ante eos exorti: Sed &
 Heraclianus in sublime subuectus catastrophem illu-
 striorem nactus est: siquidem retentâ in Africâ vrbis
 Romæ

Romæ annonâ, ingentique nauium numero aduersus
 Honorium urbemque Romam tendens, in fugam ni-
 hilominus versus, arreptaque naue solus Carthaginem
 reuersus, ibi hostis publicus iudicatus capitèque plecti
 iussus, in æde Memorix missis ab Honorio percussoribus
 interfectus fuit: de quo Orosius, *lib. 7 cap. 42*: Prosper,
 Marcellinus, Idacius *Chronico*: vide & de eo *l. 13 Cod. Theod.*
de infirm. his quæ sub Tyrannis: l. 21 de pænis: idque A. D. 413
 qui proximus annus est ab eo quo Iouianus & Sebastia-
 nus cæsi fuere anno videlicet Domini 412. Quod sen-
 tentiam è *sacra Scriptura* hîc allatam attinet, nuspiam ea
 in sacro Codice comparet. Eius verò sensus hîc mihi vi-
 detur: Prouidentiam diuinam neque legitimum Prin-
 cipem inhonorem relinquere, neque Imperium per ty-
 rannidem vsurpantibus gaudere vel adhærere, verùm ab
 eo stare quem legitimus Imperator constituit: nam &
 ita hunc locum emendo: ἀλλ' ὅν ὁ κτ' Θεοῦ βασιλεὺς ἀρμόζει,
 τὴν αὐτὴν ἀπὸ συμφορᾶς αὐτῆς. Ἀρμόζειν est legitimè constitue-
 re: συμφορᾶς αὐτῆς verò est ab aliquo velut in acie stare.

¶ AD CAP. VII. De Theodosio Iun. Imp. & Pulcheria
 sorore eius.

De Theodosio Iun. Imper. & Pulcheriâ sorore eius agit hoc
 capite Philostorgius. Ait nempe, cum Theodosius iuue-
 nis admodum esset, adfuisse ipsi, Imperialesque disposi-
 tiones eius adiuuasse & direxisse sororem Pulcheriam:
 σωὴν δὲ αὐτῆς καὶ Πελαγονίαν ἢ ἀδελφὴν, τὰς βασιλικὰς σημεῖώσεις ὑπερ-
 θεμελίωσεν ἐν τῇ Διδυμάσει. Σημεῖώσεις βασιλικαὶ sunt, dispositiones
 & adnotationes Principum. ¶ Cæterum id hoc loco

interjicit Philostorgius, post annum 413, seruata accurate temporum ratione: Pulcheria quippe ista ab hoc tempore, ætatem sapientia supergressa, quamuis iuuenis adhuc (vt pote nata A.D. 399) & quindecennis fermè, quod disertè scribit Sozomenus, *inuis lib. 9 cap. 1*, vel certe sedecennis (malè enim Cedrenus *pag. 275* nouemdecennem tum facit) A.D. 414, triennio fermè tantum fratre senior (natus enim is anno Domini 401, & anno demùm 418 adolescentiæ annos ingressus, vt idem Philostorgius testatur *infra cap. prox.*) Theodosium iuuare, actúsque eius dirigere cœpit: de quo plenè Sozomentis *dicto loco*. Et verò etiam eo ipso anno Domini 414, Constantio & Constante Coss. Pulcherjam hanc 4 Nonas Iulias Augustam renunciatam produnt exertè Marcellinus, *Chronico*, & auctor Chronici Alexandrini (quod minùs pensè Baronius ex Marcellino retulit ad annum 415) Id quod non alio fine factum, quàm ad Imperij administrandi participatum, *εως επιπροσω κη η γαμουνας φερτιδα.*

¶ AD CAP. VIII. De Eclipsi Solis, & astro quodam,
& exinde Terræmotu sub Theodosio Iun.

De Eclipsi Solis, & Astro quodam, & exinde Terræmotu sub Theodosio Iun. mira, sed accuratè, imo est & vbi piè admodùm, Philostorgius hoc capite agit: quam narrationem excribit & Nicephorus *lib. 13 cap. 36*. Huius verò Eclipses Solis meminère quoque Marcellinus, Idacius *Chronico*, & auctor Chronici Alexandrini. Meminit & idem Marcellinus stellæ seu Astri illius ab Oriente, sic qui-

sic quidem vt per septem menses id surrexisse adparuissequè scribat, cùm Philostorgius hîc dicat per quatuor tantum menses à mediâ fermè ætate ad autumnî finem vsque. Et omnes illi id contigisse aiunt anno Honorij Imperij quarto vicesimo, Honorio 12 & Theodosio 8 Coss. A.D. 418. Mensem & diem quoque addunt: Idacius & Chronicon Alexandr. Eclipsin factam die XIV Kal. Augusti, feria quinta vel 6, seu die Veneris. Horam etiam addit Chronici Alexandr. auctor, octauam scilicet. Quæ omnia ferme & Philostorgius tradit, nempe Eclipsin illam accidisse *in mense Iulio, in decimam nonam progresso, circa octauam dici horam*. Et addit, *Θεοδοσις τῆς τῆς μελεγκίας ἐπιβιβασίας* (quomodo & Plato alicubi *ἀπὸ τῆς μελεγκίας ἡλικίας ἐπιβιβασίας*) i. Theodosio adolescentiæ annos ingressus. Nempe *μελεγκίας* adolescens, qui plenam pubertatem attigit: Et sanè Theodosius natus A.D. 401, hoc anno 418 octodecim annorum erat, quæ ætas est plenæ pubertatis & in adolescentiam ingressus. Sic & Galenus *μελεγκίας* ætatem post *ἡβώντις* nominat. Quanquam adolescentiam Iuriconsulti nostri post pueritiam, id est, post annum decimumquartum, velut alteram ætatem computant: vide vel *l. vn. Cod. Theod. de his qui veniam ætatis*, vbi & illa occurrunt: *cum vicesimi anni clausa ætate adolescentiæ patefacere sibi ianuam cœperit ad firmissimæ Iuuentutis ingressum*. Tubero sane quoque apud Gellium *lib. 10 cap. 28* scripsit, pueros à Seruio Tullio æstimatos qui minores essent annis 17: exinde jam Iuniores scilicet ab octauodecimo anno. Porro Philostorgius in hac narratione rursum, pariter

vt *suprà lib. 10 cap. 9*, in Astro Xiphia seu Xiphoeide describendo, tam accuratum sese præbet, vt intelligas Astrologiæ operatum: adeò diligenter huius astri noui ortum, formam seu speciem, motumque à Comete diuersum, exitumque edisserit, imò & interpretationem addit. Et hæc quidem de Eclipsi & Astro illo nouo.

Post hæc de *Terræmotu* ingenti, qui & tùm extitit, Philostorgius eadem accuratione agit, mox & de terræmotuum in genere causis, quibus spretis ipse eam sententiam amplectitur, firmatque non ex causis naturalibus, quod paganorum filij censent, hæc oriri, verum diuinæ iræ flagella hæc immitti ad conuersionem & emendationem hominum: piis que sententiis de Dei potestate in creaturis quemlibet in usum vertendis, hoc argumentum concludit. Certe Epiphanius quoque, *heresi 66 num. 26*. terræmotus naturalibus ex causis oriri negat, *ἐπιφάνειος ἡ κτ' συνήθειαν*, verum esse *θεωρίσιον*, similiter cum Philostorgio: quod & apud Philastrium legimus.

¶ Cæterum huius Terræmotus maximi meminere quoque Idacius, *Chronico*, eodem 24 Honorij Imperij anno, id est anno 418: Marcellinus Comes, & Facti Idacij id referunt ad Monaxium & Plintam Coss. id est ad annum 419 sequentem: contra auctor Chronici Alexandrini ad præcedentem annum 417. De hoc quoque terræmotu in vita Zosimi Papæ actum fuisse addit Idacius: de eodem verò accipio Augustinum *sermone 4* ex iis quos v. C. L. Iacobus Sirmondus edidit.

¶ AD

¶ AD CAP. IX. De Luciano quodam nouæ cuiusdam *Eunomianæ sectæ auctore.*

De Luciano quodam, nouæ sectæ Eunomianæ auctore, est hoc caput: de quo hæc notat Philostorgius, & ex eo Nicephorus, *lib. 13 cap. 1 pag. 342*. Primò, fuisse eum filium sororis Eunomij: Secundò, hunc post Eudoxij mortem, qui Eunomianæ synagogæ Constantinopoli præfuit, ei successum: Quod Eudoxium attinet, is forte est; de quo *suprà lib. 10 cap. 2*. Quod Eunomianos verò attinet, hinc discimus, eos hoc tempore sub Theodosio Iuniore conuentus suos porrò Constantinopoli agitasse, cum tamen adnotare liceat: Theodosium Iunior. non tantum communia iura, veluti testamentorum, donationum, his denegasse A. D. 410, l. 49, 50 *Cod. Theod. de hæreticis*: & l. 58 *dit.* verum etiam A. D. 415 conuentus eorum inhibuisse in vrbe Constantinopolitana, sub pœna deportationis domusque proscriptionis d. l. 58 *Cod. Theod. de hæreticis*. Et Synesius quoque (qui Ptolemaidis Episc. factus est A. D. 410: vt colligi potest ex eius *epist. 63*) *epist. ad presbyteros 6* memorat hæc tempestate Eunomianorum per Ptolemaidem suffugia in agris ædibusque, eorumque nefarios conuentus, de quibus omni cura eruendis agit ea epistola. Tertio ait Philostorgius, Lucianum hunc in auaritiam similisque affectus prolapsum, pœnamque exinde metuentem, à reliqua Eunomianorum secta defecisse, propriæque sectæ Ducem sese ostentasse: sic vt cœtum haud contemnendum coegerit, omnibus malè affectis variisque vitiis instructis ad eum deficientibus.

De quo omni nulla apud alios memoria extat. Luciani equidem cujusdam hac ipsa tempestate mentio fit, quem presbyterum & virum sanctum vocant; cui Deus anno Domini 415 reuelauerit locum sepulchri & reliquiarum protomartyris Stephani: quam reuelationem ipsemet Græco sermone scripserit: de quo Marcellinus, *Chronico, ann. 415*: & plenè Baronius eo anno 415.

¶ AD CAP. X. De Constantio Imp. factò ab Honorio, eiusq; morte.

De Constantio Imperatore factò ab Honorio, ejusque morte, est hoc Philostorgij caput: vbi tria memorat de hoc Constantio antequam Imperator fieret. Primò ait, eum *Magistrum militum* fuisse: de eo verò multa mentio apud cœteros, ex quibus discimus, eum optimam jam inde ab A. D. 411, operam in debellandis tyrannis Barbarisque per Gallias diu nauasse: videndus potissimum Orosius, Idacius & Olympiodorus. Secundò *Placidiam* Honorij sororem (de qua *sup.*) ei nuptam fuisse, quod & ipsum alij passim testantur. Tertiò ex eo & Placidia editum *Valentinianum* tertium (de quo *infra.*) Sequuntur quæ ad Imperatoriam dignitatem eius pertinent. Primò ait Philostorgius, eum ob affinitatis honorem ad Imperiale sceptrum euectum. Secundò, Honorium eodem tempore Valentiniano filio eius Nobilissimi dignitatem tribuisse: de quo ipso Olympiodorus *apud Photium, pag. 192*, Οὐαλεντινιανός, δὲ Ζώντος μὲν Οὐωλεῖς Νοβιλιάσιμος γίνεται: & iterum *pag. 197*. Tertiò ait, Constantinum Imperatorem

rem creatum, imagines suas ad Theodosium Iun. in Orientem misisse, sicut moris erat iis qui ad Imperium recenter promoti erant, αἱ δὲ τῶ Κωνσταντίνου εἰκόνας, ὡς ἔθ' ὁ ἴδιος τῶς ἀρτὴν παρελθόντων εἰς βασιλείαν ἀπέστειν, ἀπαπέμποντας πρὸς τὴν ἑσάν. De quo more Imagines seu labrata Imperatorum, & quidem recenter creatorum, emittendi, alibi dico. Olympiodorus nuncij in genere ad Theodosium missi meminit. Quartò ait, Theodosium Iun. has Constantini siue Constantij imagines ad se missas non admisisse, vt qui eius inaugurationi non adquiesceret. Olympiodorus quoque ait, nuncium de Constantij Imperatoris electione minime à Theodosio admissum receptumq;. Quintò ait, hac injuria tactum Constantium bellum aduersus Theodosium parasse, verum morte inhibitum. Olympiodorus pariter ait *pag. 195* ex hac injuria Constantium morbum contraxisse, irasque collegisse & expeditionem animo agitasse in Orientem (perperam Interpretis in Occidentem) quod ad Imperij societatem admissus non esset, συντελέσεως αὐτῶν καὶ τῆς κατὰ τὴν αἰατολίαν ὁρμῆς καὶ ὁρμῆς ἐπὶ ὄδον, ὅτι τὴν ἀναζόρδον τῆς βασιλείας αὐτῶν ἐπεσοήκεντο. Tandem ait, Constantium hunc mortuum cum imperasset menses sex: sic & Olympiodorus *diçt. pag. 193* ait, eum septimo Imperij mense pleuritide extinctum, quemadmodum & in somnio ei denunciatum fuerat, ἐξ ἡδὴ πεπλήρωται, καὶ ἀφ' ἧται ἑπτὰ.

¶ AD CAP. XI. De Honorij Imp. morte, & de Ioanne Tyranno, & Valentiniano 3 mox Imp. factò, &c.

De Honorij Imperatoris morte, de que Ioanne Tyranno, &

Valentiniano 3 Cæsare primùm, mox Imperatore creato, est hoc caput. Quod Honorij mortem attinet, & tempus eius & genus morbi designat Philostorgius: nempe ait, Honorium mortuum *Consulatu Theodosii X & Honorij XIII* (A. D. 422) in quo largiter fallitur: Mortuus enim est Honorius, Asclepiodoto & Mariniano COSS. A. D. 423: vt exerte scribunt alij, Prosper *Chronico*: Socrates, *lib. 17 cap. 23 in princ.* Fasti Idaciani: Marcellinus *Chronico*. Ex morbo intercute autem mortuum ait, quod & ipsum scribit Olympiodorus *apud Photium, pag. 196*: & Cedrenus *pag. 276*.

Nunc de *Ioanne & Tyrannide* ab eo occupata post Honorij mortem in Occidente: de quo Olympiodorus *apud Photium, pag. 196, 197*: Renatus Profuturus Frigeridus adud Gregor. Turon. *lib. 2 cap. 8*: Socrates *lib. 7 cap. 23, 24*: Prosper, Idacius, Marcellinus, *Chronicis*; Procopius 3 *Vandal.* Vbi primo ait, Ioannem Tyrannide occupata legationem ad Theodosium Imp. misisse, eam verò frustra cessisse, infecto negotio reuersis legatis injuriæque affectis, & in Propontidem exilio aliis aliò multatis. Id verò etiam Frigeridus ex parte ait, nempe *Ioannis legatos fuisse despectos, mox reuersos, mandata atrociter reportantes*. Socrates quoque *lib. 7 cap. 23* ait, Ioannem Legatos ad Theodosium misisse, vt Imperator adgnosceretur, verùm Theodosium Legatos custodiæ macipasse, *εις φεσσεαν κατέσχευ.* De exilio eorum in Propontidem nemo quidquam præter Philostorgium. Hoc primum, Sequitur secundo loco apparatus bellicus aduersus Ioannem. Vbi primo ait,

Theodosium Placidiam cum Valentiniano III filio eius (quem Nobilissimum antea factum dixit) ex vrbe Constantinopolitana (quod *Byzantium* Philostorgius hic vocare perseuerat) quò scilicet post Constantini Imper. mortem Placidia cum filio Valentiniano translati fuerant, Theffalonicam misisse; ibique Cæsaris dignitatem Valentiniano patrueli suo contulisse, bellumque aduersus Ioannem Ardaburio eiusque filio Aspari commisisse. Quibus concinunt vndique ea quæ Olympiodorus scribit apud Photium, nempe remissam ex Constanti-nopoli à Theodosio Placidiam cum liberis aduersus Ioannem Tyrannum, suscepto à Placidia Augusti nomine, à Valentiniano verò Nobilissimi: submissum quoque exercitum, & Magistrum vtriusque militiae Ardaburium cum Aspare filio, addito & tertio Candidiano: vbi ad Theffalonicam ventum fuisset, Helionem officiorum Magistrum à Theodosio missum, Valentinianum in illa ipsa vrbe Cæsaris veste induisse, annos natum non amplius quinque. Quibus similia de Ardaburio misso aduersus Ioannem, & de corona Imperatoria (Cæsaream dignitatem ait Philostorgius & Olympiodorus) Valentiniano missa per Helionem Magistrum officiorum Theffalonicam scribit Socrates, *lib. 7 cap. 23, 24*. Et Frigeridus *lib. 12 Historiarum* apud Gregorium Turon. *dict. lib. 2 cap. 8* ait post diui Honorij excessum, Valentinianum puerulum vno tantum lustro peracto à consobrino Theodosio Imperatorem creatum fuisse. Idacius *Chronico* ait, Theodosium Valentinianum amitæ suæ Placidia

filium Constantinopoli Cæsarem fecisse, & contra Ioannem misisse, cum Ducibus. De Ardaburio quoque & Aspare aduersus Ioannem misso Procopius, 3. *Vandalicorum.*

Tertio loco Philostorgius expeditionis ipsius aduersus Ioannem momenta edisserit. Vbi primò ait, Ardaburium & Asparem aliòsque qui Placidiam & Valentinianum comitabantur, Pannonias & Illyricum transgressos, Salonas Dalmatiæ urbem vi occupasse: Socrates quoque *dict. lib. 7 cap. 23* Ardaburium Salonas venisse scribit. Secundò narrat, Ardaburium inde nauali expeditione aduersus Ioannem Tyrannum perrexisse, Asparemque equestri militiâ adsumpta Aquileiâ potitum: sedenim incuriosè eam seruasse, Ardaburiumque vi ventorum in Ioannis Tyranni manus peruenisse. Quod Aquileiam attinet, Socrates quoque scribit *dict. lib. 7 cap. 23*, Ardaburium cum Salonas venisset, inde Aquileiam trajecisse, casumque narrat, quomodo aduersa ventorum vi in Tyranni manus delapsus fuerit. Olympiodorus *apud Photium pag. 197*, scribit pariter, Ardaburium cum in Italiam venisset à Tyranni militibus captum, & ad Tyrannum abductum. Addit tertio loco Philostorgius, Tyrannum de fœdere cogitantem humaniter sese erga Ardaburium gessisse. Sic & Olympiodorus *dicto loco* scribit, καὶ ἀπαπέμπεται πρὸς αὐτὸν, καὶ φίλιαι αὐτῶν. Quarto narrat Philostorgius, hac securitatis occasione Ardaburium, exauctoratos à Ioanne Tyranno, qui & ipsi jam per se commoti erant, de insidiis cogitantes, aduersus Tyrannum ani-

num animasse, filiòque Aspari significasse, vt ad facilem felicemque successum aduentaret. Cui nihil simile apud Olympiodorum & Socratem occurrit. Inde quinto loco narrat, Asparem celeriter cum equestri exercitu aduentasse, præliòque commisso Ioannem Tyrannum captum, eorum qui cum ipso erant proditione. In quibus Philostorgius abit partim ab Olympiodoro, partim à Socrate. Nempe narrat Olympiodorus, capto Ardaburio filium eius vnà cum Placidia in magnâ rerum desperatione luctùque versatum; sed Candidianum, multis urbibus occupatis, partaque rebus præclare gestis nominis claritate, luctum dissipasse animòsque reddidisse. Socrates narrat, Asparem Angelo duce per viam hætenus ignotam & per stagnum, diuinâ opem exsiccatum, Rauennam ingressum vbi Tyrannus agebat, eum oppressisse. Et hæc quidem de expeditione aduersus Ioannem Tyrannum, eoque capto.

Quæ deinceps secuta narrat quoque Philostorgius: nempe primò, Ioannem Tyrannum ad Placidiam & Valentinianum Aquileiam missum. Secundò Ioannem Tyrannum ibi (Aquileiæ scilicet) dextrâ prius amputatâ capite multatum, vno semis Tyrannidis anno. Quod manus amputationem cœdemque attinet, Procopius quoque 3. *Vandal. pag. 95*. ait, Ioannem Aquileiæ in hippodromum inductum, alterâ ex manibus amputata, asino vectum, cum multa ab his qui in scena erant passus fuisset & audiuisset, cœsum fuisse. Olympiodorus quoque refert, Ioannem Tyrannum cœsum. Quod verò locum

attinet, vbi hæc peracta, Idacius *Chronico*, ait Ioannem apud Rauennam occisum: Item quod tempus spectat, idem ait, primo inuasæ Tyrannidis anno cœsum fuisse. Certè A. D. 425. quo hæc contigere, Valentinianum Aquileiæ fuisse liquet ex l. 46. *Cod. Theod. de Episcopis*: l. 62. 63. 64. *Cod. Theod. de hæreticis*: l. ult. d. tit. de Episcopis, vbi de Tyranno Ioanne disertè agitur.

Nunc de *Valentiniani* inauguratione. Ait igitur Philostorgius, post hæc tandem, cœso videlicet Tyranno Theodosium Valentinianum missis quibusdam *Imperatorem* renunciasse: Honorio scilicet superstite, Valentinianus iam *Nobilissimus* factus fuerat: tempore verò expeditionis in Ioannem, *Cæsar* renunciatus: tandem post deuictum, cœsumque eum, *Imperator* creatus fuit. Sic & Olympiodorus, quem quoad duo priora Philostorgio consentientia scribere iam ostendimus, in hoc tertio quoque concinit: Nempe ait, cœso Ioanne Tyranno, Placidiam vnà cum Cæsare filio Rauennam iniisse, Helionem verò Magistrum & Patricium *Romam* inuasisse, omniaque eò confluentibus, Valentinianum iam septennem veste Imperatoriâ induisse. Similiter quoque Socrates, *lib. 7 cap. 24.* ait, post Tyrannum è medio sublatum, Theodosium per Helionem Patricium coronam Imperatoriam ad Valentinianum misisse. Idacius etiam post occisum Ioannem ait, Valentinianum qui erat *Cæsar Romæ* Augustum appellatum. Marcellinus ait, apud *Rauennam* factum imperatorem.

¶ AD

dum, quod ait de *Cæsario*, eum in Præfectura Prætoriana (Orientis scilicet) Rufino successisse. Hic verò Cæsarius PP. fuit ab A. D. 395, pluribus deinceps annis, vt ex Constitutionibus Arcadij ad eum datis liquet. Quo characterismo iam certò statuere licet, Eunomium iam mortuum fuisse, hinc Cæsario Præfecturam gerente, inde Eutropio superstite, & sic ante annum 399, quo is cœsus fuit: Sozomenus certè *lib. 7. cap. 17* ait, Eunomium mortuum non multò post quàm exilium ei à Theodosio Imp. indictum fuisset, quod exilium incidit fermè in A. D. 388. Sed & Hieronymus, *de scriptoribus Eccles.* qui scriptorum Ecclesiasticorum recensum instituit ad XI V Theodosij Imp. annum vsque, (id est ad annum Domini 392) vt ipsemet prodit, *in præmio & cap. 117. & 135,* scribit, *dici Eunomium vsque hodie vivere in Cappadocia.* Et omninò puto Eunomium obiisse circa annum Domini 393, vel 394, quod, vt iam suprà indicaui, Philostorgius memorauerat vel fine libri decimi, vel initio libri vndecimi, quorum lacuna ex alio MS. olim forte sarciri poterit. Ad rem: Ergo, Eutropij mandato iussus Cæsarius PP. corpus Eunomij aliò transferre. Sic & plura alia in Eunomianos Arcadij (vel sub eius nomine eiusdem Eutropij), penes quem suprema rerum potestas hoc æuo erat) mandata occurrunt: Constitutiones inquam sex per A. D. 395, 396, 397, 398, 399, puta (præter priorem quæ ad Rufinum PP. decessorem Cæsarij data est A. D. 395, *legi* inquam, 25 *Cod. Theod. de hæreticis*) tres, ad eundem Cæsarium PP. emissæ, anno 395, *lex 27. dict. tit. &*

ann. 396. *lex 30, 31 dict. tit.* quibus duabus posterioribus doctores authorésque Eunomianorum, clerici maxime, quorum furor tantum suaserat errorem, de ciuitatibus pelli extorres, & humanis cœtibus segregari iubentur: Pariter vt A. D. 398 constitutione data ad Eutychianum PP. *lex 34. d. tit.* vbi ruri quoque conuentus eorum inhibentur: Tandem A. D. 399 constitutione data ad eundem Eutychianum *lex 36. eod. tit.* quò pertinet & Synesij *epist. 5.* Ex quibus apparet, variis admodum rationibus ab Arcadio & Eutropio, per hoc quinquennium, ab A. D. 395 ad 399, Eunomianos attritos fuisse. Proinde inter alia quoque translatio corporis Eunomij mandata. De cuius translationis tum circumstantiis tum ratione porrò videndum est. Ait igitur Philostorgius, translatum Eunomium à Dacoroënis (Cappadociæ scilicet) Nempe eò in exilium iuerat Eunomius, in proprios scilicet agros suos: de quo *suprà lib. 10. cap. 6,* seu in patriam suam, vt testatur Sozomenus *lib. 7. cap. 17,* vbi & decessisse eum sepultumque scribit, *ἔτυχε τῆς ἐν πατρίδι ταφῆς.* Inde igitur transferri iussus Eunomius Tyanam, quæ in eadem Cappadocia erat: Quò, inquit Philostorgius, à monachis qui ibi erant serua-reur: addito, *Eutropium quippe inuidisse gloriæ Eunomij, & ideo ne cadaver quidem Eunomij sepulturam nancissi permisiss: cum magistro, quamuis id multi peterent.* Eunomiani scilicet Eunomij corpus Constantinopolim translatum volebant, vbi & Aërius Eunomij magister mortuus, sepultusque adeò fuerat, eique Eunomius os oculósque occluserat, extre-maque

hær. Melet. 68. n. 4. & hær. Arian. 69. n. 1. & 2. & exinde Nice-tas, *thesorth. fid. lib. 5. c. 1.* Alexandrinæ cuiusdam Ecclesiæ, quæ *Baucalis* dicebatur, presbyterum fuisse, eiusque Ecclesiæ populum ei adhæsisse. Vnde contorta forte ab Ariomanitis fabella, quò penes Baucalin aliquem, alterumque Alexandrū, schismatis inuidia collocaretur, quæ reuera penes Arium, Baucalensis Alexandrinæ Ecclesiæ presbyterum, populūque adeò eius Ecclesiæ Ario fauentem, erat. ¶ Illud interea notandum, quod de *Baucalis* nomine Philostorgius adiicit, apud Alexandrinos vas testaceum, molēmque seu gibbum, ad eius instar in dorio collectum, ita vocari, atque inde Alexandrum illum *Baucalin* dictum. Quod vasis significationem attinet, in veteri quoque Nicæarchi *epigr. lib. 2. ἀπολογ. βαυκαλις,* & apud Alexandr. Aphrodif. *lib. 1. probl. 94. βαυκαλίον,* pro vase frigidario, & angusti oris effertur: de cuius nominis ratione vide & *Aphrodif.* seruant id hodieum Itali Hispanique eodem sensu. Quod verò *gibbum* attinet, neque Germanica vox ab hinc abludit, quæ gibbus significatur. ¶ Quod subiicit Philostorgius, *ὁ μοσις* prædicationem hinc tum *ἐπιτεχνῶν ἀλώει,* eò pertinet, vt quasi nouæ nunc primùm vocis inuidiam penes Catholicos collocet: de quo in *Prolegom.*

¶ AD CAP. V. De Constantio Chlora, & Constantino M.

Ad Constantinū M. iā accedit Philostorgius. Vbi primùm agit de Constantio Constantini M. patre, deque huius ad patrem in Britanniam sub tempus mortis eius profectio-ne, & exinde eo Imperatore factò. In quibus Philo-

storgio conuenit cum aliis scriptoribus, Eusebio, l. 8. c. 26. 29: Praxagora, apud Phot. Eutropio, Auctore v. Const. lib. 1. c. 13. 14. 15. Zosimo, l. 2. p. 672: In eo quoque, quod narrat de fugâ Constantini propter Diocleriani insidias: etsi Politæ auctor apud Phorium n. 56. de Maximiani insidiis id memoret. Infantiam modò suam, vt hîc, ita & alibi prodit Philostorgius circa Occidentis regiones: Nempe enim & hîc Alpes, veluti mundi finem aliquem, & περὶ τῶνδεσ ἀλῆς αὐτῶν Γαλαπῶν, ἐν αἷς καὶ αἷ κελεμερῆσι Αλπεις: μοχ & loca hæc, δυσέμβολα καὶ δυσπρόσοδα vocat: de que iis agens, τὰς ἤ Γαλλίας, inquit, οἱ νῦν Γαλλίας ὀνομάζουσιν Quasi verò non ab antiquo Gallie dictæ fuerint. Similis eiusdem infantia circa Britanniam, hoc ipso cap. καὶ Βρετανίαν, τὴν Αλεξιῶνος κελεμερῆσι: Quasi verò non Britannia nomen hoc æuo obtinuerit, obliterato fermè Albionis nomine. Similis infantia circa Hispanias, l. 9. cap. 17. τὰς Ἰσπανίας, αἱ νῦν Ἰβηρίας καλεῖται, τὰ δὲ αὐτῶν ῥέοντες Ἰβηρος ποταμοῦ τὴν πρῶτην ἐκινήσαντες ὀνομασίαν: Quasi verò non Hispania nomen hoc æuo obtinuerit, Ibericumque fermè vicerit. Verùm, Græculis huius sæculi Scriptoribus mos hic, vsurpatas iam olim, priscisque monumentis inditas, locorum gentiumque appellationes retinere. De Albione alioquin ita quoque Plinius olim; Britannia insula, clara Græcis nostrisque monumentis, Albion ipsi nomen, cum Britannia vocarentur omnes. vide & Ptolemæum lib. 5. 6. cap. 5. & 8 Europæ tab. 1.

¶ AD CAP. VI. De Crucis &c. visione.

De Crucis & inscriptionis circum eâ visione Constantino M.

¶ AD CAP. XII. De Aëtio Comite facto, & de Hunnis domum reuersis.

De Aëtio Comite est hæc vltima ex iis quæ extant Philostorgij narratio, quæ & ipsa ad Ioannis Tyranni, de quo superiore cap. historiam pertinet. Igitur de Aëtio id primùm indicat, eum sub Ioanne Tyranno Ducem fuisse: de quo extat etiam insignis Frigeridi locus, lib. 12. histor. apud Gregorium Turonensem lib. 2. cap. 8. Secundo ait, Aëtium, tertio post Ioannis Tyranni mortem die, cum 60. millibus cum Aspare (de quo super. cap.) bello congressum, magnamque inde vtrîmque cædem factam. Quod nulpiam alibi reperio. Post hæc tertio ait, Aëtium fœdus cum Placidiâ & Valentiniano iniisse: Inde (quod quartum) Aëtium Comitum dignitatem adsecutum: Barbarosque, quod vltimum, id est, Hunnos (quos Ioannes exciuerat, vt Frigeridus ostendit apud Gregor. Turon. Prosper item, vt & Cassiodorus Chronico) auro ira animisque depositis, obsidibusque datis, fidemque inuicem acceptâ, ad proprias sedes reuersos. Huc verò pertinet, quod Prosper in Chronico ann. 426. (nobis 425.) ait, Ioanne oppresso, datam veniam Aëtio, quod Hunni quos per ipsum Ioannes exciuerat, eiusdem studio ad propria reuersi sunt: vt & quod Cassiodorus, Chronico ann. 425. Theodosio XI & Valentiniano Casare Coss. His Coss. Ioannem Tyrannum Valentinianus Imp. extinxit, Hunnosque qui in Italia erant Ioannis presidio, per Aëtium mirâ felicitate dimouit. Hic verò Aëtius ille est, qui Occidentalis Imperij sub Valentiniano salus statorque aliquan-

diu extitit, tandem verò & ipse cœsus est.

¶ Et hic tandem Philostorgianæ Historiæ Ecclesiasticæ finis est, pariter vt in hâc ipsa Epochâ *Olympiodorus* Historiam suam finiit: paulò vltorius verò suam produxere *Socrates* & *Sozomenus*, ad annum videl. 439 vsque, quindecim fermè annis vberiore: vti contra *Theodoretus*, quinque annis fermè Philostorgianâ deductiorem scripsit.

Finis Dissertationum.

ADDEN-

ADDENDA, ET EMENDANDA
in Dissertationibus.

LIB. I.

Cap. I. pag. 6. lin. 17. *post* &c. *adde*: Porò huius secundi seu posterioris libri Machabæorum auctorem Philonem Iudæum facit Honorius Augustodunensis, *de scriptorib. Ecclesiasticis* n. 11. lin. 21. *post* Græci Codices, *adde*, & Balsamon. pag. 7. l. 10 *ante* ὀμολογῶν, *præmitte*, ἢ ἀπὸς. l. 12 *pro* eum, *reponè*, Iosephum. l. 23 *post* ambulat, *adde*: Illud certum, in Oriente Machabæorum libros nondum habitos inter libros Canonicos octauo sæculo: vt ex Damasceno discere est, *lib. 4. de fide Orthodoxâ* c. 18: imò neque Nicephori Patriarchæ Constantinop. tempore, seu nono sæculo, vt apparet, *ex eius Canone Scripturarum*: Ac proinde neque Photij æuo, qui hanc Philostorgij epitomam confecit. p. 8. l. 12 *post* Iosephum, *adde*: cuius pariter meminit historiæ suæ præfatione Sozomenus; vt & Euagrius, *lib. 5. c. 24.* inter Ecclesiæ historicos. p. 9. l. 9 *interpunge* ita, *Iosephum inter & alios*. Cap. II. p. 10. l. 25 *post*, non minus quam, *adde*, & Deus semet, & quilibet semetipsum. p. 11. l. 2 *post* epist. 168. *adde*, Gregorium Nyssenum *Orat. 9. adu. Eusem.* mox l. 3 locum corruptissime editum ita restitue, Chrysostomi *homilias* 5. *ἀπὸ ἀνατάλητης* *aduersus Ananæas*, *tom. 6. Saul.* seu *tom. 1. Parisiens.* l. 5. *post* fabularum, *adde*, *cap. de Eunomia & cetero*: Cyrillū Alexand. *in thesauro, adseruione* 31. l. 8 *reponè*, l. 2. *tom. 3.* Cap. III. p. 13. l. 10 *post* tulisse, *adde*, id est meruisse, obtinuisse: ἄξιον est, qui in electione aliqua & ipse calculos quosdā & suffragia meruit. Cap. VI. p. 17. l. 2 *emenda*, oblatā. l. 17 *emenda*, tropæum. Cap. VII. p. 23. l. 15 *post* autoritate, *adde*, quidquam. p. 24. l. 18 *post* collocarent, *adde*; Quod verò ait Philostorgius, ante Synodum quoq; Nicenam, inter Osium & Alexandrum conuenisse, de prædicando ὁμοσίω, Ariōque condemnando,

A D D E N D A

eo pertinet, ut quemadmodum *sup. cap. 4.* nouitatem vocis ὁμοιοῖς Catholicis obiectum iuit, ita & nunc ex compacto præparatam eam in Synodum illatam exprobrat. pag. 26. lin. 12 post *lib. 5. c. 5.* adde, *Europsium lib. 6.* l. 23 post *ep. 3.* adde, & 94. & 126. p. 27. l. 1 post *presbyter:* adde, Synesius quoque, *in Catastasi de calamitate Pentapol. agri Barcæi* meminit. l. 9 emenda, *Ægyptiis.* p. 28. l. 3 post *Melesiani,* adde, *timen.* p. 36. l. 1 post *pag. 122.* adde. Sic Basilus Achanasium *Magnum* vocat; sic Basilium, alij. l. 23 post 20. adde: & *lib. 2. c. 20.* p. 37. l. 19 post *in fin.* adde, *Sozomenus, lib. 1. c. 20.* & mox, post *in pr.* emenda (& *ex eo.* p. 39. l. 16 post *quod:* adde, *ex Arrianorum narratione* (de qua *lib. prox. cap. 7.*) p. 40. l. 21 pro *ut,* emenda &.

I N L I B. I I,

Cap. I. p. 45. l. 22 post *in culcat,* adde, *atque eâ re Alexandro τετραπέλειαν exprobrat.* l. 26 post *in constantia,* adde, *prauaricationis & τετραπέλειας.*

Cap. II. p. 47. l. 13 post *Nicana,* adde, *hoc ipso tempore.* p. 48. l. 3 reponc, *de Apollinarij μελιθεῖοις.* & l. 4. post, *cap. 25.* adde. Sic & Theodoretus de Harmonio Bardesanis filio, *lib. 4. c. 27.* ὁ δὲ ἀπὸ σινωπετικῆς πόλεως, καὶ τῆς τῶν μέλλουσιν ἡδονῆς τῶν ἀσεβείων κερμάσας κατεκλήλει τὸς ἀκρότους, καὶ ὡς οὐκ ἐθελοῦν ἠγρόθει. v. & *Sozomenum, lib. 3. c. 15.* l. 6 emenda *suppudebat.*

Cap. III. p. 48. l. 20 emenda. *ἀνερόντων inducat.* p. 49. l. 13 post *cohortem,* adde (*hæc Photij verba sunt.*)

Cap. IV. p. 50. l. 11 post *cap. 40.* adde & 41. p. 51. l. 21 post *egit,* emenda, Eusebius & Hieronymus *Chronico* anno Constantini 19. p. 52. l. 8 post *quasi,* adde, ob ἀμορσίον *stabilitum,* & filius & ipse violentâ morte obierint *vel quasi ob & c.*

Cap. V. p. 52. l. 24 reponc, *de Viphila hoc, ut & de Gothis Christianis effectis, in gestis anni 376, pariter ut Iornandes in Geticis agunt.* p. 53. l. 14 post *præfecturâ,* adde: *Meminit & Gregorius Nazianzenus ep. 163. ad Amphilochium.* l. 16 post *pastorem,* adde. *Idem & epistola*

E T E M E N D A N D A.

& epistola 10. Ecdicij Episcopi Parnasseni meminit. p. 55. l. 18. post *posularunt,* adde, *circa A. D. 376.* l. 21 pro *lũ,* emenda *lũ.* p. 57. l. 11 post *Μουσελũ,* adde. *Et Socrates, lib. 7. c. 41. Theodosium Iun. (sub quo Philostorgius & ipse scripsit) quoad mansuetudinem cum Mose componit.* l. 23 post *Constantini,* adde, & *hoc ipso loco seu serie narrationum.*

Cap. VI. p. 59. l. 25 post, *scilicet:* adde: Eoque pertinet, quod Sozomenus scribit, *lib. 2. c. 23,* emendatis tamen eius verbis, non ab Æthyopibus, ut quidam prodigiosè narrant, initium sumpsisse apud Indos interiores religionem Christianam: *ἦρα ἡ γνώμη αὐτῶν ἐστὶν ὅτι τῶν Ἰνδῶν, ἐκ τῆς Αἰθιοπίας (ita enim ibi repono, loco ἀνθρώπων) ὅς ποί τετραπολιτικῶν αὐτῶν λαβὴν τὸ τῶν χριστιανῶν δόγμα.* Quibus verbis Sozomenus Philostorgium carpere videatur, de quo etiam *in Prolegomenis.*

Cap. VII. p. 60. l. 17 reponc, *Sozomeno, lib. 2. c. 15: & lib. 3. cap. 18.* l. 26 reponc, *ad A. D. 327. vel 328: & subiicc.* Huc verò referenda omninò videtur Arrianorum narratio, quam refutat Sozomenus, *lib. 3. c. 18.* quæq; forte ipsius Philostorgij fuit hoc ipso libro, de occasione ob quam Eusebiani ab exilio reuocati, ex somnio inquam Constantinæ. p. 64. l. 6 pro *ἀρχαίας,* reponc *ἀρχαίας.* p. 65. l. 11. post *procurata,* adde (*ᾧ δὲ ἀνόμως ait Photius.*)

Cap. IX. p. 67. l. 9 post 333. adde: Cui proximum est, quod Casiodorus ad Pacatianum & Hilarianum coss. i. A. D. 332. id refert. l. 19 compulsis literis reponc, *memate memorantur.* l. 23 post *sufficiens,* adde, *esset.* p. 69. l. 2 post *meruerit,* adde, *quomodo & Arcadius eam vocat l. 5. C. Theod. de his qui super relig. contendunt,* & Theodosius Iun. hoc ipso tempore passim. l. 15. 16. *Cod. Theod. de hereticis, l. 4. de his qui ad Eccl. conf. l. ult. de petition. bon.* l. 20 post *cap. 32.* adde, & *ἐπεσον βέλδω μέλιον.* lib. 2. c. 2 l. 25 pro 32. emenda *cap. 2.* p. 60. l. 4 pro *cap. 32.* emenda *cap. 2.*

Cap. X. lin. 26. post A. D. 340. adde, *ut predicti scriptores testantur.*

ADDENDA

- Cap. 12. p. 73. l. 23 dele vocem, *quidem*. p. 74. l. 6 pro *lib. 1. c. 24*, emenda, *lib. 2. c. 24*. l. 12 post *cap. 49*. adde, *Sozomenus, lib. 2. c. 24. p. 253. a.* p. 76. lin. antep. pro *θεοπαλαμπτών*, emenda *θεοπαλαμπτών*.
- Cap. XIII. p. 81. l. 5 post *de quo mox*: adde; Et sic in honorem tantum martyris Luciani: *Quam & ipsam solam rationem reddunt Hieronymus, in Chronico, & Chronicon Alexandrinum, & Cedrenus ex Theophane, & Acta Luciani martyris: de quo Reuerendus Vsserius in Ecclesiasticis Britanniarum.* lin. 11. emenda. *ἐν τῷ τοῦ Ἰδ.* l. 14 post *miraculum*, adde, seu *ἰσορίαν ᾧ δόδοξον*, vt vocatur lemmate *cap. 31. lib. 8.* apud Nicephorum.
- Cap. XIV. p. 82. l. 7 post, *efferebant*, adde, vt testatur quoque Epiphanius, *heresi 43.* l. 24 post *συμβιβτικῶς*, adde: Auctor quoque tractatum in librum Iob, qui falso Origeni adscribitur, Arianus, Luciani martyris agonem celebrat, inter hæc vocabula Triadis & ὁμοσῶς suggillans, & contra Orthodoxos insurgens petulantes.
- Cap. XV. p. 84. l. 14 post, *cap. 7.* adde, Sic & Sozomenus *lib. 6. c. 12.* ait, in Synodo Carix, sub Valente habitâ, Arianos obtendisse formulæ suæ, quod ea à Luciano composita habebatur. l. pen. post *Cappadocia*, adde (sic & Sozomenus, *lib. 7. c. 31. in f.* Asterium sophistam Cappadociæ vocat.) p. 85. l. pen. post *fuit*, adde, A. D. 419. p. 86. l. 4 post *esse*, adde. Memoratur ea & ab Acacio *lib. contra Marcellum*, apud Epiphanium *heresi Marcellianorum 72. n. 6.* & 7. 9. 1. 9. 2. l. 12. & 13 emenda *illi fidem suam martyrij titulo &c.* p. 87. l. 7 pro *σπερχιδε* emenda *σπερχιδα*. l. 13 post *ἐπε*, ad se, Chrysoctomis *in Psalmum 8.* τὸ ἀ δὲ λατῶν, inquit, τὸ ἐπὶ θεοῦ τὸν πατέρα. Et in Psalmum 84, de Filio: τὸ δὲ ἔγω, ἢ τὸ οὐρανός, ἢ τὸ γῆρας, ἀ δὲ ἀλαξία ἐστίν. Et in Paralyticum demissum per rectum, τὸ θεός τὸν πατέρα ἀ δὲ λατῶν δεικνύσι. Item in illud, simile est regnum celorum patrifamilias, ἀ δὲ λατῶν χαρῶν μορφή. Contra, *Sermone 2. in Genesim*, cum ait, hominem factum ad imaginem Dei, addit, *ἡμεῖς οὐκ ἐσμὲν ἀ δὲ λατῶν*, seu ἀ δὲ λατῶν τῆς μορφῆς.

Cap.

ET EMENDANDA.

- Cap. XVII. p. 89. l. 11 post *cap. 3.* adde, & Sozomenus, *lib. 2. c. ult. lin. 12* post *traderetur*, adde, & verò ita fecisse, Sozomenus *lib. 3. c. 1.*
- Cap. XVIII. p. 90. l. 14 post *in f.* adde, Marcellinus *Chronico* a. 407. p. 91. l. 19 post *pag. 57.* adde. Imò & Chronici Alexandrini auctor a. 340. de alterâ Constantini statuâ agens, ait, Constantium iussisse, induci ὑπὸ τῆς σταυρωμάτων καὶ χλαυιδίων ἢ χαμπυρίων πάντων κατεχόντων κηρὸς λόδοις, eaque statuæ regione sedis Imperatorix, καὶ θεοποιεῖν. p. 92. l. 17 post *oppositi*, adde, Sic quoque auctor Chronici Alex. a. 380. *Gratiano 6. & Theodasio A. A. Coss.* ἡρῆσιανόν Αἰριανόν opponε, παρεσθδυσεν αὐτὸν ἰερίνα ἢ μητὴρ αὐτῆς ὡς ἡρῆσιανόν ὄντα σπερχιδῶν, ἡ δὲ ἐκείνη Αἰριανῆ. p. 93. l. 4 loco *in verbo*, emenda, bis, *in vitâ.*
- Cap. XIX. p. 94. l. 20 post *quod*, adde, præter Sozomenum; *lib. 3. c. 2.* p. 95. l. 11 pro *in pr.* emenda *in sine*: & post *cap. 3.* adde, Palladium *in dialogo.* Socratem *lib. 6. c. 16*: Georgium *in v. Chrysoctomi N. 51.* lin. 13 post *reposit*, adde, Id ipsum verò postea quoque, canone Antiocheno in medium allato obiectum Ioanni Chrysoctomo A. D. 404. testis Sozomenus, *lib. 8. c. 20*: Socrates, *d. lib. 6. c. 16.* & Georgius *d. loco.*

L I B. I I I.

- Cap. I. p. 95. l. 6 tolle, *Zosimus*.
- Cap. II. p. 97. l. 11 post *martyrem*, adde, Quibus consentientia vide apud Optatum Mileuitanum, *lib. 3. c. 3.* ubi agens de eleemosynis ab eo in Africam missis per Paulum & Macarium, inter alia scribit. *Merito Paulus docet, orandum esse pro Regibus & Principibus, etiamsi talis esset Imperator, qui Ceztiter vinceret: Quando (magis scilicet) quæd Christianus? quanto quod Deum imitans? quanto, quod religiosus? quanto, quod misericors, ut ipsa res probat: Miserrat enim ornamenta domibus Dei, miserat pauperibus eleemosynas &c.* p. 98. l. 1 post *ἐκκλησίαν*, adde, vt habet quoque Cedrenus. l. 8 post *refert*, adde, vt & Athanasius disertè, Marcellino & Probo Indiction 12. i. A. D. 341.

ADDENDA.

- Cap. III. p. 102. l. 16 pro *cap. 10.* emenda, *cap. 6.* p. 103. l. 8 post *loco*, adde, & *Sozomenus, lib. 3. c. 5. in fin.* p. 108. l. 3 emenda, *lib. 3. c. 5. in fi.*
- Cap. V. p. 117. l. 12 post *indicat*, adde (Quomodo & in veteri Ecclesiâ & synagoga lectiones legebantur audiebanturque à lectoribus & à populo: v. *Nehemiæ 8. vers. 5.* & *Lucæ 4. v. 16 17. 20.*)
- Cap. VII. p. 126. l. 16 post *Isidoro*, adde, sed & *Oraculi ad id sub Iuliano allusionem v. apud Theodoretum, lib. 3. c. 18.* p. 127. l. 2 post, *influens*, adde, v. & *Theodoretum, d. c. 18.*
- Cap. XI. p. 135. l. 3 pro *tectis*, emenda, *testis.* l. 8 repetita vox *apud tollenda.* p. 137. l. 16 pro *Garamantibus*, emenda *Garamantidibus*: vt & mox l. 22. emenda *Garamantides.*
- Cap. XII. p. 140. l. 4 post *in princ.* adde, & *Sozomenus lib. 3. c. 1: & lib. 4. c. 15. in fi.* l. 11 post *hinc enim*, adde, sicut & ex subscriptione illius l. (dicitur enim ea *Data Treuiris.*) p. 141. l. 7 pro *sua*, emenda *sui.* l. 10 post *refert*, adde, *Rufinus, lib. 1. c. 19.* l. 15 post *imò*, adde, *tantum.* l. 20 post 637. adde: quibus alioquin concinit, quod scribit *Sozomenus, lib. 3. c. 19.* p. 142. l. 3 post *repeteret*, adde: de quo & *Socrates, lib. 2. c. 18.* *Theodoritus, lib. 2. c. 8. in fi. 10. & 11:* *Sozomenus, lib. 3. c. 19.* p. 143. l. 14 post 18, adde: Et verò pertinet istud ad historiam Synodi Hierosolymitanæ. l. 17 post *perduxisse*, adde. At *Socrates, lib. 2. c. 19.* & *Sozomenus, lib. 3. c. 20.* illud tantum aiunt, *Athanasium per ciuitates pergentem omnes hortatum fuisse*, vt *Arianos deuitarent*, eos verò amplexarentur qui *ὁμοίωσιν* profiterentur: Item, ordinationes Orthodoxorum alicubi eum fecisse, *Arianos contra abdicasse*: Et addit *Sozomenus*, complures *Episcopos inimicitias depositis*, cum eo communicasse, ac nominatim *Palæstinæ Episcopos.* Certè *Ursacius quoque & Valens pœnitentiâ ducti hoc tempore Athanasio communicauêre*, *Arianamq; fidem literis ad Iulium Ep. Romanum & Athanasium datis damnauêre.* v. *Sozomenum, lib. 9. c. 22. & 23.* p. 144. l. 3 post *ποιέμενος*, adde, *ἐν πόλει μηδὲν αὐτῷ προσκλήσας.* l. 14. post *idem &*, adde, *nunc.* l. 16.

ET EMENDANDA.

- l. 16 post 602. adde, hoc ipso tempore quo hæc narrat *Philostorgius.* p. 145. l. 22 repone, & *nunc Hierosolymitanam.* lin. 24 pro 347, emenda, 349. p. 146. l. 1. & 2, dele *vo- cem autem.*
- Cap. XIII. p. 147. l. 5 post *hoc caput*, adde: Cui similis obseruatio hoc ipso tempore interiecta à *Sozomeno lib. 3. c. 20.* quò se refert & *lib. 4. c. 27. in pr.* l. 10 post *hoc capite*, adde, de hæc *Ἀξιολογία.* p. 150. l. 20 post *cap. 27.* adde: & in Oriente iuxta *Athanasium & Paulum N. cænæ fidei adhæserunt*, eodem teste, *lib. 3. c. 12.* Porro, vt *Philostorgius* hic *Orthodoxis monachorum præsidium exprobrat*, ita vice-versâ quoque mox *Sozomenus, lib. 4. c. 1.* scribit, *Macedonium μοναστηρίοις πολλοῖς ἀειφερόμενα ἑαυτὸν*, *Pauli fautores variis incommodis affecisse, & Ecclesiis exturbasse &c.*
- Cap. XIV. p. 153. l. 1 post *addidit*, adde, *d. cap. 19.* eadem l. reponere *καὶ τὴν ἀπόδοσιν.* l. 10 pro *ἀει*, emenda, *καί.* l. 11 post *ἀρεῶντος*, adde. Porro neque ab hac *Philostorgij* obseruatione abludit *Sozomeni* narratio *lib. 3. c. 18.* quâ *Aëtium primum τῶ ὁμοίω κατ' ἐπίαν* authorem facit, simul & causam *Ariminen- sis & Seleucien- sis concilij.* Item illud, quod *lib. 3. c. 19.* ait, ante *Concilium Sardicense* *Orientalis & Occidentales et si fide dissentirent*, mutuo tamen inter se communicasse.
- Cap. XV. p. 159. l. 9 pro *utrum*, emenda, *verum.* l. 10 pro *φρονή- ματος*, emenda, *φρονήματος.* l. 15. & 16 repone, *Hieronymus proæmio.* l. 19 emenda *hereticorum fabulis*; & adde, *Ammonius, in Catenâ patrum in Ioannem ad cap. 1. v. 3.* l. 24 post *Philastrio*: adde, Item, omnia facta per *Angêlos*, teste *Ammonio. d. loco.* p. 161. l. 6 pro *medecina*, emenda, *medicina.* p. 162. l. 22 post *ἀόμοιον*, adde *κατ' ἐπίαν.*
- Cap. XVII. p. 164. l. 12 pro *aiunt*, emenda, *ait.* p. 165. l. 3 post *de latum*, adde: *καὶ διδάσκων ἐν ἐκκλησίᾳ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐπιτέπει δόγματα.* Docendi alioquin in Ecclesiâ munus ad *Diaconos* non pertinuit: Neque obstat *Canon 2. Synodi Ancyranæ*, vbi *τὸ κηρύσσειν* *Diaconis* tribuitur: *κηρύσσειν* enim eo loci non est *verbum prædicare*, verum *liturgiæ factique ordinis præcen-*

ADDENDA.

- tozem esse, vt Clarissimus & Doctiss. Vir. Iustellus, amicus meus ad eum canonem rectè obseruauit.
- Cap. X V I I I. Lemma ipsum ita constitue, *de Leontio Ep. Antiocheno, & de Flauiano ac Paulino ab eo depositis.* l. 19 colle illa *de Flauiano*, quæ ex lemmate huc perperam irreperunt. l. 24 post *συμειπόμεν* adde. Ergo Paulinus & Flauianus Eustathium sectati: de Paulino testis quoque Theodoritus, *lib. 3. c. 5:* & Hieronymus *in Catal. Illust. vir.* l. 26 pro *cap. 21.* emenda *cap. 31.*
- Cap. X X I I. p. 169. l. 3 post *Seleucia*, adde: sic vt Athanasius *in Apolog. ad Constantium* p. 525, hanc mortem seu cædem Constanti Imperatori martyrij instar cessisse dicat: *πρὸς μὲν οὐδὲν μνησθέντος τῆς τοῦ ζώου ἐκείνου εἰς μάρτυριον.* l. 6 post *pag. 641.* adde: Socrates, *lib. 3. c. 2.* Sozomenus, *lib. 2. c. 12:* Theodoritus, *lib. 2. c. 12. in fl. & c. 13.* p. 170. l. 8 post *in fin.* adde, tacito tamen, vt ferme alias, Philostorgij nomine. l. 9 post *auctor*, adde *anno 350.*
- Cap. X X I I I. l. 9 post *alij*, adde: Theodoritus, *lib. 1. c. 7: & lib. 2. c. 30. v. & Philostorgium in Iacobo Nisibeno Hieronymum Chronico, Gennadium de viris Illustrib. c. 1.* l. 12 post *A. D. 350.* adde, Sergio & Nigriniano coss. l. 13 pro *Patanij*, emenda, *Perianij.*
- Cap. X X V I. p. 188. l. penult. post *damnauere*, adde, eam videl. partem quæ *δποτελεσματικῆ* nuncupatur. l. vlt. post *lit. d.* adde, & Sozomenus, *lib. 3. c. 5.*
- Cap. X X V I I I. p. 192. l. 3 post *pag. 701*, adde: & *lib. 3. p. 702.* p. 194. l. 16 post *fecisse*, adde, Gallumque tandem, *συμπεπιψήφισαντα* fuisse.

L I B. I V.

- Cap. I. p. 196. l. 9 post *memorant*, adde, Zosimus, *sine libri 2.* p. 197. l. 8 pro *apparent*, emenda, *comparent.* l. 12 pro *notatur*, emenda *notetur.* l. 25 pro *Quinto*, emenda *Quinto.* p. 199. fine cap. 1 adde. Illud & hic in transitu notandum, *Prepositum* absolute dici, pro Præposito S. Cubiculi, pariter vt *lib. II. c. 7.* Cap.

ET EMENDANDA.

- Cap. III. p. 200. l. 25 pro *Phitianum*, emenda *Photinum.* p. 202. l. 21 pro *δείκυσιν*, emenda *δείκνυσιν*, l. 27 pro *αὐτὸ*, emenda, *αὐτὸν.* p. 203. l. 2 post *professum*, adde, *eum.* l. 7 pro *Ecclesiasticarum*, emenda, *Ecclesiasticorum.* l. penult. post *quod*, adde, *tamen.* p. 205. l. 5 post *Sozomenum*, adde, de Liberij. l. 7 post, *proficitur*, adde: etsi sint qui de hâc Liberij declaratione controuersiam moueant. p. 206. l. post *Marcellinus*, adde, non Ammianus, verum longe alius.
- Cap. IV. p. 206. l. 23 post *facto*, adde, *post mortem Leontij.* p. 207. l. 14 post *Germaniciâ*, adde, cuius Episcopus erat. Socrates, *lib. 2. c. 29. p. 588.* Theodoritus, *lib. 2. c. 25:* Sozomenus *lib. 3. c. 10.* p. 208. l. 3 pro *tamen*, emenda, *tamen.* p. 209. l. 10 post *in biblioth.* huc retrahenda parenthese à proxima lineâ. l. 14 post *eluisse*, adde: vbi & pro *καθαρσιῶν* legendum videatur *καθαρσιῶν* scil. *θάνατον*: vt martyrjum vocasse videatur Philostorgius piaculum & purgationem iniquationum. Quod ad eorum sententiam accedere videtur, qui martyrjum baptismo æquabant, in quibus & Prosper,

*Et quidquid sacri fert mystica forma lanacri,
Id totum impleuit gloria martyrij.*

Adde, ante Cap. V I.

¶ A D C A P V T V. De Eunomio Diacono facto ab Eudoxio.

Ait Philostorgius, Eunomium ab Eudoxio Episcopo Antiocheno ad Diaconatum promotum, non ante Diaconatum adsumpsisse, quàm Eudoxius manifestissimis rebus ad *ἐπιεργασίον* transiisset. Ita enim hunc locum accipio; *ὁ ἦ πρὶν εἰς τὸ ἀνελεβέσασθαι ἐκείνου ἢ δόξης ἀπελθεῖν τὴν λειτουργίαν εἰδέχεται*: i. hic vero (Eunomius scil.) non prius Diaconatum suscepit, quàm ille, (Eudoxius scil.) manifestissime ad fidem (i. ad *ἐπιεργασίον*) accessisset. Quæ sententia & interpretatio firmatur quoque iis quæ dicta sunt *super. prox. cap.* vbi dictum, Eudoxium initio Asterianæ sententiæ fuisse de *ὁμοίῳ κατ' ἐπίαν*, verum à *συμπερισώταις* ad *ἐπιεργασίον* adactum: Item ex *cap. 8.* vbi Philostorgius ait, Eunomium Antiochiam profectum, Diaconatum adsum-

ADDENDA.

- psisse, vbi intellexit Basilij Ancyrani liuorem factaque aduersus Eudoxium. Hac interim narratione ostensum voluit Philostorgius, quam feruidus sectæ suæ Zelotes fuerit Eunomius, de quo & infra *lib. 6. c. 7*, vt qui non ante Eudoxio adhaerit, quàm is de fide eius certus fuisset.
- Cap. VII. in f. hæc addenda. Ita enim locum hunc verto: *vbi verò is aduenit, de his qua in ipsum peccauerat, veniam petiisse, & vt ad mulieris curam accederet, impensè rogasse.*
- Cap. VIII. Nota, quam alteram Sirmiensem Synodum voco, eam esse Tertiam. p. 212. l. 12 pro *rapuit*, emenda *rapuisset*. l. 15 post, Hæc *Theodoretus*, adde, *Quibus similia plura Sozomenus, lib. 4. c. 12. 13.* p. 213. l. 18 post *cap. 27.* adde, & *lib. 4. hereticarum fabularum, cap. de Eunomio & Aëtio.*
- Cap. IX. p. 215. l. 18 pro *ἐν βίᾳ*, emenda, *τῆ βίᾳ.*
- Cap. X. p. 216. l. 15 pro *habutum*, emenda, *habitam.* p. 217. l. 12 post *pag. 116.* adde. v. & *Sozomenum, lib. 3. c. 9. 11.* l. 20, pro *Pamphilum*, emenda *Patrophilum.* p. 218. l. 14 pro *Ariminense*, emenda *Ariminensem.* p. 219. l. 6 post *Sozomenus*, adde, *lib. 3. c. 18. in f.* p. 221. l. 23 pro *quid*, emenda, *quidem.* l. vlt. post *Luciferianos*, adde, & *Sozomenus, lib. 4. c. 18. in fi.*
- Cap. XI. p. 222. l. 26 post, *indictum*, adde: *Quibus accedat & Athanasius, de Synodis initio, & Sozomenus, lib. 4. c. 15. in fi.*
- Cap. XII. p. 224. l. 7 post, 359. adde, & 360. p. 225. l. 2 post *vacantur hæc*, adde. Sic & in Concilio Nicæno, teste Sozomeno, *lib. 1. c. 16.* erant dicendi periti, qui Episcopos iuarent: *συμπαρήσαν ἢ αὐτοῖς, ἀδρες δευλίξειον ἐμπειροί, ἐπεινοῖς βοηθεῖν λόγοις ἀεδαζοῖτες.* p. 228. l. 20 pro *harum*, emenda, *horum.*
- p. 229. l. 1 pro *Rufinus*, emenda *Rufinus.* p. 230. l. 24 post *in lib.* adde, *5. c. 1. & lib. 8. c. 4.* mox adde: Alludunt & quæ Epiphanius hæresi *Anomæorum 76. n. 3.* p. 231. l. 21 pro *narrant*, emenda, *memorent.* lin. 52 pro *mox*, emenda *vox.*
- p. 232. l. 11. & 12. 13. emenda, quod Aëtius ab Acacianis abdicatus fuerit, *ἐκ δὲ γνώμης, ἀλλ' ἀφοσιώμενοι, ἢ τῆς αὐτῶν δόξης πρὸς βασιλεία.* pag. 234. lin. 8 pro *aliquid*, emenda, *aliquid.*

LIB. V.

ET EMENDANDA.

LIB. V.

- Cap. I. p. 239. l. 9 post *in fin.* adde, & *hereticarum fabularum lib. 4. c. de Eudoxio.*
- Cap. III. p. 244. l. penult. post *Apolog. 2.* adde: *Verùm, post hæc scripta reperio apud Theodoritum, lib. 4. hereticarum fabul. cap. de Eunomio & Aëtio, Eleusio abdicato, Eusebium pro illo Cyzici ordinatum. Et verò hic ille Eusebius est de quo hic Philostorgius. p. 245. l. 3 post cap. 27. in f.* adde, & 4. *hereticarum fabul. c. de Eunomio & Aëtio.* l. 19 post *pag. 4. in f.* adde, *Socrates, lib. 4. c. 7: & lib. 5. c. 23.*

LIB. VI.

- Cap. I. p. 251. l. 10 post, *è libro*, adde *quarto &*, l. 14 post 19; adde, *Dorotheum, lib. 9. c. 14, & lib. 10. c. 1.* l. 16 post *collocet*, adde: *cùm alij penes Eunomium culpam collocent, Socrates, lib. 5. c. 23: & quidem quod Eudoxius Aëtium Ecclesiâ eiectum admittere noilet.* l. 17 post *Eunomium*, adde, *primò Diaconum, lib. 4. c. 5* postea &. l. 19 post *hoc ipso cap.* adde, & *cap. 3.* p. 252. l. 16 post *cap 7.* adde: & *Theodosium Cyzici Episcopum in Aëtium concitasse, lib. 7. c. 4.* p. 253. l. 14 post *cap. 29.* adde, & *lib. 4. hereticarum fabular. c. de Eunomio & Aëtio.* p. 254. l. 2 post *adsumatur*, adde: *De hæc verò sententiâ, quod Filius à Patre ἀπαθῶς genitus dicatur, v. formulam Sirmiensem apud Athanasium, de Synodis Arimini & Seleuc. p. 674. item formulam emissam anno 344. p. 692. & Sirmiens. in alteram anni 351. pag. 695. & eam quæ Seleuciæ in Isauria conscripta p. 696. Basilij, Georgij & sociorum professionem epud Epiphanium hæresi *Semiariorum 73. à n. 2. passim, v. n. 1. n. 6. & c.* & anathematismum n. 11. De hæc eadem sententiâ, Orthodoxa alioquin, fraudè que quæ sub eâ latebat, Athanasius *in refutat. contra heresin Meletij & c. p. 447.* De eadem v. & ipsam Eunomium, apud Basilium, *lib. 2. adu. Eunomium 61, & Basilium. d. pag. 61. & 62: & Ammonium in Catech. Paruum in Iamulium c. 1. p. 14; Epiphanius quoque, hæresi *Arianorum 69.***

Rrrr 2

ADDENDA

n.26. l.15. post *reponendum*, adde κτ. l.20. dele quæ ibi re-
 tuntur (*ita enim etiam hic sine cap. legendum*) l.24 post pag.46,
 adde: vbi sic Eunomium loquentem inducit: ὁμοιον εἶπε τῷ
 ἡγνήσαντι κατ' ἑξάρτητον ὁμοιότητα μένον, κτ' τῷ ἰδὲ ζῆσαν ἔνοιαν.
 Quomodo & apud Nicetam *thesauro orthod. fid. lib.5. cap.7.*
 imaginariâ quadam similitudine. p.256.l.20 post genuit:
 adde: Quamquam possis & ita emendare: *in initio*: τὸ μὲν τοι
 ὁμοιον, εἰ κτ' τῷ ἐσίαι λέγειν τῷ πατρὶ τὸν υἱόν, κτ' μὴ ὁμοιότητα φε-
 νεῖν, ἀλλὰ κτ' &c. p.257.l.1. post *proponam*, adde. ¶ Tan-
 dem extremo huius capituli, nota vocem ῥῆσιν: ibi: ὡς εἶ κτ' κτ'
 καθεὸν τῷ ἰερεὶ ἀπειπόντος ῥῆσιν. Χρῆσις est iudicium, sententia:
 quâ voce sæpe utitur Photius, *in Bibliotheca* s. veluti n.10. vbi de
 Euagrio: n.52. vbi de Heraclidæ epistolis. Hoc sensu & Ana-
 stasij ecloga, καὶ ῥῆσιων.

Cap. II. p.258.l.2 pro num.26. repone 36: item pro & *Heluidia-*
norum, emenda, seu *Heluidianorum*. l.9 post *ut*, adde, *Eu-*
nomiani. l.10 pro lib.1. emenda, lib. 2. Et mox, pag.59. &
 60: & *Basilium de Spiritu Sancto c.2. p.145.* Cyrillus Alexand. *in*
Ioannem c.5. l.15 post *esset*, adde: Quomodo & Augustinus
lib. contra sermonem Arianorum c.23. hoc Arianorum dogma
 proponit: *Filius adorat & honorat Patrem, Spiritus adorat & ho-*
norat Filium: Item, *Filium esse ministrum Patris, subditum Patri,*
Spiritum Sanctum esse ministrum Filij, & subditum Filio.
 lin.18. post *Luciferianos*, adde: sic & *Eunomiani*. p.259. l.7.
 post *possis &*, adde *φορεῖν* vel *φορητὸν*, i. *factum*; Spiritum enim
 Sanctum, factum, ἡγνήμα Filij prædicabant. l.11 post, pag.65.
 66, adde: vel denique reponendum hic loco *φορεῖν*, *φῶς νοε-*
ρὸν: nam vt Pater & Filius φῶς dictus, ille ἡγνήτης, hic εὐπορο-
 θῶς; imò & Filius φῶς νοητὸν ἐκ ἀόριστον τῷ ψυχῶ φησίζον αὐ-
 τῷ, Chrysostomo, *in Ioannem homilia.4. haud ita procul à fine*:
 ita & Nonno *in μεταβολῇ Ioannis*, Spiritus θεῶ νοερός: vt hic
 Spiritus Filij φῶς νοερὸν, Eunomio & Eudoxio. Certè Catho-
 licis quoque Spiritus νοερός ἐστὶ dictus, vt *Basilio de Spiritu*
Sancto. p.164: vbi & Spiritum Sanctum φῶς νοητὸν vocat:
 idemque c.26. p.209, Spiritum comparat cum lumine in quo
 cernitur

ET EMENDANDA.

cernitur Dei imago. Eoque locus ex *Psalmo 15.* adducebatur:
 ἐν τῷ φῶτι σε ὁψόμεθα φῶς. Et Eunomiani nominatim Spiri-
 tum Filij φῶς νοερὸν dixere, qui eum comparabant cum Spiri-
 tu ἀνθρώπων κτ' ἀνεμάχων v. *Basilium, adu. Eunom. lib.5. p.116.* Fi-
 lij porro φῶς νοερὸν Spiritus, Eudoxio & Eunomio, quod intel-
 lectu in eo Filius cerneretur, ὁμοιότητα ἀνθρώπων, vt loquitur
 idem p.120.

Cap. V. l.2 post *notavit*, adde: Possit & hæc Philostorgij senten-
 tia videri, reuera impiarum Synodorum finem impositum in
 Constantij funere: quando quidem Ariani & Eunomiani
 formulas Synodi Sirmiensis, Seleuciensis, Ariminensis, An-
 cyræne, Constantinopolitane, improbabant, in quibus omni-
 bus Filius Patri *per omnia similis* definitus fuit, *scias* tamen
 nomine omisso, vel *similis secundum scripturas*, vel *secundum*
substantiam similis: proinde vertendum hic fuerit, *Synodὸςque*
impias, τὰς ἐπ' ἀσεβείας συνόδους.

Cap. VI. l.11 post cap.11. adde. *Sed.*

LIB. VII.

Cap. III. p.269.l.7 emenda Ad Cap. III. l.15 post, num.271.
 adde, & *in Catenâ Patrum in Lucam c.8.v.4.*
 p.275.l.20 pro ἐμπε, emenda, ἐμπε. p.279.l.2 pro *ad caput*
 10, emenda *ad caput 18.* Item post lib.2, adde: Nisi potius pu-
 temus, Photium hæc parte Philostorgio adstipulari: quando-
 quidem is eo tempore hanc Epitomen scripsisse videtur, quo
 Patriarchatu depositus, & iconomachus iam, in monasterium
 secessit. Cui rei argumentum præbet quod nullum hic
 ἀδελφῶς vestigium extat: verum de hoc *in Prolegomenis.*
 p.280.l.23 post *Photio*, adde, & *in Catenâ Patrum d.loco.*
 p.282. (nam & ita emendandum) l.22 post cap.20: adde, &
 Asterium in *Catenâ Patrum in Lucam c.8.v.48.*

Cap. IV. p.286.l.5 interpunge, *disiunctas, à monachis &c.*
 p.287.l.3 pro *quique*, repone melius, *quibuscumq.*

Cap. X. p.299.l.6 post *κρηττόνων* adde, *Eidem* interibuntur & l.5.
Cod. Th. de bonis proscriptor: & lex 5. de fide testium. De eodem

ADDENDA

- & Libanius, *epist.* 29. ad *Iulianum*: & Chrysofostomus *Orat.* 2. de *S. Babyla*. l. 7 pro *hac*, emenda, *hoc*. p. 300. l. 3. 4. 5. Illa, Eidemque inscribitur præterea &c. tollenda sunt, & referenda ad pag. *super* 299.
 Cap. XII. p. 304. l. 1 post *aruspicum*, adde: *de quo posteriore*.
 Cap. XV. p. 308. l. 14 pro *fuerit*, emenda, *fuit*.
 l. 24 pro *ἀπώλεσας*, emenda *ἀπωλέσας*.

LIB. VIII.

- Cap. I. p. 314. l. 11 post *Eutropius lib.* adde, *lib. 10. in fi.*
 Cap. III. p. 322. l. 4 pro *cap. 4.* emenda, *num. 4.* l. 11 post *memorat*, adde, *sed falso ut puto*. l. 24 post *iam supra*: adde. *Certe apud Nicetam, Thesauro orthodoxa fidei lib. 5. c. 13, Theodosium hunc ὁμοιον professum dicitur.* p. 323 l. 20 pro *Socrate*, emenda, *Socrates*. l. 21 post *cap. 32.* adde, & *Nicetas, Thesauro orthodox. fid. lib. 5. c. 14.* p. 324. l. 4 post *nomine*, adde, *qui Tripolitanus fuit, v. Nicetam Thes. orthodox. fid. lib. 5. c. 11.*
 Cap. VIII. p. 337. l. 14 pro *diuisio*, emenda *diuiso*.
 Cap. IX. p. 338. l. 1 pro *vitam*, emenda, *vitâ*. lin. 5 pro *καθηγήσασθαι*, emenda *καθηγήσασθαι*. p. 340. l. 3 pro *Hypathia*, emenda, *Hypatia*.
 Cap. X. p. 341. l. 5 & 13 pro *Incubum*, emenda, *Incubum*.
 l. 13 post *negauit*, adde (extra causas enim naturales morbos multos hominibus immitti, & sacra Scriptura & Iosephus doceat.)
 Cap. VI. p. 356. l. 13 pro *ἀρμοδιωτάτω*, emenda *ἀρμοδιωτάτω*.

LIB. IX.

- Cap. I. p. 357. l. 18 pro *lib. 2.* emenda *lib. 5.*
 Cap. II. p. 361. l. 2 pro *κλωστήριον*, emenda *κενοτήριον*.
 Cap. III. p. 364. l. 4 post *Troglita*, adde, (*ut alicubi malè expressum.*) l. 13 tolle vocem *hactenus*. l. 17 pro *custodire*, emenda *custodiri*. p. 365. l. 21 & versa pag. passim, adde *vel Histopodes*. p. 366. l. 3 pro *dicam*, emenda, *dicam*.

l. 17

ET EMENDANDA.

- l. 17 pro *κατάδουσι*, emenda *κατάδουσι*. l. 26 post *rustica*, adde, *cap. 2.* p. 367. emendandus numerus paginae, ita, 367. l. 9 post *Pederectos*, adde vel *Erestiodes*. l. 24 pro *ἀπόστασις*, emenda *ἀπόστασις*. l. 26. & 27 tolle; *defectionis*, vel substitue *impietatis*.
 Cap. V. p. 370. l. 13 pro *dicerè*, emenda, *dicere*. p. 374. lin. 3 pro *aditum*, emenda, *editum*. pag. 375. l. 1 post *certe*, adde, *Socrates, lib. 4. c. 8. in fi.* sub finem mensis Maij A. D. 366. bellum aduersus Procopium patratum scribit: quomodo & Procopium.
 Cap. VIII. p. 378. l. 6 post *videlicet*, adde (de quo infra quoque cap. 11.)
 Cap. XVII. p. 392. l. 13. pro *tantum*, emenda, *tamen*. p. 395. l. 1 pro *causa*, emenda, *causa*. l. 5 pro *qua*, emenda, *quo*.

LIB. X.

- Cap. I. p. 399. l. 12 pro *corpore*, emenda, *tempore*: mox, pro *quos*, reponc, *quas*. p. 400. l. 4 emenda, *ἀμυζασθῶν*.
 Cap. III. p. 404. l. 5 pro *ñ*, emenda, *ñ*
 Cap. V. p. 411. l. 20 pro *superior*, emenda *superiorem*.
 Cap. IX. p. 418. l. 17 pro *atticet*, emenda, *attinet*.
 Cap. X. p. 420. l. 25 tolle vocem *eos*.

LIB. XI.

- Cap. I. p. 430. l. 14 pro *absoluti*, emenda, *absoluti*. p. 431. l. vlt. pro *Suspitiis*, emenda *Sulpitius*.
 Cap. II. p. 438. l. penult. pro *amnes*, emenda, *omnes*.
 Cap. III. pag. 443. lin. 5 pro *Rufino*, emenda, *Rufino*.
 Cap. IV. p. 444. l. pen. pro Cap. III. emenda, IV. pariter vt in lemmate p. 445. p. 446. l. 10 post *similia*, adde, *de Patriciatu*.
 Cap. V. l. 5 pro *Dacorenis*, emenda, *Dacoroënis*, pariter vt p. 449. l. 11 emenda *Dacoroënorum*. p. 450. l. 8 tolle *Cesarj* *successorem*.

LIB. XII.

- Cap. I. p. 460. omissum lemma primi capituli, quod ita supple.

ADDENDA ET EMENDANDA.

Ad Cap. I. de Stelichonis cœde & de Olympio.

p. 461. l. 17 pro αὐτὸν, emenda αὐτός. p. 462. l. 11 pro εἴπε-
εστ, emenda ἐπώτερον.

Cap. II. p. 465. l. ult. ante cap. 3. post *turbatum eat*: adde. Et si in hâc
specie non tam aliena successio propriæ opponitur, quam ea
quæ legitimè saltem sperari poterat, ei quæ sperari iuste non
poterat.

Cap. III. p. 469. l. 24 loco εἰσέρπει, emenda εἰσέρπεις.
p. 473. l. 8 post *reposit*, adde, loco, ita loco τὰς Ἀλπεῖς.

Cap. V. p. 479. l. 7 pro *conscenet*, emenda *conscenderet*.

Cap. X. p. 487. l. 4 pro ἀναπέμποντα, emenda, ἀναπέμποντα.

Cap. XI. p. 489. l. 12 pro *Augusti*, emenda, *Augusta*.

F I N I S.

